

การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม ศึกษาเชิงเปรียบเทียบ
สหภาพยุโรปและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ชมพูนุท สถิตย์เสมากุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตร์ดุสิตบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

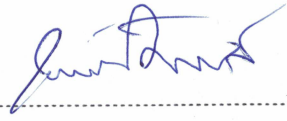
2559

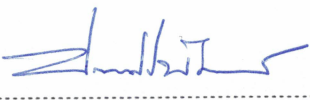
การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม ศึกษาเชิงเปรียบเทียบ
สหภาพยุโรปและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
ชมพูนุท สถิตย์เสมากุล
คณะนิติศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ดร.วริยา ล้าเลิศ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต

ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ประธานกรรมการ
(วิชัย อริยะนันทกะ)

รองศาสตราจารย์ กรรมการ
(ดร.พินัย ณ นคร)

รองศาสตราจารย์ กรรมการ
(ดร.ปภาศรี บัวสวรรค์)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กรรมการ
(ดร.วริยา ล้าเลิศ)

ศาสตราจารย์ คณบดี
(ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ)

ตุลาคม 2558

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม ศึกษาเชิงเปรียบเทียบสหภาพยุโรปและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
ชื่อผู้เขียน	นางสาวชมพูนุท สถิตย์เสมากุล
ชื่อปริญญา	นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2559

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรป โดยนำมาใช้เป็นแม่แบบ เพื่อนำมาปรับใช้กับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่อยู่ภายใต้ข้อบังคับและมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและสหภาพยุโรปนั้น ล้วนมุ่งรวมตัวกันเพื่อส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจ ตลอดจนรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเพิ่มความมั่นคงในภูมิภาค ดุษฎีนิพนธ์นี้ยังได้ศึกษาเปรียบเทียบระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริดด้วย เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากฎหมายเครื่องหมายการค้า อันนำไปสู่การมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

เครื่องหมายการค้ามีความสำคัญทางเศรษฐกิจต่อทั้งเจ้าของเครื่องหมายการค้าและประเทศต้นกำเนิดเครื่องหมายการค้า นั้น จึงพึงต้องจดทะเบียนเพื่อขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของตนให้ได้รับสิทธิในการใช้เครื่องหมายการค้า นั้นแต่เพียงผู้เดียว เพื่อรักษาผลประโยชน์เชิงพาณิชย์ของเจ้าของเครื่องหมายการค้า อีกทั้งยังป้องกันการละเมิดเครื่องหมายการค้า

เนื่องจากแต่ละประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดปัญหา อาทิ หลักเกณฑ์การพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแตกต่างกัน เครื่องหมายการค้าเดียวกันอาจได้รับความคุ้มครองในประเทศหนึ่ง แต่ไม่ได้รับความคุ้มครองอีกประเทศ ก่อให้เกิดการละเมิดเครื่องหมายการค้าและทำให้เสียเปรียบในการแข่งขันทางการค้า การขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในแต่ละประเทศสมาชิกต้องเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในแต่ละประเทศที่แตกต่างกัน ตลอดจนการที่ต้องต่ออายุเครื่องหมายการค้าในแต่ละประเทศ ซึ่งมีวันหมดอายุไม่พร้อมกัน มีภาษาที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความยุ่งยากจนละเลยหรือหลงลืมที่จะดำเนินการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เป็นต้น ซึ่งสหภาพยุโรปได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ

ของปัญหาต่างๆ เหล่านี้ จึงได้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม เพื่อแก้ไขปัญหาความแตกต่างของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ดังนั้น การรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับสหภาพยุโรปเพื่อสร้างขีดความสามารถทางเศรษฐกิจ จึงดำเนินการตามแผนปฏิบัติการตามพันธกรณีในแผนพิมพ์เขียวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community (AEC) Blueprint) ให้เข้าเป็นภาคีพิธีสารกรุงมาดริด (Madrid Protocol) เพื่ออำนวยความสะดวกในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ อันนำไปสู่ภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันทางการค้า

แม้ว่าระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริดจะมีความคล้ายคลึงกับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรป (Community Trade Mark) โดยมียุทธศาสตร์เป็นการจดทะเบียนเพียงครั้งเดียว ที่เดียว ภาษาเดียว แต่ได้รับความคุ้มครองหลายประเทศในคราวเดียว อย่างไรก็ตาม ยังพบว่ามีความแตกต่างกันประการ อาทิ การจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดจำเป็นต้องที่เครื่องหมายการค้านั้น ต้องได้รับการจดทะเบียนในประเทศต้นกำเนิดเสียก่อน ซึ่งการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปไม่มีข้อจำกัดดังกล่าว เป็นต้นนอกจากนี้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปยังมีข้อดีแตกต่างจากระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด ทั้งสองระบบจึงไม่เป็นระบบการจดทะเบียนที่ซ้ำซ้อนกัน ซึ่งหากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าทั้งตามพิธีสารมาดริดควบคู่กับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็จะยิ่งเสริมให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองอย่างครอบคลุมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

วิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนได้ศึกษาอุปสรรคปัญหาของการมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อเสนอแนะแนวทางที่ทำให้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมระบบเดียวที่อยู่ภายใต้ข้อบังคับที่มีมาตรฐานเดียวกัน แม้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในอนาคตอันใกล้ เนื่องด้วยยังมีความแตกต่างกันทั้งเศรษฐกิจ กฎหมาย สังคม วัฒนธรรม ระดับการพัฒนาประเทศ แต่หากทุกประเทศมีความตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าร่วมกัน และหาแนวทางการทำงานร่วมกัน ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงสามารถเกิดขึ้นได้

ABSTRACT

Title of Dissertation	The Registration of Community Trademark: The Comparison Study of the European Union and the Asean Economic Community
Author	Miss Chomphunud Sathitsemakul
Degree	Doctor of Laws
Year	2016

This research aims to study the registration of community trademark of the European Union (EU). The community trademark of the EU is used as a model to apply with the Asean Economic Community (AEC) in order to have the same standard and regulation of the trademark registration system. The objective of the harmonization of the member countries in the EU and in the AEC is to develop and maintain the stability of the economy. The research also conducts the comparison study of Madrid - The International Trademark System to propose the model to have the single registration of community trademark in the AEC.

The trademark plays important role in the business of the trademark owner and the country of origin. The trademark should be registered to gain the protection and right for using the trademark, to maintain the commercial benefit of the trademark owner and to prevent the infringement of the trademark.

The member countries in the AEC have the different trademark laws which make the problems such as the different regulations of the trademark registration. The same trademark may get the protection in one country but not in another country which causes the infringement of the trademark and the disadvantage of trade competition. The procedures of registering, renewing, including the fees and the language of each countries are different, therefore it complicate to register the trademarks in each country. The trademark owner ignores to register their trademark. The EU noticed

this problem, so they create the community trademark registration system to solve the different trademark registration system. The AEC has the same objective as the EU which is to boost the economy. The AEC follows ASEAN Economic Community (AEC) Blueprint and joins Madrid Protocol to offer the options for international trademark registration system. This will make the AEC to be the potential region for business competition.

The trademark registration system of Madrid Protocol is similar to the community trademark of EU in some ways. Such as the trademark owner who has registered their trademark in one place by using one language will get protection in several countries simultaneously. However there are different in many ways for example as for Madrid Protocol, the trademark must be registered in the country of origin. EU Community trademark does not require the registration in the country of origin. Both systems are not exactly the same. If AEC is able to implement both systems, it will encourage the region to have the complete system of trademark registration.

The author studied the lack of integration system in trademark registration of AEC to propose the models to integrate the trademarks registration system in single ASEAN registration system. The study found that the single trademark registration in AEC is not able to happen in the short run. The member countries in AEC have the variety in economy, law, social, culture and the development of the country. If the member countries realize the important of integrating the trademark registration system and find the ways to work together, the community trademark in AEC will be able to establish.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีตามความหวังของผู้เขียนได้ เนื่องมาจากความเมตตากรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีพระคุณยิ่งของผู้เขียน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรียา ล้ำเลิศ ที่เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เขียนได้สนใจที่จะศึกษาคุศฎิบัณฑิต กรุณารับเป็นที่ปรึกษา เสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้คำปรึกษาที่ดีเกี่ยวกับหัวข้อ แนวคิด แนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์ ให้คำแนะนำทางวิชาการที่ดีเสมอมา รวมถึงตรวจแก้ความเรียบร้อย ยิ่งไปกว่านั้นท่านยังเป็นแบบอย่างที่ดีและกำลังใจสำคัญในการผลักดันให้ผู้เขียนเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง

ขอขอบคุณศาสตราจารย์วิชัย อริยะนนทกะ ผู้พิพากษาอาวุโส ในศาลทรัพย์สินทางปัญญาฯ กลาง ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งเพื่อเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์เล่มนี้ โดยกรุณาให้ข้อเสนอแนะ แก้ไข และให้แนวคิดที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินัย ฌ นคร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสุวรรณค์ ที่กรุณารับเป็นกรรมการคุศฎิบัณฑิต ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์นี้ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ร้อยโท ดร. ธนพจน เอกโยคยะ นายบุญมา เตชะวงษิช และนายวีรวิทย์ วีรวิทย์ เป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ข้อมูลอันมีประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และได้กรุณาเสียสละเวลาให้ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ของผู้เขียนที่ให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษาแก่ผู้เขียนเสมอมา คอยให้กำลังใจและความห่วงใยผู้เขียน และขอขอบคุณ คุณมานี สิงห์สกุล ที่คอยช่วยเหลือและผลักดันให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยดี ตลอดจนขอขอบคุณบุคคลต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลืออีกมากที่ผู้เขียนไม่สามารถกล่าวนามได้หมดในที่นี้

ท้ายนี้ ผู้เขียนขอน้อมมุทิตาคุณค่าทางวิชาการในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ให้แก่บูรพาจารย์ทั้งหลาย และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับชีวิตของผู้เขียนตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาในสถาบันอันทรงเกียรติแห่งนี้

ชมพูนุท สถิตยัเสมอมากุล

สิงหาคม 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(14)
สารบัญภาพ	(15)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	19
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	19
1.4 สมมติฐานการศึกษา	20
1.5 ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย	20
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	21
บทที่ 2 แนวคิดและการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม (Community Trade Mark)	22
2.1 วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มในสหภาพยุโรป	24
2.2 การให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในสหภาพยุโรป	29
2.3 แนวคิดและความหมายของเครื่องหมายการค้าประชาคม (Community Trade Mark)	31
2.3.1 แนวคิดในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม	35
2.3.2 ความหมายของเครื่องหมายการค้าประชาคม	36
2.3.3 การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรป	42
2.4 ข้อบังคับของการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม	45
2.4.1 ลักษณะของเครื่องหมายการค้าประชาคมอันพึงรับจดทะเบียนได้ และไม่สามารถรับจดทะเบียนได้	46

2.4.1.1	ลักษณะของเครื่องหมายการค้าประชาคมอันพึงรับจดทะเบียนได้	46
2.4.1.2	ลักษณะของเครื่องหมายการค้าประชาคมอันไม่สามารถรับจดทะเบียนได้	48
2.4.2	หลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม	52
2.4.3	สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคม	91
2.5	การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมเปรียบเทียบกับการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า	92
2.6	กฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป	94
2.6.1	กฎหมายเครื่องหมายการค้าในประเทศอังกฤษ (Trade Marks Act 1994)	96
2.6.1.1	วัตถุประสงค์และความเป็นมาของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า	99
2.6.1.2	ความหมายของเครื่องหมายการค้า	100
2.6.1.3	ลักษณะของเครื่องหมายการค้าประชาคมอันพึงรับจดทะเบียนได้	101
2.6.1.4	การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม	106
2.6.1.5	สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคม	107
2.6.2	กฎหมายเครื่องหมายการค้าในประเทศฝรั่งเศส	107
2.6.2.1	วัตถุประสงค์และความเป็นมาของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า	110
2.6.2.2	ความหมายของเครื่องหมายการค้า	111
2.6.2.3	ลักษณะของเครื่องหมายการค้าประชาคมอันพึงรับจดทะเบียนได้	112
2.6.2.4	การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม	113
2.6.2.5	สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคม	114
บทที่ 3	แนวคิดและการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community)	117
3.1	วัตถุประสงค์ของการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community)	121
3.2	การให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	122

3.2.1	กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter)	126
3.2.2	แม่แบบเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint)	130
3.2.3	แผนปฏิบัติการด้านทรัพย์สินทางปัญญาอาเซียน ปี พ.ศ. 2554-2558 (ASEAN IPR Action Plan 2011-2015)	134
3.3	แนวคิดและการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	141
3.4	ประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีการใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าอย่างมีประสิทธิภาพ	151
3.4.1	กฎหมายเครื่องหมายการค้าในประเทศสิงคโปร์ (Trade Mark's Act 1998)	155
3.4.1.1	วัตถุประสงค์และความเป็นมาของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า	155
3.4.1.2	ความหมายของเครื่องหมายการค้า	157
3.4.1.3	ลักษณะของเครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้	158
3.4.1.4	การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	160
3.4.1.5	สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า	161
3.4.2	กฎหมายเครื่องหมายการค้าในประเทศไทย	162
3.4.2.1	วัตถุประสงค์และความเป็นมาของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า	163
3.4.2.2	ความหมายของเครื่องหมายการค้า	164
3.4.2.3	ลักษณะของเครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้	164
3.4.2.4	การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	168
3.4.2.5	สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า	172
3.5	ประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ยังไม่มีการใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าหรือมีการใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าแต่ยังไม่สมบูรณ์	173
3.5.1	กฎหมายเครื่องหมายการค้าในประเทศพม่า	174
3.5.1.1	วัตถุประสงค์และความเป็นมาของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า	175
3.5.1.2	ความหมายของเครื่องหมายการค้า	175
3.5.1.3	ลักษณะของเครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้	176
3.5.1.4	การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	177

3.5.1.5 สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า	179
3.5.2 กฎหมายเครื่องหมายการค้าในประเทศลาว (Decree of the Prime Minister on Trade Mark Registration No. 06/PM)	180
3.5.2.1 วัตถุประสงค์และความเป็นมาของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า	180
3.5.2.2 ความหมายของเครื่องหมายการค้า	181
3.5.2.3 ลักษณะของเครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้	181
3.5.2.4 การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	182
3.5.2.5 สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า	185
3.6 การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเปรียบเทียบกับสหภาพยุโรป	185
บทที่ 4 สนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า	196
4.1 การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม พ.ศ. 2510 (Paris Convention for the Protection of Industrial Property B.E. 1967)	196
4.1.1 หลักการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามอนุสัญญากรุงปารีส	198
4.1.2 ผลของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามอนุสัญญากรุงปารีส	210
4.2 การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs)	213
4.2.1 หลักการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า	218
4.2.1.1 สิทธิในเครื่องหมายการค้า	222
4.2.1.2 การใช้เครื่องหมายการค้า	226
4.2.2 ผลของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า	228
4.3 หลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของสหภาพยุโรปตามพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol)	232
4.3.1 การเข้าเป็นภาคีสมาชิก	235

4.3.2	การขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศและค่า ธรรมเนียมการจดทะเบียน	235
4.3.3	ผลของการจดทะเบียน	244
4.3.4	อายุและการต่ออายุการจดทะเบียน	245
4.4	เปรียบเทียบระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด กับระบบเครื่องหมายการค้าประชาคม	246
4.4.1	ความหมายและขอบเขตของคำว่า “เครื่องหมายการค้า”	249
4.4.2	ลักษณะของเครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้	251
4.4.3	หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	258
4.4.4	สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าและการให้ความคุ้มครอง	263
บทที่ 5	บทวิเคราะห์การให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน	267
5.1	วิเคราะห์ความแตกต่างของกฎหมายเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ ในภาคีสมาชิกสหภาพยุโรปกับประเทศในภาคีสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน	268
5.2	วิเคราะห์ผลดี ผลเสีย และความเหมาะสมต่อการให้ความคุ้มครองเครื่องหมาย การค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	295
5.2.1	ข้อดีของระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม	309
5.2.2	ข้อเสียของระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม	322
5.3	ความซ้ำซ้อนในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม เปรียบเทียบกับ การเข้าเป็นภาคีตามพิธีสารมาดริด	336
บทที่ 6	สรุปและข้อเสนอแนะ	363
6.1	สรุป	363
6.2	ข้อเสนอแนะ	369
6.2.1	แนวทางการลดความแตกต่างของหลักเกณฑ์หรือกฎหมายเครื่องหมาย การค้าของแต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	370
6.2.2	การเลือกจดทะเบียนเพื่อขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าให้ เหมาะสม	379
6.2.3	การสนับสนุนให้มีการสร้างระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	380
	บรรณานุกรม	390

ภาคผนวก	413
บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับการวิเคราะห์การให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้า	414
เครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	
ประวัติผู้เขียน	428

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ข้อมูลเครื่องหมายการค้า “GUCCI”	38
2.2 ข้อมูลเครื่องหมายการค้า “SINGHA”	39
2.3 ข้อมูลเครื่องหมายการค้า “KFC”	41
2.4 ข้อมูลเครื่องหมายการค้า “TRUNG NGUYEN”	42
5.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างในการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ประเทศบรูไน ดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว และมาเลเซีย)	281
5.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างในการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐ สิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และสาธารณรัฐ แห่งสหภาพเมียนมาร์)	284

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 เครื่องหมายการค้า “GUCCI” และ Trade Mark Information	38
2.2 เครื่องหมายการค้า “SINGHA” และ Trade Mark Information	39
2.3 เครื่องหมายการค้า “KFC” และ Trade Mark Information	40
2.4 เครื่องหมายการค้า “TRUNG NGUYEN” และ Trade Mark Information	41
2.5 ใบสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม ต้นฉบับภาษาอังกฤษ หน้าที่ 1	56
2.6 ใบสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม ต้นฉบับภาษาอังกฤษ หน้าที่ 2	57
2.7 ใบสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม ฉบับแปลภาษาไทย หน้าที่ 1	58
2.8 ใบสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม ฉบับแปลภาษาไทย หน้าที่ 2	59
3.1 ข้อมูลแสดงการรับสมัครจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ถึงปี พ.ศ. 2558	189

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นผลงานของความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากภูมิปัญญามนุษย์ อันนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวัฒนธรรม สังคม หรืออุตสาหกรรมการผลิต โดยในปัจจุบันทรัพย์สินทางปัญญาถือได้ว่าเป็นแหล่งสร้างผลประโยชน์อย่างมหาศาลให้แก่ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญานั้นๆ อันนำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ดังนั้น เมื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อมนุษย์และการพัฒนาสังคม จึงมีความจำเป็นเพิ่มมากขึ้นในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้สร้างสรรค์และผู้คิดค้น รวมทั้งบรรดาผู้ประกอบการพาณิชย์ ด้วยเหตุนี้ในแต่ละประเทศจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วยความคุ้มครองสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาขึ้น เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์อันนำมาซึ่งการพัฒนาผลงานทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

เนื่องจากการอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ได้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น สินค้าอย่างเดียวกันจึงมีผู้ผลิตและผู้จำหน่ายอยู่หลายคน การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นระหว่างบุคคลเหล่านี้ย่อมมีขึ้นเป็นธรรมดา เพื่อเป็นประโยชน์ในทางโฆษณาและในทางการค้า บุคคลเหล่านี้ได้คิดเครื่องหมายต่างๆ อาจจะเป็นชื่อของตนเองหรือรูปใดๆ ที่ตนชอบหรือคิดว่าลูกค้าจะชอบ และใช้เครื่องหมายเหล่านี้กับสินค้าที่ตนผลิตหรือจำหน่ายเพื่อให้ลูกค้าจดจำและใช้เรียกขานในการที่จะซื้อสินค้าของตนต่อไป ทั้งเครื่องหมายดังกล่าวยังเป็นเครื่องประกันต่อลูกค้าว่าสินค้าภายใต้เครื่องหมายนั้นมีคุณภาพเท่าเทียมกับสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าเดียวกันซึ่งลูกค้าได้เคยใช้มาก่อน¹ จึงอาจกล่าวได้ว่า เครื่องหมายการค้าเป็นสัญลักษณ์อันมีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนกผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการค้าที่ปรากฏบนผลิตภัณฑ์นั้นหรือที่เรียกว่า “ยี่ห้อ” ซึ่งมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกให้ลูกค้าสามารถใช้แยกแยะสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการ² ดังจะเห็นได้ว่าเครื่องหมายการค้าเป็นสิ่งที่ใช้ในทางการพาณิชย์ของผู้ประกอบการ

¹ มานะ พิทยาภรณ์, *กฎหมายที่เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2508), หน้า 7.

² สุณี ตันตือธิมงคล, *กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา* (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ, 2551), หน้า 60.

ต่างๆ โดยหน้าที่ทางเศรษฐกิจของเครื่องหมายการค้าก็คือ การคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายที่ใช้ในกิจการตลอดจนชื่อเสียงในทางการค้าของผู้เป็นเจ้าของ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสามารถของเครื่องหมายในการจำแนกผลิตภัณฑ์ของตนจากสินค้าของคู่แข่งทางการค้า³ นอกจากนี้เครื่องหมายการค้าจะเป็นสิ่งที่ให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ประกอบการค้าแล้ว ยังเป็นสิ่งที่คุ้มครองผู้บริโภคด้วยการแสดงข้อมูลอันเกี่ยวกับตัวสินค้าต่างๆ เนื่องจากหน้าที่ของเครื่องหมายการค้ามีหน้าที่สำคัญดังนี้ (1) หน้าที่ในการแสดงแหล่งที่มา เพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายเป็นของเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้น ซึ่งสามารถป้องกันมิให้เกิดความสับสนกับเครื่องหมายและผลิตภัณฑ์ของผู้อื่น (2) หน้าที่ในการแสดงคุณภาพ โดยใช้เป็นสิ่งที่แสดงคุณภาพของสินค้าโดยปริยายอันมีพื้นฐานมาจากชื่อเสียงของเครื่องหมายการค้า นั้น และ (3) หน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากความคุ้นเคยในเครื่องหมายการค้าของสาธารณชนเป็นสิ่งที่ช่วยให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถกระตุ้นและดำรงความต้องการของผู้บริโภคไว้ จึงจะเห็นได้ว่าหน้าที่ต่างๆ ของเครื่องหมายการค้า นั้นนำมาซึ่งคุณค่าทางเศรษฐกิจต่อเครื่องหมายการค้า โดยเครื่องหมายการค้าของผู้ประกอบการค้าที่มีชื่อเสียงทางการค้าสามารถใช้เป็นสินทรัพย์ของผู้ประกอบการได้

ในปัจจุบันผู้ประกอบการโดยเฉพาอย่างยิ่งผู้ส่งออกมีความต้องการที่จะไปจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศมากขึ้น หรือแม้แต่ผู้ส่งออกต่างชาติเช่น สหรัฐอเมริกาหรือสหภาพยุโรป ก็มีความต้องการที่จะเข้ามาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศอาเซียนมากขึ้นเช่นกัน เนื่องจากผู้ประกอบการค้าได้ใช้เครื่องหมายการค้าเป็นเครื่องมือทางการค้า ทั้งภายในประเทศและการส่งออกสินค้าไปจำหน่ายยังต่างประเทศ เจ้าของเครื่องหมายการค้าจึงมีความจำเป็นต้องจดทะเบียนขอรับความคุ้มครองสิทธิในประเทศต่างๆ ก่อนส่งสินค้าไปจำหน่าย เพื่อป้องกันปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้า และมีให้ผู้ใดนำเครื่องหมายการค้าของตนไปจดทะเบียนในต่างประเทศโดยมิได้เป็นเจ้าของ⁴ แต่เนื่องจากการจดทะเบียนมีความลำบาก ยุ่งยาก ใช้ระยะเวลาในการขอจดทะเบียนนาน อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนสูง ทำให้เกิดการละเลยไม่ไปจดทะเบียน จึงเป็นช่องทางให้คู่แข่งทางการค้าหรือตัวแทนจำหน่ายสินค้าฉวยโอกาสแอบนำเอาเครื่องหมายการค้า นั้นไปจดทะเบียนเป็นของตนเอง ก่อให้เกิดปัญหาคือ เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริงไม่สามารถส่งสินค้าภายใต้เครื่องหมายการค้าที่สุจริตเข้าไปจำหน่ายยังประเทศนั้น หรือหากส่งเข้าไปจำหน่ายก็อาจถูกจับกุม

³ ไชยยศ เหมะรัชตะ, ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา (พื้นฐานความรู้ทั่วไป), พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2553), หน้า 289.

⁴ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, กฎหมายลิขสิทธิ์, ค้นวันที่ 28 เมษายน 2556 จาก http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_content&task=section&id=20&Itemid=197

ดำเนินคดีฐานละเมิดเครื่องหมายการค้า หรือถูกข่มขู่เรียกร้องค่าตอบแทน ทั้งที่แท้จริงแล้วเครื่องหมายการค้า นั้นเป็นของตนเอง จึงก่อให้เกิดผลเสียหายต่อผู้ประกอบการธุรกิจเป็นอย่างมาก ตามที่เคยเกิดคดีฟ้องร้องกันระหว่างนายหวัง จวินพ่อค้าเสื้อผ้าชาวจีนในอุ่อฮั่น เห็นช่องโหว่ทางกฎหมายในมาตรา “การจดทะเบียนสิทธิบัตรสำหรับสินค้าหนึ่งประเภท” (Single Registration for One Class) และได้ไปยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ในชื่อเทียบอักษรโรมัน คือ “Louyveiten” และในชื่อจีนคือ 《路易威登》 ออกเสียงว่า “ลู่อี้เวยเต็ง” ซึ่งเป็นชื่อ Louis vuitton ที่จีนถ่ายเสียงออกมาเป็นภาษาจีน ต่อมา ในวันที่ 8 ตุลาคม ค.ศ. 2003 สำนักงานคุ้มครองสิทธิบัตรแห่งชาติจีน ยังได้รับรองสิทธิบัตรแก่นายหวัง จวิน ได้แก่การออกแบบ (Design Patent Right) กระเป๋าถือลายตัวอักษร LV รูปแบบลายดอก ที่รูปพรรณสัณฐานเหมือนกับลายโลโก้หลุยส์วิตตอง ทั้งนี้ หลุยส์ วิตตองได้ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าผลิตภัณฑ์ของตนในจีนได้แก่ สินค้าประเภทเสื้อผ้า เครื่องหนัง เครื่องประดับ และสินค้าโลหะราคาแพง แต่ไม่ได้จดทะเบียนคุ้มครองสินค้าประเภทกระเป๋า และอิตูมเมิร์ซ โดยหลุยส์ วิตตอง ร้องขอให้ยกเลิกการรับรองสิทธิบัตร “หลุยส์จีน” ซึ่งในปี ค.ศ. 2006 สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติจีน ได้ตัดสินยืนยันสิทธิบัตร “หลุยส์จีน” โดยคณะกรรมการแจ้งเหตุผลว่า หลุยส์ วิตตอง ไม่มีหลักฐานเพียงพอในการพิสูจน์ความเสียหายจากการที่นายหวังจะใช้เครื่องหมายการค้าของตนในสินค้าของเขา ต่อมาในเดือนเมษายน ปี ค.ศ. 2007 หลุยส์ วิตตอง นำคำตัดสินของสำนักงานคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ไปอุทธรณ์ศาลชั้นกลางแห่งกรุงปักกิ่ง และในวันที่ 6 พฤศจิกายน ค.ศ. 2007 นายหวัง จวิน ได้ยื่นข้อเสนอขายสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาของเขา ให้แก่หลุยส์ วิตตองเป็นเงิน 1 หยวน โดยมีเงื่อนไขว่าหลุยส์ วิตตอง จะต้องอนุญาตให้นายหวัง จวินเป็นผู้แทนจำหน่ายสินค้า หลุยส์ วิตตองแต่เพียงผู้เดียวในอุ่อฮั่น และในวันที่ 22 พฤศจิกายน ค.ศ. 2007 นายหวัง จวินยังได้อ้างกฎหมายสิทธิบัตร ร้องให้เจ้าหน้าที่ศาลการเมืองอุ่อฮั่น ยึดและกักกันสินค้านำเข้าที่ต้องสงสัยละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของหลุยส์ วิตตอง และยื่นข้อเสนอว่าหากหลุยส์ วิตตองต้องการสินค้าที่ถูกยึดเหล่านี้คืน จะต้องนำเงินหนึ่งแสนหยวนมาประกันสินค้าออกไป พร้อมทั้งยังกล่าวด้วยว่า หากหลุยส์ วิตตอง ยังนิ่งเฉยก็จะไม่เจรจาอมยอมด้วยแล้ว และจะลงมือผลิตสินค้าในเครื่องหมายการค้าและสิทธิบัตรที่ตนได้มา และสินค้าภายใต้แบรนด์ “หลุยส์” จีน ซึ่งจะมีราคา เพียง 1 ใน 3 ของหลุยส์ฝรั่งเศสเท่านั้น และจะต้องขายดีจนหลุยส์ฝรั่งเศสอาจไม่มีส่วนแบ่งทางการตลาดก็ได้ และหากจะมาขอซื้อคืนสิทธิบัตรนี้ภายหลัง อาจขึ้นราคาสูงถึง 120 ล้านหยวนหรือสูงกว่านั้น นอกจากนี้ยังกล่าวอีกว่า รูปแบบลายบนประเภทสินค้าหลักของหลุยส์ วิตตองนั้น ได้ละเมิดผลประโยชน์สิทธิบัตรของเขา และหากหลุยส์ วิตตองต้องการทำธุรกิจในตลาดจีน ก็มีทางเดียวเท่านั้น คือเปลี่ยนหน้าตาแบบโลโก้ ลวดลายสัญลักษณ์⁵ คดีตัวอย่างนี้จึงแสดงให้เห็นว่า หากเจ้าของเครื่องหมายการค้าตัวจริงไม่รอบคอบในการ

⁵ ASTV ผู้จัดการออนไลน์, หลุยส์วิตตอง ตะลึงมันตีบ!?! โดน “หลุยส์จีน” ขึ้นหน้าละเมิดลิขสิทธิ์

จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาด้านอื่นๆ แล้ว จะก่อให้เกิดการละเมิดอันนำมาซึ่งผลกระทบทางพาณิชย์และชื่อเสียงแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าและทรัพย์สินทางปัญญานั้นๆ จากการศึกษาพบว่า สาเหตุของปัญหาการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเกิดจากระบบกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่รวมทั้งประเทศไทยใช้ระบบจดทะเบียน กล่าวคือ ผู้ที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจะต้องนำเครื่องหมายการค้าไปจดทะเบียนก่อน จึงได้รับความคุ้มครองโดยสมบูรณ์ตามกฎหมาย และขอบเขตของความคุ้มครองจำกัดเฉพาะเขตแดนของแต่ละประเทศ ไม่ได้ครอบคลุมไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลกทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองจะต้องนำเครื่องหมายการค้าขึ้นไปจดทะเบียนในประเทศต่างๆ ซึ่งแต่ละประเทศจะมีกฎระเบียบที่แตกต่างกัน ใช้ภาษาแตกต่างกัน ก่อให้เกิดความยุ่งยากลำบากในการจดทะเบียน และโดยประการสำคัญจะต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างสูง จึงทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจจะเลย ไม่ไปจดทะเบียนจนก่อให้เกิดความเสียหายตามมา⁶ ดังเช่นกรณี UK Gold Services Ltd. และ Dave Soho Ltd. ซึ่งต่างก็เป็นบริษัทที่จดทะเบียนบริษัทในประเทศอังกฤษ ในเดือนกรกฎาคม ปี พ.ศ. 2550 บริษัท ยูเค โกลด์ (UK Gold) ยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า DAVE เป็นเครื่องหมายการค้าประชาคมสำหรับสินค้าและบริการประเภท 9, 16, 28, 35, 38 และ 41 ได้แก่ “คอมพิวเตอร์และวิดีโอเกม, สิ่งพิมพ์, การโฆษณา, การออกอากาศ, การสื่อสารและการสื่อสารโทรคมนาคม, การให้บริการสื่อสารดิจิทัล, รายการโทรทัศน์, ภาพยนตร์” ต่อมา บริษัท เดฟ โซโฮ (Dave Soho) ยื่นคัดค้านการจดทะเบียนดังกล่าว บริษัท เดฟ โซโฮ อ้างว่าแม้ตนจะไม่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า DAVE ไว้ แต่ก็ได้ใช้เครื่องหมายการค้า DAVE กับสินค้าและบริการประเภท 9, 16, 35, 38, 41 และ 42 มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 โดยได้แสดงหลักฐานการใช้งาน เช่น ข่าวโทรทัศน์ทางเว็บไซต์ปี พ.ศ. 2547 บทความข่าวในฐานะที่เป็นผู้ร่วมผลิตรายการ รางวัลที่ได้รับและรายละเอียดจากโครงการอื่นๆ ของบริษัทเดฟ โซโฮ และยังคงกล่าวเครื่องหมายที่บริษัท ยูเค โกลด์ ยื่นจดทะเบียนนั้นเหมือนกับของตน ซึ่งบริษัท ยูเค โกลด์ ควรตระหนักว่าบริษัท เดฟ โซโฮ ได้ใช้เครื่องหมายการค้า DAVE สำหรับประเภทสินค้าและบริการดังกล่าว บริษัท ยูเค โกลด์ ได้ทำลายชื่อเสียง ค่าความนิยมของธุรกิจและเป็นการลวงต่อสาธารณชน ทั้งนี้ สำนักงานเครื่องหมายการค้าและการออกแบบแห่งสหภาพยุโรป OHIM (Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Mark and Design)) ตัดสินว่า บริษัท เดฟ โซโฮ ยื่นหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้

ขวางเข้าตลาดจีน (19 มกราคม 2551), ค้นวันที่ 20 มีนาคม 2558 จาก <http://www.Manager.co.th/China/ViewNews.aspx?NewsID=9510000007287>

⁶ สมศักดิ์ พณิชยกุล, ผลกระทบต่อกฎหมายเครื่องหมายการค้าของไทย ในกรณีเข้าเป็นภาคีสมาชิกข้อตกลงมาดริดหรือพิธีสารมาดริด (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544), หน้า 30.

ว่าเครื่องหมายการค้าของตนมีชื่อเสียงและค่าแห่งความนิยมของธุรกิจในประเทศอังกฤษ อีกทั้งความเหมือนกันของเครื่องหมายการค้า DAVE และประเภทสินค้าและบริการ อาจทำให้สาธารณชนสันนิษฐานได้ว่าสินค้าหรือบริการโดยบริษัท ยูเค โกลด์ เป็นสินค้าหรือบริการของบริษัท เดฟ โซโฮ อันทำให้บริษัท ยูเค โกลด์ ได้รับผลประโยชน์จากการใช้เครื่องหมายการค้าของบริษัท เดฟ โซโฮ ดังนั้น สำนักงานเครื่องหมายการค้าและการออกแบบแห่งสหภาพยุโรป OHIM จึงอนุญาตให้บริษัท เดฟ โซโฮคัดค้านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและบริการที่เหมือนกัน แต่เพียงอนุญาตให้บริษัท ยูเค โกลด์ จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าและบริการประเภทแม่เหล็กประดับและเครื่องเขียน⁷ โดยการฟ้องร้องดังกล่าวใช้ระยะเวลาถึง 3 ปี⁸

จากกรณีศึกษานี้จะเห็นได้ว่า แม้ว่าบริษัท เดฟ โซโฮ จะชนะคดีในการยื่นคัดค้านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า DAVE แต่บริษัท เดฟ โซโฮ ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการหาหลักฐานมาพิสูจน์ว่าบริษัท เดฟ โซโฮ มีการใช้เครื่องหมายการค้า DAVE จริง นอกจากนี้บริษัท เดฟ โซโฮ ยังต้องเสียเวลาในการฟ้องร้องคดีความเป็นระยะเวลาถึง 3 ปี หากบริษัท เดฟ โซโฮ ไม่ละเลยเพิกเฉยต่อการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า DAVE ปัญหาการฟ้องร้องคัดค้านเหล่านี้ก็จะไม่เกิดขึ้น

เมื่อเริ่มมีการตื่นตัวในการให้ความสำคัญกับเครื่องหมายการค้า เพื่อให้เครื่องหมายการค้าของตนได้รับความคุ้มครอง ป้องกันการละเมิดเครื่องหมายการค้า ด้วยการทำซ้ำ ปลอมแปลงเครื่องหมายการค้า จึงได้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า โดยความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) ได้กำหนดพันธกรณีให้ประเทศสมาชิกบัญญัติกฎหมายภายในให้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำ และประเทศสมาชิกยังสามารถเลือกใช้มาตราต่างๆ ในข้อตกลงดังกล่าวเพื่อการตอบโต้ประเทศสมาชิกที่กระทำละเมิดสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญา นอกจากนี้ ความตกลงดังกล่าวได้รวมเอากฎเกณฑ์ระหว่างประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาไว้ในความตกลงฉบับเดียวกัน กล่าวคือ ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าจะผูกพันประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกให้ต้องยึดถือตามความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่สำคัญ ได้แก่ อนุสัญญา

⁷ Suzy Schmitz, **UK Gold Services Ltd v Dave Soho Ltd: Unregistered Rights Opposition Against DAVE**, Retrieved January 15, 2015 from <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=304a34ff-b89c-4770-99a6-ebbe53cb8500>

⁸ John Plunkett, **Dave Channel Loses Trademark Battle: Parent Company UKTV Defeated in Attempt to Register Identity as a Trademark by Brand Consultancy**, Retrieved January 15, 2015 from <http://www.theguardian.com/media/2011/jan/31/dave-channel-trademark-uktv>

กรุงปารีส ปี ค.ศ. 1967 (Paris Convention) ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม ได้กำหนดกฎเกณฑ์ร่วม (Common Rules) อันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำ (Minimum Rights) ในส่วนที่เป็นสารบัญญัติ เพื่อวางแนวทางให้ประเทศภาคีแห่งสหภาพนำไปปฏิบัติ ดังนั้น แม้ว่าจะเป็นสมาชิกของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าหรืออนุสัญญากรุงปารีสก็ตาม แต่ประเทศสมาชิกเหล่านั้นก็ยังสามารถออกกฎหมายภายในคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาได้มากกว่าที่ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าหรืออนุสัญญากรุงปารีสได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำไว้ และสืบเนื่องจากการที่แต่ละประเทศมีกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกันนี้เอง จึงก่อให้เกิดความต้องการที่จะทำให้การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้ความคุ้มครองที่ครอบคลุมหลายๆ ประเทศในคราวเดียวกัน จากเดิมที่การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นระบบภายในประเทศ กล่าวคือ หากเจ้าของเครื่องหมายการค้ารายใดประสงค์จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในประเทศใดก็จะต้องยื่นคำขอจดทะเบียนต่อสำนักงานทะเบียนของประเทศนั้น จึงได้เกิดระบบการจดทะเบียนตามระบบมาดริด (Madrid System)⁹ และระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป (Community Trade Mark: CTM) ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า เครื่องหมายการค้าประชาคม¹⁰ การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) เป็นระบบการจดทะเบียนที่ยื่นขอจดทะเบียนเพียงครั้งเดียวก็ได้รับความคุ้มครองในประเทศสมาชิกที่ระบุขอรับความคุ้มครองไว้ โดยต้องเข้าเงื่อนไขของกฎหมายเครื่องหมายการค้าภายในประเทศสมาชิกนั้นๆ เสียก่อน จึงจะได้รับความคุ้มครอง ในขณะที่การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนี้อาจให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าครอบคลุมประเทศสมาชิกที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน มิได้ให้ความคุ้มครองในลักษณะของประเทศภาคีสมาชิกที่อยู่ทั้งหลายหลายประเทศทั่วโลก โดยการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนี้อาจยื่นขอจดทะเบียนเพียงครั้งเดียวแต่ได้รับความคุ้มครอง ทั่วทั้งสหภาพยุโรป¹¹

⁹ บุญมา เตชะวณิช, “การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามข้อตกลงหรือพิธีสารมาดริด: ประโยชน์และผลกระทบหากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิก,” **บทบัณฑิตย** 59, 1 (มีนาคม 2546): 40.

¹⁰ จิรโรจน์ สีสรรพ์, **ระบบเครื่องหมายการค้าภายใต้การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 001/2012**, ค้นวันที่ 28 เมษายน 2556 จาก <http://tgcthailand.com/articles/016-001-2012.pdf>

¹¹ European Union, **Member Countries of the EU (Year of Entry)**, Retrieved July 6, 2014 from http://europa.eu/about-eu/countries/index_en.htm

นอกจากนี้ยังขยายความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมไปยังประเทศสมาชิกใหม่ของสหภาพยุโรปโดยอัตโนมัติอีกด้วยโดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมอีก¹²

ประเทศในอาเซียนได้มีการรวมกลุ่มกันในลักษณะของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Economic Integration) ประกอบด้วยประเทศสมาชิก 10 ประเทศในอาเซียน ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม พม่า ลาว และกัมพูชา เรียกว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ตกลงกันเพื่อลดหรือยกเลิกข้อจำกัดทางการค้าระหว่างกัน โดยการให้หรือทำให้ได้สิทธิเท่าเทียมกันด้าน (1) การค้า (2) การลงทุน และ (3) สิทธิประโยชน์อื่นระหว่างประเทศสมาชิก ทั้งด้านภาษีและไม่ใช้ภาษีศุลกากร วัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ (1) เพื่อผลประโยชน์ทางการค้าและการเมือง (Trade Creation and Political Objectives) (2) เพื่อลดความแตกต่างจะได้เป็นพันธมิตรทางการค้าที่ดีต่อกัน (Build Alliances) (3) เพื่อส่งเสริมการค้าเสรี (Liberalization) อันจะนำมาซึ่งวิถีชีวิตอันสงบสุขและสันติภาพ (Stability and Peace) (4) เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองทางการค้ากับกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ (Increase Bargaining Power in Multilateral Negotiations) ซึ่งยังมีประเทศสมาชิกรวมกลุ่มมากขึ้นเท่าไรอำนาจในการต่อรองก็จะยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น และ (5) เพื่อการเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ¹³ กล่าวคือ การรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้อาเซียนเป็นตลาดเดียวและมีฐานการผลิตร่วมกันเช่นเดียวกับการสร้างประชาคมเศรษฐกิจยุโรปในช่วงต้นๆ โดยประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องทยอยเปิดตลาดสินค้าให้มากขึ้นและลดข้อจำกัดต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคระหว่างประเทศสมาชิก จึงเกิดความตกลงทางการค้าในภูมิภาค ซึ่งจะเห็นได้ว่าจุดเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดการรวมตัวกันขึ้นในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้นั้น ได้มุ่งเน้นไปที่การค้าขายระหว่างประเทศสมาชิกในประชาคมเพื่อสร้างอำนาจต่อรองทางการค้า อันนำมาซึ่งการพัฒนาทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศสมาชิก ด้วยเหตุนี้เอง เครื่องหมายการค้าซึ่งเป็นสื่อกลางทางการค้าสินค้าและบริการของผู้ประกอบการจึงทวีความสำคัญขึ้น เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับรู้ว่าเครื่องหมายการค้านั้นเป็นของผู้ประกอบการรายใด จนเกิดความนิยมในตราเครื่องหมายการค้าขึ้น ก่อให้เกิดค่าแห่งสิทธิในเครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าขึ้น โดยการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าซึ่งมีผลต่อภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และผลประโยชน์ของผู้ประกอบธุรกิจในกลุ่มประเทศอาเซียนนั้น ณ ปัจจุบัน การขอรับความคุ้มครองยังคงต้องดำเนินการเป็นรายประเทศอยู่ เนื่องจากยังคงใช้กฎหมายภายในของแต่ละประเทศในการพิจารณา

¹² European Union Intellectual Property Office, **General Questions**, Retrieved July 6, 2014 from <https://oami.europa.eu/ohimportal/en/ctm-general-questions>

¹³ นิลสุวรรณ สีสวัสดิ์, “AEC กับการเปิดการค้าเสรีและบันได 6 ขั้นสู่การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Economic Integration),” **วารสารเภสัชกรการอุตสาหกรรม** 1, 1: 6, คำนวณวันที่ 15 มกราคม 2558 จาก <http://www.tipa.or.th/wp-content/uploads/2013/03/4-7.pdf>

ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในแต่ละประเทศสมาชิก ซึ่งยังไม่สามารถที่จะยื่นคำขอเพียงครั้งเดียวแล้วครอบคลุมทั้ง 10 ประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้นจะมีความแตกต่างกันกับการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในกลุ่มยุโรปซึ่งจะมีระบบจดทะเบียนที่เรียกว่า European Community Trade Mark (Europe CTM) โดยที่สามารถยื่นคำขอเพียงคำขอเดียว และสามารถได้รับความคุ้มครองในกลุ่มประเทศสมาชิกทั้งหมดในสหภาพยุโรปหากเข้าเงื่อนไขตามข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคม จึงทำให้ประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ง่ายต่อการตรวจสอบเพราะใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน สำหรับแนวทางในการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีผลต่อการขอรับความคุ้มครองในเรื่องของเครื่องหมายการค้า นั้น มีเพียงแต่แนวทางการเข้าร่วม พิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) ซึ่งระบบนี้จะทำให้การยื่นคำขอรับความคุ้มครองในกลุ่มประเทศสมาชิกสะดวกขึ้น แต่หาได้ทำให้ได้รับความคุ้มครองโดยอัตโนมัติในทุกประเทศกลุ่มสมาชิกไม่ เนื่องจากการพิจารณาอนุมัติก็ยังคงใช้เงื่อนไขตามกฎหมายภายในประเทศของแต่ละประเทศอยู่ดี เพียงแต่ลดทอนความยุ่งยากในการจัดเตรียมเอกสารเท่านั้น ซึ่งจะแตกต่างกับการขอรับความคุ้มครองภายใต้ระบบ Europe CTM¹⁴ ซึ่งในขณะนี้ประเทศไทยยังมีได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกตามระบบมาดริด เพียงแต่มีการกำหนดให้ประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ต้องเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริดภายในปี พ.ศ. 2558¹⁵ โดยประเทศไทยกำลังเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริดภายในปี พ.ศ. 2558 ด้วย ซึ่งสิงคโปร์ ฟิลิปปินส์และเวียดนามได้เป็นภาคีพิธีสารมาดริดแล้ว อย่างไรก็ตาม การเข้าเป็นภาคีสมาชิกการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามพิธีสารมาดริดก็ยังประสบปัญหาทางด้านความพร้อมของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เนื่องจากกฎหมายภายในเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างกัน หรือบางประเทศยังไม่มีกฎหมายเครื่องหมายการค้าโดยเฉพาะไว้ ดังนั้น จึงเป็นการยากที่จะกำหนดให้ทุกประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเข้าร่วมอย่างพร้อมเพรียงกันในปี พ.ศ. 2558 นอกจากนี้ คำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่จะนำไปยื่นขอจดทะเบียนระหว่างประเทศตามพิธีสารกรุงมาดริดได้นั้น ต้องเป็นคำขอที่มีการยื่นขอจดทะเบียนหรือได้รับการจดทะเบียนไว้แล้วในประเทศต้นกำเนิดก่อนแล้วจึงจะยื่นขอรับความคุ้มครองต่อประเทศ

¹⁴ บริษัท เทคมาร์ค2ยู (ประเทศไทย) จำกัด, **ความร่วมมือ AEC กับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา**, ค้นวันที่ 13 มีนาคม 2556 จาก <http://trademark2uthailand.blogspot.com/2012/09/aec.html#!/2012/09/aec.html>

¹⁵ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, **สรุปประเด็นเครื่องหมายการค้า**, ค้นวันที่ 28 เมษายน 2558 จาก http://ftiweb.off.fti.or.th/demo/6101/userfiles/files/2_3%20สรุปประเด็นเครื่องหมายการค้า.pdf

สมาชิกตามพิธีสารมาดริดได้ อีกทั้งการจดทะเบียนด้วยวิธีนี้ยังกำหนดให้ความคุ้มครองเฉพาะประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกมาดริดเท่านั้นที่สามารถยื่นคำขอจดทะเบียนได้ และแม้ประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เข้าเป็นพิธีสารมาดริดแล้วก็ตาม แต่หากผู้จดทะเบียนมิได้เป็นประชากรของประเทศสมาชิกพิธีสารมาดริดแล้วนั้น ก็จะไม่สามารถขอรับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้ หรือหากผู้จดทะเบียนเป็นประชากรของประเทศสมาชิกพิธีสารมาดริดได้ขอจดทะเบียนโดยยื่นขอที่ประเทศภาคีสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งแล้วนั้น มิใช่ว่าจะได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งประเทศภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดหรือจะได้รับความคุ้มครองในประเทศภาคีสมาชิกที่ระบุขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าไว้ทั้งหมดไม่ เนื่องจากต้องพิจารณาจากกฎหมายภายในของประเทศสมาชิคนั้นๆ ว่าเข้าตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้หรือไม่ จึงเห็นได้ว่าการเข้าเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดมิใช่จะได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งประเทศภาคีสมาชิก หรือครบทุกประเทศที่ระบุขอรับความคุ้มครองไว้เสมอไป อย่างไรก็ตาม หากมีการเข้าเป็นสมาชิกภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดและยินยอมให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าประชาคมด้วยแล้ว ก็ย่อมจะก่อให้เกิดระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ครอบคลุมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น¹⁶ กล่าวคือ หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยินยอมให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าประชาคมที่มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปเป็นแม่แบบควบคู่ไปกับระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด จะทำให้เครื่องหมายการค้าได้รับการคุ้มครองที่สมบูรณ์และครอบคลุมมากขึ้น โดยหากผู้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นประชากรของประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริด ได้ยื่นขอจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดแล้วก็จะได้รับความคุ้มครองครอบคลุมทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันเนื่องมาจากการที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม ส่วนจะได้รับความคุ้มครองในประเทศภาคีสมาชิกอื่นของพิธีสารมาดริดด้วยหรือไม่นั้น ยังต้องขึ้นอยู่กับกฎหมายเครื่องหมายการค้าภายในของประเทศนั้นๆ อีกที่หนึ่ง และแม้ในกรณีที่ผู้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามิได้เป็นประชากรของประเทศภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริด แต่หากต้องการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็สามารถขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมได้และได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วย ดังนั้น การจดทะเบียนด้วยระบบมาดริดนั้นแม้ว่าจะมีความเป็นสากลก็ตาม แต่ด้วยเหตุแห่งความเป็นสากลนี้เอง ที่ก่อให้เกิดข้อยุ่งยากในบางด้านมากกว่าหากเปรียบเทียบกับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม รวมถึงมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าอีกด้วย¹⁷ ซึ่งผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์อย่างละเอียดต่อไป

¹⁶ Ruth Annand and Helen Norman, **Guide to the Community Trade Mark** (Great Britain: Black Stone Press, 1998), p. 260.

¹⁷ ค่าธรรมเนียมการยื่นคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศมี 4 ประเภท คือ (1) Basic fee เป็นค่าธรรมเนียมเบื้องต้นสำหรับการยื่นคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศหนึ่งคำขอ - เครื่องหมายขา-

โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสิงคโปร์ ไทย พม่า และลาว เพื่อแสดงให้เห็นว่า หากมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะช่วยให้การคุ้มครองเครื่องหมายการค้ามีความครอบคลุม ก่อให้เกิดความสะดวก อันเป็นการเสริมให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในระบบมาดริดเพียงอย่างเดียว ตลอดจนยังช่วยเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการแข่งขันทางการค้าได้อีกทางหนึ่งด้วย

ปัจจุบันประเทศสมาชิกอาเซียน รวม 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย พม่า มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนาม ลาว กัมพูชา บรูไน โดยการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ (1) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) (2) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (Socio-Cultural Pillar) และ (3) ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (Political and Security Pillar) โดยมีคำขวัญของอาเซียน คือ “One Vision, One Identity, One Community” หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งประชาคม โดยปัจจุบันอาเซียนเป็นตลาดสำคัญอันดับหนึ่งของไทย และมีศักยภาพที่จะเติบโตต่อไป เนื่องด้วยภูมิภาคอาเซียนตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. 2554 ถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2555 มีจำนวนประชากรรวมกันจำนวน 608.80 ล้านคน มูลค่าการค้ารวม 56,600.28 ล้านเหรียญสหรัฐ มูลค่าการส่งออก 33,395.66 ล้านเหรียญสหรัฐ มูลค่าการนำเข้า 23,204.62 ล้านเหรียญสหรัฐ ผลิตภัณฑ์มวลรวมปี พ.ศ. 2553 มีมูลค่า 2,338.9 พันล้านเหรียญสหรัฐ ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่าหากต่อไปประเทศในอาเซียนจะมีการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว การให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าประชาคมอันเป็นการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระบบเดียวที่สอดคล้องกับคำขวัญของอาเซียนในการที่จะรวมระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของประเทศทั้ง 10 ประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้เป็นหนึ่งเดียวด้วยระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระบบเดียวกัน จะสามารถช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าให้แก่ภูมิภาคอาเซียนได้อีกทางหนึ่ง เพราะเป็นการช่วยลดปัญหาความยุ่งยากในการจดทะเบียน ไม่ว่าจะเป็ความแตกต่างทางด้านภาษา

ด้า 653 สวิสฟรังก์ (= 22,478.55 บาท, อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2556) - เครื่องหมายที่เป็นสี 903 สวิสฟรังก์ (903.00 สวิสฟรังก์ = 31,084.42 บาท, อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2556) (2) Supplementary fee เป็นค่าธรรมเนียมสำหรับจำพวกสินค้าและ/หรือบริการ ที่ยื่นขอจดทะเบียนเกิน 3 จำพวก โดยเสียค่าธรรมเนียมตั้งแต่จำพวกที่ 4 ขึ้นไป จำพวกละ 73 สวิสฟรังก์ (3) Complementary fee เป็นค่าธรรมเนียมสำหรับประเทศที่ระบุเพื่อขอจดทะเบียน ประเทศละ 73 สวิสฟรังก์ และ (4) Individual fee เป็นค่าธรรมเนียมเฉพาะประเทศ, คำนวณที่ 20 ตุลาคม 2556 จาก http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_content&task=section&id=20&Itemid=197

กฎระเบียบ ค่าธรรมเนียมต่างๆ รวมถึงค่าดำเนินการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ อันส่งผลให้ผู้ประกอบการสนใจ และเห็นความสำคัญของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าหันมาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าต่อไป ซึ่งในสหภาพยุโรปนั้นได้มีการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าประชาคมไว้ โดยระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมได้สร้างระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือการออกแบบในทวีปยุโรปให้เป็นระบบเดียวกัน ด้วยการจดทะเบียนเพียงหนึ่งครั้งก็สามารถได้รับความคุ้มครองครอบคลุมไปถึงภาคีสมาชิกในสหภาพยุโรป โดยมีจำนวนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประเภทนี้เพิ่มขึ้นทุกปี อันแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและประโยชน์ ที่จะได้รับหากมีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้ ฉะนั้น เมื่อจะมีการรวมกลุ่มของประเทศในอาเซียน 10 ประเทศ ที่เรียกว่า “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” ในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มกัน ที่คล้ายคลึงกับการรวมกลุ่มของสหภาพยุโรปอันเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเมือง ภายใต้นโยบายเดียวกัน ผู้เขียนจึงสนใจที่จะทำการศึกษาถึงการให้ความสำคัญ คุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงความสำคัญ ประโยชน์และความเหมาะสม ที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะได้รับหากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นระบบเดียว ด้วยการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม โดยนำข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปมาใช้เป็นแม่แบบเพื่อพัฒนากฎหมายเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดความสะดวกในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ด้วยการกำหนดให้ระบบการจดทะเบียนมีความคล้ายคลึงหรือสอดคล้องกันภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันทำให้การยื่นคำขอจดทะเบียนในหลายประเทศมีความสะดวกรวดเร็ว เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย ลดข้อยุ่งยากในการดำเนินการต่างๆ ตลอดจนเป็นการส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าที่ถือเป็นการสร้างโอกาสทางธุรกิจอันนำมาซึ่งผลประโยชน์ในทางการค้าให้แก่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอีกทางหนึ่งด้วย

เนื่องจากผู้เขียนต้องการที่จะใช้ข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปเป็นแม่แบบในการวิจัย อันเป็นการนำระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมที่ใช้ในสหภาพยุโรป มาปรับให้เข้ากับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นการเลือกส่วนที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมาใช้ มิได้ยกข้อบังคับทั้งหมดมาใช้ เพื่อศึกษาว่าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสมควรจะให้ความสำคัญคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมแค่ไหน เพียงไร ทำให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าสำหรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เป็นมาตรฐานสากล โดยผู้เขียนจำเป็นต้องศึกษาถึงวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มของสหภาพยุโรป ขอบเขตของสิ่งที่จะนำมาขอจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคม วิธีและระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม ตลอดจนการพิจารณาข้อดี ข้อเสียที่จะได้รับหากมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม อยากรู้ก็定会เห็นว่านอกจากสหภาพยุโรปจะมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมแล้ว สหภาพ

ยุโรปยังได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดด้วย อันแสดงให้เห็นว่าระบบการจดทะเบียนทั้งสองระบบนี้ ล้วนเป็นส่วนเติมเต็มอันทำให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เนื่องจากในแต่ละระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ายังมีข้อจำกัดบางประการและมีความแตกต่างกัน ในหลายๆ ด้าน ซึ่งผู้เขียนจะได้ศึกษาต่อไปอย่างละเอียดในบทอื่นๆ ดังนั้น เมื่อสหภาพยุโรปรวมตัวกัน เป็นหนึ่งเดียวได้เล็งเห็นความสำคัญของการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจึงมีการรองรับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นด้วยการยอมรับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าทั้งสอง ระบบดังกล่าว อันทำให้ผู้เขียนสนใจที่จะนำระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมมาปรับใช้ กับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไปควบคู่กับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด โดยมีสหภาพยุโรปเป็นแม่แบบในการศึกษา ทั้งนี้ เครื่องหมายการค้าประชาคมมีที่มาจากกลุ่มประเทศ ในทวีปยุโรปได้รวมตัวกันจัดตั้งองค์การระหว่างรัฐที่เรียกว่า สหภาพยุโรป (The European Union: EU) ที่ได้เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ประเทศสมาชิกได้ร่วมกันลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการรวมตัวเป็นสหภาพยุโรป (Treaty of the European Union) หรือสนธิสัญญามาสทริคท์ (Maastricht Treaty) ซึ่งเป็นสนธิสัญญา ที่กำหนดแนวทางการรวมตัวให้ยุโรปเป็นหนึ่งเดียวเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 ต่อมาวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2536 ประชาคมยุโรปได้รวมกันเป็น Single Market หรือตลาดเดียวอย่างแท้จริง หมายถึง จะมีมีเครื่องขีดขวางในการเคลื่อนย้ายถ่ายเทสินค้า บริหาร แรงงาน¹⁸ โดยประชาคมยุโรป (European Communities: EC) ได้เปลี่ยนชื่อเป็นสหภาพยุโรป (European Union: EU) เพราะ นอกจากจะร่วมมือกันทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ยังเป็นองค์การความร่วมมือทางการเมืองระหว่าง ประเทศสมาชิกด้วย¹⁹ การรวมตัวของสหภาพยุโรปมีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่การเป็นหนึ่งเดียว คือ มินนโยบายด้านการเมือง การต่างประเทศ เศรษฐกิจการเงินและสังคมเพียงนโยบายเดียว มีการเคลื่อนย้าย ประชากร แรงงาน สินค้า บริการ และเงินทุนได้อย่างเสรีปราศจากอุปสรรคระหว่างกัน²⁰ โดยมี สำนักงานภายใต้ชื่อสำนักงานเครื่องหมายการค้าและการออกแบบแห่งสหภาพยุโรป (Office for Harmonization in the Internal Market: OHIM) ตั้งอยู่ที่ประเทศสเปน ที่เมือง Alicante มุ่งประสงค์ ที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Rights) และเพื่ออำนวยความสะดวกในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้กับรัฐ

¹⁸ Gotoknow, **ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ**, ค้นวันที่ 5 มกราคม 2556 จาก <http://www.gotoknow.org/posts/179490>

¹⁹ สหภาพยุโรป, **European Union: EU**, ค้นวันที่ 5 มกราคม 2556 จาก <http://graduate.kru.ac.th/eduad/dewey/300/ecc2.html>

²⁰ วลัยลดา วิวัฒน์พนชาติ, **สถาบันการค้าระหว่างประเทศ**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555), หน้า 88.

สมาชิกในสหภาพยุโรป รวมถึงเป็นสำนักงานที่รับผิดชอบเรื่องเครื่องหมายการค้าประชาคม จากวัตถุประสงค์ที่กล่าวมานี้เองแสดงให้เห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มของประเทศในสหภาพยุโรปมีความคล้ายคลึงกับวัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มกันของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกประเทศในภูมิภาคเดียวกันเพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม สร้างเอกภาพทางการเมือง การต่างประเทศของประเทศสมาชิก และด้วยเหตุที่สหภาพยุโรปได้มีการรับรองให้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมได้ ดังนั้น เมื่อมีการรวมตัวกันของชาติในอาเซียน อันมีวัตถุประสงค์เพื่อให้อาเซียนรวมตัวกันเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวที่มีเสถียรภาพ เป็นภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง มีการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน และสามารถบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้ จึงสมควรให้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

สำนักงานเครื่องหมายการค้าและการออกแบบแห่งสหภาพยุโรป (Office for Harmonization in the Internal Market: OHIM) ได้ให้ความหมายของเครื่องหมายการค้าประชาคมไว้ว่า “เป็นเครื่องหมายการค้าที่มีผลใช้บังคับต่อสมาชิกของสหภาพยุโรป โดยต้องจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านี้ต่อสำนักงานเครื่องหมายการค้าและการออกแบบแห่งสหภาพยุโรป เพื่อเป็นไปตามบทบัญญัติของข้อบังคับอันเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าประชาคม” ซึ่งในสหภาพยุโรปนั้นเครื่องหมายการค้าประชาคมมีผลบังคับใช้ได้โดยเครื่องหมายการค้าประชาคมที่จดทะเบียนแล้วจะมีอายุการคุ้มครอง 10 ปี นับตั้งแต่วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียนและสามารถต่ออายุได้ทุก ๆ 10 ปี²¹ ทั้งนี้ ระบบเครื่องหมายการค้าประชาคมได้สร้างระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือการออกแบบในทวีปยุโรปให้เป็นระบบเดียวกัน ด้วยการจดทะเบียนเพียงหนึ่งครั้งก็สามารถได้รับความคุ้มครองครอบคลุมไปถึงภาคีสมาชิกในสหภาพยุโรป²² นอกจากนี้ในข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคม มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของเครื่องหมายการค้าประชาคมว่า “สิ่งที่จะเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคมอาจประกอบไปด้วย สัญลักษณ์ใดๆ ที่สามารถแสดงได้โดยชัดเจน เป็นคำที่บ่งเฉพาะ ชื่อเฉพาะตัว การออกแบบ ตัวอักษร ตัวเลข รูปร่างของสินค้าหรือหีบห่อ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของสินค้าหรือบริการของกิจการ

²¹ Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs), **Community Trade Mark**, Retrieved January 24, 2013 from <http://oami.europa.eu/ows/rw/pages/CTM/communityTradeMark/communityTradeMark.en.do>

²² Inventa International, **Trademarks, Patents, Copyrights, Domains**, Retrieved January 24, 2013 from http://www.inventa-international.com/european_union

หนึ่งออกจากกิจการอื่นๆได้²³” ทั้งนี้ ยังสามารถได้รับความคุ้มครองโดยอัตโนมัติในประเทศสมาชิกที่เพิ่มเข้ามาใหม่ ซึ่งจะได้รับสิทธิความคุ้มครองเช่นเดียวกับประเทศอื่นในสหภาพยุโรปโดยทั่วกัน โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ²⁴ การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นกระบวนการที่รวดเร็ว โดยการขอจดทะเบียนขึ้นพื้นฐานที่ไม่มีการคัดค้านจะใช้เวลา 6-9 เดือน ซึ่งสามารถที่จะยื่นลงทะเบียนเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับเครื่องหมายการค้าประชาคมโดยใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป จึงถือเป็นการบริหารงานไว้ที่จุดศูนย์กลางเพียงจุดเดียวเพื่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและสะดวกครอบคลุม ครบถ้วน นอกจากนี้ยังเพื่อควบคุม ป้องกันสินค้าปลอมอันเกิดจากการนำเข้ามาในสหภาพยุโรป²⁵ และประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าในการขอรับความคุ้มครองแยกในแต่ละประเทศ อีกทั้งยังเสียค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนน้อยกว่าการจดทะเบียนในระบบมาตรฐาน ทั้งนี้ ยังเปิดโอกาสให้ผู้ที่อยู่นอกประเทศกลุ่มสหภาพยุโรปหรือไม่มีสถานที่ประกอบการอยู่ในประเทศกลุ่มสหภาพยุโรปสามารถยื่นจดทะเบียนตามระบบเครื่องหมายการค้าประชาคมได้ จึงถือเป็นการเปิดกว้างแก่ผู้ประกอบการทั่วโลก โดยที่มิต้องเข้าเป็นภาคีใดๆ²⁶ จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้เห็นถึงข้อดีต่างๆ ที่ผู้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะได้รับหากมีการให้ความคุ้มครองด้วยระบบเครื่องหมายการค้าประชาคม ซึ่งผู้เขียนจึงได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่ประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะได้รับเช่นกันหากมีการให้ความคุ้มครองต่อเครื่องหมายการค้าประชาคม ดังนั้น จึงต้องการศึกษาถึงการให้ความคุ้มครองและการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป เพื่อใช้เป็นแม่แบบในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป ทั้งนี้ ผู้เขียนได้เลือกประเทศที่เป็นสมาชิกของของสหภาพยุโรป คือ ประเทศอังกฤษและฝรั่งเศส มาใช้การวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ของประเทศอังกฤษเป็นรากฐานของกฎหมายในประเทศต่างๆ ซึ่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2474 ที่บังคับ

²³ Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009 on the Community Trade Mark

²⁴ JMTC Trademark Protection, **CTM New Countries**, Retrieved February 8, 2013 from <http://www.communitytrademark.nl/communitytrademarknewcountries.html>

²⁵ JMTC Trademark Protection, **Community Trademark Benefits**, Retrieved February 8, 2013 from <http://www.communitytrademark.nl/communitytrademarkbenefits.html>

²⁶ พรหมมินทร์ วงศ์รัตน์, การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของไทยในต่างประเทศ: การเข้าร่วมเป็นภาคีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามพิธีสารกรุงมาดริด (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), หน้า 107.

เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2474 ในสมัยรัชกาลที่ 7 กฎหมายฉบับนี้ยังได้ยึดตามแนวทางกฎหมายเครื่องหมายการค้าของอังกฤษ คือ Trade Mark Act 1905 ทำให้เราเห็นถึงวิวัฒนาการของกฎหมายเครื่องหมายการค้าของอังกฤษ ตลอดจนเหตุผล ความจำเป็นที่อังกฤษได้ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม และกฎหมายเครื่องหมายการค้ายังเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันที่อันไม่เป็นธรรม (Unfair Competition) ซึ่งมีรากฐานมาจากกฎหมาย Common Law จากประเทศอังกฤษ นอกจากนี้การบัญญัติกฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับปัจจุบันของอังกฤษ (The Trade Marks Act 1994) ก็เป็นผลมาจากการที่ประเทศอังกฤษมีพันธะต้องปฏิบัติตามการแก้ไขเครื่องหมายการค้าให้สอดคล้องกับบทบัญญัติที่ได้มีการกำหนดโดยคณะที่ปรึกษาของสหภาพยุโรปเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม ค.ศ. 1988 เรียกว่า “Council Directive” ฉบับที่ 89/104/EEC เพราะประเทศอังกฤษเป็นประเทศหนึ่งในสหภาพยุโรป²⁷ ส่วนการที่ผู้เขียนเลือกศึกษากฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศฝรั่งเศส เพราะนอกจากที่ประเทศฝรั่งเศสจะเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสหภาพยุโรปแล้ว ประเทศฝรั่งเศสยังเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยเฉพาะการออกแบบรูปแบบสินค้าต่างๆ จึงทำให้ฝรั่งเศสค่อนข้างเข้มงวดทางด้านกฎระเบียบเกี่ยวกับความคุ้มครองด้านทรัพย์สินทางปัญญาประกอบกับประเทศฝรั่งเศสให้ความคุ้มครองหรือมีระบบรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์อย่างครบวงจร มีมาตรฐานการตรวจสอบที่วางใจได้ รวมทั้งสามารถทราบแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น สัญลักษณ์ AOC ซึ่งใช้รับรองแหล่งผลิต (Appellation d’ Origine Contrôlée), ฉลากแดงหรือ LABEL ROUGE เพื่อแสดงคุณภาพสินค้าเกรดเอ, ใบรับรองคุณภาพมาตรฐาน CCP (La Certification de Conformité Produit) ตลอดจนสัญลักษณ์ IGP (Indication Géographique Protégée) ที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ ระหว่างสินค้ากับแหล่งผลิต ที่ให้ความคุ้มครองทางกฎหมายในระดับยุโรปในการสงวนเรียกชื่อผลิตภัณฑ์ตามแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ ดังนั้น จึงมีความเกี่ยวข้องกับเครื่องหมายการค้า อย่างไรก็ดี ทั้งประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสต่างก็เป็นประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป และเป็นประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกด้วย จึงมีหลักการด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาล้ายคลึงกันกับประเทศไทย นอกจากนี้ทั้งสองประเทศยังเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดและได้ให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าประชาคมอีกด้วย รวมถึงภาษาของทั้งสองประเทศดังกล่าวยังเป็นภาษาที่เป็นทางการในการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าทั้งระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมและพิธีสารมาดริด ทำให้ผู้เขียนสนใจที่จะศึกษากฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศดังกล่าวเปรียบเทียบ เพื่อศึกษาว่าการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าทั้งตาม

²⁷ ศรีลา ทองกลาง, ปัญหาการพิจารณาลักษณะบ่งเฉพาะของเครื่องหมายคำผสมตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2553), หน้า 56.

พิธีสารมาดริดกับการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นเกี่ยวพันกันหรือไม่ เพียงใด และก่อให้เกิดประโยชน์อย่างไรบ้าง อย่างไรก็ตาม นอกจากที่ผู้เขียนได้เลือกศึกษากฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยแล้ว ผู้เขียนยังต้องศึกษาเปรียบเทียบถึงความแตกต่างของกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนระหว่างประเทศที่มีการใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพ เช่น ประเทศสิงคโปร์ กับประเทศที่มีการใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าแต่ยังไม่สมบูรณ์ เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศพม่าด้วย เพื่อให้ทราบถึงความเป็นไปได้ที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมได้หรือไม่ อย่างไร อันนำไปสู่วิธีการแก้ไขปัญหาค่าความแตกต่างกันของกฎหมายภายในเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะนำไปสู่ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระบบเดียวในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป สาเหตุที่เลือกประเทศสิงคโปร์เนื่องจาก กฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยมีความก้าวหน้า ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประเภทใหม่ อยู่เสมอ นอกจากนี้สิงคโปร์ยังเป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดอีกด้วย จึงถือว่าเป็นประเทศที่มีความพร้อมทางด้านกฎหมายเครื่องหมายการค้าเป็นอย่างมากหากเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยจากผลการสำรวจประจำปีของ World Economic Forum (WEF) ด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่ทำการสำรวจจาก 142 ประเทศ ได้ประกาศว่า สิงคโปร์ได้รับการจัดอันดับเป็นลำดับที่ 2 ของโลก²⁸ ทั้งนี้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นประเทศล่าสุดในอาเซียนที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) อย่างเป็นทางการในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 ซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบภายในประเทศมากมายที่เกี่ยวข้องกับการค้า เช่น กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาว่าด้วยเครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร²⁹ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีระดับการพัฒนา กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอย่างรวดเร็ว จึงมีแนวโน้มที่จะเปิดรับการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ารูปแบบใหม่ ดังเช่นเครื่องหมายการค้าประชาคมได้ นอกจากนี้แม้ว่าในอดีตประเทศพม่าเป็นประเทศที่มีปัญหาความไม่มั่นคงภายในประเทศและปิดประเทศมาเป็นเวลายาวนาน จึงทำให้ประเทศพม่ายังไม่มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองในเรื่องเครื่องหมายการค้าโดยตรง แต่อย่างไรก็ตาม เครื่องหมายการค้าของประเทศพม่าก็ยังได้รับความคุ้มครองภายใต้ประมวลกฎหมายอาญา ต่อมาประเทศพม่า

²⁸ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, “ประตูเศรษฐกิจการค้าระหว่างไทยกับต่างประเทศ,” **จูลสารฉบับพิเศษ** (พฤษภาคม 2555), ค้นวันที่ 23 เมษายน 2556 จาก [http://www.dtn.go.th/files upload/AEC_Spatial.pdf](http://www.dtn.go.th/files/upload/AEC_Spatial.pdf)

²⁹ **ผู้จัดการ 360 องศา**, สปป.ลาว น้องใหม่ WTO ลำดับที่ 158...หนูนโกลาสไทยเชื่อม สปป.ลาวสู่สากล (กุมภาพันธ์ 2553), ค้นวันที่ 25 เมษายน 2556 จาก <http://info.gotomanager.com/news/details.aspx?id=85053>

ได้เปิดประเทศรับการลงทุน และจากการที่ประเทศพม่าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) และองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization: WIPO) จึงได้ให้ความร่วมมือในการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา โดยได้มีการร่วมมือกันของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานนายความ ตลอดจนองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก ในการร่างกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ทำให้ในขณะนี้กฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศพม่า อยู่ในระหว่างการร่างและทบทวน³⁰ ซึ่งจะถือว่ากฎหมายนี้จะเป็นกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาฉบับแรกของประเทศพม่า นอกจากนี้ประเทศพม่ายังจะทำการจัดตั้งสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาแห่งสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่าอันรับผิดชอบโดยรัฐบาลและจะทำการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า³¹ ทำให้มีแนวโน้มว่าประเทศพม่ายังสามารถพัฒนากฎหมายนี้ได้อีกมาก หากมีการปรับใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าให้สอดคล้องและไปในทิศทางเดียวกันกับกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้เกิดระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เป็นสากล ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าอย่างครอบคลุมภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันทำให้จำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายภายในเรื่องเครื่องหมายการค้าของประเทศพม่าต่อไป

แม้ประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะมีความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม การศึกษา และการเมืองแล้ว แต่อย่างไรก็ดี ตามที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วว่าจุดประสงค์หลักของการที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนรวมตัวกันนั้น คือ เพื่อให้อาเซียนมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และเงินทุนที่เสรีมากขึ้นในระหว่างประเทศสมาชิก อันนำมาซึ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ประชาคมอาเซียน ซึ่งการประกอบธุรกิจการค้า การลงทุน การส่งออกนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบ่งชี้ถึงความเป็นเจ้าของกิจการ โดยเครื่องหมายการค้าถือเป็นสื่อกลางในการดำเนินธุรกิจ เป็นสัญลักษณ์ที่เจ้าของธุรกิจสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อให้ผู้บริโภคจดจำ แยกแยะคุณภาพและที่มาของความเป็นเจ้าของได้ ดังนั้น ปัญหาความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม การศึกษา และการเมือง จึงเป็นองค์ประกอบที่ทำให้การปรับให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นไปได้ อย่างล่าช้า นอกจากนี้แต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังมีความเข้าใจใน

³⁰ Bakermckenzie, **Trademark Laws**, Retrieved November 25, 2014 from http://www.bakermckenzie.com/files/Publication/d740e585-5374-4071-911c-a09915c9b597/Presentation/PublicationAttachment/2c736acc-2300-47d5-9ec8-b162da8a_2c15/a_ap_trademarklaws_apr13.pdf

³¹ Darani Vachanavuttivong, **Myanmar Trademark Law: The Long Wait May Soon Be Over**, Retrieved September 30, 2013 from <http://www.tilleke.com/resources/myanmar-trademark-law-long-wait-may-soon-be-over>

ความหมายและการบังคับใช้กฎหมายการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่แตกต่างกันมาก ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาถือเป็นเรื่องทีละเอียดอ่อนในหลายองค์กร รวมถึงยังมีความท้าทายในการนำไปปฏิบัติอยู่มาก³² เรื่องของทรัพย์สินทางปัญญาในระดับภูมิภาคและระดับโลก มักมีประเด็นความแตกต่างด้านกฎหมายที่มีมุมมองต่อคำว่าทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนช่องว่างของความตระหนักในเรื่องดังกล่าวระหว่างประเทศสมาชิกยังค่อนข้างห่างกันมาก โดยจะเห็นได้จากการที่ประเทศพม่าและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพิ่งจะมีหน่วยงานทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาและยังไม่มีกฎหมายเครื่องหมายการค้าไว้ โดยเฉพาะประเทศพม่าไม่มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองในเรื่องเครื่องหมายการค้าโดยตรง เครื่องหมายการค้ายังได้รับความคุ้มครองอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายอาญา³³ แต่ในขณะที่สิงคโปร์ติดอันดับ 1 ใน 3 ของประเทศที่มีการพัฒนาด้านทรัพย์สินทางปัญญามากที่สุดในโลก จึงเป็นเรื่องยากที่จะกำหนดเป็นมาตรการเดียวกันให้แก่แต่ละประเทศยึดถือไปปฏิบัติ³⁴ ตลอดจนสิ่งที่จะได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็ยังมี ความแตกต่างกัน เช่น บางประเทศยังไม่มี การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าภาพสามมิติ กลิ่นหรือเสียง อุปสรรคจากความแตกต่างด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมายภายในระหว่างประเทศสมาชิกนี้เองที่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกัน เพื่อสร้างระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าให้เป็นเอกภาพ ดังนั้น ในการที่จะทำให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นระบบเดียวกันที่มีมาตรฐานเป็นสากล เพื่อเป็นการรับรองถึงคุณภาพและความเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรป เพื่อนำมาเป็นแม่แบบในการปรับใช้ให้เหมาะสมเข้ากับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เป็นหนึ่งเดียวในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันเป็นการหาทางแก้ปัญหาคความแตกต่างทางด้านกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้อีกทางหนึ่ง นอกเหนือจากระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด โดยเป็นการอำนวยความสะดวกและก่อให้เกิดประโยชน์อื่นๆ ต่อผู้ขอรับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อภูมิภาค

³² สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, AEC: ประชาคมอาเซียนกับตัวชี้วัดความสำเร็จ, ค้นวันที่ 3 พฤษภาคม 2556 จาก http://tdri.or.th/tdri-insight/asean_measures

³³ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, กฎหมายเครื่องหมายการค้าประเทศพม่า, ค้นวันที่ 10 มีนาคม 2556 จาก http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/images/law/Trademark_Burma.pdf

³⁴ Asian Knowledge Institute, ความท้าทายของไทยใน AEC ว่าด้วยเรื่องของก๊อปเรตเอ, ค้นวันที่ 10 มีนาคม 2556 จาก <https://www.facebook.com/AsianKnowledgeInstitute/posts/432216220178421>

ตลอดจนเป็นผลดีในการเสริมสร้างการแข่งขันทางการค้าต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้สามารถแข่งขันกับประเทศในภูมิภาคอื่นได้อีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยเปรียบเทียบกับสหภาพยุโรป
- 2) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วัตถุประสงค์ และหลักเกณฑ์ของการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยเปรียบเทียบกับประเทศในสหภาพยุโรป
- 3) เพื่อศึกษาถึงการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรป เปรียบเทียบแนวคิดการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
- 4) เพื่อศึกษาถึงการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามระบบมาดริด เปรียบเทียบระบบเครื่องหมายการค้าประชาคม
- 5) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากฎหมายเครื่องหมายการค้าและระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม รวมถึงวิธีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม โดยศึกษาจากข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปเป็นหลัก ซึ่งจำต้องศึกษาวัตถุประสงค์ ขอบเขต วิธีและระบบการจดทะเบียน ข้อดี ข้อเสีย ตลอดจนกฎหมายภายในเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าในสหภาพยุโรป ได้แก่ ประเทศอังกฤษและฝรั่งเศส เปรียบเทียบกับกฎหมายภายในเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ ไทย พม่า และลาว อีกทั้งยังต้องศึกษาเปรียบเทียบกับกรจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของระบบมาดริด (Madrid Protocol) ประกอบด้วยเพื่อศึกษาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมต่อไปในอนาคต ว่ามีความเป็นไปได้หรือไม่ เพียงใด นอกจากนี้เพื่อพิจารณาถึงความเชื่อมโยงในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในด้านของสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า จึงได้ศึกษาถึงการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามอนุสัญญากรุงปารีส ว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม พ.ศ. 2510 (Paris Convention for the Protection of Industrial Property B.E. 1967)

และการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) ประกอบด้วย

1.4 สมมติฐานการศึกษา

การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ในเรื่องของหลักเกณฑ์ การรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ก่อให้เกิดการขาดมาตรฐานและความไม่เท่าเทียมในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า อันแสดงให้เห็นถึงความไม่มีประสิทธิภาพของการจดทะเบียนและให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า การรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็ประสบปัญหานี้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ สหภาพยุโรปซึ่งมีรูปแบบในการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของเครื่องหมายการค้าและปัญหาดังกล่าว จึงได้กำหนดวิธีการแก้ปัญหาด้วยการมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม เพื่อใช้หลักเกณฑ์เดียวกันในการพิจารณา รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าให้อยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งสหภาพยุโรป ดังนั้น ประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงควรที่จะพิจารณา ศึกษาหลักเกณฑ์ของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปมาเป็นแม่แบบ เพื่อทำการเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปและนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นระบบเดียวกันต่อไป

1.5 ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาจะวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย คำอธิบาย คำพิพากษาศาลฎีกา เอกสาร บทความทางวิชาการในสาขานิติศาสตร์ทั้งของไทยและต่างประเทศ อันเกี่ยวกับกฎหมายเครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรป ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะทำการเก็บข้อมูลจากห้องสมุดและฐานข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต จากนั้นจึงรวบรวมข้อมูลที่ได้มาทำการค้นคว้า วิเคราะห์และ เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้ดำเนินการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) จากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนอันทำให้งานวิจัยนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเปรียบเทียบกับสหภาพยุโรป
- 2) ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี วัตถุประสงค์ และหลักเกณฑ์ของการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยเปรียบเทียบกับประเทศในสหภาพยุโรป
- 3) ทำให้ทราบถึงการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรป เปรียบเทียบแนวคิดการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
- 4) ทำให้ทราบถึงการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามระบบมาตรฐาน เปรียบเทียบระบบเครื่องหมายการค้าประชาคม
- 5) สามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากฎหมายเครื่องหมายการค้า และระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

บทที่ 2

แนวคิดและการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม (Community Trade Mark)

เนื่องจากการประกอบธุรกิจในปัจจุบันโดยปกติจะมีการทำการตลาดและจำหน่ายสินค้าไปยังต่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่างๆ เป็นอย่างมาก เพื่อให้เครื่องหมายการค้าเหล่านั้นเป็นที่จดจำต่อผู้บริโภคอันนำมาซึ่งผลประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจต่อไป การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจึงเป็นสิ่งสำคัญที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าต้องการให้เครื่องหมายการค้าของตนได้รับความคุ้มครองในหลายๆ ประเทศ เพื่อป้องกันปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงและรายได้ในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ ดังนั้น การยื่นจดทะเบียนในลักษณะกลุ่มประเทศนี้จึงเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับหลักกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่ยื่นขอที่ประเทศใดก็จะคุ้มครองเฉพาะในประเทศนั้นเท่านั้น ซึ่งจะมีขั้นตอนการดำเนินการขอรับความคุ้มครอง ขอบเขตในการให้ความคุ้มครองที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ ฉะนั้น เพื่อให้หลักกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศต่างๆ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อยู่บนมาตรฐานที่เป็นสากล จึงได้มีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าด้วยการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าลักษณะแบบกลุ่มประเทศที่มีการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายเพียงครั้งเดียวแต่ได้รับความคุ้มครองหลายประเทศสมาชิก¹ ดังนี้

1) กลุ่มสหภาพยุโรป (Community Trade Mark หรือ CTM) เป็นระบบการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าทุกประเทศในสหภาพยุโรป² โดยข้อมูลเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2557 มีประเทศสมาชิก 28 ประเทศ ดังนี้ ออสเตรีย เบลเยียม บังกาเรีย โคลเอเชีย ไชปรัส สาธารณรัฐเช็ก เดนมาร์ก เอสโตเนีย ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมันนี กรีซ ฮังการี ไอร์แลนด์ อิตาลี ลัตเวีย ลิทัวเนีย ลักเซมเบิร์ก มอลตา เนเธอร์แลนด์ โปรแลนด์ โปรตุเกส โรมานี สโลวาเกีย สโลวาเนีย สเปน สวีเดน สหราชอาณาจักร ทั้งนี้ ยังขยายความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

¹ International Trademark Association, **Fact Sheets Introduction to Trademarks**, Retrieved October 11, 2014 from <http://www.inta.org/TrademarkBasics/FactSheets/Pages/InternationalTrademarkRightsFactSheet.aspx>

² European Union, **Member Countries of the EU (Year of Entry)**, Retrieved July 6, 2014 from http://europa.eu/about-eu/countries/index_en.htm

ประชาคมไปยังประเทศสมาชิกใหม่ของสหภาพยุโรปโดยอัตโนมัติอีกด้วย โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมอีก³

2) กลุ่มประเทศสมาชิกร่างการทรัพย์สินทางปัญญาแอฟริกา (The African Intellectual Property Organization) หรือ OAPI คุ้มครอง 17 ประเทศ⁴ โดยใช้ Bungui Agreement

3) กลุ่มประเทศสมาชิกร่างการทรัพย์สินทางปัญญาภูมิภาคแอฟริกา (African Regional Intellectual Property Organization) หรือ ARIPO คุ้มครอง 19 ประเทศ⁵ โดยมี 9 ประเทศสมาชิกที่ให้การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าแบบกลุ่มประเทศตาม Banjul Protocol on Marks⁶

4) การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามระบบมาดริด (Madrid System) มีประเทศสมาชิกตามความตกลงมาดริด และพิธีสารมาดริด ซึ่งประกอบกันเป็นสหภาพมาดริด รวมทั้งสิ้น 92 ประเทศ (ปี พ.ศ. 2557)⁷ โดยมีหลักการคือ ยื่นคำขอจดทะเบียนในประเทศเดียวแต่สามารถระบุประเทศที่ต้องการได้รับความคุ้มครองได้หลายประเทศในประเทศที่เป็นสมาชิกของระบบมาดริด (Madrid System)⁸

วิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนได้เลือกที่จะศึกษาถึงระบบการจดทะเบียนแบบกลุ่มเพียง 2 ระบบ ได้แก่ ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของกลุ่มสหภาพยุโรป (Community Trade Mark หรือ CTM)

³ European Union Intellectual Property Office, **General Questions**, Retrieved July 6, 2014 from <https://oami.europa.eu/ohimportal/en/ctm-general-questions>

⁴ African Intellectual Property Organization, **Etats Membres – OAPI**, Retrieved July 6, 2014 from <http://www.oapi.int/index.php/fr/oapi/etats-membres>

⁵ African Regional Intellectual Property Organization, **ARIPO Membership**, Retrieved October 11, 2014 from <http://www.aripo.org/index.php/about-aripo/membership-member-state>

⁶ African Regional Intellectual Property Organization, **The ARIPO Protocols**, Retrieved October 11, 2014 from <http://www.aripo.org/index.php/about-aripo/legal-framework>

⁷ WIPO-World Intellectual Property Organization, **Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks and Protocol Relating to the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks**, Retrieved July 3, 2014 from http://www.wipo.int/export/sites/www/treaties/en/documents/pdf/madrid_marks.pdf

⁸ จิรโรจน์ สีสรรพ์, ระบบเครื่องหมายการค้าภายใต้การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 001/2012, ค้นวันที่ 28 เมษายน 2556 จาก <http://tgcthailand.com/articles/016-001-2012.pdf>

คุ้มครองประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป⁹ ที่ได้ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมไว้ และการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) ที่มีประเทศสมาชิกทั้งสิ้น 94 ประเทศ (เดือนกรกฎาคม ปี พ.ศ. 2558)¹⁰ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าทั้งสองระบบนี้ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร และจะเกิดประโยชน์เช่นไร หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมใน 10 ประเทศอาเซียนโดยใช้ระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปเป็นแม่แบบ พร้อมไปกับการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยอยู่ระหว่างเตรียมการออกกฎหมายภายในเพื่อรองรับระบบมาดริด (Madrid System) และมีกำหนดการเข้าเป็นสมาชิกภาคีพิธีสารมาดริดภายในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งก็คือช่วงปลายปีนี้

2.1 วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มในสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรปพัฒนามาจากประชาคมยุโรป ซึ่งเป็นกลุ่มที่รวมองค์การทางเศรษฐกิจ 3 องค์การเข้าด้วยกัน คือ (1) ประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้ายุโรป (2) ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป หรือตลาดร่วมยุโรป และ (3) ประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรป จัดตั้งขึ้นเพื่อยกระดับทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรปให้ดีขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือของประเทศสมาชิก

สหภาพยุโรปเริ่มต้นจาก พ.ศ. 2493 ประเทศฝรั่งเศสมีโครงการจะก่อตั้งประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้ายุโรป (The European Coal and Steel Community: ECSC) ขึ้น เพราะนอกจากจะช่วยยกฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศในยุโรปแล้ว ยังสร้างพื้นฐานเพื่อที่จะก้าวไปสู่การเป็นสหพันธรัฐในอนาคตด้วย ฝรั่งเศสจึงขอความร่วมมือจากประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป โดยการแถลงการณ์ต่อบรรดาผู้แทนของหนังสือพิมพ์ทั่วโลก และเมื่อฝรั่งเศสแถลงการณ์ออกไปแล้ว ประเทศเยอรมนี เบลเยียม อิตาลี ลักเซมเบิร์ก และเนเธอร์แลนด์ ได้ตกลงร่วมมือสมัครเข้าเป็นสมาชิกและได้จัดตั้งเป็นประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้ายุโรป (ECSC) อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2494 ต่อมาผู้นำประเทศทั้ง 6 ได้ร่วมกันจัดตั้งองค์การป้องกันยุโรป (European Defence Council: EDC) ขึ้นอีกองค์การหนึ่ง เพื่อให้ประเทศสมาชิกได้มีความร่วมมือกันทางการเมืองและเพื่อเป็นการสนับสนุนองค์การนาโตด้วย และในการจัดตั้งองค์การนี้จะทำให้ยุโรปมีกองทัพที่สมบูรณ์ แต่องค์การป้องกันยุโรปก็ไม่สามารถดำเนินงานได้เพราะรัฐสภาของฝรั่งเศสไม่ยอมให้สัตยาบัน แต่ด้วยความจำเป็นที่ยุโรปจะต้องมีนโยบายต่างประเทศร่วมกันเพื่อจะให้กองทัพมีบูรณภาพ รัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศสมาชิกทั้ง 6 จึง

⁹ European Union, *op. cit.*

¹⁰ WIPO-World Intellectual Property Organization, *op. cit.*

มอบหมายหน้าที่ให้สภาของประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้ายุโรปเตรียมโครงการจัดตั้งประชาคมการเมืองยุโรป (European Political Community: EPC) ขึ้น เพื่อเสนอต่อรัฐบาลของประเทศทั้ง 6 องค์การประชาคมการเมืองยุโรปมีจุดประสงค์ที่จะดำเนินนโยบายทางการต่างประเทศและการป้องกันประเทศ แต่ก็ถูกวิจารณ์อย่างรุนแรง ดังนั้น ประชาคมการเมืองยุโรปจึงต้องเลิกล้มโครงการไป ต่อมาประเทศทั้ง 6 ก็เปลี่ยนแนวทางจากการรวมตัวทางการเมืองมาเป็นการรวมตัวทางเศรษฐกิจแทน และได้ร่วมมือกันก่อตั้งกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรปหรือตลาดร่วมยุโรป (The European Economic Community: EEC) และประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรปหรือยูเรตอม (European Atomic Energy Community: EAEC หรือ Euratom) ขึ้นใน พ.ศ. 2500 การก่อตั้งองค์การทั้ง 2 นี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่สำคัญของยุโรปตะวันตก คือ ประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้ายุโรป (ECSC), ประชาคมเศรษฐกิจยุโรปหรือตลาดร่วมยุโรป (EEC) และประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรปหรือยูเรตอม (EAEC) โดยเฉพาะองค์การประชาคมเศรษฐกิจยุโรปหรือตลาดร่วมยุโรป และประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรปหรือยูเรตอมนี้ มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้ายุโรปมาก แต่มีอำนาจน้อยกว่าประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้ายุโรป และต่อมาเพื่อเป็นการเสริมสร้างความมั่งคั่งให้แก่ทวีปยุโรป จึงมีการรวมองค์การบริหารของประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้ายุโรป (ECSC) ประชาคมเศรษฐกิจยุโรปหรือตลาดร่วมยุโรป (EEC) และประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรปหรือยูเรตอม (EAEC) เข้าด้วยกัน ใช้ชื่อว่า ประชาคมยุโรป (European Community: EC) ใน พ.ศ. 2510 เพื่อผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ โดยประชาคมยุโรป (European Community หรือ EC) มีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งประชาคมยุโรป คือ (1) เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิกโดยการสร้างเสถียรภาพ และเอกภาพทางเศรษฐกิจ (2) เพื่อยกระดับการดำรงชีวิตของประชากรยุโรปให้ดีขึ้น และ (3) เพื่อจัดตั้งสหภาพศุลกากรโดยขจัดอุปสรรคต่างๆ ทางการค้าระหว่างประเทศ¹¹

ขั้นตอนการเข้าสู่สหภาพยุโรปได้เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ประเทศสมาชิกได้ร่วมกันลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการรวมตัวเป็นสหภาพยุโรป (Treaty of the European Union) หรือสนธิสัญญามาสทริชท์ (Maastricht Treaty) ซึ่งเป็นสนธิสัญญาที่กำหนดแนวทางการรวมตัวให้ยุโรปเป็นหนึ่งเดียวเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 ต่อมาวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2536 ประชาคมยุโรปได้รวมกันเป็น Single Market หรือตลาดเดียวอย่างแท้จริง หมายถึง จะมีมีเครื่องขีดขวางในการเคลื่อนย้ายถ่ายเทสินค้า บริหารแรงงาน¹² โดยประชาคมยุโรป (European Community หรือ EC) ได้เปลี่ยนชื่อเป็นสหภาพยุโรป

¹¹ โรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาลัย, **สื่อการสอนครู**, ค้นวันที่ 5 มกราคม 2556 จาก http://tc.mengrai.ac.th/angkana/sara5_files/p81.htm

¹² Gotoknow, **ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ**, ค้นวันที่ 5 มกราคม 2556 จาก <http://www.gotoknow.org/posts/179490>

(European Union: EU) เพราะนอกจากจะร่วมมือกันทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ยังเป็นองค์การความร่วมมือทางด้านการเมืองระหว่างประเทศสมาชิกด้วย¹³ การรวมตัวของสหภาพยุโรปมีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่การเป็นหนึ่งเดียว คือ มีนโยบายด้านการเมือง การต่างประเทศ เศรษฐกิจการเงินและสังคมเพียงนโยบายเดียว มีการเคลื่อนย้ายประชากร แรงงาน สินค้าบริการ และเงินทุนได้อย่างเสรีปราศจากอุปสรรคระหว่างกัน¹⁴

การคุ้มครองและการบังคับใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิ่งจำเป็นที่จะกระตุ้นให้สหภาพยุโรปสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อที่จะแข่งขันในระบบเศรษฐกิจโลก สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เช่น สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า การออกแบบ ลิขสิทธิ์ หรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ช่วยให้ผู้สร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์และธุรกิจยุโรปสามารถป้องกันการเอาผลงานสิ่งประดิษฐ์ของพวกเขาไปใช้โดยมิได้รับอนุญาต สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาช่วยให้ทราบถึงต้นกำเนิดของสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้า หรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น การบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในและนอกสหภาพยุโรปส่งผลต่อการเจริญเติบโตและการจ้างงานของสหภาพยุโรป หากความคิด ตราสินค้าและสินค้า ของชาวยุโรปถูกละเมิดหรือถูกปลอมแปลง จะส่งผลกระทบต่อการทำงานในสหภาพยุโรป สินค้าปลอมจะส่งผลเสียต่อผู้บริโภคทั้งทางด้านความปลอดภัยและสุขภาพ สหภาพยุโรปสนับสนุนให้มีมาตรฐานทางด้านสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่แข็งแกร่ง เพื่อจัดการกับการละเมิดสิทธิทางทรัพย์สินทางปัญญาในสหภาพยุโรปและนานาชาติ เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะมีสิทธิในการปกป้องสิทธิในเครื่องหมายการค้าของตนจากนานาชาติ โดยการที่จะได้รับสิทธิดังกล่าวนี้จะต้องมีกฎหมายที่ให้การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่เข้มงวดและครอบคลุมเพียงพอ¹⁵ คณะกรรมาธิการของสหภาพยุโรปให้ความสำคัญกับฐานความรู้ในการเป็นตลาดเดียว โดยมีการใช้กฎหมายเดียวกันในประเทศสมาชิกอันเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาทางด้านอุตสาหกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงการกีดกันทางการค้า จุดประสงค์ของการสร้างระบบที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนี้ ก็เพื่อปกป้องสิทธิในเครื่องหมายการค้าประชาคม การออกแบบ สิทธิบัตร ผ่านทางการยื่นขอจดทะเบียนเพียงครั้งเดียว คณะกรรมาธิการยุโรปยังให้ความสนใจอย่างยิ่งที่จะทำให้

¹³ สมาคมผู้ปกครองนักเรียนและครูโรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม, **สหภาพยุโรป**, ค้นวันที่ 5 มกราคม 2556 จาก http://www.bp-smakom.org/bp_school/social/Org-Inter/EU.htm

¹⁴ วลัยลดา วิวัฒน์พนชาติ, *เรื่องเดิม*, หน้า 88.

¹⁵ European Commission, **Trade and Intellectual Property in a Nutshell**, Retrieved October 18, 2014 from <http://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/intellectual-property/>

การเป็นตลาดเดี่ยวนั้นทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันการละเมิดและการปลอมแปลงต่างๆ¹⁶ การปกป้องอย่างเหมาะสมทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาและกฎหมายด้านการแข่งขันทางการค้า นับเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนในสหภาพยุโรป และยังส่งผลต่อการแข่งขันทางเศรษฐกิจในยุโรปด้วย ซึ่งการให้ความคุ้มครองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในงานเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาในด้านต่างๆ ที่ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน จะนำไปสู่การให้ความคุ้มครองที่เท่าเทียมกัน ทำให้ระบบกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา และกฎหมายการแข่งขันทางการค้ามีความทันสมัยเหมาะสมกับความก้าวหน้าในปัจจุบัน¹⁷

ทั้งนี้ นอกจากที่สหภาพยุโรปจะมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม (Community Trade Mark) หรือ CTM อันเป็นลักษณะของการจดทะเบียนแบบกลุ่มประเทศแล้ว ยังมีระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าด้วยการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในลักษณะเป็นกลุ่มประเทศที่มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพียงครั้งเดียว แต่ได้รับความคุ้มครองในหลายๆ ประเทศแบบอื่นอีก แบ่งออกเป็น (1) การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามระบบมาดริด (Madrid System) ประกอบด้วยประเทศสมาชิกจากหลายหลายภูมิภาค โดยสามารถยื่นคำขอจดทะเบียนในประเทศเดียวแต่สามารถระบุประเทศที่ต้องการได้รับความคุ้มครองได้หลายประเทศในประเทศที่เป็นสมาชิกของระบบมาดริด โดยกำหนดให้ผู้มีสิทธิยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า จะต้องเป็นบุคคลหรือนิติบุคคลผู้มีสัญชาติแห่งประเทศภาคีสมาชิก หรือมีสถานประกอบการถาวรอยู่ในประเทศแห่งภาคีสมาชิกตามพิธีสารมาดริด ซึ่งจำเป็นต้องมีการขอจดทะเบียนหรือได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศต้องกำเนติก่อน จึงจะสามารถที่จะขอรับความคุ้มครองตามระบบมาดริดในประเทศสมาชิกอื่นได้ (2) กลุ่มประเทศสมาชิกองค์การทรัพย์สินทางปัญญาอาฟริกา (The African Intellectual Property Organization) หรือ OAPI คุ้มครอง 17 ประเทศ โดยใช้ Bungui Agreement (3) กลุ่มประเทศสมาชิกองค์การทรัพย์สินทางปัญญาภูมิภาคอาฟริกา (African Regional Intellectual Property Organization) หรือ ARIPO คุ้มครอง 19 ประเทศ โดยมี 9 ประเทศสมาชิกที่ให้การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าแบบกลุ่มประเทศตาม Banjul Protocol on Marks อย่างไรก็ตาม การจดทะเบียนแบบกลุ่มสหภาพยุโรป (Community Trade Mark) หรือ CTM ที่คุ้มครองทุกประเทศในสหภาพยุโรปนั้นเป็นการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ให้ความคุ้มครองแบบภูมิภาค ด้วยการจดทะเบียนเพียงครั้งเดียวแต่ได้รับความ

¹⁶ European Commission, **Intellectual Property**, Retrieved October 18, 2014 from http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/index_en.htm

¹⁷ Max Planck Institute for Innovation and Competition. **Objectives of the European Union in Intellectual Property and Competition Law**, Retrieved October 18, 2014 from http://www.ip.mpg.de/en/pub/research_teaching/ip/main_areas/objectives_of_the_eu.cfm

คุ้มครองครอบคลุมประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปทั้งหมดในคราวเดียว โดยมีขึ้นเพื่อรองรับผู้ที่เป็น ประชาชาติแห่งประเทศสหภาพยุโรปหรือประเทศที่เป็นสมาชิกแห่งอนุสัญญากรุงปารีส (Paris Convention) หรือองค์การการค้าโลก และประเทศอื่นๆ ที่มีการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ การจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมยังขยายความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ประชาคมไปยังประเทศสมาชิกใหม่ของสหภาพยุโรปโดยอัตโนมัติอีกด้วยซึ่งไม่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม โดย ระบบเครื่องหมายการค้าประชาคมไม่มีข้อจำกัดให้ผู้ยื่นขอจดทะเบียนจะต้องมีสถานประกอบการธุรกิจใน สหภาพยุโรปแต่อย่างใด ไม่จำเป็นต้องมีการขอจดทะเบียนหรือได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ในประเทศต้องกำเนิดก่อน ก็สามารถที่จะขอรับความคุ้มครองแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมได้รวมถึง ไม่มีข้อจำกัดที่ว่า เครื่องหมายการค้าหรือคำขอที่ยื่นขอจดทะเบียนนั้นจะต้องคงอยู่ในประเทศที่เป็น ประเทศสมาชิก จึงถือได้ว่าระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นก่อให้เกิดความ สะดวกเปิดกว้างต่อผู้ขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ต้องการได้รับความคุ้มครองในสหภาพยุโรป มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เป็นมาตรฐานเดียวกันในสหภาพยุโรป ประหยัด ส่งเสริม ภาพลักษณ์ที่ดี สร้างความเท่าเทียมกันในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าแก่ประเทศในภูมิภาค เดียวกัน ซึ่งการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้านั้นนอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้มีการละเมิด สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าอันเป็นสิทธิที่ก่อให้เกิดมูลค่าทางพาณิชย์แก่เจ้าของเครื่องหมาย การค้าแล้ว ประการสำคัญยังเพื่อประโยชน์ในการแข่งขันทางการค้าให้แก่ภูมิภาคได้อีกทางหนึ่งด้วย

จากที่ได้ศึกษามาแล้วข้างต้นจึงทำให้เข้าใจถึงความคล้ายคลึงกันระหว่างประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียนและสหภาพยุโรปในบางแง่มุม เช่น เป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกประเทศในภูมิภาคเดียวกัน เพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง ระหว่างประเทศ สร้างเอกภาพทางการเมือง การต่างประเทศ เศรษฐกิจการเงินและสังคมของประเทศ สมาชิก เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกด้วยการสร้างอำนาจการต่อรองโดยเฉพาะทางด้าน เศรษฐกิจกับประเทศมหาอำนาจ ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้า โดยการ ยกเลิกพรมแดนระหว่างกัน ประชาชน สินค้า บริการ และเงินทุน สามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรี ในกลุ่มประเทศสมาชิก¹⁸ และด้วยเหตุที่สหภาพยุโรปได้มีการรับรองให้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ประชาคมได้ ดังนั้น เมื่อมีการรวมตัวกันของชาติในอาเซียน อันมีวัตถุประสงค์เพื่อให้อาเซียนรวมตัวกัน เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวที่มีเสถียรภาพ เป็นภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง มีการพัฒนา อย่างเท่าเทียมกัน และสามารถบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก เพื่อลดช่องว่างของระดับการพัฒนาของ

¹⁸ กระทรวงแรงงาน, **โครงการเตรียมการรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานสู่การเป็น ประชาคมอาเซียน**, หน้า 1, คำนวณที่ 11 ตุลาคม 2557 จาก http://www.mol.go.th/sites/default/files/downloads/pdf/8._bththii_4_wiekhraaahchingepriiybethiiyb_AC_kab_EU.pdf

ประเทศสมาชิกอาเซียน และช่วยให้ประเทศสมาชิกเหล่านี้ เข้าร่วมในกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน ส่งเสริมให้อาเซียนสามารถรวมตัวเข้ากับประชาคมโลกได้อย่างไม่อยู่ในภาวะที่เสียเปรียบ และส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน¹⁹ ทั้งนี้ ปัจจุบันอาเซียนเป็นตลาดสำคัญอันดับหนึ่งของไทย และมีศักยภาพที่จะเติบโตต่อไปด้วยจำนวนประชากรรวมกันกว่า 601 ล้านคน (ข้อมูลในปี พ.ศ. 2555)²⁰ มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติรวมกันกว่า 1.5 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ มีการลงทุนโดยตรงที่เข้ามาในภูมิภาคสูงถึงกว่า 76,000 ล้านเหรียญสหรัฐฯ²¹ จึงทำให้ผู้เขียนสนใจที่จะศึกษาในเรื่องเครื่องหมายการค้าประชาคม โดยใช้ข้อบังคับของเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรป ที่มีวัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มกันของประเทศในทวีปยุโรปใกล้เคียงกับวัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มกันของประเทศในทวีปอาเซียน ทั้งยังมีศักยภาพในการแข่งขันทางการค้ามาเป็นแม่แบบ ในการวิจัยเนื่องจากหากมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว จะก่อให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวของกฎหมายเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่สร้างภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือ ความมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ควบคุม ตรวจสอบเครื่องหมายการค้า อันส่งผลต่อการดึงดูดการค้าและการลงทุนจากต่างชาติได้

2.2 การให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรป (EU) ได้จัดตั้งหน่วยงาน European Observatory on Counterfeiting and Piracy เมื่อปี พ.ศ. 2552 เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการประสานด้านการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาทั่วทั้งสหภาพยุโรป ซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็น European Observatory on Infringement of Intellectual Property Rights โดยมีสำนักงานภายใต้ชื่อ Office for Harmonization in the Internal Market (OHIM) ซึ่งเป็นองค์กรอิสระตั้งอยู่ที่ประเทศสเปนที่เมือง Alicante อันมีหน้าที่สำคัญ ดังนี้

¹⁹ วิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร, 3 เสาหลักของอาเซียน, คำนวณวันที่ 11 ตุลาคม 2557 จาก <http://www.asean.smkcc.ac.th/index.php/2013-07-03-07-38-03/3/22-aec>

²⁰ กาญจนา เทียนลาย, ประชากรในประชาคมอาเซียนปี 2555, คำนวณวันที่ 8 กรกฎาคม 2557 จาก http://www2.ipsr.mahidol.ac.th/newsletter/index.php/2012-11-08-03-49-15/vol_33-no2/82-cat-vol33-no3/95-vol33no2-12.html

²¹ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, “ประตูเศรษฐกิจการค้าระหว่างไทยกับต่างประเทศ,” **จูลสารฉบับพิเศษ** (พฤษภาคม 2555), คำนวณวันที่ 23 เมษายน 2556 จาก http://www.dtn.go.th/files/upload/AEC_Spatial.pdf

- 1) ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของทรัพย์สินทางปัญญา
- 2) ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา
- 3) พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมแก่บุคลากรด้านการปราบปรามการละเมิดทั้งจากหน่วยงานของสหภาพยุโรปและประเทศที่สาม
- 4) เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practices)²²

OHIM จัดตั้งขึ้นโดย Council Regulation (EU) 40/94 ฉบับลงวันที่ 20 ธันวาคม 1993 มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องเครื่องหมายการค้าและสิทธิบัตรออกแบบผลิตภัณฑ์ (Trade Mark & Design) ของประเทศสมาชิกในกลุ่มสหภาพยุโรป (European Union หรือ EU) การบริหารงาน รวมถึงจัดการเกี่ยวกับข้อพิพาททางกฎหมายหลังจากที่มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า มีเจตนาพร้อมต้องการให้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ในกลุ่มประเทศสมาชิกของประเทศในสหภาพยุโรปเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีแบบแผนและหลักเกณฑ์เดียวกันเพื่อให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถยื่นคำขอทะเบียนฉบับเดียวแต่ได้รับความคุ้มครองทุกประเทศที่อยู่ในกลุ่มสหภาพยุโรป โดยเริ่มใช้ในปี พ.ศ. 1996 เพื่อให้ครอบคลุมทั่วทั้งสหภาพยุโรปและสามารถใช้ได้ในประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรป โดยในปัจจุบัน OHIM ได้เป็นตัวแทนบริษัทกว่าแสนแห่งจากทั่วทุกมุมโลก²³ และดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมไปแล้วกว่า 1,063,720 เครื่องหมาย (ข้อมูลจาก Statistics of Community Trade Marks ณ วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2557)²⁴ ซึ่งปริมาณการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าก็เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วทุกปี นอกจากนี้ OHIM ยังเป็นองค์กรอิสระที่มีความมั่นคงทางการเงินอีกด้วย

OHIM ได้จ้างผู้ตรวจสอบเครื่องหมายการค้า และอีกหลายๆ แผนกด้านการคัดค้านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า การเพิกถอนเครื่องหมายการค้า การบริหารจัดการเครื่องหมายการค้า และมี

²² กระทรวงพาณิชย์, สำนักบริหารกิจการในต่างประเทศ, สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ กรุงบรัสเซลส์, ผู้รวบรวม, หน่วยงานด้านปราบปรามการละเมิดและการพัฒนานวัตกรรมของ EU, ค้นวันที่ 26 มกราคม 2556 จาก http://www2.moc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6116

²³ ศักดิ์ชาย สุนทรธนาภิรมย์, ปัญหาการพิจารณาบังเอิญของเครื่องหมายการค้า: ศึกษากรณีเครื่องหมายการค้าที่เป็นตัวหนังสือและตัวเลข (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555), หน้า 70-71.

²⁴ European Union Intellectual Property Office, **Statistics of Community Trade Marks 2014**, Retrieved October 17, 2014 from https://oami.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/about_ohim/the_office/SSC009-Statistics_of_Community_Trade_Marks-2014_en.pdf

คณะกรรมการการอุทธรณ์ โดยผู้ตรวจสอบจะรับผิดชอบทางด้านการตัดสินใจเกี่ยวกับการสมัคร การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม สำหรับแผนกคดีค้านจะแบ่งออกเป็นส่วนต่างๆ ประกอบด้วยสมาชิก 3 ประเภท โดยหนึ่งในสามสมาชิกนั้นจะต้องมีความรู้ความสามารถทางกฎหมาย ซึ่งจะรับผิดชอบในการตัดสินใจเกี่ยวกับการคัดค้าน แผนกเพิกถอนจะเป็นส่วนที่คล้ายกับการคัดค้านแต่จะรับผิดชอบการตัดสินใจในการเพิกถอนหรือประกาศว่าเครื่องหมายการค้านั้นไม่สมบูรณ์ แผนกกฎหมายและแผนกบริหารจัดการเครื่องหมายการค้าจะดูแลเกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าซึ่งจะต้องผ่านแผนกอื่นๆ มาก่อน คณะกรรมการการอุทธรณ์นำโดยประธานที่ประกอบไปด้วยสมาชิกที่แต่งตั้งโดยคณะกรรมการผู้บริหารของสหภาพยุโรปจะรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาการอุทธรณ์ที่มาจาก การตัดสินใจของผู้ตรวจสอบและแผนกอื่นๆ ของ OHIM อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจของคณะกรรมการการอุทธรณ์ก็ยังอยู่ภายใต้คำตัดสินของศาลสหภาพยุโรป²⁵

2.3 แนวคิดและความหมายของเครื่องหมายการค้าประชาคม (Community Trade Mark)

ปัจจุบันเป็นยุคของการเปิดเสรีทางการค้า การติดต่อค้าขายสินค้าระหว่างประเทศมีมากขึ้น เครื่องหมายการค้าจึงมีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศ ในระดับภูมิภาค รวมถึงระดับระหว่างประเทศ เนื่องจากเครื่องหมายการค้าเป็นสื่อกลางที่ผู้ประกอบการธุรกิจใช้เพื่อสร้างความจดจำเรียกขาน จำแนก แยกแยะสินค้าของตนออกจากสินค้าของผู้ประกอบการรายอื่น ก่อให้เกิดความนิยมและเชื่อถือในคุณภาพของสินค้าต่อผู้บริโภค เป็นที่แน่นอนว่าเมื่อมีการจำหน่ายสินค้าเกิดขึ้นและหากสินค้านั้นได้รับความนิยมก็จะเกิดการลอกเลียนแบบ ปลอมอันเป็นการละเมิดเครื่องหมายการค้าผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพื่อป้องกันการละเมิดดังกล่าว ซึ่งปกติแล้วการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศจะต้องดำเนินการจดทะเบียนในประเทศที่ตนประสงค์จะขอความคุ้มครองซึ่งแต่ละประเทศก็ต่างมีหลักเกณฑ์ วิธีการขอจดทะเบียนและข้อกำหนดเกี่ยวกับเอกสารประกอบการขอจดทะเบียนที่แตกต่างกันออกไปอันก่อให้เกิดความยุ่งยาก ลำบาก และเสียค่าใช้จ่ายเกินความจำเป็นในการดำเนินการอย่างมาก ดังนั้น สหภาพยุโรปจึงจัดทำระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบภูมิภาค ซึ่งเป็นระบบที่ผู้ประกอบการสามารถยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าครอบคลุมหลายๆ ประเทศในคราวเดียวกัน ระบบกฎหมายเครื่องหมายการค้าของสหภาพยุโรปมีพัฒนาการในสองลักษณะคือ การทำให้ระบบกฎหมายภายในของประเทศสมาชิกเป็นไป

²⁵ Julie Bak, "OHIM: The European Community Trademark's PTO," *Journal of Contemporary Legal Issues* 19 (2010): 419.

ในทิศทางเดียวกัน และสร้างระบบจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของสหภาพยุโรปขึ้น การทำให้กฎหมายภายในของประเทศสมาชิกเป็นไปในแนวทางเดียวกันนั้นได้ดำเนินการโดยคำสั่งประชาคมยุโรป 89/104/GGC ว่าด้วยการทำให้กฎหมายของประเทศสมาชิกเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าเป็นไปในแนวทางเดียวกัน²⁶ ส่วนระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะเป็นไปตามระเบียบสหภาพยุโรปที่ 14/94 ว่าด้วยเครื่องหมายการค้าประชาคม (Council Regulation (EC) No. 40/94 of 20 December 1993 on the Community Trade Mark)²⁷ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 15 มีนาคม ค.ศ. 1994 (มีการยื่นขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม ในวันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 1996)²⁸ และถูกแก้ไขเรื่อยมาจนกระทั่งปี ค.ศ. 2004 เช่นเดียวกันกับที่นอกจากมี The Commission Regulation (EC) no. 2868/95 Regulation no. 2868 of 13 December 1995 เพื่อนำไปใช้บังคับกับ The Council Regulation no. 40/94 of 20 December 1993 แล้ว ยังมีระเบียบข้อบังคับของประชาคมยุโรป The Regulation (EC) no. 2869/95 of 13 December 1995 อันเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมที่ต้องจ่ายให้ OHIM และ The Regulation (EC) no. 207/2009 of 26 February 2009 ว่าด้วยเรื่องเครื่องหมายการค้าประชาคม²⁹

ข้อบังคับที่สำนักงานเครื่องหมายการค้าและการออกแบบแห่งสหภาพยุโรปใช้ ได้ริเริ่มมาจากข้อบังคับ Council of the European Union in December 1993 ซึ่งเป็นการออกกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าประชาคมเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับ การบริหารจัดการและการบริหารจัดการทางการเงิน³⁰ ข้อบังคับ Council Regulation (EC) No 40/94 of 20 December 1993 ว่าด้วยเครื่องหมาย

²⁶ First Council Directive to Approximate the Laws of the Member States Relating to Trademark (1989), OJL40/1

²⁷ ศรีลา ทองกลาง, ปัญหาการพิจารณาลักษณะบ่งเฉพาะของเครื่องหมายคำผสมตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2553), หน้า 53.

²⁸ Caroline Casalonga, *International Trademark Protection: Differences between the Madrid System and the European Community System* (New York: Aspen Publishers Inc., 2001), p. 13.

²⁹ Cornel Grigoriu and Calin Marinescu, *The Community Trademark and the Office for Harmonization on the Internal Market (OHIM)* 7th ed., The International Conference European Integration Realities and Perspectives, p. 349, Retrieved August 29, 2015 from <https://www.researchgate.net/publication/277098987>

³⁰ European Union Intellectual Property Office, *The Office*, Retrieved August 29, 2015 from <https://oami.europa.eu/ohimportal/en/the-office>

การค้าประชาคม เป็นฉบับแรกที่ออกข้อบังคับเกี่ยวกับการจดทะเบียนและการรักษาไว้ ซึ่งเครื่องหมายการค้าประชาคม ซึ่งได้มีการปรับให้เข้ากับความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights หรือ TRIPs) ฉบับล่าสุดคือ Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009 ว่าด้วยเครื่องหมายการค้าประชาคม เป็นฉบับที่รวบรวมการแก้ไขเพิ่มเติมจากต้นฉบับ³¹ และเป็นฉบับที่ได้รับการเรียบเรียงใหม่จากฉบับ Council Regulation No. 40/94 ซึ่งมีการรวบรวมการปรับเปลี่ยนแก้ไขหลายครั้งตั้งแต่มีการบังคับใช้ เป็นผลให้หมายเลขของมาตราแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม เนื้อหายังคงเหมือนเดิม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสำคัญทางกฎหมาย เช่นเดียวกับกับ Council Directive 89/104 ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสำคัญอันใด Directive ฉบับล่าสุดคือ 2008/95/EC³² การเพิ่มเติมแก้ไขได้ทำเพื่อให้เนื้อหามีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงข้อบังคับ Council Regulation (EC) No 40/941 of 20 December 1993 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) Council Regulation (EC) No 422/2004 of 19 February 2004 amending Regulation (EC) No 40/94 on the Community Trade Mark มีการปรับเพิ่มข้อมูลจากสนธิสัญญาการก่อตั้งสหภาพยุโรป, เพิ่มข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ, เพิ่มความคิดเห็นจากสภายุโรป และเพิ่มความคิดเห็นจากคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งยุโรป

2) Council Regulation (EC) No 1992/2003 of 27 October 2003 amending Regulation (EC) No 40/94 on the Community Trade Mark to give effect to the accession of the European Community to the Protocol relating to the Madrid Agreement concerning the International registration of marks adopted at Madrid on 27 June 1989 เพิ่มเกี่ยวกับข้อตกลงพิธีสารมาดริดอันเกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด

3) Council Regulation (EC) No 1653/2003 of 18 June 2003 amending Regulation (EC) No 40/94 on the Community Trade Mark (Article 118a) (Article 136), in

³¹ European Union Intellectual Property Office, **European Union Trade Mark Legal Texts**, Retrieved August 29, 2015 from <https://oami.europa.eu/ohimportal/en/community-trade-mark-legal-texts>

³² European Patent and Trademark Attorneys, **Case Law on Trademarks in the European Community**, Retrieved August 29, 2015 from http://www.nlo.eu/documenten/artikelen/uk/case_law_on_trademarks.pdf

force since 1.10.2003 เพิ่มความคิดเห็นจากสภายุโรป, เพิ่มความคิดเห็นจากคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งยุโรป และเพิ่มความคิดเห็นจากศาลผู้ตรวจสอบบัญชี (Court of Auditors)

4) Incorporation of Article 142a to Regulation (EC) No 40/94 on the Community Trade Mark according to Annex II (4. Company Law - C. Industrial Property Rights) of the Act of Accession, in force since 1.5.2004 เพิ่มข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม

5) Council Regulation (EC) No 807/2003 of 14 April 2003 adapting to Decision 1999/468/EC the provisions relating to committees which assist the Commission in the exercise of its implementing powers laid down in Council instruments adopted in accordance with the consultation procedure (unanimity) – amendment of Article 141 of Council Regulation (EC) No 49/94 on the Community Trade Mark, in force since 5.6.2003 มีการปรับเพิ่มข้อมูลจากสนธิสัญญาการก่อตั้งสหภาพยุโรป มาตรา 93, 94, 269, 279 และ 308 เพิ่มข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ, เพิ่มความคิดเห็นจากสภายุโรป และเพิ่มความคิดเห็นจากคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งยุโรป

6) Council Regulation (EC) No 3288/94 of 22 December 1994 amending Regulation (EC) No 40/94 on the Community Trade Mark for the implementation of the agreements concluded in the framework of the Uruguay Round, in force since 1.1.1995 ปรับเพิ่มข้อมูลตามข้อตกลง การเจรจาอบอูรุกวัย เป็นการเจรจาอบที่ 8 ของแกตต์ (GATT) เริ่มการเจรจาในปี ค.ศ. 1986 และสิ้นสุดการเจรจาในปี ค.ศ.1983 มีประเทศเข้าร่วมเจรจา 117 ประเทศ ได้จัดการประชุมระดับรัฐมนตรีจากประเทศภาคี การเจรจาอบนี้ถือว่าการประชุมที่ครอบคลุมเรื่องต่างๆ อย่างกว้างขวางที่สุดเท่าที่แกตต์ได้เคยจัดการเจรจามา โดยได้ขยายการเจรจาออกไปยังเรื่องใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อน ได้แก่ เรื่องการค้าเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา การค้าเกี่ยวกับมาตรฐานการลงทุนและการค้าสินค้าบริการ ฯลฯ³³ นอกจากนี้ ยังมีการปรับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมให้ครอบคลุมถึงเครื่องหมายการค้าประชาคมที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและยังปรับให้เข้ากับความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights หรือ TRIPs) ในเรื่องของสิ่งป่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้วย³⁴

³³ My First Brain, การเจรจาอบอูรุกวัย, ค้นวันที่ 29 สิงหาคม 2557 จาก http://www.myfirstbrain.com/student_view.aspx?ID=6280

³⁴ Lars Meyer, **Much Ado About Nothing?: Characteristics, Benefits, and Practical Implications of the European Community Trademark**, Retrieved April 29,

2.3.1 แนวคิดในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม

สืบเนื่องจากการมีกฎหมายต่างๆ เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าประชาคม อาทิเช่น ปัญหาการนำเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นไปจดทะเบียนตามกฎหมายภายในของประเทศอื่น โดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริง รวมถึงการนำเข้าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าที่ถูกต้องเข้ามาขายภายในประเทศ โดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของเครื่องหมายการค้า ปัญหาการใช้เครื่องหมายการค้าที่ต่างกันสำหรับสินค้าเดียวกันในต่างประเทศ ปัญหาความแตกต่างของกฎหมายเครื่องหมายการค้าในแต่ละประเทศ สำหรับการพิจารณาในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ขอบเขตของการได้รับสิทธิในเครื่องหมายการค้า สาเหตุของการทำให้เกิดความสับสนในเครื่องหมายการค้าที่คล้ายคลึงกัน ตลอดจนปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของบริษัทที่อยู่ในประเทศต่างๆ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ จึงนำมาซึ่งแนวคิดในการที่จะทำให้กฎหมายเครื่องหมายการค้าที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันเป็นระบบเดียวกันเพื่อความเป็นเอกภาพ³⁵

เครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นเครื่องหมายการค้าที่มีผลใช้บังคับต่อสมาชิกของสหภาพยุโรป โดยต้องจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านี้ต่อ สำนักงาน OHIM เพื่อเป็นไปตามบทบัญญัติของข้อบังคับอันเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าประชาคม ซึ่งในสหภาพยุโรปนั้นเครื่องหมายการค้าประชาคมมีผลบังคับใช้ได้ โดยเครื่องหมายการค้าประชาคมที่จดทะเบียนแล้ว จะมีอายุการคุ้มครอง 10 ปี นับตั้งแต่วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียนและสามารถต่ออายุได้ทุก ๆ 10 ปี³⁶

เครื่องหมายการค้าประชาคม คือ เครื่องหมายการค้าประเภทหนึ่งที่อยู่ในระหว่างดำเนินการจดทะเบียน หรือได้รับจดทะเบียนไว้แล้วในสหภาพยุโรป ซึ่งวิธีในการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนี้จะมีขั้นตอนในการดำเนินการเช่นเดียวกันกับการขอจดทะเบียนการออกแบบทางอุตสาหกรรม โดยระบบเครื่องหมายการค้าประชาคมได้สร้างระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือการออกแบบในทวีปยุโรปให้เป็นระบบเดียวกัน ด้วยการจดทะเบียนเพียงหนึ่งครั้งก็สามารถได้รับความคุ้มครอง

2015 from http://studentorgs.kentlaw.iit.edu/ckjip/wp-content/uploads/sites/4/2013/06/09_5JIntell Prop1582005-2006.pdf

³⁵ Ruth Annand and Helen Norman, **Guide to the Community Trade Mark** (Great Britain: Black Stone Press, 1998), p. 6.

³⁶ Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs), **Community Trade Mark**, Retrieved January 24, 2013 from <http://oami.europa.eu/ows/rw/pages/CTM/communityTradeMark/communityTradeMark.en.do>

ครอบคลุมไปถึงภาคีสมาชิกในสหภาพยุโรป ระบบเครื่องหมายการค้าประชาคมจึงมีลักษณะเป็นหนึ่งเดียว³⁷

2.3.2 ความหมายของเครื่องหมายการค้าประชาคม

ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นระบบที่ทำให้การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นหนึ่งเดียว โดยให้ความคุ้มครองทั่วทั้งสหภาพยุโรป ด้วยการยื่นสมัครเพียงครั้งเดียวของเจ้าของเครื่องหมายการค้า หากเครื่องหมายการค้าได้รับการจดทะเบียนจะทำให้การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งสหภาพยุโรป

OHIM ได้ให้ความหมายของเครื่องหมายการค้าไว้ว่า เครื่องหมายการค้าเป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่ทำหน้าที่แยกแยะสินค้าและบริการของผู้ประกอบกิจการรายหนึ่งออกจากผู้ประกอบกิจการรายอื่น ๆ ได้ เครื่องหมายการค้าอาจประกอบด้วยเครื่องหมายใดๆ รวมถึงคำ ตรา สัญลักษณ์หรือสิ่งที่มีลักษณะบ่งชี้อื่นๆ ซึ่งสามารถแสดงออกมาเป็นภาพ เครื่องหมายการค้านี้ประกอบด้วยสิ่งต่างๆ เช่น รูปร่างหรือรูปทรงของสินค้า บรรจุภัณฑ์ เสียงและกลิ่น เป็นต้น³⁸ ทั้งนี้ เสียงและกลิ่นที่จะจดทะเบียนได้ต้องสามารถแสดงให้เห็นเป็นภาพ³⁹

OHIM ได้ให้ความหมายของเครื่องหมายการค้าประชาคมว่าคือ เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนเพื่อใช้บังคับในประเทศกลุ่มสมาชิกสหภาพยุโรปโดยต้องขอจดทะเบียนกับ OHIM และบังคับใช้ภายใต้ระเบียบข้อบังคับ CTM Regulations หรือ CTMR⁴⁰

เครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นทางเลือกแก่ประเทศต่างๆ เกี่ยวกับการเลือกระบบเครื่องหมายการค้า โดยผู้ที่จดทะเบียนจะได้รับสิทธิพิเศษในการได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าทั่วทั้งสหภาพยุโรป เครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าหรือบริการ และอาจประกอบไปด้วยสัญลักษณ์ใดๆ ที่สามารถแสดงได้โดยชัดเจน เป็นคำที่บ่งเฉพาะ ชื่อเฉพาะตัว การออกแบบ

³⁷ Inventa International, **Trademarks, Patents, Copyrights, Domains**, Retrieved January 24, 2013 from http://www.inventa-international.com/european_union

³⁸ Office of Harmonization in the International Market (Trademark and Design), **What is a Trademark?**, Retrieved November 25, 2014 from <http://oami.europa.eu/ows/rw/pages/CTM/trademark.en.do>

³⁹ จิรโรจน์ สีสรรพ์, **เครื่องหมายเสียง (Sound Mark) และเครื่องหมายกลิ่น (Scent Mark)**, ค้นวันที่ 18 ตุลาคม 2557 จาก <http://tgcthailand.com/articles/006-2011.pdf>

⁴⁰ ศักดิ์ชาย สุนทรธนาภิรมย์, **เรื่องเดิม**, หน้า 71.

ตัวอักษร ตัวเลข รูปร่างของสินค้าหรือหีบห่อ ซึ่งต้องเป็นสัญลักษณ์ที่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่าสินค้าหรือบริการของกิจการหนึ่ง แตกต่างจากสินค้าหรือบริการของกิจการอื่นๆได้⁴¹

ในมาตรา 4 ของข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคม ได้ให้ความหมายของเครื่องหมายการค้าประชาคมว่าสิ่งที่จะเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคมอาจประกอบไปด้วย สัญลักษณ์ใดๆ ที่สามารถแสดงได้โดยชัดแจ้ง เป็นคำที่บ่งเฉพาะ ชื่อเฉพาะตัว การออกแบบ ตัวอักษร ตัวเลข รูปร่างของสินค้าหรือหีบห่อ ซึ่งต้องเป็นสัญลักษณ์ที่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่าสินค้าหรือบริการของกิจการหนึ่ง แตกต่างจากสินค้าหรือบริการของกิจการอื่นๆ ได้⁴²

ตัวอย่างของเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมจาก OHIM เรียบร้อยแล้วมีดังนี้

GUCCI เป็นเครื่องหมายการค้าของประเทศอิตาลี ซึ่งเป็นประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป ที่ได้ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมไว้ และยังเป็นประเทศสมาชิกของพิธีสารมาดริด ดังปรากฏในเว็บไซต์⁴³ ต่อไปนี้

⁴¹ Emily Bolton, **Defining Genuine Use Requirements of Community Trade Marks in Light of an Expanding European Union**, Retrieved October 2, 2013 from http://www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/wipo_ipr_ge_11/wipo_ipr_ge_11_topic3.pdf

⁴² Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009 on the Community Trade Mark.

⁴³ European Union Intellectual Property Office (Trade Marks and Designs), **EUTM File Information: GUCCI**, Retrieved October 2, 2013 from <http://oami.europa.eu/eSearch/#details/trademarks/009381096>

Trade mark information			
Name	Gucci	Filing date	16/09/2010
Filing number	009381096	Registration date	01/02/2011
Basis	CTM	Expiry date	16/09/2020
Date of receipt	16/09/2010	Designation date	
Type	Figurative	Filing language	Italian
Nature	INDIVIDUAL	Second language	English
Nice classes	3, 9, 12, 14, 18, 25 (Nice Classification)	Application reference	C009102
Vienna Classification	27.05.01 (Vienna Classification)	Trade mark status	Registered
		Acquired distinctiveness	No

ภาพที่ 2.1 เครื่องหมายการค้า “GUCCI” และ Trade Mark Information⁴⁴

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลเครื่องหมายการค้า “GUCCI”⁴⁵

ข้อมูลเครื่องหมายการค้า “GUCCI”			
ชื่อ	Gucci	วันที่ยื่นคำขอ	16 ก.ย. 2553
เลขที่คำขอ	009381096	วันจดทะเบียน	1 ก.พ. 2544
กลุ่มเครื่องหมายการค้า	CTM	วันหมดอายุ	16 ก.พ. 2563
วันที่รับจดทะเบียน	16 ก.ย. 2553	วันที่กำหนดไว้	
ประเภท	รูปลักษณ์	ภาษาที่ยื่น	อิตาลี
ลักษณะ	เฉพาะ	ภาษาที่สอง	อังกฤษ
หลักในการจัดจำพวกและระบุชนิดของสินค้าหรือบริการ (Nice classes)	3, 9, 12, 14, 18, 25	เลขที่อ้างอิงใบสมัคร	C009102
หลักในการตรวจสอบเครื่องหมายภาพ (Vienna Classification)	27.05.01	สถานะเครื่องหมายการค้า	จดทะเบียนแล้ว
		มีลักษณะบ่งเฉพาะที่แสดงถึงความแตกต่าง	ไม่มี

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Ibid.

SINGHA เป็นเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และจะเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริด ในปี พ.ศ. 2558 โดยได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมไว้ในสหภาพยุโรป ดังปรากฏในเว็บไซต์⁴⁶ ต่อไปนี้

Trade mark information

Name	SINGHA	Filing date	26/10/2006
Filing number	005418348	Registration date	05/11/2007
Basis	CTM	Expiry date	26/10/2016
Date of receipt	26/10/2006	Designation date	
Type	Figurative	Filing language	English
Nature	INDIVIDUAL	Second language	German
Nice classes	32 (Nice Classification)	Application reference	TM21734EU00-22
Vienna Classification	04.03.03 (Vienna Classification)	Trade mark status	Registered
		Acquired distinctiveness	No

ภาพที่ 2.2 เครื่องหมายการค้า “SINGHA” และ Trade Mark Information⁴⁷

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลเครื่องหมายการค้า “SINGHA”⁴⁸

ข้อมูลเครื่องหมายการค้า “SINGHA”			
ชื่อ	SINGHA	วันที่ยื่นคำขอ	26 ต.ค.2549
เลขที่คำขอ	005418348	วันจดทะเบียน	5 พ.ย. 2550
กลุ่มเครื่องหมายการค้า	CTM	วันหมดอายุ	26 ต.ค.2559
วันที่รับจดทะเบียน	26 ต.ค.2549	วันที่กำหนดไว้	
ประเภท	รูปลักษณ์	ภาษาที่ยื่น	อังกฤษ
ลักษณะ	เฉพาะ	ภาษาที่สอง	เยอรมัน

⁴⁶ European Union Intellectual Property Office (Trade Marks and Designs), **EUTM File Information: SINGHA**, Retrieved October 2, 2013 from <https://oami.europa.eu/eSearch/?ticket=ST-711134-YgyiXYq7zfX10p0kdWNF-node2#details/trademarks/005418348>

⁴⁷*ibid.*

⁴⁸*ibid.*

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ข้อมูลเครื่องหมายการค้า “SINGHA”			
หลักในการจัดจำพวกและระบุชนิดของสินค้าหรือบริการ (Nice classes)	32	เลขที่อ้างอิงใบสมัคร	TM21734EU00-22
หลักในการตรวจสอบเครื่องหมายภาพ (Vienna Classification)	04.03.03	สถานะเครื่องหมายการค้า	จดทะเบียนแล้ว
		มีลักษณะบ่งเฉพาะที่แสดงถึงความแตกต่าง	ไม่มี

KFC เป็นเครื่องหมายการค้าของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริด ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2003 และยังสามารถจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมไว้ในสหภาพยุโรป ดังปรากฏในเว็บไซต์⁴⁹ ต่อไปนี้

Trade mark information			
Name	KFC	Filing date	17/01/2014
Filing number	012510566	Registration date	19/06/2014
Basis	CTM	Expiry date	17/01/2024
Date of receipt	17/01/2014	Designation date	
Type	Figurative	Filing language	English
Nature	INDIVIDUAL	Second language	German
Nice classes	16, 29, 30, 43 (Nice Classification)	Application reference	ALI-T-696816
Vienna Classification	02.01.01, 02.01.05, 02.01.11, 22.05.01, 27.99.03, 27.99.06, 27.99.11 (Vienna Classification)	Trade mark status	Registered
		Acquired distinctiveness	No

ภาพที่ 2.3 เครื่องหมายการค้า “KFC” และ Trade Mark Information⁵⁰

⁴⁹ European Union Intellectual Property Office (Trade Marks and Designs), **EUTM File Information: KFC**, Retrieved October 2, 2013 from <https://oami.europa.eu/eSearch/?ticket=ST-711134-YgyiXYq7zfx10p0kdWNF-node2&ticket=ST-615248-BbfZTtpi4jEgdQgehgf-node1#details/trademarks/012510566>

⁵⁰*ibid.*

ตารางที่ 2.3 ข้อมูลเครื่องหมายการค้า “KFC”⁵¹

ข้อมูลเครื่องหมายการค้า “KFC”			
ชื่อ	KFC	วันที่ยื่นคำขอ	17 ม.ค.2557
เลขที่คำขอ	012510566	วันจดทะเบียน	19 มิ.ย.2557
กลุ่มเครื่องหมายการค้า	CTM	วันหมดอายุ	17 ม.ค.2567
วันที่รับจดทะเบียน	17 ม.ค.2557	วันที่กำหนดไว้	
ประเภท	รูปลักษณ์	ภาษาที่ยื่น	อังกฤษ
ลักษณะ	เฉพาะ	ภาษาที่สอง	เยอรมัน
หลักในการจัดจำพวกและระบุชนิดของสินค้าหรือบริการ (Nice classes)	16, 29, 30, 43	เลขที่อ้างอิงใบสมัคร	ALI-T-696816
หลักในการตรวจสอบเครื่องหมายภาพ (Vienna Classification)	02.01.01, 02.01.05, 02.01.11, 22.05.01, 27.99.03, 27.99.06, 27.99.11	สถานะเครื่องหมายการค้า	จดทะเบียนแล้ว
		มีลักษณะบ่งเฉพาะที่แสดงถึงความแตกต่าง	ไม่มี

TRUNG NGUYEN เป็นเครื่องหมายการค้าของประเทศเวียดนาม ซึ่งเป็นประเทศสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริดแล้ว ในปี ค.ศ. 2006 และยังได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมไว้ในสหภาพยุโรป ดังปรากฏในเว็บไซต์⁵² ต่อไปนี้

Trade mark information

Name	TRUNG NGUYEN BEGETTING NEW SOURCES OF CREATIVE INSPIRATION	Filing date	14/08/2001
Filing number	002339885	Registration date	28/03/2003
Basis	CTM	Expiry date	14/08/2021
Date of receipt	14/08/2001	Designation date	
Type	Figurative	Filing language	English
Nature	INDIVIDUAL	Second language	German
Nice classes	21, 30, 42 (Nice Classification)	Application reference	WZ10690EU
Vienna Classification	24.15.01, 26.04.02, 26.04.05, 26.04.22, 26.04.99, 26.11.01, 26.11.13, 29.01.02 (Vienna Classification)	Trade mark status	Registered
		Acquired distinctiveness	No

ภาพที่ 2.4 เครื่องหมายการค้า “TRUNG NGUYEN” และ Trade Mark Information⁵³

⁵¹ Ibid.

⁵² European Union Intellectual Property Office (Trade Marks and Designs), EUTM File Information: TRUNG NGUYEN, Retrieved October 2, 2013 from <http://oami.europa.eu/eSearch/#basic/1+1+1+1/Trung%20Nguyen>

ตารางที่ 2.4 ข้อมูลเครื่องหมายการค้า “TRUNG NGUYEN”⁵⁴

ข้อมูลเครื่องหมายการค้า “TRUNG NGUYEN”			
ชื่อ	TRUNG NGUYEN BEGETTING NEW SOURCES OF CREATIVE INSPIRATION	วันที่ยื่นคำขอ	14 ส.ค.2544
เลขที่คำขอ	002339885	วันจดทะเบียน	28 มี.ค.2546
กลุ่มเครื่องหมายการค้า	CTM	วันหมดอายุ	14 ส.ค.2564
วันที่รับจดทะเบียน	14 ส.ค.2544	วันที่กำหนดไว้	
ประเภท	รูปลักษณ์	ภาษาที่ยื่น	อังกฤษ
ลักษณะ	เฉพาะ	ภาษาที่สอง	เยอรมัน
หลักในการจัดจำพวกและระบุ ชนิดของสินค้าหรือบริการ (Nice classes)	21, 30, 42	เลขที่อ้างอิงใบสมัคร	WZ10690EU
หลักในการตรวจสอบเครื่องหมาย ภาพ (Vienna Classification)	24.15.01, 26.04.02, 26.04.05, 26.04.22, 26.04.99, 26.11.01, 26.11.13, 29.01.02	สถานะเครื่องหมายการค้า	จดทะเบียนแล้ว
		มีลักษณะบ่งเฉพาะที่ แสดงถึงความแตกต่าง	ไม่มี

2.3.3 การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรป

เครื่องหมายการค้าประชาคมมีที่มาจากกรณีที่กลุ่มประเทศในทวีปยุโรปได้รวมตัวกันจัดตั้งองค์การระหว่างรัฐที่เรียกว่า สหภาพยุโรป (The European Union: EU) ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยสนธิสัญญา มาสทริชท์ เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2536 โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากประชาคมยุโรป (EEC) สหภาพยุโรปนั้นประกอบไปด้วยรัฐสมาชิก 28 ประเทศ (ข้อมูลเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2557)⁵⁵ ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในทวีปยุโรป ได้แก่ ออสเตรีย เบลเยียม เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ไอร์แลนด์ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส สเปน สวีเดน สหราชอาณาจักร ไชปรัส เช็ก เอสโตเนีย ฮังการี ลัตเวีย ลิทัวเนีย มอลตา โปแลนด์ สโลวีเนีย สโลวาเกีย โรมาเนีย และบัลแกเรีย ทั้งหมดนี้ประกอบด้วยประชากรกว่า 500 ล้านคน⁵⁶ โดยสหภาพยุโรปได้รวมตัวกันเพื่อจุดประสงค์ในการปกป้องผลประโยชน์ของรัฐสมาชิกในกลุ่มด้านสภาพทางเศรษฐกิจและการเมืองซึ่งรวมถึงการคุ้มครองทรัพย์สิน

⁵³ *Ibid.*

⁵⁴ *Ibid.*

⁵⁵ European Union, *op. cit.*

⁵⁶ Eucountrylist, *List of European Union Countries*, Retrieved July 6, 2014 from

ทางปัญญาของรัฐสมาชิกในกลุ่มสหภาพยุโรปด้วย โดยสหภาพยุโรปได้ผลิตสินค้าคิดเป็น 30% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของโลกในปี พ.ศ. 2550⁵⁷ ถือเป็นารวมกลุ่มในระดับภูมิภาคที่ใหญ่ที่สุดและก้าวหน้าที่สุดในโลก (Supranational Cooperation) และมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดทิศทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมระดับโลก และสำหรับในด้านเศรษฐกิจ สหภาพยุโรปมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) สูงที่สุดในโลก เป็นตลาดสินค้าและบริการ ตลาดการเงิน และผู้ลงทุนในต่างประเทศที่สำคัญ รวมทั้งมีบริษัทข้ามชาติระดับโลกจำนวนมากที่สุด⁵⁸ ดังนั้น สหภาพยุโรปจึงได้ก่อตั้งหน่วยงานที่มีชื่อว่า สำนักงานเพื่อการประสานการตลาดภายในสหภาพยุโรป (The Office of Harmonization for the Internal Market) ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “สำนักงาน OHIM” อันมีสำนักงานตั้งอยู่ที่เมืองอลิกันเต้ (Alicante) ราชอาณาจักรสเปน โดยมุ่งประสงค์ที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Rights) และเพื่ออำนวยความสะดวกในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้กับรัฐสมาชิกในสหภาพยุโรป ซึ่งการยื่นคำขอจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวจะทำให้เกิดความคุ้มครองเป็นอันหนึ่งอันเดียวในบรรดารัฐสมาชิกต่างๆ ในสหภาพยุโรป นอกจากนี้ สหภาพยุโรปได้เข้าเป็นภาคีร่วมสัญญาของระบบความตกลงกรุงเฮกฯ ภายใต้บังคับแห่งกรมสารกรุงเจนีวา ค.ศ. 1999 (พ.ศ. 2542) ด้วย⁵⁹

เครื่องหมายการค้าประชาคมสามารถใช้ได้ในทุกประเทศที่เข้าร่วมสหภาพยุโรปและไม่สามารถที่จะจำกัดการคุ้มครองเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เฉพาะประเทศสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งได้ แต่หากมีอุปสรรคในการจดทะเบียนในประเทศใดประเทศหนึ่งและผู้ขอจดทะเบียนไม่สามารถแก้ไขได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ คำขอจดทะเบียนดังกล่าวเป็นอันตกไปทั้งหมด⁶⁰ สิทธิจากเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนในสหภาพยุโรปจะไม่มี การปฏิเสธ จำกัด หรือโอน โดยให้มีผลเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งใน

⁵⁷ Inventa International, *Trademarks, Patents, Copyrights, Domains*, Retrieved January 24, 2013 from http://www.inventa-international.com/european_union

⁵⁸ กระทรวงการต่างประเทศ, *กรอบความร่วมมือ: สหภาพยุโรป (European Union—EU)*, ค้นวันที่ 25 มกราคม 2556 จาก <http://www.mfa.go.th/main/th/world/7/19896-สหภาพยุโรป-%28European-Union---EU%29.html>

⁵⁹ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, *บทสรุปผู้บริหาร*, ค้นวันที่ 25 มกราคม 2556 จาก <http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/images/Research/a2.pdf>

⁶⁰ บุญมา เตชะวณิช, “การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามข้อตกลงหรือพิธีสารมาดริด ประโยชน์และผลกระทบหากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิก,” *บทบัณฑิตย* 59, 1 (มีนาคม 2546): 41.

อาณาเขตที่ได้รับความคุ้มครอง ดังนั้น สิทธิดังกล่าวจึงสามารถบังคับได้โดยการดำเนินการทางกฎหมายเพียงครั้งเดียวต่อการละเมิดที่เกิดขึ้นไม่ว่าที่ใดในอาณาเขตที่ได้รับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่จะขอรับความคุ้มครองแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นเครื่องหมายการค้าที่ได้ยื่นขอจดทะเบียนไว้แล้วในประเทศต้นกำเนิด⁶¹ เครื่องหมายการค้าประชาคมมีอายุการคุ้มครองเป็นระยะเวลา 10 ปี นับจากวันยื่นขอจดทะเบียนและสามารถขอต่ออายุการจดทะเบียนได้โดยไม่จำกัด โดยต่ออายุได้คราวละ 10 ปี ซึ่งต้องนำเครื่องหมายการค้าไปใช้จริงภายในระยะติดต่อกัน 5 ปี หลังจากที่ได้รับอนุญาตให้มีการจดทะเบียนแล้วตามมาตรา 15 ของข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคม การนำเครื่องหมายการค้าไปใช้แม้เพียงในประเทศสมาชิกประเทศเดียวก็ให้ถือว่ามีการนำเครื่องหมายการค้าไปใช้จริง บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลสามารถคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของตนที่ได้รับการจดทะเบียนไว้แล้วไม่ให้ถูกเพิกถอนสิทธิภายใน 5 ปี หลังจากที่ยื่นขอจดทะเบียนไว้เพราะไม่ได้นำเครื่องหมายการค้าไปใช้จริงเว้นเสียแต่จะสามารถแจกแจงเหตุผลอันสมควรที่ไม่ได้ใช้เครื่องหมายการค้าดังกล่าว⁶²

การตัดสินคดีความจะอยู่ภายใต้ศาลประชาคม 2 ศาล คือ The Court of First Instance ที่มีอยู่ในทุกประเทศสมาชิก ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ มาตรา 97 (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) และ The European Court of Justice (ECJ)⁶³ นอกจากนี้ยังมี Board of Appeal และ General Court ที่มีผู้พิพากษามาจากแต่ละประเทศสมาชิก

เครื่องหมายการค้าประชาคมจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครอง หากมีการใช้หรือจดทะเบียนอยู่ก่อนภายในประเทศนั้นๆ⁶⁴ ซึ่งการถูกปฏิเสธคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น ก็ได้ตัดสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จะนำเครื่องหมายการค้าของตนไปขอจดทะเบียนตามกฎหมายภายในของประเทศอื่นๆ ในสหภาพยุโรปและนอกสหภาพยุโรป รวมถึงยังสามารถไปขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริดได้อีกด้วย

⁶¹ Cornel Grigorut and Calin Marinescu, *op. cit.*, p. 349.

⁶² ศักดิ์ชาย สุนทรธนาภิรมย์, *เรื่องเดิม*, หน้า 71.

⁶³ Cornel Grigorut and Calin Marinescu, *op. cit.*, p. 349.

⁶⁴ Sarah Playle, "Legal Update, Henry Stewart Publications 1350-213X," **Brand Management** 12, 2 (November 2004): 140-143.

2.4 ข้อบังคับของการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม

การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและการป้องกันการลอกเลียนแบบเครื่องหมายการค้าในสหภาพยุโรปสามารถดำเนินการได้ 3 วิธีคือ

1) การจดทะเบียนในแต่ละประเทศโดยได้รับสิทธิคุ้มครองเฉพาะในประเทศที่จดทะเบียนไว้เท่านั้น

2) การจดทะเบียนภายใต้พิธีสารมาดริด โดยเลือกสิทธิคุ้มครองเฉพาะในประเทศที่เป็นภาคีพิธีสารมาดริด ที่ต้องการได้รับความคุ้มครอง

3) จดทะเบียนภายใต้เครื่องหมายการค้าประชาคม (CTM) กับสำนักงานเครื่องหมายการค้า เรียกว่า The Office for Harmonization in The Internal Market (OHIM) ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ ณ เมืองอาริคานเต้ (Alicante) ประเทศสเปน โดยมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของสินค้าและบริการในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป⁶⁵ โดยได้เริ่มมีผลบังคับใช้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 และเพียงในปีแรกก็มีการยื่นคำขอถึง 43,000 คำขอ โดยล่าสุดในปี ค.ศ. 2011 มีจำนวนคำขอเกินกว่า 1 ล้านคำขอแล้ว⁶⁶ และนับจากปี ค.ศ. 1997 ถึง ค.ศ. 2014 นั้น มีกว่า 1,063,720 คำขอ (ข้อมูลจาก Statistics of Community Trade Marks ณ วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2557) ที่ได้รับอนุมัติการจดทะเบียนภายใต้ CTM ซึ่งสามารถให้สิทธิคุ้มครองครอบคลุม การเลียนแบบ การถ่ายโอนต่างๆ พร้อมกันทุกประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปคร่าวละ 10 ปี นับตั้งแต่วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียน นอกจากนี้ สิทธิในการคุ้มครองดังกล่าวยังอาจคุ้มครองให้แก่เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้ในประเทศสมาชิกตามอนุสัญญากรุงปารีส (Paris Convention) ที่ให้การคุ้มครองแก่ทรัพย์สินทางปัญญา หรือความตกลงภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลก (WTO) เครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นวิธีที่สะดวกในการให้คุ้มครองเครื่องหมายการค้าในกลุ่มประเทศยุโรป ด้วยการยื่นคำขอเพียงครั้งเดียวก็สามารถได้รับความคุ้มครองในทุกประเทศที่เป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป อีกทั้งยังประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าในการขอรับความคุ้มครองแยกในแต่ละประเทศ ซึ่งยุโรปเป็นกลุ่มประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่และมีโอกาสในการเติบโตทางธุรกิจอย่างมาก ดังนั้น หากต้องการจะคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในกลุ่มประเทศยุโรปแล้วนั้น จึงควรคุ้มครองเครื่องหมายการค้าภายใต้การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมตั้งแต่วันนี้

⁶⁵ ข่าวเศรษฐกิจ RYT9, ขอแสดงความยินดีกับผู้ประกอบการทุกท่าน (31 สิงหาคม 2542), ค้นวันที่ 26 มกราคม 2556 จาก <http://www.ryt9.com/s/ryt9/226020>

⁶⁶ กรมประชาสัมพันธ์, ทำอย่างไรที่จะให้เครื่องหมายการค้าได้รับการคุ้มครองในกลุ่มประเทศยุโรป, ค้นวันที่ 28 มกราคม 2556 จาก http://www.prd.go.th/ewt_news.php?nid=18179&file_name=index

ทางเลือกของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมที่นอกจากจะได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมแล้ว ยังสามารถขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าด้วยการแยกจดทะเบียนในแต่ละประเทศ หรือการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามระบบมาดริด โดยระบบมาดริดเป็นระบบบริหารจัดการจากส่วนกลางสำหรับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าทั้งหลายของแต่ละเขตอำนาจศาล การยื่นและจดทะเบียนผ่านระบบนี้มิได้เป็นการจดทะเบียนเพียงประเทศหนึ่งประเทศใดเท่านั้นแต่เป็นระบบการจดทะเบียนที่ครอบคลุมประเทศที่เป็นภาคีสมาชิก ขึ้นอยู่กับการเลือกประเทศสมาชิกในการขอรับความคุ้มครอง อันเป็นกลไกที่จะได้รับการคุ้มครองในหลายๆ ประเทศทั่วโลก (แม้แต่ประเทศที่มีได้เป็นสมาชิกของเครื่องหมายการค้าประชาคม) ซึ่งจะเป็นระบบที่คล้ายกับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม อย่างไรก็ตาม การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นจะมีประสิทธิภาพมากกว่าการจดทะเบียนแยกแต่ละประเทศ ส่วนข้อเสียของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าผ่านระบบมาดริด คือ การบริหารจัดการที่ซับซ้อนและมีข้อจำกัดที่เข้มงวดในการแบ่งประเภทซึ่งผู้สมัครจะถูกจำกัดการแบ่งประเภทของการจดทะเบียนขึ้นพื้นฐานตามการจดทะเบียนของนานาประเทศ⁶⁷

2.4.1 ลักษณะของเครื่องหมายการค้าประชาคมอันพึงรับจดทะเบียนได้ และไม่สามารถรับจดทะเบียนได้

2.4.1.1 ลักษณะของเครื่องหมายการค้าประชาคมอันพึงรับจดทะเบียนได้

ในทุกๆ เขตอำนาจศาลอันเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า นั้น เครื่องหมายการค้าประชาคมจะต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะที่แตกต่างจากบุคคลอื่น โดยต้องมีลักษณะชัดเจนทางกายภาพ แต่มีใช้ว่า คำทุกคำ ชื่อทุกชื่อ ทุกๆ สัญลักษณ์ หรือทุกๆ สิ่งประดิษฐ์ จะสามารถเป็นเครื่องหมายการค้าได้ทั้งหมด ชื่อสามัญต่างๆ ไปของสินค้าหรือบริการที่ใช้โดยทั่วไปไม่สามารถนำมาจดทะเบียนได้ ชื่อที่มีการบรรยายหรือทำให้สับสนหลงผิดในสินค้าหรือบริการของผู้บริการรายอื่นมักจะถูกปฏิเสธมิให้รับจดทะเบียน แต่หากเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับชื่อหรือเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนไว้ก่อนแล้วนั้นมีลักษณะบ่งเฉพาะมากพอที่จะสามารถได้รับการจดทะเบียนได้⁶⁸ อย่างไรก็ตาม รูปร่างของผลิตภัณฑ์และหีบห่อ รวมถึงสิ่งใดก็ตามที่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาอันมีลักษณะบ่งเฉพาะ สามารถได้รับการจด

⁶⁷ JMTC Trademark Protection, **CTM Alternatives**, Retrieved February 8, 2013 from <http://www.communitytrademark.nl/communitytrademarkalternatives.html>

⁶⁸ JMTC Trademark Protection, **CTM Distinctive Character**, Retrieved February 8, 2013 from <http://www.communitytrademark.nl/communitytrademarkdistinctivecharacter.html>

ทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคมได้⁶⁹ กล่าวโดยสรุปก็คือ สัญลักษณ์ใดก็ตามที่สามารถแบ่งแยกความแตกต่างของสินค้าหรือบริการของแต่ละเจ้าของกิจการได้นั้นสามารถได้รับการจดทะเบียนได้รวมถึงรูปร่างของสินค้า หีบห่อ สี และเสียงด้วยเช่นกัน⁷⁰

ทั้งนี้ ในมาตรา 4 ของข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคม (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) ได้ให้ความหมายของเครื่องหมายการค้าประชาคมว่าสิ่งที่จะเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคมอาจประกอบไปด้วย สัญลักษณ์ใดๆ ที่สามารถแสดงได้โดยชัดเจน เป็นคำที่เฉพาะเจาะจง ชื่อเฉพาะตัว การออกแบบ ตัวอักษร ตัวเลข รูปร่างของสินค้าหรือหีบห่อ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของสินค้าหรือบริการ ของกิจการหนึ่งออกจากกิจการอื่นๆ ได้⁷¹

มาตรา 4 ของข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคม (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า กำหนดเงื่อนไขด้านบวกของเครื่องหมายการค้าที่จะได้รับการจดทะเบียนไว้ 2 ประการ คือ เงื่อนไขประการแรกเครื่องหมายจะต้องมีลักษณะชัดเจนทางกายภาพ และเงื่อนไขประการที่สอง เครื่องหมายการค้าของสินค้าหรือบริการของเจ้าของเครื่องหมายการค้านั้นมีลักษณะที่แตกต่างจากบุคคลอื่น

ผู้ขอจดทะเบียนที่อาศัยอยู่ในยุโรป หรือผู้ที่มีสถานที่ตั้งธุรกิจหลักในยุโรป หรือมีการก่อตั้งทางการค้าและอุตสาหกรรมในยุโรปไม่จำเป็นต้องมีตัวแทนทางวิชาชีพในการขอจดทะเบียน กล่าวคือ ไม่ว่าจะบุคคลใดก็สามารถที่จะยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมได้ ส่วนผู้สมัครที่มีคุณสมบัติไม่ครบตามหลักเกณฑ์จำเป็นต้องมีตัวแทนที่เป็นนักกฎหมายที่ได้รับการรับรองจากหนึ่งในรัฐสมาชิกของสหภาพยุโรปหรือเป็นตัวแทนที่มาจากรายชื่อของสำนักงานเครื่องหมายการค้าและการออกแบบของสหภาพยุโรปมาดำเนินการขอจดทะเบียน การดำเนินการที่ไม่ต้องทำการนัดหมายตัวแทนให้ผู้สมัครให้ ทำได้โดยไม่ว่าบุคคลใดก็ตามสามารถยื่นใบคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมได้ ซึ่งสำนักงานเครื่องหมายการค้าและการออกแบบของสหภาพยุโรปจะไม่ตรวจสอบหนังสือมอบอำนาจ

⁶⁹ Ron Mascona, **Community Registered Designs vs. Earlier Community Trade Mark**, Retrieved February 28, 2013 from <https://www.dorsey.com/newsresources/publications/2011/01/community-registered-designs-vs-earlier-community>

⁷⁰ Mewburn ELLIS Intellectual Property, **Community Trade Marks - The Basics**, Retrieved February 27, 2013 from <http://www.mewburn.com/trade-marks/community-trade-marks/community-trade-marks-the-basics>

⁷¹ Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009 on the Community Trade Mark

แต่จะต้องยื่นหนังสือมอบอำนาจต่อเมื่อสำนักงานเครื่องหมายการค้า และการออกแบบของสหภาพยุโรป หรือผู้ที่เกี่ยวข้องร้องขอ⁷²

ตั้งแต่วันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2551 การค้นหาเครื่องหมายการค้าประชาคมที่สำนักงานตัวแทนแห่งชาติจะกระทำได้อีกต่อเมื่อผู้ขอจดทะเบียนร้องขอและต้องจ่ายค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม สำนักงานเครื่องหมายการค้าและการออกแบบของสหภาพยุโรปจะทำการค้นหาเครื่องหมายการค้าประชาคมที่มีมาก่อนและ ผลการค้นหาที่ได้จะถูกส่งไปให้ผู้ขอจดทะเบียน โดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคมจะได้รับแจ้งถึงการค้นหานี้ และชื่อเจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคมก็จะปรากฏว่า “อ้างถึง” ในผลการค้นหา อย่างไรก็ตาม สำนักงานเครื่องหมายการค้าและการออกแบบของสหภาพยุโรป จะมิได้ทำการตรวจสอบเครื่องหมายการค้าประชาคมที่ถูกปฏิเสธไว้ก่อนหน้านี้ (Relative Grounds) อย่างเป็นทางการ

2.4.1.2 ลักษณะของเครื่องหมายการค้าประชาคมอันไม่สามารถรับจดทะเบียนได้

นอกจากเครื่องหมายที่มีลักษณะต้องห้ามมิให้รับจดทะเบียน (เช่น เครื่องหมายที่ขาดลักษณะบ่งเฉพาะ) จะถูกปฏิเสธในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแล้ว ยังมีกฎเกี่ยวกับการรับจดทะเบียนรูปร่างของเครื่องหมายอีกด้วย กล่าวคือ จะปฏิเสธเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าประชาคมที่ได้จดทะเบียนไว้ก่อน ตามมาตรา 8 (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) หรือมีความคล้ายคลึง เหมือนกันกับเครื่องหมายประจำชาติจะไม่สามารถรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมได้ รวมทั้งเครื่องหมายการค้าหรือสัญลักษณ์อื่นๆ ที่ใช้ในการค้าซึ่งไม่ได้จดทะเบียน แต่เจ้าของเครื่องหมายการค้าได้ยื่นคัดค้านเพื่อห้ามมิให้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอื่นๆ ไว้ได้สำเร็จ

เครื่องหมายการค้าที่ได้รับการคุ้มครองในฐานะเครื่องหมายการค้าประชาคมจะต้องจดทะเบียนได้ตามข้อกำหนดที่กำหนดไว้ในรัฐสมาชิกทั้งหมดในยุโรป หากมีการปฏิเสธการยื่นขอจดทะเบียนในรัฐสมาชิกรัฐใดรัฐหนึ่งในยุโรป เครื่องหมายการค้าอื่นจะไม่สามารถจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคมได้เลย แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนการจดทะเบียนไปเป็นการจดทะเบียนระหว่างประเทศในบางกรณี⁷³

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขสำคัญสำหรับการดำเนินการในเรื่องการคัดค้าน เรียกร้องสิทธิ และยกเลิกสิทธิที่ OHIM ไม่อาจรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอย่างสิ้นเชิง (Absolute Grounds for Refusal) ก็ต่อเมื่อสัญลักษณ์นั้น

⁷² International Trademark Association, **CommunityTradeMark Fact Sheet**, Retrieved February 28, 2013 from <http://www.inta.org/TrademarkBasics/FactSheets/Pages/CommunityTradeMarkFactSheet.aspx>

⁷³ *Ibid.*

- 1) มีความเป็นสามัญ (Generic Meaning)
- 2) ไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะที่แตกต่าง (Distinctive Character) มีการอธิบายถึงคุณภาพ ปริมาณ และลักษณะอื่นๆ ของสินค้าและบริการ เช่น Fresh Each Day
- 3) ขัดแย้งกับหลักจริยธรรม เช่น ใช้คำไม่สุภาพ
- 4) หลอกลวงประชาชน
- 5) ระบุแหล่งกำเนิดผลิตภัณฑ์ที่ไม่ถูกต้อง
- 6) เป็นภาษาที่ใช้ทั่วไปในสังคมและในการปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ OHIM ยังปฏิเสธการจดทะเบียนให้แก่สัญลักษณ์ที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งกับผู้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับสัญลักษณ์ที่จดทะเบียนไว้ก่อนหน้า โดยในการจดทะเบียนดังกล่าวมีค่าใช้จ่ายที่สำคัญตามประเภทของค่าธรรมเนียมเป็นเงินยูโร (Euro)⁷⁴

ทั้งนี้ ในมาตรา 7 ของข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคม (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) ได้กำหนดห้ามมิให้รับจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคม ดังนี้

- 1) ห้ามมิให้นำสิ่งเหล่านี้มาจดทะเบียน
 - (a) สัญลักษณ์ที่มีได้เป็นไปตามที่มาตรา 4 ของข้อบังคับดังกล่าวกำหนดไว้
 - (b) เครื่องหมายการค้าที่ขาดลักษณะบ่งเฉพาะ
 - (c) เครื่องหมายการค้าใดที่ประกอบไปด้วย สัญลักษณ์หรือสิ่งที่เล็งถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้า การบริการในทางการค้า คุณภาพ จำนวน วัตถุประสงค์ คุณค่า แหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ เวลาในการผลิตสินค้าหรือที่เกี่ยวกับการบริการ หรือลักษณะอื่นของสินค้าหรือบริการนั้นๆ
 - (d) เครื่องหมายการค้าที่ประกอบไปด้วยสัญลักษณ์หรือสิ่งที่ปัจจุบันกลายมาเป็นภาษาทั่วไป หรือที่เป็นภาษาในการปฏิบัติทางการค้า
 - (e) สัญลักษณ์ที่ประกอบไปด้วย
 - (i) รูปร่างอันเป็นผลมาจากธรรมชาติในตัวของสินค้านั้นเอง
 - (ii) รูปร่างของสินค้า อันเป็นผลที่เกิดจากทางเทคนิคเป็นสำคัญ
 - (iii) รูปร่างอันเป็นสาระสำคัญของสินค้า

⁷⁴ ข่าวเศรษฐกิจ RYT9, เรื่องเดิม.

(f) เครื่องหมายการค้าที่ต้องห้ามตามนโยบายของรัฐ เครื่องหมายที่อาจทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นการต่อต้าน หรือเป็นการดูหมิ่นในบางประเทศของสหภาพยุโรป⁷⁵ เครื่องหมายที่ขัดต่อผลประโยชน์สาธารณะหรือศีลธรรม

(g) เครื่องหมายการค้าที่ทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดในความเป็นธรรมชาติ คุณภาพ หรือแหล่งที่มาของสินค้าหรือบริการ

(h) เครื่องหมายการค้าที่ต้องห้ามมิให้รับจดทะเบียนตาม Article 6ter of the Paris Convention เช่น ธงชาติ

(i) เครื่องหมายการค้าที่ประกอบไปด้วย เครื่องหมาย สัญลักษณ์ หรือตราประจำตระกูล นอกเหนือจากที่กล่าวไว้ในมาตรา Article 6ter of the Paris Convention และที่เป็นที่สนใจของสาธารณะ เว้นแต่จะได้รับการยินยอมจากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจอนุญาตให้ใช้ได้

(j) เครื่องหมายการค้าของไวน์ที่ประกอบไปด้วย การระบุที่บ่งชี้ถึงแหล่งที่มา ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของไวน์

(k) เครื่องหมายการค้าที่ประกอบไปด้วยการกำหนดแหล่งกำเนิดหรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ถูกจดทะเบียนตาม Council Regulation (EC) No 510/2006 of 20 March 2006 สำหรับการให้ความคุ้มครองถึงสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และการกำหนดแหล่งกำเนิดสำหรับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและสินค้าบริโภค เมื่อสอดคล้องกับข้อใดที่ระบุไว้ในมาตรา 13 อันกล่าวถึงข้อบังคับที่เกี่ยวกับสินค้าประเภทเดียวกัน ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าต้องส่งภายหลังจากวันที่ยื่นต่อคณะกรรมการการยื่นคำร้องขอจดทะเบียนการกำหนดแหล่งกำเนิดและสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

2) ข้อกำหนดในการห้ามมิให้รับจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคมในข้อ 1 นั้น จะยังนำมาบังคับใช้ แม้ว่าจะมีการปฏิเสธการรับจดทะเบียนเพียงบางรัฐสมาชิก

3) ข้อ 1(b), (c) และ (d) จะไม่ใช่บังคับ หากปรากฏว่าเครื่องหมายการค้าของสินค้าหรือบริการนั้นมีลักษณะบ่งเฉพาะอันเป็นผลมาจากการใช้ที่ได้ถูกร้องขอให้มีการจดทะเบียน⁷⁶ กล่าวคือ ข้อห้ามต่างๆ เช่น การขาดลักษณะบ่งเฉพาะ มีลักษณะเป็นรูปร่างที่แสดงถึงลักษณะของสินค้า เป็นเครื่องหมายที่มีอยู่ทั่วไป หรืออาจก่อให้เกิดการสับสนหลงผิด จะไม่ถูกนำมาพิจารณา หากเครื่องหมาย

⁷⁵ Mewburn ELLIS Intellectual Property, *op. cit.*

⁷⁶ Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009 on the Community Trade Mark.

การค้านั้นมีลักษณะบ่งเฉพาะอันเป็นผลที่ได้จากการนำเครื่องหมายการค้านั้นไปใช้ ทำให้เครื่องหมายนั้นมี “ความหมายรอง” (ความหมายที่สอง)⁷⁷

มาตรา 8 (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) การปฏิเสศการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

1) เครื่องหมายการค้าที่ยื่นขอจดทะเบียนอันมีลักษณะดังต่อไปนี้ จะไม่ได้รับการคุ้มครอง หากมีการคัดค้านโดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อน

(a) หากเครื่องหมายการค้าที่ยื่นขอจดทะเบียนไว้และได้รับการคุ้มครองไว้แล้ว

(b) หากเครื่องหมายนั้น เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อน และเหมือนหรือคล้ายกับสินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อน อันก่อให้เกิดความสับสนแก่สาธารณชนในพื้นที่ที่เครื่องหมายการค้าที่มีอยู่ก่อนนั้นได้รับความคุ้มครอง

2) ตามวรรคที่ 1 เครื่องหมายการค้าที่มีอยู่ก่อน หมายถึง

(a) เครื่องหมายการค้า ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ ซึ่งวันที่ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ยื่นขอก่อนวันที่ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม

(i) เครื่องหมายการค้าประชาคม

(ii) เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในประเทศสมาชิก หรือในเบลเยียม เนเธอร์แลนด์ หรือลักเซมเบิร์ก ที่ Benelux Office เพื่อได้รับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

(iii) เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนภายใต้ข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีผลในประเทศสมาชิก

(iv) เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนภายใต้ข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีผลในประชาคม

b) การยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่อ้างถึงในข้อ A) ภายใต้ข้อบังคับของการจดทะเบียนนั้น

c) หากเครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้เป็นที่รับรู้โดยทั่วกันในสหภาพยุโรปว่า เครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้ยื่นจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคม หรือถูกอ้างสิทธิว่าได้ยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมไว้ก่อนหน้านี้อแล้ว คำว่า “เป็นที่รู้ทั่วกัน” ใช้ในมาตรา 6 ทวิ ของอนุสัญญากรุงปารีส

⁷⁷ ศักดิ์ชาย สุนทรธนาภิรมย์, *เรื่องเดิม*, หน้า 73.

3) ในกรณีที่ตัวแทนไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของเครื่องหมายการค้า หากเจ้าของเครื่องหมายการค้าทำการคัดค้าน จะทำให้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวไม่ได้รับการจดทะเบียน เว้นแต่ตัวแทนสามารถพิสูจน์ได้ว่าตนสามารถทำเช่นนั้นได้

4) เครื่องหมายต่อไปนี้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายอื่นใดที่ใช้ในการค้า (More Than Mere Local Significance) มีสิทธิห้ามหรือคัดค้านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ไม่ให้เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่ตนใช้อยู่ก่อนนั้น โดยมีได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมหรือกฎหมายของประเทศสมาชิก ได้แก่

(a) เครื่องหมายที่เจ้าของเครื่องหมายการค้านั้นได้มาก่อนวันที่ยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม หรือวันที่มีการอ้างถึงสิทธิที่ได้มาก่อนวันที่ยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม

(b) เครื่องหมายที่เจ้าของเครื่องหมายการค้ามีสิทธิในการห้ามมิให้ใช้เครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของตน

5) การคัดค้านโดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่มีอยู่ก่อน ตามความหมายในวรรคที่สอง เครื่องหมายการค้าที่ยื่นจะไม่ได้รับการจดทะเบียน หากไปเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่มีอยู่ก่อนหน้า ส่วนสินค้าหรือบริการที่ไม่ไปเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่มีอยู่ก่อนหน้า เครื่องหมายการค้าประชาคมที่มีอยู่ก่อนหน้าเครื่องหมายการค้ามีชื่อเสียงในประชาคม เครื่องหมายการค้าประจำชาติที่มีอยู่ก่อนหน้า เครื่องหมายที่มีชื่อเสียงในประเทศสมาชิกที่เกี่ยวข้อง หากมีการใช้โดยไม่ขัดกับเครื่องหมายการค้าที่มีอยู่ก่อน และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อลักษณะบ่งเฉพาะหรือชื่อเสียงของเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อนหน้าก็จะได้รับการจดทะเบียน

2.4.2 หลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม

เครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นเครื่องหมายการค้าที่มีผลใช้บังคับต่อสมาชิกของสหภาพยุโรป โดยต้องจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านี้ต่อ สำนักงาน OHIM เพื่อเป็นไปตามบทบัญญัติของข้อบังคับอันเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าประชาคม ซึ่งในสหภาพยุโรปนั้นเครื่องหมายการค้าประชาคมมีผลบังคับใช้ โดยเครื่องหมายการค้าประชาคมที่จดทะเบียนแล้ว จะมีอายุการคุ้มครอง 10 ปี นับตั้งแต่วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียนและสามารถต่ออายุได้ทุก ๆ 10 ปี ตามมาตรา 46 เครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นจะต้องยื่นสมัครด้วยภาษาใดภาษาหนึ่งของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป จึงถือว่าเป็นภาษาแรกของการสมัคร นอกจากนี้ยังต้องระบุภาษาที่สองลงด้วย ซึ่งต้องแตกต่างจากภาษาแรกและต้องเป็น

1 ใน 5 ภาษาของ OHIM อันได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี หรือสเปน⁷⁸ ตามมาตรา 119 โดยภาษาที่ระบุไว้ข้างต้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการ รวมถึงการคัดค้านและการเพิกถอน⁷⁹

มาตรา 119 กำหนดเกี่ยวกับเรื่องภาษาไว้ว่า

1) การสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นจะต้องยื่นสมัครด้วยหนึ่งในภาษาทางการของสหภาพยุโรป

2) ภาษาของสำนักงาน OHIM จะเป็นภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี และสเปน

3) ผู้สมัครต้องระบุภาษาที่สอง ที่จะเป็นภาษาของสำนักงานที่ผู้สมัครจะเข้าใจได้ในการคัดค้าน การเพิกถอน หรือโฆษณา ถ้าผู้สมัครยื่นสมัครด้วยภาษาที่มีใช้หนึ่งในภาษาของสำนักงาน สำนักงานจะต้องจัดให้การสมัครตามมาตรา 26 (1) แปลไปเห็นภาษาที่ผู้สมัครระบุไว้

4) ถ้าผู้สมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นผู้เดียวที่ยื่นกับสำนักงาน ภาษาที่ใช้ต้องเป็นภาษาที่ยื่นสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม หากใช้ภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาของสำนักงาน สำนักงานก็จะแจ้งให้ใช้ภาษาที่ 2 ที่ใช้ในการสมัคร

5) การแจ้งเรื่องการคัดค้านหรือการยื่นเพิกถอน ควรยื่นด้วยหนึ่งในภาษาของ OHIM

6) ถ้ามีภาษาที่เลือกได้ตามข้อ 5 ในการแจ้งคัดค้านหรือการสมัครเพื่อเพิกถอน หรือการเป็นโฆษณา ถ้าเป็นภาษาสมัครตอนยื่นเครื่องหมายการค้า หรือภาษาที่สองที่การสมัครได้ส่งไปแล้วภาษานั้นก็จะใช้ในกระบวนการต่างๆ

หากภาษาที่เลือกไว้ตามข้อ 5 ในการยื่นเพื่อคัดค้านหรือเพิกถอน หรือเป็นโฆษณา มิใช่ทั้งภาษาที่หนึ่งและสองที่ผู้สมัครระบุไว้ตอนที่ยื่นสมัครเครื่องหมาย ผู้คัดค้านจะต้องจ่ายค่าแปลของใบที่ตนยื่นไปให้เป็นภาษาที่สมัครในเครื่องหมาย โดยให้เป็นภาษาที่หนึ่งและสอง โดยการแปลต้องทำในเวลาที่กำหนดในข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ภาษาที่ใช้ในการสมัครจะถูกแปลเป็นภาษาที่ใช้ในกระบวนการ

7) ผู้คัดค้านหรือไม่เพิกถอนว่าเป็นโฆษณา หรือมาอุทธรณ์ ต้องตกลงว่าภาษาทางการที่แตกต่างกันของสหภาพยุโรป จะถูกใช้เป็นภาษาในการดำเนินการ

⁷⁸ JMTC Trademark Protection, **Community Trademark Languages**, Retrieved September 8, 2014 from <http://www.communitytrademark.nl/communitytrademarklanguages.html>

⁷⁹ International Trademark Association, **Community Trade Mark Fact Sheet**, Retrieved February 28, 2013 from <http://www.inta.org/TrademarkBasics/FactSheets/Pages/CommunityTradeMarkFactSheet.aspx>

ข้อ 95 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 กำหนดเรื่องภาษาที่ใช้ในใบสมัครและการประกาศไว้ว่า

(a) ใบสมัครและการประกาศอันเกี่ยวข้องกับการสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมอาจยื่นเป็นภาษาที่ใช้ยื่นใบสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมหรือภาษาที่สองที่ผู้สมัครระบุไว้ในใบสมัคร

(b) ใบสมัครหรือการประกาศอันเกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมอาจยื่นโดยใช้ภาษาหนึ่งภาษาใดของสำนักงาน หากใบสมัครที่ยื่นโดยใช้แบบฟอร์มของสำนักงานตามข้อ 83 แบบฟอร์มก็จะเป็นภาษาทางการของประชาคม แบบฟอร์มจะเสร็จสมบูรณ์โดยใช้ภาษาหนึ่งภาษาใดของสำนักงาน

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจดทะเบียนโดยวิธีนี้จะช่วยลดปัญหายากเกี่ยวกับขั้นตอนพิธีการต่างๆ ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ลดอุปสรรคต่างๆ เช่น การใช้ภาษาที่แตกต่างกัน⁸⁰ โดยสามารถเลือกกรอกใบสมัครได้จาก 23 ภาษา (ข้อมูลเมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2558) พร้อมกำหนดภาษาที่ 2 (Second Language) โดยเลือกจาก 5 ภาษาหลัก ได้แก่ สเปน เยอรมัน อังกฤษ ฝรั่งเศส และอิตาลี สำหรับการคัดค้านนั้นต้องเป็นหนึ่งในสองภาษาที่เลือกไว้เช่นกัน แต่โดยส่วนใหญ่มักใช้ภาษาอังกฤษในการคัดค้าน⁸¹ ตามที่มาตรา 119 กำหนดไว้

สำหรับการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น โดยปกติสามารถขอได้โดยตรงที่สำนักงาน OHIM ที่เมือง Alicante ประเทศสเปน อย่างไรก็ตาม การขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมดังกล่าวสามารถยื่นขอผ่านสำนักงานเครื่องหมายการค้าของแต่ละรัฐสมาชิก หรือที่ Benelux Office ซึ่งแต่ละสำนักงานจะคิดค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมที่จะต้องชำระให้แก่สำนักงานในรัฐสมาชิกนั้นๆ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 25 หากได้รับความคุ้มครองแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมแล้ว และอยากได้รับความคุ้มครองที่ประเทศอื่นอีกก็สามารถขอจดทะเบียนแบบพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) ได้⁸²

การยื่นขอสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมในมาตรา 25 (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) กำหนดว่า

⁸⁰ *Ibid.*

⁸¹ Caroline Casalonga, *op. cit.*, p. 15.

⁸² International Trademark Association, **Community Trade Mark Fact Sheet**, *op. cit.*

- 1) ผู้สมัครมีสิทธิเลือกดังนี้
 - (a) ยื่นที่สำนักงาน OHIM
 - (b) ยื่นที่สำนักงานส่วนกลางของทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมของประเทศสมาชิก หรือที่ Benelux Office เพื่อทรัพย์สินทางปัญญา โดยการยื่นจะมีผลเช่นเดียวกันกับวันที่ยื่นที่สำนักงานตามข้อ (a)
- 2) แต่ละที่จะต้องยื่นมาที่ OHIM ภายใน 2 อาทิตย์ โดยผู้สมัครจะต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม โดยต้องไม่เกินค่าธรรมเนียมในการดำเนินการจัดการในการรับและส่งต่อใบสมัคร (โดยจะถือว่าวันที่ยื่นที่สำนักงานเป็นวันที่ยื่นต่อ OHIM ด้วย)
- 3) การสมัครตามวรรค 2 ที่ยื่นมาถึงสำนักงาน หากเกินกว่า 2 เดือน ให้ถือว่าวันที่ใบสมัครนั้นมาถึง OHIM เป็นวันที่ยื่นสมัคร
- 4) 10 ปีหลังจากบังคับใช้ Regulation (EC) No 40/94 คณะกรรมการจะเขียนรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของระบบการจดทะเบียนใบสมัคร พร้อมทั้งเขียนข้อเสนอในการที่จะแก้ไขระบบเงื่อนไขการสมัครนั้น มาตรา 26 (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) กำหนดว่า
 - 1) ใบสมัครต้องประกอบด้วย
 - (a) คำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม
 - (b) ข้อมูลที่ระบุถึงผู้สมัคร
 - (c) รายการสินค้าหรือบริการที่ยื่นขอจดทะเบียน
 - (d) แสดงลักษณะของเครื่องหมายการค้า
 - 2) การสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมต้องชำระค่าสมัครตามสมควร และจะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมตามจำพวกของสินค้า
 - 3) การสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมต้องเป็นไปตามเงื่อนไขมาตรา 162 (1) ที่กำหนดเรื่องการบังคับใช้ตามข้อบังคับ

OFFICE FOR HARMONIZATION IN THE INTERNAL MARKET (OHIM)
APPLICATION FOR A COMMUNITY TRADE MARK

For receiving office		Date of receipt (DD/MM/YYYY) / /	Number of pages (including this one) 	Mod.009
*Languages		Language of the application or ISO code Second language ☐ ES ☐ DE ☐ EN ☐ FR ☐ IT Use second language for all correspondence related to this CTM application ☐		Your reference (not more than 20 characters)
*Applicant		ID number	☐ multiple applicants on continuation sheet	☐ legal entity ☐ natural
Name of legal entity or first name and surname Legal form of the entity Tel, fax, e-mail Address Street and number City and postal code Country Postal address (if different) Nationality				
*Mark		☐ attached		
☐ Word mark ☐ Figurative mark ☐ Colour per se ☐ Other (specify) ☐ Three-dimensional mark ☐ Sound mark				
Indication of colour(s)		☐ attached		
Description of the mark		☐ attached		
Disclaimer		☐ attached		
☐ Collective mark Regulation governing use of collective mark ☐ attached ☐ to follow ☐ National search reports requested (subject to payment of an additional fee)				
*List of goods and services		Same list as in previous CTM No. <input type="text"/>		
Class No.	Goods and services			
		☐ continuation sheet attached		
Signature				
Name		*Signature		

#TM009EN

* Mandatory details

page number
1 of

ภาพที่ 2.5 ใบสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม ต้นฉบับภาษาอังกฤษ หน้า 1

APPLICATION FOR A COMMUNITY TRADE MARK

Representative	ID number <input style="width: 80px;" type="text"/>		
Name	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>		
Tel, fax, e-mail	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>		
Address	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>		
Street and number	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>		
City and postal code	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>		
Country	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>		
Postal address (if different)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>		
Type of representative	☐ legal practitioner ☐ professional representative ☐ association of representatives ☐ employee		
Priority claimed	☐ The applicant claims the priority of the earlier filing(s) mentioned below Certificate(s) ☐ attached ☐ to follow		
Country of first filing	Number	Filing date*	
<input style="width: 80px;" type="text"/>	<input style="width: 80px;" type="text"/>	/ /	
☐ Continuation sheet(s)			
Seniority claimed	☐ The applicant claims the seniority of the earlier registration(s) mentioned below Certificate(s) ☐ attached ☐ to follow		
Member State	Nature (national / international)	Number	Filing date*
<input style="width: 80px;" type="text"/>	<input style="width: 80px;" type="text"/>	<input style="width: 80px;" type="text"/>	/ /
<input style="width: 80px;" type="text"/>	<input style="width: 80px;" type="text"/>	<input style="width: 80px;" type="text"/>	/ /
<input style="width: 80px;" type="text"/>	<input style="width: 80px;" type="text"/>	<input style="width: 80px;" type="text"/>	/ /
<input style="width: 80px;" type="text"/>	<input style="width: 80px;" type="text"/>	<input style="width: 80px;" type="text"/>	/ /
<input style="width: 80px;" type="text"/>	<input style="width: 80px;" type="text"/>	<input style="width: 80px;" type="text"/>	/ /
☐ Continuation sheet(s)			
Transformation under Madrid Protocol		Translation of	
IR number	<input style="width: 80px;" type="text"/>	List of goods/ services	☐ attached
Date of cancellation of the IR	<input style="width: 80px;" type="text"/>	Colours	☐ attached
Date of the IR	<input style="width: 80px;" type="text"/>	Description of the mark	☐ attached
Date of priority of the IR	<input style="width: 80px;" type="text"/>	Disclaimer	☐ attached
Payment of fees		Current account with OHIM	
Basic CTM fee	€ <input style="width: 80px;" type="text"/>	☐ Account No. <input style="width: 80px;" type="text"/>	
Classes exceeding three	€ <input style="width: 80px;" type="text"/>	☐ Do not use my current account with OHIM	
Fee for national search reports	€ <input style="width: 80px;" type="text"/>	Basic application fee and, if applicable, the fee for the national search reports	
Total fees	€ <input style="width: 80px;" type="text"/>	to be withdrawn from current account of applicant / representative with OHIM	
Transfer to account of OHIM		☐ immediately	
☐ Banco Bilbao Vizcaya Argentaria		☐ one month after the filing date	
☐ La Caixa		☐ together with the class fee	
Date of transfer (DD/MM/YYYY)	<input style="width: 80px;" type="text"/>		

#TMO09EN

* DD/MM/YYYY

RESET FORM

page number

	of	
--	----	--

สำนักงานเครื่องหมายการค้าและสิทธิบัตรการออกแบบในสหภาพยุโรป
ใบสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม

สำหรับสำนักงานที่รับ ใบสมัคร	วันที่รับ (DD/MM/YYYY) / /	จำนวนหน้า (รวมหน้านี้ด้วย) /	Mod.009
*ภาษา ภาษาในใบสมัครหรือรหัส ISO ภาษาที่สอง		อ้างอิงเพิ่มเติม (ไม่ควรเกิน 20 ตัวอักษร)	
ใช้ภาษาที่สองในการติดต่อใดๆ อันเกี่ยวข้องกับ การสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมนี้		☐ ES ☐ DE ☐ EN ☐ FR ☐ IT ☐	
ผู้สมัคร	หมายเลข ประจำตัว	☐ ผู้สมัครที่มีมากกว่าหนึ่ง ให้ต่ออีกหน้าหนึ่ง	☐ นิติบุคคล ☐ บุคคลธรรมดา
ชื่อ นิติบุคคลหรือชื่อและ นามสกุลลักษณะของ กิจการ โทรศัพท์ แฟกซ์ อีเมล ที่อยู่ ถนนและเลขที่ เมือง รหัสไปรษณีย์ ประเทศ ที่อยู่เพื่อส่งไปรษณีย์ (หากไม่เหมือนกัน) สัญชาติ			
* เครื่องหมาย ☐ แนบมาด้วย			
☐ คำ ☐ รูปร่าง ☐ เครื่องหมายสามมิติ ☐ เครื่องหมายเสียง			
☐ เฉดสี ☐ อื่นๆ (ระบุ)			
ระบุเกี่ยวกับสี ☐ แนบมาด้วย			
บรรยายเกี่ยวกับเครื่องหมาย ☐ แนบมาด้วย			
การสละสิทธิ์ ☐ แนบมาด้วย			
☐ เครื่องหมายร่วม ☐ ร้องขอให้รายงานการคัดค้านระดับประเทศ (ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม)			
ข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้เครื่องหมายร่วม ☐ แนบมาด้วย ☐ จะส่งตามมา			
*รายการสินค้าและบริการ			
รายการเดียวกันกับ CTM หมายเลข			
จำพวกที่ สินค้าและบริการ			
☐ แนบหน้าเพิ่มเติมมาด้วย			
ลายเซ็น			
ชื่อ		*ลายเซ็น	
* รายละเอียดผู้รับมอบอำนาจ			
หมายเลขหน้า			
1			

ใบสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม

ตัวแทน	หมายเลขประจำตัว <input type="text"/>									
ชื่อ	<input type="text"/>									
โทรศัพท์ แฟกซ์ อีเมล	<input type="text"/>									
ที่อยู่ ถนนและเลขที่ เมือง รหัสไปรษณีย์ ไปรษณีย์ ประเทศ ที่อยู่เพื่อส่งไปรษณีย์ (หากไม่เหมือนกัน)	<input type="text"/>									
ประเภทตัวแทน	☐ ผู้ปฏิบัติงานทางกฎหมาย ☐ ตัวแทนวิชาชีพ ☐ สมาคมตัวแทน ☐ พนักงาน									
การขอถือสิทธิในคำขอ จดทะเบียนที่ได้ยื่นครั้งแรก	☐ ผู้สมัครขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียน ที่ได้อื่นครั้งแรกตามรายละเอียดด้านล่าง ☐ ไม่รับรอง ☐ แนบมาด้วย ☐ จะส่งตามมา									
ประเทศที่ยื่นครั้งแรก	<table border="1"> <tr> <th>ประเทศที่ยื่นครั้งแรก</th> <th>หมายเลข</th> <th>วันที่ยื่น *</th> </tr> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td>/ /</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">☐ มีหน้าเพิ่มเติม</td> </tr> </table>	ประเทศที่ยื่นครั้งแรก	หมายเลข	วันที่ยื่น *	<input type="text"/>	<input type="text"/>	/ /	☐ มีหน้าเพิ่มเติม		
ประเทศที่ยื่นครั้งแรก	หมายเลข	วันที่ยื่น *								
<input type="text"/>	<input type="text"/>	/ /								
☐ มีหน้าเพิ่มเติม										
การขอถือสิทธิในคำขอ จดทะเบียนที่ได้ยื่นไว้ก่อน	☐ ผู้สมัครขอถือสิทธิในคำขอ จดทะเบียนที่ได้ยื่นไว้ก่อน รายละเอียดด้านล่าง ☐ ไม่รับรอง ☐ แนบมาด้วย ☐ จะส่งตามมา									
รัฐสมาชิก	ระดับประเทศ / ระหว่างประเทศ									
เลขที่	วันที่ยื่น*									
<input type="text"/>	/ /									
<input type="text"/>	/ /									
<input type="text"/>	/ /									
<input type="text"/>	/ /									
<input type="text"/>	/ /									
<input type="text"/>	/ /									
☐ มีหน้าเพิ่มเติม										
การแปลงภายใต้พิธีสารกรุง มาดริด	ฉบับแปล									
เลขที่ IR	<input type="text"/>									
วันที่ยกเลิก IR	/ /									
วันที่ IR	/ /									
วันที่อ้างถึงสิทธิที่มีมาก่อนของ IR	/ /									
รายการสินค้าและบริการ	☐ แนบมาด้วย									
บรรยายเครื่องหมาย	☐ แนบมาด้วย									
การสละสิทธิ์	☐ แนบมาด้วย									
การจ่ายค่าธรรมเนียม	บัญชีเดินสะพัดกับ OHIM									
ค่าธรรมเนียมพื้นฐาน CTM € <input type="text"/>	☐ เลขที่บัญชี <input type="text"/>									
ค่าจ่ายพวกที่เกินสามจ่ายพวก € <input type="text"/>	☐ ไม่ใช่บัญชีเดินสะพัดของข้าพเจ้ากับ OHIM									
ค่าธรรมเนียมขอให้ค้นหาระดับประเทศ € <input type="text"/>	ค่าธรรมเนียมพื้นฐาน หากมี ค่าธรรมเนียมร้องขอให้รายงานการค้นหา ระดับประเทศ									
สุทธิ € <input type="text"/>	ให้เก็บค่าธรรมเนียมจากบัญชีเดินสะพัดของผู้สมัคร / ตัวแทนที่มีกับ OHIM									
โอนค่าธรรมเนียมไปยัง OHIM	☐ ทันที									
☐ Banco Bilbao Vizcaya Argentaria	☐ หนึ่งในเดือนหลังจากวันที่ยื่น									
☐ La Caixa	☐ พร้อมกับค่าธรรมเนียมจ่ายพวก									
วันที่โอน (DD/MM/YYYY) <input type="text"/>										

#TM009EN

* DD/MM/YYYY

เลขหน้า

--	--	--

ภาพที่ 2.8 ใบสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม ฉบับแปลภาษาไทย หน้าที่ 2

นอกจากนี้ในข้อ 3 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 ยังได้กำหนดถึงการแสดงถึงเครื่องหมายไว้ว่า

1) ถ้าผู้สมัครมีได้ต้องการใช้สิทธิเรียกร้องลักษณะพิเศษทางกราฟฟิก หรือเครื่องหมายการค้าก็จะแสดงเป็นตัวอักษรธรรมดา เช่น พิมพ์ตัวอักษร ตัวเลข และเครื่องหมายในใบสมัคร การจะใช้ตัวอักษรเล็กหรือใหญ่จะต้องได้รับการอนุญาตและจะต้องเป็นไปตามการตีพิมพ์เครื่องหมายในการจดทะเบียนจากสำนักงาน

2) ในกรณีใดที่นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วในย่อหน้าแรก และการสมัครที่ยื่นทางอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องหมายควรจะแสดงลงในกระดาษอีกใบหนึ่งที่แยกออกจากใบสมัคร กระดาษที่มีเครื่องหมายแสดงอยู่จำเป็นต้องมีขนาดไม่เกิน DIN A4⁸³ (สูง 29.7 เซนติเมตร กว้าง 21 เซนติเมตร) และระยะที่ใช้ในการพิมพ์ไม่ควรจะใหญ่กว่า 26.2 x 17 เซนติเมตร ระยะห่างจากขอบกระดาษทางซ้ายต้องเว้นระยะไว้อย่างน้อย 2.5 เซนติเมตร เครื่องหมายนั้นต้องสามารถลดหรือขยายได้ไม่ควรเกินขนาดสูง 16 เซนติเมตร กว้าง 8 เซนติเมตร เพื่อใช้สำหรับตีพิมพ์ใน Community Trade Mark Bulletin

3) หากจะปฏิบัติตามที่ปรากฏในข้อ 2 ใบสมัครต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ ใบสมัครอาจมีการบรรยายเครื่องหมายแนบมาด้วย

4) หากเป็นการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าสามมิติ ใบสมัครจะต้องระบุดังต่อไปนี้ การแสดงรูปภาพหรือกราฟฟิกของเครื่องหมาย การแสดงอาจแสดงได้ถึง 6 มิติของเครื่องหมาย

5) หากเครื่องหมายการค้าที่ขอจดทะเบียนนั้นเป็นสี เครื่องหมายตามข้อ 2 ต้องประกอบไปด้วยสีของเครื่องหมาย สีของเครื่องหมายต้องระบุเป็นคำและอาจระบุรหัสของสีเป็นการอ้างอิง

6) การจดทะเบียนเครื่องหมายเสียง เครื่องหมายการค้านั้นต้องประกอบไปด้วย การแสดงทางกราฟฟิกของเสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายในทางดนตรี ถ้ายื่นสมัครทางอิเล็กทรอนิกส์ต้องส่งไฟล์เสียงแนบไปด้วย ประธานของสำนักงานจะกำหนดรูปแบบและขนาดของไฟล์อิเล็กทรอนิกส์

หากการสมัครเป็นไปตามเงื่อนไขของข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมแล้ว และไม่มีการคัดค้านการจดทะเบียนตามมาตรา 41 (1) (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) ในเวลาที่กำหนด หรือการคัดค้านนั้นถูกปฏิเสธจนเป็นที่ยุติแล้ว เครื่องหมายการค้านั้นก็ได้รับการจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคม โดยต้องมีการชำระค่าจดทะเบียนภายในระยะเวลาที่กำหนด หากไม่ชำระตามกำหนดเวลา ใบสมัครก็จะถูกเพิกถอน ตามที่มาตรา 45 (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) กำหนดไว้

⁸³ ขนาดกระดาษตามมาตรฐานสากลของ ISO 216 ที่มีพื้นฐานมาจากสถาบันเยอรมัน

ทั้งนี้ วันที่ยื่นใบสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมจะต้องเป็นวันเดียวกับที่เอกสารตามที่กำหนดในมาตรา 26 (1) (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) ได้ยื่นไปด้วยต่อสำนักงาน โดยผู้สมัครต้องยื่นต่อสำนักงานกลางของประเทศสมาชิก หรือ Benelux Office พร้อมทั้งจะต้องชำระค่าธรรมเนียมการสมัครภายใน 1 เดือน หลังจากที่ยื่นเอกสารข้างต้นกับสำนักงานนั้นๆ ตามที่มาตรา 27 (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) กำหนดไว้

มาตรา 27 (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) กำหนดว่า วันที่ยื่นสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม นั้นจะต้องชำระค่าธรรมเนียมภายใน 1 เดือน หลังจากที่ยื่นเอกสารตามที่กำหนดไว้กับสำนักงานนั้นๆ

ในข้อ 4 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 กำหนดว่าค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนการสมัครจะประกอบไปด้วย (A) ค่าธรรมเนียมพื้นฐาน (B) ค่าธรรมเนียมของจำพวกสินค้าหรือบริการ หากเกินสามจำพวกตามที่กล่าวไว้ใน Rule 2 และ (C) อื่นๆ เช่น ค่าธรรมเนียมในการตรวจค้น

โดยในกระบวนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า นั้น ตาม Commission Regulation (EC) No 2868/95 ข้อ 23 ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการชำระค่าธรรมเนียมไว้ดังนี้

ฉบับก่อนที่จะมีการบังคับใช้ ข้อบังคับของคณะกรรมการ (Commission Regulation (EC) No 355/2009) ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2552

- 1) ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนตามมาตรา 45 ของข้อบังคับจะประกอบไปด้วย
 - (a) ค่าธรรมเนียมพื้นฐานและ
 - (b) ค่าธรรมเนียมพื้นฐานต่อจำพวกที่เกินสามจำพวกของเครื่องหมายที่ต้องการจดทะเบียน
- 2) เมื่อไม่มีการคัดค้านหรือการคัดค้านถูกละทิ้งไปโดยการเพิกถอน การปฏิเสธหรือการสละสิทธิ สำนักงานจะร้องขอให้ผู้สมัครจ่ายค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนภายในระยะเวลาสองเดือนนับจากวันรับคำร้อง
- 3) ถ้าไม่จ่ายค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนภายในเวลาที่กำหนด จะมีการเตือนให้จ่ายภายในสองเดือน อาจจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมตามที่ระบุไว้ในค่าธรรมเนียมตามข้อบังคับ
- 4) เมื่อออกใบรับเงินค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนเครื่องหมายและตามที่อ้างถึงในข้อ 84 (2) จะลงบันทึกไว้ในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม
- 5) การจดทะเบียนจะได้รับการตีพิมพ์ใน Community Trade Marks Bulletin
- 6) จะคืนค่าธรรมเนียมหากเครื่องหมายการค้าที่ยื่นขอไม่ได้รับการจดทะเบียน

ฉบับก่อนที่จะมีการบังคับใช้ ข้อบังคับของคณะกรรมการ (Commission Regulation (EC) No 355/2009) ณวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2552

1) เมื่อไม่มีการคัดค้านหรือการคัดค้านถูกละทิ้งไปโดยการเพิกถอน การปฏิเสธหรือการสละสิทธิ เครื่องหมายการค้าที่ยื่นขอจดทะเบียนตามข้อ 84 (2) จะได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม

2) การจดทะเบียนจะได้รับการตีพิมพ์ใน Community Trade Marks Bulletin

นอกจากนี้ ในข้อ 5 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 ได้กำหนดถึงการยื่นใบสมัครไว้ดังนี้

1) สำนักงานจะระบุลำดับของเลขที่สมัครตามวันที่ได้รับเอกสาร สำนักงานจะออกใบรับแก่ผู้สมัครในทันที ใบรับจะประกอบไปด้วย ลำดับที่ การแสดง การบรรยายหรือลักษณะบ่งเฉพาะอื่นใดของเครื่องหมาย จำนวนเอกสารและวันที่รับเอกสาร

2) ถ้าใบสมัครได้ยื่นต่อสำนักงานทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมกลางของรัฐสมาชิกหรือที่สำนักงานเครื่องหมายการค้าเบนลักซ์ (The Central Industrial Property Office of Member State or Benelux Trade Mark Office) ตาม Article 25 ของข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) นี้ สำนักงานที่รับจะระบุจำนวนหน้าทั้งหมดเป็นตัวเลขอาราบิก ก่อนจะส่งต่อ สำนักงานจะระบุวันที่ได้รับใบสมัครและจำนวนหน้า สำนักงานจะออกใบรับให้แก่ผู้สมัครในทันที ในใบรับอย่างน้อยจะประกอบไปด้วย ลักษณะและจำนวนของเอกสารและวันที่ได้รับเอกสาร

3) ถ้าสำนักงานได้รับใบสมัครที่ส่งต่อมาโดยสำนักงานทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมกลางของรัฐสมาชิกหรือที่สำนักงานเครื่องหมายการค้าเบนลักซ์ (The Central Industrial Property Office of Member State or Benelux Trade Mark Office) สำนักงานจะระบุวันที่ได้รับใบสมัครและลำดับเลขที่ และจะออกใบรับให้ผู้สมัครทันทีตามประโยคที่สองในย่อหน้าที่ 1 ระบุนวันที่ได้รับ ณ สำนักงาน

มาตรา 28 (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) กำหนดถึงการแบ่งจำพวกของสินค้าหรือบริการ ต้องแบ่งตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ โดยในข้อ 2 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 ได้กำหนดเกี่ยวกับรายการสินค้าและบริการไว้ว่า

1) การจัดจำพวกที่อ้างถึงตามมาตรา 1 ของความตกลงกรุงนีชว่าด้วยการจัดจำพวกสินค้าและบริการระหว่างประเทศ เพื่อวัตถุประสงค์ในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า (Nice Agreement Concerning the International Classification of Goods and Services for the Purposes of the Registration of Marks) ลงวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 1957 ที่ได้มีการแก้ไขแล้ว จะนำมาใช้ในการจัดจำพวกสินค้าและบริการ

2) รายการสินค้าและบริการเป็นคำเรียกที่นำมาใช้ระบุสินค้าและบริการ และให้แต่ละรายการจำแนกจำพวกเป็นหนึ่งในจำพวกตามระบบการกำหนดจำพวกสินค้าและบริการนี้ซ (Nice Classification)

3) สินค้าและบริการจะได้รับการจัดกลุ่มตามระบบการกำหนดจำพวกสินค้าและบริการนี้ซ (Nice Classification) แต่ละกลุ่มจะมีเลขของจำพวกสินค้าหรือบริการนำหน้าเพื่อจัดลำดับของจำพวกว่าอยู่กลุ่มใดและแสดงลำดับของจำพวกตามระบบ

4) การกำหนดจำพวกสินค้าและบริการกระทำเพื่อการบริหารจัดการเท่านั้น ดังนั้นสินค้าและบริการไม่อาจกล่าวได้ว่าเหมือนกันด้วยเหตุผลที่ว่าปรากฏอยู่ในจำพวกเดียวกันตามระบบการกำหนดจำพวกสินค้าและบริการนี้ซ (Nice Classification) และสินค้าและบริการไม่อาจกล่าวได้ว่าไม่เหมือนกันด้วยเหตุผลที่ว่าปรากฏต่างจำพวกกันตามระบบการกำหนดจำพวกสินค้าและบริการนี้ซ (Nice Classification)

ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดเงื่อนไขสำหรับการตรวจสอบใบสมัครไว้ในมาตรา 36 (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) ดังนี้

1) สำนักงานจะตรวจสอบว่า

(a) การสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นเป็นไปตามเงื่อนไขของมาตรา 27 ที่เกี่ยวกับการชำระค่าสมัครภายใน 1 เดือน หลังจากมีการยื่นขอสมัครที่ office หรือไม่

(b) การสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นเป็นไปตามเงื่อนไขของข้อบังคับและการบังคับใช้หรือไม่

(c) มีการจ่ายค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมภายในเวลาที่กำหนด

2) การสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมหากมิได้ทำตามที่กำหนดไว้ใน วรรค 1 สำนักงานก็จะให้ผู้สมัครทำการแก้ไขข้อบกพร่องหรือแก้ไขการผิดนัดชำระเงินภายในเวลาที่กำหนด

3) หากข้อบกพร่องหรือเงินที่ผิดนัดชำระตามวรรค 1 (เอ) ไม่ได้รับการแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด การสมัครนั้นก็จะไม่ถือว่าเป็นการสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม และวันที่ยื่นก็จะนับจากวันที่การแก้ไขนั้นได้ยื่นแล้ว

4) หากข้อบกพร่องตามวรรค 1 (บี) ไม่ได้แก้ไขภายในเวลาที่กำหนด สำนักงานก็จะปฏิเสธการจดทะเบียน

5) หากข้อบกพร่องตามวรรค 1 (ซี) ไม่ได้แก้ไขภายในเวลาที่กำหนด สำนักงานก็จะเพิกถอนการจดทะเบียน

6) หากไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการอ้างถึงสิทธิที่มีมาก่อน ก็จะเสียสิทธิที่มีมาก่อน

7) หากไม่สามารถดำเนินการตามเงื่อนไขที่อ้างถึงความอาวุโสของเครื่องหมายในประเทศ จะทำให้สูญเสียสิทธิในการสมัคร

ข้อ 9 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 ได้กำหนดเกี่ยวกับการตรวจสอบข้อกำหนดตามวันที่ว่า

1) ถ้าผู้สมัครไม่บรรลุข้อกำหนดเกี่ยวกับวันที่ยื่นเพราะว่า

(a) ใบสมัครไม่มี

(i) การร้องขอเพื่อจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคม

(ii) ข้อมูลของผู้สมัคร

(iii) รายการสินค้าและบริการของเครื่องหมายการค้าที่จะจดทะเบียน

(iv) แสดงเครื่องหมายการค้า หรือ

(b) ไม่จ่ายค่าธรรมเนียมพื้นฐานภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ยื่นใบสมัครกับสำนักงาน หรือถ้าใบสมัครได้ยื่นต่อสำนักงานทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมกลางแห่งรัฐสมาชิก หรือสำนักงานเครื่องหมายการค้าเบนลักซ์ สำนักงานนั้นๆ จะต้องแจ้งผู้สมัครถึงความบกพร่องนี้

2) ถ้าข้อบกพร่องที่อ้างถึงตามย่อหน้า 1 ได้แก้ไขภายในเวลาสองเดือนนับจากวันที่ได้รับการแจ้ง วันที่แก้ไขจะเป็นวันที่ยื่น ถ้าข้อบกพร่องไม่ได้แก้ไขตามเวลาที่กำหนดจะไม่ถือว่าใบสมัครเป็นใบสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม ค่าธรรมเนียมที่จ่ายไปจะคืนให้

3) หากว่าได้ระบุวันที่ยื่นไว้แล้ว การตรวจสอบได้พบว่า

(a) ข้อกำหนดตามข้อ 1, 2 และ 3 หรือข้อกำหนดเกี่ยวกับใบสมัครแบบทางการอื่นๆ ในข้อบังคับหรือในกฎนี้ไม่สอดคล้องกัน

(b) ค่าธรรมเนียมตามจำพวกสินค้าเต็มจำนวนตามข้อ 6 และ 7 อันสอดคล้องกับ Commission Regulation (EC) No 2869/95 (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ข้อบังคับเรื่องค่าธรรมเนียม”) ที่ไม่ได้จ่ายให้แก่สำนักงาน

(c) เมื่อการขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนตามข้อ 6 และ 7 ในใบสมัครหรือภายในสองเดือนหลังจากวันที่ยื่นข้อกำหนดอื่นๆ ตามกฎที่กล่าวมาไม่สอดคล้องกัน

(d) เมื่อขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ยื่นในระดับประเทศตามข้อ 8 ในใบสมัครหรือภายในสองเดือนหลังจากวันที่ยื่นข้อกำหนดอื่นๆ ตามข้อที่ 8 ไม่สอดคล้องกัน

สำนักงานจะเชิญผู้สมัครมาแก้ไขข้อบกพร่องที่ระบุไว้ภายในเวลาที่กำหนด

4) ถ้าข้อบกพร่องที่อ้างถึงตามย่อหน้า 3 (a) ไม่ได้แก้ไขก่อนเวลาที่กำหนด สำนักงานจะปฏิเสธใบสมัคร

5) ถ้าค่าธรรมเนียมตามจำพวกไม่ได้จ่ายก่อนเวลาที่กำหนด ใบสมัครจะถูกเพิกถอน เว้นแต่ว่าแสดงไว้อย่างชัดเจนว่าได้จ่ายค่าธรรมเนียมตามจำพวกใดจำพวกหนึ่งไว้แล้ว สำนักงานจะแยกจำพวกตามการจัดจำพวก ใบสมัครจะถูกเพิกถอนถ้าค่าธรรมเนียมจำพวกใดจำพวกหนึ่งไม่ได้จ่ายไว้เต็มจำนวน

6) ถ้ามีข้อบกพร่องที่ได้อ้างถึงไว้ในย่อหน้าที่ 3 เกี่ยวกับการขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นครั้งแรก ใบสมัครการขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นครั้งแรกจะถูกเพิกถอน

7) ถ้ามีข้อบกพร่องที่ได้อ้างถึงไว้ในย่อหน้าที่ 3 เกี่ยวกับการขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นในระดับประเทศ ใบสมัครการขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นในระดับประเทศ จะถูกเพิกถอน

8) ถ้ามีข้อบกพร่องที่ได้อ้างถึงไว้ในย่อหน้าที่ 3 เกี่ยวกับสินค้าและบริการ สำนักงานจะปฏิเสธใบสมัครหรือการขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นครั้งแรกหรือการขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นในระดับประเทศ ในกรณีที่มีเรื่องเกี่ยวกับสินค้าและบริการมาเกี่ยวข้องด้วย

เมื่อเครื่องหมายการค้าได้รับการจดทะเบียนแล้วจะได้รับการรับรองการจดทะเบียนตามที่ข้อ 24 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 กำหนดไว้คือ

1) สำนักงานจะออกใบรับรองการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าให้แก่เจ้าของเครื่องหมายการค้า อันจะประกอบไปด้วยการจดทะเบียนตามข้อ 84 (2) และข้อความที่กล่าวว่าการขอจดทะเบียนได้บันทึกไว้ในการจดทะเบียน

2) สำนักงานจะให้สำเนาที่รับรองหรือไม่ได้รับรองของเอกสารการรับรองการจดทะเบียน ในมาตรา 87 ข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) กำหนดว่า หากเครื่องหมายนั้นได้รับการคุ้มครองเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคมแล้ว หน่วยงานจะทำการเก็บข้อมูลการจดทะเบียนนั้น ซึ่งจะประกอบไปด้วยการจดทะเบียนหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการจดทะเบียนนั้นต้องเปิดเผยให้ตรวจสอบได้โดยสาธารณะ

ข้อ 12 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 กำหนดเกี่ยวกับการตีพิมพ์เผยแพร่ ใบสมัครว่าจะต้องประกอบไปด้วย

(a) ชื่อและที่อยู่ของผู้สมัคร

(b) ชื่อและที่อยู่ของตัวแทนที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้สมัครตามประโยคแรกมาตรา 88 (3) (ปัจจุบันคือ มาตรา 92 (3)) ของข้อบังคับนี้ ถ้ามีตัวแทนมากกว่าหนึ่งตัวแทนที่มีที่อยู่ทางธุรกิจเดียวกัน ชื่อและที่อยู่ทางธุรกิจของตัวแทนแรกจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่และจะตามด้วยคำว่า “และพวก” ถ้ามีตัวแทนสองคนหรือมากกว่าโดยมีที่อยู่ทางธุรกิจแตกต่างกัน ที่อยู่สำหรับบริการตามข้อ 1 (1) (e) จะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ หากมีสมาคมได้รับการแต่งตั้งตามข้อ 76 (9) ชื่อและที่อยู่ทางธุรกิจของสมาคม จะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่

(c) แสดงเครื่องหมายพร้อมกับส่วนประกอบและคำบรรยายตามที่อ้างถึงในข้อ 3 ที่กล่าวว่า การแสดงเครื่องหมายเป็นสีหรือหลายสี การตีพิมพ์เผยแพร่ก็จะเป็นสีและระบุสีหรือหลายสีที่ประกอบเป็นเครื่องหมาย พร้อมทั้งรหัสของสี

(d) รายการสินค้าและบริการรวบรวมเป็นกลุ่มตามความตกลงกรุงนีชว่าด้วยการจัดจำพวกสินค้าและบริการระหว่างประเทศ แต่ละกลุ่มจะนำหน้าโดยตัวเลขจำพวกที่พวกด้วยกลุ่มของสินค้าและบริการ โดยแสดงเป็นลำดับตามจำพวก

(e) วันที่ยื่นและลำดับที่ยื่น

(f) ถ้ามีการขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นครั้งแรกเป็นไปตามมาตรา 30 ของข้อบังคับนี้

(g) ถ้ามีการขอถือสิทธิการแสดงในงานนิทรรศการระหว่างประเทศ (The Claim of Exhibition Priority) ตามมาตรา 33 ของข้อบังคับนี้

(h) ถ้ามีการขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นไว้ก่อน (The Claim of Seniority) ตามมาตรา 34 ของข้อบังคับนี้

(i) ถ้ามีข้อความที่ว่าเครื่องหมายลักษณะเด่นชัดในเรื่องของการใช้งาน ตามมาตรา 7 (3) ของข้อบังคับนี้

(j) ถ้ามีข้อความที่ว่าใบสมัครนี้เป็นเครื่องหมายร่วมประชาคม (A Community Collective Mark)

(k) ถ้ามี ข้อความที่ว่าใบสมัครนี้สละซึ่งสิทธิพิเศษในส่วนหนึ่งส่วนใดของเครื่องหมายตามข้อ 1 (3) หรือข้อ 11 (2)

(l) ภาษาในใบสมัครที่ยื่นและภาษาที่สองที่ระบุไว้ในใบสมัครตามมาตรา 115 (3) (ปัจจุบันคือ มาตรา 119 (3)) ของข้อบังคับนี้

(m) ถ้ามีข้อความที่ว่าใบสมัครนี้เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของการจดทะเบียนระหว่างประเทศเพื่อบังคับใช้ในประชาคมยุโรป (The European Community) ตามมาตรา 156 (ปัจจุบันคือ มาตรา 161) ของข้อบังคับนี้ พร้อมทั้งวันที่ที่จดทะเบียนระหว่างประเทศตามมาตรา 3 (4) ของพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) หรือวันที่มีการขยายอาณาเขตไปยังประชาคมยุโรปตามการจดทะเบียนระหว่างประเทศของพิธีสารกรุงมาดริดมาตรา 3 (2) ถ้ามี วันที่ได้จดทะเบียนระหว่างประเทศ

สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธินั้น ตามมาตรา 22 ข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) กำหนดว่า

1) เครื่องหมายการค้าประชาคมที่จะอนุญาตให้ใช้สิทธินั้นสามารถอนุญาตให้ใช้สิทธิสำหรับสินค้าและบริการบางจำพวก หรือทั้งหมดที่ถูกจดทะเบียนไว้แล้ว และสามารถอนุญาตให้ใช้สิทธิในทุกประเทศหรือบางประเทศของสหภาพยุโรป โดยสิทธินั้นอาจจะเป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวหรือไม่ก็ได้

2) เจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคมอาจจะเพิกถอนอนุญาตให้ใช้สิทธิ หากมีการละเมิดสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในส่วนที่เกี่ยวข้อง

- (a) ระยะเวลา
- (b) เครื่องหมายการค้าที่ระบุว่าจะใช้กับอะไรได้บ้าง
- (c) ขอบเขตของสินค้าหรือบริการที่ได้รับสิทธิ
- (d) อาณาเขตที่นำเครื่องหมายการค้าไปใช้
- (e) คุณภาพของสินค้าที่ผลิตหรือบริการที่ได้รับสิทธิ

3) ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิจะไปร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดได้ หากเจ้าของเครื่องหมายการค้ายินยอม หากได้แจ้งแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าแล้วและเจ้าของมิได้ดำเนินการใดๆ ผู้ยื่นสามารถดำเนินการด้วยตนเองได้เลย

4) หากผู้ได้รับสิทธิดังกล่าวได้รับความเสียหาย ผู้ยื่นก็สามารถที่จะเข้าไปร่วมดำเนินการเพื่อให้ตนได้รับการชดใช้ความเสียหายด้วยได้

5) เครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนหรือเผยแพร่แล้ว จะสามารถให้หรือโอนสิทธิได้

นอกจากนี้ ในมาตรา 29 (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) ยังได้กำหนดสิทธิที่มีมาก่อนไว้ดังนี้

1) หากผู้สมัครมีการยื่นใบสมัครเครื่องหมายการค้าไปที่ประเทศสมาชิกของอนุสัญญากรุงปารีส หรือข้อตกลงตามองค์การการค้าโลก หากเป็นการยื่นใบสมัครเครื่องหมายการค้าเดียวกันกับการยื่นเครื่องหมายการค้าประชาคมสำหรับสินค้าและบริการเดียวกัน จะได้รับสิทธิที่มีมาก่อนในระยะเวลา 6 เดือนนับจากที่ยื่นครั้งแรก

2) ทุกๆ การยื่นที่เหมือนกับการยื่นโดยปกติภายใต้กฎหมายภายในของประเทศสมาชิก ซึ่งอาจทำภายใต้ข้อตกลงแบบทวิภาคีหรือพหุภาคีนั้น จะได้รับสิทธิที่มีมาก่อน

3) หากเป็นการยื่นภายในประเทศก็เพียงพอแล้วที่จะระบุว่าเป็นวันที่ได้ยื่นใบสมัคร

4) การยื่นที่มีมาก่อนนั้นหากถูกเพิกถอนและละเลย ก็ไม่สามารถจะอ้างสิทธิที่มีมาก่อนได้

5) หากการยื่นครั้งแรกถูกยื่นที่ประเทศที่มีได้เป็นสมาชิกของอนุสัญญาปารีส หรือข้อตกลงองค์การการค้าโลก ตามวรรค 1 ถึง 4 จะใช้ได้เฉพาะในประเทศนั้น แต่หากมีการพบว่ามีการยื่นครั้งแรกที่สำนักงานและเป็นไปตามเงื่อนไขในข้อบังคับนี้ ก็จะสามารถอ้างสิทธิที่มีมาก่อนได้

ในข้อ 6 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 กำหนดการขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นครั้งแรก (Claiming priority)

1) เมื่อมีคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นไว้ก่อนตามมาตรา 30 ของข้อบังคับ ผู้สมัครจะต้องระบุเลขที่ใบสมัครของใบสมัครที่ยื่นไปก่อนหน้านี้พร้อมทั้งสำเนาภายในเวลาสามเดือนนับตั้งแต่วันที่ยื่น ต้องรับรองสำเนาใบสมัครที่ยื่นไปก่อนหน้านี้อันประกอบไปด้วยการรับรองจากเจ้าหน้าที่พร้อมระบุวันที่ได้รับใบสมัครที่ได้ยื่นไปก่อนหน้านี้ ถ้าใบสมัครที่ยื่นไปก่อนหน้านี้เป็นใบสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมทางสำนักงานจะมีอำนาจโดยตำแหน่งรวมถึงการทำสำเนาใบสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมที่ยื่นไปก่อนหน้านี้

2) เมื่อผู้สมัครประสงค์จะยื่นขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นไว้แล้วตามมาตรา 30 ของข้อบังคับ ให้แสดงถึงสิทธิที่มีมาก่อน ระบุวันที่และประเทศที่ได้ยื่นขอจดทะเบียนไว้โดยต้องยื่นภายในสองเดือนนับตั้งแต่วันที่ยื่น ระบุหลักฐานตามย่อหน้าที่ 1 จะต้องยื่นต่อสำนักงานภายในระยะเวลา 3 เดือน นับจากวันที่ได้รับการประกาศสิทธิก่อนหน้า

3) หากภาษาในใบสมัครที่มีมาก่อนหน้าไม่ใช่ภาษาหนึ่งภาษาใดของสำนักงาน สำนักงานจะให้ผู้สมัครส่งฉบับแปลภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยสำนักงานซึ่งจะไม่น้อยไปกว่าสามเดือน ฉบับแปลของใบสมัครที่ยื่นไปก่อนหน้านี้จะต้องเป็นภาษาใดภาษาหนึ่งภาษาใดของสำนักงาน

4) ประธานสำนักงานจะตัดสินว่าหลักฐานที่ผู้สมัครให้มาอาจจะน้อยกว่าที่ระบุไว้ในย่อหน้าที่ 1 ข้อมูลที่ต้องการอาจหาได้จากสำนักงานหรือแหล่งอื่นๆ

และข้อ 8 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 การขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นในระดับประเทศ (Claiming the Seniority of a National Trade Mark)

1) หากมีเครื่องหมายการค้าที่มีการจดทะเบียนไว้แล้วตามที่อ้างถึงในมาตรา 34 ของข้อบังคับนี้ ผู้สมัครจะต้องยื่นสำเนาการจดทะเบียนที่เกี่ยวข้อง สำเนาต้องได้รับการรับรองจากผู้มีอำนาจว่าเป็นสำเนาที่ถูกต้องอันเกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนภายในสามเดือนจากนับวันที่ยื่น

2) เมื่อผู้สมัครประสงค์จะยื่นขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นก่อนหน้าตามมาตรา 34 ของข้อบังคับ ให้แสดงถึงสิทธิที่มีมาก่อน ระบุวันที่และประเทศที่ได้จดทะเบียนไว้ หมายเลขและวันที่ยื่นจดทะเบียนและแสดงเครื่องหมายของสินค้าและบริการที่ได้จดทะเบียนไว้โดยให้ยื่นภายในเวลาสองเดือน หลักฐานตามย่อหน้าที่ 1 จะต้องยื่นต่อสำนักงานภายในเวลาสามเดือนนับตั้งแต่วันที่ได้รับการประกาศสิทธิที่มีมาก่อน

3) สำนักงานจะแจ้งต่อสำนักงานเครื่องหมายการค้าเบนลักซ์ (The Benelux Trade Mark Office) หรือสำนักงานทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมกลางแห่งรัฐสมาชิกที่เกี่ยวข้อง (The Central Industrial Property Office of the Member State) ถึงผลการขอสิทธิที่มีมาก่อน

4) ประธานสำนักงานจะตัดสินว่าหลักฐานที่ผู้สมัครให้มาอาจจะน้อยกว่าที่ระบุไว้ในย่อหน้าที่ 1 ข้อมูลที่ต้องการอาจหาได้จากสำนักงานหรือแหล่งอื่นๆ

นอกจากนี้ใน Commission Regulation (EC) No 2868/95 ข้อ 28 กำหนดเกี่ยวกับการยื่นขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นไว้ก่อน หลังจากมีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม (Claiming Seniority after Registration of the Community Trade Mark)

1) ผู้สมัครตามมาตรา 35 ของข้อบังคับนี้ที่ได้รับสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้ก่อนตามมาตรา 34 ของข้อบังคับนี้จะประกอบด้วย

(a) เลขที่จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม

(b) ชื่อและที่อยู่ของเจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคมตามข้อ 1 (1) (b)

(c) ข้อนี้ถูกลบออกไปตาม Commission Regulation (EC) No 2868/95 Regulation (EC) No 1041/2005 of 29.6.2005

(d) การระบุว่าเครื่องหมายการค้าได้จดทะเบียนไว้ก่อนในรัฐสมาชิกใด ตัวเลขและวันยื่นจดทะเบียนที่เกี่ยวข้อง และรายการสินค้าและบริการสำหรับเครื่องหมายการค้าที่ได้ขอจดทะเบียนไว้ก่อน

(e) ระบุว่าต้องการยื่นขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นไว้ก่อนในสินค้าและบริการจำพวกใด

(f) สำเนาการจดทะเบียนที่เกี่ยวข้อง สำเนาการจดทะเบียนต้องได้รับการรับรองว่าสำเนาถูกต้องโดยเจ้าหน้าที่พนักงาน

2) ถ้าการยื่นขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นไว้ก่อนไม่สำเร็จ สำนักงานจะแจ้งให้ผู้สมัครทราบถึงข้อบกพร่อง ถ้าไม่มีการแก้ไขข้อบกพร่องในระยะเวลาที่สำนักงานกำหนด สำนักงานจะปฏิเสธใบสมัคร

3) สำนักงานจะแจ้งต่อสำนักงานเครื่องหมายการค้าเบนลักซ์หรือสำนักงานทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมกลางของรัฐสมาชิกเกี่ยวกับผลการยื่นขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นไว้ก่อน

4) ประธานสำนักงานจะตัดสินว่าข้อมูลที่ได้จากผู้สมัครอาจจะน้อยกว่าที่ระบุไว้ในย่อหน้า 1 (f) ที่กล่าวว่าข้อมูลที่ต้องการอาจหาได้จากสำนักงานหรือแหล่งอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม หากมิได้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรปไว้ ก็จะไม่มีความสิทธิเรียกร้องอันใดในการได้รับความคุ้มครอง เนื่องจากการจดทะเบียนนั้นจะให้สิทธิในการใช้เครื่องหมายหรือในการทำให้ทราบถึงที่มาของสินค้าหรือบริการที่ได้รับการจดทะเบียนไว้ โดยสามารถป้องกันบุคคล

อื่นที่ใช้เครื่องหมายการค้าของตนโดยมิได้รับอนุญาตได้ในทุกประเทศของสหภาพยุโรป⁸⁴ ตามที่มาตรา 9 กำหนดไว้

การคัดค้านการจดทะเบียนนั้น ตามมาตรา 41 ข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) กำหนดว่า

1) ต้องกระทำภายใน 3 เดือน ตั้งแต่ตีพิมพ์การสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม อันเป็นการคัดค้านการจดทะเบียนตามมาตรา 8

(a) โดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อนตามที่อ้างในมาตรา 8 (2) เช่นเดียวกับกับผู้ที่ได้รับสิทธิจากเจ้าของเครื่องหมายการค้า ตามมาตรา 8 (1) และ (5)

(b) โดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อนตามที่อ้างในมาตรา 8 (3)

(c) โดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อน หรือสัญลักษณ์ ตามที่อ้างในมาตรา 8 (4) และผู้ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายภายในประเทศให้ใช้สิทธินั้น

2) การยื่นคัดค้านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ก็อาจทำได้ภายใต้เงื่อนไขตามข้อ 1 ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตีพิมพ์การแก้ไขใบสมัครที่เป็นไปตามประโยคที่สองของมาตรา 43 (2)

3) การคัดค้านต้องทำด้วยการเขียน และระบุถึงข้อหาในการคัดค้าน ซึ่งการคัดค้านจะไม่สมบูรณ์จนกว่าจะชำระเงินภายในเวลาที่กำหนด โดยผู้คัดค้านสามารถยื่นข้อเท็จจริง หลักฐาน และข้อโต้แย้งประกอบได้ด้วยก็ได้

ในข้อ 15 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 กำหนดเกี่ยวกับการแจ้งคัดค้านไว้ดังนี้

1) การแจ้งคัดค้านอาจจะเป็นไปตามเครื่องหมายที่มีมาก่อน (Earlier Marks) ตามความหมายในมาตรา 8 (2) ของข้อบังคับนี้ (เครื่องหมายที่มีมาก่อน (Earlier Marks)) และหนึ่งและหรือมากกว่านั้นของสิทธิที่มีมาก่อน ตามความหมายในมาตรา 8 (4) ของข้อบังคับ (สิทธิที่มีมาก่อน (Earlier Rights)) เครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อนหรือสิทธิที่มีมาก่อนเป็นของเจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือเจ้าของสิทธิคนเดียวกัน ถ้าเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อนหรือสิทธิที่มีก่อนมีเจ้าของมากกว่าหนึ่ง (เจ้าของร่วมกัน) การคัดค้านอาจจะยื่นในนามเจ้าของหนึ่งคนหรือเจ้าของทั้งหมด

2) การแจ้งคัดค้านต้องประกอบไปด้วย

(a) เลขที่ใบสมัครที่ต้องการยื่นคัดค้านพร้อมทั้งชื่อผู้สมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม

⁸⁴ JMTC Trademark Protection, **Trade Mark Protection**, Retrieved February 8, 2013 from <http://www.communitytrademark.nl/communitytrademarkprotection.html>

(b) ระบุให้ชัดเจนถึงเครื่องหมายที่มีมาก่อนหรือสิทธิที่มีมาก่อน ดังนี้

(i) การแจ้งคัดค้านตามเครื่องหมายที่มีมาก่อน (Earlier Marks) ตามความหมายในมาตรา 8 (2) (a) หรือ (b) ของข้อบังคับนี้ หรือการคัดค้านตามมาตรา 8 (3) ของข้อบังคับ ต้องระบุเลขที่เอกสารหรือหรือเลขที่จดทะเบียนของเครื่องหมายที่มีมาก่อน ระบุว่าเครื่องหมายที่มีมาก่อนได้รับการจดทะเบียนแล้วหรือยังหรือได้ยื่นสมัครเพื่อจดทะเบียน พร้อมทั้งระบุว่าจดทะเบียนในรัฐสมาชิกใด เครื่องหมายที่จดทะเบียนมาก่อนได้รับความคุ้มครองที่ใด หรือระบุว่าเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคมหรือไม่

(ii) หากว่าเป็นการคัดค้านเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป (Well-Known Mark) ตามความหมายมาตรา 8 (2) (c) ของข้อบังคับนี้ ต้องระบุว่าเครื่องหมายการค้ามีชื่อเสียงแพร่หลายในประเทศสมาชิกใดพร้อมระบุตามที่อ้างถึงในข้อ (i) หรือแสดงเครื่องหมาย

(iii) การคัดค้านสิทธิที่มีมาก่อนตามความหมายในมาตรา 8 (4) ต้องระบุประเภท แสดงสิทธิที่มีมาก่อน และระบุว่าสิทธิที่มีมาก่อนมีอยู่ ณ ที่ใดในประเทศสมาชิกยุโรปหรือในหนึ่งรัฐสมาชิกหรือมากกว่าและถ้าทำได้ให้ระบุว่ารัฐสมาชิกใดบ้าง

(c) ต้องระบุว่าคัดค้านด้วยข้อหาอะไร ให้กรอกข้อความตามมาตรา 8 (1) (3) (4) และ (5) ที่ข้อบังคับนี้ได้กำหนดไว้

(d) หากมีวันที่ยื่น วันที่จดทะเบียนของเครื่องหมายที่มีมาก่อน เว้นเสียแต่ว่าเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปไม่ได้จดทะเบียนไว้

(e) แสดงเครื่องหมายที่มีมาก่อนว่าได้จดทะเบียนไว้แล้ว หรือยื่นจดทะเบียนถ้าเครื่องหมายที่มีมาก่อนเป็นสี ต้องแสดงเครื่องหมายเป็นสี

(f) ระบุว่าคัดค้านสินค้าและบริการใด

(g) หากเป็นการคัดค้านเครื่องหมายที่มีมาก่อนที่มีชื่อเสียงตามความหมายมาตรา 8 (5) ของข้อบังคับนี้ ต้องระบุว่าเครื่องหมายมีชื่อเสียงในรัฐสมาชิกใด สินค้าและบริการใด

(h) คู่คัดค้านที่เกี่ยวข้อง

(i) ชื่อและที่อยู่ของคู่คัดค้านตามข้อ 1 (1) (b)

(ii) คู่คัดค้านได้แต่งตั้งตัวแทนที่ใด ชื่อและที่อยู่ตัวแทนตามข้อ 1 (1) (e)

(iii) การคัดค้านนั้นยื่นโดยใบอนุญาตให้ใช้สิทธิ (License) หรือโดยบุคคลที่มีสิทธิตามกฎหมายในประเทศที่เกี่ยวข้องให้ใช้สิทธิที่มีมาก่อน ข้อความที่แสดงว่าได้รับอำนาจหรือสิทธิที่จะยื่นคัดค้าน

3) การแจ้งคัดค้านอาจประกอบด้วย

(a) ต้องระบุว่าคัดค้านสินค้าและบริการจำพวกใด หากไม่ระบุว่าคัดค้านสินค้าและบริการใดจะถือว่าคัดค้านทุกจำพวกสินค้าและบริการ

(b) ข้อความแสดงเหตุผล ข้อเท็จจริงและข้อโต้แย้งว่าคัดค้านเรื่องใด รวมทั้งเหตุผล หลักฐานสนับสนุนการคัดค้าน

4) เมื่อมีการคัดค้านมากกว่าหนึ่งเครื่องหมายที่มีมาก่อนหรือสิทธิที่มีมาก่อน ย่อหน้า 2 และ 3 จะนำมาใช้กับสิทธิเหล่านี้

นอกจากนี้ ภาษาที่ใช้ในการคัดค้านใน ข้อ 16 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 ยังกำหนดว่า

1) ระยะเวลาที่กำหนดตามที่อ้างถึงในมาตรา 115 (6) (ปัจจุบันคือ มาตรา 119 (6)) ของ ข้อบังคับนี้ที่กล่าวว่าผู้คัดค้านต้องยื่นฉบับแปลการคัดค้านภายในหนึ่งเดือนนับจากวันหมดอายุของการคัดค้าน

2) ก่อนวันที่กระบวนการคัดค้านจะเริ่มตามข้อที่ 8 (1) ผู้คัดค้านหรือผู้สมัครต้องแจ้ง แก่สำนักงานว่าผู้สมัครและผู้คัดค้านตกลงที่จะใช้ภาษาอื่นในกระบวนการคัดค้านตามมาตรา 115 (7) (ปัจจุบันคือมาตรา 119 (7)) ของข้อบังคับนี้ ผู้คัดค้านจะต้องแจ้งว่าการแจ้งคัดค้านไม่ได้ยื่นเป็นภาษา ใดและยื่นภาษาแปลเป็นภาษาใดภายในระยะเวลาหนึ่งเดือนนับจากวันที่แจ้งไว้ ถ้าไม่มีการยื่นฉบับแปล หรือยื่นช้า ภาษาที่ใช้ในกระบวนการคัดค้านจะไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ในข้อ 16 เอ ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 กำหนดเกี่ยวกับข้อมูลของ ผู้สมัคร (Information of the Applicant) ไว้ว่า การแจ้งเตือนใดๆ และเอกสารที่ยื่นโดยผู้คัดค้าน เช่นเดียวกันกับการสื่อสารใดๆ ที่ยื่นต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อนวันหมดอายุตามที่อ้างถึงในข้อ 18 จะต้อง ยื่นโดยสำนักงาน โดยมีจุดประสงค์เพื่อบอกกล่าวถึงการริเริ่มที่จะมีการคัดค้าน

การอ้างคดีไว้ซึ่งเครื่องหมายจะต้องมีการใช้เครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นจริงภายในประชาคม เป็นระยะเวลา 5 ปี ตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อบังคับของเครื่องหมายการค้าประชาคม ข้อที่ 15 ซึ่งการ ใช้จริงนั้นอาจจะถูกพบเมื่อเครื่องหมายนั้นถูกใช้เป็นส่วนหนึ่งของประชาคม เช่น ในประเทศสมาชิก หนึ่งสมาชิกใด บุคคลใดสามารถปกป้องเครื่องหมายการค้าประชาคมของตนที่จดทะเบียนไว้แล้วได้ หากมีการกล่าวหาว่าไม่ได้ใช้งานจริง โดยต้องแสดงให้เห็นว่ามีการใช้งานจริงในประชาคมในช่วง 5 ปี แรกหลังจากการจดทะเบียนหรือระบุเหตุผลที่เหมาะสมว่าเหตุใดจึงไม่ใช้งาน⁸⁵ ทั้งนี้ มาตรา 42 ข้อ 2 ระบุว่า ผู้คัดค้านจะต้องยื่นหลักฐานเพื่อยืนยันว่า 5 ปี ก่อนที่มีการตีพิมพ์เครื่องหมายการค้าประชาคม ได้มีการใช้เครื่องหมายการค้าที่เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการนั้น หากมิได้มีการใช้ ก็จำเป็นต้องแจ้ง เหตุผลที่เหมาะสม หากไม่มีหลักฐานมาแสดงก็จะทำให้การคัดค้านถูกปฏิเสธ

⁸⁵ Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs), *op. cit.*

ดังนั้น ทางที่ดีที่สุดสำหรับการป้องกันไม่ให้เกิดการเพิกถอน คือ การใช้สิทธิที่มีไว้ก่อนที่จะถูกเพิกถอน โดยต้องไม่เป็นลักษณะสามัญทั่วไป ต้องไม่ทำให้สับสนหลงผิด ต้องมีการใช้เครื่องหมายการค้าประชาคมจริงและใช้อย่างต่อเนื่องตลอดมา⁸⁶

อย่างไรก็ดี ข้อ 22 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 ได้กำหนดถึงการพิสูจน์หลักฐานอันเกิดจากการใช้ไว้ดังนี้

1) การร้องขอการพิสูจน์หลักฐานอันเกิดการใช้ตามมาตรา 43 (2) หรือ (3) (ปัจจุบันคือ มาตรา 42 (2) หรือ (3)) ของมาตรานี้จะกระทำได้ต่อเมื่อผู้สมัครยื่นร้องขอภายในเวลาที่กำหนดโดยสำนักงานตามข้อ 20 (2)

2) เมื่อผู้คัดค้านต้องแสดงการพิสูจน์หลักฐานอันเกิดการใช้หรือแสดงให้เห็นว่ามีเหตุผลที่ไม่ได้ใช้ สำนักงานจะเชิญผู้คัดค้านมาแสดงหลักฐานที่ต้องการภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าผู้คัดค้านไม่สามารถแสดงหลักฐานก่อนวันหมดอายุ สำนักงานจะปฏิเสธการคัดค้าน

3) การระบุและหลักฐานการพิสูจน์ต้องประกอบไปด้วยการระบุสถานที่ เวลา ขอบเขต และการใช้งานเครื่องหมายการค้าที่ต้องการคัดค้านสำหรับจำพวกสินค้าและบริการที่ต้องการคัดค้าน หลักฐานที่ใช้สนับสนุนตามย่อหน้า 4

4) หลักฐานที่ยื่นตามข้อ 79 และ 79a จะต้องเป็นไปตามเอกสารสนับสนุน เช่น บรรจุภัณฑ์ ฉลาก ราคา รายการสินค้า ใบแจ้งหนี้ รูปภาพ การโฆษณาทางหนังสือพิมพ์และการเขียนคำให้การตามที่อ้างถึงในมาตรา 76 (1) (f) (ปัจจุบันคือ มาตรา 78 (1) (f)) ตามข้อบังคับนี้

5) การขอพิสูจน์หลักฐานอันเกิดการใช้อาจยื่นข้อหาการคัดค้านหรือไม่ยื่นก็ได้ ซึ่งเป็น การยื่นเพื่อพิสูจน์หลักฐานอันเกิดการใช้

6) หากหลักฐานที่ยื่นโดยผู้คัดค้านไม่ใช่ภาษาที่ใช้ในกระบวนการคัดค้าน สำนักงาน อาจให้ผู้คัดค้านยื่นฉบับแปลของหลักฐานตามเวลาที่กำหนดโดยสำนักงาน

มาตรา 46 ข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) กำหนดว่า เครื่องหมายการค้าประชาคมจะได้รับความคุ้มครองคราวละ 10 ปีและจะต่ออายุได้อีก คราวละ 10 ปีตามมาตรา 47

การต่ออายุการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในมาตรา 47 ข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) กำหนดว่า

1) การต่ออายุนั้นจะสมบูรณ์เมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมแล้ว

2) สำนักงานจะแจ้งถึงวันที่หมดอายุก่อนถึงวันหมดอายุภายในเวลาที่เหมาะสม และแม้ สำนักงานจะมีได้แจ้ง สำนักงานก็ไม่มีควมรับผิดชอบ

⁸⁶ *Ibid.*

3) การขอต่ออายุนั้นจะต้องกระทำภายใน 6 เดือน หลังจากวันสุดท้ายของเดือนที่ได้รับ ความคุ้มครอง หากมิได้ชำระเงินภายในเวลาที่กำหนด ก็จะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม

4) หากต้องการที่จะต่ออายุสินค้าหรือบริการชนิดใด ก็ชำระเฉพาะชนิดนั้น

5) การต่ออายุจะมีผลนับจากวันที่หมดอายุลง การต่ออายุก็จะได้รับการจดทะเบียน ใน Commission Regulation (EC) No 2868/95 ข้อ 29 กำหนดไว้ว่า ในการต่ออายุนั้น จะมีการแจ้งเตือนวันหมดอายุอย่างน้อยหกเดือนก่อนวันหมดอายุ สำนักงานจะแจ้งเจ้าของเครื่องหมายการค้า ประชาคมและผู้ใดก็ตามที่มีสิทธิจดทะเบียนรวมถึงใบอนุญาตอันเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าประชาคม ว่าการจดทะเบียนใกล้จะหมดอายุ หากไม่มีการแจ้งเตือนจะไม่ส่งผลกระทบต่ออายุของการ จดทะเบียน

และใน Commission Regulation (EC) No 2868/95 ข้อ 30 ยังกำหนดหลักเกณฑ์การต่อ อายุการจดทะเบียนไว้ดังนี้

1) การต่ออายุใบสมัครจะประกอบไปด้วย

(a) ชื่อผู้ที่ขอต่ออายุ

(b) หมายเลขทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมที่ขอต่ออายุ

(c) ถ้าขอต่ออายุเพียงบางจำพวกสินค้าและบริการที่จดทะเบียนไว้แล้ว ต้องระบุ จำพวกสินค้าและบริการที่ต้องการต่ออายุ หรือระบุว่าไม่ต้องการต่ออายุจำพวกสินค้าและบริการใด ตามการจัดจำพวก ของความตกลงกรุงนิชัวด้วยการจัดจำพวกสินค้าและบริการ (Nice Classification) แต่ละกลุ่มจะต้องนำหน้าโดยตัวเลขจำพวกสินค้าและบริการโดยแสดงเป็นลำดับตามจำพวก

2) การจ่ายค่าธรรมเนียมตามมาตรา 47 ของข้อบังคับนี้เพื่อต่ออายุเครื่องหมาย การค้าประชาคมจะต้องประกอบไปด้วย

(a) ค่าธรรมเนียมพื้นฐาน

(b) ค่าธรรมเนียมแต่ละประเภทหากเกินสามประเภทตามที่ต้องการต่ออายุ

(c) ค่าธรรมเนียมที่ต้องจ่ายเพิ่มเติมหากมีการจ่ายค่าต่ออายุล่าช้า หรือยื่นขอต่อ อายุล่าช้าตามมาตรา 47 (3) ของข้อบังคับนี้ ตามที่ระบุในข้อบังคับว่าด้วยค่าธรรมเนียม

3) ต้องมีการขอต่ออายุหากเป็นการจ่ายตามที่อ้างถึงในย่อหน้า 2 อันเป็นการจ่ายตามที่ อ้างถึงในมาตรา 5 (1) ข้อบังคับว่าด้วยค่าธรรมเนียม ที่กล่าวว่าต้องประกอบไปด้วยข้อมูลตามย่อหน้า 1 (a) และ (b) ของข้อนี้และมาตรา 7 (1) ข้อบังคับว่าด้วยค่าธรรมเนียม

4) หากการยื่นขอต่ออายุได้ยื่นตามกำหนดเวลาในมาตรา 47 (3) ของข้อบังคับนี้แต่มี เงื่อนไขอื่นอันเกี่ยวกับการต่ออายุตามมาตรา 47 ของข้อบังคับนี้ และยังไม่ได้ปฏิบัติตามกฎ สำนักงาน จะแจ้งให้ผู้สมัครทราบถึงข้อบกพร่องที่พบ

5) ถ้าไม่ได้ยื่นขอต่ออายุหรือยื่นหลังจากวันหมดอายุตามเวลาที่กำหนดไว้ในประโยคที่สามของมาตรา 47 (3) ของข้อบังคับนี้ หรือเมื่อไม่ได้จ่ายค่าธรรมเนียมหรือจ่ายค่าธรรมเนียมหลังจากหมดอายุ หรือมีข้อบกพร่องที่ไม่ได้รับการแก้ไขภายในเวลาที่กำหนด สำนักงานจะตัดสินใจว่าการจดทะเบียนหมดอายุและจะแจ้งเจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคม

เมื่อจ่ายค่าธรรมเนียมไม่เพียงพอที่จะครอบคลุมทุกจำพวกสินค้าและบริการที่ต้องการต่ออายุ จะไม่มีการตัดสินใจว่าจะจ่ายค่าธรรมเนียมให้แก่จำพวกสินค้าและบริการใด หากมีข้อกำหนดใดขาดไป สำนักงานจะนำจำพวกมาพิจารณาตามลำดับการจัดจำพวก

6) หากการตัดสินใจตามย่อหน้าที่ 5 ถือเป็นที่สุด สำนักงานจะยกเลิกเครื่องหมายจากการจดทะเบียน การยกเลิกจะมีผลในวันต่อมาที่การจดทะเบียนได้หมดอายุลง

7) เมื่อจ่ายค่าธรรมเนียมตามย่อหน้า 2 แล้วแต่การจดทะเบียนไม่ได้รับการต่ออายุ ก็จะต้องคืนค่าธรรมเนียมให้

8) การขอยื่นต่ออายุอาจยื่นขอต่อสำหรับหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งเครื่องหมาย เจ้าของหรือตัวแทนต้องจ่ายค่าธรรมเนียมของแต่ละเครื่องหมาย

อย่างไรก็ดี ใน Commission Regulation (EC) No 2868/95 ข้อ 31 ยังกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการโอนสิทธิว่า

- 1) การสมัครเพื่อโอนสิทธิตามมาตรา 17 ของข้อบังคับนี้ประกอบไปด้วย
 - (a) เลขที่การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม
 - (b) เจ้าของใหม่ตามข้อ 1 (1) (b)
 - (c) จำพวกสินค้าหรือบริการที่ต้องการโอน
 - (d) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการโอนตามมาตรา 17 (2) และ (3) ของข้อบังคับนี้
- 2) ใบสมัครต้องประกอบไปด้วยชื่อ ที่อยู่ทางธุรกิจของตัวแทนเจ้าของใหม่ ให้เป็นไปตามข้อ 1 (1) (e)
- 3) ข้อนี้ถูกลบออกไปตาม Commission Regulation (EC) No 1041/2005 of 29.6.2005
- 4) ข้อนี้ถูกลบออกไปตาม Commission Regulation (EC) No 1041/2005 of 29.6.2005
- 5) ต้องประกอบไปด้วยหลักฐานที่ใช้ในการโอนตามย่อหน้า 1 (d)
 - (a) ใบสมัครจดทะเบียนการโอนที่มีการลงนามโดยเจ้าของหรือตัวแทนและผู้รับโอนหรือตัวแทน หรือ
 - (b) ใบสมัคร หากยื่นโดยผู้รับโอนต้องมีใบประกาศลงนามโดยเจ้าของหรือตัวแทนที่แสดงว่าตกลงให้ผู้รับโอนจดทะเบียน หรือ

(c) ใบสมัครที่ประกอบไปด้วยเอกสารการโอนโดยสมบูรณ์ ตามที่ระบุไว้ในข้อ 83 (1)

(d) ลงนามโดยเจ้าของหรือตัวแทนและผู้รับโอนหรือตัวแทน

6) หากการลงทะเบียนไม่เป็นไปตามการโอนตามมาตรา 17 (1) ถึง (4) ของข้อบังคับนี้ ในย่อหน้า 1 ถึง 4 ข้างต้นและกฎการสมัคร ทางสำนักงานจะแจ้งให้ผู้สมัครทราบถึงข้อบกพร่อง ถ้าข้อบกพร่องไม่ได้รับการแก้ไขในระยะเวลาที่สำนักงานกำหนด สำนักงานจะปฏิเสธการขอโอน

7) ใบสมัครขอโอนหนึ่งใบอาจใช้ได้สำหรับหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งเครื่องหมาย ยื่นโดยเจ้าของและผู้รับโอน

8) ย่อหน้า 1 ถึง 7 อาจจะอนุโลมสำหรับใบสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม สำนักงานจะเก็บการโอนไว้ในแฟ้มที่เกี่ยวข้องกับการสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม

การโอนเพียงบางส่วน Partial transfer ในข้อ 32 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 กำหนดว่า

1) หากเป็นการโอนบางจำพวกสินค้าและบริการ ใบขอโอนจะระบุประเภทสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้อง

2) สินค้าและบริการในการจดทะเบียนเดิมจะแยกออกจากการจดทะเบียนใหม่ เพื่อที่สินค้าและบริการของการจดทะเบียนเดิมและใหม่จะได้ไม่คาบเกี่ยวกัน

3) ข้อ 31 จะอนุโลมใช้กับใบสมัครจดทะเบียนการโอนแค่เพียงบางส่วน

4) สำนักงานจะแยกแฟ้มสำหรับการจดทะเบียนใหม่ที่จะประกอบไปด้วยสำเนาการจดทะเบียนเดิมที่ครบถ้วน รวมทั้งใบสมัครจดทะเบียนการโอนแค่เพียงบางส่วนและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สำนักงานจะออกเลขจดทะเบียนใหม่ให้

5) ใบสมัครที่ยื่นโดยเจ้าของเดิมที่รอจดทะเบียนใหม่ หากต้องจ่ายค่าธรรมเนียมใบสมัคร และเจ้าของเดิมได้จ่ายค่าธรรมเนียมไว้แล้ว เจ้าของใหม่ไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมใดๆ

ในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น มาตรา 87 (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) กำหนดว่า สำนักงานจะต้องเก็บข้อมูลการจดทะเบียน ซึ่งประกอบไปด้วยการจดทะเบียน ข้อบังคับ หรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง โดยการจดทะเบียนนั้นจะต้องเปิดเผยให้ตรวจสอบได้โดยสาธารณะ

การเก็บข้อมูลการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม Register of Community Trade Marks ข้อ 84 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 กำหนดว่า

1) การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมอาจเก็บไว้ในฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

2) การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมอาจจะประกอบไปด้วย ดังต่อไปนี้

(a) วันที่ยื่นใบสมัคร

(b) หมายเลขที่ยื่นสมัคร

- (c) วันที่ตีพิมพ์เผยแพร่ใบสมัคร
- (d) ชื่อและที่อยู่ของผู้สมัคร
- (e) ชื่อและที่อยู่ทางธุรกิจของตัวแทน นอกเหนือจากตัวแทนที่อยู่ในประโยคแรกของมาตรา 88 (3) (ปัจจุบันคือมาตรา 92 (3)) ของข้อบังคับนี้ ถ้ามีตัวแทนมากกว่าหนึ่ง ให้ระบุชื่อและที่อยู่ทางธุรกิจของตัวแทนแรกตามด้วยคำว่า “และพวก” หากมีการแต่งตั้งสมาคมตัวแทน จะเก็บบันทึกชื่อและที่อยู่ของสมาคมตัวแทน
- (f) การแสดงเครื่องหมาย โดยระบุลักษณะของเครื่องหมาย ถ้าหากว่าเครื่องหมายไม่เป็นไปตามข้อ 3 (1) หากจดทะเบียนเครื่องหมายเป็นสี ให้ระบุว่าเป็นสี “เป็นสี” พร้อมทั้งระบุสีหรือหลายสีที่ประกอบเป็นเครื่องหมาย หากมี ให้ระบุคำบรรยายเครื่องหมายการค้า
- (g) ระบุจำพวกสินค้าและบริการตามชื่อจำพวก ตามการจัดจำพวกความตกลงกรุงนีชว่าด้วยการจัดจำพวกสินค้าและบริการ (The Nice Classification) แต่ละกลุ่มจะนำโดยตัวเลขจำพวก ว่าอยู่ในจำพวกสินค้าและบริการใดและจะแสดงตามลำดับจำพวกสินค้าและบริการ
- (h) การขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นครั้งแรก (Claim of Priority) ตามมาตรา 30 ของข้อบังคับนี้
- (i) การขอถือสิทธิการแสดงในงานนิทรรศการระหว่างประเทศ (The Claim of Exhibition Priority) ตามมาตรา 33 ของข้อบังคับนี้
- (j) การขอถือสิทธิในคำขอจดทะเบียนที่ได้ยื่นในระดับประเทศ (Claiming the Seniority of a National Trade Mark) ตามมาตรา 34 ของข้อบังคับนี้
- (k) ข้อความที่กล่าวถึงความมีเอกลักษณ์อันเกิดจากการใช้งานตามมาตรา 7 (3) ของข้อบังคับนี้
- (l) การประกาศโดยผู้สมัครถึงการสละสิทธิพิเศษบางประการของเครื่องหมายตามมาตรา 38 (2) (ปัจจุบันคือมาตรา 37 (2)) ของข้อบังคับนี้
- (m) การระบุว่าเครื่องหมาย คือ เครื่องหมายร่วม (Collective Mark)
- (n) ภาษาที่ใช้ในใบสมัครที่ยื่นและภาษาที่สองที่ผู้สมัครได้ระบุไว้ในใบสมัครตามมาตรา 115 (3) (ปัจจุบันคือ มาตรา 119 (3)) ของข้อบังคับนี้
- (o) วันจดทะเบียนเครื่องหมายและหมายเลขทะเบียน
- (p) ข้อความในใบสมัครที่ระบุว่ามีการแปลงการจดทะเบียนระหว่างประเทศเพื่อขอความคุ้มครองในประชาคมยุโรปตามมาตรา 156 (ปัจจุบันคือมาตรา 161) ของข้อบังคับนี้ พร้อมด้วยวันที่จดทะเบียนระหว่างประเทศตามมาตรา 3 (4) ของพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) หรือวันที่มีการขอขยายอาณาเขตความคุ้มครองมายังประชาคมยุโรปอันเป็นผลมาจากการจดทะเบียนระหว่าง

ประเทศตามมาตรา 3 ter (2) ของพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) ซึ่งได้บันทึกไว้ ถ้าวันที่ที่จดทะเบียนระหว่างประเทศไว้ก่อนหน้านี้

3) การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมจะประกอบไปด้วยรายการต่างๆ ต่อไปนี้ ซึ่งแต่ละรายการจะมีวันที่กำกับไว้

(a) การเปลี่ยนแปลงชื่อ ที่อยู่หรือสัญชาติของเจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคม หรือในรัฐสมาชิกที่อาศัยอยู่หรือมีธุรกิจตั้งอยู่

(b) การเปลี่ยนชื่อหรือที่อยู่ทางธุรกิจของตัวแทน นอกเหนือจากตัวแทนตามมาตรา 88 (3) (ปัจจุบันคือ มาตรา 92 (3)) ย่อหน้าแรกของข้อบังคับนี้

(c) เมื่อมีการแต่งตั้งผู้แทนใหม่ ให้ระบุชื่อและที่อยู่ทางธุรกิจของผู้แทน

(d) การเปลี่ยนเครื่องหมายตามมาตรา 48 ของข้อบังคับนี้และการแก้ไขความผิดพลาด

(e) การแจ้งแก้ไขตามข้อบังคับว่าด้วยการใช้เครื่องหมายร่วม (Collective Mark) ตามมาตรา 69 (ปัจจุบันคือมาตรา 71) ของข้อบังคับนี้

(g) โอนทั้งหมดหรือโอนแค่เพียงบางส่วนตามมาตรา 17 ของข้อบังคับนี้

(h) การสร้างหรือโอนสิทธิที่บังคับเอากับตัวทรัพย์สินโดยตรง (Right in Rem) ตามมาตรา 19 ของข้อบังคับนี้ และลักษณะของสิทธิที่บังคับเอากับตัวทรัพย์สินโดยตรง (Right in Rem)

(i) การยึดทรัพย์สิน (Levy of Execution) ตามมาตรา 20 ของข้อบังคับนี้ และการมีหนี้สินล้นพ้นตัวตามมาตรา 21 ของข้อบังคับนี้

(j) การให้หรือโอนใบอนุญาตตามมาตรา 22 ของข้อบังคับนี้และหากมีประเภทของใบอนุญาตตามข้อ 34

(k) การต่อการจดทะเบียนตามมาตรา 47 ของข้อบังคับนี้ วันที่มีผลและข้อห้ามต่างๆ ตามมาตรา 47 (4) ของข้อบังคับนี้

(l) บันทึกวันหมดอายุของการจดทะเบียนตามมาตรา 47 ของข้อบังคับนี้

(m) วันที่ยื่นสมัครตามมาตรา 55 (ปัจจุบันคือมาตรา 56) ของข้อบังคับนี้หรือการยื่นฟ้องแย้ง (Counterclaim) ตามมาตรา 96 (4) (ปัจจุบันคือมาตรา 100 (4)) ของข้อบังคับนี้ว่าด้วยการเพิกถอนหรือการประกาศว่าเป็นโมฆะ

(n) วันที่และเนื้อหาการตัดสินใจหรือการฟ้องแย้งตามมาตรา 56 (6) (ปัจจุบันคือมาตรา 57 (6)) หรือย่อหน้าสามของมาตรา 96 (6) (ปัจจุบันคือ มาตรา 100 (6)) ของข้อบังคับนี้

Commission Regulation (EC) No 2868/95 ข้อ 37 กำหนดเกี่ยวกับการขอเพิกถอนหรือขอให้ประกาศเป็นโมฆะ (Application for Revocation or for a Declaration of Invalidity) ว่า

การยื่นต่อสำนักงานเพื่อขอเพิกถอนหรือร้องขอให้เป็นโมฆะตามมาตรา 55 (ปัจจุบันคือมาตรา 56) ของ
ข้อบังคับนี้ ต้องประกอบไปด้วย

- (a) การจดทะเบียนใดที่ต้องการเพิกถอนหรือร้องขอให้เป็นโมฆะ
 - (i) เลขทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมที่ต้องการเพิกถอนหรือร้องขอให้เป็น
โมฆะ
 - (ii) ชื่อและที่อยู่เจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคมที่เกี่ยวข้องที่ต้องการเพิกถอน
หรือร้องขอให้เป็นโมฆะ
 - (iii) จำพวกสินค้าและบริการที่จดทะเบียนไว้ที่ต้องการเพิกถอนหรือร้องขอให้เป็น
โมฆะ
- (b) ระบุว่าร้องขอด้วยข้อหาใด
 - (i) หากเป็นการร้องขอตามมาตรา 50 (ปัจจุบันคือมาตรา 51) หรือมาตรา 51
(ปัจจุบันคือมาตรา 52) ของข้อบังคับนี้ โดยมีข้อความที่ระบุว่าต้องการเพิกถอนหรือร้องขอให้เป็นโมฆะ
ด้วยข้อหาใด
 - (ii) หากเป็นการร้องขอตามมาตรา 52 (1) (ปัจจุบันคือมาตรา 53 (1)) ของข้อบังคับ
นี้ที่ว่าด้วยสิทธิใดต้องการประกาศให้เป็นโมฆะ ถ้าจำเป็นต้องแสดงหลักฐานสิทธิที่มีมาก่อนอันเป็นเหตุ
ให้เป็นโมฆะ
 - (iii) หากเป็นการร้องขอตามมาตรา 52 (2) (ปัจจุบันคือมาตรา 53 (2)) ของข้อบังคับ
นี้ที่ว่าด้วยสิทธิใดต้องการประกาศให้เป็นโมฆะ โดยแสดงหลักฐานว่าเป็นเจ้าของสิทธิที่มีมาก่อนตามที่
อ้างถึงในมาตรา 52 (2) (ปัจจุบันคือมาตรา 53 (2)) ของข้อบังคับนี้ หรือว่าเป็นเจ้าของสิทธิตามกฎหมาย
ระดับประเทศ
 - (iv) ระบุข้อเท็จจริง หลักฐาน และการโต้แย้งที่แสดงเพื่อสนับสนุนการร้องขอ
- (c) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ร้องขอ
 - (i) ชื่อและที่อยู่ตามข้อ 1 (1) (b)
 - (ii) ถ้าผู้ร้องขอได้รับการแต่งตั้งเป็นตัวแทน ให้ระบุชื่อและที่อยู่ทางธุรกิจของ
ตัวแทน ตามข้อ 1 (1) (e)

Commission Regulation (EC) No 2868/95 ข้อ 39 กำหนดว่า การปฏิเสธการยื่นคำขอ
เพิกถอนหรือร้องขอให้เป็นโมฆะ (Rejection of the Application for Revocation or for Declaration
of Invalidity as Inadmissible)

1) เมื่อสำนักงานพบว่าไม่ได้จ่ายค่าธรรมเนียม ก็จะเชิญผู้ร้องขอมาจ่ายค่าธรรมเนียม
ตามเวลาที่กำหนด ถ้ายังไม่จ่ายค่าธรรมเนียมภายในเวลาที่สำนักงานกำหนด สำนักงานจะแจ้งให้ผู้ร้อง

ทราบว่าจะไม่มีการยื่นคำขอเพิกถอนหรือร้องขอให้เป็นโมฆะ ถ้าจ่ายค่าธรรมเนียมหลังจากวันหมดอายุ ก็จะคืนค่าธรรมเนียมให้แก่ผู้ร้อง

2) หากฉบับแปลตามข้อ 38 (1) ไม่ได้ยื่นภายในเวลาที่กำหนด สำนักงานจะปฏิเสธการยื่นคำขอเพิกถอนหรือร้องขอให้เป็นโมฆะ

3) หากสำนักงานพบว่าผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามข้อ 37 ก็จะเชิญผู้ร้องมาแก้ไขข้อบกพร่องที่พบตามเวลาที่กำหนด หากไม่แก้ไขข้อบกพร่องก่อนวันหมดอายุ สำนักงานจะปฏิเสธคำร้องขอ

4) การตัดสินใจว่าจะปฏิเสธการยื่นคำขอเพิกถอนหรือร้องขอให้เป็นโมฆะตามย่อหน้า 2 หรือ 3 จะต้องบอกกล่าวแก่ผู้ร้องขอและเจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคม

มาตรา 37 ข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) ได้กำหนดเกี่ยวกับการตรวจสอบในการปฏิเสธการจดทะเบียนไว้ คือ

1) ภายใต้มาตรา 7 เครื่องหมายที่ไม่สามารถได้รับจดทะเบียนสำหรับสินค้าหรือบริการ ก็จะถูกปฏิเสธการจดทะเบียน

2) หากเครื่องหมายมีองค์ประกอบที่ไม่เด่นชัด หรือนำสงสัยเกี่ยวกับการได้รับความคุ้มครองเครื่องหมาย สำนักงานจะแจ้งให้ผู้สมัครยืนยัน และการยืนยันนั้นจะถูกตีพิมพ์พร้อมกับเครื่องหมายการค้าประชาคม

3) การสมัครจะไม่ถูกปฏิเสธ หากว่าก่อนการสมัครมีโอกาสที่จะเพิกถอน หรือแก้ไขการสมัคร หรือการยื่นนั้นถูกตั้งข้อสังเกต

การแจ้งเหตุผลแห่งการตัดสินใจนั้นมาตรา 75 กำหนดว่า สำนักงานจะต้องระบุเหตุผลแห่งการตัดสินใจหรือหลักฐาน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็น

การตรวจสอบข้อเท็จจริงนั้น มาตรา 76 ข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) กำหนดว่า

1) ก่อนจะดำเนินการ สำนักงานจะตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิเสธการจดทะเบียน สำนักงานจะจำกัดขอบเขตการตรวจสอบตามความจริงของหลักฐานและการโต้แย้งที่คู่กรณีนำมา เพื่อหาวิธีบรรเทา

2) สำนักงานจะไม่พิจารณาถึงข้อเท็จจริงหรือหลักฐานที่คู่กรณีได้ยื่นมาภายในเวลาที่กำหนด

ทั้งนี้ ในข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมได้มีการกำหนดถึงการจดทะเบียนระหว่างประเทศ (International Registration) โดยใช้สิทธิผ่านทางเครื่องหมายการค้าประชาคมที่สมัครหรือจดทะเบียนไว้

มาตรา 146 ข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) การยื่นใบสมัครระหว่างประเทศ

1) การยื่นใบสมัครระหว่างประเทศตามมาตรา 3 ของพิธีสารกรุงมาดริด (Madrid Protocol) ผ่านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมต้องยื่นที่สำนักงาน

2) หากมีการยื่นสมัครการจดทะเบียนระหว่างประเทศ ผู้สมัครต้องระบุว่าต้องการจดทะเบียนระหว่างประเทศผ่านทางกรรมาธิการหรือการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม หากการจดทะเบียนระหว่างประเทศเป็นการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว ใบสมัครระหว่างประเทศจะเป็นวันเดียวกันกับที่สำนักงานรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม

มาตรา 147 ข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) แบบฟอร์มและเนื้อหาการสมัครระหว่างประเทศ

1) การสมัครระหว่างประเทศต้องยื่นเป็นภาษาหนึ่งภาษาใดที่เป็นภาษาทางการของสหภาพยุโรปและใช้แบบฟอร์มของสำนักงาน ทางสำนักงานจะติดต่อกับผู้สมัครโดยใช้ภาษาที่ระบุไว้ในแบบฟอร์ม

2) หากการสมัครระหว่างประเทศยื่นเป็นภาษาที่ไม่ได้รับอนุญาตภายใต้พิธีสารกรุงมาดริด (Madrid Protocol) ผู้สมัครต้องระบุภาษาที่สองที่เป็นภาษาที่ได้รับอนุญาตภายใต้พิธีสารกรุงมาดริด (Madrid Protocol) ซึ่งจะเป็นภาษาที่สำนักงานยื่นการสมัครระหว่างประเทศต่อสำนักงานระหว่างประเทศ

3) หากการสมัครระหว่างประเทศยื่นเป็นภาษาที่ไม่ได้รับอนุญาตภายใต้พิธีสารกรุงมาดริด (Madrid Protocol) ผู้สมัครต้องแนบฉบับแปลรายการสินค้าและบริการเพื่อยื่นต่อสำนักงานระหว่างประเทศตามย่อหน้า 2

4) สำนักงานจะส่งต่อใบสมัครระหว่างประเทศไปยังสำนักงานระหว่างประเทศโดยทันที

5) การยื่นใบสมัครระหว่างประเทศต้องจ่ายค่าธรรมเนียมให้สำนักงาน หากเป็นกรณีที่อ้างถึงในประโยคที่สองของมาตรา 146 (2) ค่าธรรมเนียมจะเป็นไปตามวันที่จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม จะไม่มีการยื่นใบสมัครจนกว่าจะมีการจ่ายค่าธรรมเนียม

6) ใบสมัครระหว่างประเทศต้องบรรลุเงื่อนไขตามที่ปรากฏในข้อบังคับใช้ (The Implementing Regulation)

ข้อ 102 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 กำหนดเกี่ยวกับกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการจดทะเบียนระหว่างประเทศ (International Registration) โดยใช้สิทธิผ่านทางเครื่องหมายการค้าประชาคมที่สมัครหรือจดทะเบียนไว้

1) แบบฟอร์มของสำนักงานสำหรับยื่นสมัครจดทะเบียนระหว่างประเทศตามที่อ้างถึงในมาตรา 142 (1) (ปัจจุบันคือ มาตรา 147 (1)) ของข้อบังคับนี้จะเป็นการปรับเปลี่ยนแบบฟอร์มโดยสำนักงานองค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลก (International Bureau of the World Intellectual

Property Organisation) ต่อไปนี้จะเรียกว่า สำนักงานระหว่างประเทศ (The International Bureau) โดยใช้รูปแบบเดียวกันแต่มีข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้เหมาะสมกับกฎ ผู้สมัครก็อาจจะใช้แบบฟอร์มที่ออกโดยสำนักงานระหว่างประเทศ

2) ย่อหน้าที่ 1 อาจจะได้รับการอนุโลมสำหรับแบบฟอร์มที่ร้องขอเพื่อขยายอาณาเขตตามการจดทะเบียนระหว่างประเทศตามมาตรา 44 (ปัจจุบันคือ มาตรา 149) ของข้อบังคับนี้

3) สำนักงานจะแจ้งให้ผู้สมัครกรอกแบบฟอร์มระหว่างประเทศโดยลงวันที่ตามที่สำนักงานได้รับใบสมัครระหว่างประเทศ

4) หากใบสมัครระหว่างประเทศได้ยื่นไว้เป็นภาษาทางการของสหภาพยุโรปแต่ไม่ใช่ภาษาที่ได้รับการอนุญาตภายใต้พิธีสารมาดริดและหากใบสมัครระหว่างประเทศไม่มีฉบับแปลเกี่ยวกับรายการสินค้าและบริการและข้อความใดๆ ที่เป็นส่วนของใบสมัครระหว่างประเทศตามมาตรา 142 (2) (ปัจจุบันคือ มาตรา 147 (2)) ของข้อบังคับนี้ ผู้สมัครจะต้องอนุญาตให้สำนักงานแนบฉบับแปลรายการสินค้าและบริการหรือข้อความอื่นใดไปกับใบสมัครที่ยื่นต่อสำนักงานระหว่างประเทศตามมาตรา 142 (2) (ปัจจุบันคือ มาตรา 147 (2)) ของข้อบังคับนี้ หากฉบับแปลไม่ได้ระบุกระบวนการจดทะเบียนใบสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมว่าเป็นการจดทะเบียนระหว่างประเทศแบบใด สำนักงานจะจัดให้มีการแปลโดยไม่ล่าช้า

ข้อ 103 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 กล่าวถึง การตรวจสอบใบสมัครระหว่างประเทศ (Rule 103 Examination of International Applications) ว่า

1) หากสำนักงานได้รับใบสมัครระหว่างประเทศและไม่ได้จ่ายค่าธรรมเนียมที่อ้างถึงในมาตรา 142 (5) (ปัจจุบันคือมาตรา 147 (5)) ของมาตรานี้เกี่ยวกับการสมัครระหว่างประเทศ ทางสำนักงานจะแจ้งผู้สมัครระหว่างประเทศ การสมัครจะไม่สมบูรณ์จนกว่าจะมีการจ่ายค่าธรรมเนียม

2) หากการตรวจสอบใบสมัครระหว่างประเทศได้แสดงให้เห็นว่ามีข้อบกพร่อง ทางสำนักงานจะเชิญผู้สมัครมาแก้ไขข้อบกพร่องภายในเวลาที่กำหนดไว้

(a) การสมัครระหว่างประเทศไม่ได้ยื่นโดยใช้แบบฟอร์มตามที่อ้างถึงในข้อ 102 (1) และไม่ระบุข้อมูลที่แบบฟอร์มต้องการ

(b) รายการสินค้าและบริการที่อยู่ในใบสมัครระหว่างประเทศไม่ครอบคลุมรายการสินค้าและบริการในใบสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม

(c) เครื่องหมายที่สมัครเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศไม่เหมือนกันกับเครื่องหมายที่สมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม

(d) การระบุเกี่ยวกับเครื่องหมายในใบสมัครเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศที่ไม่ใช่การสละสิทธิตามมาตรา 38 (2) (ปัจจุบันคือมาตรา 37 (2)) ของมาตรานี้หรือการเรียกร้องเกี่ยวกับสี (A Colour Claim) ซึ่งไม่ได้ปรากฏในใบสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม

(f) ตามที่ระบุไว้ในแบบฟอร์มระหว่างประเทศ ผู้สมัครไม่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะยื่นการสมัครระหว่างประเทศผ่านทางสำนักงานตามมาตรา 2 (1)(ii) ของพิธีสารมาดริด

3) หากผู้สมัครไม่ได้อนุญาตให้สำนักงานแนบฉบับแปลตามที่กำหนดไว้ในข้อ 102 (4) หรือไม่ระบุรายการสินค้าและบริการไว้อย่างชัดเจน ทางสำนักงานจะเชิญผู้สมัครให้ข้อมูลที่ต้องการตามเวลาที่กำหนด

4) ถ้ามีข้อบกพร่องตามที่อ้างถึงในย่อหน้าที่ 2 ไม่ได้รับการแก้ไข หรือที่ระบุไว้ในย่อหน้าที่ 3 ไม่ได้กระทำภายในเวลาที่สำนักงานกำหนด ทางสำนักงานจะตัดสินใจปฏิเสธการส่งต่อไปสมัครระหว่างประเทศไปยังสำนักงานระหว่างประเทศ

ข้อ 106 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 กล่าวถึง การจดทะเบียนระหว่างประเทศที่ขึ้นอยู่กับ การจดทะเบียนใบสมัครพื้นฐานว่า (Rule 106 Dependence of the International Registration on the Basic Application or Registration)

1) สำนักงานจะแจ้งสำนักงานระหว่างประเทศภายในเวลาห้าปีนับแต่มีการจดทะเบียนระหว่างประเทศ

(a) หากการสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมที่เครื่องหมายการค้าอันจดทะเบียนระหว่างประเทศไว้ถูกเพิกถอน เครื่องหมายการค้าประชาคมก็จะถือว่าถูกเพิกถอนหรือถูกปฏิเสธโดยการตัดสินใจสุดท้าย

(b) เครื่องหมายการค้าประชาคมที่จดทะเบียนระหว่างประเทศไว้จะไร้ผลเพราะว่ามีการสละสิทธิ ไม่ได้รับการต่ออายุ ถูกเพิกถอน หรือถูกประกาศว่าเป็นโมฆะโดยการตัดสินใจสุดท้ายของสำนักงานหรือการฟ้องแย้งเกี่ยวกับการละเมิดโดยศาลเครื่องหมายการค้าประชาคม

(c) การสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมหรือเครื่องหมายการค้าประชาคมที่จดทะเบียนผ่านทางเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศแบ่งออกเป็นสองการสมัครหรือสองการจดทะเบียน

2) การแจ้งเตือนที่อ้างถึงในย่อหน้าที่ 1 จะประกอบไปด้วย

(a) หมายเลขการจดทะเบียนระหว่างประเทศ

(b) ชื่อเจ้าของการจดทะเบียนระหว่างประเทศ

(c) ข้อเท็จจริงและการตัดสินใจที่ส่งผลต่อการสมัครหรือการจดทะเบียน เช่นเดียวกันกับวันบังคับใช้ที่ส่งผลต่อข้อเท็จจริงและการตัดสินใจ

(d) ในกรณีที่อ้างถึงในย่อหน้า 1 (a) หรือ (b) การร้องขอเพื่อยกเลิกการจดทะเบียนระหว่างประเทศ

(e) การกระทำที่อ้างถึงในย่อหน้า 1 (a) หรือ (b) อันส่งผลต่อการสมัครหรือการจดทะเบียนในบางจำพวกสินค้าหรือบริการ สินค้าหรือบริการทั้งหมด หรือสินค้าและบริการที่ไม่ได้รับผลกระทบ

(f) กรณีที่อ้างถึงในย่อหน้า 1 (c) หมายเลขใบสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมหรือการจดทะเบียนที่เกี่ยวข้อง

3) สำนักงานจะแจ้งเตือนสำนักงานระหว่างประเทศเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาห้าปีนับจากวันที่จดทะเบียนระหว่างประเทศ

(a) การอุทธรณ์ที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของผู้ตรวจสอบที่จะปฏิเสธการสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมที่จดทะเบียนระหว่างประเทศตามที่กล่าวไว้ในมาตรา 38 (ปัจจุบันคือมาตรา 37) ของข้อบังคับนี้

(b) การคัดค้านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมผ่านทางกรจดทะเบียนระหว่างประเทศอยู่ในระหว่างการพิจารณา

(c) การยื่นเพื่อเพิกถอนหรือการยื่นประกาศว่าเป็นโมฆะต่อการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมผ่านทางกรจดทะเบียนระหว่างประเทศอยู่ในระหว่างการพิจารณา

(d) การอ้างถึงในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมที่ฟ้องแย้งการเพิกถอนหรือการประกาศว่าเป็นโมฆะของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมผ่านทางกรจดทะเบียนระหว่างประเทศได้ยื่นต่อศาลเครื่องหมายการค้าประชาคม แต่ไม่มีการอ้างถึงในการจดทะเบียนถึงการตัดสินของศาลเครื่องหมายการค้าประชาคมเกี่ยวกับการฟ้องแย้ง

4) เมื่อการดำเนินการตามย่อหน้า 3 ได้ข้อสรุปสุดท้าย สำนักงานจะแจ้งต่อสำนักงานระหว่างประเทศตามย่อหน้า 2

5) การอ้างถึงตามย่อหน้า 1 และ 3 เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าประชาคมที่ผ่านการจดทะเบียนระหว่างประเทศจะรวมอยู่ในกรจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นผลมาจากการสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมผ่านทางกรสมัครระหว่างประเทศ

มาตรา 148 ข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) การบันทึกการยื่นสมัครและการจดทะเบียน (Recordal in the Files and in the Register)

1) วันที่และหมายเลขการจดทะเบียนระหว่างประเทศที่ผ่านการสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมจะบันทึกไว้ในการสมัคร เมื่อเป็นการสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม วันที่และหมายเลขการจดทะเบียนระหว่างประเทศจะบันทึกในการจดทะเบียน

2) วันที่และหมายเลขการจดทะเบียนระหว่างประเทศผ่านทางเครื่องหมายการค้าประชาคมจะบันทึกในการจดทะเบียน

มาตรา 149 ข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) การยื่นขอขยายอาณาเขตการจดทะเบียนระหว่างประเทศ (Request for Territorial Extension Subsequent to the International Registration)

การยื่นขอขยายอาณาเขตการจดทะเบียนระหว่างประเทศมาตรา 3 ter (2) ของพิธีสารกรุงมาดริดอาจยื่นผ่านทางสำนักงานกลาง การยื่นขอต้องใช้ภาษาที่ใช้ในใบสมัครระหว่างประเทศตามมาตรา 147

มาตรา 150 ข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) ค่าธรรมเนียมระหว่างประเทศ (International Fees)

ค่าธรรมเนียมใดๆ ที่จ่ายให้กับสำนักงานระหว่างประเทศภายใต้พิธีสารกรุงมาดริด (Madrid Protocol) ต้องจ่ายโดยตรงให้แก่สำนักงานระหว่างประเทศ

มาตรา 152 ข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) การตีพิมพ์ (Publication)

1) สำนักงานจะตีพิมพ์วันจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ขอรับความคุ้มครองในสหภาพยุโรปตามมาตรา 3 (4) ของพิธีสารกรุงมาดริด หรือวันที่ได้รับความคุ้มครองในประชาคมตามมาตรา 3 ter (2) ของพิธีสารกรุงมาดริด ภาษาที่ยื่นตามการจดทะเบียนระหว่างประเทศและภาษาที่สองที่ระบุโดยผู้สมัคร หมายเลขการจดทะเบียนระหว่างประเทศ และวันที่ตีพิมพ์การจดทะเบียนในประกาศ (Gazette) ซึ่งตีพิมพ์โดยสำนักงานระหว่างประเทศ โดยแสดงเครื่องหมายและจำนวนจำพวกสินค้าและบริการที่ต้องการได้รับความคุ้มครอง

2) ถ้าไม่มีการปฏิเสธขอรับความคุ้มครองของการจดทะเบียนระหว่างประเทศเพื่อขอรับความคุ้มครองในสหภาพยุโรปตามมาตรา 5 (1) และ (2) ของพิธีสารกรุงมาดริด หรือถ้าการปฏิเสธถูกยกเลิกไป สำนักงานจะตีพิมพ์หมายเลขการจดทะเบียนระหว่างประเทศ วันที่ตีพิมพ์ของการจดทะเบียนในประกาศ (Gazette) ซึ่งตีพิมพ์โดยสำนักงานระหว่างประเทศ

ข้อ 107 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 กล่าวถึง การต่ออายุ (Rule 107 Renewals) การจดทะเบียนระหว่างประเทศจะได้รับการต่ออายุโดยตรงที่สำนักงานระหว่างประเทศ

มาตรา 151 ข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) ผลของการจดทะเบียนระหว่างประเทศเพื่อนำไปขอรับความคุ้มครองในสหภาพยุโรป (Effects of International Registrations Designating the European Community)

1) การจดทะเบียนระหว่างประเทศเพื่อนำไปรับความคุ้มครองในสหภาพยุโรป วันที่จดทะเบียนตามมาตรา 3 (4) ของพิธีสารกรุงมาดริดหรือวันที่รับความคุ้มครองในสหภาพยุโรปตามมาตรา 3 ter (2) ของพิธีสารกรุงมาดริด มีผลเช่นเดียวกันกับการสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม

2) หากไม่มีการปฏิเสธตามมาตรา 5 (1) และ (2) ของพิธีสารกรุงมาดริด หรือหากการปฏิเสธถูกเพิกถอน การจดทะเบียนระหว่างประเทศเพื่อนำไปขอรับความคุ้มครองในสหภาพยุโรปตามวันที่อ้างถึงในย่อหน้า 1 จะมีผลเช่นเดียวกันกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม

3) มาตรา 9 (3) จะนำมาปรับใช้ การตีพิมพ์การจดทะเบียนระหว่างประเทศเพื่อนำไปขอรับความคุ้มครองในสหภาพยุโรปตามมาตรา 152 (1) จะนำไปใช้แทนการตีพิมพ์การสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม และการตีพิมพ์ตามมาตรา 152 (2) จะนำไปใช้แทนการตีพิมพ์การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม

Commission Regulation (EC) No 2868/95 Part B การจดทะเบียนระหว่างประเทศเพื่อได้รับความคุ้มครองในสหภาพยุโรป มีดังต่อไปนี้

ข้อ 108 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 กล่าวถึงการขอถือสิทธิที่มีมาก่อนในการสมัครระหว่างประเทศ (Rule 108 Seniority Claimed in an International Application) ว่า

1) เมื่อมีการอ้างถึงสิทธิที่มีมาก่อนในเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้ก่อนหน้าตามที่อ้างถึงในมาตรา 34 ของข้อบังคับนี้ ได้ถูกเรียกร้องในการสมัครระหว่างประเทศตามมาตรา 148 (1) (ปัจจุบันคือมาตรา 153 (1)) ของข้อบังคับนี้ ผู้สมัครจะต้องยื่นสำเนาการจดทะเบียนที่เกี่ยวข้องภายในระยะเวลาสามเดือนนับจากวันที่สำนักงานระหว่างประเทศได้แจ้งเรื่องจดทะเบียนระหว่างประเทศ ทั้งนี้ สำเนาจะต้องได้รับการรับรองโดยเจ้าหน้าที่ว่าเป็นสำเนาการจดทะเบียนที่ถูกต้อง

2) เมื่อเจ้าของการจดทะเบียนระหว่างประเทศถูกบังคับให้แสดงตนต่อสำนักงานตามมาตรา 88 (2) (ปัจจุบันคือมาตรา 92 (2)) ของข้อบังคับนี้ การสื่อสารตามที่อ้างถึงในย่อหน้า 1 จะประกอบไปด้วยการนัดหมายตามความหมายในมาตรา 89 (1) (ปัจจุบันคือมาตรา 93 (1)) ของข้อบังคับนี้

3) ประธานสำนักงานจะตัดสินว่าหลักฐานที่ผู้สมัครให้มาอาจจะน้อยกว่าตามที่ระบุไว้ในย่อหน้า 1 ข้อมูลที่ต้องการอาจจะหาได้ที่สำนักงานหรือจากแหล่งอื่น

ข้อ 109 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 กล่าวถึงการตรวจสอบการขอถือสิทธิที่มีมาก่อน (Rule 109 Examination of Seniority Claims) ว่า

1) หากสำนักงานพบว่าการขอถือสิทธิที่มีมาก่อนตามข้อ 108 (1) ไม่สอดคล้องกับมาตรา 34 ของข้อตกลง หรือไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดอื่นในข้อ 108 ก็จะไม่เชิญผู้สมัครมาแก้ไขข้อบกพร่องภายในเวลาที่กำหนด

2) หากข้อกำหนดที่อ้างถึงตามย่อหน้า 1 ไม่เสร็จสมบูรณ์ภายในเวลาที่กำหนด จะเสียสิทธิที่มีมาก่อนตามการจดทะเบียนระหว่างประเทศ ถ้าเป็นข้อบกพร่องเกี่ยวกับบางจำพวกสินค้าและบริการ จะเสียสิทธิที่มีมาก่อนในบางจำพวกสินค้าและบริการนั้น

3) สำนักงานจะแจ้งสำนักงานระหว่างประเทศถึงการประกาศการเสียสิทธิที่มีมาก่อนตามย่อหน้า 2 สำนักงานจะแจ้งต่อสำนักงานระหว่างประเทศถึงการเพิกถอนหรือข้อจำกัดด้านการขอสิทธิที่มีมาก่อน

4) สำนักงานจะแจ้งต่อสำนักงานเครื่องหมายการค้าเบนลักซ์ (Benelux Trade Mark Office) หรือสำนักงานทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมกลางของรัฐสมาชิก (The Central Industrial Property Office of Member State) ว่าด้วยการขอถือสิทธิที่มีมาก่อน เว้นเสียแต่ว่าสิทธิที่มีมาก่อนได้สิ้นไปตามย่อหน้าที่ 2

มาตรา 154 ข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) การตรวจสอบเพื่อปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอย่างสิ้นเชิง (Examination as to Absolute Grounds for Refusal)

1) การจดทะเบียนระหว่างประเทศเพื่อขอรับความคุ้มครองในสหภาพยุโรปจะผ่านกระบวนการตรวจสอบเพื่อปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนเช่นเดียวกันกับการสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม

2) จะไม่มีการปฏิเสธการขอรับความคุ้มครองระหว่างประเทศ หากไม่ได้ให้โอกาสเจ้าของการจดทะเบียนระหว่างประเทศปฏิเสธหรือยื่นข้อสังเกตเรื่องการขอรับความคุ้มครองในสหภาพยุโรป

3) การปฏิเสธการขอรับความคุ้มครองจะเป็นเช่นเดียวกันกับการปฏิเสธการสมัครขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม

4) หากการขอรับความคุ้มครองการจดทะเบียนระหว่างประเทศถูกปฏิเสธโดยเป็นการตัดสินสุดท้ายภายใต้มาตรานี้ เจ้าของการจดทะเบียนระหว่างประเทศจะเพิกถอนการขอรับความคุ้มครองในสหภาพยุโรปตามย่อหน้าที่ 2 สำนักงานจะคืนค่าธรรมเนียมตามที่ระบุไว้ในข้อบังคับให้แก่เจ้าของการจดทะเบียนระหว่างประเทศ

ข้อ 112 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 กล่าวถึงการตรวจสอบตามเงื่อนไขการปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอย่างสิ้นเชิง (Rule 112 Examination as to Absolute Grounds for Refusal) ว่า

1) เมื่อการตรวจสอบตามมาตรา 149 (1) (ปัจจุบันคือมาตรา 154 (1)) ของข้อบังคับนี้ สำนักงานจะดำเนินการตามมาตรา 38 (1) (ปัจจุบันคือมาตรา 37 (1)) ของข้อบังคับนี้ เครื่องหมายการค้าที่มีการขยายอาณาเขตไปยังสหภาพยุโรปขาดคุณสมบัติที่จะได้รับความคุ้มครองสำหรับจำพวกสินค้าและบริการทั้งหมดหรือบางจำพวก สินค้าและบริการที่ซึ่งได้รับการจดทะเบียนโดยสำนักงานระหว่างประเทศ สำนักงานจะแจ้งเตือนการปฏิเสธตามมาตรา 5 (1) และ (2) แห่งพิธีสารมาดริดและข้อ 17 (1) ว่าด้วยข้อบังคับทั่วไป (The Common Regulations)

เมื่อเจ้าของการจดทะเบียนระหว่างประเทศจำเป็นต้องแสดงตนต่อสำนักงานตามมาตรา 88 (1) (ปัจจุบันคือ มาตรา 92 (1)) ของข้อบังคับนี้ การแจ้งเตือนจะประกอบไปด้วยการเชิญเพื่อแต่งตั้งตัวแทนตามความหมายมาตรา 89 (1) (ปัจจุบันคือ มาตรา 93 (1)) ของข้อบังคับนี้

การแจ้งเตือนการปฏิเสธจะระบุเหตุผลและจะระบุระยะเวลาที่เจ้าของการจดทะเบียนระหว่างประเทศจะยื่นหลักฐานและหากเหมาะสม ต้องมีการตั้งตัวแทน ระยะเวลาจะนับจากวันที่สำนักงานออกการแจ้งปฏิเสธ

2) เมื่อมีการตรวจสอบตามมาตรา 149 (1) (ปัจจุบันคือมาตรา 154 (1)) สำนักงานจะดำเนินการตามมาตรา 38 (2) (ปัจจุบันคือมาตรา 37 (2)) ของข้อบังคับนี้ การจดทะเบียนเครื่องหมายจะต้องเป็นไปตามข้อความของเจ้าของการจดทะเบียนระหว่างประเทศที่ว่าจะสละสิทธิพิเศษในเครื่องหมายที่ไม่มีเอกลักษณ์เด่นชัด การแจ้งเตือนของสำนักงานจะปฏิเสธการคุ้มครองตามย่อหน้า 1 ที่ระบุว่า การจดทะเบียนระหว่างประเทศจะถูกปฏิเสธความคุ้มครองหากไม่มีการส่งข้อความที่เกี่ยวข้องภายในเวลาที่กำหนด

3) เมื่อการตรวจสอบตามมาตรา 149 (1) (ปัจจุบันคือมาตรา 154 (1)) หากสำนักงานพบว่าการสมัครระหว่างประเทศที่ขอรับความคุ้มครองในสหภาพยุโรปไม่ได้ระบุภาษาที่สองตามข้อ 126 และข้อ 9 (5) (g) (ii) ของข้อบังคับทั่วไป (The Common Regulations) สำนักงานจะออกการแจ้งเตือนการปฏิเสธตามมาตรา 5 (1) และ (2) ของพิธีสารมาดริดและข้อ 17 (1) ของข้อบังคับทั่วไป (The Common Regulations) ย่อหน้า 1 ประโยคที่สอง สาม และสี่จะนำมาใช้

4) เมื่อเจ้าของการจดทะเบียนระหว่างประเทศไม่สามารถชนะข้อหาว่าด้วยการปฏิเสธการให้ความคุ้มครองภายในเวลาที่กำหนด หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในย่อหน้าที่ 2 หรือหากมี ไม่สามารถที่จะแต่งตั้งตัวแทนหรือไม่สามารถที่จะระบุภาษาที่สอง สำนักงานจะตัดสินปฏิเสธการให้ความคุ้มครองทุกจำพวกสินค้าและบริการหรือบางจำพวกสินค้าและบริการที่ได้จดทะเบียนระหว่างประเทศไว้ การอุทธรณ์การตัดสินเป็นไปตามมาตรา 57 ถึง 63 (ปัจจุบันคือมาตรา 58 ถึง 65)

5) เมื่อระยะเวลาในการคัดค้านตามมาตรา 151 (2) ของข้อบังคับนี้ได้เริ่มขึ้น สำนักงานจะไม่ออกการแจ้งเตือนการปฏิเสธตามย่อหน้า 1 สำนักงานจะส่งข้อความให้ความคุ้มครองต่อสำนักงานระหว่างประเทศ ระบุว่า การตรวจสอบเงื่อนไขการปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามมาตรา 38 (ปัจจุบันคือมาตรา 37) ของข้อบังคับนี้ได้เสร็จสมบูรณ์ แต่สำหรับการจดทะเบียนระหว่างอาจถูกคัดค้านได้หรือถูกสังเกตโดยบุคคลที่สาม

มาตรา 156 ข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) การคัดค้าน (Opposition)

1) การจดทะเบียนระหว่างประเทศเพื่อขอรับความคุ้มครองในสหภาพยุโรปจะถูกคัดค้านเช่นเดียวกับการสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม

2) การแจ้งเตือนเรื่องการคัดค้านจะต้องยื่นภายในระยะเวลาสามเดือน โดยนับจาก 6 เดือนตามวันที่ตีพิมพ์ตามมาตรา 152 (1) การคัดค้านจะไม่มีผลจนกว่าจะมีการจ่ายค่าธรรมเนียมการคัดค้าน

3) การปฏิเสธการให้ความคุ้มครองจะเป็นเช่นเดียวกันกับการปฏิเสธการสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม

4) หากการขอรับความคุ้มครองการจดทะเบียนระหว่างประเทศถูกปฏิเสธโดยเป็นการตัดสินสุดท้ายภายใต้มาตรานี้ เจ้าของการจดทะเบียนระหว่างประเทศจะเพิกถอนการขอรับความคุ้มครองในสหภาพยุโรปตามย่อหน้าที่ 2 สำนักงานจะคืนค่าธรรมเนียมตามที่ระบุไว้ในข้อบังคับให้แก่เจ้าของการจดทะเบียนระหว่างประเทศ

ข้อ 114 ของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 กล่าวถึงกระบวนการคัดค้าน (Rule 114 Opposition Proceedings) ว่า

1) หากการคัดค้านต่อการจดทะเบียนระหว่างประเทศเพื่อได้รับความคุ้มครองในสหภาพยุโรปตามมาตรา 151 (ปัจจุบันคือมาตรา 156) ของข้อบังคับนี้ การแจ้งคัดค้านต้องประกอบไปด้วย

- (a) หมายเลขการจดทะเบียนระหว่างประเทศที่ต้องการคัดค้าน
- (b) ระบุสินค้าและบริการของการจดทะเบียนระหว่างประเทศที่ต้องการคัดค้าน
- (c) ชื่อเจ้าของการจดทะเบียนระหว่างประเทศ
- (d) ข้อบ่งชี้และองค์ประกอบตามข้อ 5 (2) (b) ถึง (h)

2) ข้อ 15 (1) (3) (4) และ 16 ถึง 22 จะนำมาปรับใช้ ดังต่อไปนี้

(a) การอ้างใดๆ ถึงการสมัครจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมจะถือว่าเป็นการอ้างถึงการจดทะเบียนระหว่างประเทศ

(b) การอ้างใดๆ ถึงการเพิกถอนการสมัครจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมจะถือว่าเป็นการอ้างถึงการสละสิทธิการจดทะเบียนระหว่างประเทศ

(c) การอ้างใดๆ ถึงผู้สมัครจะถือว่าเป็นการอ้างถึงเจ้าของการจดทะเบียนระหว่างประเทศ

3) ถ้าการแจ้งเรื่องการคัดค้านได้ยื่นก่อนวันหมดอายุในระยะเวลาหกเดือนตามที่อ้างถึงในมาตรา 151 (2) (ปัจจุบันคือมาตรา 156 (2)) ของข้อบังคับนี้ การแจ้งเตือนจะถือว่าได้ยื่นเป็นวันแรกต่อจากวันหมดอายุในระยะเวลาหกเดือน การสมัครตามมาตรา 42 (3) (ปัจจุบันคือมาตรา 41 (30)) ประโยคที่สองของข้อบังคับนี้จะถือว่าไม่มีผล

4) เมื่อเจ้าของการจดทะเบียนระหว่างประเทศต้องแสดงตนต่อสำนักงานตามมาตรา 88 (2) (ปัจจุบันคือมาตรา 92 (2)) ของข้อบังคับนี้ เมื่อเจ้าของไม่ได้แต่งตั้งตัวแทนตามความหมายมาตรา 89 (1) (ปัจจุบันคือมาตรา 93 (1)) ของข้อบังคับนี้ การสื่อสารเรื่องการคัดค้านไปยังเจ้าของการจดทะเบียนระหว่างประเทศตามข้อ 19 จะประกอบไปด้วยการเชิญให้แต่งตั้งตัวแทนตามความหมายมาตรา 89 (1) (ปัจจุบันคือ มาตรา 93 (1)) ของข้อบังคับนี้ภายในระยะเวลาสองเดือนนับจากวันที่สื่อสารไป

หากเจ้าของการจดทะเบียนระหว่างประเทศไม่สามารถแต่งตั้งตัวแทนภายในเวลาที่กำหนด ทางสำนักงานจะตัดสินปฏิเสธการให้ความคุ้มครองการจดทะเบียนระหว่างประเทศ

5) กระบวนการคัดค้านจะยังคงอยู่ หากการมีปฏิเสธการคุ้มครองชั่วคราวหรือเป็นไปตามข้อ 112 เมื่อการปฏิเสธการคุ้มครองชั่วคราวนำไปสู่การปฏิเสธการคุ้มครองเครื่องหมายอันถือเป็นสิ้นสุด ทางสำนักงานจะไม่ดำเนินการตัดสินต่อและคืนค่าธรรมเนียมการคัดค้าน

มาตรา 157 ข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) การทดแทนเครื่องหมายการค้าประชาคม โดยการจดทะเบียนระหว่างประเทศ (Replacement of a Community Trade Mark by an International Registration)

หากมีการร้องขอสำนักงานจะยื่นการเตือนว่าเครื่องหมายการค้าประชาคมจะทดแทนโดยการจดทะเบียนระหว่างประเทศตามมาตรา 4bis ของพิธีสารมาดริด

มาตรา 158 ข้อบังคับ (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) หากการจดทะเบียนระหว่างประเทศเป็นโมฆะ (Invalidation of the Effects of an International Registration)

- 1) จะมีการประกาศว่าการจดทะเบียนระหว่างประเทศเพื่อขอรับความคุ้มครองในสหภาพยุโรปเป็นโมฆะ
- 2) หากการสมัครจดทะเบียนระหว่างประเทศเพื่อขอรับความคุ้มครองในสหภาพยุโรปเป็นโมฆะก็จะเป็นเช่นเดียวกันกับการประกาศว่าเพิกถอนการสมัครตามมาตรา 51 หรือการประกาศว่าเป็นโมฆะตามมาตรา 52 และ 53

จากที่ได้ศึกษาถึงข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคม (Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009) และข้อกำหนดของ Commission Regulation (EC) No 2868/95 แสดงให้เห็นได้ว่าการมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น นอกจากที่จะทำให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันแล้ว ยังก่อให้เกิดความสับสนในการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ต้องการขอรับความคุ้มครองทั่วทั้งภูมิภาคด้วยการยื่นขอจดทะเบียนเพียงครั้งเดียว ที่เดียว และยังเป็นส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรมอีกด้วย อีกทั้งระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมได้มีการบังคับใช้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994 ซึ่งก็ถือเป็นระยะเวลาที่พอสมควรอันจะทำให้ทราบว่า ข้อบังคับหรือข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมมีข้อดี ข้อเสียเช่นไร ที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะนำมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของประเทศสมาชิกต่อไป

2.4.3 สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคม

สิทธิในการบังคับใช้เครื่องหมายการค้าประชาคมให้สิทธิแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าในการมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวเพื่อป้องกันมิให้ผู้ที่มีได้รับอนุญาตใช้เครื่องหมายนั้นในทางการค้าของตนโดยปราศจากความยินยอมจากเจ้าของเครื่องหมายการค้า ยิ่งไปกว่านั้นตามมาตรา 9 ยังเฉพาะเจาะจงให้เจ้าของสิทธิมีสิทธิตามกฎหมายในการป้องกันบุคคลอื่นที่มีได้รับอนุญาตกระทำการดังต่อไปนี้ (1) นำเครื่องหมายการค้าประชาคมที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วไปใช้กับสินค้าหรือหีบห่อ (2) การเสนอขายสินค้าโดยใช้เครื่องหมายการค้าประชาคมที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วในตลาด หรือเก็บไว้เพื่อจุดประสงค์ทางการค้า (3) เสนอการบริการโดยใช้เครื่องหมายการค้าประชาคมที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว (4) การนำเข้าหรือส่งออกสินค้าโดยใช้เครื่องหมายการค้าประชาคมที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว และ (5) การใช้เครื่องหมายการค้าประชาคมที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วในเอกสารทางธุรกิจและในการโฆษณา⁸⁷ หากบุคคลอื่นที่มีได้รับมอบอำนาจกระทำการดังกล่าว จะถือเป็นการละเมิดสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ได้รับสิทธิแต่เพียงผู้เดียว

เจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคมสามารถป้องกันการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้โดยการใช้ข้อบังคับของเครื่องหมายการค้าประชาคม อันเกี่ยวเนื่องกับข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าและความถูกต้องสมบูรณ์ของเครื่องหมายการค้าประชาคมผ่านกระบวนการดังต่อไปนี้

กระบวนการพิจารณาคดีจะมีขึ้นที่ศาลเครื่องหมายการค้าประชาคม โดยศาลเครื่องหมายการค้าประชาคมที่จัดตั้งขึ้นภายใต้ข้อบังคับของเครื่องหมายการค้าประชาคม

การยื่นข้อเรียกร้องต่อศาลการเพื่อให้ดำเนินการ โดยศาลการได้อนุญาตให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคมยื่นข้อเรียกร้องต่อศาลการให้ยึดสินค้าที่ต้องสงสัยว่าเป็นเครื่องหมายการค้าปลอมไว้เมื่อสินค้าเหล่านั้นอยู่ภายใต้การควบคุมของศาลการ

เครื่องหมายการค้าเป็นสิ่งที่ทำให้ทราบถึงแหล่งกำเนิดของสินค้าและบริการ เป็นสิ่งที่รับประกันถึงคุณภาพของสินค้า รวมถึงเป็นสื่อกลางที่สำคัญของบริษัทที่ช่วยในการในการโปรโมทหรือโฆษณาสินค้าหรือบริการ ดังนั้น เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ประสงค์จะได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในสหภาพยุโรปจึงควรขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าด้วยระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมอันเป็นวิธีการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าแบบทะเบียนเดียวแต่มีผลบังคับได้ในทุกประเทศสมาชิกแห่งสหภาพยุโรปก่อให้เกิดความสะดวกและประหยัดกว่าการยื่นขอจดทะเบียนแบบรายประเทศ โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบการขอเพียงครั้งเดียวรวมถึงต่ออายุทะเบียนเพียงครั้งเดียว

⁸⁷ Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs), *Community Trade Mark, op. cit.*

2.5 การให้ความสำคัญคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมเปรียบเทียบกับการให้ความสำคัญคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

เนื่องจากสังคมโลกยุคปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมากขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการติดต่อสื่อสารที่ฉับไว การขนส่งที่รวดเร็ว ตลอดจนมีการสร้างสรรค์ พัฒนาสิ่งต่างๆ เพื่อให้อำนวยความสะดวกและเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตมากขึ้น การดำเนินธุรกิจมีการขยายการค้าการลงทุนเพิ่มขึ้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนนำมาซึ่งการแข่งขันทางการค้าทั้งในระดับประเทศและระดับระหว่างประเทศ ซึ่งเครื่องหมายการค้าเป็นสัญลักษณ์ที่จะทำให้ผู้คนจดจำผู้ประกอบการนั้นๆ ได้ ว่าแตกต่างจากผู้ประกอบการรายอื่น ทำให้เข้าใจได้ว่าสินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวมีแหล่งกำเนิดมาจากที่ใด รวมถึงยังสามารถเป็นการรับประกันถึงคุณภาพของการดำเนินธุรกิจที่ใช้เครื่องหมายนั้นๆ ได้อีกด้วย ดังนั้นเมื่อการค้าการลงทุนขยายวงกว้างมากขึ้น เครื่องหมายการค้าจึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินธุรกิจ เพื่อจัดและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินธุรกิจร่วมกัน เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและการค้าในยุคปัจจุบัน และยังเป็นการสร้างความเป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการที่ต้องการรับความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า ก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวม ที่ไม่ได้เปรียบเสียเปรียบซึ่งกันและกันในการดำเนินธุรกิจ

หน้าที่สำคัญของเครื่องหมายการค้า ได้แก่ หน้าที่ทางเศรษฐกิจของเครื่องหมายการค้าในเศรษฐกิจยุคใหม่ที่เป็นไปตามขนาดของตลาด โดยหน้าที่ของเครื่องหมายการค้าได้กลายเป็นสิ่งที่จำเป็นในตลาดที่เต็มไปด้วยการผลิตสินค้าต่างๆ ในปริมาณมาก การเปรียบเทียบสินค้า การแข่งขันในจำนวนผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายออกไป เหล่าผู้ผลิตจะถูกบังคับให้ผูกติดกับเครื่องหมายการค้ามากยิ่งขึ้นเพื่อป้องกันผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของตนเองเนื่องจากการลดการปะทะกันโดยตรงกับผู้บริโภค และด้วยเหตุผลเดียวกันนี้ ผู้บริโภคเองจึงยึดติดกับประสบการณ์ส่วนบุคคล คำแนะนำ หรือโฆษณามากขึ้น เพื่อป้องกันสินค้าหรือบริการในแต่ละรายการ หรือเพื่อซื้อสินค้าแบบเดิมอีกครั้ง ดังนั้น ลักษณะสำคัญของเครื่องหมายการค้าที่ทำหน้าที่เพื่อบอกให้รู้ว่าสินค้าหนึ่งๆ เป็น “ของแท้” หรือ “เป็นของบ่งชี้สินค้า” นั่นก็คือ ความมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์หรือลักษณะบ่งเฉพาะนั่นเอง บทบาทของเครื่องหมายในการบ่งชี้สินค้าก็คือ หลักประกันคุณภาพของสินค้า ไม่ว่าผู้บริโภคจะซื้อสินค้าจากประสบการณ์ส่วนตัว หรือจากการแนะนำปากต่อปาก หรือจากภาพลักษณ์ของสินค้าที่เครื่องหมายสามารถถ่ายทอดออกมาผ่านทางโฆษณา ผู้บริโภคก็จะคาดหวังให้สินค้านั้นมีคุณภาพที่ดีเท่ากับที่เคยใช้มา⁸⁸

⁸⁸ วิชัย กลิ่นหอม, ปัญหาทางกฎหมายในการให้ความสำคัญคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าในรูปกลุ่มของกลิ่นและเสียง (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549), หน้า 89-90.

การที่ปัจจุบันเป็นยุคของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมจึงมีการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น ทำให้ประเทศต่างๆ ต้องรวมตัวกันเพื่อวางระเบียบ กฎเกณฑ์ในการค้าขายสินค้าระหว่างประเทศ ซึ่งรวมถึงการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่นำมาใช้กับสินค้าที่ส่งออกไปขายยังต่างประเทศ ดังนั้น การศึกษาถึงระบบและขั้นตอนของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าขยายขอบเขตครอบคลุมไปถึงการปกป้องผลประโยชน์ของเจ้าของเครื่องหมายการค้าทั่วโลก ทั้งนี้ เพราะระบบและขั้นตอนของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ตลอดถึงการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างกัน บทนี้จึงจัดทำขึ้นเพื่อทำการศึกษาคำให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมที่เป็นข้อบังคับในสหภาพยุโรปเปรียบเทียบกับคำให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า เพื่อศึกษาว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

เครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นเป็นการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรป เพื่อให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นระบบเดียวกันทั่วทั้งประเทศ ที่ช่วยลดความยุ่งยากในการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า เป็นการสร้างมาตรฐานของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในสหภาพยุโรป เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ประกอบการหรือเจ้าของเครื่องหมายการค้าว่าจะได้รับความคุ้มครองแบบเดียวกัน เสมอภาคกันทุกประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปด้วยการยื่นขอจดทะเบียนเพียงครั้งเดียว ซึ่งประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดความสะดวกมากกว่าการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบรายประเทศ ทั้งยังช่วยลดภาระของสำนักทะเบียนประเทศต้นกำเนิดอีกด้วย ทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศมีผลบังคับเสมือนหนึ่งเป็นทะเบียนที่ได้รับตามกฎหมายภายในของประเทศที่ระบุเพื่อขอจดทะเบียน ดังนั้น ทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศหนึ่งทะเบียนจึงมีค่าเท่ากับทะเบียนภายในประเทศหลายๆ ทะเบียน⁸⁹ ในขณะที่กฎหมายเครื่องหมายการค้าโดยทั่วไปซึ่งเป็นกฎหมายภายในของแต่ละประเทศนั้น จะให้ความคุ้มครองตามหลักดินแดน กล่าวคือ จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ประเทศใดก็จะได้รับความคุ้มครองเฉพาะในประเทศนั้น และโดยส่วนใหญ่ประเทศในกลุ่มอาเซียนใช้ระบบการจดทะเบียนแบบ “ยื่นก่อนมีสิทธิก่อน” ยกเว้นมาเลเซีย ใช้หลัก “ใช้ก่อนมีสิทธิดีกว่า”⁹⁰ ความแตกต่างเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดความยุ่งยากไม่ว่าจะเป็นกฎเกณฑ์ในการรับจดทะเบียน

⁸⁹ บุญมา เตชะวณิช, *เรื่องเดิม*, หน้า 83.

⁹⁰ **ฐานเศรษฐกิจ**, “กฎหมายระหว่างประเทศในการดำเนินธุรกิจในประเทศ AEC,” *AEC World* 33, 2871 (18-21 สิงหาคม 2556): 26, ค้นวันที่ 1 ตุลาคม 2557 จาก http://www.ditp.go.th/ditp_pdf.php?filename=contents_attach/77539/77539.pdf&title=77539

เครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกัน ภาษาที่ใช้ ค่าธรรมเนียม ระยะเวลาในการจดทะเบียนแตกต่างกัน เป็นต้น

ดังนั้น หากมีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบกลุ่มประเทศขึ้น จะก่อให้เกิดประโยชน์ที่ตามมามากมาย ทั้งนี้เพื่อยับยั้งการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่ผู้ประกอบการหรือเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้คิดสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อหวังจะเป็นที่จดจำสำหรับกิจการของตนเท่านั้น และหากมีการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบกลุ่มประเทศเช่นนี้ นอกจากจะส่งผลให้ลดปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้าแล้ว ที่ช่วยให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างราบรื่นแล้ว ยังเป็นการก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับกลุ่มประเทศดังกล่าวเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือในการค้าการลงทุนได้อีกทางหนึ่งด้วย

2.6 กฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรป (European Union: EU) เป็นองค์การระหว่างประเทศ ที่ประกอบด้วยรัฐสมาชิก 28 ประเทศ (ข้อมูลเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2557) ก่อตั้งเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 ภายใต้สนธิสัญญา มาสทริชต์ แทนที่ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (EEC) สหภาพยุโรปมีอิทธิพลสูงต่อเวทีโลก เนื่องจากมีประชากรกว่า 500 ล้านคน และมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ คิดเป็นกว่า 30% ของโลก มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม จุดหมายหลัก คือ การพัฒนาด้วยความเคารพและยึดมั่นในสนธิสัญญาที่ประเทศสมาชิกได้ลงนามไว้ ในอันที่จะกระทำความสัมพันธ์อันซับซ้อนทั้งมวลระหว่างประเทศให้กลายเป็นสหภาพยุโรป โดยสหภาพยุโรปมีฐานะเป็นนิติบุคคล⁹¹ มีกฎหมายกลาง (EU Directive) สำหรับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจดทะเบียน สหภาพยุโรป (EU) ได้จัดตั้งหน่วยงาน European Observatory on Counterfeiting and Piracy เมื่อปี พ.ศ. 2552 เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการประสานด้านการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาทั่วทั้งสหภาพยุโรป ซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็น European Observatory on Infringement of Intellectual Property Rights โดยมีสำนักงานภายใต้ชื่อ Office for Harmonization in the Internal Market (OHIM) ตั้งอยู่ที่ประเทศสเปน ที่เมือง Alicante

OHIM จัดตั้งขึ้นโดย Council Regulation (EU) 40/94 ฉบับลงวันที่ 20 ธันวาคม ค.ศ. 1993 มีหน้าที่รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและสิทธิบัตรออกแบบผลิตภัณฑ์ (Trade Mark & Design) ของประเทศสมาชิกในกลุ่มสหภาพยุโรป (European Union หรือ EU) มีเจตนารมณ์ต้องการให้มีการ

⁹¹ OKNATIONBLOG, สหภาพยุโรป (European Union: EU), ค้นวันที่ 6 กรกฎาคม 2557 จาก <http://www.oknation.net/blog/EuropeanUnion/2011/08/21/entry-1>

จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ในกลุ่มประเทศสมาชิกของประเทศในสหภาพยุโรปเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีแบบแผนและหลักเกณฑ์เดียวกันเพื่อให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถยื่นคำขอจดทะเบียนฉบับเดียวแต่ได้รับความคุ้มครองทุกประเทศที่อยู่ในกลุ่มสหภาพยุโรป โดยเริ่มใช้ในปี พ.ศ. 1996 เพื่อให้ครอบคลุมทั่วทั้งสหภาพยุโรปและสามารถใช้ได้ในรัฐสมาชิกรวม 28 รัฐ (ข้อมูลเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557) ซึ่งแม้จะมีการก่อตั้ง “กลุ่มเครื่องหมายการค้า” (Community Trade Mark) หรือที่เรียกว่า “เครื่องหมายการค้าประชาคม” นั้น เพื่อเป็นการขยายความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าภายในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป หากประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแล้ว ผู้ขอจดทะเบียนดังกล่าวจะมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในเครื่องหมายการค้าภายในประเทศสมาชิก แต่อย่างไรก็ตาม การที่แต่ละประเทศมีหลักกฎหมายในเรื่องการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ไม่เหมือนกัน จึงอาจก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำกันบ้าง แต่ก็มีควมพยายามที่จะให้มีเนื้อหาสาระในหลักกฎหมายเหมือนกันมากที่สุด โดยจะถือตามข้อบังคับของสหภาพยุโรป (EC Directive 89/104/EC)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้เขียนได้เลือกที่จะศึกษากฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศในสหภาพยุโรป จำนวน 2 ประเทศ ได้แก่ กฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศอังกฤษหรือสหราชอาณาจักร และประเทศฝรั่งเศส เพื่อศึกษาว่ากฎหมายภายในของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปสองประเทศดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกันและสอดคล้องกับข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมเพียงใด อันทำให้ทราบถึงแนวทางการปรับใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาถึงประเทศอังกฤษหรือสหราชอาณาจักร และประเทศฝรั่งเศส เนื่องจากระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ของประเทศอังกฤษเป็นรากฐานของกฎหมายในประเทศต่างๆ ซึ่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2474 ที่บังคับเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2474 ในสมัยรัชกาลที่ 7 กฎหมายฉบับนี้ยังได้ยึดตามแนวทางกฎหมายเครื่องหมายการค้าของอังกฤษ คือ Trade Mark Act 1905 ทำให้เราเห็นถึงวิวัฒนาการของกฎหมายเครื่องหมายการค้าของอังกฤษ ตลอดจนเหตุผล ความจำเป็นที่อังกฤษได้ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม และกฎหมายเครื่องหมายการค้ายังเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันที่อันไม่เป็นธรรม (Unfair Competition) ซึ่งมีรากฐานมาจากกฎหมาย Common Law จากประเทศอังกฤษ นอกจากนี้การบัญญัติกฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับปัจจุบันของอังกฤษ (The Trade Marks Act 1994) ก็เป็นผลมาจากการที่ประเทศอังกฤษมีพันธะต้องปฏิบัติตามการแก้ไขเครื่องหมายการค้าให้สอดคล้องกับบทบัญญัติที่ได้มีการกำหนดโดยคณะที่ปรึกษาของสหภาพยุโรปเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม ค.ศ. 1988 เรียกว่า “Council Directive” ฉบับที่ 89/104/EEC เพราะประเทศอังกฤษเป็นประเทศหนึ่งในสหภาพยุโรป ส่วนการที่ผู้เขียนเลือกศึกษากฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศฝรั่งเศส เพราะนอกจากที่ประเทศฝรั่งเศสจะเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสหภาพยุโรปแล้ว ประเทศฝรั่งเศสยังเป็นประเทศ

ที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยเฉพาะการออกแบบรูปแบบสินค้าต่างๆ จึงทำให้ฝรั่งเศสค่อนข้างเข้มงวดทางด้านกฎระเบียบเกี่ยวกับความคุ้มครองด้านทรัพย์สินทางปัญญาประกอบกับประเทศฝรั่งเศสให้ความสำคัญคุ้มครองหรือมีระบบรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์อย่างครบวงจร มีมาตรฐานการตรวจสอบที่วางใจได้ อย่างไรก็ตาม ทั้งประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสต่างก็เป็นประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป และเป็นประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกด้วย จึงมีหลักการด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาคลายคลึงกันกับประเทศไทย นอกจากนี้ทั้งสองประเทศยังเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดและได้ให้ความสำคัญคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าประชาคม รวมถึงภาษาของทั้งสองประเทศดังกล่าวยังเป็นภาษาที่เป็นทางการในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าทั้งระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมและพิธีสารมาดริดอีกด้วย

2.6.1 กฎหมายเครื่องหมายการค้าในประเทศอังกฤษ (Trade Marks Act 1994)

ประเทศอังกฤษหรือสหราชอาณาจักรเป็นประเทศแรกๆ ที่เริ่มการปฏิวัติอุตสาหกรรม โดยระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในอังกฤษได้เริ่มขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1875 ซึ่งกฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับแรกของอังกฤษคือ The Trade Marks Registration Act 1875 ในระยะแรกกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้รับการยอมรับนัก เนื่องจากผู้ประกอบการเห็นว่าเป็นกฎหมายที่มีความยุ่งยาก เสียค่าใช้จ่ายและไม่มีความจำเป็น แต่ต่อมาผู้ประกอบการเห็นว่าการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าทำให้สถานะของเครื่องหมายการค้ามีความชัดเจนขึ้น และประการสำคัญการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าทำให้ผู้ประกอบการไม่ต้องพิสูจน์ความมีชื่อเสียงของเครื่องหมายการค้านั้น ทำให้การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้รับความสนใจอย่างมากจากผู้ประกอบการ ต่อมา The Trade Marks Registration Act 1875 มีการแก้ไขเพิ่มเติม 2 ครั้ง คือในปี ค.ศ. 1876 และ ค.ศ. 1877 หลังจากนั้นประเทศอังกฤษก็ได้ตรากฎหมายฉบับใหม่ขึ้นใช้บังคับคือ The Patents, Designs, and Trade Mark Act 1883 ซึ่งเป็นการยกเลิกกฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับเก่าโดยปริยาย อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์ต่างๆ ที่อยู่ในฉบับเก่าก็ได้ถูกนำมารวมอยู่ในกฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับนี้ด้วย จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1905 ได้มีการออกกฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับใหม่คือ The Trade Marks Act 1905 ซึ่งได้ให้คำนิยาม ความหมาย คำว่า “เครื่องหมายการค้า” เป็นครั้งแรก อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 1919 ได้มีการแก้ไขปรับปรุงเครื่องหมายการค้าใหม่ เรียกว่า The Trade Marks Act 1919 ซึ่งบัญญัติเรื่องระบบการจดทะเบียนที่แบ่งเป็นเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนใน Part A และ Part B กล่าวคือ เครื่องหมายการค้าที่จะได้รับการจดทะเบียนใน Part A ได้นั้น เครื่องหมายการค้าดังกล่าวจะต้องมีลักษณะเฉพาะในตัวเอง ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผู้ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของตนใน Part A เป็นหลัก เนื่องจากการจดทะเบียนใน Part A จะได้รับการคุ้มครองและชดเชยค่าเสียหายจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่ดีกว่าได้รับการจดทะเบียนใน Part B เครื่องหมายการค้าที่ได้รับการ

จดทะเบียนใน Part A จะพ้นจากการโต้แย้งคัดค้านในเรื่องการมีลักษณะบ่งเฉพาะ และการขัดแย้งสิทธิในเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น เมื่อล่วงพ้นเจ็ดปีนับแต่จดทะเบียน ทั้งนี้หากผู้ยื่นคำขอไม่สามารถได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าใน Part A ได้ ก็สามารถยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าใน Part B แทนได้ สำหรับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าใน Part B นั้น เป็นการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะในตัวเองแต่เกิดลักษณะบ่งเฉพาะขึ้นภายหลังโดยใช้⁹² ต่อมาในปี ค.ศ. 1938 ได้มีการออกกฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับใหม่ที่รวมหลักเกณฑ์จากกฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับปี ค.ศ. 1905 และ ค.ศ. 1919 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมปี ค.ศ. 1937 เรียกว่า The Trade Marks Act 1938 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อ 28 กรกฎาคม ค.ศ. 1938 กฎหมายฉบับนี้มีลักษณะซับซ้อนและยากต่อการทำความเข้าใจ จึงก่อให้เกิดข้อวิพากษ์วิจารณ์ตามมามากมาย จนกระทั่งมีการออกกฎหมายฉบับใหม่ที่ยกเลิกฉบับปี ค.ศ. 1938 และมีผลบังคับใช้จนถึงปัจจุบันคือ The Trade Marks Act 1994 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม ค.ศ. 1994 กฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับนี้ทำให้ระบบเครื่องหมายการค้าในประเศอังกฤษมีความทันสมัยขึ้น อีกทั้งบัญญัติให้ความคุ้มครองสิ่งที่ไม่เคยได้รับความคุ้มครองในฐานะเครื่องหมายการค้ามาก่อนเช่น รูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุ เป็นต้น⁹³

การบัญญัติกฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับนี้ (The Trade Marks Act 1994) เป็นผลมาจากการที่ประเทศอังกฤษมีพันธะต้องปฏิบัติตามการแก้ไขเครื่องหมายการค้าให้สอดคล้องกับบทบัญญัติที่ได้มีการกำหนดโดยคณะที่ปรึกษาของสหภาพยุโรปเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม ค.ศ. 1988 เรียกว่า “Council Directive” ฉบับที่ 89/104/EEC เนื่องจากประเทศอังกฤษเป็นประเทศหนึ่งในสหภาพยุโรปเพื่อให้กลมกลืนกับกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ส่งผลให้ในกฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับนี้มีบทบัญญัติ เรื่องการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในกลุ่มประเทศประชาคมยุโรป และทำให้ประเทศอังกฤษสามารถให้สัตยาบันต่อพิธีสารมาดริดได้สำเร็จ ซึ่งเป็นระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศทำให้ผู้ประกอบการสามารถจดทะเบียนเครื่องหมายในหลายๆ ประเทศในคราวเดียวกันหรือขยายการจดทะเบียนไปยังประเทศอื่นๆอีกในภายหลังด้วยความสะดวกรวดเร็ว

การที่อังกฤษเป็นประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปจึงรับเอาคำสั่ง (Directive) ดังกล่าวไปบัญญัติไว้ในกฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับปัจจุบันแบบคำต่อคำเพื่อหลีกเลี่ยงการตีความหรือข้อขัดแย้งใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายหลังกฎหมายเครื่องหมายการค้ามีผลใช้บังคับ อีกทั้งยังสะดวกต่อการบัญญัติกฎหมายการตีความและการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวตามศาลยุติธรรมแห่งยุโรป (European Court of Justice)

⁹² วิชัย กลิ่นหอม, *เรื่องเดิม*, หน้า 87-88.

⁹³ David Bainbridge, *Intellectual Property*, 4th ed. (London: Pitman Publishing, 1999), pp. 521-525.

หรือ ECJ อีกด้วย⁹⁴ บทบัญญัติเครื่องหมายการค้าฉบับปัจจุบันมีความแตกต่างจากบทบัญญัติเครื่องหมายการค้าฉบับเก่าๆ มาก เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหลักการอื่นๆ มากมาย จนมีอำนาจหลักการตามบทบัญญัติเดิมๆ มาเป็นหลักในการตีความกฎหมายได้อีกต่อไป อย่างไรก็ตาม สาระสำคัญๆ บางประการยังคงได้รับการบัญญัติไว้อยู่เช่นเดิม เช่น หลักว่าด้วยเครื่องหมายการค้าต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะ ดังนี้ คำพิพากษาของศาลในคดีใดที่เกี่ยวข้องกับหลักการดังกล่าวยังคงสามารถศึกษาประกอบการพิจารณาเรื่องลักษณะบ่งเฉพาะได้เช่นเดิม⁹⁵

The Trade Mark Act 1994 ได้ลดบทบาทลงซึ่งจะเห็นได้จากกรณีที่มีการนำสหราชอาณาจักรเข้ามาอยู่ในกลุ่มสหภาพยุโรป ทั้งนี้ เพื่อให้บทบาทในการแทรกแซงในเรื่องเครื่องหมายการค้าลดน้อยลง ซึ่งเรื่องนี้ถือเป็นหน้าที่โดยส่วนใหญ่ในการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเครื่องหมายต่างๆ ที่อาจได้รับการจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าอยู่แล้วในปัจจุบัน รวมทั้งในเรื่องใบอนุญาตหรือการโอนสิทธิ นอกจากนี้แล้วในอนาคตคงจะต้องมีการทอนอำนาจการตรวจสอบการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายของสำนักทะเบียนลงด้วย เนื่องจากในกฎหมาย The Trade Mark Act 1994 นี้ มีการลดอำนาจการจดทะเบียนลง อันมีผลทำให้การคัดค้านในเรื่องความสมบูรณ์ของเครื่องหมายการค้าเป็นเรื่องปกติธรรมดามากขึ้น

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังเปลี่ยนแปลงขอบเขตการลงทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้แล้วเป็นอย่างมากอีกด้วย ซึ่งจะเห็นได้จากบทนิยามในเรื่องการลงทะเบียนในมาตรา 4 ใน The Trade Mark Act 1938 นั้น แม้จะมีหลายแง่มุมที่ค่อนข้างคลุมเครือแต่อย่างน้อยก็ยังมีส่วนที่ชัดเจนว่าสามารถดำเนินการลงทะเบียนผู้กระทำผิดได้ก็ต่อเมื่อมีการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อถึงสินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้าจดทะเบียนของโจทก์ และต่อมาบทลงโทษการละเมิดสิทธิได้มีการขยายกว้างออกไปตาม The Trade Mark Act 1994 เพื่อป้องกันการใช้เครื่องหมายที่เหมือนหรือคล้ายกันกับเจ้าของเครื่องหมายรายอื่น โดยมีผลกระทบเกี่ยวพันถึงสินค้าหรือบริการ

⁹⁴ อมราพร สัจจารักษ์ตระกูล, **ข้อพิจารณาเรื่องลักษณะบ่งเฉพาะในเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะเป็นรูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุ** (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2548), หน้า 28-30.

⁹⁵ ปวีณา เอี่ยมศิริกุลมิตร, **ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจในการพิจารณาเรื่องลักษณะบ่งเฉพาะของเครื่องหมายการค้า ศึกษาเฉพาะกรณีการนำเอาคำที่เล็งถึงคุณสมบัติของสินค้ามาประสมคำในลักษณะที่ไม่เป็นไปตามปกติ** (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2549), หน้า 86-87.

มากกว่ากระทบถึงเพียงเรื่องการจัดทะเบียน อีกทั้งเนื่องจากเจ้าของเครื่องหมายการค้าจะต้องพิสูจน์ให้ได้มากกว่าเพียงการแสดงหลักฐานการจัดทะเบียนเครื่องหมายเท่านั้น⁹⁶

2.6.1.1 วัตถุประสงค์และความเป็นมาของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

แม้เครื่องหมายการค้าได้ถูกนำมาใช้เพื่อบ่งชี้ที่มาของสินค้ามาเป็นเวลานานก็ตาม แต่กฎหมายคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเพิ่งจะเกิดขึ้นเมื่อต้นศตวรรษที่ 19 โดยประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศที่เริ่มการปฏิวัติอุตสาหกรรมและเป็นแม่แบบของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มีการประกาศใช้บทบัญญัติอันเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าฉบับแรกในปี ค.ศ. 1875 อันได้แก่ The Trade Marks Registration Act 1875 โดยก่อนการใช้เครื่องหมายดังกล่าวนั้น ศาลอังกฤษได้ใช้หลักกฎหมายคอมมอนลอว์แก่คดีต่างๆ ที่เกี่ยวกับการละเมิดคดีเครื่องหมายการค้า โดยมีคดีเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าคดีแรกๆ เช่น มีการประกาศห้ามมิให้ช่างทองหรือช่างเงินรายใดค้าเครื่องเงิน จนกว่าจะได้รับอนุญาตให้ติดตราหัวเสือดาวและเครื่องหมายรูปคนงาน มิฉะนั้นจะต้องโทษปรับเป็นสองเท่าของราคาสินค้านั้น และ ในปี พ.ศ. 2134 (ค.ศ. 1591) มีคดีเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าที่ได้บันทึกกันไว้เป็นหลักฐานเป็นครั้งแรกในศาลอังกฤษ คือ คดีเกี่ยวกับพ่อค้าผ้าใน Gloucestershire (คดี Southern v. How)⁹⁷ เป็นกรณีที่พ่อค้าผ้ารายหนึ่งได้นำเครื่องหมายการค้าของพ่อค้าผ้ารายอื่นมาใช้กับผ้าคุณภาพต่ำ อันก่อให้เกิดการฟ้องร้องในฐานหลอกลวงเพื่อขอคำสั่งห้ามการกระทำต่อผู้ละเมิดต่อเครื่องหมายการค้า ซึ่งตัดสินว่าพ่อค้าผ้าผู้หนึ่งมีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาล หากมีผู้ใดนำเครื่องหมายการค้าของตนไปใช้กับสินค้าของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตจนประชาชนหลงผิดคิดว่าสินค้านั้นเป็นของพ่อค้าผ้าผู้นั้น ประชาชนที่ได้ซื้อผ้าผู้นั้นไปโดยหลงผิดย่อมมีสิทธิฟ้องร้องต่อศาล แต่คดีไม่เป็นที่แน่ชัดว่าพ่อค้าผู้เสียหาย หรือประชาชนที่ซื้อผ้าไปโดยหลงผิดเป็นผู้ฟ้องร้อง คดีนี้นำไปสู่การวางหลักสำหรับคดีต่อๆ มา คือ คดี Sykes v. Skyes ซึ่งเป็นการวินิจฉัยภายใต้หลักกฎหมายละเมิด โจทก์คดีนี้ประสบความสำเร็จในการฟ้องผู้ผลิตซึ่งนำเครื่องหมายการค้าของโจทก์ไปใช้กับสินค้าของจำเลยโดยไม่ได้รับอนุญาตและนำสินค้าที่ติดเครื่องหมายการค้าดังกล่าวไปขายให้กับพ่อค้าปลีกอีกชั้นหนึ่ง และใน ค.ศ. 1619 ได้มีการอนุญาตให้ผู้ผลิตสินค้ารายหนึ่งมีสิทธิในการขายกากเพชรผู้เดียว โดยห้ามมิให้พ่อค้าผู้ใดขายกากเพชร ถ้าไม่มีตราสิงโตครึ่งตัวถือคทาพร้อมกับตัวอักษรว่า “Scepters Fovent Artes” อย่างไรก็ตาม เป็นที่เห็นได้ชัดว่ายังไม่มีการประสิทธิภาพเพียงพอที่จะคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า ยังคงมีปัญหาทางด้านกร

⁹⁶ วิชัย กลิ่นหอม, *เรื่องเดิม*, หน้า 88-89.

⁹⁷ สมชัย ศิริสมบัติ, *ปัญหาการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมทางการค้า: ศึกษาเฉพาะกรณีเครื่องหมายการค้าจดทะเบียน* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี, 2549), หน้า 28.

ดำเนินคดีละเมิดเครื่องหมายการค้าในศาลเกี่ยวกับความยากลำบากในการพิสูจน์สิทธิในเครื่องหมายการค้า

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ผู้ประกอบการต่างพยายามกดดันให้มีการออกกฎหมายเรื่องการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพื่อให้กฎหมายมีความชัดเจนมากขึ้นและมีประสิทธิภาพเพียงพอ เช่นเดียวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศฝรั่งเศส นอกจากนี้ เจ้าของเครื่องหมายการค้าต้องพิสูจน์สิทธิของตนในเครื่องหมายการค้าในคดีที่มีการล่วงละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าของตนรวมทั้งต้องพิสูจน์เรื่องกรรมสิทธิในค่าความนิยมของเครื่องหมายการค้าอีกด้วย ซึ่งสร้างปัญหาให้แก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ต้องการคุ้มครองสิทธิของตนอย่างมาก ปัญหาเหล่านี้ล้วนนำไปสู่แนวความคิดของการบัญญัติกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพของประเทศอังกฤษในที่สุด⁹⁸

กฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับแรกของประเทศอังกฤษได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ซึ่งกำหนดว่าเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนได้จะต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะและเมื่อได้รับการจดทะเบียนแล้วถือเป็นสิทธิเด็ดขาดของเจ้าของเครื่องหมายแต่เพียงผู้เดียว ทั้งนี้ กฎหมายให้สิทธิแก่บุคคลในการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าซึ่งประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมาก เห็นได้จากปริมาณคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นจำนวนมาก โดยเครื่องหมายการค้าแรกที่ได้รับการจดทะเบียนคือ “Red Triangle” ซึ่งใช้กับสินค้าเบียร์ โดยปัจจุบันนี้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวก็ยังคงได้รับการจดทะเบียนอยู่และมีการใช้แพร่หลาย⁹⁹ อย่างไรก็ตาม หลักการของกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยได้มีอิทธิพล และใช้เป็นแม่แบบแก่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของประเทศต่างๆ ดังเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย รวมทั้งประเทศไทยด้วย¹⁰⁰

2.6.1.2 ความหมายของเครื่องหมายการค้า

กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยในขณะนี้คือ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2537 หรือที่เรียกกันว่า The Trade Marks Act 1994 แก้ไขครั้ง

⁹⁸ ปวีณา เอี่ยมศิริกุลมิตร, *เรื่องเดิม*, หน้า 84.

⁹⁹ วีรภัทร ทรัพย์มาตกุล, *ปัญหาการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าในรูปกลุ่มของสี* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546), หน้า 111.

¹⁰⁰ ไชยยศ เหมะรัชตะ, *ลักษณะของกฎหมายหมายทรัพย์สินทางปัญญา (พื้นฐานความรู้ทั่วไป)*, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2553), หน้า 265.

สุดท้ายเมื่อ พ.ศ. 2553 การให้ความคุ้มครองใช้ทั้งระบบการจดทะเบียนโดยผู้ยื่นคำขอก่อนมีสิทธิดีกว่า (First to File System) และระบบผู้ใช้เครื่องหมายก่อนมีสิทธิดีกว่า (First to Use System)¹⁰¹

ตาม Trade Mark Act 1994 มาตรา 1 ของอังกฤษนั้นให้นิยามเครื่องหมายการค้าเอาไว้ว่า เครื่องหมายการค้า หมายถึง เครื่องหมายใดๆ ที่สามารถแสดงออกมาเป็นภาพวาดหรือการเขียนที่สามารถใช้แบ่งแยกความสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการรายหนึ่งออกจากสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการรายอื่นได้ เครื่องหมายการค้าบางอย่างอาจประกอบด้วยคำ (รวมทั้งชื่อของบุคคล) แบบอักษร หรือรูปทรงของสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ของสินค้านั้นได้

หลักเกณฑ์ในการแยกว่าเป็นเครื่องหมายหรือไม่ มีหลักดังนี้ คือ

1) เครื่องหมายสามารถมองเห็นได้หรือไม่ หลักเกณฑ์ข้อนี้กำหนดขึ้นเพื่อรับรองว่าการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านั้นสามารถใช้ได้

2) เครื่องหมายนั้น สามารถทำให้สินค้าหรือบริการของเจ้าของสิทธิแตกต่างจากสินค้าหรือบริการอื่นได้หรือไม่ ซึ่งจุดประสงค์ของประเด็นนี้คือ การรับรองว่ามีเพียงเครื่องหมาย ซึ่งได้รับการจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายเท่านั้นที่สามารถทำหน้าที่ทั้งหมดของเครื่องหมายการค้าในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าดังกล่าวได้โดยการเป็นสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด

2.6.1.3 ลักษณะของเครื่องหมายการค้าประชาคมอันพึงรับจดทะเบียนได้

คุณลักษณะของเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนได้ประกอบด้วย

1) ต้องมีลักษณะเป็นเครื่องหมายการค้าตามที่กำหนดไว้ใน The Trade Mark Act 1938 มาตรา 1 (1) ที่กำหนดว่า เครื่องหมายการค้า หมายถึง เครื่องหมายใดๆ ที่สามารถมองเห็นได้ และทำให้ประชาชนหรือผู้ใช้ทราบว่าเป็นสินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้าที่แตกต่างจากสินค้าหรือบริการอื่น เครื่องหมายการค้าบางอย่างอาจประกอบด้วยคำ (รวมทั้งชื่อของบุคคล) แบบตัวอักษร หรือรูปทรงของสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ของสินค้านั้นได้¹⁰²

2) เครื่องหมายที่สามารถมองเห็นได้ ซึ่งหลักเกณฑ์ในข้อนี้เป็นหลักในเชิงปฏิบัติและเชิงบริหาร ระบบการจดทะเบียนขึ้นอยู่กับความสามารถของนายทะเบียนในการตรวจสอบคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าว่าสอดคล้องกับ The Trade Mark Act 1994 และกฎเกณฑ์ต่างๆ

¹⁰¹ สิริกร จันทรดี, การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมตามข้อ 10 ทวิ แห่งอนุสัญญาปารีส (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2551), หน้า 42.

¹⁰² ไกรฤทธิ มณีราชกิจ, ปัญหาการพิจารณาลักษณะบ่งเฉพาะในเครื่องหมายการค้าของคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าและศาล: ศึกษากรณีเครื่องหมายปกตินิยม (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554), หน้า 90.

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ความสามารถในการระบุเครื่องหมายที่ขอหรือจะจดทะเบียนได้ถูกต้อง จึงมีความสำคัญมาก หากเครื่องหมายดังกล่าวไม่สามารถมองเห็นได้ หรือไม่สามารถนำมาแสดงต่อ นายทะเบียน นายทะเบียนก็ไม่สามารถแยกประเภทและตรวจสอบคำขอได้ ซึ่งในกรณีนี้หมายถึง ความสามารถอธิบายลงในกระดาษได้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งซึ่งดูเหมือนว่าข้อกำหนดนี้สามารถปฏิบัติได้จริง และสามารถจัดการได้อย่างเป็นระบบ หากไม่มีการกำหนดให้เครื่องหมายที่จะนำมาจดทะเบียนนั้นต้อง สามารถแสดงเป็นภาพหรือลายลักษณ์อักษรได้แล้วจะทำให้สำนักทะเบียนจัดหมวดหมู่และตรวจสอบ การขอจดทะเบียนได้ยากมาก อีกทั้งการค้นทะเบียนโดยสำนักทะเบียนนี้เจ้าของเครื่องหมายตัวแทน หรือสาธารณชนก็จะทำได้ยากเช่นกัน¹⁰³ ซึ่งการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะต้องมีตัวอย่าง เครื่องหมายการค้าในคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า จะต้องมีการแสดงเครื่องหมายการค้า ซึ่งทำให้ สามารถตัดสินใจได้ เพื่อที่จะให้บุคคลที่จะตรวจสอบสมุดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและเข้าใจได้ว่า เครื่องหมายการค้านั้นมีลักษณะอย่างไร การเสนอตัวอย่างเครื่องหมายนั้นจะต้องมีรายละเอียดพอให้ เข้าใจถึงลักษณะของเครื่องหมายการค้าได้โดยชัดเจนและไม่คลุมเครือหรืออธิบายลักษณะสำคัญของ เครื่องหมายการค้าได้ชัดเจน โดยเครื่องหมายการค้าต้องสามารถทำให้บุคคลที่ไม่เคยรู้จักเครื่องหมาย นั้นมาก่อนเข้าใจเครื่องหมายดังกล่าวได้¹⁰⁴

3) สามารถแยกสินค้าหรือบริการจากสินค้าหรือบริการอื่นได้ ซึ่งเป็นเงื่อนไข สำคัญในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามมาตรา 1 (1) ใน The Trade Mark Act 1984 ทั้งนี้ ก็เพื่อที่จะรับรองว่าเครื่องหมายการค้าที่ทำหน้าที่สำคัญในการเป็นเครื่องหมายการค้าได้ หาก เครื่องหมายนั้นไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะก็ไม่สามารถจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้

เครื่องหมายการค้าเป็นส่วนสำคัญของการแข่งขันทางการค้า เนื่องจากว่าหาก ไม่มีการระบุถึงผลผลิตหรือธุรกิจของผู้ประกอบการที่แข่งขันกันในตลาดการค้าโดยเครื่องหมายการค้า แล้ว ผู้ที่ต้องการซื้อสินค้าหรือบริการก็จะไม่สามารถแยกความแตกต่างของสินค้าที่ตนชอบออกจาก สินค้าของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเลือกจากการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการที่ผ่านมาหรือจากการโฆษณา¹⁰⁵

เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในอังกฤษอาจถูกปฏิเสธไม่ให้รับการจดทะเบียน ใน 2 กรณีด้วยกัน คือ การปฏิเสธโดยกฎหมาย และการปฏิเสธด้วยเหตุผลอันเกี่ยวเนื่องกัน

¹⁰³ ปกรณ์ เทศทำนุ, ปัญหาการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในรูปของกลิ่นและเสียง (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546), หน้า 77-78.

¹⁰⁴ เดวิท พุ่มชนะโชคชัย, เครื่องหมายที่เล็งถึงคุณสมบัติของสินค้าโดยตรง: ศึกษาปัญหา การใช้และการตีความกฎหมายของนายทะเบียนและคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550), หน้า 60.

¹⁰⁵ ปกรณ์ เทศทำนุ, เรื่องเดิม, หน้า 56.

การปฏิเสธโดยกฎหมาย ตามมาตรา 3 ได้กำหนดไว้ว่า

(1) สิ่งต่อไปนี้จะไม่ได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

ก) เครื่องหมายซึ่งไม่มีคุณสมบัติตามมาตรา 1 (1)

ข) เครื่องหมายการค้าซึ่งไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะ

ค) เครื่องหมายการค้า ซึ่งประกอบด้วยเครื่องหมายหรือเครื่องแสดง

เพื่อบ่งชี้ชนิด คุณสมบัติ ปริมาณ วัสดุประสงค์ คุณค่า แหล่งกำเนิดของสินค้า เวลาในการผลิตสินค้า หรือให้บริการ หรือลักษณะอื่นๆ ของสินค้าหรือบริการ

ง) เครื่องหมายการค้า ซึ่งประกอบด้วยเครื่องหมาย หรือเครื่องบ่งชี้ ซึ่งได้กลายเป็นสิ่งที่ใช้กันสามัญในทางการค้า

เครื่องหมายการค้าจะไม่ถูกปฏิเสธการจดทะเบียนตาม ก) ข) ค) และ ง) ข้างต้น ถ้าก่อนวันยื่นคำขอจดทะเบียนปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีลักษณะบ่งเฉพาะโดยการใช้เกิดขึ้น

แต่ทั้งนี้ภาระในการพิสูจน์เพื่อแสดงให้เห็นว่าเครื่องหมายดังกล่าว ได้มีซึ่งลักษณะบ่งเฉพาะโดยการใช้ นั้น จะเป็นหน้าที่ของผู้จดทะเบียนที่จะต้องแสดงต่อนายทะเบียน ซึ่งในคดี Lloyd Schuhfabrik Meyer & Co GmbH v Klisjen Handel BV [2000] FSR 77, โดยศาล ECJ ได้ตัดสินเกี่ยวกับเครื่องหมายว่ามีลักษณะบ่งเฉพาะหรือไม่ โดยได้กล่าวว่า สิ่งที่ถูกนำมาพิจารณารวมถึงข้อเท็จจริงว่าเครื่องหมายมีพื้นฐานเป็นการพรรณนาถึงสินค้าหรือบริการที่ได้มีการจดทะเบียนไว้แล้วหรือไม่ ส่วนแบ่งทางการตลาดของเครื่องหมายมีการแพร่กระจายในหมู่ประชาชน และระยะเวลาในการใช้เครื่องหมายนั้นมากเท่าใด ผู้ประกอบการได้ลงทุนไปเป็นจำนวนเท่าใดในการส่งเสริมเครื่องหมายนั้น สัดส่วนของสาธารณชนที่เกี่ยวข้องที่จำแนกแยกแยะว่าสินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายดังกล่าวเป็นของผู้ประกอบการรายใดโดยเฉพาะและค่าแถลงการณ์จากหอการค้าและสมาคมอุตสาหกรรมหรือผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง¹⁰⁶ นอกจากนี้ตามแนวคำพิพากษาของ ECJ ยังมีอีกประเด็นหนึ่งที่ถูกนำมาพิจารณาประกอบด้วยคือ เรื่องของประโยชน์แห่งสาธารณชนว่ายังคงมีสิ่งเดียวอื่นๆ ให้ผู้ประกอบการรายอื่นได้ใช้อย่างไม่เป็นการจำกัดการแข่งขันอย่างไม่เป็นธรรมหรือไม่ ซึ่งเป็นการนำทฤษฎีว่าด้วยหน้าที่การใช้งานมาใช้ประกอบการพิจารณา ซึ่งสิ่งที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้เครื่องหมายที่ต้องพิสูจน์เพื่อแสดงให้เห็นว่าเครื่องหมายดังกล่าวได้มาซึ่งลักษณะบ่งเฉพาะโดยการใช้และในการทางปฏิบัติแล้วการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในรูปของสีเดียวส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการได้มาซึ่งลักษณะบ่งเฉพาะจากการใช้¹⁰⁷

¹⁰⁶ David Bainbridge, *Intellectual Property* (Malaysia: Harlow, 2002), p. 559.

¹⁰⁷ พินิดา อังคสิงห์, การให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าในรูปแบบของสีเดียว (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2550), หน้า 84.

- (2) เครื่องหมายไม่อาจจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าได้ ถ้า
- ก) รูปร่างรูปทรงดังกล่าวเป็นผลมาจากธรรมชาติของตัวสินค้านั้น
 - ข) รูปร่างรูปทรงของสินค้าเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้บรรลุผลทางด้าน

เทคนิค หรือ

- ค) รูปร่างรูปทรงนั้นให้ความสำคัญด้านคุณค่าแก่ ตัวสินค้า
- (3) เครื่องหมายการค้าจะไม่ได้รับการจดทะเบียนถ้าเครื่องหมายการค้านี้
- ก) ขัดต่อรัฐประศาสน์นโยบายหรือศีลธรรมอันดี หรือ
 - ข) เป็นการลวงสาธารณชนในเรื่องธรรมชาติ คุณภาพ หรือแหล่งกำเนิด

สินค้าหรือบริการ¹⁰⁸

ส่วนเครื่องหมายการค้าซึ่งขัดต่อกฎหมายของอังกฤษและกฎหมายของประเทศในกลุ่มของสภายุโรปจะไม่ได้รับการจดทะเบียนตามมาตรา 3 (4) เช่น เครื่องหมายธงชาติ ตราสัญลักษณ์ขององค์กรสหประชาชาติ เป็นต้น

เครื่องหมายการค้าจะไม่ได้รับการจดทะเบียนถ้าจงใจ หรือพาดพิงถึงเครื่องหมายที่ต้อง ห้ามมิให้รับจดทะเบียนตามมาตรา 4 ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 3 (5)

ในกรณีที่มีการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าโดยเจตนาไม่สุจริต คำขอ ก็จะถูกปฏิเสธตามมาตรา 3 (6)

การปฏิเสธด้วยเหตุผลอันเกี่ยวเนื่องกัน ในกรณีนี้เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องหมายการค้าที่ยื่นจดทะเบียน กับเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนก่อนหน้านี้

โดยมาตรา 5 (1) กำหนดให้เครื่องหมายการค้าจะไม่ได้รับการจดทะเบียน ถ้ามีความเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนก่อนหน้านี้ตามมาตรา 6 (1) เพื่อใช้กับสินค้าหรือบริการชนิดเดียวกัน ในกรณีดังกล่าวไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงความสับสนหลงผิดของสาธารณชนแต่อย่างใด

เครื่องหมายการค้าที่เหมือนกันเพื่อใช้กับสินค้าและบริการที่คล้ายกัน หรือเครื่องหมายการค้าที่คล้ายกันเพื่อใช้กับสินค้าและบริการที่เหมือนกัน หรือเครื่องหมายการค้าที่คล้ายกันเพื่อใช้กับสินค้าและบริการที่คล้ายกันกับเครื่องหมายการค้าซึ่งได้รับการจดทะเบียนก่อนหน้านี้ และก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดของสินค้าขึ้นก็จะไม่ได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

¹⁰⁸ ประภาพร พ่วงรอด, ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของเจ้าของร่วมในเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี, 2552), หน้า 65-66.

นอกจากนี้ เครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่ได้รับ การจดทะเบียนก่อนเพื่อใช้กับสินค้าหรือบริการที่ต่างชนิดกันจะไม่ได้รับการจดทะเบียนในฐานะ เครื่องหมายการค้า ถ้าเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนก่อนเป็นเครื่องหมายการค้าที่มี ชื่อเสียงแพร่หลายในอังกฤษหรือในกลุ่มสหภาพยุโรป ตามมาตรา 5 (3)

ทั้งนี้ เครื่องหมายการค้าอาจถูกปฏิเสธโดยไม่ได้รับการจดทะเบียน ถ้าการใช้ เครื่องหมายการค้าดังกล่าวจะเป็นการขัดต่อกฎหมายซึ่งให้ความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่ไม่ จดทะเบียน หรือสัญลักษณ์ในทางการค้าอื่นๆ หรือสิทธิที่มีอยู่ก่อน ที่ยังไม่ได้จดทะเบียนตามมาตรา 5 (4) ซึ่งบัญญัติว่า เครื่องหมายการค้าจะไม่ได้รับการจดทะเบียน ถ้ามีการให้ความคุ้มครองการใช้ในอังกฤษ อยู่แล้ว

ก) โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย (โดยเฉพาะกฎหมายเรื่องลวงขาย) คุ้มครอง แก่เครื่องหมายการค้าที่ไม่จดทะเบียนหรือการใช้เครื่องหมายอื่นในทางการค้า หรือ

ข) โดยอาศัยอำนาจของสิทธิที่มีอยู่ก่อน (Earlier Right) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาศัยอำนาจของกฎหมายลิขสิทธิ์ แบบผลิตภัณฑ์ หรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่จดทะเบียน

ดังนั้น บุคคลจึงมีสิทธิป้องกันการใช้เครื่องหมายการค้าตามกฎหมายฉบับนี้ใน ฐานะเจ้าของ “สิทธิที่มีอยู่ก่อน” ในอันที่เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า

ไม่มีข้อความใดในมาตรานี้ที่จะยับยั้งการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เจ้าของ เครื่องหมายการค้าได้จดทะเบียนไว้ก่อนหน้าหรือความยินยอมในสิทธิในเครื่องหมายการค้าใดๆ ที่มี อยู่ก่อนหน้าตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 5 (5)

กรณีเกี่ยวเนื่องที่ทำให้ไม่สามารถจดทะเบียนได้นี้เป็นสิ่งรับรองว่า สิทธิที่มีอยู่ ก่อนจะได้รับความคุ้มครองโดยการปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนคำขอที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งในอนาคต ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญต่อระบบการยื่นขอจดทะเบียนในประเทศอังกฤษ¹⁰⁹

ทั้งนี้ นายทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะไม่ปฏิเสธคำขอโดยเหตุแห่งเครื่องหมาย การค้าที่มีอยู่ก่อนหรือสิทธิอื่นๆ ที่มีอยู่ก่อน นอกจากเป็นการปฏิเสธเนื่องจากถูกคัดค้านโดยเจ้าของ เครื่องหมายการค้าที่มีอยู่ก่อนหรือโดยเจ้าของสิทธิอื่นๆ ที่มีอยู่ก่อนนั้นตามมาตรา 7 (2)

อย่างไรก็ดี หากเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนก่อนหรือ เจ้าของสิทธิที่มีอยู่ก่อนให้ความยินยอมในการยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอาจทำให้เครื่องหมาย การค้านั้นได้รับการจดทะเบียน¹¹⁰

¹⁰⁹ ศรีลา ทองกลาง, ปัญหาการพิจารณาลักษณะบ่งเฉพาะของเครื่องหมายคำผสมตาม พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย รุจกิงบัณฑิตย, 2553), หน้า 60.

2.6.1.4 การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม

การเตรียมคำขอ¹¹¹ ข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง บุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำขออาจเป็นบุคคลธรรมดา บริษัท หรือองค์การร่วม (Collective Organization) กรณีผู้ยื่นคำขอที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ในสหราชอาณาจักรสามารถยื่นคำขอได้ โดยต้องมีสถานที่ติดต่อได้ในสหราชอาณาจักร มิฉะนั้น จะต้องตั้งตัวแทนในสหราชอาณาจักร ภาษาที่ใช้ในคำขอจดทะเบียนให้ใช้ภาษาอังกฤษในการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า โดยที่จำนวนและจำพวกสินค้า/บริการในคำขอจดทะเบียนคำขอจดทะเบียน 1 คำขอ สามารถขอจดทะเบียนคุ้มครองสินค้า และ/หรือบริการได้โดยไม่จำกัดจำพวก โดยที่การยื่นคำขอ ผู้ยื่นคำขอที่เป็นองค์กรขนาดใหญ่สามารถยื่นคำขอผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้หากมีการยื่นคำขอเป็นจำนวนมาก การขอถือสิทธิย้อนหลัง ผู้ยื่นคำขอสามารถขอให้อัตโนมัติยื่นคำขอจดทะเบียนครั้งแรกในต่างประเทศ โดยอาศัยการยื่นคำขอในสหราชอาณาจักรได้ ในขณะเดียวกันก็สามารถขอถือสิทธิดังกล่าวในต่างประเทศโดยอาศัยการยื่นคำขอในสหราชอาณาจักรภายใต้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า กลุ่มประชาคมยุโรป (Community Trade Marks) และระบบพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) ได้เช่นกัน และหลังจากการตรวจสอบแล้วจะประกาศโฆษณาคำขอจดทะเบียน และอนุญาตได้รับการจดทะเบียนโดยจะทำการประกาศโฆษณาคำขอจดทะเบียนในวารสารเครื่องหมายการค้า (Trade Marks Journal) เพื่อเปิดโอกาสให้มีการคัดค้าน

อายุความคุ้มครอง เครื่องหมายการค้าที่ได้รับจดทะเบียนมีระยะเวลา 10 ปีนับจากวันที่ได้รับการจดทะเบียน โดยผู้จดทะเบียนสามารถขอต่ออายุความคุ้มครองได้โดยไม่จำกัดโดยต่ออายุได้คราวละ 10 ปี

กระบวนการจดทะเบียนโดยปกติใช้ระยะเวลาประมาณ 8-9 เดือน หากไม่มีการคัดค้านหรือการปฏิเสธคำขอ

หลักกฎหมายของประเทศอังกฤษในการพิจารณาคำขอที่ยื่นเข้ามาสู่การพิจารณาของนายทะเบียนนั้น โดยหลักเกณฑ์ในการพิจารณาแล้วนายทะเบียนจะไม่พิจารณาความเหมือนคล้ายเป็นอันดับแรกก่อน แต่จะอนุญาตให้ทุกคำขอลงประกาศโฆษณาฯ ได้ หากพิจารณาได้ว่าเครื่องหมายค้านั้นมีลักษณะบ่งเฉพาะ (Distinctiveness of Mark) แล้ว

ผู้มีสิทธิหรือผู้มีส่วนได้เสียสามารถที่จะคัดค้านคำขอที่ลงประกาศโฆษณาฯ ภายใต้หลักเกณฑ์ที่ว่าผู้ขอรายแรกสามารถที่จะคัดค้านคำขอที่ยื่นจดทะเบียนเข้ามาในภายหลัง ซึ่งการที่จะคัดค้านได้นั้น เครื่องหมายการค้าของผู้จดทะเบียนรายแรกต้องจดทะเบียนได้เสียก่อน และอีกกรณีหนึ่ง

¹¹⁰ วีรภัทร ทรัพย์มาตีกุล, *เรื่องเดิม*, หน้า 113-115.

¹¹¹ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, *คู่มือการขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศ 30 ประเทศ* (กรุงเทพมหานคร: กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2548), หน้า 451-452.

หากเครื่องหมายที่ยื่นขอจดทะเบียนรายแรกได้ผ่านการใช้จนเป็นที่รู้จักจนแพร่หลายแล้ว เจ้าของเครื่องหมายก็สามารถที่จะยื่นคัดค้านคำขอที่ยื่นขอจดทะเบียนเข้ามาในภายหลังได้ โดยไม่ต้องให้เครื่องหมายการค้านั้นได้รับการจดทะเบียนเสียก่อน

2.6.1.5 สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคม

เจ้าของเครื่องหมายการค้ามีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในราชอาณาจักร การจดทะเบียนการโอนสิทธิความเป็นเจ้าของในเครื่องหมายการค้าและการอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้า ไม่ใช่เป็นสิ่งที่บังคับ อย่างไรก็ตาม เจ้าของเครื่องหมายการค้าควรดำเนินการจดทะเบียนการโอนสิทธิหรือการอนุญาตให้ใช้สิทธิภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่มีการโอนสิทธิหรือมีการอนุญาตให้ใช้สิทธิ มิฉะนั้น ผู้รับโอนสิทธิและผู้ได้รับอนุญาตจะไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายหรือค่าอะไรที่ควรได้รับจากการกระทำละเมิดต่อเครื่องหมายการค้านั้น ในช่วงเวลาหลังจากวันที่ทำการโอนสิทธิหรือการอนุญาตให้ใช้สิทธิ และก่อนวันรับจดทะเบียนการโอนสิทธิหรือการอนุญาตให้ใช้สิทธิดังกล่าว นอกจากนี้ ผู้รับโอนสิทธิและผู้อนุญาตไม่สามารถอ้างสิทธิยับยั้งบุคคลภายนอกที่มีผลประโยชน์ขัดแย้งกับเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนที่ไม่ทราบถึงการโอนสิทธิดังกล่าว และไม่มีสิทธิป้องกันสิทธิในเครื่องหมายการค้าหรือได้รับการเยียวยา ในกรณีที่มีการละเมิดเครื่องหมายการค้าก่อนวันยื่นการจดทะเบียนการโอนสิทธิหรือการอนุญาตให้ใช้สิทธิ

เครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วนั้น อาจถูกเพิกถอนในเวลาใดๆ ก็ได้ หากไม่มีการใช้เครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนภายในเวลา 5 ปี หลังจากที่ได้มีการจดทะเบียน หรือในกรณีที่เครื่องหมายการค้านั้นไม่มีคุณสมบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า¹¹²

2.6.2 กฎหมายเครื่องหมายการค้าในประเทศฝรั่งเศส

กฎหมายเครื่องหมายการค้าในประเทศฝรั่งเศส (Law No. 91-7 of January 4, 1991) / (Law No.92-597 on Intellectual Property Code), (Decree on Trade Mark and Service Marks)

ปัจจุบันฝรั่งเศสเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันดับ 5 ของโลก เป็นอันดับ 2 ในสหภาพยุโรป เป็นผู้ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม (โดยเฉพาะเครื่องจักรและอุปกรณ์) อันดับ 4 และส่งออกสินค้าเกษตร (ธัญพืชและอุตสาหกรรมอาหาร) เป็นอันดับ 2 ของโลก ในด้านการลงทุน ฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีการลงทุนจากต่างประเทศมากเป็นอันดับ 2 ของโลก โดยจุดแข็ง คือ คุณภาพของแรงงาน ความก้าวหน้าในเรื่องการค้นคว้าและวิจัย และเทคโนโลยีขั้นสูง โดยนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลฝรั่งเศสชุดปัจจุบันคือการดำเนินนโยบายแบบเชิงรุก เน้นเร่งกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ ตั้งเป้าหมายในการรักษา

¹¹² ญัตติ ชินประดิษฐ์สุข, การใช้เครื่องหมายการค้าเป็นหลักประกันทางธุรกิจ (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2552), หน้า 81-82.

สมดุลงบประมาณให้ได้ภายในปี ค.ศ. 2017 อีกทั้งยังดำเนินมาตรการเพื่อแก้ไขอัตราการว่างงาน และการเพิ่มการลงทุนในประเทศ รัฐบาลฝรั่งเศสยังได้จัดวางแนวคิดริเริ่มเพื่อปฏิรูปสหภาพยุโรปและส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจภายในสมาชิกยูโรโซน¹¹³ จากข้อเท็จจริงนี้เอง ทำให้ผู้เขียนเห็นว่าประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรป เนื่องจากนอกจากที่ประเทศฝรั่งเศสจะเป็นประเทศที่ติดอันดับ 1 ใน 5 ของโลกในด้านต่างๆ ซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องหมายการค้าเป็นส่วนประกอบในการดำเนินธุรกิจเพื่อส่งออกสินค้าแล้ว ฝรั่งเศสยังเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยเฉพาะการออกแบบรูปแบบสินค้าต่างๆ จึงทำให้ฝรั่งเศสค่อนข้างเข้มงวดทางด้านกฎระเบียบเกี่ยวกับความคุ้มครองด้านทรัพย์สินทางปัญญา ประกอบกับประเทศฝรั่งเศสให้ความสำคัญคุ้มครองหรือมีระบบรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์อย่างครบวงจร มีมาตรฐานการตรวจสอบที่วางใจได้ รวมทั้งสามารถทราบแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์ด้วยวิธีการต่างๆ ที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งผลิต ที่ให้ความคุ้มครองทางกฎหมายในระดับยุโรปในการสงวนเรียกชื่อผลิตภัณฑ์ตามแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ ดังนั้น จึงมีความเกี่ยวเนื่องกับเครื่องหมายการค้า อีกทั้งฝรั่งเศสยังเป็นผู้ค้าสำคัญลำดับที่ 4 ของไทยในกลุ่มประเทศอียู (รองจากเยอรมนี สหราชอาณาจักร และเนเธอร์แลนด์) ดังนั้น ผู้เขียนจึงต้องการศึกษาว่าประเทศฝรั่งเศสมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรปเช่นไร และหากมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว จะทำให้การแข่งขันทางการค้ากับสหภาพยุโรปมีศักยภาพมากขึ้นหรือไม่ นอกจากนี้ การที่พบว่าสินค้าลอกเลียนแบบที่ถูกจับกุมและยึดโดยศุลกากรฝรั่งเศสมีแหล่งกำเนิดจากประเทศไทยมากที่สุด จึงทำให้ประเทศฝรั่งเศสค่อนข้างมีปัญหาทางการค้ากับกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งไทย โดยเฉพาะความผิดเรื่องการลอกเลียนแบบเครื่องหมายการค้า ซึ่งพบว่า 7 ใน 10 ของเครื่องหมายการค้าที่พบว่ามี การลอกเลียนแบบนั้น เป็นเครื่องหมายการค้าของประเทศฝรั่งเศส ผู้เขียนจึงต้องการศึกษากฎหมายเครื่องหมายการค้าประชาคมที่มีสหภาพยุโรปเป็นแม่แบบว่า หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระบบเดียวแล้ว ปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้า น่าจะลดลงอย่างมาก เพราะมีระบบการจดทะเบียนที่ง่ายเป็นระบบเดียว เสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการจดทะเบียนแบบรายประเทศ ทั้งยังนำมาซึ่งผลประโยชน์ทางด้านอื่นๆ ที่ตามมาอีกด้วย

¹¹³ กระทรวงการต่างประเทศ, ความสัมพันธ์กับประเทศและภูมิภาคต่าง ๆ, คำนวนที่ 21 มิถุนายน 2557 จาก <http://www.mfa.go.th/main/th/world/74/10412-สาธารณรัฐฝรั่งเศส.html>

ในประเทศฝรั่งเศส “พระราชบัญญัติว่าด้วยโรงงาน การผลิตและสถานที่ทำงาน” (ลงวันที่ 20 เมษายน) 2346 (มาตราที่ 16) ได้บัญญัติเกี่ยวกับระบบเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นว่าเป็นการก่ออาชญากรรม นอกจากนี้ พระราชบัญญัติอาญา 2353 (มาตรา 142) และ 2367 (มาตรา 433) ระบุว่าการใช้ชื่อของผู้อื่น หรือใช้ชื่อสถานที่ที่ผลิตสินค้าในทางที่มีขอบ เป็นการก่ออาชญากรรมที่ต้องถูกลงโทษ

แม้ว่าระบบนี้จะไม่ก้าวหน้าเท่าระบบกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่มีอยู่ในปัจจุบัน เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2400 ประเทศฝรั่งเศสได้ก่อตั้งระบบเครื่องหมายการค้าเป็นครั้งแรกของโลกชื่อว่า “พระราชบัญญัติเครื่องหมายการผลิตและสินค้า” เป็นระบบเครื่องหมายการค้าที่ประกอบไปด้วยการใช้งานและระบบตรวจสอบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า จนกระทั่งได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าว ประเทศฝรั่งเศสจึงได้ใช้ระบบการใช้งานเพียงอย่างเดียว แม้ว่าจะมีเรื่องหลักดินแดนของอาณานิคมเก่าฝรั่งเศส แต่ระบบนี้ก็ยังไม่ใช้เรื่อยมา กฎหมายนี้ได้มีการแก้ไขบางส่วนในปี พ.ศ. 2433 และ พ.ศ. 2487 และได้เลิกใช้ไปในปี พ.ศ. 2507 ต่อมาวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2507 ประเทศฝรั่งเศสได้ใช้ระบบการลงทะเบียน ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการยื่นขอสิทธิในเครื่องหมายการค้า และการสูญเสียสิทธิอันเกิดจากการใช้เครื่องหมายการค้าที่ล้มเหลว กฎหมายปัจจุบันได้ก่อตั้งขึ้นในเดือนมกราคม พ.ศ. 2534 อันครอบคลุมหลายๆ ประเด็น เช่น การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียง เครื่องหมายการค้าแบบสามมิติ เครื่องหมายการค้าเสียง และระบบการจดทะเบียนที่ต้องมีการเผยแพร่ จนกระทั่งประเทศฝรั่งเศสได้เป็นผู้นำในการก่อตั้งสหภาพยุโรป¹¹⁴

ประเทศฝรั่งเศสเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความสำคัญในการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ ดังนั้น ฝรั่งเศสจึงมีส่วนได้ส่วนเสียอย่างมากในการดำเนินการปกป้องสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาทั่วโลก ภายใต้รูปแบบสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาของฝรั่งเศส ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมจะได้รับการปกป้องโดยสิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า ฝรั่งเศสเป็นภาคีของอนุสัญญามาตริดว่าด้วยเรื่องเครื่องหมายการค้า¹¹⁵ โดยกฎหมายที่คุ้มครองเครื่องหมายการค้าของสาธารณรัฐฝรั่งเศส คือ กฎหมายเครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายบริการ (Law No. 91-7 of January 4, 1991) ซึ่งประเทศฝรั่งเศสเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป ข้อเรียกร้องที่เกี่ยวกับข้อกฎหมายจึงต้องดำเนินการภายใต้กฎหมายเครื่องหมายการค้าสหภาพยุโรป ภายใต้กฎหมายเครื่องหมายการค้าฝรั่งเศสนั้น บริษัทหรือบุคคลที่มีได้อาศัยอยู่ในประเทศฝรั่งเศสหรือมิได้เป็นประชากร

¹¹⁴ Shoen Ono, *Overview of Japanese Trademark Law*, 2nd ed., Published on December 25, 1999, Retrieved October 14, 2014 from <http://www.iip.or.jp/translation/ono/ch2.pdf>

¹¹⁵ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ, *สิทธิทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศฝรั่งเศส*, ค้นวันที่ 19 มิถุนายน 2557 จาก <http://112.121.130.212/DEP/DOC/55/55000849.pdf>

ที่อาศัยในสหภาพยุโรปหรือประเทศในกลุ่มเศรษฐกิจยุโรป ต้องจัดหาตัวแทนในประเทศฝรั่งเศส พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าในฝรั่งเศสให้ความสำคัญคุ้มครองการละเมิดสิทธิ ในเครื่องหมายการค้า ที่จดทะเบียนไว้แล้ว โดยให้ความสำคัญคุ้มครองครอบคลุม 11 อาณาเขตในประเทศฝรั่งเศส กฎหมาย เครื่องหมายการค้าฝรั่งเศสบังคับให้ใช้เครื่องหมายการค้าฝรั่งเศสภายใน 5 ปีแรก หลังจากที่ยื่นจดทะเบียน แล้ว และยังกำหนดให้มีการใช้เครื่องหมายการค้าที่แน่นอนอย่างจริงจังและเปี่ยมประสิทธิภาพ เพื่อป้องกัน ความเสี่ยงในการถูกเพิกถอนจากการไม่ใช้เครื่องหมายการค้า¹¹⁶ นอกจากนี้ยังมีประมวลกฎหมาย ทรัพย์สินทางปัญญาใน ค.ศ. 1992 (Law No.92-597 on Intellectual Property Code) ซึ่งได้รับการ ปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การปรับปรุงแก้ไขครั้งล่าสุดมีขึ้นเมื่อ ค.ศ. 2002 โดยกฎหมายฉบับนี้ จะคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาหลายประเภท ส่วนที่เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า คือมาตรา L711-1 ถึง L717-7 กฎหมายอีกฉบับที่คุ้มครองเครื่องหมายการค้าคือ กฎศีกว่าด้วยเครื่องหมายการค้าและ เครื่องหมายบริการ ค.ศ. 1992 (Decree on Trade Mark and Service Marks) ซึ่งได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งล่าสุดเมื่อ ค.ศ. 1996¹¹⁷ ทั้งนี้ เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองโดยระบบการจดทะเบียน โดยใช้ระบบผู้ยื่นคำขอก่อนมีสิทธิดีกว่า

2.6.2.1 วัตถุประสงค์และความเป็นมาของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

ในตลาดการค้าปัจจุบันนี้ ความสำคัญของ “เครื่องหมายการค้า” (Marque) นอกจาก จะใช้ในการแบ่งแยกสินค้าชนิดเดียวกันออกจากกันแล้ว ยังมีอิทธิพลต่อการบริโภคของผู้บริโภคด้วย โดยจะเห็นได้ว่าในหลายๆ กรณีผู้บริโภคได้เลือกบริโภคสินค้าหรือบริการจาก “ยี่ห้อ” หรือ “เครื่องหมาย การค้า” นั้นเอง ทั้งนี้ เพราะในเครื่องหมายการค้าได้แฝงไปด้วยภาพลักษณ์ คุณภาพ และความน่าเชื่อถือ ดังนั้น ผู้ผลิตส่วนมากจึงได้ให้ความสำคัญอย่างมากในการเลือก “เครื่องหมายการค้า” ของตน¹¹⁸ กอปรกับเหตุที่ฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยเฉพาะการออกแบบรูปแบบสินค้าต่างๆ ฝรั่งเศสจึงให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เป็นอย่างยิ่ง ทั้งด้านเครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และทรัพย์สินทางปัญญาด้านอุตสาหกรรม ต่างๆ โดยถือปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายสากลระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องและระเบียบปฏิบัติภายใน ของฝรั่งเศสอีกส่วนหนึ่งด้วย เพื่อให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของสิทธิผู้ลงทุน ลงแรง สร้างสรรค์ผลงานทาง

¹¹⁶ European Financial Service Advisory Group, **Trademark Registration Benefits**, Retrieved October 22, 2014 from <http://www.registertrademarks.net/france-trademark/>

¹¹⁷ ชลลดา คงภู, **ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการโอนสิทธิเครื่องหมายการค้า** (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี, 2555), หน้า 104.

¹¹⁸ จีรวัดน์ จงสงวนดี, **การใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์เป็นเครื่องหมายการค้า**, ค้นวันที่ 20 ตุลาคม 2557 จาก http://thaiaixois.online.fr/etc/ik_nomgeo.htm

ปัญหาคือ ด้วยประสงค์ที่จะใช้ผลงานทางปัญญาเหล่านั้นก่อให้เกิดมูลค่าทางพาณิชย์ให้แก่ตน อันเป็นการรักษาไว้ซึ่งสิทธิทางกฎหมายของเจ้าของเครื่องหมายการค้ามิให้ถูกละเมิดจากผู้ที่มีได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้าของตน การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ถูกต้องจะส่งผลให้คู่แข่งทางการค้าทราบถึงการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและเป็นการป้องกันการใช้เครื่องหมายการค้าที่เหมือนกับเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว และที่สำคัญการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะก่อให้เกิดสิทธิทางกฎหมายต่างๆ เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าของตน¹¹⁹

2.6.2.2 ความหมายของเครื่องหมายการค้า

เครื่องหมายการค้าและบริการ หมายความว่า สัญลักษณ์ที่ใช้จำแนกสินค้าและบริการของกิจการหนึ่งออกจากสินค้าและบริการจากกิจการอื่นโดยสัญลักษณ์ที่สามารถนำมาเป็นเครื่องหมายการค้าได้คือ ชื่อต่างๆ ในทุกรูปแบบ (Denominations) สัญลักษณ์ทางเสียง (Audible Signs) และรูปร่างต่างๆ (Figurative Signs) ประเทศฝรั่งเศสไม่ได้แยกคำจำกัดความเครื่องหมายการค้า และเครื่องหมายบริการอย่างในกรณีประเทศไทย¹²⁰

ในประมวลกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาใน ค.ศ. 1992 มาตรา แอล 711-1 ได้ให้ความหมายของ เครื่องหมายการค้าและบริการ คือ “สัญลักษณ์ที่สามารถแสดงออกมาเป็นภาพหรือการเขียน (Graphic) เพื่อใช้แยกความแตกต่างของสินค้าหรือบริการของบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล สัญลักษณ์ที่กล่าวในข้างต้น อาจหมายถึงสิ่งดังต่อไปนี้

- 1) ชื่อในรูปแบบต่างๆ อาทิ คำ คำผสม นามสกุล ชื่อทางภูมิศาสตร์ นามปากกา ตัวอักษร ตัวเลข คำย่อ เป็นต้น
- 2) สัญลักษณ์ที่สามารถได้ยินได้ อาทิ เสียง เสียงดนตรี เป็นต้น
- 3) สัญลักษณ์ที่แสดงออกเป็นรูปร่าง อาทิ ภาพประดิษฐ์ ฉลาก ตราประทับ ภาพนูน ภาพสามมิติ โลโก้ ภาพสังเคราะห์ รูปร่างรูปทรงของผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ หรือการจัดเรียงการผสมผสาน หรือกลุ่มของสี”¹²¹

¹¹⁹ European Financial Service Advisory Group, **Trademark Registration Benefits**, Retrieved October 22, 2014 from <http://www.registertrademarks.net/trademark-registration/>

¹²⁰ ชลลดา คงภู, *เรื่องเดิม*, หน้า 104.

¹²¹ World Intellectual Property Organization (WIPO), **France: Intellectual Property Code**, Retrieved June 21, 2014 from <http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=5563>

2.6.2.3 ลักษณะของเครื่องหมายการค้าประชาคมอันพึงรับจดทะเบียนได้

เครื่องหมายการค้าจะต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะ และยังไม่มีผู้ใดใช้หรือจดทะเบียนมาก่อน อีกทั้งจะต้องไม่เป็นเครื่องหมายที่ต้องห้ามและไม่ทำให้เกิดความสับสนต่อสาธารณชน ทั้งนี้ การมีลักษณะบ่งเฉพาะอาจเกิดจากการใช้¹²²

เครื่องหมายการค้าของประเทศฝรั่งเศสมีลักษณะดังนี้

- 1) สามารถเขียนหรือออกแบบเครื่องหมายการค้า
- 2) เครื่องหมายการค้าประเภทเสียง เช่น เสียงดนตรี ถ้อยคำ สโลแกน
- 3) ต้องไม่เป็นสิ่งที่ทำให้เข้าใจผิดจากลักษณะหรือแหล่งกำเนิดของสินค้า
- 4) ต้องรับรู้ได้โดยการมองเห็นหรือการได้ยินเสียง
- 5) ต้องมีความใหม่ สำหรับสายการผลิตสินค้านั้นๆ¹²³

มาตรา แอล 711-2 เครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ ถือว่าไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะ

- 1) สัญลักษณ์หรือชื่อที่เป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน หรือเป็นภาษาทางเทคนิคที่เป็นคำอธิบายที่จำเป็นหรือที่เป็นปกติทั่วไปของสินค้าและบริการนั้น
- 2) สัญลักษณ์หรือชื่อที่แสดงถึงลักษณะของสินค้าหรือบริการ โดยเฉพาะชนิดคุณภาพ ปริมาณ วัตถุประสงค์ คุณค่า แหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ เวลาในการผลิตสินค้าหรือในการให้บริการ
- 3) เครื่องหมายที่เป็นรูปร่างที่แสดงถึงลักษณะหน้าที่การทำงานของสินค้าหรือแสดงถึงคุณค่าของสินค้าโดยสำคัญ

ทั้งนี้ เครื่องหมายการค้าตามข้อ 1 และข้อ 2 อาจเกิดลักษณะบ่งเฉพาะจากการใช้

มาตรา แอล 711-4 สัญลักษณ์ที่มีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิที่มีอยู่ก่อนนั้น ไม่อาจใช้เป็นเครื่องหมายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิที่มีอยู่ก่อนดังต่อไปนี้

- 1) เครื่องหมายที่ได้รับการจดทะเบียนมาก่อน หรือมีชื่อเสียงแพร่หลายมาก่อน ตามความหมายของอนุสัญญากรุงปารีส สำหรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม
- 2) ชื่อบริษัทที่อาจทำให้สาธารณชนเกิดความสับสน
- 3) ชื่อทางการค้าหรือป้ายชื่อที่เป็นที่รู้จักภายในประเทศ ซึ่งอาจทำให้สาธารณชนเกิดความสับสน
- 4) ชื่อแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin) ที่ได้รับความคุ้มครอง

¹²² กรมทรัพย์สินทางปัญญา, คู่มือการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศ

31 ประเทศ (กรุงเทพมหานคร: กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2554), หน้า 65.

¹²³ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ, เรื่องเดิม, หน้า 2.

- 5) สิทธิของผู้สร้างสรรค์
- 6) สิทธิที่ได้รับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรม
- 7) สิทธิส่วนบุคคลของบุคคลอื่น โดยเฉพาะสิทธิในชื่อ นามแฝง หรือรูปภาพ
- 8) ชื่อ รูปภาพ หรือชื่อเสียงของสำนักงานท้องถิ่น

2.6.2.4 การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม

ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ทั้งนี้ ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนในต่างประเทศสามารถยื่นคำขอจดทะเบียนในประเทศฝรั่งเศสได้โดยตรงต่อสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาฝรั่งเศส (INPI) หรือสำนักงานจดทะเบียนของศาลพาณิชย์ (The Registry of the Commercial Court)¹²⁴ หากมีถิ่นที่อยู่หรือสถานประกอบธุรกิจในประเทศที่เป็นสมาชิกประชาคมยุโรป หรือในประเทศที่ทำความตกลงในข้อตกลงเขตเศรษฐกิจยุโรป มิฉะนั้นจะต้องตั้งตัวแทนในประเทศฝรั่งเศสเพื่อดำเนินการจดทะเบียนแทน¹²⁵

ขั้นตอนการจดทะเบียนและการตรวจสอบเครื่องหมายการค้า เริ่มจากยื่นคำขอไปที่สำนักทรัพย์สินทางปัญญา จากนั้นนายทะเบียนจะตรวจสอบว่าเอกสารที่จำเป็นครบถ้วนหรือไม่ ตลอดจนตรวจสอบว่าเครื่องหมายการค้ามีลักษณะเฉพาะและเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายของผู้อื่นหรือไม่ นอกจากนี้ เครื่องหมายที่จะได้รับการจดทะเบียนต้องไม่เป็นเครื่องหมายที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม เมื่อผ่านการตรวจสอบแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ ลงประกาศโฆษณาในประกาศของสำนักงาน (Office Bulletin) โดยภายใน 2 เดือนนับแต่วันยื่นคำขอจดทะเบียน หากไม่มีผู้คัดค้าน สำนักทรัพย์สินทางปัญญาจึงจะออกใบรับรองให้ สำหรับเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้วจะมีความคุ้มครอง 10 ปี และเมื่อครบกำหนดจะสามารถที่ต่ออายุได้คราวละ 10 ปี¹²⁶ ทั้งนี้ การต่ออายุความคุ้มครองสามารถดำเนินการได้ภายในเวลา 6 เดือนก่อนระยะความคุ้มครองจะสิ้นสุดลง และ 6 เดือนหลังจากอายุความคุ้มครองสิ้นสุดลง ทั้งนี้ กระบวนการจดทะเบียนโดยปกติใช้เวลาประมาณ 8-9 เดือน ในกรณีไม่มีการคัดค้านหรือการปฏิเสธคำขอ

เครื่องหมายการค้าจะได้รับการจดทะเบียนหากไม่ได้รับการปฏิเสธหรือเพิกถอน และการคัดค้านไม่เป็นผลสำเร็จ โดย INPI จะออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนให้ผู้ยื่นคำขอ และจะมีการประกาศการจดทะเบียนดังกล่าวลงในสิ่งตีพิมพ์อย่างเป็นทางการของทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม

¹²⁴ Decree on Trademark and Service Marks 1992 ข้อ 1

¹²⁵ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, กฎหมายแบบผังภูมิวงจรรวม: ประเทศเยอรมัน, หน้า 8, ค้นวันที่ 19 มิถุนายน 2557 จาก <http://onestopservice.ditp.go.th/download/file/281dip.pdf>

¹²⁶ ชลลดา คงภู, *เรื่องเดิม*, หน้า 105.

(Official Bulletin of Industrial Property) ทั้งนี้ ผู้ยื่นคำขอไม่ต้องชำระค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนให้ใช้ภาษาฝรั่งเศสในการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

การโอนสิทธิเครื่องหมายการค้าในสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นการจดทะเบียนการโอนสิทธิเป็นสิ่งบังคับเพื่อวัตถุประสงค์ในการโต้แย้งสิทธิในเครื่องหมายการค้า แต่อย่างไรก็ตาม การไม่ดำเนินการจดทะเบียนการโอนสิทธิไม่กระทบต่อความสมบูรณ์ของการโอนสิทธิดังกล่าว ซึ่งระยะเวลาในการจดทะเบียนการโอนสิทธิขึ้นอยู่กับปริมาณงานของสถาบันทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมแห่งชาติ อย่างไรก็ตาม ปกติจะใช้เวลาประมาณ 2 เดือน ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนการโอนสิทธิต้องยื่นเอกสารดังต่อไปนี้

1) สำเนาหนังสือการโอนสิทธิในเครื่องหมายการค้า หากสำเนาหนังสือการโอนสิทธิเป็นภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาฝรั่งเศสต้องนำส่งคำแปลเป็นภาษาฝรั่งเศสด้วย

2) กรณีที่ตัวแทนของผู้โอนสิทธิหรือผู้รับโอนสิทธิเป็นผู้ยื่นจดทะเบียนการโอนสิทธิให้ยื่นหนังสือมอบอำนาจที่ลงลายมือชื่อโดยตัวแทนทางกฎหมายของผู้โอนสิทธิหรือผู้รับโอน¹²⁷

ค่าธรรมเนียม ค่าธรรมเนียมการสมัคร (การจดทะเบียนครั้งแรกหรือการต่ออายุ) 225 ยูโร (แบบธรรมดา) และ 200 ยูโร (แบบอิเล็กทรอนิกส์) สำหรับประเภทสินค้าหรือบริการ 3 ชนิดขึ้นไป และ 40 ยูโร สำหรับสินค้าที่เพิ่มขึ้นแต่ละชนิด¹²⁸

ผู้ยื่นคำขออาจขอให้ถือวันที่ยื่นคำขอในต่างประเทศเป็นวันยื่นคำขอในประเทศฝรั่งเศสได้ หากคำขอในต่างประเทศเป็นเครื่องหมายการค้าเดียวกัน และครอบคลุมถึงสินค้าและบริการที่เหมือนกันกับที่ยื่นขอจดทะเบียนในประเทศฝรั่งเศส โดยผู้ยื่นคำขอต้องนำส่งสำเนารับรองถูกต้องของคำขอจดทะเบียนในต่างประเทศพร้อมคำแปลภาษาฝรั่งเศสหากเอกสารดังกล่าวเป็นภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้ ต้องนำส่งเอกสารดังกล่าวให้ INPI ในเวลาที่ยื่นคำขอจดทะเบียนหรือภายในเวลา 3 เดือนนับแต่วันยื่นแบบคำขอ¹²⁹

2.6.2.5 สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคม

เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนกับสำนักทรัพย์สินทางปัญญาฝรั่งเศส (Institut National de la Propriété Industrielle หรือ INPI) จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยเจ้าของเครื่องหมายการค้ามีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะใช้เครื่องหมายการค้ากับสินค้าหรือบริการที่จดทะเบียนไว้ และสามารถทำสัญญาอนุญาตให้บุคคลอื่นใช้เครื่องหมายของตนได้¹³⁰ รวมถึงเจ้าของเครื่องหมายการค้ามีสิทธิ

¹²⁷ ชลลดา คงภู, *เรื่องเดิม*, หน้า 105-106.

¹²⁸ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ, *เรื่องเดิม*, หน้า 3.

¹²⁹ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, *กฎหมายแบบผังภูมิวงจรรวม: ประเทศเยอรมัน, เรื่องเดิม*, หน้า 9.

¹³⁰ ชลลดา คงภู, *เรื่องเดิม*, หน้า 105.

ห้ามมิให้บุคคลอื่นใช้เครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกันสำหรับสินค้าที่เหมือนหรือคล้ายกัน¹³¹
บุคคลที่ปลอมหรือเลียนแบบ เครื่องหมายการค้าจะมีโทษทางอาญา¹³²

ข้อยกเว้นสิทธิของเครื่องหมายการค้า/ข้อยกเว้นการละเมิดสิทธิมีดังนี้

1) การสิ้นสุดของสิทธิ (Exhaustion of Rights)

เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไม่มีสิทธิห้ามการใช้เครื่องหมายการค้ากับสินค้าที่ได้นำออกสู่ตลาดในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจยุโรปหรือในเขตเศรษฐกิจยุโรปแล้ว โดยผู้เป็นเจ้าของหรือด้วยความยินยอมของเจ้าของเอง

อย่างไรก็ดี เจ้าของเครื่องหมายการค้าอาจทำการคัดค้านการดำเนินการใดๆ ในด้านการตลาดสำหรับสินค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพของสินค้าหรือทำให้สภาพสินค้าแฉ่ง

2) การใช้เป็นชื่อบริษัท ชื่อทางการค้า ป้ายเครื่องหมาย

เจ้าของเครื่องหมายการค้าไม่สามารถห้ามผู้อื่นใช้ชื่อ สกุลของตนในทางสุจริต และไม่สามารถห้ามการใช้เครื่องหมายที่เหมือนหรือคล้ายกันเป็นชื่อบริษัท ชื่อทางการค้า หรือป้ายเครื่องหมาย หากการใช้ดังกล่าวเป็นการใช้ที่มาก่อนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของตน

3) การอ้างอิงที่จำเป็น

เจ้าของเครื่องหมายการค้าไม่มีสิทธิห้ามการใช้สัญลักษณ์สำหรับการอ้างอิงที่จำเป็นเพื่อบอกถึงวัตถุประสงค์ของสินค้าหรือบริการ โดยเฉพาะสำหรับอุปกรณ์เสริมหรืออะไหล่ที่ไม่ก่อให้เกิดความสับสนในแหล่งที่มา

4) การอนุญาตให้ใช้สิทธิ

การจดทะเบียนการอนุญาตให้ใช้สิทธิเป็นสิ่งบังคับเพื่อวัตถุประสงค์ในการโต้แย้งสิทธิในเครื่องหมายการค้า อย่างไรก็ตาม การไม่ดำเนินการจดทะเบียนการอนุญาตสิทธิจะไม่กระทบต่อความสมบูรณ์ของการอนุญาตให้ใช้สิทธิดังกล่าว¹³³

จากที่ได้ศึกษากฎหมายภายในเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส และข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมแล้วนั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายเครื่องหมายการค้าของทั้งสองประเทศดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกันกับข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคม เนื่องด้วยเดิมทีแต่ละประเทศสมาชิกได้มีกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศตน เพื่อใช้ในการให้ความคุ้มครอง และเมื่อมีความประสงค์ที่จะให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกัน จึงได้วางกรอบแนวการในการดำเนินการทางด้านกฎหมายเครื่องหมายของ

¹³¹ ประภาพร พ่วงรอด, *เรื่องเดิม*, หน้า 71.

¹³² Law No.92-597 on Intellectual Property Code 1992 มาตรา L716-9

¹³³ ประภาพร พ่วงรอด, *เรื่องเดิม*, หน้า 71-72.

สหภาพยุโรปขึ้น โดยได้นำหลักการพื้นฐานด้านเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปมารวมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเกิดเป็นข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคม เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์เดียวกันแก่การรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม ที่ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปต้องบัญญัติกฎหมายเครื่องหมายการค้าให้สอดคล้องกับข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคม ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการได้อย่างเสรี อันทำให้มั่นใจได้ว่าการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าต่างๆ จะได้รับความคุ้มครองเดียวกัน ภายใต้ระบบกฎหมายเดียวกันของทุกรัฐสมาชิก นอกจากนี้ทุกประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปล้วนเป็นภาคีของอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม เพราะฉะนั้น Directive 2008/95/EC of the European Parliament and of the Council of 22 October 2008 (ข้อ 13) ก็จะมีข้อกำหนดที่สอดคล้องกับอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม¹³⁴

¹³⁴ European Union Intellectual Property Office, **Community Trademark Directive**, Retrieved May 5, 2015 from https://oami.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/law_and_practice/ctm_legal_basis/ctm_directive_en.pdf

บทที่ 3

แนวคิดและการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน (ASEAN Economic Community)

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่สถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญกับการรวมตัวกันในภูมิภาคเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระหว่างประเทศ ขณะที่ปัญหาหลายอย่างซึ่งเคยเป็นปัญหาในประเทศกลับขยายวงกว้างขึ้นเป็นปัญหาระหว่างประเทศ อาทิ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติทางธรรมชาติ โรคติดต่อ อาชญากรรมข้ามชาติ หรือแม้แต่ปัญหาอาชญากรรม รวมถึงการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา อาเซียนจึงต้องปรับตัวให้เท่าทันสถานการณ์เพื่อให้สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที ทั้งนี้ เอเชียจีนและอินเดีย ทวีปทบาทในภูมิภาคมากขึ้นตามลำดับ การผนึกกำลังของอาเซียนซึ่งมีประเทศสมาชิก 10 ประเทศให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ย่อมทำให้ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและปัญหาท้าทายได้ดียิ่งขึ้น เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และช่วยให้เสียงของอาเซียนมีน้ำหนัก เพราะการที่สมาชิกทั้ง 10 ประเทศมีท่าที่เป็นหนึ่งเดียวในเวทีระหว่างประเทศจะทำให้ประเทศและกลุ่มความร่วมมืออื่นๆ ให้ความเชื่อถือในอาเซียนมากขึ้นและทำให้อาเซียนมีอำนาจต่อรองในเวทีระหว่างประเทศมากขึ้นด้วย¹

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน ก่อตั้งขึ้นในประเทศไทย เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 โดยประเทศสมาชิกก่อตั้ง 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทยได้ร่วมลงนามในปฏิญญาอาเซียน หรือปฏิญญากรุงเทพ ปัจจุบันอาเซียนมีสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ โดยบรูไนดารุสซาลามได้เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนลำดับที่ 6 เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2527 เวียดนามเข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 7 เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 สปป. ลาว และเมียนมาร์ เข้าเป็นสมาชิกพร้อมกันเป็นลำดับที่ 8 และ 9 เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 และกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 10 เมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2542

เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2540 ผู้นำอาเซียนได้รับรองเอกสารวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 เพื่อกำหนดเป้าหมายว่า ภายในปี ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) อาเซียนจะเป็นวงสมานฉันท์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียง

¹ กรมประชาสัมพันธ์, สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์, **ทำไมจึงจำเป็นต้องสร้างประชาคมอาเซียน**, ค้นวันที่ 18 กรกฎาคม 2557 จาก http://hq.prd.go.th/prTechnicalDM/ewt_news.php?nid=541&filename=index

เฉียงใต้ หนุนส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างมีพลวัต มุ่งปฏิสัมพันธ์กับประเทศภายนอกและประชาคมแห่งสังคมที่เอื้ออาทร ในการประชุมผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 9 ระหว่างวันที่ 7-8 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ที่บาหลี ผู้นำอาเซียนได้ตอบสนองต่อการบรรลุวิสัยทัศน์อาเซียนเพิ่มเติม โดยได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เห็นชอบให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) ในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 12 เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบที่จะเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้เร็วขึ้น เปลี่ยนแปลงจากปี พ.ศ. 2563 เป็นปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ประชาคมอาเซียนจะประกอบด้วย 3 เสาหลัก (pillars) ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community: APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC)²

ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ได้ยอมรับในการปฏิบัติตามหลักการพื้นฐานในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกัน ดังที่ปรากฏอยู่ในกฎบัตรอาเซียนซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของอาเซียน ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อกลางเดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 โดยให้อาเซียนและรัฐสมาชิกอาเซียนปฏิบัติตามหลักการดังต่อไปนี้

- 1) การเคารพเอกราช อธิปไตย ความเสมอภาค บูรณภาพแห่งดินแดน และอัตลักษณ์แห่งชาติของรัฐสมาชิกอาเซียนทั้งปวง
- 2) ความผูกพันและความรับผิดชอบร่วมกันในการเพิ่มพูนสันติภาพความมั่นคงและความมั่งคั่งของภูมิภาค
- 3) การไม่ใช้การรุกราน และการข่มขู่ว่าจะใช้หรือการใช้กำลัง หรือการกระทำอื่นใดในลักษณะที่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ
- 4) การอาศัยการระงับข้อพิพาทโดยสันติ
- 5) การไม่แทรกแซงกิจการภายในของรัฐสมาชิกอาเซียน
- 6) การเคารพสิทธิของรัฐสมาชิกทุกรัฐในการดำรงประชาชาติของตนโดยปราศจากการแทรกแซง การบ่อนทำลาย และการบังคับจากภายนอก
- 7) การปรึกษาหารือที่เพิ่มพูนขึ้นในเรื่องที่มีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อผลประโยชน์ร่วมกันของอาเซียน

² สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, **การศึกษาเพื่ออาเซียน: หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งประชาคม** (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2554), หน้า 12.

- 8) การยึดมั่นต่อหลักนิติธรรม ธรรมาภิบาล หลักการประชาธิปไตยและรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญ
- 9) การเคารพเสรีภาพพื้นฐาน การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและการส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคม
- 10) การยึดถือกฎบัตรสหประชาชาติและกฎหมายระหว่างประเทศรวมถึงกฎหมายด้านมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่รัฐสมาชิกอาเซียนยอมรับ
- 11) การละเว้นจากการมีส่วนร่วมในนโยบายหรือกิจกรรมใดๆ รวมถึงการใช้ดินแดนของตน ซึ่งดำเนินการโดยรัฐสมาชิกอาเซียนหรือรัฐที่มีใช้สมาชิกอาเซียนหรือผู้กระทำที่ไม่ใช่รัฐใดๆ ซึ่งคุกคามอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน หรือเสถียรภาพทางการเมือง และเศรษฐกิจของรัฐสมาชิกอาเซียน
- 12) การเคารพในวัฒนธรรม ภาษาและศาสนาที่แตกต่างของประชาชนอาเซียน โดยเน้นคุณค่าร่วมกันของประชาชนอาเซียนด้วยจิตวิญญาณของเอกภาพในความหลากหลาย
- 13) ความเป็นศูนย์รวมของอาเซียนในความสัมพันธ์ภายนอกทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยคงไว้ซึ่งความมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันการมองไปภายนอก การไม่ปิดกั้นและการไม่เลือกปฏิบัติ และ
- 14) การยึดมั่นในกฎการค้าพหุภาคีและระบอบของอาเซียนซึ่งมีกฎเป็นพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติตามข้อผูกพันทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพและการลดอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อนำไปสู่การขจัดอุปสรรคทั้งปวงต่อการรวมตัวทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ในระบบเศรษฐกิจซึ่งขับเคลื่อนโดยตลาด³

ปัญหาสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ว่าจะเป็นสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์หรือสินค้าเลียนแบบ เป็นปัญหาที่มีการลุกลามอย่างมากในหลายปีที่ผ่านมาโดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย การเติบโตของตลาดที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าดังกล่าวมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นผลตอบแทน และกำไรอย่างมหาศาลที่ผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายจะได้รับ ช่องว่างทางกฎหมาย และปัจจัยสำคัญที่สุดคือ กระแสความนิยมจากผู้บริโภค สำหรับเหตุผลที่ผู้บริโภคซื้อสินค้าเลียนแบบนั้นเนื่องจากความต้องการคุณค่าของตราสินค้าที่เป็นของแท้ ศักดิ์ศรี ผลประโยชน์ด้านภาพลักษณ์ และการบริโภคเพื่อสถานภาพทางสังคม ซึ่งเป็นความต้องการด้านคุณค่าทางจิตใจมากกว่าลักษณะทางกายภาพของสินค้า แต่เนื่องจากผู้บริโภคไม่เต็มใจที่จะจ่ายเงินในราคาสูง จึงมีความคิดว่าด้วยราคาที่ต่ำกว่าของสินค้าเลียนแบบทำให้คุ้มค่าที่จะซื้อ ดังนั้น ผู้ประกอบการตราสินค้าที่เป็นของแท้จะต้องพยายามสร้างคุณค่าตราสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภครับรู้คุณภาพที่เหนือกว่า หรือมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นเจ้าของตราสินค้าที่เป็นของแท้ ขณะเดียวกันการสร้างคุณค่าตราสินค้าในจิตใจของผู้บริโภคจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนให้

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

ผู้บริโภคเกิดความภักดีต่อตราสินค้าและมีความตั้งใจซื้อสินค้าที่เป็นของแท้มากขึ้น⁴ ด้วยเหตุที่เมื่อมีการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะมีการนำเข้า ส่งออก สินค้า มีการเคลื่อนย้ายการบริการระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จึงทำให้การละเมิดเครื่องหมายการค้าทวีความรุนแรง แต่เนื่องจากระบบกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความแตกต่างกัน เมื่อมีการฟ้องร้องเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้ามากขึ้น อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม มีความขัดแย้งจากการขาดเอกภาพทางกฎหมายเครื่องหมายการค้า ดังนั้น แต่ละประเทศในขณะนี้จึงอยู่ระหว่างการปรับปรุงกฎหมายลิขสิทธิ์ กฎหมายเครื่องหมายการค้า เพื่อให้การดูแลคุ้มครองสิทธิของแต่ละประเทศมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการดำเนินงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียนที่กำหนดให้ประเทศสมาชิก ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ต้องเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริด ภายในปี พ.ศ. 2558 แสดงให้เห็นว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเพื่อให้ความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น โดยเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ยื่นขอจะเบียนเครื่องหมายการค้า ให้สามารถยื่นคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศเพียงครั้งเดียว แต่สามารถขอรับความคุ้มครองได้ในหลายประเทศ ทั้งยังแสดงให้เห็นด้วยว่า ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ได้ยอมรับในการปฏิบัติตามหลักการพื้นฐานในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกัน ดังที่ปรากฏอยู่ในกฎบัตรอาเซียน เนื่องจากการมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นระบบเดียวกันนั้น เป็นการสร้างความผูกพันและความรับผิดชอบร่วมกันในการก่อให้เกิดสันติภาพความมั่นคงของภูมิภาค มีการปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อหาแนวทางที่จะป้องกันการละเมิดเครื่องหมายการค้าอันจะส่งผลกระทบต่อประโยชน์ร่วมกันของอาเซียน ตลอดจนก่อให้เกิดความเป็นศูนย์รวมของอาเซียนในความสัมพันธ์ภายนอกทางเศรษฐกิจโดยคงไว้ซึ่งความมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ไม่ปิดกั้นและการไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การขจัดอุปสรรคทั้งปวงต่อการรวมตัวทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค

⁴ สุมาลี เล็กประยูร, **สินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาและคุณค่าแห่งแบรนด์**, ค้นวันที่ 20 สิงหาคม 2557 จาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/july_sep_10/pdf/aw31.pdf

3.1 วัตถุประสงค์ของการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community)

อาเซียน (ASEAN) หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นตามปฏิญญากรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 สมาชิกเริ่มแรกมี 5 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ต่อมา บรูไน ดารุสซาลามได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2527 เวียดนามได้เข้าร่วมเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ลาวและพม่าเข้าร่วมเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 และกัมพูชาเมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เริ่มแรกเพื่อสร้างสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง และนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มุ่งหวังจะพัฒนาอาเซียนให้เป็นภูมิภาคที่เจริญมั่งคั่ง มั่นคง ขจัดความยากจน และลดความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้อาเซียนพัฒนาอยู่ในระดับที่เทียบเคียงกัน โดยตั้งเป้าหมายว่า ภายในปี พ.ศ. 2558 อาเซียนจะมีการค้าขาย การแลกเปลี่ยนบริการ และการลงทุนข้ามพรมแดนกันอย่างเสรี ผู้ใช้แรงงาน รวมทั้งพลเมืองอาเซียน 10 ประเทศสามารถเดินทางไปประกอบอาชีพในประเทศอาเซียนอื่นได้อย่างเสรี ทั้งนี้ ท่ามกลางบริบททางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนระหว่างประเทศที่มีการแข่งขันสูง และเมื่อการค้าระหว่างประเทศในโลกมีแนวโน้มกีดกันทางการค้ารุนแรงขึ้น อันส่งผลให้ให้ประเทศต่างๆ ต้องปรับตัวเองเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจโลก รวมถึงการรวมกลุ่มการค้ากันของประเทศต่างๆ อาทิ สหภาพยุโรป และเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ จึงทำให้อาเซียนได้หันมามุ่งเน้นกระชับความสัมพันธ์ ได้มีการรวมกลุ่มเพื่อขยายความร่วมมือและการค้าระหว่างกันให้มากยิ่งขึ้นโดยการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) เมื่อปี พ.ศ. 2535 ต่อมาผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้เห็นชอบเมื่อปี พ.ศ. 2545 ให้จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)” ภายในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นหนึ่งในสามเสาหลักของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) อีกสองเสาหลัก คือ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community) โดยได้มีการจัดทำกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เพื่อการดำเนินงานไปสู่ประชาคมอาเซียน

การที่อาเซียนจะรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) อาเซียนได้จัดทำแผนงานในเชิงบูรณาการในด้านเศรษฐกิจต่างๆ หรือพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 เรื่อง ดังนี้

1) การเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตร่วม โดยให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี และการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น

2) การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจอาเซียน โดยการสร้างความสามารถในด้านต่างๆ เช่น นโยบายการแข่งขัน สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา นโยบายภาษี และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (การเงิน การขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ)

3) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค โดยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของสมาชิก และลดช่องว่างของระดับการพัฒนาระหว่างสมาชิกเก่าและใหม่ เช่น การสนับสนุนการพัฒนา SMEs

4) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก โดยการรวมกลุ่มเข้ากับประชาคมโลกได้อย่างไม่อยู่ในภาวะที่เสียเปรียบ โดยเน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค เช่น การจัดทำเขตการค้าเสรี และการสร้างเครือข่ายในด้านการผลิต/จำหน่าย เป็นต้น⁵

กระบวนการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นหนึ่งในเสาหลักในการที่จะทำให้อาเซียนบรรลุสู่การเป็น “ประชาคมอาเซียน” ภายในปี พ.ศ. 2558 มีรากฐานมาจากนำความร่วมมือและความตกลงทางเศรษฐกิจที่อาเซียนได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้วมาต่อยอดให้มีผลเป็นรูปธรรมและมีความแบบแผนมากยิ่งขึ้น อาทิ ความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ความตกลงด้านการส่งเสริมการลงทุนอาเซียน ความตกลงด้านการท่องเที่ยวของอาเซียน และความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียนจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยขยายปริมาณการค้าและการลงทุนภายในภูมิภาค ลดการพึ่งพาสหรัฐในประเทศที่สาม สร้างอำนาจการต่อรองและศักยภาพในการแข่งขันของอาเซียนในเวทีเศรษฐกิจโลก เพิ่มสวัสดิการและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนของประเทศสมาชิกอาเซียน บนหลักการของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่ การประหยัดต่อขนาด การแบ่งงานกันทำ และการพัฒนาความชำนาญในการผลิตของประเทศสมาชิกอาเซียน⁶

3.2 การให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็นแนวโน้มสำคัญของการพัฒนาทางเศรษฐกิจโลกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในปัจจุบันการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ (Regional Trade Agreements: RTAs) มีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา โดยจากข้อมูลองค์การการค้าโลก ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2555 พบว่า มีการรวมกลุ่มในภูมิภาคต่างๆ ที่ได้แจ้งกับองค์การการค้าโลกสูงถึง

⁵ สำนักเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ, **กลุ่มพหุภาคี**, คำนวนที่ 28 มิถุนายน 2557 จาก <http://www.kan1.go.th/asean55/page004.html>

⁶ กรมอาเซียน, **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน**, คำนวนที่ 28 กรกฎาคม 2557 จาก <http://www.mfa.go.th/asean%20th/customize/30641-ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.html>

511 กลุ่ม⁷ สำหรับกลุ่มประเทศอาเซียนนั้น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนของอาเซียนเพิ่งจะเด่นชัดเมื่อปี พ.ศ. 2519 เมื่ออาเซียนได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งแรก และผู้นำประเทศสมาชิกได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความสมานฉันท์ของอาเซียน (Declaration of ASEAN Concord) ขึ้น

อาเซียนได้พัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจก้าวสำคัญไปอีกระดับหนึ่งด้วยการประกาศจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ในปี พ.ศ. 2535 ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนในระยะต่อมาถึงปัจจุบัน โดยได้มีการจัดตั้งคณะมนตรีเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA Council) ภายใต้ความตกลงว่าด้วยการใช้อัตราภาษีพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน (Agreement of the Common Effective Preferential Tariff Scheme for the ASEAN) เพื่อรับผิดชอบการดำเนินงานเขตการค้าเสรีอาเซียน อาฟตานับเป็นความสำเร็จครั้งแรกของอาเซียนในการส่งเสริมการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกโดยการยกเลิกอุปสรรคทางการค้าทั้งในด้านภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (NTBs) ระหว่างกันเมื่อการเปิดเสรีทางการค้าได้มีความคืบหน้าไปลำดับหนึ่งจึงเกิดแนวคิดของการเปิดเสรีด้านการค้าบริการ และการลงทุนขึ้นในปี พ.ศ. 2538 และปี พ.ศ. 2541 ตามลำดับ เพื่อสร้างจุดแข็งและเสริมสร้างขีดความสามารถในการเป็นผู้ให้บริการระดับภูมิภาค และจัดตั้งเขตการลงทุนที่มีศักยภาพ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอาเซียนจะได้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคโดยการจัดทำ “เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA)” มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ซึ่งส่งผลให้เกิดโอกาสและประโยชน์ทางการพัฒนาในระดับหนึ่ง แต่บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกและภูมิภาค เช่น ความไม่มีเสถียรภาพของระบบการเงินโลก การเพิ่มของราคาพลังงาน การเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามพรมแดน เป็นต้น ได้ผลักดันให้อาเซียนตระหนักถึงความสำคัญและของความร่วมมือไปสู่ก้าวประวัติศาสตร์คือการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015)

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) มีจุดเริ่มต้นจากการลงนามร่วมกันของผู้นำอาเซียนในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เมื่อครั้งประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 9 ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) ณ ประเทศอินโดนีเซีย ต่อมาในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 11 เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005) ณ ประเทศมาเลเซีย ผู้นำอาเซียนได้มีความเห็นชอบร่วมกันให้เร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC) ให้เร็วขึ้นกว่าเดิมอีก 5 ปีจากปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) เป็นปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) โดยระบุคุณลักษณะและองค์ประกอบสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะจัดตั้งขึ้นภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ไว้อย่างชัดเจนกับแถลงการณ์บาหลี

⁷ The World Trade Organization, **Regional Trade Agreements Gateway**, Retrieved January 20, 2012 from http://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/region_e.htm

ฉบับที่ 2 ซึ่งระบุเป้าหมายและกรอบระยะเวลาในการดำเนินมาตรการต่างๆ พร้อมทั้งความยืดหยุ่นที่จะตกลงกันล่วงหน้าในการดำเนินงานตามแผนงานสำหรับประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ดังนั้นในการประชุมรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006) จึงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจอาเซียน (Senior Economic Officials Meeting: SEOM) จัดทำ “แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint)” และ “ตารางเวลาดำเนินกิจกรรมต่างๆ (Strategic Schedule)” เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ต่อไป

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 12 ผู้นำอาเซียนยืนยันพันธกรณีที่จะเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015 จากเดิมที่ระบุไว้ในปี ค.ศ. 2020 ตามวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 และแถลงการณ์บาหลีฉบับที่ 2 โดยลงนามแถลงการณ์เซบูเพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015 โดยในด้านเศรษฐกิจ ผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบที่จะเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015 และเปลี่ยนแปลงอาเซียนให้เป็นภูมิภาคที่มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการการลงทุน แรงงานฝีมืออย่างเสรีและการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) คือ การไปสู่เป้าหมายสุดท้ายของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจตามที่ระบุไว้ใน “วิสัยทัศน์อาเซียน 2020” ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการประสานผลประโยชน์ของประเทศสมาชิก โดยการส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในเชิงลึกและกว้างขวางมากขึ้นผ่านความร่วมมือที่มีอยู่ในปัจจุบันและแผนการดำเนินงานใหม่ภายใต้กรอบระยะเวลาที่ชัดเจน โดยประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามหลักการที่จะส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบเปิดมองบริบทภายนอก และส่งเสริมกลไกตลาด ซึ่งสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ในกรอบพหุภาคีและยึดมั่นในระบบกฎเกณฑ์เพื่อความสอดคล้องของการปฏิบัติตามพันธกรณีในด้านเศรษฐกิจ⁸

ทั้งนี้ การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ก็เป็นหนทางหนึ่งในการทำให้เป้าหมายที่ต้องการทำให้ภูมิภาคอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงนั้นบรรลุเป้าหมายได้ สืบเนื่องจากปัจจุบันเมื่อมีการเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้น เกิดการนำเข้าส่งออกสินค้าและบริการไปขายยังต่างประเทศ เครื่องหมายการค้าซึ่งเป็นทรัพย์สินทางปัญญานิดหนึ่งจึงมีความสำคัญต่อการสร้างรายได้แก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ประกอบการ โดยเครื่องหมายการค้าที่มีความสำคัญ 4 ประการดังนี้

1) หน้าที่ในการเป็นสื่อกลางในการซื้อสินค้าและบริการ เครื่องหมายการค้าจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้ผลิตสินค้ากับผู้บริโภคสินค้า โดยจะเป็นสัญลักษณ์แทนตัวผู้ผลิตสินค้า บอกแหล่ง

⁸ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, รายงานการศึกษาโอกาสและผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อกระทรวงมหาดไทย, หน้า 12-13, ค้นวันที่ 21 กันยายน 2557 จาก http://www.ppbb.moi.go.th/midev01/upload/asean_final.pdf

ที่มาของสินค้า รวมทั้งเป็นสัญลักษณ์แสดงคุณภาพของสินค้าด้วย ซึ่งผู้ซื้อสินค้าจะเลือกซื้อสินค้าโดยการจดจำเครื่องหมายการค้าที่ใช้กับสินค้านั้น

2) หน้าที่ในการรักษาสิทธิประโยชน์ของเจ้าของเครื่องหมายการค้า ผู้ที่ประดิษฐ์หรือสร้างเครื่องหมายการค้าขึ้นใช้ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายที่จะได้สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการใช้เครื่องหมายการค้ากับสินค้าของตน รวมทั้งสิทธิที่จะโอนหรืออนุญาตให้ผู้อื่นใช้เครื่องหมายการค้าของตนได้โดยจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ก็ได้ นอกจากนี้ ยังมีสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนทางแพ่งหรือฟ้องร้องดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำละเมิดเครื่องหมายการค้าของตน

3) หน้าที่ในการคุ้มครองผู้บริโภคสินค้า เมื่อสินค้าของแต่ละเจ้าของเครื่องหมายการค้าใช้เครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกันย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค เพราะสามารถทราบตัวผู้ผลิตและแหล่งที่มาของสินค้า รวมทั้งคุณภาพของสินค้าโดยการพิจารณาเครื่องหมายการค้าที่ใช้กับสินค้านั้นๆ ทำให้สามารถเลือกซื้อสินค้าได้อย่างถูกต้องตรงตามความต้องการ รสนิยมการบริโภค และสภาพเศรษฐกิจของแต่ละบุคคลได้โดยไม่สับสนหลงผิด

4) หน้าที่ในการโฆษณาสินค้า โดยผู้บริโภคจะสามารถจดจำสินค้าต่างๆ ได้จากเครื่องหมายการค้าที่กำกับอยู่กับตัวสินค้านั้น การโฆษณาสินค้าจึงจำเป็นที่จะต้องให้ผู้บริโภครับรู้และจดจำเครื่องหมายการค้าได้โดยง่าย ติดหูติดตาเพื่อประโยชน์ในการแข่งขันและการขยายตลาดการค้า ดังนั้น การสร้างหรือประดิษฐ์เครื่องหมายการค้า จึงควรมีลักษณะที่สามารถจดจำเรียกขานได้ง่าย และมีความทันสมัยอยู่เสมอ

ด้วยเหตุนี้เอง การที่จะสร้างสรรค์เครื่องหมายการค้าแบบหนึ่งเพื่อใช้กับสินค้าหรือบริการ จึงอาจต้องใช้ทั้งความสามารถในการออกแบบให้เครื่องหมายนั้นน่าสนใจ สร้างความจดจำ ต้องใช้เงินลงทุนในการสร้างความนิยม พัฒนาคุณภาพของสินค้าหรือบริการที่ใช้ตราเครื่องหมายการค้า นั้น รวมถึงต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างการจดจำ สร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพแก่สินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้า นั้นๆ ดังนั้น เมื่อคำนึงถึงความยากลำบากในส่วนนี้แล้ว จึงได้มีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า เพื่อป้องกันการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าของเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายการค้าจึงมีคุณค่าทางเศรษฐกิจทั้งต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้าและผู้ประกอบการตลอดจนประเทศชาติเนื่องจากสามารถสร้างรายได้จากการแข่งขันทางการค้าได้อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เนื่องจากสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิทธิอันเกิดจากความคิดทางปัญญาที่ได้สร้างสรรค์ แสดงออกในรูปแบบของสิ่งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ อันสามารถสร้างรายได้ให้กับผู้สร้างสรรค์ความคิดนั้นๆ จึงก่อให้เกิดสิทธิที่ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญานั้นพึงจะได้รับ ความคุ้มครอง ซึ่งทรัพย์สินทางปัญญามีบทบาทสำคัญต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจเนื่องด้วยเหตุผล 3 ประการ คือ สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

เป็นทางเลือกใหม่ที่สามารถนำมาขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินเพื่อแปลงเป็นทุน อันจะช่วยเสริมสภาพคล่องในการแข่งขันทางเศรษฐกิจให้กับผู้ประกอบการ ดังเช่นในประเทศไทยที่มีการสนับสนุนให้สามารถใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อค้ำประกันในการขอสินเชื่อได้ และสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญายังมีประโยชน์ในการช่วยสนับสนุนให้เกิดการค้นคว้าวิจัย สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ หรือนวัตกรรม เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ เพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิต และนำไปสู่ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้สร้างสรรค์ได้รับความคุ้มครองให้มีสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนจากงานสร้างสรรค์ของตนเอง รวมถึงค่าตอบแทนในการอนุญาตให้ใช้สิทธิ (License) ในทรัพย์สินทางปัญญา ดังนั้น จึงมีแรงกระตุ้นให้เกิดการพัฒนางานสร้างสรรค์ต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ตลอดจนสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ยังมีคุณค่าในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน หรือเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เนื่องจากสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมภาคการศึกษาวิจัยและภาคธุรกิจอุตสาหกรรม ทำให้ผู้สร้างสรรค์เกิดความมั่นใจที่จะศึกษาวิจัยอยู่เสมอ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้จริงในภาคธุรกิจอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาและความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นกลไกที่ช่วยนำไปสู่การขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนในที่สุด ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2558 ที่ได้มีความร่วมมือที่จะก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงได้เน้นให้สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา⁹

3.2.1 กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter)

กฎบัตรอาเซียน หรือกฎบัตรสมาคมแห่งอาเซียนเปรียบเสมือนรัฐธรรมนูญของอาเซียนที่จะทำให้อาเซียนมีสถานะเป็นนิติบุคคล เป็นการวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กรให้กับอาเซียน โดยนอกจากจะประมวลสิ่งที่ถือเป็นค่านิยม หลักการ และแนวปฏิบัติในอดีตของอาเซียนมาประกอบกันเป็นข้อปฏิบัติอย่างเป็นทางการของประเทศสมาชิกแล้ว ยังมีการปรับปรุงแก้ไขและสร้างกลไกใหม่ขึ้นพร้อมกำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรที่สำคัญในอาเซียน ตลอดจนความสัมพันธ์ในการดำเนินงานขององค์กรเหล่านี้ ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของอาเซียนให้สามารถดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนการรวมตัวของประชาคมอาเซียนให้ได้ภายในปี พ.ศ. 2558 ตามที่ผู้นำอาเซียนได้ตกลงกันไว้ในประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

⁹ วริยา ล้ำเลิศ, “สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในมิติประชาคมอาเซียน,” วารสารพัฒนาบริหาร-ศาสตร์ 54, 1 (2557): 10-11.

ทั้งนี้ ผู้นำอาเซียนได้ลงนามรับรองกฎบัตรอาเซียน ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ณ ประเทศสิงคโปร์ ในโอกาสครบรอบ 40 ของการก่อตั้งอาเซียน เพื่อแสดงให้เห็นว่าอาเซียนกำลังแสดงให้ประชาคมโลกได้เห็นถึงความก้าวหน้าของอาเซียนที่กำลังจะก้าวเดินไปด้วยกันอย่างมั่นคงระหว่างประเทศสมาชิกต่างๆ ทั้ง 10 ประเทศ และถือเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ชิ้นสำคัญที่จะปรับเปลี่ยนอาเซียนให้เป็นองค์กรที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลในฐานะที่เป็นองค์กรระหว่างรัฐบาล ซึ่งประเทศสมาชิกได้ให้สัตยาบันกฎบัตรอาเซียนครบทั้ง 10 ประเทศแล้ว เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 กฎบัตรอาเซียนจึงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป

กฎบัตรอาเซียนได้กลายเป็นข้อผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ และได้จดทะเบียนกับสำนักเลขาธิการสหประชาชาติ ตามข้อ 102 วรรค 1 ของกฎบัตรสหประชาชาติ วัตถุประสงค์ของกฎบัตรอาเซียนคือ ทำให้อาเซียนเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และเคารพกฎกติกาในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้ กฎบัตรอาเซียนจะให้สถานะนิติบุคคลแก่อาเซียนเป็นองค์กรระหว่างรัฐบาล (Intergovernmental Organization)

โครงสร้างและสาระสำคัญของกฎบัตรอาเซียน

กฎบัตรอาเซียน ประกอบด้วยบทบัญญัติ 13 หมวด 55 ข้อ ได้แก่

หมวดที่ 1 ความมุ่งประสงค์และหลักการของอาเซียน

หมวดที่ 2 สภาพบุคคลตามกฎหมายของอาเซียน

หมวดที่ 3 สมาชิกภาพ (รัฐสมาชิก สิทธิและพันธกรณีของรัฐสมาชิก และการรับสมาชิกใหม่)

หมวดที่ 4 โครงสร้างองค์กรของอาเซียน

หมวดที่ 5 องค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน

หมวดที่ 6 การคุ้มกันและเอกสิทธิ์

หมวดที่ 7 กระบวนการตัดสินใจ

หมวดที่ 8 การระงับข้อพิพาท

หมวดที่ 9 งบประมาณและการเงิน

หมวดที่ 10 การบริหารและขั้นตอนการดำเนินงาน

หมวดที่ 11 อัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของอาเซียน

หมวดที่ 12 ความสัมพันธ์กับภายนอก

หมวดที่ 13 บทบัญญัติทั่วไปและบทบัญญัติสุดท้าย¹⁰

กฎบัตรอาเซียนประกอบด้วย บทบัญญัติ 13 บท 55 ข้อดังกล่าวมีข้อกำหนดใหม่ที่แสดงถึงความก้าวหน้าของอาเซียนที่ช่วย ได้แก่ (1) การจัดตั้งองค์กรสิทธิมนุษยชนของอาเซียน (2) การให้อำนาจเลขาธิการอาเซียนสอดส่องและรายงานการทำตามความตกลงของรัฐสมาชิก (3) การจัดตั้งกลไกสำหรับการระงับข้อพิพาทต่างๆ ระหว่างประเทศสมาชิก (4) การให้ผู้นำเป็นผู้ตัดสินว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อรัฐผู้ละเมิดพันธกรณีตามกฎหมายฯ อย่างร้ายแรง หากประเทศสมาชิกไม่สามารถตกลงกันได้โดยหลักฉันทามติ ให้ใช้การตัดสินในรูปแบบอื่นๆ ได้ตามที่ผู้นำกำหนด (5) การเปิดช่องให้ใช้วิธีการอื่นในการตัดสินใจได้หากไม่มีฉันทามติ (6) เพิ่มความยืดหยุ่นในการตีความหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายใน โดยมีข้อกำหนดว่าหากเกิดปัญหาที่กระทบต่อผลประโยชน์ส่วนร่วมของอาเซียน หรือเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ประเทศสมาชิกต้องหารือกันเพื่อแก้ปัญหา และกำหนดให้ประธานอาเซียนเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอันเป็นการส่งเสริมการปรึกษาหารือกันระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อผลประโยชน์ร่วม (7) การเพิ่มบทบาทของประธานอาเซียนเพื่อให้อาเซียนสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงที (8) การเปิดช่องทางให้อาเซียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรภาคประชาสังคมมากขึ้น และ (9) การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น กำหนดให้มีการประชุมสุดยอดอาเซียน 2 ครั้งต่อปี จากเดิมปีละครั้ง เพื่อให้ผู้นำมีโอกาสหารือกันมากขึ้น พร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึงเจตจำนงทางการเมืองที่จะผลักดันอาเซียนไปสู่การรวมตัวกันเป็นประชาคมในอนาคต จัดตั้งคณะมนตรีเพื่อประสานความร่วมมือในแต่ละ 3 เสาหลัก คือ การเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และการกำหนดให้ประเทศสมาชิกแต่งตั้งเอกอัครราชทูตประจำอาเซียนไปประจำที่กรุงจาการ์ตา ซึ่งไม่เพียงแต่จะแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจแน่วแน่ของอาเซียนที่จะทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดเพื่อมุ่งไปสู่การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนในอนาคต และยังช่วยลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปร่วมประชุมอาเซียน นอกจากนี้ยังเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงานระหว่างประเทศสมาชิก¹¹ เป็นต้น

กฎบัตรอาเซียนช่วยให้อาเซียนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เสริมสร้างกลไกการติดตามความตกลงต่างๆ ให้มีผลเป็นรูปธรรม มีการกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการของ

¹⁰ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล, ศูนย์ข้อมูลอาเซียนของกรุงเทพมหานคร, **กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter)**, ค้นวันที่ 7 กรกฎาคม 2557 จาก <http://asean.bangkok.go.th/index.php/2014-02-15-14-02-16/2014-02-15-14-02-42>

¹¹ กระทรวงพาณิชย์, ศูนย์ส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-สปป.ลาว จังหวัดมุกดาหาร, **คว้าโอกาสเศรษฐกิจลาว 2557: ม้ามีดปีมะเมีย**, ค้นวันที่ 7 กรกฎาคม 2557 จาก <http://www.moc.go.th/opscenter/md/?p=434>

อาเซียน โดยข้อบทต่างๆ ในกฎบัตรอาเซียนแสดงเป้าหมายชัดเจนว่าอาเซียนกำลังผลักดันองค์กรให้เป็นประชาคมเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง ในข้อแรกของกฎบัตรฯ จึงกำหนดให้การลดความยากจน และช่องว่างการพัฒนาเป็นเป้าหมายหนึ่งของอาเซียน โดยจะมีการศึกษาหาวิธีการระดมทุนแบบใหม่ๆ เพื่อให้ทุกประเทศมีความพร้อมสำหรับการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน และเพื่อให้ความร่วมมือกันในด้านต่างๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กฎบัตรอาเซียนยังเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในอาเซียนผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่างๆ ของอาเซียนมากยิ่งขึ้น ทั้งยังกำหนดให้มีความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับสมัชชารัฐสภาอาเซียน ซึ่งเป็นองค์กรความร่วมมือระหว่างรัฐสภาของประเทศสมาชิก¹²

กฎบัตรอาเซียนสร้างกลไกตรวจสอบและติดตามการดำเนินการตามความตกลงต่างๆ ของประเทศสมาชิกในหลากหลายรูปแบบ อาทิ (1) ให้อำนาจเลขาธิการอาเซียนดูแลการปฏิบัติตามพันธกรณี และคำตัดสินขององค์กรระงับข้อพิพาท (2) หากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงต่างๆ ทำให้เกิดข้อพิพาทระหว่างรัฐสมาชิก สามารถใช้กลไกและขั้นตอนระงับข้อพิพาททั้งที่มีอยู่แล้วและที่จะตั้งขึ้นใหม่ เพื่อแก้ไขข้อพิพาทที่เกิดขึ้นโดยสันติวิธี (3) หากมีกรณีละเมิดพันธกรณีในกฎบัตรฯ อย่างร้ายแรง ผู้นำอาเซียนสามารถกำหนดมาตรการใดๆ ที่เหมาะสมเพื่อลงโทษได้ แม้จะไม่ได้ระบุโทษอย่างชัดเจนว่าเป็นการเพิกถอนสิทธิ หรือขับออกจากการเป็นสมาชิกก็ตาม มาตรการต่างๆ เหล่านี้จะช่วยให้สมาชิกให้ความสำคัญกับความตกลง และกฎกติกาในการอยู่ร่วมกันมากขึ้น รวมถึงมีการปฏิบัติตามพันธกรณีต่างๆ มากขึ้น เพราะมีกลไกตรวจสอบและติดตามผลไปจนถึงการลงโทษในกรณีที่มีการละเมิดกฎบัตรที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ประเทศสมาชิกได้รับประโยชน์จากความตกลงที่มีของอาเซียนอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยมากขึ้นนั่นเอง¹³

นอกจากนี้ การปรับปรุงการดำเนินงานและโครงสร้างองค์กรของอาเซียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และการเสริมสร้างความร่วมมือในอาเซียนทั้ง 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียนจะเป็นฐานสำคัญที่จะทำให้อาเซียนสามารถตอบสนองต่อความต้องการและผลประโยชน์ของรัฐสมาชิก รวมทั้งยกสถานะและอำนาจต่อรอง และภาพลักษณ์ของประเทศสมาชิกในเวทีระหว่างประเทศได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะเอื้อให้ไทยสามารถผลักดันและได้รับผลประโยชน์ด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้นด้วย ตัวอย่างเช่น อาเซียน

¹² กรมประชาสัมพันธ์, สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์, **กฎบัตรอาเซียนจะช่วยให้อาเซียนเป็นประชาคมเพื่อประชาชนได้อย่างไร**, ค้นวันที่ 18 กรกฎาคม 2557 จาก http://hq.prd.go.th/prTechnicalDM/ewt_news.php?nid=521&filename=index

¹³ กรมประชาสัมพันธ์, สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์, **กฎบัตรอาเซียนจะเสริมสร้างกลไกการติดตามความตกลงต่างๆ ให้มีผลเป็นรูปธรรมได้อย่างไร**, ค้นวันที่ 18 กรกฎาคม 2557 จาก http://hq.prd.go.th/prTechnicalDM/ewt_news.php?nid=519&filename=index

ขยายตลาดให้กับสินค้าไทยจากประชาชนไทย 60 ล้านคน เป็นประชาชนอาเซียนกว่า 550 ล้านคน ประกอบกับการขยายความร่วมมือเพื่อเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เส้นทางคมนาคม ระบบไฟฟ้า โครงข่ายอินเทอร์เน็ต ฯลฯ จะช่วยเพิ่มโอกาสทางการค้าและการลงทุนให้กับไทย นอกจากนี้ อาเซียนยังเป็นทั้งแหล่งเงินทุนและเป้าหมายการลงทุนของไทย และไทยได้เปรียบประเทศสมาชิกอื่นๆ ที่มีที่ตั้งอยู่ใจกลางอาเซียน จึงสามารถเป็นศูนย์กลางทางการคมนาคมและขนส่งของประชาคม ซึ่งจะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ และบุคคล ระหว่างประเทศสมาชิกที่สะดวกยิ่งขึ้น นอกจากนี้ อาเซียนช่วยส่งเสริมความร่วมมือในภูมิภาคเพื่อเผชิญกับภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง เช่น SARs ไข้หวัดนก การค้ามนุษย์ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ หมอกควัน ยาเสพติด ปัญหาโลกร้อน และปัญหาความยากจน เป็นต้น และที่สำคัญอาเซียนจะช่วยเพิ่มอำนาจต่อรองของไทยในเวทีโลก และเป็นเวทีที่ไทยสามารถใช้ในการผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหาของเพื่อนบ้านที่กระทบมาถึงไทยด้วย เช่น ปัญหาพม่า ในขณะที่เดียวกันความสัมพันธ์พหุภาคีในกรอบอาเซียนจะเกื้อหนุนความสัมพันธ์ของไทยในกรอบพหุภาคี เช่น ความร่วมมือกับมาเลเซียในการแก้ไขปัญหา 3 จังหวัดชายแดนใต้ด้วย¹⁴

3.2.2 แม่แบบเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint)

ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 12 ผู้นำอาเซียนยืนยันพันธกรณีที่จะเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015 จากเดิมที่ระบุไว้ปี ค.ศ. 2020 ตามวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 และแถลงการณ์บาหลี ฉบับที่ 2 โดยการลงนามแถลงการณ์เซบู เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015 ซึ่งในด้านเศรษฐกิจ ผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบที่จะเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015 และเปลี่ยนแปลงอาเซียนให้เป็นภูมิภาคที่มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมืออย่างเสรี และมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น โดยในการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนี้ ประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามหลักการที่จะส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบเปิด มองบริบทภายนอก พิจารณาองค์รวมและส่งเสริมกลไกตลาด ซึ่งสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ในกรอบพหุภาคี และยึดมั่นในระบบกฎเกณฑ์เพื่อความสอดคล้องและการปฏิบัติตามพันธกรณีในด้านเศรษฐกิจ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน เพื่อสร้างอาเซียนให้มีพลวัตและขีดความสามารถมากขึ้น ด้วยกลไกและมาตรการใหม่ๆ ที่จะส่งเสริมความแข็งแกร่งในการปฏิบัติตามแผนงานด้านเศรษฐกิจที่มีอยู่เดิม การเร่งรัดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในสาขาสำคัญ การอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักลงทุน แรงงานฝีมือ และผู้มีความสามารถพิเศษ และการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในด้านกลไกสถาบันของอาเซียน โดยก้าวแรกของการมุ่งไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ การดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของคณะทำงานระดับสูงว่าด้วยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของ

¹⁴ กระทรวงพาณิชย์, ศูนย์ส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-สปป. ลาว จังหวัดมุกดาหาร, *เรื่องเดิม*.

อาเซียนตามแถลงการณ์บาหลี ฉบับที่ 2 ในขณะเดียวกันประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะให้ความสำคัญกับการลดช่องว่างการพัฒนาและส่งเสริมการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกใหม่ ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม (CLMV) (Initiative for ASEAN Integration: IA) และความคิดริเริ่มในระดับภูมิภาคอื่นๆ รวมทั้งส่งเสริมการดำเนินงานแผนความร่วมมือในด้านอื่นๆ เช่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการส่งเสริมขีดความสามารถ การยอมรับคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพ การหารือร่วมกันที่ใกล้ชิดมากขึ้นในการดำเนินนโยบายในเรื่องเศรษฐกิจมหภาคและนโยบายทางการเงิน มาตรการทางการเงินเพื่อสนับสนุนทางการค้า การส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมและการพัฒนาความเชื่อมโยงในการติดต่อสื่อสารทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านทาง e-ASEAN การรวมกลุ่มของอุตสาหกรรมต่างๆ ในภูมิภาคเพื่อส่งเสริมการจัดซื้อในภูมิภาค และส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน¹⁵

อาเซียนได้จัดทำแผนงานในเชิงบูรณาการการดำเนินงานในด้านเศรษฐกิจต่างๆ เพื่อไปสู่เป้าหมายการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้เห็นการดำเนินงานในภาพรวมที่จะนำไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015 ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ การทำพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากพิมพ์เขียวดังกล่าวเป็นการกำหนดทิศทางดำเนินงานในด้านเศรษฐกิจให้ชัดเจนตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดจนบรรลุเป้าหมาย AEC ในปี ค.ศ. 2015 และเป็นการสร้างพันธสัญญาระหว่างประเทศสมาชิกที่จะดำเนินการไปสู่เป้าหมายดังกล่าวร่วมกัน โดยอาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint) ซึ่งเป็นแผนงานบูรณาการการดำเนินงานในด้านเศรษฐกิจ มีเป้าหมายหลัก 4 ประการ ซึ่งอ้างอิงมาจากเป้าหมายการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน ตามแถลงการณ์บาหลี ฉบับที่ 2 (Bali Concord II) คือ

1) การเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตเดียว (Single Market & Production Base) โดยให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น ได้แก่ การยกเลิกภาษีศุลกากร การยกเลิกอุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (NTBs) กำหนดมาตรฐานอาเซียน การปรับปรุงกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า การอำนวยความสะดวกทางการค้า การปรับประสานพิธีการศุลกากร การจัดตั้ง ASEAN Single Window ปรับประสานมาตรฐานและลดอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า และการเปิดเสรีภาคบริการและการลงทุน นอกจากนี้ การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวได้รวมองค์ประกอบสำคัญอีก 2 ส่วน คือ การรวมกลุ่มสาขาสำคัญของอาเซียน และความร่วมมือด้านอาหาร การเกษตร และป่าไม้ นอกจากนี้ การเคลื่อนย้ายสินค้าที่เสรีเป็นหนึ่งใน

¹⁵ กรมอาเซียน, แผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (3 เสา) (กรุงเทพมหานคร: คำริสมา มีเดีย, 2555), หน้า 62-63.

หลักการสำคัญที่จะส่งเสริมการไปสู่จุดมุ่งหมายของการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน เพื่อช่วยส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายการผลิตในภูมิภาค และส่งเสริมขีดความสามารถของอาเซียนในการที่จะเป็นศูนย์กลางการผลิตของโลก หรือเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานของโลก

2) การพัฒนาไปสู่ภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง (Highly Competitive Economies Region) การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน ซึ่งจะทำให้ความสำคัญกับประเด็นด้านนโยบายอื่นๆ ที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น การมีกฎหมายสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (การเงิน การขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ) และความร่วมมือด้านพลังงาน มาตรการภาษีที่เหมาะสม (Taxation) การส่งเสริมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์หลักของนโยบายการแข่งขัน คือ การส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมที่มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานอย่างเป็นทางการของอาเซียนทำหน้าที่ประสานงานด้านนโยบายและกฎหมายการแข่งขันทางการค้าในภูมิภาค เพื่อเป็นเครือข่ายสำหรับหน่วยงานกำกับดูแลนโยบายด้านการแข่งขันหรือองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านนโยบายตลอดจนแบบแผน แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและกฎหมายการแข่งขันทางการค้า

3) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค มีความเท่าเทียมกันในประเทศ (Equitable Economic Development) สนับสนุนและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) การลดช่องว่างระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกใหม่และสมาชิกเก่าผ่านโครงการต่างๆ เช่น โครงการ Initiative for ASEAN Integration (IAI) และ ASEAN-Help-ASEAN Program เป็นต้น

4) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก (Integration into Global Economy) อาเซียนดำเนินงานในลักษณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกมากขึ้น ด้วยการพึ่งพาตลาดและอุตสาหกรรมในระดับโลก เพื่อส่งเสริมนักธุรกิจของอาเซียนให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล สร้างอาเซียนให้มีพลวัตรและเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานของโลกที่แข็งแกร่งมากขึ้น ตลอดจนสร้างความมั่นใจว่าตลาดภายในยังคงน่าดึงดูดสำหรับการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ เน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค เช่น การจัดทำเขตการค้าเสรี การให้สิทธิพิเศษด้านการลงทุนภายใต้เขตการลงทุนอาเซียน (IAI) กับนักลงทุนภายนอกอาเซียน และการสร้างเครือข่ายในด้านการผลิตและจำหน่าย¹⁶ ภายในภูมิภาคให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก

มาตรการดังกล่าวเหล่านี้เป็นคุณสมบัติที่ล้วนมีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน ส่งผลเกี่ยวเนื่องกัน โดยมาตรการทั้งหมดที่กล่าวมาก็เพื่อส่งเสริมศักยภาพของอาเซียน ซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่มีประชากรประมาณ 567 ล้านคน และมีอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือจีดีพีที่เกือบ

¹⁶ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, **องค์ประกอบของ AEC Blueprint**, คำนวนที่ 18 กรกฎาคม 2557 จาก http://www.dip.go.th/Portals/0/AEC/องค์ประกอบของAEC_Blueprint.pdf

เท่ากับประเทศจีน¹⁷ การรวบรวมองค์ประกอบต่างๆ ของคุณสมบัติเหล่านี้ไว้ภายใต้แผนงานนี้จะสร้างให้เกิดความสอดคล้องและสอดคล้องประสานขององค์ประกอบต่างๆ รวมถึงการปฏิบัติตามแผนงานและการประสานงานระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม

กฎหมายที่อาจต้องแก้ไขให้เป็นไปตามแผนประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ซึ่งเป็นแผนบูรณาการงานด้านเศรษฐกิจให้เห็นภาพรวมในการเข้าสู่ AEC นั้นพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ถือเป็นกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งที่เหมาะสมควรได้รับการแก้ไข โดยจากยุทธศาสตร์แนบท้าย AEC Blueprint หัวข้อปี 3 สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Rights) เรื่องการแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติตามพิธีสารมาดริด ทั้งนี้พิธีสารมาดริดเป็นความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับระบบการจดทะเบียนระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ซึ่งมาตรา 11 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า หากคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นไปตามที่กำหนดในอนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศดังกล่าว ให้ถือว่าคำขอดังกล่าวเป็นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัตินี้” ดังนั้น การยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริดจึงเป็นการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าฯ ด้วย อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกการพิจารณาคำขอ จึงอาจแก้ไขพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าฯ โดยเพิ่มบทบัญญัติเรื่องกลไกการพิจารณาคำขอระหว่างประเทศในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าฯ เพื่อให้สอดคล้องกับพิธีสารมาดริด¹⁸ แก้ไขบทบัญญัติอันเกี่ยวข้องกับประเภทของเครื่องหมายการค้าที่สามารถจดทะเบียนได้ แก้ไขบทบัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับขั้นตอนการจดทะเบียนและแก้ไขบทบัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวข้องกับการเริ่มต้นและผลภายหลังการจดทะเบียน

อย่างไรก็ดี กรมทรัพย์สินทางปัญญา วางแผนแนวทางที่จะเข้าเป็นสมาชิกระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ หรือพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) ให้ได้ภายในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งจะเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ประกอบการไทยสามารถดำเนินการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของตนเองในต่างประเทศได้สะดวกรวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการมากขึ้น

¹⁷ กรมประชาสัมพันธ์, สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์, **อาเซียนส่งเสริมเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในภูมิภาคได้อย่างไร**, ค้นวันที่ 18 กรกฎาคม 2557 จาก http://hq.prd.go.th/prTechnicalDM/ewt_news.php?nid=935&filename=index

¹⁸ จุฬาลักษณ์ จำปาทอง, “บทบาทของฝ่ายนิติบัญญัติในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน,” **บทความวิชาการ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา** 3, 3 (มีนาคม 2556): 6, ค้นวันที่ 13 กันยายน 2557 จาก http://library.senate.go.th/document/Ext5360/5360224_0002.PDF

ปัจจุบัน (ณ วันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2557) มีสมาชิกพิธีสารมาดริด จำนวน 91 ประเทศ สำหรับในกลุ่มอาเซียนมีประเทศที่เป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดแล้ว จำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ สิงคโปร์ เวียดนาม และฟิลิปปินส์ ทั้งนี้ กรมทรัพย์สินทางปัญญา ได้เตรียมการเข้าเป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ทั้งด้านการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย การจัดเตรียมองค์กร และอุปกรณ์เทคโนโลยี เพื่อเชื่อมต่อกับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก ซึ่งเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2555 รัฐสภาได้เห็นชอบในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริดของไทยแล้ว ส่วนการแก้ไขปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า เพื่อรองรับการเข้าเป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดขณะนี้ อยู่ในระหว่างการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาคาดว่าเมื่อมีรัฐบาลใหม่แล้วกระทรวงพาณิชย์จะเร่งเสนอร่างแก้ไขพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า ดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี และรัฐสภาพิจารณาตามลำดับต่อไป¹⁹

3.2.3 แผนปฏิบัติการด้านทรัพย์สินทางปัญญาอาเซียน ปี พ.ศ. 2554-2558 (ASEAN IPR Action Plan 2011-2015)

ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทรัพย์สินที่บุคคลสามารถเป็นเจ้าของได้ สามารถขายหรืออนุญาตให้บุคคลอื่นใช้สิทธิของตนได้ ซึ่งจะไม่เหมือนกับสินทรัพย์ประเภทอื่นๆ เนื่องจากเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ และมีลักษณะเฉพาะเช่น สิทธิบัตร การออกแบบ เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ เป็นทรัพย์สินที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ หรือนวัตกรรม และเกี่ยวกับที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดมาตรการเพื่อให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเหล่านี้ ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ แต่มีค่าควรแก่การได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับทรัพย์สินที่จับต้องได้ จากการถูกละเมิดนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้โดยมิได้รับอนุญาต จึงเป็นเหตุผลหลักในการจัดตั้งสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาทั่วโลก การคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาถือเป็นการกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์ อันก่อให้เกิดนวัตกรรม ก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม จนกระทั่งก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศ

การตระหนักรู้ถึงสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการพัฒนาของประเทศ กำลังพัฒนา การได้มาซึ่งสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา การคุ้มครอง และการสนับสนุนให้มีการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญาให้เกิดขึ้นในประเทศอาเซียนเป็นสิ่งที่ควรทำอย่างเร่งด่วน เพื่อให้การรวมตัวทางเศรษฐกิจในอนาคตอันใกล้ขึ้นที่จะมีการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นเป็นไปอย่างราบรื่น เนื่องจากแต่ละ

¹⁹ ณัฐ สิ้นตันดา, “AEC กับ การจดทะเบียนเครื่องหมายทะเบียนการค้าระหว่างประเทศ,” ข่าวภาคเหนือ ส.ปชส. เชียงใหม่ (30 เมษายน 2557), ค้นวันที่ 15 สิงหาคม 2557 จาก <http://northernnews24thailand.blogspot.com/2014/04/aec.html>

ประเทศในอาเซียนสนับสนุนให้เกิดการค้า การลงทุนในภูมิภาค ฉะนั้นจึงต้องมีการทำให้มั่นใจได้ว่า สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของตนจะได้รับความคุ้มครอง

แผนปฏิบัติการด้านทรัพย์สินทางปัญญาอาเซียน (ASEAN IPR Action Plan) เป็นแผนการดำเนินงานที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อให้การดำเนินการทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งเพื่อเร่งรัดการดำเนินงานให้เกิดขึ้น กำหนดขอบเขตการสร้างสรรคทรัพย์สินทางปัญญา การทำการค้า และการคุ้มครอง เพื่อการพัฒนาแผนการทางภูมิภาคและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา รวมไปถึงการพัฒนากระบวนการจดทะเบียนสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือด้านทรัพย์สินทางปัญญา และให้เกิดการสื่อสารกันภายในภูมิภาค กระตุ้นให้เกิดความตระหนักรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา

แผนปฏิบัติการด้านทรัพย์สินในทางปัญญาของอาเซียน 2004-2010 (ASEAN IPR Action Plan 2004-2010) และแผนงานความร่วมมืออาเซียนด้านลิขสิทธิ์ (ASEAN Cooperation on Copyrights) และแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint) มีขึ้นเพื่อพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาในอาเซียน โดยคำนึงถึงระดับความแตกต่างของแต่ละประเทศสมาชิก เข้าถึงทรัพย์สินทางปัญญาและการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เท่าเทียมกัน และสามารถตอบสนองความต้องการในปัจจุบัน ตลอดจนคาดการณ์ความต้องการในอนาคตเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาโลก ทั้งนี้ แผนปฏิบัติการด้านทรัพย์สินในทางปัญญาของอาเซียน 2011-2015 ได้กำหนดขึ้นเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในการที่จะทำให้อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพในการแข่งขันผ่านทางการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาของตน เพื่อที่จะทำให้มั่นใจได้ว่าภูมิภาคยังมีส่วนร่วมในทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ²⁰

การสร้างสรรค การทำธุรกิจ และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (IP) และสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (IPRs) ถือเป็นแหล่งผลประโยชน์ของกิจการและเศรษฐกิจที่สำคัญ และถือเป็นตัวขับเคลื่อนหลักของแผนยุทธศาสตร์การแข่งขัน ความร่วมมือในระดับภูมิภาคด้านสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาได้รับแนวทางจากแผนปฏิบัติการด้านทรัพย์สินในทางปัญญาของอาเซียน 2004-2010 (ASEAN IPR Action Plan 2004-2010) และแผนงานความร่วมมืออาเซียนด้านลิขสิทธิ์ (ASEAN Cooperation on Copyrights) ซึ่งมุ่งพัฒนาวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้และพัฒนานวัตกรรม ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสภาวะแวดล้อมด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นมิตรกับนักธุรกิจ นักลงทุน นักประดิษฐ์ และผู้สร้างสรรค์

²⁰ Asean Intellectual Property Portal, **ASEAN Intellectual Property Rights Action Plan 2011-2015**, Retrieved October 11 2014 from <http://www.asean.org/archive/documents/ASEAN%20IPR%20Action%20Plan%202011-2015.pdf>

ในอาเซียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ แผนงานเหล่านี้ได้ถูกออกแบบมาเพื่อส่งเสริมให้สาธารณชนมีความเข้าใจ การประสานงานและการสร้างเครือข่าย การคาดการณ์ การเพิ่มขีดความสามารถ และการมีส่วนร่วมของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาในการสร้างความสามารถทางการแข่งขัน และการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น โดยประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมมือกันด้านสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียน (IPRs) เพื่อ (1) บังคับใช้แผนปฏิบัติการสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียน ปี 2547-2553 และแผนงานสำหรับความร่วมมือของอาเซียนทางด้านลิขสิทธิ์ให้ครบถ้วน (2) จัดตั้งระบบยื่นคำขอจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ของอาเซียน เพื่อจัดเก็บข้อมูลของอาเซียนเพื่ออำนวยความสะดวกในการยื่นคำขอให้แก่ผู้ขอรับความคุ้มครอง และส่งเสริมการประสานงานระหว่างสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสมาชิกอาเซียนในฐานะที่เป็นสำนักงานรับคำขอ โดยขึ้นอยู่กับเงื่อนไขด้านภาษาที่จะใช้ (3) เพื่อลงนามในสนธิสัญญาระหว่างประเทศร่วมกัน รวมถึงพิธีสารมาดริด (4) เพื่อสนับสนุนให้มีการหารือและการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานผู้ดูแลระดับชาติเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และ (5) ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในภูมิภาคด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (Traditional Knowledge: TK) ทรัพยากรชีวภาพ (Genetic Resources: GR) และการแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมดั้งเดิม (Cultural Traditional Expressions: CTE)²¹ กิจกรรมความร่วมมือเหล่านี้ได้ถูกระบุไว้ในพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) จากแผนการดำเนินงานข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญด้านทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางการค้าให้กับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ไทยไม่ต้องยอมรับพันธกรณีด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่เข้มงวดเกินกว่าพันธกรณีของไทยภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) โดยในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาไทยจะต้องดำเนินการตามแผนปฏิบัติการด้านทรัพย์สินทางปัญญาอาเซียน ปี 2554-2558 (ASEAN IPR Action Plan 2011-2015) ซึ่งเป็นแผนความร่วมมือด้านทรัพย์สินทางปัญญา โดยครอบคลุมกิจการต่างๆ ที่สำคัญ เช่น การเข้าเป็นภาคีความตกลงระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาระบบการรับจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ พิธีสารมาดริดสำหรับเครื่องหมายการค้า และความตกลงกรุงเฮกด้านสิทธิบัตรการออกแบบ การแลกเปลี่ยนผลการตรวจสอบสิทธิบัตรภายใต้โครงการ ASEAN Patent Search and Examination Cooperation (ASPEC) การฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจสอบเครื่องหมายการค้า สิทธิบัตร และสิทธิบัตรการออกแบบ การเผยแพร่ข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญาอาเซียน (IP Portal) เป็นต้น²²

²¹ กรมอาเซียน, แผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (3 เสา), *เรื่องเดิม*, หน้า 80-81.

²² จิรโรจน์ สีสรรพ์, ระบบเครื่องหมายการค้าภายใต้การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 001/2012, ค้นวันที่ 28 เมษายน 2556 จาก <http://tgcthailand.com/articles/016-001-2012.pdf>

คณะทำงานเกี่ยวกับความร่วมมือสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (AWGIPC) มีหน้าที่ในการให้คำแนะนำสำหรับความร่วมมือของอาเซียนทางด้านสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ความร่วมมือดังกล่าวทำให้เกิดความชัดเจนในการประสานงานการจดทะเบียนและการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาภายในอาเซียน รวมถึงกิจกรรมในอาเซียน ทั้งนี้ การประชุมคณะทำงานความร่วมมือด้านทรัพย์สินทางปัญญาแห่งอาเซียน (AWGIPC) กำหนดให้ ASEAN IPR Action Plan เพื่อรองรับการเข้าสู่ AEC ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมด 28 ยุทธศาสตร์ โดยประเด็นสำคัญ ได้แก่ ให้สมาชิกอาเซียน ต้องมีสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญา บุคลากร และระบบไอที เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริดเพื่ออำนวยความสะดวกการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ และภาคความตกลงเอกเพื่ออำนวยความสะดวกการจดทะเบียนสิทธิบัตรออกแบบระหว่างประเทศ ภายในปี พ.ศ. 2558

สิงคโปร์ได้เป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดเมื่อ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ฟิลิปปินส์ได้เข้าเป็นสมาชิกเมื่อ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 และได้เข้าเป็นภาคีเพราะประเมินว่ามาดริดเป็นระบบเครื่องหมายการค้าสมัยใหม่ มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการยื่นคำขอให้เป็นแนวเดียวกัน และเป็นทางเลือกของประเทศที่นำสนใจจะเข้ามาลงทุน เช่น สหรัฐ ญี่ปุ่น ส่วนเวียดนามเป็นสมาชิกเมื่อ ปี พ.ศ. 2549 เพราะเห็นถึงข้อดีระบบมาดริดที่ง่าย และประหยัดค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนในต่างประเทศ สามารถยื่นคำขอเพียง 1 คำขอแต่ได้รับความคุ้มครองในประเทศต่างๆ ที่เป็นสมาชิก กัมพูชายังอยู่ระหว่างเริ่มต้นดำเนินการทั้งด้านปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเครื่องหมายการค้าให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งพิธีสารมาดริด เช่นเดียวกับพม่าที่อยู่ระหว่างจัดทำร่างกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา รวมถึงกฎหมายเครื่องหมายการค้า ซึ่งจะประกาศใช้เร็วๆ นี้ ประเทศอินโดนีเซียมีร่างกฎหมายพร้อมแล้ว อยู่ระหว่างพิจารณาของคณะรัฐมนตรีและการจัดเตรียมองค์กรรองรับ ลาวอยู่ระหว่างจัดทำร่างกฎหมายการค้า ส่วนประเทศไทย กระบวนการเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริด รัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบแล้วเมื่อ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2555 ขณะนี้อยู่ระหว่างแก้ไขกฎหมาย ซึ่งกรมได้เสนอไว้ 2 ฉบับ อยู่ระหว่างพิจารณาของรัฐสภา (สถานะเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558) สำคัญว่าด้วยการให้ความคุ้มครอง Non-Transitional Trade Mark ได้แก่ เครื่องหมายกลุ่ม และเครื่องหมายเสียง การให้ยื่นได้หลายจำพวกในหนึ่งคำขอ (Multi Class) การขยายระยะเวลาการยื่นขอต่ออายุต่อไปอีก 6 เดือนนับตั้งแต่วันหมดอายุ การลดระยะเวลาการดำเนินการตามกระบวนการจดทะเบียนจาก 90 วัน เหลือ 60 วัน ส่วนร่างกฎหมายฉบับที่สองว่าด้วย การแก้ไขเพื่อรองรับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศภายใต้ พิธีสารมาดริด ซึ่งร่างฉบับนี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว และอยู่ระหว่างพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ประกอบด้วย 19 มาตรา เช่น การแจ้งตอบผลการปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนภายใน 18 เดือน การยกเลิกการจดทะเบียนเครื่องหมายชุด

อาเซียนได้กำหนดให้สมาชิกมีการจัดทำเว็บไซต์กลางเพื่อเผยแพร่ข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียน คือ www.aseanip.org รวมถึงการกำหนดความร่วมมือในการปราบปรามการละเมิด

ทรัพย์สินทางปัญญา อาเซียนแต่ละประเทศสมาชิกต้องแจ้งชื่อเจ้าหน้าที่ประสานงานในเรื่องการปราบปราม (Focal Point) ให้อาเซียนทราบ เพราะเมื่อมีปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศหนึ่งแต่มีการหนีออกไปอีกประเทศ หรือไปเกี่ยวข้องกับประเทศอื่นๆ ในกลุ่มสมาชิก จะได้มีเจ้าหน้าที่ประสานงานที่ชัดเจน และทำให้การปราบปรามบรรลุผลโดยเร็ว อาเซียนยังตกลงที่จะจัดทำแบบสอบถาม เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งจะรณรงค์เรื่องการเคารพทรัพย์สินทางปัญญาและร่วมกันดำเนินกิจกรรม เพื่อสร้างความตระหนักในความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญาในอาเซียน ซึ่งกิจกรรมเด่นๆ คือ การจัดตั้งคณะกรรมการประสานการป้องปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอาเซียน การเสริมสร้างมาตรการบังคับใช้กฎหมาย ณ จุดนำเข้า ส่งออก ในภูมิภาค การพัฒนาขีดความสามารถด้านการบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา และการเพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการบังคับใช้กฎหมาย²³

อาเซียนมีความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้รับการยอมรับว่ามีบทบาทสำคัญทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา เทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และการรวมตัวกันของภูมิภาค ซึ่งแผนปฏิบัติการด้านทรัพย์สินในทางปัญญาของอาเซียน 2011-2015 (ASEAN IPR Action Plan 2011-2015) และคณะทำงานความร่วมมือด้านทรัพย์สินทางปัญญาแห่งอาเซียน (AWGIPC) ได้ออกแบบแนวคิดอันเป็นหนึ่งเดียวเพื่อที่จะนำไปสู่ความร่วมมือทางภูมิภาค โดยคำนึงถึงความแตกต่างของประเทศสมาชิก เพื่อที่จะพัฒนาการรวมตัวกันให้มีการเข้าถึงทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเท่าเทียมกันและได้รับความคุ้มครองสิทธิทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา และตอบสนองกับความต้องการในปัจจุบัน พร้อมทั้งมีการคาดการณ์ความต้องการในอนาคตของระบบทรัพย์สินทางปัญญาโลก โดยข้อกำหนดที่มีเป้าหมาย 5 ประการของแผนปฏิบัติการด้านทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียน (IPRs) นั้นมีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศสมาชิกในอาเซียนบรรลุวัตถุประสงค์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเปลี่ยนอาเซียนให้เป็นภูมิภาคที่มีนวัตกรรมใหม่ๆ และมีศักยภาพทางการแข่งขันด้วยการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศตน ทั้งนี้ ในส่วนของเป้าหมายที่เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า นั้น ได้มีการวางแผนแก่นโยบายและกฎหมายของภูมิภาค โดยมีการเตรียมการให้ประเทศสมาชิกของอาเซียนเข้าร่วมระบบทรัพย์สินทางปัญญาโลก ในเวลาที่เหมาะสม เนื่องจากทรัพย์สินทางปัญญาจะมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผู้สร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญาทั่วโลกมีความต้องการคล้ายคลึงกัน จึงส่งผลให้มีการสร้างระบบทรัพย์สินทางปัญญาโลก เพื่อให้กระบวนการและการจดทะเบียนระหว่างประเทศเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน ระบบการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาโลกที่มักจะนำเอาหลายข้อตกลงของหลายๆ ประเทศมารวมกันเพื่อ

²³ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, “เปิดยุทธศาสตร์ “ทรัพย์สินทางปัญญา” ปูทางไทยแกร่งในอาเซียน,” **กรุงเทพธุรกิจ** (18 มีนาคม 2557): 6-7, ค้นวันที่ 12 ตุลาคม 2557 จาก http://dtn.go.th/filesupload/18_Mar_2014.pdf

นำมาพัฒนา สำหรับอาเซียนนั้นแม้จะมีความแตกต่างทางด้านกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ แต่อาเซียนก็มีความพยายามที่จะสร้างกลไกการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในระดับภูมิภาคให้มีความทัดเทียมกับนานาชาติด้วยการเข้าร่วมระบบทรัพย์สินทางปัญญาโลก เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขัน ดังนั้น คณะทำงานความร่วมมือด้านทรัพย์สินทางปัญญาแห่งอาเซียน (AWGIPC) จึงได้ตกลงที่จะก่อตั้งระบบทรัพย์สินทางปัญญาในระดับภูมิภาค เพื่อช่วยให้ประเทศสมาชิกในอาเซียนพัฒนาไปพร้อมกันโดยประเทศสมาชิกในอาเซียนจะร่วมกันตัดสินใจว่าสิ่งใดก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ภูมิภาค ในการพิจารณาที่จะเข้าร่วมข้อตกลงด้านทรัพย์สินทางปัญญาของหลายๆ ประเทศว่า สมควรที่จะเข้าร่วมข้อตกลงใด และจะเริ่มใช้ระบบนั้นเมื่อใด อย่างไรก็ตาม การที่จะเข้าร่วมระบบทรัพย์สินทางปัญญาโลกนั้น คณะทำงานความร่วมมือด้านทรัพย์สินทางปัญญาแห่งอาเซียน (AWGIPC) จะปรับไปตามความเปลี่ยนแปลงของแผนทรัพย์สินทางปัญญาโดยจะพิจารณาจากเทคโนโลยีและการพัฒนาของภูมิภาค โดยประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้มีการวางแผนที่จะเข้าร่วมในพิธีสารมาดริด อันเกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศภายในปี ค.ศ. 2015 ซึ่งมีประเทศฟิลิปปินส์เป็นผู้รับผิดชอบในแผนงานนี้ โดยต้องมีการดำเนินการดังนี้ (1) จัดการงานที่ค้างค้างให้เรียบร้อย ลดระยะเวลาในการดำเนินงาน เตรียมพร้อมโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเข้าร่วมพิธีสารมาดริด (2) ศึกษาข้อกฎหมายเพื่อที่จะเข้าร่วมพิธีสารมาดริด โดยนำผลการศึกษาที่ได้มาแบ่งปันในประเทศสมาชิก (3) เตรียมวิธีการและขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาเพื่อการเข้าร่วมพิธีสารมาดริด (4) ให้กลุ่มธุรกิจหลักมีการสนับสนุนการเข้าร่วมพิธีสารมาดริด (5) เมื่อจำเป็นให้แก้ไขหรือร่างข้อกฎหมายและ/หรือข้อบังคับที่เกี่ยวกับการยื่นขอจดทะเบียนพิธีสารมาดริดในกลุ่มประเทศสมาชิกในอาเซียน (6) เจ้าหน้าที่ทรัพย์สินทางปัญญาต้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามพิธีสารมาดริด และ (7) รวบรวมข้อมูลหรือกรณีให้มีการเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้ระบบมาดริด²⁴

คณะทำงานความร่วมมือด้านทรัพย์สินทางปัญญาแห่งอาเซียน (AWGIPC) จะทำให้มั่นใจได้ว่าประเทศสมาชิกของอาเซียนจะเป็นเจ้าของและมีความรับผิดชอบร่วมกัน โดยเพิ่มความร่วมมือให้เกิดการประสานงานร่วมกัน สร้างความเชื่อมโยงของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกอาเซียน มีการบังคับใช้แผนงานนี้ในภูมิภาค ซึ่งคาดหวังว่าแผนนี้จะสร้างรากฐานสำหรับวิวัฒนาการของตราสินค้าและภาพลักษณ์ของระบบทรัพย์สินทางปัญญาในภูมิภาคอาเซียนภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ในการบรรลุพันธกรณีตามที่กำหนดไว้ในพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประเทศสมาชิกได้มีการศึกษาทั้งในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ลิขสิทธิ์ โดยได้มีการจัดประชุมเพื่อหารือเกี่ยวกับการเข้าเป็นสมาชิกต่อ

²⁴ Asean Intellectual Property Portal, ASEAN Intellectual Property Rights Action Plan 2011-2015, *op. cit.*

พิธีสารมาดริด และจัดตั้งโครงการนำร่องเกี่ยวกับความร่วมมือในการตรวจสอบสิทธิบัตรของอาเซียน (ASPEC) และ “IP Direct” ของอาเซียน นอกจากนี้ คณะทำงาน AWGIPC ได้พยายามเผยแพร่ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางนโยบายและตรวจสอบความสอดคล้องของกฎหมายและกฎเกณฑ์ต่อ ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าของประเทศสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ โดยในการดำเนินงานของ AWGIPC ได้มีการร่วมมือระหว่างหุ้นส่วนและองค์การต่างๆ รวมถึงสมาคม สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ จีน (สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญา ของรัฐ - SIPO) คณะกรรมาธิการยุโรป ญี่ปุ่น (สำนักงานสิทธิบัตรของญี่ปุ่น - JPO) สำนักงานสิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้าของสหรัฐอเมริกา (USPTO) กรมยุติธรรมของสหรัฐอเมริกา และองค์การว่า ด้วยทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แผนงานความร่วมมือระยะยาวได้ถูกพัฒนา ระหว่าง AWGIPC และ USPTO สำหรับปี พ.ศ. 2547-2553 โดยจะขยายแผนงานนี้ต่อไปอีก 5 ปี ใน ระหว่างนั้นโครงการใหญ่ระยะ 4 ปี ของอาเซียนเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิทางทรัพย์สินทางปัญญา (ECAP III) ได้เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นโครงการต่อจาก ECAP II AWGIPC และได้ร่วมมือกันในหลายๆ แผนงานซึ่งเกี่ยวกับการขับเคลื่อนอุปสงค์ทางทรัพย์สินทางปัญญา

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมภายในภูมิภาคสำหรับการบังคับใช้ในอนาคต คณะทำงาน AWGIPC ได้ตัดสินใจรวบรวมและบังคับใช้แผนยุทธศาสตร์ IPR ของอาเซียน ปี พ.ศ. 2554-2558 ต่อเนื่องจาก แผนปฏิบัติการปี พ.ศ. 2547-2553 โดยมีฟิลิปปินส์เป็นประเทศหลัก ประเด็นเกี่ยวกับทรัพย์สินทาง ปัญญาและสิทธิทางทรัพย์สินทางปัญญามีความซับซ้อนทางเทคนิคมากขึ้น (เช่น การคุ้มครองสิทธิบัตร และลิขสิทธิ์ ที่มีขอบเขตกว้างขึ้นและลึกมากขึ้น เพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางด้าน เทคโนโลยีชีวภาพและการสื่อสาร) นอกจากนี้ ยังครอบคลุมถึงสาขาที่กว้างมากขึ้นในด้านภูมิปัญญา ท้องถิ่น (Traditional Knowledge: TK) ทรัพยากรชีวภาพ (Generic Resources LGR) และการ แสดงออกซึ่งวัฒนธรรมดั้งเดิม (Cultural Traditional Expressions: CTE) โครงสร้างพื้นฐานทาง ทรัพย์สินทางปัญญาและความเชี่ยวชาญมีความแตกต่างอย่างมากภายในอาเซียน โดยมีช่องว่างความ แตกต่างระหว่างอาเซียน-6 และอาเซียน-4 ความแตกต่างดังกล่าวมีนัยยะเกี่ยวกับธรรมชาติ ความเอาใจจริง เอาใจทางด้านความร่วมมือในภูมิภาค และความต้องการความช่วยเหลือทางเทคนิคภายในอาเซียนและ ระหว่างกลุ่มย่อยของประเทศสมาชิก นอกจากนี้ ทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสบการณ์ มีความสามารถ ทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา และศักยภาพทางสถาบันในอาเซียนยังคงมีจำกัด ในระหว่างนี้จึงได้มี ความพยายามที่จะบังคับใช้แนวทาง “อาเซียน-ช่วย-อาเซียน” รวมถึงการแลกเปลี่ยนบทเรียนและการ

พิจารณาอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับนโยบายของประเทศสมาชิกในการเข้าเป็นสมาชิกของสนธิสัญญาระหว่างประเทศ และการปฏิบัติตามกิจกรรมหรือแผนงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา²⁵

3.3 แนวคิดและการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การพัฒนาเพื่อนำไปสู่การเป็นภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันสูงนั้น สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาคือเป็นนโยบายที่ส่งผลต่อการพัฒนาภูมิภาคให้มีความสามารถในการแข่งขันได้อย่างมาก นับเป็นแรงผลักดันที่ทรงอำนาจในด้านต่างๆ เช่น การสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม สติปัญญา ศิลปะ รวมถึงการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์จากการสร้างสรรค์นี้ การรับและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงอย่างมีประสิทธิภาพ และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อบรรลุผลการปฏิบัติงานตามความคาดหวังที่เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ นโยบายด้านทรัพย์สินทางปัญญายังมีส่วนช่วยก่อให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการสร้างสรรค์และการประดิษฐ์ที่รุ่งโรจน์ ช่วยสร้างความมั่นใจแก่ผู้มีส่วนได้เสียในการเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทั้งแบบดั้งเดิมและแบบใหม่อย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งนโยบายด้านทรัพย์สินทางปัญญายังส่งอิทธิพลต่อทั้งปริมาณและคุณภาพของการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ การถ่ายทอดเทคโนโลยีขั้นสูงที่ได้รับความคุ้มครอง ดังนั้น การสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญาจึงเป็นปัจจัยหลักของการเพิ่มมูลค่าการผลิตภายในประเทศและขีดความสามารถทางการแข่งขันระหว่างประเทศ

จากจุดประสงค์ในการก่อตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้เป็นตลาดเดียว เป็นภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค เท่าเทียมกัน และบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก ดังนั้น เมื่อมีการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการอย่างเสรีมากขึ้น เครื่องหมายการค้าจึงมีความสำคัญต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ประกอบการอย่างยิ่ง เนื่องจากเครื่องหมายการค้าเป็นส่วนหนึ่งทางการค้าที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าถึง จดจำจนทำให้เกิดการบริโภคสินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้นๆ ซึ่งหากมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่เท่าเทียมกัน อยู่บนมาตรฐานเดียวกันก็จะเป็นการช่วยให้การแข่งขันทางการค้ามีประสิทธิภาพ โดยแผนการดำเนินงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียนที่กำหนดให้ประเทศสมาชิก 10 ประเทศของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ต้องเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) ภายในปี พ.ศ. 2558 อันเป็นระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่สามารถยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพื่อขอรับความ

²⁵ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, ยุทธศาสตร์: การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว, ค้นวันที่ 12 กันยายน 2557 จาก http://www.thaifita.com/trade/aec/aec_strategy.pdf

คุ้มครองในประเทศต่างๆ ได้หลายประเทศในคราวเดียวกัน โดยยื่นคำขอจดทะเบียนเพียงคำขอเดียว ใช้เพียงภาษาเดียว (อังกฤษ ฝรั่งเศส หรือสเปน) และเสียค่าธรรมเนียมเพียงครั้งเดียว ทำให้ได้รับความสะดวก รวดเร็วในการยื่นคำขอจดทะเบียน และยังประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการดำเนินการแยกที่ละประเทศอีกด้วย จึงเห็นได้ว่าการกำหนดดังกล่าวมีส่วนช่วยให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียม เพราะเป็นการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่เป็นสากลมากยิ่งขึ้น ตลอดจนช่วยบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก ในแง่การดึงดูดการลงทุนให้แก่ภูมิภาค ได้อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งการมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เป็นสากลนี้จะช่วยลดความกังวลเกี่ยวกับปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้ อย่างไรก็ดี ยังมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบกลุ่มประเทศอีก ระบบหนึ่งที่มีความน่าสนใจและเอื้อประโยชน์แก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ประกอบการอีก ระบบหนึ่งก็คือ ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม ซึ่งเป็นระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบกลุ่มประเทศที่สหภาพยุโรปใช้อยู่ โดยให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าทั่วทั้งประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ด้วยการจดทะเบียนเพียงครั้งเดียว ใช้ภาษาเดียวในการดำเนินการดังกล่าว เป็นต้น จึงเป็นระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีเอกภาพ ควรแก่การนำมาพิจารณาเพื่อปรับใช้ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไปควบคู่กับระบบ การจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด สืบเนื่องมาจากการที่ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ กำลังร่วมมือกันที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 โดยมีเป้าหมายสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน คือ การสร้างภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง มีความเจริญรุ่งเรือง มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และลดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาด้านต่างๆ ในภูมิภาค ดังนั้น การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าด้วยการเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริดจึงเป็นการตอบโจทยของการทำให้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันได้อีกทางหนึ่ง ทั้งนี้ การทำให้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขัน มี 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) นโยบายการแข่งขัน (2) การคุ้มครองผู้บริโภค (3) สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (IPR) (4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (5) มาตรการด้านภาษี และ (6) พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์

ประเทศสมาชิกอาเซียนมีข้อผูกพันที่จะนำกฎหมายและนโยบายการแข่งขันมาบังคับใช้ภายในประเทศ เพื่อทำให้เกิดการแข่งขันที่เท่าเทียมกันและสร้างวัฒนธรรมการแข่งขันของภาคธุรกิจที่เป็นธรรม อันนำไปสู่การเสริมสร้างการขยายตัวทางเศรษฐกิจในภูมิภาคในระยะยาว ดังนั้น จะเห็นได้ว่า สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการค้า เสริมสร้างโอกาสในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศมายังอาเซียน ซึ่งจะเพิ่มอำนาจการต่อรองของอาเซียนในเวทีการค้าโลก ช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในอาเซียนโดยรวม ตลอดจนเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนเพื่อยกระดับการแข่งขันทางการค้าให้ทัดเทียมกับภูมิภาคอื่นๆ ซึ่งการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่สหภาพยุโรปดูเหมือนจะเป็นแม่แบบของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจนั้น

มีวัตถุประสงค์การรวมตัวกันของประเทศในภูมิภาคเดียวกันคล้ายคลึงกับการรวมตัวกันของสหภาพยุโรปคือ มีการมุ่งหวังให้มีการรวมตัวกันในทางเศรษฐกิจ การเป็นตลาดเดียว (Single Market) ที่มีการเคลื่อนที่อย่างเสรีของสินค้า บริการ บุคคล และเงินทุนระหว่างประเทศสมาชิก อย่างไรก็ตาม สหภาพยุโรปได้มีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม เนื่องจากในปัจจุบันมีการขยายการลงทุนไปยังต่างประเทศ มีการแข่งขันทางการค้ามากขึ้น ซึ่งเครื่องหมายการค้าจะเป็นสัญลักษณ์ที่สร้างความจดจำให้แก่สินค้าหรือบริการ การใช้เครื่องหมายการค้าเพื่อสื่อสารให้ผู้บริโภค รู้จักสินค้าหรือบริการเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการค้าการลงทุนเป็นอย่างมาก สหภาพยุโรปจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ใช้ระบบเดียวกัน เพื่อเพิ่มความสะดวกในการขอจดทะเบียนในการขอรับความคุ้มครอง อันเป็นการลดปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้า และช่วยส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าในอีกทางหนึ่งด้วย การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นระบบการจดทะเบียนที่ช่วยลดข้อยุ่งยากในการดำเนินการขอจดทะเบียนแยกทีละประเทศ เนื่องจากสามารถขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพียงครั้งเดียว ที่เดียว แต่ได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งประเทศสมาชิก จึงช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย สะดวกในการต่ออายุความคุ้มครอง รวมถึงนำมาซึ่งประโยชน์ทางด้านอื่นๆ อีกมากมาย แตกต่างจากระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดที่แม้จะเป็นระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบกลุ่มก็ตาม แต่ก็ยังมีข้อยุ่งยากคือ ต้องระบุประเทศที่ต้องการได้รับความคุ้มครองซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาตามกฎหมายภายในของประเทศนั้นๆ อีกทีหนึ่ง มิใช่ว่าจะได้รับความคุ้มครองทั่วทุกประเทศสมาชิกเสมอไป

การที่มีระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเป็นระบบเดียวกันทั่วทั้งสหภาพยุโรปนั้น มีหลายเหตุผลที่แสดงให้เห็นว่าระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปเป็นระบบการจดทะเบียนที่มีค่าควรแก่การศึกษา เพื่อนำมาเป็นแม่แบบให้แก่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป เนื่องจากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็มีความคล้ายคลึงกับสหภาพยุโรปในด้านต่างๆ ดังนี้

ประการแรกคือ สหภาพยุโรปมีตลาดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ

สหภาพยุโรปมีบทบาทในการสร้างกระแสและทิศทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมระดับโลก เป็น 1 ใน 3 ศูนย์กลางเศรษฐกิจโลก เป็นตลาดสินค้าและบริการที่มีศักยภาพในการซื้อสูงที่สุดของโลกตลาดหนึ่ง มี GDP ใหญ่ที่สุดในโลก มีมูลค่าการค้ามากที่สุดในโลกคือประมาณ 1 ใน 5 ของการค้าโลก เป็นตลาดสินค้าและบริการ ตลาดการเงิน และแหล่งที่มาของการลงทุนที่สำคัญที่สุด และเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศที่ใหญ่ที่สุด รวมทั้งมีบริษัทข้ามชาติระดับโลกเป็นจำนวน

มากที่สุด นอกจากนี้ยังมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสูง²⁶ ดังนั้น สหภาพยุโรปจึงเป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด

สำหรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้อาเซียนต้องเร่งดำเนินการรวมกลุ่มภายในระหว่างประเทศสมาชิกให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้นเพื่อนำไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในลักษณะคล้ายคลึงกับประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community: EEC)²⁷ เนื่องจากได้เกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจโลกถดถอยอย่างรุนแรง ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญสำหรับการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เกิดขึ้นในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2541-2554 ทำให้อาเซียนจำเป็นต้องวางแผนดำเนินงานด้านเศรษฐกิจให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งและความสามารถในการแข่งขันของภูมิภาค ทั้งนี้ การเป็นประชาคมอาเซียนจะทำให้ความสัมพันธ์ของประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งความเข้มแข็งของอาเซียนทำให้กลายเป็นองค์กระระหว่างประเทศองค์หนึ่งที่น่าจับตามองและความสำคัญต่อโลกมากยิ่งขึ้น ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาเอเชียได้ก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจโลกมากขึ้นตามลำดับ ดังคำกล่าวที่ว่า “เอเชียเปรียบเสมือนอยู่หัวอยู่ท้ายของโลก” มูลค่าการส่งออกและนำเข้าของเอเชียคิดเป็นสัดส่วนราว 1 ใน 4 ของมูลค่าการส่งออกและนำเข้ารวมของโลก ทำให้หลายฝ่ายมองว่าเอเชียกำลังก้าวเข้ามาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของโลกตัวใหม่ ถนนทุกสายกำลังมุ่งหน้าสู่เอเชียไม่ว่าจะเป็นการค้า การลงทุน รวมถึงเงินทุน เรียกได้ว่าโลกกำลังเข้าสู่ยุคสมัยแห่งเอเชียอย่างแท้จริง ทำให้อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและด้วยศักยภาพทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศทำให้อาเซียนมีพลังต่อรองในเวทีการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และได้รับการยอมรับจากประเทศและภูมิภาคอื่นๆ มากยิ่งขึ้น²⁸ ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เชื่อมโยงมหาอำนาจทางเศรษฐกิจสำคัญ และนโยบายการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างสมาชิกและประเทศนอกภูมิภาค อาเซียนได้กลายเป็นภูมิภาคที่เปิดกว้างทางเศรษฐกิจเนื่องจากเป็นฐานการลงทุนที่สามารถดึงดูดให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุน จากความได้เปรียบด้าน

²⁶ ธัญญา ชลาชนนาวิน, กานต์สิริ พุ่มมณีกร และจุฑามาศ ศรีเมืองธน, วิกฤตเศรษฐกิจยุโรป, คำนวนที่ 12 กุมภาพันธ์ 2559 จาก http://econ.tu.ac.th/archan/Pichittra/EC%20452%201_54%20report/กลุ่ม%2014%20วิกฤตเศรษฐกิจยุโรป.doc

²⁷ เนติมา คงแคล้ว, อนาคตประเทศไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, คำนวนที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://www.trang.psu.ac.th/asean/?p=976>

²⁸ ปรรณดา คงนาค, บทบาทและหน้าที่ของสหภาพยุโรปกับประชาคมอาเซียน: ความเหมือนกับความแตกต่าง, คำนวนที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 จาก http://www.thaiworld.org/th/thailand_monitor/answer.php?question_id=1364

ทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานราคาถูก นอกจากนี้ การสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศภูมิภาคอื่นๆ ยังเป็นการเชื่อมโยงอาเซียนเข้ากับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่สำคัญอื่นๆ ของโลก ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่อาเซียนมากยิ่งขึ้น ในปัจจุบัน อาเซียนได้มีความตกลงทางเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ การขยายการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในกรอบอาเซียน+3 (จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้) จะทำให้มีประชากรรวมกันกว่า 2,100 ล้านคน (ร้อยละ 31 ของประชากรโลก) และมี GDP รวมกันกว่า 13,900 พันล้านเหรียญสหรัฐ (ร้อยละ 22 ของ GDP โลก) หรือในกรอบอาเซียน+6 ที่มีสมาชิกเพิ่มจากกรอบ+3 อีก 3 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์และอินเดีย จะมีจำนวนประชากรเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรโลก (กว่า 3,300 ล้านคน) และมี GDP รวมกันมากกว่า 1 ใน 4 ของ GDP ของโลก ท้ายที่สุดแล้ว ความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับประเทศอื่นๆ ภายใต้กรอบอาเซียน อาเซียน+3 และอาเซียน+6 จะทำให้เอเชียกลายเป็น 1 ใน 3 เขตเศรษฐกิจสำคัญของโลก²⁹ ซึ่งการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดดของประเทศจีนและอินเดียยิ่งดึงดูดให้ภูมิภาคนี้น่าสนใจที่จะลงทุนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การที่มีการขยายจำนวนประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพิ่มขึ้น ยิ่งส่งผลให้ภูมิภาคนี้มีความสำคัญทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้นในอนาคต

ประการที่สอง คือ มีทั้งระบบคอมมอนลอว์ และระบบซีวิลลอว์

ระบบกฎหมายคอมมอน ลอว์ (Common Law) หรือเรียกกันว่า “ระบบกฎหมายไม่เป็นลายลักษณ์อักษร” หรือ “ระบบกฎหมายจารีตประเพณี” เกิดจากจารีตประเพณี และคำพิพากษาของศาลคำพิพากษาของศาลยุติธรรมเป็นที่มาของกฎหมาย กล่าวคือเมื่อมีคดีเกิดขึ้นและศาลได้วินิจฉัยไปแล้ว คำพิพากษาของศาลย่อมถือเป็นบรรทัดฐานของศาลต่อๆ มา ซึ่งจะพิพากษาคดีที่มีประเด็นอย่างเดียวกันเหมือนๆ กัน เป็นกรณีที่พิจารณาจากเรื่องเฉพาะเรื่องมาสู่หลักเกณฑ์ทั่วไป ถือได้ว่าคำพิพากษาของศาลคือกฎหมาย กฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นเพียงข้อยกเว้นของกฎหมายคอมมอนลอว์ ในกรณีที่ไม่มีคำพิพากษามาปรับใช้กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ระบบนี้มีแหล่งกำเนิดและวิวัฒนาการในประเทศอังกฤษเป็นแห่งแรกเนื่องจากมีประวัติศาสตร์ในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการปกครองในระบบศักดินา ทำให้ท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นต่างพิจารณาข้อพิพาท พิพากษาโดยใช้จารีตประเพณีของท้องถิ่นนั้น ระบบคอมมอน ลอว์ ปัจจุบันมีที่ใช้อยู่ในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และประเทศที่เคยอยู่ในเครือจักรภพของอังกฤษ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้ในประเทศอังกฤษก็ใช้ทั้งระบบกฎหมายแบบซีวิล ลอว์ และคอมมอน ลอว์ ควบคู่กันไป

²⁹ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, สำนักนโยบายและแผน, รายงานการศึกษาโอกาสและผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อกระทรวงมหาดไทย, คำนวณวันที่ 21 กันยายน 2557 จาก http://www.ppb.moi.go.th/midev01/upload/asean_final.pdf

ระบบกฎหมาย ซีวิล ลอว์ (Civil Law System) หรือ “ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร” หรือ “ระบบประมวลกฎหมาย” ระบบซีวิล ลอว์ ต้นกำเนิดอยู่ที่อาณาจักรโรมัน เริ่มต้นจากขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีและถูกปรับปรุงแต่งให้เจริญงอกงามขึ้นเรื่อยๆ ด้วยเหตุผลของกฎหมายระบบซีวิล ลอว์ ระบบกฎหมายนี้ มีลักษณะเป็นการรวบรวมกฎหมายหรือประเพณีขึ้นมาเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในกฎหมายสิบสองโต๊ะ (Law of Twelve Table 450 B.C.) และต่อมาในสมัยพระเจ้าจัสติเนียน แห่งกรุงโรม ก็ได้รวบรวมเอากฎหมายประเพณีซึ่งบันทึกไว้ในกฎหมายสิบสองโต๊ะ หลักกฎหมายของนิติศาสตร์ นำมาบันทึกไว้ในประมวลกฎหมายของพระเจ้าจัสติเนียน ชื่อ Corpus Juris Civilis และเป็นรากฐานในการจัดทำประมวลกฎหมายที่เรียกว่า Codification ในศตวรรษที่ 18 และ 19 และประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศแรกในภาคพื้นยุโรปที่จัดทำประมวลกฎหมาย ซึ่งเป็นประมวลกฎหมายที่ทันสมัย มีการนำไปใช้อย่างกว้างขวาง ระบบกฎหมายดังกล่าว จึงได้ยึดถือฝ่ายนิติบัญญัติเป็นบ่อเกิดหลักของกฎหมาย กระบวนการพิจารณาคดีในศาลเป็นระบบไต่สวนและศาลไม่ผูกพันตามคำพิพากษาในคดีก่อนๆ โดยที่กฎหมายนั้นต้องเป็นลายลักษณ์อักษรคำพิพากษาของศาลเป็นเพียงส่วนที่ช่วยในการตีความกฎหมาย ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นระบบกฎหมายที่ใช้กันอย่างแพร่หลายและเป็นระบบกฎหมายที่เก่าแก่ที่สุด ตัวอย่างของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิล ลอว์ เช่น ฝรั่งเศส อิตาลี เยอรมัน ออสเตรเลีย สวิสเซอร์แลนด์ สเปน โปรตุเกส³⁰

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปใช้ทั้งระบบกฎหมายซีวิล ลอว์ และระบบกฎหมายคอมมอน ลอว์ ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็เช่นกัน โดยประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์ ได้แก่ ประเทศไทย ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศเวียดนาม ประเทศบรูไน ประเทศกัมพูชา และประเทศลาว ส่วนประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์, ประเทศเมียนมาร์ และประเทศมาเลเซีย ด้วยเหตุนี้ ทั้งสหภาพยุโรปและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงมีความคล้ายคลึงกันในด้านระบบกฎหมายภายในของประเทศสมาชิก

ประการที่สามคือ มีหลากหลายภาษา

การรวมตัวของสหภาพยุโรปที่มีประเทศสมาชิกถึง 28 ประเทศนั้น มีลักษณะเป็นชุมชนพหุภาษา (Multilingual Community) ซึ่งสหภาพยุโรปได้พยายามใช้จุดนี้เป็นจุดเด่นขององค์กร โดยสหภาพยุโรปต้องการสื่อให้รู้ว่าองค์กรของตนเป็นองค์กรที่เป็นประชาธิปไตย³¹ ที่มีภาษาทางการ 24 ภาษา³² อย่งไรก็ดี

³⁰ Thethailaw, ระบบกฎหมาย, ค้นวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://www.thethailaw.com/law/law4/more4-1-3.html>

³¹ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, การจัดการองค์ความรู้, ค้นวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://www.senate.go.th/km/knowledge/mod/resource/view.php?id=81>

ประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรป มีภาษาที่พัฒนามาจากภาษาละตินร่วมกัน³³ ภาษาละตินนับเป็นอารยธรรมสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่คนในปัจจุบันได้รับมาจากชาวโรมัน โดยภาษาละตินเป็นภาษาที่ใช้กันแพร่หลายในดินแดนที่อยู่ภายใต้การปกครองของจักรวรรดิโรมันและชาวคริสต์ แม้อ้อมาจักรวรรดิจะเสื่อมสลายไปแล้วแต่ภาษาละตินก็ยังเป็นภาษาที่ใช้กันในหมู่ผู้ทรงความรู้ในประเทศต่างๆ ในยุโรปเป็นส่วนมาก³⁴ ทั้งนี้วัฒนธรรมทางด้านภาษาที่ใช้ในทวีปยุโรปเป็นภาษาตระกูลอินโด-ยูโรเปียน (1) กลุ่มภาษาโรมานซ์ มีต้นกำเนิดมาจากภาษาละติน เป็นภาษาที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในยุโรปใต้ แยกย่อยออกเป็นภาษาฝรั่งเศส ภาษาอิตาลี ภาษาสเปน และภาษาโปรตุเกส (2) กลุ่มภาษา ติวตอนิก เป็นภาษาที่ใช้กันในยุโรปเหนือและยุโรปกลาง แยกย่อยออกเป็นภาษานอร์เวย์ ภาษาสวีเดน ภาษาเดนิช ภาษาเยอรมัน ภาษาดัตช์ ภาษาเฟลมิช และภาษาอังกฤษ และ (3) กลุ่มภาษาสลาฟ นิยมใช้กันอย่างกว้างขวางในยุโรปตะวันออก แยกย่อยออกเป็นกลุ่มสลาฟเหนือ เช่น ภาษาที่ใช้อยู่ในประเทศโปแลนด์ สาธารณรัฐเช็ก สโลวาเกีย รัสเซีย ลิทัวเนีย ลัตเวีย เบลารุส ส่วนกลุ่มสลาฟใต้ ได้แก่ ภาษาที่ใช้กันอยู่ในประเทศเซอร์เบีย มอนเตเนโกร ฮังการี บัลแกเรีย และตอนใต้ของยูเครน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสหภาพยุโรปใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสาร³⁵

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าสหภาพยุโรปแม้จะมีรากภาษาเดียวกันแต่ก็มีการใช้ภาษาหลากหลาย โดยมีภาษาทางการถึง 24 ภาษา แต่ก็ยังใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งถือได้ว่ามีความคล้ายเคียงกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีความหลากหลายทางภาษาเช่นกัน มีการใช้ทั้งภาษาประจำชาติและภาษาถิ่นด้วย เช่น ในฟิลิปปินส์มีภูมิภาคเป็นหมู่เกาะ มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และมีการใช้ภาษามากกว่า 170 ภาษา อินโดนีเซียซึ่งเป็นหมู่เกาะเช่นกันมีชนพื้นเมืองหลากหลายกลุ่ม และพูดภาษาต่างกันกว่า 583 ภาษา ในสิงคโปร์มีการใช้ทั้งภาษามาเลย์ ภาษากิจิ ภาษาทมิฬ และภาษา

³² สถาบันศึกษาความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, EU: สหภาพยุโรป, ค้นวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://www.apecthai.org/index.php/คลังความรู้/องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่สำคัญ.html>

³³ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, ประชาคมอาเซียน: พัฒนาการที่แตกต่างจากสหภาพยุโรป, ค้นวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2559 จาก http://www.sscthailand.org/uploads_ssc/SSC%20ASEAN%20weekly%20focus%2042-2013.pdf

³⁴ อารยธรรมโรมัน, ค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://wl.mc.ac.th/s32102/006.htm>

³⁵ ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของทวีปยุโรป, ค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://61.19.32.212/teach/social/aumporn/wp-content/uploads/2014/03/b5.pdf>

อังกฤษ³⁶ อย่างไรก็ตาม เมื่อชาวตะวันตกเข้ามาในยุคอาณานิคมภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน ดัชท์ได้เข้ามาแทนที่ภาษาท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ และเพิ่มพูนความสำคัญมากขึ้นด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาราชการของบางประเทศในอาเซียนและเป็นภาษากลางของประชาคมอาเซียน โดยในกฎบัตรอาเซียนข้อ 34 ว่า “The Working Language of ASEAN Shall be English” “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน”³⁷

ประการสุดท้ายคือ เป็นการรวมตัวของประเทศที่มีประวัติศาสตร์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์ของการก่อตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) มีความคล้ายกับวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งสหภาพยุโรป (European Union: EU) อยู่มาก และอาจมีการใช้สหภาพยุโรปเป็นแม่แบบในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ การสร้างความแข็งแกร่งของภูมิภาค และการเพิ่มบทบาทในระบบเศรษฐกิจโลกอีกด้วย โดยความเป็นมาของการก่อตั้ง และวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งของสหภาพยุโรปและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสามารถกล่าวโดยสังเขปได้ ดังนี้

สหภาพยุโรป มีการเริ่มต้นหลังสงครามโลก ครั้งที่ 2 ซึ่งยุโรปในขณะนั้นถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือยุโรปตะวันตกและยุโรปตะวันออก ต่างก็มีสภาพความเสียหายจากสงคราม จึงเกิดมีแนวคิดที่ว่า ยุโรปควรรวมตัวกันเพื่อรักษาสันติภาพ และเพิ่มบทบาททางเศรษฐกิจให้มากขึ้น เริ่มมี Schumann Declaration ในปี ค.ศ. 1950 เพื่อเตรียมก่อตั้งประชาคมถ่านหินและเหล็ก (European Coal and Steel Community: ECSC) เพื่อสร้างสันติภาพให้ยุโรป และมีวัตถุประสงค์ในการรวมเอาทรัพยากร ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเข้ามาอยู่ในความควบคุมขององค์กร และได้บรรลุผลสำเร็จ ต่อมาในปี ค.ศ. 1951 โดยมีสถานะเป็นองค์กรระหว่างประเทศเหนือรัฐ (Supra-National International Organization) มีการบริหารงานและการตัดสินใจที่มีผลผูกพันรัฐสมาชิกให้ต้องปฏิบัติตาม ต่อมาในปี ค.ศ. 1957 ได้มีการก่อตั้งประชาคม 2 สาขา คือ ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community: EEC) และประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรป (European Atomic Energy Community: EAEC) เพื่อขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ขยายตลาดร่วม เคลื่อนย้ายเงินทุน แรงงาน สินค้าและบริการระหว่างกันได้อย่างเสรีในอนาคต ต่อมาประชาคมเศรษฐกิจยุโรปได้พัฒนาเป็นสหภาพศุลกากร (Customs Union)

³⁶ นพพร วีรกุล, มองอาเซียน 360 องศา: การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ตอนที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการปกครอง, 2556), ค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://www.iadopa.org/index.php/component/content/article/80-2013-04-10-06-58-31/119-as0003>

³⁷ โสภณา ศรีจำปา, ภาษาและวัฒนธรรมอาเซียนในยุคโลกาภิวัตน์: ความท้าทายของประเทศไทย, ค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/JOS/article/view/File/3834/3823>

ในปี ค.ศ. 1968 โดยประเทศสมาชิกมีการยกเลิกการเก็บภาษีศุลกากรระหว่างกันอย่างค่อยเป็นค่อยไป และใช้นโยบายการค้าร่วมกัน (Common Commercial Policy: CCP) และในปี ค.ศ. 1993 ได้เรียกชื่อใหม่ว่าประชาคมยุโรป (European Community: EC) โดยมุ่งเน้นการเป็นตลาดร่วม มีการเคลื่อนย้ายสินค้าบริการ ประชาชน และเงินทุนได้โดยเสรี และต่อมาจึงพัฒนาเป็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เรียกว่าสหภาพยุโรป (European Union: EU) ปัจจุบัน มีสมาชิก 28 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรีย เบลเยียม บัลแกเรีย โครเอเชีย ไชปรัส สาธารณรัฐเช็ก เดนมาร์ก เอสโตเนีย ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ฮังการี ไอร์แลนด์ อิตาลี ลัตเวีย ลิทัวเนีย ลักเซมเบิร์ก มอลตา เนเธอร์แลนด์ โปแลนด์ โปรตุเกส โรมาเนีย สโลวาเกีย สโลวีเนีย สเปน สวีเดน และสหราชอาณาจักร ซึ่งเข้ามารวมกลุ่มกันบนพื้นฐานของกฎหมาย โดยต้องได้รับความเห็นชอบโดยสมัครใจและเป็นประชาธิปไตยจากประเทศสมาชิกทั้งหมด มีเป้าหมายของการรวมตัวเป็นสหภาพยุโรปที่ครอบคลุมความร่วมมือทั้งด้านการค้าและเศรษฐกิจ การเมือง การต่างประเทศ ความมั่นคง ด้านมหาดไทย และยุติธรรม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี การต่อรองและเจรจาให้ประเทศอื่นๆ เข้าเป็นสมาชิกยังคงดำเนินการอยู่เรื่อยๆ ขั้นตอนการขยายสหภาพยุโรปนี้บางครั้งเรียกว่าการรวมกลุ่มยุโรป ก่อนที่จะเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปได้นั้น ประเทศนั้นจะต้องผ่านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเมืองที่รู้จักกันในชื่อ “เกณฑ์โคเปนเฮเกน” ซึ่งกำหนดไว้ว่าประเทศที่มีสิทธิเข้าเป็นสมาชิกจะต้องเป็นรัฐอธิปไตย ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย มีองค์กรที่ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ และเคารพต่อกฎหมาย ภายใต้สนธิสัญญาสหภาพยุโรป การขยายสหภาพยุโรปต้องขึ้นอยู่กับข้อตกลงของแต่ละรัฐสมาชิกและผ่านการรับรองจากสภายุโรป อีกด้วย³⁸

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีจุดเริ่มต้นมาจากการก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน ในปี ค.ศ. 1967 ซึ่งเป็นการรวมตัวกันแบบไม่เคร่งครัด ไม่มีสถานะเป็นองค์กรทางนิตินัย ยึดหลักความเท่าเทียมกัน ความร่วมมือที่เกิดขึ้นใช้หลักฉันทามติ ไม่แทรกแซงกิจการภายในของแต่ละประเทศภาคีสมาชิก ต่อมามีความตกลงการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศในภูมิภาค มีสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงทางการเมือง สร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ พัฒนาด้านสังคมและวัฒนธรรม การกินดีอยู่ดีของประชาชน บนหลักการพื้นฐานคือความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศภาคีสมาชิก โดยประชาคมอาเซียนประกอบไปด้วย 3 เสาหลักสำคัญ คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และเพื่อรับรองประชาคมอาเซียน ผู้นำอาเซียนได้มีการลงนามในกฎบัตรอาเซียนเมื่อปี ค.ศ. 2007 เพื่อสร้างสภาพนิติบุคคลของอาเซียน และจัดโครงสร้างองค์กรโดยเน้นการสร้างนิติฐานะ (Legal Status) ในเวทีระหว่าง

³⁸ Thai Forex School, รัฐสมาชิกสหภาพยุโรป, ค้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://thaiforexschool.com/index.php?topic=3422.0;wap2>

ประเทศให้กับอาเซียน (Intergovernmental Organization) โดยปัจจุบัน มีสมาชิกทั้งสิ้น 10 ประเทศ ได้แก่ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา³⁹

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นสหภาพยุโรปหรือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนล้วนเป็นการรวมตัวของประเทศที่มีประวัติศาสตร์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน เพื่อเพิ่มบทบาททางเศรษฐกิจให้แก่ภูมิภาคของตน โดยต่างมีเป้าหมายสุดท้ายในการรวมตัวเพื่อความเป็นหนึ่งเดียวกัน คือ มีนโยบายด้านการเมือง การต่างประเทศ เศรษฐกิจการเงิน และสังคมเพียงนโยบายเดียว มีการเคลื่อนย้ายประชากร แรงงาน สินค้าบริการ และเงินทุน ได้อย่างเสรีปราศจากอุปสรรคระหว่างกัน

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าระบบเครื่องหมายการค้าประชาคมสหภาพยุโรปได้เริ่มต้นมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) ซึ่งมีการดำเนินการมาแล้วหลายทศวรรษ ข้อบังคับได้มีการปรับแก้มาหลายครั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าได้ลดข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการนำไปปฏิบัติใช้จริงมาแล้ว

จากเหตุผลข้างต้น จึงแสดงให้เห็นว่าสหภาพยุโรปกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องใด อันทำให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปเป็นระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เหมาะสมควรแก่การศึกษาเพื่อนำมาเป็นแม่แบบแก่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ทั้งนี้ ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบกลุ่มประเทศจะมีสองแบบหลักๆ คือ (1) ระบบการจดทะเบียนแบบพิธีสารมาดริด (2) ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม แต่เนื่องจากหากพิจารณาในด้านเวลาสำหรับการเตรียมความพร้อมของระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเพื่อที่จะใช้ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและความเป็นไปได้แล้ว ระบบการจดทะเบียนแบบพิธีสารมาดริดมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปัจจุบันมากกว่าระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม ซึ่งแม้จะมีลักษณะ การจดทะเบียนแบบระหว่างประเทศเช่นเดียวกัน แต่การจะใช้ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายภายในเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันเสียก่อน ซึ่งจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการดังกล่าว อีกทั้งบางประเทศก็ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องเครื่องหมายการค้ามากแล้ว จึงมีความแตกต่างกันของกฎหมายเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นอย่างมาก อันเป็นการยากที่จะสร้างระบบการจดทะเบียนให้เป็นระบบเดียวกันและมีการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในคราวเดียว รวมถึงยังขาดระบบการบูรณาการให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่อย่างไรก็ดี หากมีการศึกษา

³⁹ เติมธรรม สิทธิเลิศ, ประเด็นและบทเรียนที่น่าสนใจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, ค้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2559 จาก http://www.aseanai.net/ewt_news.php?nid=4214&filename=index

ถึงข้อดี ข้อเสียของระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม และมีเวลาที่จะปรับปรุงกฎหมายภายในอันเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้อยู่บนพื้นฐานเดียวกันแล้ว ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมน่าจะเป็นระบบที่ช่วยเสริมให้มีการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเพื่อกระตุ้นการแข่งขันทางการค้าในภูมิภาคอาเซียนได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น เมื่อมีการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งมีการกำหนดให้เข้าเป็นสมาชิกของพิธีสารมาดริดก็จะทำให้กฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอยู่ภายใต้ข้อกำหนดเดียวกันเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด หากประเทศสมาชิกสามารถดำเนินการตามข้อกำหนดเดียวกันเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริดแล้ว ก็จะเป็นการง่ายที่จะพัฒนาระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าให้เป็นไปในหลักเกณฑ์เดียวกับแบบระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม อย่างไรก็ตาม สมควรให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมสำหรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยเฉพาะ ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาถึงระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าสหภาพยุโรปเป็นแม่แบบและนำมาปรับใช้ให้เข้ากับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อเป็นการเสริมให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในภูมิภาคอาเซียนมีความสมบูรณ์ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับที่สหภาพยุโรป มีระบบการจดทะเบียนทั้งแบบพิธีสารมาดริดและเครื่องหมายการค้าประชาคมควบคู่กัน

3.4 ประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีการใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าอย่างมีประสิทธิภาพ

การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ เป็นสิทธิทางกฎหมายที่จะได้รับความคุ้มครองเฉพาะในดินแดนของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น หลักการเช่นนี้เรียกว่าหลักดินแดน (Territoriality Principle) ซึ่งหมายความว่า หากบุคคลใดต้องการจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศใด บุคคลนั้นก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศที่ประสงค์จะได้รับความคุ้มครองก่อนเสมอ และหากบุคคลนั้นได้มาซึ่งสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวแล้ว สิทธินั้นก็จะมีผลเฉพาะแต่ในดินแดนของประเทศนั้นเท่านั้น แต่หากผู้ประกอบการต้องการให้ได้รับความคุ้มครองในประเทศอื่นด้วย ผู้ประกอบการก็ต้องดำเนินการตามกฎหมายของประเทศนั้นที่ประสงค์จะได้รับความคุ้มครอง

ประเทศสิงคโปร์นั้นแม้จะเป็นประเทศมีขนาดพื้นที่และจำนวนประชากรน้อยที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ก็ประเทศที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมใหม่ สิงคโปร์ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาของคนในชาติเป็นอย่างมาก ซึ่งระบบการศึกษาของสิงคโปร์เป็นที่ยอมรับของคนทั่วโลก นอกจากนี้ สิงคโปร์เรียนรู้จากประเทศที่มีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีว่าการพัฒนานวัตกรรม

ต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัย และทรัพย์สินทางปัญญา พร้อมกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นระบบ การนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ก็เป็นเป้าหมายหนึ่งของสิงคโปร์ โดยได้จัดตั้งสำนักงานถ่ายทอดเทคโนโลยีขึ้นเพื่อทำหน้าที่คุ้มครองและบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเป็นระบบ ในต้นทศวรรษที่ 2000 สิงคโปร์จึงริเริ่มพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาขีดความสามารถทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาแก่ภาคเอกชน ซึ่งมีโครงการหลายประเภท โดยหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาสิงคโปร์ (Intellectual Property Office of Singapore: IPOS) จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 2001 ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและส่งเสริมความรู้ทางทรัพย์สินทางปัญญา ได้จัดให้มีโครงการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา และจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศ สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาของสิงคโปร์ได้ทำงานร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ (EDB) คณะกรรมการมาตรฐาน ผลิตผล และนวัตกรรม (Standards, Productivity and Innovation Board: SPRING Singapore) องค์กรพัฒนาสื่อสารและสารสนเทศ (Infocomm Development Authority: IDA) บริษัทสิงคโปร์ระหว่างประเทศ (International Enterprise Singapore: IE Singapore) องค์กรพัฒนาสื่อ (Media Development Authority: MDA) และสำนักงานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิจัย (Agency for Science, Technology and Research: A*STAR) โดยสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาของสิงคโปร์เป็นหน่วยงานกลางในการพัฒนาให้สิงคโปร์เป็นประเทศที่เน้นทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งสิงคโปร์มีนโยบายส่งเสริมทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพมากมาย อาทิ

1) โครงการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับธุรกิจขนาดเล็ก

สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาได้จัดโครงการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อให้ความช่วยเหลือธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในสิงคโปร์ที่ประสงค์จะพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งนี้ การจัดการทรัพย์สินทางปัญญาจะเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ อย่างไรก็ตาม ธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีสิทธิได้รับการอุดหนุนตามโครงการนี้ จะต้องเป็นนิติบุคคลที่จดทะเบียนในสิงคโปร์และต้องมีคนสิงคโปร์เป็นเจ้าของอย่างน้อยร้อยละ 30 ของทุนจดทะเบียนทั้งหมด นอกจากนี้ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กมีสินทรัพย์ที่มีมูลค่าน้อยกว่า 15 ล้านสิงคโปร์และต้องมีพนักงานลูกจ้างน้อยกว่า 200 คน

อนึ่ง สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาสิงคโปร์กำหนดโครงการเป็นสองระยะคือ

ระยะแรก Scope IP™ เป็นโครงการที่ปรึกษาที่วิเคราะห์สำหรับการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา โดยโครงการนี้จะช่วยบริษัทให้เข้าใจการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองในเชิงกลยุทธ์เพื่อให้สอดคล้องกับแผนธุรกิจหรือแผนการตลาดของบริษัท ทั้งนี้ Scope IP™ ถือว่าเป็นโครงการด้านการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาในสิงคโปร์ที่ช่วยตรวจสอบกระบวนการ

จัดการทรัพย์สินทางปัญญาของบริษัทในสิงคโปร์ โดยอิงกรอบโปรโตคอลการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา ระหว่างประเทศ (The International IP Management Protocol: IPMP) ซึ่งจะตรวจสอบและประเมิน กระบวนการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาใน 8 สาขา IE Singapore และ Spring สนับสนุนโครงการนี้โดย ให้เงินทุนอุดหนุนแก่ผู้ร่วมโครงการครึ่งหนึ่งของค่าใช้จ่ายที่ปรึกษาการให้บริการ Scope-IP เป็นเสมือน บริการเสริมของสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาของสิงคโปร์ โดยมีเครื่องมือที่ช่วยให้บริษัทสามารถประเมิน ตนเองผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้บริหารสามารถตรวจสอบทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองที่มีอยู่ได้ ซึ่งบ่อยครั้ง มักจะละเลยหรือไม่คิดว่าจะเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ รวมทั้งมีเครื่องมือ ที่ช่วยในการประเมินข้อดี และข้อด้อยของทรัพย์สินทางปัญญาที่ตนเองมีอยู่ในการบริหารจัดการของ บริษัท

ระยะสอง การพัฒนาความสามารถจัดการทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Management Capability Development) ซึ่งเริ่มต้นในราวกลางปี ค.ศ. 2004 โดยมีขอบเขตและ เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ การตรวจสอบทรัพย์สินทางปัญญา (IP Audit) การศึกษาและฝึกอบรมด้าน ทรัพย์สินทางปัญญา (IP Education and Training) การวิจัยทรัพย์สินทางปัญญา (IP Intelligence and Research) การจัดการทรัพย์สินทางปัญญาแบบกลุ่ม (IP Portfolio Management) กลยุทธ์ทรัพย์สิน ทางปัญญา (IP Strategy) การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา (IP Valuation) และการอนุญาตให้ ใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Licensing) เป็นต้น

ทั้งนี้ สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาสิงคโปร์จะสนับสนุนค่าใช้จ่ายสูงสุดถึงร้อยละ 50 สำหรับค่าที่ปรึกษา ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร อุปกรณ์ และการได้มาซึ่งสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ในระยะ เริ่มต้นของระยะนี้มุ่งเน้นที่การบริหารจัดการแบบกลุ่ม (Portfolio Management) กล่าวคือ เป็นการ ช่วยเหลือให้บริษัทสามารถระบุและจัดการบริหารทรัพย์สินทางปัญญาในลักษณะกลุ่มได้ เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดและสอดคล้องกับแผนธุรกิจหรือแผนกลยุทธ์ของบริษัท

2) โครงการ IP Parade

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ (EDB) และสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาของสิงคโปร์ (IPSO) ก็พยายามส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากสิทธิบัตรและทรัพย์สินทางปัญญาโดยการร่วมกัน จัดให้มีตลาดนัดทรัพย์สินทางปัญญา (ใช้ชื่อว่า IP Parade) ในราวปี ค.ศ. 2003 เพื่อส่งเสริมให้มีการ แลกเปลี่ยนเทคโนโลยีและการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างกลุ่มธุรกิจ และเป้าหมายอีกประการหนึ่ง เป็นการประกาศนโยบายว่าต้องการให้สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางของทรัพย์สินทางปัญญาในภูมิภาคนี้ โดยโครงการ IP Parade จะเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการอำนวยความสะดวกให้มีการแลกเปลี่ยน ทรัพย์สินทางปัญญาและแพร่กระจายนวัตกรรมระหว่างบริษัททั้งในสิงคโปร์เองและระหว่างประเทศ โครงการ IP Parade อาจถือว่าเป็นโครงการเสริมของโครงการ SurfIP Portal ของสำนักงานทรัพย์สิน ทางปัญญาของสิงคโปร์

3) โครงการ Surfip

รัฐบาลสิงคโปร์ตระหนักถึงความสำคัญของฐานข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญา จึงจัดให้มีการให้บริการแหล่งข้อมูลออนไลน์ด้านทรัพย์สินทางปัญญา (Surfip) ซึ่งให้บริการด้านการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาแบบครบวงจรโดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ต การให้บริการเปิดกว้างแก่ทั้งธุรกิจและบุคคลธรรมดาทั่วไป และเครือข่ายผู้ให้บริการทรัพย์สินทางปัญญา (Singapore Network of IP Service Providers: SNIPS) ที่จัดให้มีรายนามของผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพย์สินทางปัญญาในสิงคโปร์

4) โครงการ IP Strategic Business Unit

หน่วยงานรัฐบาลหลายหน่วยงานได้ลงทุนสร้างขีดความสามารถทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาในภาคอุตสาหกรรมเพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐานเสริม ตัวอย่างเช่น หน่วยงานธุรกิจยุทธศาสตร์ทรัพย์สินทางปัญญา (IP Strategic Business Unit) ของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ (EDB) ได้ส่งเสริมให้สิงคโปร์เป็นผู้ให้บริการด้านทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดึงดูดบริษัทต่างชาติให้ลงทุนในสิงคโปร์และมีกิจกรรมด้านทรัพย์สินทางปัญญาอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงได้มีการจัดตั้งสถาบันวิชาการด้านทรัพย์สินทางปัญญา (IP Academy) ขึ้นในเดือนมกราคม ปี ค.ศ. 2003 เพื่อหน้าที่สร้างทรัพยากรบุคคลด้านทรัพย์สินทางปัญญาและเพื่อร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมในการพัฒนาความรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญา นอกจากนี้ยังมีมาตรการจูงใจอื่นๆ เพื่อดึงดูดให้มีการลงทุนภายในประเทศมากขึ้น เช่น การให้ทุนวิจัย มาตรการหักลดหย่อนทางภาษีในค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาและฝึกอบรมบุคลากร เพื่อส่งเสริมให้มีการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่ดีและบรรยากาศที่จูงใจให้ภาคเอกชนสร้างนวัตกรรม⁴⁰ เพื่อส่งเสริมการลงทุนให้แก่ประเทศ

ดังนั้น นโยบายต่างๆ ที่ประเทศสิงคโปร์จัดขึ้นอย่างจริงจังนั้น แสดงให้เห็นได้ว่าประเทศสิงคโปร์ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญาเป็นอย่างมากและมีโอกาสเป็นอย่างสูงตามที่ประเทศสิงคโปร์ประกาศไว้ว่าจะจะเป็น IP Hub ในอาเซียน และประเทศไทยน่าจะอยู่ในอันดับที่ 3 ในทุกรื่องรองจาก สิงคโปร์ และมาเลเซีย⁴¹ นอกจากนี้ รายงานขีดความสามารถการแข่งขันระดับโลกประจำปี พ.ศ. 2557-2558 ของเว็ลด์ อีโคโนมิก ฟอรัม ระบุว่า ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ความพยายามด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของสิงคโปร์ก้าวหน้ามาโดยตลอด จากที่เคยอยู่อันดับ 9 ของโลกในรายงาน

⁴⁰ เฉลิมชัย ก๊กเกียรติกุล, นโยบายและมาตรการส่งเสริมระบบทรัพย์สินทางปัญญาของสิงคโปร์, ค้นวันที่ 20 กันยายน 2557 จาก <http://chalemchai-nbtc.blogspot.com/2013/06/1990-research-institutes-ri-philips.html>

⁴¹ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, ความร่วมมือทรัพย์สินทางปัญญาในกลุ่มประเทศอาเซียน, ค้นวันที่ 15 กันยายน 2557 จาก <http://nstda.or.th/blog/?p=22960>

ฉบับปี พ.ศ. 2549-2550 ขยับขึ้นมาเป็นอันดับ 3 ในปี พ.ศ. 2553-2554 ความสำเร็จนี้เกิดจากการที่สิงคโปร์พยายามพัฒนาตัวเองให้ขึ้นมาเป็นศูนย์กลางทรัพย์สินทางปัญญาของเอเชีย⁴² และที่สำคัญประเทศสิงคโปร์ยังเป็นประเทศในกลุ่มอาเซียนที่เป็นสมาชิกพิธีสารมาดริด ดังนั้น ผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประเทศสิงคโปร์ เพื่อศึกษาถึงความก้าวหน้าทางด้านกฎหมายเครื่องหมายการค้าและแนวโน้มความเป็นไปได้ที่จะมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

สืบเนื่องจากประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งมีแผนที่จะเข้าร่วมเป็นภาคีพิธีสารมาดริดในปี พ.ศ. 2558 นี้ จึงมีโครงการส่งเสริมงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาต่างๆ มากมายเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน ประเทศไทยจึงเป็นประเทศ ที่ผู้เขียนต้องการศึกษาเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงต่อไป

3.4.1 กฎหมายเครื่องหมายการค้าในประเทศสิงคโปร์ (Trade Mark's Act 1998)

กฎหมายเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. 2547 และพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. 2550 นอกจากนี้ยังมีกฎหมายอื่นที่ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของประเทศสิงคโปร์ ได้แก่ Trade Marks Act (Chapter 332), Trade Marks (International Registration) Rules, Trade Marks (Border Enforcement Measures) Rules, Trade Marks Rules (Chapter 332, Section 108), Application of Section 75 of Trade Marks Act to Commonwealth Countries, Trade Marks (Application of Section 75 to Foreign States) Notification⁴³

3.4.1.1 วัตถุประสงค์และความเป็นมาของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

ภายหลังจากที่ประเทศสิงคโปร์ได้รับเอกราชจากการเป็นอาณานิคมของอังกฤษในปี ค.ศ. 1965 การพัฒนาทางด้านกฎหมาย เศรษฐกิจและสังคมยังคงได้รับอิทธิพลจากประเทศอังกฤษเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law ระบบศาลของประเทศสิงคโปร์แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ Subordinate Court และ Supreme Court โดย Supreme Court

⁴² กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, สิงคโปร์อันดับ 1 เอเชียป้อนทรัพย์สินทางปัญญา, ค้นวันที่ 12 ตุลาคม 2557 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/world/20140915/604732>

⁴³ สถาบันระหว่างประเทศไทยเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน), รายงานวิจัย การพัฒนากลยุทธ์การตลาดธุรกิจแฟรนไชส์สู่สากล ภายใต้โครงการพัฒนาและสร้างโอกาสทางการตลาดธุรกิจแฟรนไชส์ ปี 2556 (กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2556), หน้า 59.

ยังแบ่งออกเป็นศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา มาตรการคุ้มครองในด้านต่างๆ จึงยังปรากฏในลักษณะเป็นดุลยพินิจของศาลโดยมิได้ตราไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายใดๆ โดยภายใต้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าได้กำหนดมาตรการทั้งในทางแพ่งและทางอาญาเพื่อชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าและโดยที่ประเทศสิงคโปร์ได้เข้าร่วมเป็นประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลก ประเทศสิงคโปร์จึงได้แก้ไข ปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นไปตามพันธกรณีภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศฉบับต่างๆ เช่น ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ภายใต้ความตกลงทั่วไปในด้านการค้าและศุลกากร หรือ GATT เป็นต้น⁴⁴

The Trade Mark Ordinance of 1938 (The Trade Marks Act (Cap.206)) เป็นกฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับแรกของประเทศสิงคโปร์โดยนำหลักการพื้นฐานทั้งหมดมาจาก The Trade Marks Act 1938 ของประเทศอังกฤษมาบัญญัติไว้⁴⁵ ต่อมาประเทศสิงคโปร์ได้ออกหลักเกณฑ์และทำการแก้ไขกฎหมายเครื่องหมายการค้าเรื่อยมาเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจการค้าในแต่ละคราวนับตั้งแต่การออก The Trade Marks Rules 1968 ที่ว่าด้วยบทบัญญัติทางวิธีสบัญญัติเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าในสิงคโปร์ การแก้ไขกฎหมายเครื่องหมายการค้าในปี ค.ศ. 1991 และล่าสุดในปีค.ศ.1998 ประเทศสิงคโปร์ได้ตรากฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับใหม่ออกบังคับใช้ โดยทำการแก้ไขกฎเกณฑ์ทางกฎหมายเครื่องหมายการค้าเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า ค.ศ. 1994 (The Trade Marks Amendment Act (1994)) ของประเทศอังกฤษที่ตราขึ้นเพื่อแก้ไขพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า ค.ศ. 1938 และพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า ค.ศ. 1995 (The Trade Marks 1995) ของประเทศออสเตรเลียซึ่งเป็นกฎหมายแม่แบบของกฎหมายเครื่องหมายการค้าของสิงคโปร์⁴⁶ ตลอดจนเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับบัญญัติ TRIPs และอนุสัญญากรุงปารีส

⁴⁴ George Wei Sze Shun, "Comparison of the TRIPs Provisions with the Current Intellectual Property Laws of Singapore," *Singapore Journal of International and Comparative Law* 1 (January 1997): 159-161.

⁴⁵ Water C. M. Woon, *Commercial Law of Singapore: Trade Marks* (Singapore: Woodhead-Faulkner, 1986), p. 224.

⁴⁶ Maury Wong Wai San, "The Acquisition and Consequences of Cumulative Protection under the Copyright and Trade Mark Laws of Singapore," *Singapore Journal of Legal Studies* (1996): 167-240.

ที่ประเทศสิงคโปร์มีพันธะผูกพันต้องแก้ไขกฎหมายเครื่องหมายการค้าด้วย⁴⁷ จนกระทั่งปัจจุบัน ประเทศสิงคโปร์ใช้กฎหมาย Trade Marks Act 1998 ระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และเครื่องหมายบริการของประเทศสิงคโปร์นั้นเป็นระบบจดทะเบียน เมื่อจดทะเบียนแล้วจึงจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเหมือนดังเช่นประเทศอื่นๆ ที่เป็นภาคีสมาชิก World Trade Organization การยื่นคำขอจดทะเบียนจะต้องยื่นต่อสำนักทรัพย์สินทางปัญญา เครื่องหมาย (เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายร่วม และเครื่องหมายรับรอง) ที่จะได้รับจดทะเบียนนั้นจะต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะและไม่เป็นการต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งหลักเกณฑ์นี้ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับหลักเกณฑ์ของประเทศอื่นๆ อาทิ ต้องไม่เป็นเครื่องหมายที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดี ไม่เป็นรูปร่างรูปทรงของวัตถุต้องห้าม ไม่ประกอบด้วยเครื่องหมายหรือสิ่งบ่งชี้ที่กลายเป็นสิ่งสามัญในภาษาปัจจุบัน เป็นต้น ในกรณีที่มีการกระทำละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า เจ้าของสิทธิหรือผู้ทรงสิทธิสามารถดำเนินคดีได้ทั้งทางแพ่งและทางอาญา⁴⁸

3.4.1.2 ความหมายของเครื่องหมายการค้า

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า ค.ศ. 2005 ส่วนที่ 1 มาตรา 2 สัญลักษณ์ (Sign) หมายถึง ตัวอักษร คำ ชื่อ ลายมือชื่อ ตัวเลข ภาพประดิษฐ์ ตราสัญลักษณ์ หัวเรื่อง ฉลาก ตัว รูปร่าง สี ลักษณะของหีบห่อ หรือการรวมกันของสิ่งใดๆ ที่กล่าวมานั้น

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า ค.ศ. 1998 มาตรา 2 ส่วนที่ 1 “เครื่องหมายการค้า” หมายความว่า สัญลักษณ์ที่แสดงออกให้สามารถรับรู้ได้ทางจักษุโดยสามารถถ่ายทอดออกให้เห็นได้ โดยกราฟิก เพื่อใช้ในการจำแนกสินค้าหรือบริการที่ใช้ หรือมีไว้ในทางการค้าของบุคคลหนึ่ง ออกจากสินค้าหรือบริการที่ใช้หรือมีไว้ในทางการค้าเช่นเดียวกันของบุคคลอื่น ซึ่งนิยามเครื่องหมายการค้าดังกล่าวของประเทศสิงคโปร์มีลักษณะเป็นไปตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) มาตรา 15.1 อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสิงคโปร์มีกฎหมายของประเทศอังกฤษเป็นแม่แบบซึ่งได้ให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าที่เปลี่ยนและเสียงไว้ ประกอบกับมาตรา 15.1 ของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) มิได้จำแนกประเภทของเครื่องหมายการค้าที่สามารถนำมาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้ มีเพียงการบัญญัติไว้เป็นหลักเกณฑ์ว่าเครื่องหมายดังกล่าวจะต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะอันสามารถใช้จำแนกสินค้าหรือบริการได้เท่านั้น ดังนั้น การจำแนกประเภทของเครื่องหมายตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสิงคโปร์จึงถือว่าเป็นไปตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs)

⁴⁷ Alban Kang, *Intellectual Property Laws of East Asia: Singapore* (Hong Kong: Sweet and Maxwell Asia, 1997), pp. 323-335.

⁴⁸ สถาบันระหว่างประเทศไทยเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน), *เรื่องเดิม*, หน้า 59.

ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าของประเทศอังกฤษที่ได้ให้ความคุ้มครองแก่สัญลักษณ์ใดๆ ที่สามารถจำแนกให้เห็นถึงความแตกต่างของเครื่องหมายการค้าที่ใช้สำหรับสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการรายหนึ่งออกจากสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการอีกรายหนึ่งได้ กล่าวคือ หากเครื่องหมายการค้าเสียงและกลิ่นสามารถจำแนกให้เห็นถึงความแตกต่างของเครื่องหมายการค้าที่ใช้สำหรับสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการแต่ละรายได้ เครื่องหมายการค้ากลิ่นและเสียงดังกล่าวก็น่าจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสิงคโปร์ จึงสรุปได้ว่า เครื่องหมายให้หมายความรวมถึง ตัวอักษร คำ ชื่อ ลายมือชื่อ ตัวเลข ภาพประดิษฐ์ ตรา ข้อความ ฉลาก ตัว รูปร่าง สีแห่งมุมการบรรจุภัณฑ์ เสียง หรือกลิ่น หรือสิ่งใดเหล่านี้รวมกัน⁴⁹

3.4.1.3 ลักษณะของเครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้

สิงคโปร์เมื่อได้เข้าเป็นภาคีในความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) มีพันธกรณีที่ต้องแก้ไขกฎหมายเครื่องหมายการค้าเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ความตกลงระหว่างประเทศกำหนดไว้ โดยสิงคโปร์ได้ตราพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า ค.ศ. 1998 ออกบังคับใช้ซึ่งเครื่องหมายการค้าใดๆ จะได้รับความคุ้มครองเมื่อเครื่องหมายค้านั้นได้รับการจดทะเบียนแล้วในประเทศสิงคโปร์เท่านั้น ดังที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 (2) ว่า “เครื่องหมายการค้าที่ยังไม่ได้รับการจดทะเบียนย่อมไม่อาจได้รับความคุ้มครองหรือชดเชยความเสียหายอันเกิดขึ้นจากการละเมิดได้ แต่อย่างไรก็ตามบทบัญญัติใดๆ ในพระราชบัญญัตินี้ย่อมไม่อาจกระทบต่อบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้องการลงขายหรือสิทธิตามพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ค.ศ. 1998” จึงอาจสรุปได้ว่ากฎหมายเครื่องหมายการค้าของสิงคโปร์จะให้ความคุ้มครองเฉพาะเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนในประเทศสิงคโปร์แล้วเท่านั้น เว้นแต่จะเป็นเครื่องหมายการค้าที่ยังไม่ได้รับการจดทะเบียนซึ่งอาจได้รับความคุ้มครองตามหลักเกณฑ์ในเรื่องการลงขายตามระบบกฎหมาย Common Law หรือเป็นเครื่องหมายการค้าที่เป็นลักษณะเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ลักษณะของเครื่องหมายการค้าที่ไม่อาจจดทะเบียนได้ ตามมาตรา 7 กำหนดให้เครื่องหมายที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นเครื่องหมายที่ไม่อาจรับจดทะเบียนได้

1) ประเภทของเครื่องหมายที่ไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะได้แก่ (1) เครื่องหมายที่ไม่เป็นไปตามนิยามในมาตรา 2 (1) (2) เครื่องหมายการค้าที่ปราศจากลักษณะบ่งเฉพาะ (3) เครื่องหมายการค้าที่ประกอบขึ้นเฉพาะจากเครื่องหมาย หรือสิ่งบ่งชี้ที่อาจนำมาใช้ในทางการค้า เพื่อจำแนกชนิดคุณภาพ ปริมาณ วัตถุประสงค์ การใช้งาน ปริมาณ มูลค่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ วันเวลาที่ผลิตสินค้าหรือให้บริการ หรือควรมีลักษณะของสินค้าหรือบริการ และ (4) เครื่องหมายการค้าที่ประกอบขึ้นเฉพาะ

⁴⁹ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, กฎหมายเครื่องหมายการค้าประเทศสิงคโปร์, ค้นวันที่ 4 ตุลาคม 2557 จาก http://www.ipthailand.go.th/en/images/law/Trademark_Singapore.pdf

จากเครื่องหมายหรือสิ่งบ่งชี้ที่ได้กลายมาเป็นสิ่งที่ใช้กันเป็นประเพณีในภาษาปัจจุบัน หรือในทางสุจริตที่มีลักษณะเป็นการสร้างแนวปฏิบัติในทางการค้า

อย่างไรก็ดี เครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะบ่งเฉพาะอันเกิดจากการใช้ที่สามารถจำแนกแยกแยะสินค้าหรือบริการที่ผลิตขึ้นโดยผู้ผลิตรายหนึ่งออกจากผู้ผลิตรายอื่นที่ผลิตสินค้าหรือบริการอย่างเดียวกัน เครื่องหมายดังกล่าวย่อมอาจจดทะเบียนได้

2) ประเภทเครื่องหมายที่เล็งถึงสินค้า หากเครื่องหมายการค้าที่ประกอบขึ้นเฉพาะจากสิ่งที่จะระบุไว้ดังต่อไปนี้ ย่อมไม่อาจจดทะเบียนได้ (1) รูปทรงที่มาจากลักษณะของสินค้าเอง (2) รูปทรงของสินค้าที่จำเป็นต้องได้รับการผลิตโดยทางเทคนิค และ (3) รูปทรงที่สร้างมูลค่าหลักแก่สินค้า

3) ประเภทเครื่องหมายที่ต้องห้าม ได้แก่ (1) เครื่องหมายการค้าที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี หรือเครื่องหมายการค้าที่ทำให้สาธารณชนหลงเชื่อในลักษณะ คุณภาพ แหล่งกำเนิดของสินค้าหรือบริการ (2) เครื่องหมายการค้าที่มีกฎหมายหรือระเบียบกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร (3) เครื่องหมายการค้าตามคำขอจดทะเบียนที่ไม่สุจริต (4) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าไวน์และสุรา (5) เครื่องหมายการค้าที่รัฐมนตรีกำหนด (6) เครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะขัดต่อหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนดในข้อก่อน (7) เครื่องหมายการค้าที่ประกอบขึ้นจากตรา สัญลักษณ์ ธงของรัฐหรือประเทศ เป็นต้น ภายใต้มาตรา 6 ทวิของอนุสัญญากรุงปารีสตามที่ระบุไว้ในมาตรา 56 ของพระราชบัญญัติ และ (8) เครื่องหมายการค้าที่ประกอบขึ้นจากตรา สัญลักษณ์ ธงขององค์กรหรือหน่วยงานระหว่างประเทศ เป็นต้น ภายใต้มาตรา 6 ตรี ของอนุสัญญากรุงปารีสตามที่ระบุไว้ในมาตรา 57 ของพระราชบัญญัติ

อนึ่งในมาตรา 8 ยังได้กำหนดให้เครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นเครื่องหมายการค้าที่ไม่อาจจดทะเบียนได้ และถือเป็นเหตุเพิกถอนทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 16.1 ของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) (1) เครื่องหมายการค้าที่เหมือนกับเครื่องหมายการค้าที่มีอยู่แล้วซึ่งเครื่องหมายที่มีอยู่แล้วนั้นได้ขอจดทะเบียนสำหรับสินค้าหรือบริการอย่างเดียวกันตามมาตรา 8 (1) (2) เครื่องหมายการค้าที่เหมือนกับเครื่องหมายการค้าที่มีอยู่แล้วซึ่งเครื่องหมายที่มีอยู่แล้วนั้นได้ขอจดทะเบียนสำหรับสินค้าหรือบริการที่คล้ายกันตามมาตรา 8 (2) a) หรือเครื่องหมายการค้าที่คล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่มีอยู่แล้วซึ่งเครื่องหมายที่มีอยู่แล้วนั้นได้ขอจดทะเบียนสำหรับสินค้าหรือบริการที่คล้ายกันตามมาตรา 8 (2) b) ซึ่งจะก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดต่อสาธารณชน (3) เครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่มีอยู่แล้วตามมาตรา 8 (3) a) และเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนสำหรับสินค้าหรือบริการที่ไม่คล้ายกันตามมาตรา 8 (3) b) ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ด้วย (ก) หากเครื่องหมายการค้าที่มีอยู่แล้วนั้นเป็นเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันโดยแพร่หลายในประเทศสิงคโปร์ (ข) หากการใช้ซึ่ง

เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนนั้น มีลักษณะอันอาจทำให้เข้าใจได้ว่าสินค้าหรือบริการภายใต้เครื่องหมายการค้าตามคำขอจดทะเบียนดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่มีอยู่ก่อนนั้น (ค) การใช้เครื่องหมายการค้าตามคำขอดังกล่าวจะก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดต่อสาธารณชน (ง) ผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าอาจได้รับความเสียหายต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เครื่องหมายการค้าตามคำขอ และ (4) เครื่องหมายการค้าตามคำขอจดทะเบียนไม่อาจจดทะเบียนได้หากต้องด้วยบทบัญญัติว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ยังไม่ได้รับการจดทะเบียน หรือสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในทางการค้าภายใต้กฎหมายใดๆ ที่ใช้บังคับอยู่ เช่น การลงขายหรือภายใต้สิทธิ ที่มีอยู่ก่อนแล้ว นอกจากที่กล่าวไว้ในข้างต้นภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์หรือกฎหมายใดๆ ที่ว่าด้วยแบบผลิตภัณฑ์⁵⁰

3.4.1.4 การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

1) การเตรียมคำขอ

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไม่ได้มีที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ในประเทศสิงคโปร์ ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนดังกล่าวจะต้องแต่งตั้งหรือมอบอำนาจให้ตัวแทนเครื่องหมายการค้าในประเทศสิงคโปร์เป็นผู้ดำเนินการยื่นคำขอจดทะเบียนแทน

2) เอกสารที่ใช้ในการขอรับความคุ้มครอง

(1) คำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า 1 คำขอสามารถระบุจำพวกสินค้า หรือบริการได้มากกว่าหนึ่งจำพวก

(2) หนังสือมอบอำนาจ (ไม่ต้อง Legalized หรือ Notarized)

(3) รูปเครื่องหมายการค้า

(4) ข้อมูลของผู้ยื่นคำขอจดทะเบียน เช่น ชื่อ ที่อยู่ (สถานที่ติดต่อได้ในประเทศสิงคโปร์) และสัญชาติ

(5) รายการสินค้า/บริการที่ประสงค์จะขอรับการจดทะเบียน

3) การประกาศโฆษณา

เมื่อนายทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีคำสั่งให้ประกาศโฆษณาคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าใด คำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะถูกนำไปลงประกาศโฆษณาในหนังสือประกาศโฆษณาเป็นระยะเวลาสองเดือน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียคัดค้านคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าดังกล่าว

⁵⁰ ภูสิทธิ์ เหลืองเรืองทิพย์, การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน: ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม และประเทศไทย (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 88-92, 96, 99.

4) การรับจดทะเบียน

ในกรณีที่ไม่มีผู้คัดค้านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือมีผู้คัดค้าน แต่ในที่สุดได้มีคำสั่งหรือคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้ยกคำคัดค้านนั้น นายทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะมีคำสั่งให้รับจดทะเบียนและออกหนังสือสำคัญการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านั้นให้แก่ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อไป

5) การขอถือสิทธิย้อนหลัง

ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนมีสิทธิที่จะขอถือสิทธิในวันยื่นคำขอย้อนหลังในประเทศสิงคโปร์ได้ โดยจะต้องยื่นคำขอถือสิทธิในวันยื่นคำขอย้อนหลัง พร้อมกับคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า และสำเนาคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นครั้งแรกในประเทศอื่นซึ่งเป็นประเทศภาคีสมาชิกของอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention) หรือประเทศภาคีสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization) (ในกรณีที่นายทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีคำสั่งให้นำส่งเอกสารดังกล่าว) ภายในกำหนดเวลา 6 เดือน นับแต่วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศอื่นนั้น

6) ขั้นตอน/ระยะเวลา

โดยปกติการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศสิงคโปร์จะใช้เวลาประมาณ 18-24 เดือนนับตั้งแต่วันยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า จนกระทั่งถึงวันออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอายุความคุ้มครอง 10 ปี นับตั้งแต่วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียน และต่ออายุได้คราวละ 10 ปี โดยจะต้องยื่นคำขอต่ออายุภายในกำหนดเวลา 3 เดือนก่อนวันสิ้นอายุความคุ้มครอง⁵¹

ค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียน สำหรับแบบออนไลน์ 341 ดอลลาร์สิงคโปร์ ต่อ 1 จำนวนพวงสินค้าหรือบริการ หากยื่นต่อสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาสิงคโปร์ 374 ดอลลาร์สิงคโปร์

3.4.1.5 สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า

เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนแล้วย่อมมีสิทธิดังที่บัญญัติไว้ในภาค 3 ของพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า ค.ศ. 1998 ซึ่งได้แก่

1) สิทธิตามมาตรา 26 (1) ซึ่งมีลักษณะเป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในฐานะเจ้าของเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนในเรื่องดังต่อไปนี้

⁵¹ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, กฎหมายเครื่องหมายการค้า - สาธารณรัฐสิงคโปร์, ค้นวันที่ 4 ตุลาคม 2557 จาก <http://onestopservice.ditp.go.th/download/file/75dip.pdf>

(1) สิทธิในการใช้เครื่องหมายการค้า และ

(2) สิทธิในการอนุญาตให้บุคคลอื่นใช้เครื่องหมายการค้าของตนกับสินค้าหรือบริการตามรายการสินค้าหรือบริการซึ่งได้จดทะเบียนไว้ โดยการใช้เครื่องหมายการค้าโดยผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิจะถือถือว่าเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าโดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าเอง ซึ่งจะส่งผลให้ในระหว่างที่ผู้ได้รับอนุญาตได้ใช้เครื่องหมายการค้าโดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าอาจมิได้ใช้เครื่องหมายการค้านั้นย่อมถือได้ว่าเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้ใช้เครื่องหมายการค้าของตนอยู่โดยไม่อาจถือว่าเครื่องหมายการค้าละเลยการใช้แต่อย่างใด ซึ่งการจดทะเบียนอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายการค้าหนึ่งย่อมสามารถกระทำให้แก่ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิได้มากกว่า 1 ราย แล้วแต่ความประสงค์ของเจ้าของเครื่องหมายการค้าและคู่สัญญา ทั้งนี้ ตามมาตรา 42 (3) ได้กำหนดให้การอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้าจะสมบูรณ์เมื่อคู่สัญญาได้ทำเป็นหนังสือลงรายมือชื่อของผู้อนุญาตหรือตัวแทนผู้อนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้าเป็นสำคัญ โดยอาจทำในลักษณะเป็นการอนุญาตทั่วไปหรือจะจำกัดเฉพาะสินค้าหรือบริการไว้ก็ได้ การอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้าแต่เพียงผู้เดียวนั้น ผู้ได้รับการจดทะเบียนเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้าแต่เพียงผู้เดียวย่อมมีสิทธิดำเนินการใดๆ ในนามของตนเองเพื่อปกป้องการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 44 เว้นแต่กรณีที่สัญญาอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้าจะได้กำหนดให้ผู้ได้รับอนุญาตดำเนินการดังกล่าวได้ หากได้รับความยินยอมจากเจ้าของเครื่องหมายการค้าตามมาตรา 45 (1)

2) สิทธิตามมาตรา 26 (2) ในอันที่จะได้รับการบรรเทาความเสียหายจากการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าภายใต้มาตรการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

3.4.2 กฎหมายเครื่องหมายการค้าในประเทศไทย

ความคิดสร้างสรรค์ของภูมิปัญญามนุษย์ถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านวัฒนธรรมและทางอุตสาหกรรมการผลิตซึ่งมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม แต่ประเทศไทยจึงคิดหาหลักเกณฑ์ให้ความคุ้มครองต่อสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาตามแต่ระบบกฎหมายของประเทศ เพื่อส่งเสริมและให้กำลังใจแก่ผู้คิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้ อาจนำรูปแบบกฎหมายของประเทศที่ประสบความสำเร็จในระบบเศรษฐกิจโลกมาแล้ว มาเป็นแนวทางในการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าว แม้การให้ความคุ้มครองสิทธิเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของไทยเริ่มมีใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2453 ก็ตาม แต่เป็นการนำเอากฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาปรับใช้ในบทที่เกี่ยวกับความผิดฐานปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้าซึ่งมีข้อบัญญัติที่ระบุนานความผิดและโทษทางอาญาไว้เท่านั้นจึงไม่มีสาระสำคัญเรื่องของสิทธิทางแพ่ง ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้ตรากฎหมายชื่อว่าพระราชบัญญัติลักษณะ และยี่ห้อการค้าขาย พ.ศ. 2457 ถือเป็นครั้งแรกที่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจดทะเบียนและสิทธิในเครื่องหมายการค้า หลังจากนั้นก็มีมีการแก้ไขกฎหมายเรื่อยมาจนเมื่อปี พ.ศ. 2534 ก็ได้มีการ

ตรากฎหมายเครื่องหมายการค้าขึ้นใหม่ชื่อพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ซึ่งถือเป็นกฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับหลักของไทยจนถึงปัจจุบัน และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้งโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 จากวิวัฒนาการของกฎหมายข้างต้นเห็นได้ว่าเมื่อสถานการณ์แห่งกาลเวลาหรือเศรษฐกิจสังคมและการเมืองเปลี่ยนแปลงไป กฎหมายย่อมมีการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องทันกับสถานการณ์ในยุคสมัยนั้นๆ ทั้งนี้ เพื่อความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายของหลายๆ ประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้ให้การคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าทั้งในกรณีที่ได้สิทธิโดยการใช้และที่ได้มาโดยการจดทะเบียน เพราะไม่ว่าเจ้าของเครื่องหมายการค้านั้นจะได้สิทธิมาอย่างไรก็สามารถทำให้เครื่องหมายการค้าของตนมีคุณค่าในการแข่งขันทางการค้าและใช้เครื่องหมายการค้านั้นเพื่อให้ผู้บริโภครับรู้ถึงความเป็นเจ้าของแยกต่างหากจากเครื่องหมายการค้าของผู้ประกอบการรายอื่น แต่เพื่อนโยบายกระตุ้นให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าเข้าสู่ระบบการจดทะเบียนที่มีประโยชน์มากกว่าดังกล่าวแล้ว จึงจำเป็นต้องกำหนดระดับการคุ้มครองให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนได้รับประโยชน์สูงกว่า⁵²

3.4.2.1 วัตถุประสงค์และความเป็นมาของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

สืบเนื่องจากการค้าขายระหว่างกันทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ เครื่องหมายการค้าจึงเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งซึ่งมีความสำคัญในทางธุรกิจเป็นอย่างมากด้วยการใช้เครื่องหมายการค้าเพื่อสร้างความจดจำแก่สินค้าหรือบริการ เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จและมีบทบาทสำคัญทางการค้าเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ประกอบการค้าและประชาชนทั่วไปมิให้มีการใช้สิทธิแข่งขันในการค้าโดยมิชอบและไม่ยุติธรรม ป้องกันการหลอกลวงประชาชนให้หลงผิดในตัวผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าและคุณภาพของสินค้า ประชาชนสามารถแยกความแตกต่างของสินค้าได้ตามเครื่องหมายการค้าแม้ว่าจะเป็นสินค้าประเภทเดียวกัน ผู้ประกอบการก็ต้องรักษาชื่อเสียงของตนโดยการผลิตสินค้าภายใต้เครื่องหมายการค้าของตนให้คุณภาพคงเดิม นอกจากนั้นยังป้องกันการปลอมแปลงสินค้าโดยใช้เครื่องหมายการค้าของผู้อื่น⁵³ ด้วยหน้าที่และความสำคัญของเครื่องหมายการค้าตนเองจึงได้มีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าหลากหลายลักษณะเกิดขึ้นในปัจจุบันเพื่อรองรับรูปแบบของเครื่องหมายการค้าที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

⁵² เอกพันธ์ ช่างสลัก, ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าต่อประเทศไทย (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550), หน้า 71-72.

⁵³ สุทิน สัทปัดตะวนิช, การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (กรุงเทพมหานคร: ดวงกลม, 2534), หน้า 35.

3.4.2.2 ความหมายของเครื่องหมายการค้า

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ “เครื่องหมาย” หมายความว่า ภาพถ่าย ภาพวาด ภาพประดิษฐ์ ตรา ชื่อ คำ ข้อความ ตัวหนังสือ ตัวเลข ลายมือชื่อ กลุ่มของสี รูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุหรือสิ่งเหล่านี้อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน

เครื่องหมายการค้า หมายถึง เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์หรือตราที่ใช้กับสินค้าหรือบริการ ซึ่งเครื่องหมายที่ให้ความคุ้มครองตาม พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 มี 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

1) เครื่องหมายการค้า (Trade Mark) คือเครื่องหมายที่ใช้เป็นที่หมาย เกี่ยวกับสินค้าเพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายนั้นแตกต่างกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น เช่น บรีส มาม่า กระทิงแดง เป็นต้น

2) เครื่องหมายบริการ (Service Mark) คือ เครื่องหมายที่ใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับบริการ เพื่อแสดงว่าบริการที่ใช้เครื่องหมายนั้นแตกต่างกับบริการที่ใช้เครื่องหมายบริการของบุคคลอื่น เช่น เครื่องหมายของสายการบิน ธนาคาร โรงแรม เป็นต้น

3) เครื่องหมายรับรอง (Certification Mark) คือ เครื่องหมายที่เจ้าของเครื่องหมายรับรองใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการของบุคคลอื่น เพื่อเป็นการรับรองคุณภาพของสินค้าหรือบริการนั้น เช่น เซลล์ชวนชิม แม่ช้อยนางรำ ฮาลาล (Halal) เป็นต้น

4) เครื่องหมายร่วม (Collective Mark) คือ เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายบริการที่ใช้โดยบริษัทหรือวิสาหกิจในกลุ่มเดียวกัน หรือโดยสมาชิกของสมาคม กลุ่มบุคคล หรือองค์กรอื่นใดของรัฐหรือเอกชน เช่น ตราช้างของบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด เป็นต้น

3.4.2.3 ลักษณะของเครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้

หากพิจารณาตามลักษณะของเครื่องหมายการค้าซึ่งอยู่ภายใต้การคุ้มครองตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แล้ว ลักษณะของเครื่องหมายการค้าที่รับจดทะเบียนได้ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 6 ต้องประกอบด้วยลักษณะดังนี้คือ (1) เป็นเครื่องหมายที่มีลักษณะบ่งเฉพาะตามมาตรา 7 คือ ลักษณะที่ทำให้ประชาชนหรือผู้ใช้สินค้านั้นทราบและเข้าใจว่า สินค้าที่ใช้เครื่องหมายนั้นแตกต่างกับสินค้าอื่น เนื่องจากเป็นเครื่องหมายที่สามารถใช้เป็นที่หมายในการสังเกตจดจำ ตลอดจนสามารถแสดงถึงแหล่งกำเนิดของเครื่องหมายการค้านั้นได้เป็นอย่างดี (2) เป็นเครื่องหมายที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัตินี้ในมาตรา 8 ได้แก่ ธงชาติ ธงราชการ เครื่องหมายกาชาด พระบรมฉายาลักษณ์ เครื่องหมายราชการ เป็นต้น และ (3) ไม่เป็นเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่บุคคลอื่นได้จดทะเบียนไว้แล้ว จนอาจทำให้สาธารณชนหลงผิดในการเป็นเจ้าของสินค้าหรือแหล่งกำเนิดของสินค้า โดยจะต้องประกอบด้วยลักษณะทั้งสามประการดังกล่าว จะขาดข้อใดข้อหนึ่งมิได้

ทั้งนี้ มาตรา 7 วรรคแรก ได้ให้ความหมายของเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะบ่งเฉพาะไว้ คือ เป็นเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะที่ทำให้ประชาชนหรือผู้ใช้สินค้านั้นทราบและเข้าใจได้ว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้นแตกต่างไปจากสินค้าอื่น โดยมาตรา 7 วรรคสอง ได้บัญญัติถึงเครื่องหมายการค้าที่มีหรือประกอบด้วยลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นสาระสำคัญดังต่อไปนี้ให้ถือว่า มีลักษณะบ่งเฉพาะ

1) ชื่อตัว ชื่อสกุลของบุคคลธรรมดาที่ไม่เป็นชื่อสกุลตามความหมายอันเข้าใจกันโดยธรรมดา ชื่อเต็มของนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยกรนั้น หรือชื่อในทางการค้าที่แสดงโดยลักษณะพิเศษและไม่ถึงถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้าโดยตรง ซึ่งต้องเป็นชื่อของบุคคลหรือนิติบุคคลที่มีตัวตน มิใช่ชื่อที่นึกคิดตั้งขึ้นตามจินตนาการ หรือเป็นชื่อในวรรณคดี

2) คำหรือข้อความอันไม่ได้ถึงถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้านั้นโดยตรง และไม่เป็นชื่อทางภูมิศาสตร์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

3) กลุ่มของสีที่แสดงโดยลักษณะพิเศษ หรือตัวหนังสือ ตัวเลข หรือคำที่ประดิษฐ์ขึ้น โดยคำที่ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่นี้ หมายถึงคำเดียวหรือหลายคำที่คิดขึ้น ซึ่งต้องไม่มีคำแปลหรือความหมายในคำนั้น แม้สามารถอ่านออกเสียงได้ก็ตาม อย่างไรก็ตาม คำที่เขียนขึ้นโดยเจตนาใช้ตัวอักษรสะกดผิดจากหลักไวยากรณ์ หากพิจารณาสำเนียงเรียกขานแล้วสามารถสื่อความหมายให้เข้าใจได้ว่าเป็นคำที่มีความหมายให้เข้าใจได้ว่าเป็นคำที่มีความหมาย หากความหมายดังกล่าวถึงถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้าโดยตรงไม่ถือว่าเป็นคำประดิษฐ์ นอกจากนี้คำที่เขียนขึ้นโดยการนำคำที่มีความหมายตั้งแต่สองคำขึ้นไปมารวมกัน หากความหมายของคำถึงถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้าโดยตรง ไม่ถือว่าเป็นคำประดิษฐ์

4) ลายมือชื่อของผู้จดทะเบียนหรือของเจ้าของเดิมของกิจการของผู้จดทะเบียน หรือลายมือชื่อของบุคคลอื่นโดยได้รับอนุญาตจากบุคคลนั้นแล้ว

5) ภาพของผู้จดทะเบียนหรือของบุคคลอื่นโดยได้รับอนุญาตจากบุคคลนั้นแล้ว หรือในกรณีที่บุคคลนั้นตายแล้วโดยได้รับอนุญาตจากบุพการี ผู้สืบสันดาน และคู่สมรสของบุคคลนั้น ถ้ามีแล้ว โดยต้องเป็นภาพของคนซึ่งมีตัวตนอยู่อย่างแท้จริงเท่านั้น

6) ภาพที่ประดิษฐ์ขึ้น หมายถึง ภาพที่คิด ทำ แต่ง สร้าง จินตนาการ หรือดัดแปลงขึ้น และต้องไม่เป็นภาพที่บรรยายลักษณะของสินค้า โดยไม่ว่าจะเกิดจากการสร้างภาพด้วยวิธีใด

ซึ่งเมื่อพิจารณาลักษณะที่ถือว่าเป็นลักษณะบ่งเฉพาะตามมาตรานี้แล้วจะเห็นได้ว่าเป็นลักษณะบ่งเฉพาะในตัวเอง (Inherent Distinctiveness) นั่นเอง กล่าวคือ เป็นลักษณะบ่งเฉพาะที่มีอยู่ตั้งแต่สร้างเครื่องหมายการค้าขึ้นมา โดยเครื่องหมายการค้าสามารถแสดงความแตกต่างของบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้นกับบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้าอื่นได้ในตัวเอง อย่างไรก็ตาม นอกจากลักษณะ

บ่งเฉพาะในตัวเอง (Inherent Distinctiveness) แล้ว ยังมีลักษณะบ่งเฉพาะโดยการใช้ (Acquired Distinctiveness Through Use) ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการใช้เครื่องหมายไปสักระยะเวลาหนึ่ง โดยในขณะที่สร้างเครื่องหมายการค้าขึ้นมานั้นยังไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะในตัวเอง แต่ถ้าเจ้าของเครื่องหมายการค้าพิสูจน์ได้ว่ามีการใช้เครื่องหมายนั้นจนสาธารณชนผู้บริโภคสามารถจดจำได้และได้รับรู้ถึงความแตกต่างของบริการ โดยผ่านการใช้เครื่องหมายการค้านั้นมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหนึ่ง⁵⁴ ซึ่งเป็นเครื่องหมายการค้าที่สามารถแยกแยะบริการที่ใช้เครื่องหมายนั้นจากบริการอื่นที่ใช้เครื่องหมายการค้าอื่นได้ ทั้งนี้หลักการในเรื่องลักษณะบ่งเฉพาะโดยการใช้ หรือที่นิยมเรียกว่าการได้มาซึ่ง “Secondary Meaning”⁵⁵ ได้มีการกำหนดไว้ในมาตรา 7 วรรคสาม กล่าวคือ ชื่อ คำ หรือข้อความที่ไม่มีลักษณะตาม (1) หรือ (2) หากได้มีการจำหน่ายเผยแพร่หรือโฆษณาสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้นจนแพร่หลายแล้วตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดและพิสูจน์ได้ว่าได้ปฏิบัติถูกต้องตามหลักเกณฑ์นั้นแล้ว ก็ให้ถือว่าเป็นลักษณะบ่งเฉพาะ ซึ่งถือว่าเป็นข้อยกเว้นของหลักลักษณะบ่งเฉพาะในตัวเอง

ระดับความบ่งเฉพาะ (Spectrum of Distinctiveness) ของเครื่องหมายการค้ามีการแบ่งแยกได้ดังนี้⁵⁶

1) คำสามัญ (Generic Term) หรือที่กฎหมายเรียกว่าเป็นสิ่งที่ใช้กันสามัญในการค้าขายสำหรับสินค้าบางอย่างบางจำพวก⁵⁷ ซึ่งอาจจะเป็นรูปหรือคำก็ได้

การใช้เครื่องหมายการค้าใดเครื่องหมายหนึ่งกำลังลดความบ่งเฉพาะลงอาจจะเป็นการที่มีความแพร่หลายมากหรือโดยมีผู้แย่งใช้หรือนำไปใช้กันมาก เรียกว่า เครื่องหมายนั้นกำลังอ่อนลง (Weak) ตามทฤษฎีที่เรียกว่า Dilution Doctrine ซึ่งผู้เป็นเจ้าของจะต้องหาทางป้องกัน

⁵⁴ ปวีณา เอี่ยมศิริกุลมิตร, ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาเรื่องลักษณะบ่งเฉพาะของเครื่องหมายการค้า ศึกษาเฉพาะกรณีการนำเอาคำที่เล็งถึงคุณสมบัติของสินค้ามาประสมคำในลักษณะที่ไม่เป็นไปตามปกติ (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2549), หน้า 26.

⁵⁵ เดวิท ฟุ่มชนะโชคชัย, เครื่องหมายการค้าที่เล็งถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้าโดยตรง: ศึกษาปัญหาการใช้และการตีความกฎหมายของนายทะเบียนและคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550), หน้า 36.

⁵⁶ Mary Lafrance, *Understanding Trademark Law* (San Francisco, Calif.: Lexis Nexis, 2005), p. 28 อ้างถึงใน เดวิท ฟุ่มชนะโชคชัย, *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 38.

⁵⁷ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543, มาตรา 17 และมาตรา 66

2) คำที่อธิบายถึงลักษณะหรือประเภทของสินค้าโดยทั่วไป (Common Descriptive Term) คือ คำที่ใช้เป็นชื่อหรืออธิบายลักษณะ (Description) ของสินค้าหรือบริการ คำประเภทนี้ไม่สามารถเป็นเครื่องหมายการค้าได้เลย

3) คำที่เล็งถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของสินค้านั้น (Descriptive Term) คำประเภทนี้อธิบายลักษณะหรือส่วนผสมของสินค้าหรือบริการ ซึ่งอาจเป็นเครื่องหมายการค้าได้หากมีการใช้กับสินค้าหรือบริการไประยะหนึ่งจนได้ Secondary Meaning แล้ว

4) คำที่เป็นเชิงแนะนำ (Suggestive Term) เป็นคำที่มีลักษณะเป็นการแนะนำ ส่วนผสม และลักษณะของสินค้าและบริการทำนองเดียวกันกับลักษณะของคำบรรยาย แต่มีลักษณะเป็นการเชิญชวนให้ผู้ใช้สินค้าและบริการใช้จินตนาการในการพิจารณาธรรมชาติของสินค้า คำประเภทนี้โดยหลักแล้วจะเป็นเครื่องหมายการค้าได้ต่อเมื่อมีการใช้มาได้สักระยะหนึ่งจนเป็นที่รู้จักของประชาชน (Secondary Meaning) แล้ว แต่ก็อาจได้รับความคุ้มครองโดยไม่ต้องมี (Secondary Meaning) ก็ได้ เพราะมีลักษณะที่แตกต่างจากคำที่เป็นลักษณะของการบรรยาย (Descriptive Term) อยู่บางประการ แม้จะเป็นการอธิบายลักษณะหรือส่วนผสมเหมือนกัน⁵⁸

5) คำที่ตั้งขึ้นตามอำเภอใจหรือจินตนาการขึ้น (Arbitrary or Fanciful) อาจจะมีหรือไม่มี ความหมายแต่ไม่เกี่ยวกับคุณภาพหรือลักษณะของสินค้าหรือบริการ คำที่ตั้งขึ้นตามอำเภอใจหรือจินตนาการนี้อาจจัดได้ว่าเป็นคำที่ประดิษฐ์ขึ้น ซึ่งมาตรา 7 (3) ถือว่ามีลักษณะบ่งเฉพาะโดยไม่ต้อง พิสูจน์ (Secondary Meaning) ก่อน หรือถ้าหากว่านำมาใช้เป็นชื่อทางการค้าซึ่งมีลักษณะพิเศษก็อาจจัดเป็นชื่อทางการค้าซึ่งแสดงโดยลักษณะพิเศษตามมาตรา 7 (1) โดยกฎหมายถือว่า มีลักษณะบ่งเฉพาะ โดยไม่ต้องพิสูจน์ (Secondary Meaning) ก่อนเช่นเดียวกัน และรวมถึงภาพประดิษฐ์ตามมาตรา 7 (6) ด้วย

6) คำที่เป็นชื่อทางภูมิศาสตร์ (Geographic Term) พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 7 (2) ให้ความคุ้มครองแก่ชื่อทางภูมิศาสตร์โดยถือว่า มีลักษณะบ่งเฉพาะ⁵⁹

หลักเกณฑ์ในการพิสูจน์ลักษณะบ่งเฉพาะโดยการใช้ ตามมาตรา 7 วรรคสาม มีดังต่อไปนี้

1) สินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายนั้น ได้มีการจำหน่าย เผยแพร่ หรือโฆษณา จนทำให้สาธารณชนในประเทศที่มีการจำหน่าย เผยแพร่หรือโฆษณาสินค้านั้น รู้จักและเข้าใจว่าสินค้าดังกล่าว แตกต่างไปจากสินค้าอื่น

⁵⁸เดวิท พุ่มชนะโชคชัย, *เรื่องเดิม*, หน้า 41.

⁵⁹กระทรวงพาณิชย์, *ประกาศเรื่องกำหนดชื่อทางภูมิศาสตร์* (20 กันยายน 2547), ค้น วันที่ 4 ตุลาคม 2557 จาก <http://onestopservice.ditp.go.th/download/file/33dip.pdf>

2) การจำหน่าย เผยแพร่ หรือโฆษณาสินค้าใดจนทำให้เครื่องหมายมีความแพร่หลาย ให้ถือว่าเครื่องหมายมีลักษณะบ่งเฉพาะเพียงที่ใช้กับสินค้านั้นเท่านั้น

3) ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงตาม (1) (2) ให้ผู้จดทะเบียนนำส่งพยานหลักฐานเกี่ยวกับการจำหน่าย เผยแพร่ หรือโฆษณาสินค้าที่ใช้เครื่องหมายที่ประสงค์จะขอจดทะเบียน

4) ในการส่งหลักฐานตาม (3) ให้ผู้จดทะเบียนส่งพยานหลักฐานพร้อมการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมาย ในกรณีที่ไม่อาจกระทำทำให้ผู้จดทะเบียนทำหนังสือขอผ่อนผันแนบมาพร้อมคำขอจดทะเบียน และให้นายทะเบียนมีอำนาจผ่อนผันได้ไม่เกิน 30 วัน ถ้าผู้จดทะเบียนมิได้ส่งหลักฐานใดภายในกำหนดเวลาที่นายทะเบียนผ่อนผัน ก็ให้นายทะเบียนพิจารณาดำเนินการแก้คำขอจดทะเบียนนั้นต่อไป โดยรับฟังข้อเท็จจริงเฉพาะหลักฐานเท่าที่ผู้จดทะเบียนได้ส่งให้แก่ นายทะเบียนไว้ (ถ้ามี)⁶⁰

3.4.2.4 การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

ขั้นตอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง เครื่องหมายร่วม มีขั้นตอนโดยสังเขป ดังนี้

1) การตรวจค้น

ก่อนยื่นคำขอจดทะเบียน ผู้จดทะเบียนควรตรวจค้นเครื่องหมายของตนที่ประสงค์จะยื่นขอจดทะเบียนว่าเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้แล้ว หรืออยู่ระหว่างขอจดทะเบียนหรือไม่ โดยตรวจค้นด้วยตนเองได้ที่กลุ่มบริการตรวจรับคำขอ ชั้น 3 กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ หรือผ่านเว็บไซต์ www.ipthailand.go.th ทั้งนี้ ต้องชำระค่าธรรมเนียม 100 บาท ต่อชั่วโมง อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้จดทะเบียนยื่นคำขอจดทะเบียนแล้ว เจ้าหน้าที่ของสำนักเครื่องหมายการค้าจะดำเนินการตรวจสอบเครื่องหมายและพิจารณาคำขอจดทะเบียนโดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง

2) การยื่นคำขอจดทะเบียน

ผู้จดทะเบียนยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรองและเครื่องหมายร่วม โดยใช้แบบ ก. 01 และแนบหลักฐานประกอบคำขอจดทะเบียน พร้อมทั้งชำระค่าธรรมเนียมสินค้าหรือบริการ อย่างละ 500 บาท ณ กลุ่มบริการตรวจรับคำขอ ชั้น 3 กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์หรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัด หรือโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือทางอินเทอร์เน็ตผ่านเว็บไซต์ www.ipthailand.go.th และชำระค่าธรรมเนียมผ่านระบบ I-banking หรือผ่านเคาน์เตอร์ธนาคาร ทั้งนี้ ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนจะต้องจัดส่งเอกสารดังกล่าวให้แก่

⁶⁰ ไชยยศ เหมะรัชตะ, ลักษณะของกฎหมายหมายทรัพย์สินทางปัญญา (พื้นฐานความรู้ทั่วไป), พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2553), หน้า 301.

กรมทรัพย์สินทางปัญญาภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้มีการบันทึกข้อมูลลงในอินเทอร์เน็ต โดยมายื่นด้วยตนเองหรือส่งทางไปรษณีย์ก็ได้ ทั้งนี้ สามารถยื่นคำขอ 1 คำขอ ต่อ 1 จำพวกสินค้าหรือบริการเท่านั้น

3) การตรวจสอบเบื้องต้น

เจ้าหน้าที่ตรวจรับคำขอจะดำเนินการตรวจสอบคำขอจดทะเบียน หลักฐานประกอบคำขอจดทะเบียนและค่าธรรมเนียมว่า ถูกต้อง ครบถ้วน หรือไม่ เพื่อให้เลขคำขอจดทะเบียนต่อไป

4) การตรวจสอบเครื่องหมายการค้า

เจ้าหน้าที่ตรวจสอบและนายทะเบียนจะดำเนินการตรวจสอบโดยละเอียดว่า เครื่องหมายการค้าที่ยื่นขอจดทะเบียนนั้น เป็นเครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ ดังนี้

- (1) เป็นเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะบ่งเฉพาะหรือไม่
- (2) เป็นเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายหรือไม่
- (3) เป็นเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นที่จดทะเบียนไว้แล้วหรือไม่
- (4) เมื่อได้ตรวจสอบแล้ว นายทะเบียนจะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ขอจดทะเบียนทราบ สำหรับผลการพิจารณาของนายทะเบียนนั้น อาจแบ่งออกได้เป็น 4 กรณี ดังนี้
 - (5) รับจดทะเบียน: นายทะเบียนจะส่งประกาศโฆษณาคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในหนังสือประกาศโฆษณาคำขอจดทะเบียน เพื่อเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการจดทะเบียน ทั้งนี้ จะต้องคัดค้านภายใน 90 วันนับแต่วันประกาศโฆษณา
 - (6) ปฏิเสธไม่รับจดทะเบียน: นายทะเบียนจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนทราบคำสั่งไม่รับจดทะเบียน อย่างไรก็ตาม ผู้ขอจดทะเบียนสามารถอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าได้ภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง
 - (7) ให้แก้ไขเปลี่ยนแปลง: นายทะเบียนจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนทราบคำสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด อย่างไรก็ตาม ผู้ขอจดทะเบียนสามารถอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าได้ภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง
 - (8) ให้ตกลงกัน: นายทะเบียนจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนทุกรายที่ยื่นขอจดทะเบียนและเป็นเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกัน ตกลงกันเองว่าจะให้ผู้ขอจดทะเบียนรายใดเป็นผู้ขอจดทะเบียนเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้านี้แต่ผู้เดียว โดยให้ตกลงกันภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง ทั้งนี้ หากตกลงกันไม่ได้หรือไม่ได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบภายใน

ระยะเวลาที่กำหนด นายทะเบียนจะส่งประกาศโฆษณาคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของผู้ขอจดทะเบียนซึ่งยื่นคำขอจดทะเบียนไว้เป็นรายแรก

5) การประกาศโฆษณา

หากนายทะเบียนพิจารณาแล้วเห็นว่าเครื่องหมายการค้าที่ขอจดทะเบียนนั้นสามารถที่จะรับจดทะเบียนได้ นายทะเบียนจะส่งประกาศโฆษณาคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในหนังสือประกาศโฆษณาคำขอจดทะเบียน ทั้งนี้ การประกาศโฆษณาคำขอจดทะเบียน มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่ไม่เห็นด้วยหรืออาจเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากคำสั่งรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของนายทะเบียนได้ยื่นคำคัดค้านต่อนายทะเบียน ทั้งนี้ ต้องคัดค้านภายใน 90 วันนับแต่วันประกาศโฆษณาดังกล่าว

สำหรับผลที่จะเกิดขึ้นจากการประกาศโฆษณาคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า นั้น อาจแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี ดังนี้

(1) ไม่มีบุคคลใดยื่นคำคัดค้าน: นายทะเบียนจะมีคำสั่งให้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าต่อไป โดยจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนทราบคำสั่งดังกล่าวและให้ชำระค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง อย่างไรก็ตาม หากผู้ขอจดทะเบียนไม่ชำระค่าธรรมเนียมภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าละทิ้งคำขอจดทะเบียน ซึ่งจะมีผลทำให้คำขอจดทะเบียนดังกล่าวถูกจำหน่ายออกจากสารบบจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

(2) มีบุคคลยื่นคำคัดค้าน: นายทะเบียนจะพิจารณาและวินิจฉัยคำคัดค้านต่อไป

6) การคัดค้าน

สำหรับเหตุแห่งการคัดค้านนั้น กฎหมายได้กำหนดไว้ 3 กรณี ดังนี้

(1) ผู้คัดค้านเห็นว่าตนมีสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่ดีกว่าผู้ขอจดทะเบียน

(2) ผู้คัดค้านเห็นว่าเครื่องหมายการค้ารายนั้นไม่มีลักษณะอันพึงรับจดทะเบียนได้

(3) ผู้คัดค้านเห็นว่าการขอจดทะเบียนรายนั้นไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การรับจดทะเบียนโดยไม่ถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมาย เป็นต้น

ทั้งนี้ ผู้คัดค้านจะต้องยื่นคำคัดค้านภายใน 90 วันนับแต่วันประกาศโฆษณา โดยใช้แบบ ก. 02 และแนบหลักฐานประกอบคำคัดค้าน พร้อมทั้งชำระค่าธรรมเนียม 1,000 บาท และเมื่อมีการคัดค้านเกิดขึ้น นายทะเบียนจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนทราบเพื่อยื่นคำโต้แย้งคำคัดค้าน (แบบ ก. 02) โดยต้องดำเนินการภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง มิฉะนั้น จะถือว่าผู้ขอจด

ทะเบียนละทิ้งคำขอจดทะเบียน ซึ่งมีผลทำให้คำขอจดทะเบียนดังกล่าวถูกจำหน่ายออกจากสารบบจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

ส่วนผลการพิจารณาและวินิจฉัยคำคัดค้านของนายทะเบียน แบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ ยกคำคัดค้านและดำเนินการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าต่อไป หรือระงับคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

อย่างไรก็ตาม ผู้ขอจดทะเบียนและผู้คัดค้านสามารถอุทธรณ์คำวินิจฉัยของนายทะเบียนต่อคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าได้ภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง โดยใช้แบบ ก. 03 นอกจากนี้เมื่อคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าได้มีคำวินิจฉัยแล้ว ผู้ขอจดทะเบียนและผู้คัดค้านสามารถอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าต่อศาลได้ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง

7) การรับจดทะเบียน

เมื่อคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ารายใดได้ผ่านขั้นตอนการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่และการพิจารณาสั่งการของนายทะเบียนแล้วว่า เป็นเครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้ จะเข้าสู่ขั้นตอนการประกาศโฆษณาคำขอจดทะเบียน หากไม่มีบุคคลใดยื่นคำคัดค้าน หรือมีการยื่นคำคัดค้าน แต่ได้มีคำวินิจฉัย (ของนายทะเบียนหรือของคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า) หรือคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลถึงที่สุดให้เป็นเครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้แล้ว นายทะเบียนจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนชำระค่าธรรมเนียมรับจดทะเบียนภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง โดยให้ชำระค่าธรรมเนียมสินค้าหรือบริการ อย่างละ 300 บาท ณ กลุ่มบริการตรวจรับคำขอ ชั้น 3 สำนักเครื่องหมายการค้า กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัด หรือโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือทางอินเทอร์เน็ตผ่านเว็บไซต์ www.ipthailand.go.th มิฉะนั้น จะถือว่าผู้ขอจดทะเบียนละทิ้งคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

ภายหลังชำระค่าธรรมเนียมเรียบร้อยแล้ว เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะได้รับหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียน โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาจะจัดส่งให้ตามที่อยู่ระบุไว้ในคำขอจดทะเบียนภายใน 2 สัปดาห์นับแต่วันที่ได้ชำระค่าธรรมเนียม หรือสามารถรอรับหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนได้ ณ จุดบริการเร่งด่วน (One Stop Service) ชั้น 3 สำนักเครื่องหมายการค้า กรมทรัพย์สินทางปัญญา เมื่อจดทะเบียนแล้ว เจ้าของเครื่องหมายการค้าเป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในอันที่จะใช้เครื่องหมายการค้าขึ้นกับสินค้าที่ได้จดทะเบียนไว้ รวมทั้งสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีและเรียก

ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจากบุคคลที่ละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้แล้วนั้น ได้อีกด้วย⁶¹

ระยะเวลาการดำเนินการขอจดทะเบียนเพื่อรับความคุ้มครอง 24 เดือน โดยมีค่าธรรมเนียมในขั้นตอนการยื่นขอจดทะเบียน สินค้าหรือบริการ อย่างละ 500 บาท และขั้นตอนการรับจดทะเบียน สินค้าหรือบริการ อย่างละ 300 บาท

3.4.2.5 สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า

ผลจากการเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้น อาจมองได้ 2 ส่วน คือ

1) เครื่องหมายการค้าที่ยังไม่ได้จดทะเบียน เจ้าของเครื่องหมายการค้ามีสิทธิที่จะใช้เครื่องหมายการค้าที่ยังไม่ได้จดทะเบียนนั้นแต่จะฟ้องคดีเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนหรือเรียกค่าเสียหายไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นกรณีลวงขาย

2) เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้ว เจ้าของเครื่องหมายการค้ามีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะใช้เครื่องหมายการค้ากับสินค้าที่จดทะเบียนไว้ และในกรณีที่ผู้อื่นละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้วนั้น มีสิทธิที่จะฟ้องร้องและเรียกค่าเสียหายได้ และในกรณีที่มีผู้อื่นนำเครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าไปจดทะเบียน เจ้าของเครื่องหมายการค้าอาจฟ้องเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านั้นได้

ดังนั้น ผู้ที่จะใช้เครื่องหมายการค้าไม่ควรใช้เครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น⁶²

ทั้งนี้ เมื่อยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแล้วแม้จะยังไม่ได้รับอนุญาตให้จดทะเบียนสิทธิในคำขอที่ยื่นไว้ย่อมโอนหรือรับมรดกกันได้ ตามมาตรา 48 วรรคหนึ่ง ในกรณีโอนสิทธิในคำขอจดทะเบียน ผู้โอนหรือผู้รับโอนคนใดคนหนึ่งจะต้องแจ้งให้นายทะเบียนทราบก่อนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ตามมาตรา 48 วรรคสอง โดยต้องแนบสัญญาโอนที่ลงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอนไปด้วย สำหรับเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแล้วสิทธิในเครื่องหมายการค้าดังกล่าวย่อมโอนหรือรับมรดกกันได้โดยจะโอนหรือรับ มรดกพร้อมกับกิจการที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ได้จะทะเบียนไว้แล้วหรือไม่ก็ได้ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 49 โดยการโอนและการรับมรดกสิทธิ

⁶¹ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, ขั้นตอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย, ค้นวันที่ 21 กันยายน 2557 จาก http://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=467&Itemid=384

⁶² จตุพร ปานจ้อย, เครื่องหมายการค้า, ค้นวันที่ 21 กันยายน 2557 จาก <http://www.tlo.rmutt.ac.th/?p=38>

ในเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนแล้วต้องจดทะเบียนต่อนายทะเบียน ตามมาตรา 51 และต้องทำสัญญาโอนลงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอนด้วย

3.5 ประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ยังไม่มีการใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้า หรือมีการใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าแต่ยังไม่สมบูรณ์

สืบเนื่องจากความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม การศึกษา การเมืองของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และแต่ละประเทศยังมีความเข้าใจในความหมายและการบังคับใช้ของกฎหมายการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่แตกต่างกันมาก อีกทั้งการบังคับใช้กฎหมายการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาก็เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนในหลายองค์กร รวมถึงยังมีความท้าทายในการนำไปปฏิบัติอยู่มาก⁶³ เรื่องของทรัพย์สินทางปัญญาในระดับภูมิภาคและระดับโลก มักมีประเด็นความแตกต่างด้านกฎหมายที่มีมุมมองต่อคำว่าทรัพย์สินทางปัญญาแตกต่างกัน ตลอดจนช่องว่างของความตระหนักในเรื่องดังกล่าวระหว่างประเทศสมาชิกยังคงค่อนข้างห่างกันมาก ทั้งนี้ พม่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพิ่งจะมีหน่วยงานทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาและยังไม่มีกฎหมายเครื่องหมายการค้าไว้โดยเฉพาะ แต่ในขณะที่สิงคโปร์ติดอันดับ 1 ใน 3 ของประเทศที่มีการพัฒนาด้านทรัพย์สินทางปัญญา มากที่สุดในโลก จึงเป็นเรื่องยากที่จะกำหนดเป็นมาตรการเดียวกันให้แต่ละประเทศยึดถือไปปฏิบัติ⁶⁴ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายภายในทางด้านเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังมีความแตกต่างกันมาก เช่น ประเทศพม่าไม่มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองในเรื่องเครื่องหมายการค้าโดยตรง แต่เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองภายใต้ประมวลกฎหมายอาญา⁶⁵ ทั้งนี้ ในอดีตประเทศพม่าเป็นประเทศที่มีปัญหาความไม่มั่นคงภายในประเทศและปิดประเทศมาเป็นเวลายาวนาน จึงทำให้ประเทศพม่ายังไม่มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองในเรื่องเครื่องหมายการค้าโดยตรง แต่อย่างไรก็ตาม เครื่องหมายการค้าของประเทศพม่าก็ยังได้รับความคุ้มครองภายใต้ประมวลกฎหมายอาญา ต่อมาประเทศพม่าได้เปิดประเทศรับการลงทุน และจากการที่ประเทศพม่าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO)

⁶³ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, AEC: ประชาคมอาเซียนกับตัวชี้วัดความสำเร็จ, ค้นวันที่ 3 พฤษภาคม 2556 จาก http://tdri.or.th/tdri-insight/asean_measures

⁶⁴ Asian Knowledge Institute, ความท้าทายของไทยใน AEC ว่าด้วยเรื่องของก๊อปเรตเอ, ค้นวันที่ 10 มีนาคม 2556 จาก <https://www.facebook.com/AsianKnowledgeInstitute/posts/432216220178421>

⁶⁵ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, กฎหมายเครื่องหมายการค้าประเทศพม่า, ค้นวันที่ 10 มีนาคม 2556 จาก http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/images/law/Trademark_Burma.pdf

และองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization: WIPO) จึงได้ให้ความร่วมมือในการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา โดยได้มีการร่วมมือกันของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานนายความ ตลอดจนองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก ในการร่างกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ทำให้ในขณะนี้กฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศพม่า อยู่ระหว่างการร่างและทบทวน และคาดว่าจะมีผลบังคับใช้ในสิ้นปี พ.ศ. 2556 ซึ่งจะถือว่ากฎหมายนี้จะเป็นกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาฉบับแรกของประเทศพม่า นอกจากนี้ประเทศพม่ายังจะทำการจัดตั้งสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาแห่งสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่าอันรับผิดชอบโดยรัฐบาล และจะทำการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า⁶⁶ ทำให้มีแนวโน้มว่าประเทศพม่ายังสามารถพัฒนากฎหมายนี้ได้อีกมาก หากมีการปรับใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าให้สอดคล้องและไปในทิศทางเดียวกันกับกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงเป็นเหตุให้ผู้เขียนสนใจในความแตกต่างเกี่ยวกับการพัฒนากฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศพม่านี้จึงได้เลือกมาทำการศึกษา

นอกจากนี้ เพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นระบบเดียวกัน ผู้เขียนยังได้สังเกตเห็นถึงพัฒนาการที่ก้าวหน้าทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นประเทศล่าสุดในอาเซียนที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) อย่างเป็นทางการในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 ได้มีการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบภายในประเทศมากมายที่เกี่ยวข้องกับการค้า เช่น กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาว่าด้วยเครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร⁶⁷ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าประเทศนี้มีระดับการพัฒนากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอย่างรวดเร็ว จึงมีแนวโน้มที่จะเปิดรับการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ารูปแบบใหม่ ดังเช่นเครื่องหมายการค้าประชาคมได้

3.5.1 กฎหมายเครื่องหมายการค้าในประเทศพม่า

ประเทศพม่าไม่มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองในเรื่องเครื่องหมายการค้าโดยตรง ดังนั้น ระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจึงเป็นไปตามหลักการที่ว่า ผู้ใช้ก่อนย่อมมีสิทธิดีกว่า ซึ่งเป็นหลักการตามกฎหมายจารีตประเพณีของประเทศพม่า トラバドที่เครื่องหมายการค้านี้มีการใช้จริง

⁶⁶ Darani Vachanavuttivong, *Myanmar Trademark Law: The Long Wait May Soon Be Over*, Retrieved September 30, 2013 from <http://www.tilleke.com/resources/myanmar-trademark-law-long-wait-may-soon-be-over>

⁶⁷ ผู้จัดการ 360 องศา, สปป.ลาว น้องใหม่ WTO ลำดับที่ 158....หนูนโกลาสไทยเชื่อม สปป.ลาวสู่สากล (กุมภาพันธ์ 2553), ค้นวันที่ 25 เมษายน 2556 จาก <http://info.gotomanager.com/news/details.aspx?id=85053>

ในท้องตลาดเพื่อเป็นการชี้หรือแสดงให้ผู้ซื้อสินค้าเห็นว่าสินค้าภายใต้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวผลิตมาจากบริษัทใดบริษัทหนึ่งโดยเฉพาะ เครื่องหมายการค้าดังกล่าวก็จะเป็นเอกลักษณ์ของบุคคลหรือบริษัท ซึ่งเป็นเจ้าของสินค้านั้นๆ โดยบุคคลอื่นไม่มีสิทธิที่จะลอกเลียนเครื่องหมายการค้านั้นหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของเครื่องหมายการค้านั้น

ด้วยเหตุที่ประเทศพม่าไม่มีสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญา ดังนั้น การบังคับใช้สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนต่อผู้กระทำละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าจึงสามารถดำเนินการผ่านศาลได้ และยังสามารถแจ้งข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษรโดยการทำรายงานข้อมูลเบื้องต้น (The First Information Report) เพื่อให้ตำรวจดำเนินการสืบสวนสอบสวนการกระทำผิดเพื่อนำไปสู่การดำเนินการตามกฎหมายต่อไป นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติศุลกากรทางทะเลของพม่า (The Myanmar Sea Customs Act) ยังมีบทบัญญัติว่าด้วยการห้ามการนำเข้าสินค้า ซึ่งมีการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าภายใต้ประมวลกฎหมายอาญาทั้งทางบกหรือทางทะเล ดังนั้น กรมศุลกากรจึงเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรับสินค้าที่มีการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้า ในทางปฏิบัติจะเป็นการดีกว่าหากมีคำสั่งศาลมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่กรมศุลกากรว่าสินค้าที่จะรับเป็นสินค้าที่มีการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้า⁶⁸

3.5.1.1 วัตถุประสงค์และความเป็นมาของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

ปัจจุบันประเทศพม่าไม่มีกฎหมายเครื่องหมายการค้า แต่ก็ยังวิธีปฏิบัติที่เข้มแข็งในเรื่องของสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า โดยเครื่องหมายการค้าจะได้รับการจดทะเบียนโดยการประกาศแสดงความเป็นเจ้าของภายใต้ส่วนที่ 3 ของเอกสารที่จดทะเบียนได้ในมาตรา 18 (เอฟ) ที่ว่าด้วยการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตาม Direction 13 ของพระราชบัญญัติการจดทะเบียนของประเทศพม่า (Direction 13 ที่ว่าด้วยการตรวจสอบการจดทะเบียนโดยทั่วไปอันมีผลบังคับใช้เมื่อพม่าถูกปกครองโดยกฎหมายของอังกฤษ) ภายใต้ Direction 13 เครื่องหมายการค้าจะจดทะเบียนได้ที่สำนักงานจดทะเบียนแห่งย่างกุ้ง ของแผนก The Settlement and Land Records Department (SLRD) ประเทศอินเดียเป็นคนออกกฎหมายนี้ คือ พระราชบัญญัติที่ 16 ปี ค.ศ. 1908 และดูเหมือนว่าจะถูกนำมาบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1909⁶⁹

3.5.1.2 ความหมายของเครื่องหมายการค้า

สิ่งที่ได้รับความคุ้มครอง ได้แก่ เครื่องหมายการค้า และเครื่องหมายบริการ โดยภายใต้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 478 “เครื่องหมายการค้า” หมายถึง “เครื่องหมายที่ใช้แสดงให้เห็นว่า

⁶⁸ สถาบันระหว่างประเทศไทยเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน), *เรื่องเดิม*, หน้า 50.

⁶⁹ World Intellectual Property Organization (WIPO), **Myanmar: Registration Act No. 16 of 1908**, Retrieved February 15, 2015 from <http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=5941>

สินค้าภายใต้เครื่องหมายดังกล่าวเป็นสินค้าที่ผลิตโดยบุคคลใดโดยเฉพาะ” และมาตรา 479 “เครื่องหมายที่ใช้แสดงให้เห็นว่าสังหาริมทรัพย์ใดเป็นของบุคคลใดโดยเฉพาะเรียกเครื่องหมายนั้นว่า เครื่องหมายทรัพย์สิน (Property Mark)”

3.5.1.3 ลักษณะของเครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้

สิ่งที่ได้รับความคุ้มครอง ได้แก่ เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ ภายใต้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 478 “เครื่องหมายการค้า” หมายถึง “เครื่องหมายที่ใช้แสดงให้เห็นว่าสินค้าภายใต้เครื่องหมายดังกล่าวเป็นสินค้าที่ผลิตโดยบุคคลใดโดยเฉพาะ” และมาตรา 479 “เครื่องหมายที่ใช้แสดงให้เห็นว่าสังหาริมทรัพย์ใดเป็นของบุคคลใดโดยเฉพาะ เรียกเครื่องหมายนั้นว่า เครื่องหมายทรัพย์สิน (Property Mark)”

คุณสมบัติของเครื่องหมายที่จะสามารถได้รับการจดทะเบียน เครื่องหมายนั้นจะต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะ (Distinctive) ในอันที่จะสามารถแยกแยะให้เห็นความแตกต่างว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้นแตกต่างไปจากสินค้าของผู้อื่น เครื่องหมายที่มีลักษณะเป็นการบรรยายถึงคุณลักษณะของสินค้า บ่งบอกแหล่งกำเนิดของสินค้า หรือเป็นเครื่องหมายที่ใช้ในทางการค้าทั่วไป ไม่ถือว่าเป็นเครื่องหมายที่มีลักษณะบ่งเฉพาะ

ข้อยกเว้นของสิ่งที่ได้รับความคุ้มครอง

เครื่องหมายที่เล็งถึงคุณลักษณะของสินค้าไม่สามารถรับจดทะเบียนได้ นอกจากนี้ ภายใต้พระราชบัญญัติการจดทะเบียนมาตรา 13 บัญญัติว่า ถ้าเครื่องหมายใดมีความหมายคาบเกี่ยวในเรื่องของศีลธรรม เรื่องของกฎหมาย หรือเป็นปัญหาอันเกี่ยวเนื่องด้วยเหตุผลที่เป็นการทำผิดกฎหมายหรือที่ควรถูกปฏิเสธเนื่องจากการใช้อำนาจในทางที่ผิดเพื่อการจดทะเบียน เครื่องหมายการค้าดังกล่าวไม่สามารถจดทะเบียนได้

นอกจากนี้ คำหรือข้อความที่จะใช้เป็นเครื่องหมายการค้าดังต่อไปนี้ เป็นเครื่องหมายที่ไม่อาจขอรับการจดทะเบียนได้

- 1) เครื่องหมายที่เป็นคำหรือมีภาพลามกอนาจาร
- 2) เครื่องหมายที่มีถ้อยคำจารึกหรือตราโลโก้ หรือสิ่งอื่นใดที่แสดงนัยถึงอำนาจของผู้ขอจดทะเบียนซึ่งไม่ได้เป็นเจ้าของที่แท้จริง
- 3) เครื่องหมายที่แสดงถึงชนิดของสินค้า
- 4) เครื่องหมายที่เป็นคำแนะนำสินค้าหรือสโลแกนของสินค้า
- 5) เครื่องหมายที่มีสีเลียนแบบสีของธนบัตรหรือมีพระบรมฉายาลักษณ์ของพระมหากษัตริย์หรือพระราชวงศ์หรือกองทัพหลวง
- 6) เครื่องหมายที่มีภาพของอดีตนายพลอ่องซาน (General Aung San)

3.5.1.4 การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

ประเทศพม่าใช้ระบบการให้ความคุ้มครอง ผู้ใช้ก่อนมีสิทธิดีกว่า จากหลักการตามกฎหมายจารีตประเพณีของประเทศพม่า ตราบใดที่เครื่องหมายการค้านั้นมีการใช้จริงในท้องตลาด เพื่อเป็นการชี้ให้ผู้ซื้อเห็นว่าสินค้าภายใต้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวผลิตมาจากบริษัทใดบริษัทหนึ่ง โดยเฉพาะ เครื่องหมายการค้าก็จะเป็นเอกลักษณ์ของบริษัทนั้นๆ และบุคคลอื่นไม่มีสิทธิที่จะลอกเลียนเครื่องหมายการค้านี้หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของเครื่องหมายการค้านี้

ขั้นตอนการขอรับความคุ้มครอง

1) การเตรียมคำขอ

(1) ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไม่ได้มีถิ่นที่อยู่หรือสถานประกอบธุรกิจในประเทศพม่า ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนดังกล่าวจะต้องแต่งตั้งหรือมอบอำนาจให้ตัวแทนเครื่องหมายการค้าในประเทศพม่าเป็นผู้ดำเนินการยื่นคำขอจดทะเบียนแทน

(2) ผู้ยื่นคำขอสามารถยื่นคำขอจดทะเบียนสำหรับสินค้า/บริการหลายจำพวกในคำขอเดียวกันได้ เพียงแต่จะต้องระบุความจำนงดังกล่าวไว้ในคำแถลงแสดงความเป็นเจ้าของรวมทั้งผู้ยื่นคำขอสามารถคุ้มครอง “รายการสินค้าทั้งจำพวก” เพื่อครอบคลุมถึงสินค้าทั้งหมดในจำพวกนั้นๆ ได้ โดยระบุไว้ในคำแถลงแสดงความเป็นเจ้าของ

(3) การยื่นคำขอจดทะเบียนทางอินเทอร์เน็ตยังไม่สามารถกระทำได้

(4) ไม่จำเป็นต้องมีการใช้เครื่องหมายการค้าก่อนการยื่นคำขอจดทะเบียน

2) เอกสารที่ใช้ในการขอรับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

(1) คำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

(2) หนังสือมอบอำนาจต้องรับรองลายมือชื่อโดยกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศและต้องผ่านการรับรองเอกสารโดยสถานทูตพม่า

(3) คำแถลงแสดงความเป็นเจ้าของซึ่งต้องรับรองลายมือชื่อโดยกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ

(4) รูปเครื่องหมายการค้า

(5) ข้อมูลของผู้ยื่นคำขอจดทะเบียน เช่น ชื่อ ที่อยู่ และสัญชาติ

(6) รายการสินค้า/บริการที่ประสงค์จะขอรับการจดทะเบียน

เอกสารดังกล่าวข้างต้นทั้งหมดจะต้องยื่นพร้อมทั้งคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

3) การตรวจค้นเครื่องหมายการค้า

ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องทำการตรวจค้นเครื่องหมายการค้า

เครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนแต่มิได้ประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เครื่องหมายเหล่านี้ไม่สามารถที่จะตรวจสอบได้ ในทางปฏิบัติการตรวจค้นเครื่องหมายการค้าสามารถดำเนินการผ่านสำนักงานกฎหมายต่างชาติที่อยู่ในพม่าหรือสำนักงานกฎหมายท้องถิ่นโดยใช้ข้อมูล การประกาศโฆษณาเครื่องหมายการค้าในหนังสือพิมพ์ ซึ่งสำนักงานต่างๆ ดังกล่าว เป็นผู้เก็บรวบรวมไว้เอง

4) การตรวจสอบคำขอ

ในประเทศพม่า ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบคำขอรวมทั้งในพระราชบัญญัติการจดทะเบียนมาตรา 13 ก็ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องการตรวจสอบคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า อย่างไรก็ตาม นายทะเบียนผู้ทำการรับรองเอกสารการจดทะเบียนเป็นผู้มีอำนาจในการปฏิเสธการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าถ้าการจดทะเบียนนั้นไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติการจดทะเบียน สำหรับในกรณีที่ยังพิจารณาแล้วเห็นควรรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าดังกล่าว นายทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าดังกล่าว

5) การประกาศโฆษณา

เนื่องจากประเทศพม่าไม่มีกฎหมายเฉพาะในเรื่องเครื่องหมายการค้า โดยในทางปฏิบัติบริษัทตัวแทนในประเทศพม่าจะแนะนำให้ผู้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้ายื่นคำแถลงแสดงความเป็นเจ้าของ (Declaration of Ownership) เครื่องหมายการค้าของตนพร้อมทั้งลงประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทุกๆ 2 ปี ทั้งนี้ ไม่มีข้อกำหนดเรื่องระยะเวลาในการประกาศโฆษณา และการประกาศโฆษณาไม่จำเป็นต้องใช้เอกสารใดๆ ประกอบ นอกจากร่างคำประกาศโฆษณาที่ต้องการจะลงในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

6) การรับจดทะเบียน

คำแถลงแสดงความเป็นเจ้าของที่ได้รับการรับรองจากนายทะเบียนและได้มีการประกาศโฆษณาความเป็นเจ้าของในเครื่องหมายการค้าในหนังสือพิมพ์แล้วถือว่า เครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้รับการจดทะเบียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

7) การขอถือสิทธิย้อนหลัง

ในประเทศพม่าไม่มีบทบัญญัติเรื่องการขอถือสิทธิวันยื่นคำขอจดทะเบียนย้อนหลัง

8) การคัดค้าน/โต้แย้ง

ในประเทศพม่าไม่มีบทบัญญัติในเรื่องการยื่นคำคัดค้านหรือคำโต้แย้งเป็นการเฉพาะ ขั้นตอน/ระยะเวลาในการขอรับความคุ้มครองนั้นโดยปกติ การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

ในประเทศพม่าจะใช้เวลาประมาณ 3 สัปดาห์ นับตั้งแต่วันยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า จนกระทั่งถึงวันที่ได้รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

9) อายุความคุ้มครองของเครื่องหมายการค้าในประเทศพม่าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจน อย่างไรก็ตามยังไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียน คงมีเพียงค่าบริการวิชาชีพ 150 ดอลลาร์

3.5.1.5 สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า

เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนย่อมมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะใช้เครื่องหมายการค้ากับสินค้าที่ได้รับการจดทะเบียนนั้นในประเทศพม่า หากมีการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า เจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถฟ้องผู้กระทำละเมิดสิทธินั้นทั้งทางแพ่งและทางอาญา เจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถเลือกใช้สิทธิทางแพ่งในการขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามมิให้ผู้กระทำการละเมิดใช้เครื่องหมายที่ละเมิดนั้นและสามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายที่เกิดจากการใช้เครื่องหมายการค้าที่ละเมิดนั้น เจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถฟ้องคดีทางอาญาโดยขออำนาจของกรมศุลกากรให้ทำการยึดสินค้าหรือสินค้าปลอมแปลงภายใต้เครื่องหมายการค้าที่ละเมิดนั้น

อย่างไรก็ดี แม้ว่าประเทศพม่าจะยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า แต่การยื่นคำขอและจดทะเบียนเพื่อคุ้มครองเครื่องหมายการค้ามีบทบัญญัติปรากฏอยู่ในมาตรา 18 (f) แห่งพระราชบัญญัติการจดทะเบียน ค.ศ. 1909 (Registration Act 1909) และใน Direction (13) ของ the Inspector General of Registration สรุปได้ว่า การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าสามารถดำเนินการโดยยื่นเอกสารคำแถลงแสดงความเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า (Declaration of Ownership) และเมื่อได้รับการจดทะเบียนแล้วก็จะมีการลงประกาศในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นซึ่งเรียกกันว่า “Cautionary Notice” ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแสดงสิทธิในเครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าให้สาธารณชนรับทราบโดยทั่วกัน⁷⁰

การโอนสิทธิในเครื่องหมายการค้าสามารถทำได้โดยต้องบันทึกการโอนสิทธิดังกล่าวต่อสำนักเครื่องหมายการค้า และต้องเป็นการโอนสิทธิพร้อมกิจการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องหมายการค้า นั้น เอกสารที่ต้องใช้ประกอบด้วย หนังสือมอบอำนาจ และเอกสารคำแถลงแสดงความเป็นเจ้าของในนามของผู้รับโอนซึ่งรับรองลายมือชื่อโดยกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ และผ่านการรับรองโดยสถานทูตพม่าอีกครั้ง

ในส่วนของ การอนุญาตให้ใช้สิทธิ ด้วยเหตุที่ไม่มีกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้าเป็นการเฉพาะ ดังนั้น จึงไม่มีข้อห้ามในเรื่องการอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้าที่ทราบเท่าที่การ

⁷⁰ สถาบันระหว่างประเทศไทยเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน), *เรื่องเดิม*, หน้า 49-50.

อนุญาตให้ใช้สิทธิดังกล่าวไม่เป็นการขัดต่อพระราชบัญญัติการทำสัญญาของพม่า (Myanmar Contract Act 1872) และเนื่องจากไม่มีกฎหมายเครื่องหมายการค้าจึงไม่มีบทบัญญัติเป็นการเฉพาะในเรื่องวิธีการจดทะเบียนการอนุญาตให้ใช้สิทธิหรือผลของการจดทะเบียนหรือไม่จดทะเบียนการอนุญาตให้ใช้สิทธิ แต่ในทางปฏิบัติควรให้มีการติดต่อกับนายทะเบียนเพื่อขออนุมัติอย่างไม่เป็นทางการก่อน

3.5.2 กฎหมายเครื่องหมายการค้าในประเทศลาว (Decree of the Prime Minister on Trade Mark Registration No. 06/PM)

กฎหมายที่ให้ความคุ้มครอง⁷¹ คือ ประกาศของนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ฉบับที่ 06/PM (Decree of the Prime Minister on Trade Mark Registration No. 06/PM) ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2538 และ Intellectual Property Laws ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2551 เป็นไปตาม Resolution of the National Assembly of the Lao People's Democratic Republic the Approval of the Intellectual Property Law ลงวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2550 นอกจากนี้ ยังมีข้อบังคับเกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า (Regulation on Trade Mark Registration) มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2545⁷²

อนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

1) องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก หรือ WIPO (World Intellectual Property Organization) มีผลบังคับใช้วันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2538

2) บันทึกข้อตกลงเรื่องทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมระหว่างองค์การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศลาว และกระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย

3) อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการให้ความคุ้มครองแก่ทรัพย์สินอุตสาหกรรม

3.5.2.1 วัตถุประสงค์และความเป็นมาของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

ก่อนที่ประเทศลาวจะเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศลาว มีการแก้ไขปรับปรุงหลายครั้ง สิทธิทางทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศลาวใช้ Law on Intellectual Property No.01/NA ฉบับลงวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2554 (“IP Law”) เพื่อให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร การออกแบบทาง

⁷¹ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, **กฎหมายเครื่องหมายการค้าสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**, ค้นวันที่ 1 ตุลาคม 2557 จาก <http://onestopsevice.ditp.go.th/download/file/86dip.pdf>

⁷² กรมทรัพย์สินทางปัญญา, **กฎหมายเครื่องหมายการค้าประเทศลาว**, ค้นวันที่ 2 กันยายน 2557 จาก http://www.ipthailand.go.th/en/images/law/Trademark_lao.pdf

อุตสาหกรรม เครื่องหมายการค้า ชื่อทางการค้า แบบผังภูมิของวงจรรวม สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ การคุ้มครองพืชพันธุ์ใหม่ การมีกฎหมายใหม่ที่จะนำมาบังคับใช้จะถูกปรับให้เข้ากับรูปแบบทางกฎหมายขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลก (World Intellectual Property Organization: WIPO) และความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPS Agreement) ซึ่งกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในปี พ.ศ. 2555 อยู่ระหว่างรอรัฐมนตรีนาม โดยประเทศลาวได้เข้าร่วมอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) ทั้งนี้ กรอบความร่วมมือทางกฎหมายของประเทศลาวยังอยู่ในช่วงต้นของการพัฒนา กฎ การบังคับใช้ การตีความ การให้ความคุ้มครองการบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศลาวยังไม่มีประสิทธิภาพ แต่ก็ยังมีระบบการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาในระดับปานกลาง ปัจจุบันกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศลาวก็ยังไม่ครอบคลุมเครือ และต้องการความชัดเจนในอีกหลายๆ ด้าน โดยรวมแล้วกฎหมายใหม่นี้จะทำให้สถานะการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเข้มแข็งขึ้น⁷³

3.5.2.2 ความหมายของเครื่องหมายการค้า

โดยทั่วไปแล้วเครื่องหมายหมายความถึงสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้และสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างสินค้าและบริการของเจ้าของต่างๆ

เครื่องหมายการค้าคือ สัญลักษณ์ที่ใช้เป็นเครื่องหมายของสินค้าหรือบริการเพื่อใช้ระบุความเป็นเจ้าของสินค้าและบริการผู้สร้างสรรค์เครื่องหมายการค้า ตามที่ระบุในมาตรา 2

3.5.2.3 ลักษณะของเครื่องหมายการค้าอันพึงจดทะเบียนได้

สิ่งที่จะได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายเครื่องหมายการค้า ได้แก่ เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ และเครื่องหมายร่วม

เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบว่าเครื่องหมายการค้าที่ขอจดทะเบียนมีลักษณะตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ โดยพิจารณาจากลักษณะบ่งเฉพาะต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย อาทิ เครื่องหมายที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีหรือนโยบายของรัฐ เครื่องหมายที่เล็งถึงคุณสมบัติของสินค้าหรือบริการ เครื่องหมายที่อาจทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดของสินค้า เป็นต้น (Article 12 of Decree No. 06/PM) และต้องไม่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนไว้ก่อนแล้ว (Section 16 of Intellectual Property Laws) นอกจากนี้ ตาม Section 16 of Intellectual Property Laws ยังให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลาย (Well-Known Trade Mark) โดยไม่คำนึงถึง

⁷³ ASEAN IPR SME Helpdesk, ASEAN IPR SME Helpdesk - IP Country Factsheet: LAoS, Retrieved September 2, 2014 from <http://www.southeastasia-iprhelpdesk.eu/sites/default/files/publications/Laos%20 Factsheet.pdf>

ว่าเครื่องหมายการค้าดังกล่าวจะได้จดทะเบียนไว้แล้วในประเทศลาวหรือไม่ก็ตาม ทั้งยังไม่อนุญาตให้บุคคลอื่นใดผู้มิใช่เจ้าของที่แท้จริงของเครื่องหมายการค้าดังกล่าว (ไม่ว่าจะเป็นคนสัญชาติลาวหรือต่างชาติ) ดำเนินการยื่นขอจดทะเบียนหรือใช้เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับเครื่องหมายการค้า⁷⁴ ซึ่งการตรวจสอบจะใช้เวลาประมาณ 6 เดือน⁷⁵

เครื่องหมายดังต่อไปนี้ เป็นเครื่องหมายที่ไม่อาจขอรับการจดทะเบียนได้

- 1) เครื่องหมายที่ไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะ
- 2) เครื่องหมายที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีหรือนโยบายของรัฐ
- 3) เครื่องหมายที่เล็งถึงคุณสมบัติของสินค้าหรือบริการ หรือที่อาจทำให้สาธารณชน สับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดของสินค้าได้
- 4) เครื่องหมายที่เป็นชื่อ ชง หรือสัญลักษณ์ขององค์กรระหว่างประเทศ
- 5) เครื่องหมายที่เป็นชื่อ ชง หรือสัญลักษณ์ของรัฐหรือประเทศ
- 6) เครื่องหมายที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าหรือชื่อทางการค้าที่ใช้กับสินค้าหรือบริการที่มีชื่อเสียงแพร่หลาย

3.5.2.4 การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

ระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายบริการของประเทศลาวนั้นเป็นระบบจดทะเบียน เครื่องหมายการค้าจะได้รับการคุ้มครองภายในประเทศลาวก็เมื่อได้รับการจดทะเบียนในประเทศลาวแล้ว จึงจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเหมือนดังเช่นประเทศอื่นๆ ที่เป็นภาคีสมาชิก World Trade Organization

ปกติการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศลาวจะใช้เวลาประมาณ 3-6 เดือน นับตั้งแต่วันยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจนกระทั่งถึงวันออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า โดยมีขั้นตอนการขอรับความคุ้มครองดังนี้

- 1) การเตรียมคำขอ
 - (1) ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไม่ได้มีถิ่นที่อยู่หรือสถานประกอบธุรกิจในประเทศลาว ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนดังกล่าวควรแต่งตั้งหรือมอบอำนาจให้ตัวแทนเครื่องหมายการค้าในประเทศลาวเป็นผู้ดำเนินการยื่นคำขอจดทะเบียนแทน

⁷⁴ สถาบันระหว่างประเทศไทยเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน), *เรื่องเดิม*, หน้า 41-42.

⁷⁵ สมาคมทนายสิทธิทางปัญญาแห่งประเทศไทย, *ขั้นตอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*, ค้นวันที่ 1 ตุลาคม 2557 จาก http://ipat.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=245:25-06-53&catid=44:trade1&Itemid=14

(2) ผู้ขอรับจดทะเบียนสามารถยื่นคำขอรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าต่อกรมทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม

(3) ใช้ระบบการจัดจำพวกลสินค้าและการบริการระหว่างประเทศ (International Classification of Goods and Services)

(4) หนึ่งคำขอต่อหนึ่งเครื่องหมายในหนึ่งจำพวกลสินค้าหรือบริการ

(5) ยื่นคำขอผ่านทางอินเทอร์เน็ตไม่ได้

2) เอกสารที่ใช้ในการขอรับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

(1) คำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

(2) หนังสือมอบอำนาจ ซึ่งจะต้องรับรองโดยกรมการกงสุลและสถานทูตหรือสถานกงสุลลาวประจำประเทศไทย

(3) รูปเครื่องหมายการค้า ขนาดไม่เกิน 9x9 เซนติเมตร จำนวน 15 รูป

(4) ข้อมูลของผู้ยื่นคำขอจดทะเบียน เช่น ชื่อ ที่อยู่ และสัญชาติ

(5) หนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลของผู้ยื่นคำขอ

(6) รายการสินค้า/บริการที่ประสงค์จะขอรับการจดทะเบียน

3) การตรวจสอบคำขอ

เมื่อผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนได้ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าต่อกรมทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมแล้ว นายทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะดำเนินการตรวจสอบคำขอจดทะเบียนดังกล่าวว่า มีรายการครบถ้วนหรือไม่ เอกสารประกอบคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าครบถ้วนหรือไม่ และตรวจสอบว่าเครื่องหมายการค้านั้นมีลักษณะอันพึงรับจดทะเบียนได้หรือไม่ ภายในกำหนดเวลาประมาณ 1-2 เดือนนับแต่วันยื่นคำขอจดทะเบียน

4) การประกาศโฆษณา

เมื่อนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าพิจารณารับจดทะเบียน นายทะเบียนจะมีคำสั่งให้ประกาศโฆษณาเครื่องหมายการค้าในหนังสือประกาศโฆษณาของกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียคัดค้านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าดังกล่าว

5) การรับจดทะเบียน

เมื่อนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าพิจารณารับจดทะเบียน นายทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะมีคำสั่งให้ออกหนังสือสำคัญการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านี้ให้แก่ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อไป

6) การขอถือสิทธิในวันยื่นย้อนหลัง

ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนมีสิทธิที่จะขอถือสิทธิในวันยื่นย้อนหลังในประเทศลาวได้ โดยจะต้องยื่นคำขอถือสิทธิในวันยื่นย้อนหลังพร้อมกับคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า และสำเนา

คำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศอื่น ภายในกำหนดเวลา 6 เดือน นับแต่วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศอื่นนั้น

7) การคัดค้าน/โต้แย้ง

เจ้าของเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนหรือผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนอาจคัดค้านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าใดที่ได้รับการประกาศโฆษณาต่อกรมทรัพย์สินอุตสาหกรรมได้ หากปรากฏว่าเครื่องหมายการค้าดังกล่าวเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของตน ซึ่งกรมทรัพย์สินอุตสาหกรรมจะเป็นผู้วินิจฉัยคำคัดค้านนั้น ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของกรมทรัพย์สินอุตสาหกรรม คู่กรณีฝ่ายดังกล่าวอาจยื่นฟ้องต่อศาลได้

เครื่องหมายการค้าที่สิ้นอายุการคุ้มครองและไม่ได้รับการต่ออายุภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด จะถูกเพิกถอนทะเบียนเครื่องหมายการค้าและไม่ได้รับความคุ้มครองอีกต่อไป

นอกจากนี้ ผู้มีส่วนได้เสียอาจร้องขอต่อกรมทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Industrial Property Department) เพื่อขอให้เพิกถอนทะเบียนเครื่องหมายการค้าภายในเวลาใดๆ นับแต่วันจดทะเบียน ก็ได้ หาก ปรากฏว่าเครื่องหมายการค้าดังกล่าวเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนของตน หรือเจ้าของเครื่องหมายการค้านั้นไม่ได้ใช้เครื่องหมายการค้าดังกล่าว

อายุความคุ้มครอง 10 ปี นับแต่วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า และสามารถต่ออายุได้อีกคราวละ 10 ปี (Article 11 of Decree No. 06/PM) โดยจะต้องยื่นคำขอต่ออายุภายในกำหนดเวลา 6 เดือนก่อนวันสิ้นอายุแห่งเครื่องหมายการค้าดังกล่าว

ค่าธรรมเนียม

- 1) การยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจนกระทั่งรับจดทะเบียนมีค่าธรรมเนียม 112 (US\$) และค่าบริการวิชาชีพ 60 (US\$)
- 2) การยื่นต่ออายุทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีค่าธรรมเนียม 112 (US\$) และค่าบริการวิชาชีพ 40 (US\$)
- 3) การยื่นคำขอโอนสิทธิในเครื่องหมายการค้ามีค่าธรรมเนียม 40 (US\$) และค่าบริการวิชาชีพ 50 (US\$)
- 4) การยื่นคำขอแก้ไขคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีค่าธรรมเนียม 10 (US\$) และค่าบริการวิชาชีพ 50 (US\$)
- 5) การยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อหรือที่อยู่มีค่าธรรมเนียม 40 (US\$) และค่าบริการวิชาชีพ 50 (US\$)
- 6) การตรวจสอบเครื่องหมายการค้ามีค่าธรรมเนียม 10 (US\$) และค่าบริการวิชาชีพ 50 (US\$)

3.5.2.5 สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า

เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนย่อมมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะใช้เครื่องหมายการค้ากับสินค้าที่ได้รับการจดทะเบียนนั้นในประเทศลาว รวมถึงสิทธิที่จะดำเนินคดีกับผู้ที่กระทำละเมิด เครื่องหมายการค้าจดทะเบียนของตนได้

เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะต้องใช้เครื่องหมายการค้าของตนในทางการค้าหรือในการโฆษณาเพื่อเป็นการรักษาสิทธิ

การโอนสิทธิในเครื่องหมายการค้าสามารถทำได้โดยจะต้องบันทึกการโอนสิทธิดังกล่าวต่อกรมทรัพย์สินอุตสาหกรรม โดยต้องใช้เอกสารดังนี้

- 1) หนังสือสัญญาโอนรับรองความถูกต้องโดยเจ้าหน้าที่โนตารีพับลิก
- 2) หนังสือมอบอำนาจจากผู้โอนและผู้รับโอนรับรองความถูกต้องโดยเจ้าหน้าที่โนตารีพับลิก

โนตารีพับลิก

การอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้าสามารถทำได้โดยจะต้องบันทึกการอนุญาตให้ใช้สิทธิดังกล่าวต่อกรมทรัพย์สินอุตสาหกรรม

3.6 การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเปรียบเทียบกับสหภาพยุโรป

เครื่องหมายการค้าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มาพร้อมกับการการลงทุนทางการค้ากับต่างประเทศ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ใช้บ่งบอกถึงที่มา คุณภาพของสินค้าและบริการ แต่การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้านั้นมิได้ครอบคลุมถึงการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าทั่วโลก กล่าวคือ จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ใดก็จะได้รับความคุ้มครองที่นั่น แม้จะมีการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แต่ปัจจุบันก็ยังมิได้มีความร่วมมือกันเกี่ยวกับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านั้น หากผู้ประกอบการชาติใด ต้องการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ก็จำเป็นต้องขอรับความคุ้มครองตามระบบพิธีสารมาดริดที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาตามกฎหมายภายในของประเทศสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอีกทีหนึ่ง มิใช่ว่าจะได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไม่ อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีสองระบบหลักๆ คือ จดทะเบียนก่อนจึงจะได้รับการคุ้มครอง โดยประเทศส่วนใหญ่ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนใช้ระบบการจดทะเบียนแบบ “ยื่นก่อนมีสิทธิก่อน” ขณะที่ประเทศมาเลเซียและพม่ายึดจารีตประเพณี จึงใช้หลักการ “ใช้ก่อนมีสิทธิดีกว่า” หากใช้เครื่องหมายการค้านั้นมาก่อน แม้ภายหลังผู้อื่นจะมายื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านั้น ก็ย่อมได้รับสิทธิคุ้มครองดีกว่าคนที่มายื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในภายหลัง ซึ่งแสดงถึงความแตกต่างเกี่ยวกับระบบการจด

ทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นอกจากนี้ยังพบข้อแตกต่างอื่นอีกมากมาย ดังต่อไปนี้

ประเทศอาเซียนก็มีระยะเวลาการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกัน ได้แก่ ประเทศบรูไน 18-24 เดือน กัมพูชา 3-4 เดือน อินโดนีเซีย 14-15 เดือน สปป.ลาว 12 เดือน มาเลเซีย 36-48 เดือน เมียนมาร์ 4-6 สัปดาห์ ฟิลิปปินส์ 19-24 เดือน สิงคโปร์ 18-24 เดือน ไทย 24 เดือน และเวียดนาม 24 เดือน⁷⁶

สำหรับเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนในกลุ่มประเทศอาเซียน มีอายุความคุ้มครอง 10 ปี นับแต่วันที่จดทะเบียน และเจ้าของเครื่องหมายการค้าอาจต่ออายุได้คราวละ 10 ปี ยกเว้นเมียนมาร์ ส่วนเรื่องสินค้าหรือบริการที่ขอจดทะเบียน บางประเทศหนึ่งคำขอต่อหนึ่งเครื่องหมาย แต่อาจครอบคลุมจำพวกสินค้าหรือบริการมากกว่า 1 จำพวก อาทิ ฟิลิปปินส์ พม่า และสิงคโปร์ ขณะที่บางประเทศหนึ่งคำขอต่อหนึ่งเครื่องหมายในหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ อาทิ ไทย กัมพูชา มาเลเซีย ลาว เวียดนาม

คุณ Soe Phone Myint ที่ปรึกษากฎหมายและทนายความบริษัท เบเคอร์ แอนด์ แมคแคนซี่ จำกัด ประจำเมียนมาร์ กล่าวว่า เมียนมาร์ไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า วิธีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจึงค่อนข้างแตกต่างจากประเทศอื่น เช่น ประเทศไทยมีการกำหนดขั้นตอนที่ชัดเจนในการตรวจสอบเครื่องหมายการค้า แต่สำหรับเมียนมาร์ยังใช้วิธีการยื่นเอกสาร เพื่อให้ได้รับใบประกาศความเป็นเจ้าของหรือ Declaration of Ownership ซึ่งจะใช้เป็นหลักฐานกรณีเกิดข้อพิพาทระหว่างเจ้าของเครื่องหมายการค้าสองคน นอกจากนี้เมียนมาร์ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนซึ่งในทางปฏิบัติ ตัวแทนเมียนมาร์มักจะแนะนำให้ผู้จดทะเบียนยื่นคำแถลงแสดงความเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าพร้อมลงประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทุกๆ 2 ปี ซึ่งหากเกิดการลอกเลียนเครื่องหมายการค้าขึ้นด้วยเจตนาอันทุจริต ผู้ละเมิดเครื่องหมายการค้าดังกล่าวก็จะถูกดำเนินคดีทางกฎหมายต่อไป

นายกรีซตัน ก้อนเทียน ที่ปรึกษากฎหมายและทนายความ บริษัท เบเคอร์ แอนด์ แมคแคนซี่ จำกัด ประจำสปป. ลาว กล่าวว่า ระบบเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยกับ สปป. ลาว มีความเหมือนกัน คือ ระบบยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าก่อนมีสิทธิก่อน (First to File) ระบบจัดประเภทสินค้าและบริการระหว่างประเทศ รวมถึงระบบเครื่องหมายการค้าที่สามารถจดทะเบียนได้ ส่วนอายุความคุ้มครองก็ 10 ปี นับแต่วันที่จดทะเบียน และเจ้าของเครื่องหมายการค้าอาจต่ออายุได้คราวละ

⁷⁶ **ฐานเศรษฐกิจ**, “กฎหมายระหว่างประเทศในการดำเนินธุรกิจในประเทศ AEC,” **AEC World** 33, 2871 (18-21 สิงหาคม 2556): 26, ค้นวันที่ 1 ตุลาคม 2557 จาก http://www.ditp.go.th/ditp_pdf.php?File name=contents_attach/77539/77539.pdf&title=77539

10 ปี อย่างไรก็ตาม หากเครื่องหมายการค้าที่ได้รับจดทะเบียนไม่ได้มีการใช้ 5 ปีติดต่อกันใน สปป. ลาว อาจถูกยกเลิกหรือเพิกถอนโดยบุคคลที่ 3 และเนื่องจากสปป.ลาวมีขนบธรรมเนียมประเพณี ดังนั้น กรณีเกิดข้อโต้แย้งจึงต้องเริ่มด้วยการประนีประนอมระหว่างคู่กรณีทั้งสองฝ่ายก่อน ถ้ายังไม่ได้ข้อตกลง ก็ร้องเรียนต่อองค์กรคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และหากยังไม่ได้ข้อยุติก็สามารถดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลประชาชนหรือแก้ไขข้อขัดแย้งสากลโดยการไกล่เกลี่ยหรืออนุญาโตตุลาการ⁷⁷

ด้วยเหตุดังที่ได้บรรยายมาข้างต้น จึงแสดงให้เห็นว่า ยังมีความแตกต่างอยู่มากทางด้านระบบ การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองจะเป็น อุปสรรคต่อการค้าการลงทุนกับประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หากเราไม่มีระบบการจดทะเบียน เครื่องหมายการค้าที่เป็นมาตรฐานเดียวกันที่เป็นสากลแล้วนั้น ย่อมเป็นการลดอำนาจการต่อรองทาง การค้า สร้างความไม่มั่นใจแก่ผู้ประกอบการว่า หากนำสินค้าหรือบริการเข้ามาลงทุนในประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน สินค้าหรือบริการของตนจะถูกเลียนแบบ ทำซ้ำ หรือถูกทำลายชื่อเสียงหรือไม่ ก่อให้เกิด ภัยลักษณะในเชิงลบแก่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ส่งผลต่อเศรษฐกิจของภูมิภาคอาเซียนได้ ดังนั้น หากมีการศึกษาถึงข้อดี ข้อเสีย และความน่าจะเป็นของการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม ตามที่สหภาพยุโรปได้ให้ความคุ้มครองระบบนี้อยู่ นั่น ก็น่าจะเป็นแนวทางหนึ่งให้การให้ความคุ้มครอง เครื่องหมายการค้าที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันสร้างความเชื่อมั่นแก่การค้า การลงทุนได้อีกทางหนึ่ง

สหภาพยุโรป (European Union) และสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations) มีพัฒนาการการกำเนิดขององค์การในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ สหภาพยุโรปก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2500 หลังทำสนธิสัญญาโรม 2 ฉบับ ส่วนอาเซียนนั้นเกิดขึ้นโดยปฏิญญา กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 สิ่งที่ควรพิจารณาคือ สหภาพยุโรปมีการพัฒนาองค์การขึ้นมา อย่างรวดเร็วคือมีอัตราเร่งในการเจริญเติบโตขององค์การ อีกทั้ง ยังเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีความ แข็งแกร่งและเหนียวแน่นมากที่สุดในโลกองค์การหนึ่งในปัจจุบัน (High Accelerate, Solidarity and Stability Growth) ในขณะที่กลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานของอาเซียนเป็นไปอย่างล่าช้า และยังไม่เป็นเอกภาพเท่าที่ควร ดังนั้น การเรียนรู้ถึงปัจจัยความสำเร็จและพัฒนาการของสหภาพยุโรป ในการบูรณาการความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยทางการเปรียบเทียบกับพัฒนาการของอาเซียน ตั้งแต่ในเรื่องของแนวคิดในการจัดตั้ง วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ และกลไกการบริหาร ตลอดจนการ เรียนรู้แนวทางการดำเนินการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรี จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อเป็นกรณีศึกษาในการ เรียนรู้และเป็นแนวทางการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของไทยต่อไป

⁷⁷ ฐานเศรษฐกิจ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 47.

ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปลงนามสนธิสัญญากรุงโรม (Treaty of Rome) ซึ่งถือเป็นจุดกำเนิดของการก่อตั้งประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community: EEC) ในปี ค.ศ. 1958 ซึ่งได้พัฒนามาเป็นสหภาพยุโรปในปัจจุบัน⁷⁸ สหภาพยุโรปประกอบไปด้วย 28 รัฐสมาชิก (ข้อมูล ณ วันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2558) ประเทศโครเอเชียเป็นประเทศสมาชิกที่ 28 ที่ได้เข้าร่วมกับสหภาพยุโรป เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2556 ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2556 สหภาพยุโรปมีจำนวนประชากรประมาณ 505.7 ล้านคน⁷⁹ ผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศของสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2557 อยู่ที่ 13,920,541 ล้านยูโร ซึ่งผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศของสหภาพยุโรปใหญ่กว่าประเทศสหรัฐอเมริกา⁸⁰ จุดประสงค์หลักและผลประโยชน์ของระบบเครื่องหมายการค้าประชาคม คือ การร่วมมือทางธุรกิจ สหภาพยุโรปได้ทำระบบเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพและคุ้มครองค่าด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจดทะเบียน โดยการรวมกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่หลากหลายของประเทศสมาชิกให้เป็นระบบเดียวกันภายใต้แนวคิดที่ว่าเพื่อการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการได้อย่างเสรี ด้วยระบบการจดทะเบียนแบบทะเบียนเดียวของเครื่องหมายการค้าประชาคม (Community Trade Mark) ไม่ได้มุ่งจำกัดกฎหมายภายในของรัฐสมาชิกแต่มุ่งจำกัดการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันของเจ้าของเครื่องหมายการค้าภายในสหภาพยุโรป⁸¹ ให้อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันสหภาพยุโรปได้พัฒนากระบวนการจดทะเบียนแบบทะเบียนเดียวต่อสำนักงานเครื่องหมายการค้าแห่งยุโรป (European Trade Mark Office) ทำให้ผู้จดทะเบียนได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีระบบเศรษฐกิจสำคัญที่สุดในโลก⁸²

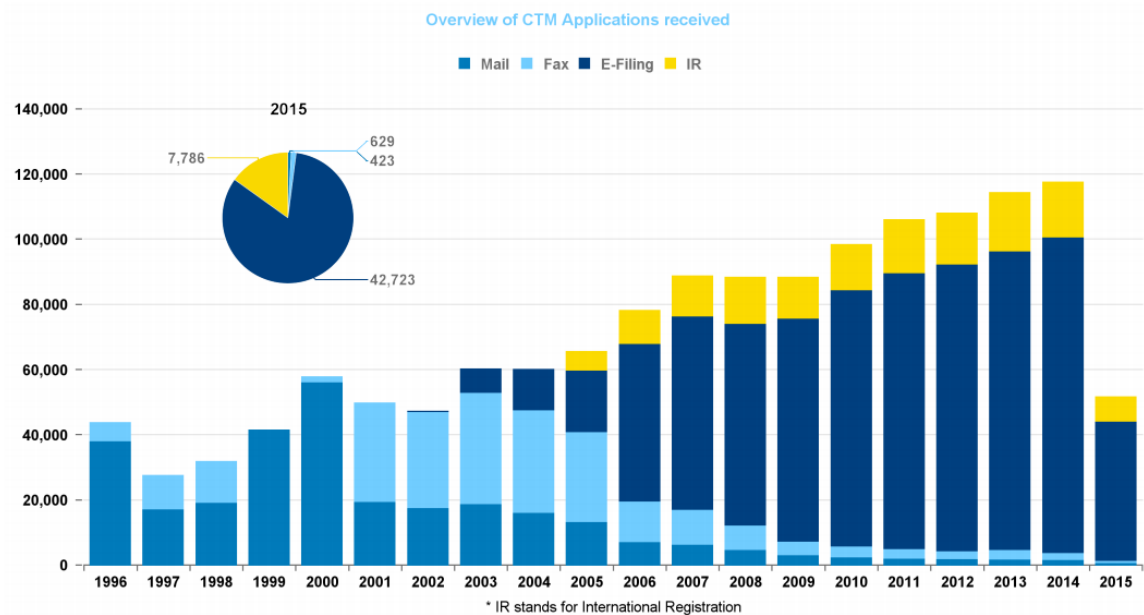
⁷⁸ กระทรวงการต่างประเทศ, **กรอบความร่วมมือ: สหภาพยุโรป (European Union–EU)**, ค้นวันที่ 25 มกราคม 2556 จาก <http://www.mfa.go.th/main/th/world/7/19896-สหภาพยุโรป-%28European-Union----EU%29.html>

⁷⁹ Eurostat Statistics Explained, **Population and Population Change Statistics**, Retrieved June 25, 2015 from http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_and_population_change_statistics

⁸⁰ European Union, **The Economy**, Retrieved June 25, 2015 from http://europa.eu/about-eu/facts-figures/economy/index_en.htm

⁸¹ Chetcuti Cauchi Advocates, **European Community Trademark**, Retrieved June 25, 2015 from <http://www.cc-advocates.com/ip-law/european-community-trademark.htm>

⁸² Cabinet Beau de Loménie, **The Community Trademark: Questions and Answers**, Retrieved June 25, 2015 from http://www.bdl-ip.com/upload/Etudes/uk/bdl_-the-community-trademark.pdf

ภาพที่ 3.1 ข้อมูลแสดงการรับสมัครจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ถึงปี พ.ศ. 2558⁸³

กล่าวได้ว่าเครื่องหมายการค้าประชาคม (Community Trade Mark) ประสบความสำเร็จในการได้รับความนิยมนเพื่อขอรับความคุ้มครองด้วยวิธีการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม โดยปีแรกมีจำนวนการสมัครถึง 43,000 ใบสมัครและเพิ่มจำนวนไปถึง 65,000 ในปี พ.ศ. 2548 สำนักงาน OHIM ได้รับใบสมัครมากกว่า 2,000 ใบสมัครต่อสัปดาห์⁸⁴ ปี พ.ศ. 2556 สำนักงาน OHIM ได้รับการสมัครเครื่องหมายการค้ามากกว่า 114,000 ใบสมัคร ซึ่งสูงกว่าปีที่แล้วถึง 6% ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553

⁸³ European Union Intellectual Property Office, **Statistics of Community Trade Marks 2015**, Retrieved June 25, 2015 from https://oami.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/about_ohim/the_office/SSC009-Statistics_of_Community_Trade_Marks-2015_en.pdf

⁸⁴ J. F. Bretonniere and Cecile Cailac, **Cross-Border the National Trademark Versus the Community Trademark**, Retrieved June 25, 2015 from <http://www.Buildingipvalue.com/07EU/p.156-159%20Baker%20McKenzie.pdf>

สำนักงาน OHIM รับใบสมัครเพิ่มขึ้นในอัตรา 20%⁸⁵ นั้นแสดงถึงศักยภาพของระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม

เครื่องหมายการค้าประชาคมได้รับประโยชน์จากการยื่นเพียงครั้งเดียวเพื่อได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งสหภาพยุโรป ซึ่งสะดวกมากกว่าการยื่นแยกเพื่อขอรับความคุ้มครองในแต่ละประเทศ เครื่องหมายการค้าประชาคมครอบคลุมตลาดที่มีผู้บริโภคกว่า 350 ล้านคน เครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นเครื่องมือสำหรับบริษัทที่วางแผนจะขยายธุรกิจไปยังรัฐสมาชิกอื่นๆ ในสหภาพยุโรป กฎในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน เนื่องจากกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละรัฐสมาชิกมีความคล้ายคลึงกันและมีสภาพแวดล้อมทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ การยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมต่อสำนักงาน OHIM ยังเป็นการลดขั้นตอนในการดำเนินงานทำให้การยื่นขอจดทะเบียนเป็นไปได้โดยง่าย และยิ่งประหยัดค่าใช้จ่ายหากเปรียบเทียบกับ การยื่นจดทะเบียนขอรับความคุ้มครองแบบรายประเทศ⁸⁶ อีกทั้งยังพบข้อดีของการมีเครื่องหมายการค้าประชาคมในด้านอื่นๆ ดังนี้ (1) ผู้สมัครสามารถได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมโดยการยื่นสมัครเพียงครั้งเดียว โดยยื่นใบสมัครที่สำนักงานและจ่ายค่าธรรมเนียม การได้รับสิทธิ การต่ออายุ จะจัดเก็บไว้ในที่เดียว ดังนั้น ก็จะไม่มีการดำเนินการดำเนินการ หากเปรียบเทียบกับ การต้องดำเนินการในรูปแบบเดียวกันกับแต่ละรัฐสมาชิก (2) หากมีการใช้เครื่องหมายในหนึ่งรัฐสมาชิก (ขึ้นอยู่กับสินค้าและบริการ) ก็เพียงพอแล้วที่จะกล่าวว่ามีการใช้เครื่องหมายการค้าประชาคม ซึ่งหมายความว่า จะไม่โดนข้อหาว่าไม่มีการใช้งาน (3) การได้รับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นค่อนข้างจะรวดเร็ว หากไม่มีการคัดค้านการสมัครเกิดขึ้น (4) เมื่อมีการยื่นสมัครเพื่อขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม ใช้เพียงแค่สองภาษาหลักเท่านั้น คือ ภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส ในขณะที่หากยื่นรายประเทศก็ต้องยุ่งยากกับภาษาที่แตกต่างกันของแต่ละรัฐสมาชิก และ (5) ไม่จำเป็นต้องอาศัยหรือมีภูมิลำเนาหรือเป็นประชากรหรือมีการทำธุรกิจ ณ ที่ใดก็ตามในสหภาพยุโรปเพื่อขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม เป็นต้น

อย่างไรก็ดี แม้วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งอาเซียนกับสหภาพยุโรปจะเป็นการรวมกลุ่มกันภายในภูมิภาคเดียวกันโดยมีวัตถุประสงค์คล้ายคลึง กัน คือ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคม แต่เมื่อเปรียบเทียบกับอาเซียนกับสหภาพยุโรป ยังพบความแตกต่างดังนี้

⁸⁵ European Union Intellectual Property Office, **Annual Report 2013**, Retrieved June 25, 2015 from https://oami.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/AnnualReport/2013/content/en/trademarks.html

⁸⁶ J. F. Bretonniere and Cecile Caillac, *op. cit.*

1) การรวมตัวกันของอาเซียนแต่ละชาติไม่ได้เป็นชาติที่พัฒนาแล้ว แต่เป็นเพียงความร่วมมือเพื่อพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยที่ประเทศทั้งหมดของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นประเทศกลุ่มกำลังพัฒนาทั้งสิ้น ซึ่งต้องอาศัยการพึ่งพาทางเศรษฐกิจจากประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจทั้งหลาย ส่งผลให้การสร้างฐานอำนาจการต่อรองของประชาคมอาเซียนค้อยกว่าการรวมกลุ่มของสหภาพยุโรปที่สามารถกำหนดบทบาทอำนาจการต่อรอง หรือเข้าไปแทรกแซงการบริหารงานภายในของนานาประเทศได้ ดังนั้น แต่ละชาติจึงเห็นความสำคัญของการรวมตัวกันเพื่อเพิ่มน้ำหนักของข้อเรียกร้องกับประเทศใหญ่ เช่น อเมริกา สหภาพยุโรป จีน และอินเดีย

2) โครงสร้างวิธีการดำเนินงาน กลไกการบริหาร ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้การรวมกลุ่มประชาคมไปสู่ความสำเร็จในการบูรณาการความร่วมมือระหว่างประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับอาเซียนกับสหภาพยุโรป พบความแตกต่างดังนี้

(1) สหภาพยุโรปได้ก่อตั้งองค์การในรูปแบบขององค์การระหว่างประเทศเหนือรัฐมาตั้งแต่เริ่มแรก กล่าวคือ มี Supra-National International Organization ที่มีอำนาจในการตัดสินใจแทนรัฐสมาชิกภายในขอบอำนาจขององค์การและมีผลผูกพันรัฐสมาชิก นับว่าเป็นเรื่องที่รัฐต้องยอมสละหรือถ่ายโอนอำนาจอธิปไตยในหลายๆ เรื่องไปให้องค์การ ซึ่งผลก็คือทำให้เกิดความเป็นเอกภาพระหว่างรัฐสมาชิกด้วยกันและสามารถขับเคลื่อนองค์การไปได้อย่างสะดวก คล่องตัว และนอกจากนี้รูปแบบขององค์การระหว่างประเทศเหนือรัฐทำให้มีการออกแบบวิธีการทำงานให้มีรูปแบบของข้อความคิดแบบ Community Method ต่างจากองค์การระหว่างประเทศอื่นที่มีรูปแบบเป็น Intergovernmental Method ในขณะที่โครงสร้างการทำงานของอาเซียนนั้นเป็นแบบ Intergovernmental Method ซึ่งรัฐแต่ละรัฐมีฐานะเท่าเทียมกันและทรงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย การตัดสินใจ และการขับเคลื่อนองค์กร จึงเป็นไปได้ช้าหรือบางครั้งอาจจะเป็นไปไม่ได้เลย เพราะอาจจะต้องได้รับความยินยอมจากรัฐสมาชิกทุกฝ่ายไปในทิศทางเดียวกัน แม้ว่าจะมีแนวคิดและพยายามพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรเหนือรัฐ แต่ก็มีคามไม่แน่นอนและชัดเจน เป็นเพียงการแสดงเจตนาว่าจะปรับเปลี่ยนรูปแบบเท่านั้น ขาดแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ซึ่งต่างจากสหภาพยุโรปที่มีการออกแบบโครงสร้างขององค์การที่มีอำนาจเหนือรัฐในฐานะเป็นกฎหมาย มีผลผูกพันรัฐสมาชิกและกำหนดไว้ในสนธิสัญญาก่อตั้งอย่างชัดเจน

(2) สหภาพยุโรปมีกลไกในการดึงอำนาจอธิปไตยจากรัฐสมาชิกไปสู่องค์การที่มีประสิทธิภาพ โดยประเทศสมาชิกของกลุ่มสหภาพยุโรปยินยอมที่จะถ่ายโอนอำนาจอธิปไตย (Sovereignty Transferred) ไปให้องค์การในหลายๆ เรื่อง ซึ่งนับเป็นเทคนิคที่สำคัญที่จะทำให้วัตถุประสงค์ขององค์การลุล่วงไปได้ ในปัจจุบันรัฐสมาชิกมีอำนาจเพียงกิจการภายในบางเรื่อง แต่นโยบายร่วมหรือนโยบายการต่างประเทศในบางเรื่องเป็นเรื่องของประชาคมทั้งหมด โดยเฉพาะนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้เนื่องจาก ยุโรปต้องการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวมากขึ้นจนมีลักษณะคล้ายสหพันธรัฐ ในขณะที่ ASEAN ไม่มีกลไกในเรื่องดังกล่าว จึงไม่มีมาตรการในการแก้ปัญหากรณีที่มีความเห็นของรัฐสมาชิก

ไม่มีความลงรอยกัน ซึ่งอาจจะต้องใช้วิธีการเจรจาทางการทูตแก้ไขปัญหา ดังนั้น โดยสรุปเมื่อการโอนอำนาจอธิปไตยของรัฐสมาชิกไปให้ประชาคมมีประสิทธิภาพก็จะทำให้องค์การมีอำนาจมากขึ้น และสามารถที่จะดำเนินการไปได้คล่องตัว รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

(3) สหภาพยุโรปมีการออกแบบระบบการทำงานและการกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรหลักที่ชัดเจน เมื่อเทียบกับอาเซียน ถึงแม้อาเซียนจะมีวัตถุประสงค์และความพยายามในการจัดองค์กรหลักคล้ายกับประชาคมยุโรป แต่ในส่วนของอาเซียนไม่มีการกำหนดที่มาและอำนาจหน้าที่ขององค์กรหลัก ความสัมพันธ์กับรัฐสมาชิก หรือแม้จะมีความคิดว่าจะจัดตั้งองค์กรหลักแต่ก็ยังขาดแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเพียงพอที่จะทำให้เกิดการสร้างองค์กรหลักเหล่านั้นขึ้นมาได้จริง รวมทั้งไม่ได้มีการบรรจุเรื่องเหล่านี้ไว้ในสนธิสัญญาก่อตั้งเหมือนกับสหภาพยุโรป จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้อาเซียนเติบโตและพัฒนาช้ากว่าสหภาพยุโรป

(4) สหภาพยุโรปมีระบบกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง ซึ่งพัฒนามายาวนานและมีความแข็งแกร่งมาก นอกจากนั้น ยังไม่อยู่ภายใต้การพึ่งพาอาศัยระบบกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป ทำให้เกิดระบบกฎหมายของตน คือ ระบบกฎหมายยุโรปหรือระบบกฎหมายประชาคม ซึ่งมีผลผูกพันรัฐสมาชิกให้ต้องเคารพ และปฏิบัติตามโดยไม่สามารถที่จะตั้งข้อสงวนได้ รัฐสมาชิกก็ต้องเคารพและปฏิบัติตาม ส่วนของอาเซียนพบว่า ยังมีความเป็นองค์กรที่ใช้ระบบกฎหมายระหว่างประเทศอยู่มาก ข้อตกลงที่มีค่าบังคับเป็นกฎหมายของอาเซียน อาจจะต้องขึ้นอยู่กับรัฐสมาชิกว่าจะอนุวัติการและปฏิบัติตามหรือไม่ โดยไม่มีสภาพบังคับที่ชัดเจน อีกทั้งอาเซียนไม่มีเครื่องมือทางกฎหมายใดๆ ที่จะควบคุมให้รัฐสมาชิกปฏิบัติตามข้อตกลง ทำให้ขาดสภาพบังคับที่แน่นอน แต่ในยุโรปมีหลัก Direct and Indirect Effect หลัก Supremacy of EU Law และมีกลไกในการควบคุมรัฐสมาชิกให้ปฏิบัติตามกฎหมายประชาคมทั้งการควบคุมก่อนและควบคุมหลัง กอปรกับหลักการทั้งหมดได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนในสนธิสัญญาต่างๆ และยังมีการสร้างหลักใหม่อยู่เสมอๆ ทั้งในรูปของกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร⁸⁷

นางฮิลลารี คลินตัน อดีตรัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐฯ เคยกล่าวว่า อาเซียนเป็นผลลัพธ์ของสถาปัตยกรรมรูปแบบใหม่ จากความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นสิ่งที่ทำให้ทั่วโลกต้องหันมาสนใจอาเซียน อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ อาเซียนยังขาดการเติบโตทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และพลวัตอยู่มาก แต่ก็ได้วางแผนที่จะรวมตัวกันแล้ว ด้วยเหตุผลที่ว่าประชากรจากประเทศเดียวมีอำนาจต่อรองและความน่าดึงดูดน้อยกว่าประชากรทั้งอาเซียนจำนวน 600 ล้านคน ในช่วงประมาณ

⁸⁷ กระทรวงแรงงาน, โครงการเตรียมการรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานสู่การเป็นประชาคมอาเซียน, ค้นวันที่ 11 ตุลาคม 2557 จาก http://www.mol.go.th/sites/default/files/downloads/pdf/8._bththii_4_wiekhraaahechingepriiybethiiyb_AC_kab_EU.pdf

ทศวรรษ 90 มีตัวอย่างที่ดีจากการสร้างประชาคมคือ ขณะนั้นเงินเติบโตอย่างรวดเร็ว ส่วนอินเดียก็เริ่มเปิดประเทศ ซึ่งออสเตรเลียได้เล็งเห็นความสำคัญตรงนี้จึงทำให้เกิดองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (APEC) ขึ้นในปี พ.ศ. 2532 แต่มีเหตุการณ์หนึ่งที่ทุกคนต่างประสบกันถ้วนหน้า และนับเป็นเรื่องเลวร้ายที่สุดสำหรับนายโก๊ะ จ๊กตง อดีตนายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ นั่นคือเกิดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ไหลออกจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวนมหาศาล ทางเลือกสำหรับอาเซียน จึงมี 2 ทางคือ จะดำเนินธุรกิจเหมือนอย่างที่เคยทำต่อไปหรือจะจับมือกันเป็นประชาคม

อาวุธสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ สร้างตลาดเดียวที่เชื่อมต่อและสอดประสานกัน สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วยกัน และประเทศอื่นๆ ในโลก สร้างความเท่าเทียมกันทั้งภายในประเทศของตนและระหว่างประเทศสมาชิก ไม่ว่าในเรื่องเศรษฐกิจ การเติบโตและการพัฒนา รวมถึงความเจริญก้าวหน้าและสร้างความยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถสอดประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพในตลาดโลก โดยหวังว่าตลาดอันแข็งแกร่ง ที่มีคนถึง 600 ล้านคนนี้จะสามารถเติบโตได้อย่างมั่นคง องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) คาดการณ์ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2554-2559 การเติบโตโดยรวมของอาเซียนจะอยู่ที่ระดับเฉลี่ย 6% เทียบกับไออีซีดีที่มีอัตราการเติบโตเพียง 1.2%

อาเซียนได้รับแรงบันดาลใจจากความสำเร็จของสหภาพยุโรป (EU) แต่อาเซียนไม่อาจเดินตามรอย EU ในทุกเรื่อง เนื่องจากมีความแตกต่างกันในหลายด้านช่องว่างรายได้ต่อหัวของอาเซียนอยู่ที่ระหว่าง 800-900 ดอลลาร์ต่อปี ขณะที่ของ EU อยู่ที่ 50 ดอลลาร์ต่อปี นอกจากนั้นยังมีความแตกต่างเรื่องธรรมาภิบาล บรรทัดฐาน ค่านิยม และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

คน 600 ล้านในอาเซียนซึ่งมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) รวมกัน 2.2 ล้านล้านดอลลาร์ ซื้อขายระหว่างกันและกับประเทศอื่นนอกอาเซียนรวมราว 2.3 ล้านล้านดอลลาร์ แต่การจะเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น อาเซียนจะต้องทำการค้าระหว่างกันให้มากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันการค้าขายระหว่างประเทศในอาเซียนด้วยกันอยู่ที่เพียง 25% ของการค้าขายทั้งหมด ขณะที่อยู่ค้าขายระหว่าง 28 ประเทศสมาชิกราว 75-78% ของการค้าขายทั้งหมด ประเด็นนี้จึงถือเป็นความท้าทายและอุปสรรคสำคัญในการสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนั้น วิธีแก้ปัญหาคือการใช้เอฟทีไอภายในอาเซียน⁸⁸

การสร้างระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าให้เป็นระบบเดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงถือเป็นแนวทางหนึ่งในการทำให้ประชาคมเศรษฐกิจเป็นตลาดเดียวที่เชื่อมต่อและสอด

⁸⁸ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, ““สุรินทร์” ชี้อาเซียนท้าทายเร่งเพิ่มการค้าในภูมิภาค,” กรุงเทพธุรกิจ (18 มีนาคม 2557): 6-7, คำนวณที่ 12 ตุลาคม 2557 จาก http://dtn.go.th/filesupload/18_Mar_2014.pdf

ประสานกัน มีความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหาระหว่างกัน สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วยกันและประเทศอื่นๆ ในโลก สร้างความเท่าเทียมกันในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าทั้งภายในประเทศของตนและระหว่างประเทศสมาชิก โดยระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรปนั้นมีการบังคับใช้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994 มีการปรับแก้มาเรื่อยๆ มาจนกระทั่งปี ค.ศ. 2009 และใช้จนถึงปัจจุบันปี ค.ศ. 2015 นั้นแสดงให้เห็นว่าระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมได้มีการลงใช้และปรับแก้ให้เหมาะสมกับสหภาพยุโรปแล้ว โดยไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกับระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด เป็นการกำหนดร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปให้ยึดถือร่วมกันในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งและความแตกต่างด้านกฎหมายเครื่องหมายการค้าภายในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป โดยมียอดการขอจดทะเบียนเพิ่มสูงขึ้นทุกปี หากระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมไม่ได้รับความนิยมนักก็จะถูกเลิกใช้หรือยอดการขอรับความคุ้มครอง คงจะลดลงไปแล้ว ในทางกลับกันระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนี้เป็นระบบการจดทะเบียนแบบทะเบียนเดียวที่สร้างทางเลือกในการขอจดทะเบียนนอกเหนือไปจากการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด ที่สามารถได้รับความคุ้มครองในหลายประเทศด้วยการยื่นขอเพียงครั้งเดียว ที่เดียว อันก่อให้เกิดความสะดวกในการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในสหภาพยุโรปซึ่งในปี พ.ศ. 2556 สำนักงาน OHIM ได้รับการสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมสูงถึง 114,000 ใบสมัคร สูงกว่าปี พ.ศ. 2555 ถึง 6% อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งอาเซียนกับสหภาพยุโรปจะเป็นการรวมกลุ่มกันภายในภูมิภาคเดียวกันโดยมีวัตถุประสงค์คล้ายๆ กัน คือ เพื่อสร้างความแข็งแกร่งในการร่วมมือทางด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคม แต่สหภาพยุโรปมีการพัฒนาองค์การขึ้นมาอย่างรวดเร็ว คือ มีอัตราเร่งในการเจริญเติบโตขององค์การ อีกทั้งยังเป็นองค์การระหว่างประเทศ ที่มีความแข็งแกร่งและเหนียวแน่นมากที่สุดในโลกองค์การหนึ่งในปัจจุบัน (High Accelerate, Solidarity and Stability Growth) ในขณะที่กลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานของอาเซียนเป็นไปอย่างล่าช้า และยังไม่เป็นเอกภาพเท่าที่ควร มีความแตกต่างกันในแง่ของบทบาทและหน้าที่ อำนาจการต่อรอง ดังนั้น การเรียนรู้ถึงปัจจัยความสำเร็จและพัฒนาการของสหภาพยุโรปในการบูรณาการความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยทำการเปรียบเทียบกับพัฒนาการของอาเซียน ตั้งแต่ในเรื่องของแนวคิดในการจัดตั้งวัตถุประสงค์ วิธิดำเนินการ และกลไกการบริหาร ตลอดจนการเรียนรู้แนวข้อบังคับเกี่ยวกับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรป จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อเป็นกรณีศึกษาในการเรียนรู้และเป็นแนวทางการเตรียมความพร้อมในการนำระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป จึงจะเป็นประโยชน์สูงสุดในการนำเครื่องหมายการค้ามาเป็นเครื่องมือช่วยในการแข่งขันทางการค้าให้กับประชาคมเศรษฐกิจ

อาเซียนได้อีกทางหนึ่ง เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถการแข่งขันให้แก่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศได้

อย่างไรก็ดี การที่สหภาพยุโรปได้มีทั้งระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมและพิธีสารมาดริด จึงแสดงให้เห็นว่าทั้งสองระบบนี้ไม่มีความขัดแย้งหรือซ้ำซ้อนกัน แต่เป็นการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้ประกอบการชาวยุโรปเองรวมถึงชาติอื่นๆ ด้วย ซึ่งแม้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม กฎหมายเครื่องหมายการค้าอยู่มาก แต่ก็ยังมีโอกาสที่จะร่วมกันพัฒนาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไปได้อีกมาก ซึ่งต้องอาศัยเวลาและการร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในการขับเคลื่อนการพัฒนาในด้านต่างๆ ร่วมกันต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเครื่องหมายการค้า นั้น สามารถนำข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปมาศึกษาเปรียบเทียบแล้วปรับใช้ให้เหมาะสมกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ควบคู่ไปกับระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด เพื่อความเป็นเอกภาพ ลดความแตกต่าง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า อาทิ ด้านภาษาที่ใช้ในการยื่นสมัครหรือดำเนินการต่างๆ ในการขอรับความคุ้มครองอาจกำหนดภาษาทางการขึ้นมาเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งถือเป็นภาษาสากล และอาจมีภาษาประจำชาติอื่นร่วมด้วย ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ควรมีการกำหนดองค์กรกลางขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ประสานและดำเนินการเกี่ยวกับการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไว้โดยเฉพาะเพื่อความเป็นหนึ่งเดียวอย่างแท้จริงในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

บทที่ 4

สนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

4.1 การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม พ.ศ. 2510 (Paris Convention for the Protection of Industrial Property B.E. 1967)

สืบเนื่องจากประเทศต่างๆ ในโลกมีกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมด้านสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกันไปจึงทำให้เกิดความยากลำบากในการให้ความคุ้มครองจะเห็นได้จากการขาดความคุ้มครองสิทธิบัตรการประดิษฐ์จากการแสดงนิทรรศการการประดิษฐ์ ณ กรุงเวียนนาในปี พ.ศ. 2416 ซึ่งจัดแสดงโดยรัฐบาลประเทศออสเตรียที่ประเทศต่างๆ ไม่เต็มใจที่จะแสดงการประดิษฐ์ของตน เนื่องจากการขาดการคุ้มครองตามกฎหมายที่ไม่เพียงพอแก่การประดิษฐ์ที่แสดงไว้ ปัญหาดังกล่าวนี้อาจก่อให้เกิดการพัฒนาขึ้นเป็นสองแนวทาง กล่าวคือ แนวทางแรกประเทศออสเตรีย ออกกฎหมายพิเศษคุ้มครองชั่วคราวแก่การแสดงการประดิษฐ์ เครื่องหมายการค้า และการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรมแก่ชาวต่างประเทศ แนวทางที่สองคือ สภาองเกรสแห่งเวียนนาเพื่อการปฏิรูปสิทธิบัตรได้ประชุมขึ้นในปี พ.ศ. 2416 เช่นเดียวกัน โดยสภาดังกล่าวนี้ได้มีมติหลายประการกำหนดหลักการของระบบสิทธิบัตรที่มีประโยชน์และมีประสิทธิภาพและกระตุ้นให้รัฐบาลทำความตกลงระหว่างประเทศในการให้ความคุ้มครองสิทธิบัตรเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังนั้น หลังการประชุมของสภาองเกรสแห่งเวียนนา การประชุมระหว่างประเทศด้านทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม ได้มีขึ้น ณ กรุงปารีสในปี พ.ศ. 2421 ผลของการประชุมครั้งนี้คือ การตัดสินใจว่าควรมีการประชุมในการจัดทำกฎหมายว่าด้วยทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมที่เป็นทางการและใช้ได้ในระดับประเทศ จากการประชุมดังกล่าว ต่อมาจึงได้มีการทำร่างอนุสัญญาที่เสนอให้มีสหภาพระหว่างประเทศเพื่อการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมในประเทศฝรั่งเศส¹

¹ พรหมมินทร์ วงศ์รัตน์, การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของไทยในต่างประเทศ: การเข้าร่วมเป็นภาคีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามพิธีสารกรุงมาดริด (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), หน้า 52.

อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม ค.ศ. 1883 (พ.ศ. 2426) เป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศฉบับแรกที่มีบัญญัติเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิทางเครื่องหมายการค้า² ถือได้ว่าเป็นอนุสัญญาว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นประเพณี (Traditional Intellectual Property)³ ต่อมาได้มีการแก้ไขหลายครั้งและสำเร็จสมบูรณ์ ณ กรุงแมดริดปี ค.ศ. 1891 จากนั้นได้รับการแก้ไขหลายครั้งดังต่อไปนี้

- 1) ณ กรุงบรัสเซลส์ ปี ค.ศ. 1900
- 2) ณ กรุงวอชิงตัน ปี ค.ศ. 1911
- 3) ณ กรุงเฮก ปี ค.ศ. 1925
- 4) ณ กรุงลอนดอน ปี ค.ศ. 1934
- 5) ณ กรุงลิสบอน ปี ค.ศ. 1958
- 6) ณ กรุงสตอกโฮล์ม ปี ค.ศ. 1967
- 7) ณ กรุงสตอกโฮล์ม ปี ค.ศ. 1979

อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม ค.ศ. 1883 ซึ่งวางระบบในการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมมาเป็นเวลายาวนานจนได้รับการยอมรับจากหลายประเทศในการเข้าเป็นภาคีสมาชิกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดย ณ ปัจจุบัน (เมษายน พ.ศ. 2558) มีสมาชิกรวมทั้งสิ้น 176 ประเทศ⁴ โดยหลักการแล้วอนุสัญญานี้ยินยอมให้รัฐทุกรัฐสามารถเข้าเป็นภาคีได้ โดยการส่งตราสารการให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติต่อเลขาธิการองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกซึ่งองค์การจะทำหน้าที่เก็บตราสารดังกล่าวไว้

อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม ค.ศ. 1967 (พ.ศ.2510) เป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศที่ว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมระหว่างประเทศซึ่งถือเป็น

² Harriet R. Freeman, “Reshaping Trademark Protection in Today’s Global Village: Looking Beyond GATT’s Uruguay Round Toward Global Trademark Harmonization and Centralization,” *ILSA Journal of International and Comparative Law* 1 (Spring 1995): 67-101.

³ Sam Ricketson, “The Future of the Traditional Intellectual Property Conventions in the Brave New World of Trade-Related Intellectual Property Right,” *International Review Industrial Property and Copyright Law* 26, 6 (1995): 334.

⁴ World Intellectual Property Organization (WIPO), *WIPO-Administered Treaties*, Retrieved April 20, 2015 from http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=2

กฎหมายระหว่างประเทศฉบับหนึ่งอันมีบทบาทในการกำหนดกฎเกณฑ์และมาตรการการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของประเทศภาคี เป็นสนธิสัญญาชั้นพื้นฐานว่าด้วยเรื่องทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมอันได้แก่ การประดิษฐ์ เครื่องหมาย แบบผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรม แบบผลิตภัณฑ์อรรถประโยชน์ ชื่อทางการค้า สิ่งปั้งชี้ทางภูมิศาสตร์ การปราบปรามการแข่งขันอันไม่เป็นธรรม โดยอนุสัญญานี้วางหลักการและบรรทัดฐานอันเป็นพื้นฐานขั้นต่ำซึ่งมีทั้งส่วนที่เป็นสารบัญญัติและส่วนที่เกี่ยวกับการบริหาร เพื่อให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมต่างๆ

อนุสัญญากรุงปารีสมีผลบังคับใช้กับประเทศไทยในวันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2551 ส่งผลให้ประเทศไทยเป็นสมาชิกของสหภาพระหว่างประเทศเพื่อการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมหรือที่เรียกว่าสหภาพปารีส (Paris Union) ซึ่งประเทศไทยรวมถึงประเทศสมาชิกมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในอนุสัญญากรุงปารีส ตลอดจนอนุวัติการกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาดังกล่าว แต่อย่างไรก็ดี ประเทศไทยก็ได้ตั้งข้อสงวน ที่จะไม่ขึ้นศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice) ในกรณีเกิดข้อพิพาทระหว่างรัฐสมาชิก โดยอาศัยสิทธิตามข้อ 28 (2) ของอนุสัญญากรุงปารีส⁵

4.1.1 หลักการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามอนุสัญญากรุงปารีส

อนุสัญญากรุงปารีสด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมในส่วนที่เป็นสารบัญญัตินั้น ได้กำหนดหลักการพื้นฐานที่สำคัญเอาไว้ 3 ประการ อันได้แก่

1) หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment Principal)

หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ หมายถึง การที่รัฐสมาชิกของสหภาพปารีสจะต้องให้ความคุ้มครองแก่ชนชาติต่างๆ ในสหภาพปารีส เช่นเดียวกับที่ให้ความคุ้มครองชนชาติของตนหรือต้องไม่ให้สิทธิคนต่างด้าวน้อยกว่าคนชาติตน และรวมถึงต้องให้ความคุ้มครองแก่คนชาติซึ่งไม่ได้เป็นรัฐสมาชิกของสหภาพปารีส หากแต่มีภูมิลำเนาในรัฐสมาชิก หรือมีสำนักงานใหญ่ มีการประกอบธุรกิจอย่างจริงจังและแท้จริงในรัฐสมาชิคนั้นด้วย แต่อย่างไรก็ดี รัฐสมาชิกอาจไม่กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภูมิลำเนาหรือการประกอบธุรกิจอย่างจริงจังและแท้จริงในรัฐสมาชิคนั้นก็ได้ หากว่าเป็นไปเพื่อให้คนชาติต่างๆ ในสหภาพปารีสได้รับความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 2 และมาตรา 3 แห่งอนุสัญญานี้ ทั้งนี้ คำว่า “คนชาติ” ให้รวมทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลโดยทั่วไป ไม่มีการให้สัญชาติแก่นิติบุคคลตามมาตรา 2 (1) โดยกฎหมายภายในที่ใช้กับคนชาติของรัฐภาคีใด

⁵นิพนธ์ บัญยะเดช, การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปในประเทศไทย ตามพันธกรณีในกฎหมายระหว่างประเทศ (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), หน้า 23.

ต้องใช้บังคับกับคนชาติของรัฐภาคีอื่น ไม่ตัดสิทธิที่จะอ้างสิทธิพิเศษที่กำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงปารีส โดยสิทธินี้ได้รับการสงวนไว้ชัดเจน โดยใช้หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติที่ไม่กระทบกระเทือนสิทธินั้น ซึ่งตามข้อ 2 (3) ได้กำหนดข้อยกเว้นของหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติเอาไว้ว่า กฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการพิจารณาจะได้รับการสงวนไว้ ซึ่งหมายความว่า ข้อกำหนดที่เป็นสภาพกระบวนการพิจารณาอันมีเงื่อนไขพิเศษสำหรับคนต่างด้าวอาจนำมาเป็นข้ออ้างต่อคนต่างด้าวที่เป็นคนชาติของรัฐภาคีอื่นๆ ได้ และตามข้อ 3 คำว่า “ภูมิลำเนา” ในความหมายของข้อนี้ หมายถึง บุคคลธรรมดาผู้มีถิ่นที่อยู่ตามปกติ ซึ่งแตกต่างไปจากถิ่นที่อยู่ตามกฎหมาย ส่วนนิติบุคคลมีถิ่นที่อยู่ตามสำนักงานใหญ่⁶

2) หลักการสิทธิที่มีมาก่อน (Right of Priority) หรือหลักการให้สิทธิในวันยื่นคำขอ ย้อนหลัง

หลักการขอถือสิทธิในการนับวันที่ยื่นคำขอย้อนหลังของผู้จดทะเบียนในต่างประเทศ ครั้งแรกนั้น เป็นสิทธิที่ให้แก่ผู้จดทะเบียนที่ยื่นคำขอจดทะเบียนในประเทศที่สอง โดยให้ถือว่ายื่น คำขอจดทะเบียนในวันเดียวกันกับที่ยื่นในต่างประเทศครั้งแรก ในอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการให้ ความคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ ได้วางหลักการเกี่ยวกับสิทธิในวันยื่นคำขอ ย้อน หลังไว้ สรุปได้ว่าในกรณีที่มีการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศภาคีแห่งสหภาพ ประเทศใดประเทศหนึ่งไว้แล้ว ต่อมาหากได้ยื่นคำขอจดทะเบียนเพื่อขอรับความคุ้มครองในประเทศ ภาคีอื่นแห่งสหภาพภายในหกเดือน จะถือว่ายื่นคำขอจดทะเบียนในวันที่ยื่นคำขอครั้งแรก⁷ ในรัฐภาคี ตามที่ข้อ 4 ของอนุสัญญากรุงปารีสได้รับการรับรองอย่างชัดเจนไว้

สิทธินี้ให้ประโยชน์ในการให้ความคุ้มครองในการยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าใน หลายๆ ประเทศ เนื่องจากมีระยะเวลา 6 เดือน ในการยื่นนับจากวันที่ยื่นครั้งแรกตามมาตรา 4 A (1) ได้รับรองสิทธินี้ไว้อย่างชัดเจนว่า อ้างสิทธิได้โดยการยื่นครั้งแรก โดยผู้ยื่นต้องยื่นอย่างถูกต้องเพื่อที่จะ ได้รับสิทธินี้ ทั้งนี้ การเพิกถอนหรือการละทิ้ง หรือการปฏิเสธคำขอจดทะเบียนไม่ทำลายหลักการ ดังกล่าว ผลของการรับรองสิทธิที่มีมาก่อนนี้ กำหนดอยู่ในมาตรา 4 B โดยคำขอที่ยื่นภายหลังจะได้รับ การปฏิบัติเสมือนคำขอที่ได้ยื่นไว้ในครั้งแรก

3) กฎเกณฑ์ร่วมเกี่ยวกับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า (Common Rules)

ได้กำหนดไว้ในข้อ 14bis ถึงมาตรา 11 แห่งอนุสัญญากรุงปารีสฯ โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ เครื่องหมายการค้า มีสาระสำคัญดังนี้

⁶ พรหมมินทร์ วงศ์รัตน์, *เรื่องเดิม*, หน้า 54.

⁷ เอกนรินทร์ มีดี, ปัญหาเกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายระหว่าง ประเทศและกฎหมายไทย (สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2555), หน้า 31.

3.1) การใช้เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน

ในอนุสัญญากรุงปารีสได้กำหนดหลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายการค้าในกรณีต่างๆ ไว้ 3 กรณีคือ⁸

(1) การไม่ใช้เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน (Failure to Use)

อนุสัญญากรุงปารีสได้กำหนดให้ภาคีแห่งอนุสัญญาใดๆ ที่กฎหมายภายในแห่งรัฐภาคนั้นได้กำหนดให้ เจ้าของเครื่องหมายการค้าต้องมีการใช้เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้ การที่ภาคีแห่งอนุสัญญาจะเพิกถอนเครื่องหมายการค้าดังกล่าวด้วยเหตุที่ไม่ได้มีการใช้เครื่องหมายการค้า นั้น อาจกระทำได้ภายหลังระยะเวลาอันสมควร และบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถแสดงเหตุผลแห่งการไม่ใช้เครื่องหมายการค้า นั้นได้

(2) การใช้เครื่องหมายการค้าที่มีส่วนประกอบแตกต่างไปจากที่ทำการจดทะเบียนเอาไว้ (Different Forms)

อนุสัญญากรุงปารีสกำหนดว่าการใช้เครื่องหมายการค้าโดยผู้เป็นเจ้าของในรูปแบบที่มีส่วนประกอบที่แตกต่างจากที่จดทะเบียนไว้แต่ไม่ถึงขนาดเปลี่ยนแปลงลักษณะบ่งเฉพาะในเครื่องหมายที่ได้มีการจดทะเบียนไว้ในประเทศใดประเทศหนึ่งแห่งสหภาพ ไม่เป็นเหตุให้การจดทะเบียนเป็นโมฆะและทำให้การคุ้มครองเครื่องหมายดังกล่าวลดลงไป

(3) การใช้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวโดยเจ้าของร่วม

อนุสัญญากรุงปารีสได้กำหนดว่า การใช้เครื่องหมายการค้าเดียวกันกับสินค้าที่เหมือนหรือคล้ายกันในขณะเดียวกันของกิจการอุตสาหกรรมหรือพาณิชย์กรรมที่ถือเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าร่วมตามกฎหมายภายในของประเทศที่ขอรับการคุ้มครอง ไม่เป็นการห้ามการจดทะเบียนหรือทำให้การคุ้มครองในประเทศใดๆ แห่งสหภาพต้องลดน้อยลงไป ทั้งนี้ ถ้าการใช้นั้นไม่ทำสาธารณชนสับสนหรือหลงผิดและไม่ขัดกับประโยชน์สาธารณชน

3.2) การผ่อนผันการชำระค่าธรรมเนียมรักษาสีทิ

ประเทศภาคีสมาชิกแห่งสหภาพจะต้องกำหนดให้มีระยะเวลาในการผ่อนผันการชำระค่าธรรมเนียมในการรักษาสีทิในทรัพย์สินอุตสาหกรรมไม่น้อยกว่าหกเดือน โดยอาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมก็ได้หากกฎหมายภายในได้กำหนดไว้⁹ ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงปารีส ข้อ 5 bis

3.3) เงื่อนไขของการจดทะเบียนและความเป็นอิสระของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเดียวกันในประเทศอื่น

⁸ อนุสัญญากรุงปารีสข้อ 5C (1) (2) (3)

⁹ พรหมมินทร์ วงศ์รัตน์, *เรื่องเดิม*, หน้า 55-56.

ข้อ 6 ของอนุสัญญากรุงปารีสฯ ได้บัญญัติถึงกฎเกณฑ์สำคัญที่เกี่ยวกับความเป็นอิสระของเครื่องหมายการค้าในสหภาพปารีสฯ โดยเฉพาะความเป็นอิสระของเครื่องหมายการค้าที่ได้ยื่นหรือจดทะเบียนในประเทศต้นกำเนิดจากเครื่องหมายการค้าที่ได้ยื่นหรือจดทะเบียนในประเทศอื่นๆ ในสหภาพปารีสฯ กล่าวคือ ได้บัญญัติเกี่ยวกับการยื่นหรือจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในรัฐสมาชิกนั้น จะต้องอยู่ภายใต้หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ การพิจารณาของรัฐสมาชิกเกี่ยวกับคำขอหรือการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในรัฐสมาชิกนั้นไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงเครื่องหมายการค้าดังกล่าวในประเทศต้นกำเนิดของเครื่องหมาย ดังนั้น การพิจารณาคำขอหรือการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายภายในของรัฐสมาชิกนั่นเอง และการได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในรัฐสมาชิกหนึ่งก็ไม่ได้ส่งผลให้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้รับการจดทะเบียนรัฐสมาชิกของสหภาพปารีสฯ โดยอัตโนมัติ ในทางกลับกันการปฏิเสธหรือการเพิกถอนการจดทะเบียนในรัฐสมาชิกหนึ่งก็ไม่ได้ส่งผลให้เครื่องหมายที่ได้รับการจดทะเบียนในรัฐสมาชิกหนึ่งถูกปฏิเสธหรือเพิกถอนการจดทะเบียนไปด้วย

ตามข้อ 6 (1) ของอนุสัญญากรุงปารีสฯ ได้กำหนดว่า เงื่อนไขในการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในแต่ละประเทศแห่งสหภาพจะกำหนดขึ้นโดยกฎหมายภายในของประเทศนั้นๆ

ตามข้อ 6 (2) ของอนุสัญญากรุงปารีสฯ ได้กำหนดว่า ห้ามมิให้ปฏิเสธคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ได้ยื่นโดยคนชาติของประเทศแห่งสหภาพในประเทศใดๆ แห่งสหภาพ หรือทำให้การจดทะเบียนตกเป็นโมฆะ ด้วยเหตุที่ว่า ยังมีได้มีการยื่นคำขอจดทะเบียนหรือการต่ออายุเครื่องหมายการค้าในประเทศที่ได้ยื่นจดทะเบียนไว้เดิม

ตามข้อ 6 (3) ของอนุสัญญากรุงปารีสฯ ได้กำหนดว่า เครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนโดยชอบไว้ในประเทศสหภาพ ถือว่ามีความเป็นอิสระจากเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนไว้ในประเทศอื่นๆ แห่งสหภาพ ทั้งนี้ รวมถึงประเทศที่ได้ยื่นจดทะเบียนไว้เดิมด้วย

3.4) การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป (Well Known Marks)

การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปภายใต้ข้อ 6 ทวิ ของอนุสัญญากรุงปารีสฯ ได้ถูกเสนอเป็นครั้งแรกในการประชุมทางการทูตเพื่อการทบทวนอนุสัญญากรุงปารีส ณ กรุงเฮก ในปี ค.ศ. 1925 และมีการพิจารณาแก้ไขอีกหลายครั้ง โดยในข้อ 6 ทวิ (1) ของอนุสัญญากรุงปารีสฯ กำหนดว่า รัฐสมาชิก (โดยเจ้าพนักงานตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือโดยการร้องขอของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย) จะต้องไม่ยอมรับการจดทะเบียน เพิกถอนการจดทะเบียน หรือห้ามการใช้เครื่องหมายการค้าที่ทำซ้ำ เลียน หรือแปล ในประการที่จะก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดกับเครื่องหมายการค้าที่เจ้าพนักงานรับจดทะเบียนหรือรับรองการใช้เครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปของบุคคลอื่นที่มีสิทธิตามอนุสัญญานี้ และใช้สำหรับสินค้าที่เหมือนหรือคล้ายกัน บทบัญญัติดังกล่าว

หมายความรวมถึงกรณีในส่วนอันเป็นสาระสำคัญของเครื่องหมายเป็นการทำซ้ำเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปดังกล่าว หรือเป็นการเลียนเครื่องหมายดังกล่าวในประการที่ก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดในเครื่องหมายนั้นด้วย

จากบทบัญญัติในข้อ 6 ทวิ ดังกล่าวจะเป็นการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเท่านั้น ไม่รวมถึงเครื่องหมายบริการ โดยที่วัตถุประสงค์ของบทบัญญัตินี้ ก็เพื่อที่จะปกป้องการจดทะเบียนและการใช้เครื่องหมายการค้าซึ่งก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดกับเครื่องหมายอื่นซึ่งมีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปในประเทศนั้นแล้ว แต่ยังไม่ได้รับความคุ้มครองภายใต้ระบบการจดทะเบียนหรือระบบการใช้แล้วแต่กรณี ดังนั้น การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปจึงเป็นการก้าวข้ามขอบเขตของหลักดินแดน (Principle of Territoriality) เพื่อรองรับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารและพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจโลก เครื่องหมายการค้าอาจจะมีชื่อเสียงแพร่หลายในประเทศหนึ่งๆ ก่อนที่จะมีการจดทะเบียน หรือก่อนที่จะมีการใช้เครื่องหมายการค้าดังกล่าว อันเป็นผลสะท้อนจากการเผยแพร่หรือโฆษณาในประเทศนั้น กล่าวคือ เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปสามารถได้รับความคุ้มครองภายใต้บทบัญญัติในข้อ 6 ทวิ แม้ว่าไม่ได้มีการใช้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวในประเทศนั้นๆ เลยก็ตาม ซึ่งกรณีดังกล่าวเรียกว่า กรณีมีชื่อเสียงแม้จะไม่มีการใช้ (Reputation-Without-Use Case)¹⁰

การให้ความคุ้มครองภายใต้ข้อ 6 ทวิ เป็นการป้องกันไม่ให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนหลงผิดระหว่างเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปกับเครื่องหมายที่เหมือนหรือคล้ายไม่ว่า จะโดยวิธีการทำซ้ำ เลียน หรือ แปร รวมถึงกรณีในส่วนอันเป็นสาระของเครื่องหมายเป็นการทำซ้ำเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป ดังนั้น หากนำไปใช้กับสินค้าคนละประเภทหรือจำพวก ที่ไม่เหมือนหรือคล้ายกันแล้ว ย่อมไม่ก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดแต่อย่างใด ดังนั้น ข้อ 6 ทวิ จึงบัญญัติห้ามการรับจดทะเบียนหรือใช้เครื่องหมายที่ขัดกัน (Conflicting Mark) ในกรณีที่ใช้กับสินค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป ซึ่งการกระทำในกรณีนี้ โดยส่วนใหญ่เข้าข่ายเป็นการกระทำที่เข้าข่ายเป็นการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม (Unfair Competition) และถือว่าการก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลซึ่งถูกทำให้หลงผิด¹¹ ซึ่งตามข้อ 6 ทวิ (2) ภายในระยะเวลาอย่างน้อย

¹⁰ World Intellectual Property Organization (WIPO), **Committee of Expert on Well-Known Mark (WKM/CE/III/3)**, Retrieved July 3, 2014 from http://www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/wkm_ce_iii/wkm_ce_iii_3.pdf

¹¹ G. H. C. Bodenhausen, **Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property as Revised at Stockholm in 1967**, WIPO Publication No. 611 (E) (Geneva: WIPO, 1991), pp. 90-91.

5 ปี รัฐสมาชิกจะต้องยินยอมให้สามารถเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายที่ขัดกันได้ แต่ในกรณีของการห้ามการใช้ ตามข้อ 6 ทวิ (2) ได้ให้อิสระรัฐสมาชิกในการกำหนดระยะเวลา เนื่องจากไม่ได้มีการกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำไว้ แต่หากเป็นกรณีที่ได้จดทะเบียนหรือใช้เครื่องหมายที่ขัดกันโดยไม่สุจริตจะต้องไม่มีการกำหนดระยะเวลาสำหรับการร้องขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนหรือห้ามการใช้ ตามที่บัญญัติในข้อ 6 ทวิ (3)

ถึงแม้บทบัญญัติเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปของอนุสัญญากรุงปารีส จะให้ความคุ้มครองก็ต่อเมื่อเครื่องหมายที่ขัดกันได้ใช้กับสินค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป ตามบทบัญญัติในข้อ 6 ทวิ (1) แต่ในเชิงประวัติศาสตร์และตรรกะแล้ว การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเป็นเพียงแง่มุมหนึ่งของการให้ความคุ้มครองภายใต้หลักการแข่งขันอันไม่เป็นธรรม (Unfair Competition)¹² จึงมีความพยายามที่จะขยายขอบเขตการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปถึงการใช้เครื่องหมาย ที่ขัดกันสำหรับสินค้าหรือบริการที่ไม่เหมือนหรือคล้าย โดยใช้หลักกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันอันไม่เป็นธรรม¹³ ตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 10 ทวิ (3) (i) ของอนุสัญญากรุงปารีสฯ

ดังนั้น เมื่อวิเคราะห์ข้อ 6 ทวิ ของอนุสัญญากรุงปารีสฯ สามารถแบ่งองค์ประกอบของการให้ความคุ้มครองได้ 5 ประการด้วยกันคือ

1) การให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป เป็นการให้คุ้มครองจากการจดทะเบียนและการใช้เครื่องหมายในลักษณะที่เป็นการทำซ้ำ เลียนแบบ หรือแปลเครื่องหมายที่มีชื่อเสียงแพร่หลายหรือส่วนอันเป็นสาระสำคัญของเครื่องหมายดังกล่าว ซึ่งก่อให้เกิดความสับสนหลงผิด ดังนั้น หากมีบุคคลใดนำเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปไปจดทะเบียนหรือใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต ย่อมก่อให้เกิดการลวงสิทธิในเครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายและเกิดสิทธิแก่เจ้าของเครื่องหมายในการใช้มาตรการทางกฎหมายที่อยู่ในบทบัญญัติข้อ 6 ทวิ

2) การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปภายใต้ข้อ 6 ทวิ ของอนุสัญญากรุงปารีสฯ นั้นให้ความคุ้มครองเฉพาะเครื่องหมายการค้าซึ่งใช้กับสินค้าเท่านั้น ไม่ได้ให้ความคุ้มครองขยายไปถึงเครื่องหมายบริการที่ใช้กับการบริการ

3) ขอบเขตการคุ้มครองภายใต้ข้อ 6 ทวิ นั้นให้ความคุ้มครองเฉพาะกรณีการจดทะเบียนหรือใช้เครื่องหมายสำหรับสินค้าที่เหมือนหรือคล้ายกันกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้า

¹² Christopher Health, *The Protection of Well-Known Marks in Asia* (London: Kluwer Lae International, 2000), p. 4.

¹³ *Ibid*, p. 5.

ที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปเท่านั้น ดังนั้น จึงอยู่ภายใต้หลักเฉพาะของเครื่องหมายการค้า (The Principle of Specialty of Trade Mark) กล่าวคือ การให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าสำหรับการจดทะเบียน หรือใช้สำหรับสินค้าที่เหมือนหรือคล้ายเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ บุคคลอื่นสามารถนำเครื่องหมายการค้านั้น ไปจดทะเบียนหรือใช้กับสินค้าที่ไม่เหมือนหรือคล้ายกันได้

4) การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป รวมถึงกรณีที่เจ้าของเครื่องหมายดังกล่าวไม่ได้มีการใช้เครื่องหมายในประเทศนั้นๆ แต่เครื่องหมายเป็นที่ รู้จักแก่สาธารณชนในประเทศโดยการส่งเสริมเครื่องหมาย เช่น การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ หรือที่ เรียกว่า กรณีมีชื่อเสียงแม้จะไม่ได้มีการใช้ (Reputation-Without-Use-Case)

5) บทบัญญัติในข้อ 6 ทวิ ไม่ได้บัญญัติลักษณะหรือความหมายของ เครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป การพิจารณาว่าเครื่องหมายการค้าใดเป็นเครื่องหมาย การค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป จึงขึ้นอยู่กับพิจารณาของเจ้าพนักงานตามที่กฎหมายภายในของรัฐ สมาชิกนั้นกำหนดขึ้นเอง

ดังนั้น จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ข้อ 6 ทวิ ของอนุสัญญากรุงปารีสฯ ให้ความ คุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลาย โดยเฉพาะที่ยังไม่ได้จดทะเบียนจากการใช้หรือจด ทะเบียนที่จะก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดระหว่างเครื่องหมายที่ขัดกันกับเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียง แพร่หลายทั่วไป¹⁴

3.5) อนุสัญญากรุงปารีสฯ ข้อ 6 ตริ กำหนดลักษณะของเครื่องหมายที่ต้องห้าม มิให้รับจดทะเบียนไว้ ดังนี้

(1) ประเทศแห่งสหภาพตกลงจะปฏิเสธ หรือเพิกถอนการจดทะเบียน และใช้ มาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันมิให้หน่วยงานของรัฐใช้เครื่องหมายการค้า หรือส่วนประกอบของ เครื่องหมายการค้าโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งเครื่องหมายยศทางทหาร ธงชาติและสัญลักษณ์อื่นๆ ของ ประเทศภาคีแห่งสหภาพ สัญลักษณ์และเครื่องหมายแสดงมาตรฐานของทางราชการที่แสดงถึงการ ควบคุมและการรับประกันโดยทางราชการ และที่เป็นการลอกเลียนในลักษณะที่เป็นตราประจำตระกูล เครื่องหมายทางยศราชการ ธงชาติ สัญลักษณ์อื่นๆ ชื่อย่อและชื่อขององค์กรของรัฐระหว่างประเทศ (Intergovernmental Organization) ซึ่งประเทศใดประเทศหนึ่งแห่งสหภาพเป็นสมาชิกอยู่ เว้นแต่ เครื่องหมายยศทางทหาร ธงชาติ สัญลักษณ์อื่นๆ ชื่อย่อ และชื่อในข้อตกลงระหว่างประเทศที่บังคับใช้ เพื่อให้ความคุ้มครองไว้อยู่แล้ว

¹⁴ นินนาท บุญยะเดช, *เรื่องเดิม*, หน้า 27-28.

(2) ห้ามการใช้สัญลักษณ์ของทางราชการและเครื่องหมายที่บ่งบอกการควบคุมและการรับรอง จะนำมาใช้บังคับเฉพาะกรณีที่มีตราสัญลักษณ์ที่เป็นทางการหรือเครื่องหมายแสดงมาตรฐานอยู่ นั้นมุ่งหมายจะนำไปใช้กับสินค้าชนิดที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน

(3) ประเทศแห่งสหภาพจะแจ้งซึ่งกันและกันซึ่งรายการสัญลักษณ์ของรัฐสัญลักษณ์ และเครื่องหมายแสดงมาตรฐานของราชการที่แสดงถึงการควบคุม และการรับรองที่ประเทศนั้นต้องการหรือจะต้องการกำหนดข้อจำกัดภายใต้การคุ้มครองในข้อนี้ โดยผ่านสำนักงานระหว่างประเทศ (International Bureau) รวมทั้งแลกเปลี่ยนการปรับปรุงแก้ไขใดๆ ในรายการข้างต้นและประเทศแห่งสหภาพจะเผยแพร่รายการที่ได้แจ้งนั้นต่อสาธารณชนภายในเวลาที่สมควร อย่างไรก็ตาม การแจ้งรายการดังกล่าวไม่บังคับกรณีธงชาติของรัฐ

(4) ภายในระยะเวลา 12 เดือนนับแต่ได้รับการแจ้ง ประเทศภาคีแห่งสหภาพใดๆ อาจส่งคำคัดค้านของตน (หากมี) ผ่านทางหน่วยงานกลางของสำนักงานระหว่างประเทศไปยังประเทศหรือองค์การระหว่างรัฐบาลระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

(5) ในกรณีธงชาติของรัฐ มาตรการที่ระบุไว้ในวรรค 1 ข้างต้นให้นำมาใช้บังคับเฉพาะกับเครื่องหมายจดทะเบียนหลังจากวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2468 เท่านั้น

(6) ในกรณีตราสัญลักษณ์ของรัฐที่นอกเหนือจากธงชาติ และสัญลักษณ์ที่เป็นทางการและเครื่องหมายแสดงมาตรฐานของบรรดาประเทศภาคีแห่งสหภาพ และในกรณีเครื่องหมายศทางทหาร ธงชาติ ตราสัญลักษณ์อื่นๆ ชื่อย่อ และชื่อขององค์การระหว่างรัฐบาลระหว่างประเทศ บทบัญญัติเหล่านี้จะนำมาใช้บังคับเฉพาะกับเครื่องหมายที่จดทะเบียนมาเป็นเวลานานกว่า 2 เดือน ภายหลังจากได้รับการสื่อสารแจ้งบัญชีรายการตามที่ระบุไว้ในวรรค (3) ข้างต้น

(7) ในกรณีไม่สุจริต บรรดาประเทศต่างๆ จะมีสิทธิยกเลิกเครื่องหมายต่างๆ แม้แต่เครื่องหมายที่มีตราสัญลักษณ์ของรัฐ สัญลักษณ์ และเครื่องหมายแสดงมาตรฐานประกอบอยู่ก็ตาม ซึ่งได้จดทะเบียนก่อนวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2468

(8) ผู้มีสัญชาติของประเทศใดๆ ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ของรัฐสัญลักษณ์ และเครื่องหมายแสดงมาตรฐานของประเทศตน อาจใช้เครื่องหมายเหล่านั้น ถึงแม้ว่าเครื่องหมายที่ใช้นั้นจะคล้ายคลึงกับเครื่องหมายของอีกประเทศหนึ่งก็ตาม

(9) บรรดาประเทศภาคีแห่งสหภาพดำเนินการที่จะห้ามการใช้ที่ไม่ได้รับการอนุญาตในทางการค้าของเครื่องหมายศทางทหารของรัฐของประเทศภาคีแห่งสหภาพอื่นๆ หากการใช้เช่นนั้นจะมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความหลงผิดในแหล่งกำเนิดของสินค้านั้น

(10) บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นจะไม่เป็นการห้ามบรรดาประเทศต่างๆ ที่จะใช้สิทธิที่มีอยู่ในวรรค (3) ของมาตรา 6 เบญจ หมวด (บี) ในอันที่จะปฏิเสธการจดทะเบียนหรือทำให้การจดทะเบียนเครื่องหมายที่มีศทางทหาร ธงชาติ ตราสัญลักษณ์ของรัฐอื่นๆ หรือสัญลักษณ์ที่เป็น

ทางการ และเครื่องหมายแสดงมาตรฐานที่ประเทศภาคีแห่งสหภาพประเทศใดประเทศหนึ่งรับรอง และบรรดาสัญลักษณ์ที่มีลักษณะพิเศษต่างๆ ขององค์การระหว่างประเทศที่กล่าวถึงในวรรค (1) ข้างต้น เป็นสิ่งที่ไร้ผล หากเป็นการใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต

3.6) เมื่อกฎหมายภายในประเทศภาคีแห่งสหภาพกำหนดให้การโอนเครื่องหมายจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อการโอนนั้นต้องเกิดขึ้นพร้อมกับการโอนธุรกิจหรือกวีตวิลลีในประเทศนั้น ไปยังผู้รับโอนพร้อมกับสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะผลิตสินค้าในประเทศ หรือที่จะขายสินค้าที่มีเครื่องหมายที่ได้โอนไปแล้วในประเทศนั้น บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นไม่ก่อให้เกิดหน้าที่แก่ประเทศแห่งสหภาพที่จะต้องถือว่าการโอนเครื่องหมายใดๆ สมบูรณ์ หากแท้จริงแล้ว การใช้เครื่องหมายโดยผู้รับโอนจะทำให้สาธารณชนหลงผิดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องแหล่งกำเนิด ลักษณะ หรือคุณสมบัติสำคัญของสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้า¹⁵

3.7) การคุ้มครองเครื่องหมายที่ได้รับการจดทะเบียนในประเทศภาคีแห่งสหภาพประเทศหนึ่งในบรรดาประเทศภาคีแห่งสหภาพอื่นๆ

อนุสัญญาปารีสฯ ได้กำหนดให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วในประเทศประเทศสหภาพหนึ่งในประเทศอื่นๆ ไว้ดังนี้

(1) เครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนอย่างถูกต้องในประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดทุกเครื่องหมายต้องได้รับการยอมรับให้ยื่นขอรับและได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกันนั้นในบรรดาประเทศภาคีแห่งสหภาพอื่นๆ โดยภายใต้บังคับของข้อสงวนที่ระบุไว้ในมาตรานี้ บรรดาประเทศเหล่านั้น อาจกำหนดให้ยื่นแสดงหนังสือรับรองการจดทะเบียนในประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดที่ออกให้โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจก่อนที่จะดำเนินการจดทะเบียนในขั้นสุดท้าย แต่ไม่กำหนดให้ต้องมีการรับรองความแท้ของหนังสือรับรองนั้นให้ถือว่าประเทศแหล่งกำเนิด ได้แก่ ประเทศแห่งสหภาพ ซึ่งผู้ยื่นคำขอมีสถานประกอบการทางอุตสาหกรรมหรือพาณิชย์กรรมที่มีอยู่จริงตั้งอยู่ หรือหากผู้ยื่นคำขอไม่มีสถานประกอบการเช่นนั้นภายในสหภาพ ก็ให้ถือเอาประเทศภาคีแห่งสหภาพที่ผู้ยื่นคำขอนั้นพักอาศัยอยู่ หรือหากผู้ยื่นคำขอไม่มีที่พักอาศัยภายในสหภาพ แต่เป็นผู้มีสัญชาติของประเทศภาคีแห่งสหภาพให้ถือเอาประเทศภาคีแห่งสหภาพที่ผู้ยื่นขอถือสัญชาติอยู่นั้น ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 6 เบญจ

(2) ตามข้อ 6 เบญจ ปี (1), (2), (3) ห้ามมิให้ปฏิเสธการจดทะเบียนหรือทำให้การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในข้อนี้เป็นโมฆะเว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

(2.1) หากเป็นเครื่องหมายที่มีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิที่บุคคลที่สามได้มาในประเทศที่ขอให้มีการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

¹⁵ สุชาติ จองประเสริฐ, อนุสัญญากรุงปารีส เพื่อการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม, (นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2552), หน้า 13-18.

(2.2) เมื่อเครื่องหมายการค้านั้น ขาดลักษณะบ่งเฉพาะ หรือมี หรือประกอบไปด้วยสัญลักษณ์หรือสิ่งบ่งชี้ที่อาจนำมาใช้ทางการค้าเพื่อระบุประเภท คุณภาพ ปริมาณ จุดมุ่งหมาย การใช้ มูลค่า แหล่งกำเนิดของสินค้า หรือเวลาที่ผลิต หรือเครื่องหมายนั้นได้กลายเป็นสิ่งธรรมดาสามัญในภาษาที่ใช้ในปัจจุบัน หรือเป็นการปฏิบัติที่ยอมรับในทางการค้าโดยสุจริตของประเทศ ที่ขอรับความคุ้มครอง

(2.3) เมื่อเครื่องหมายการค้านั้น ขัดต่อศีลธรรมอันดีหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีลักษณะที่เป็นการหลอกลวงสาธารณชน เป็นที่เข้าใจว่าไม่อาจถือว่าเครื่องหมายขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนด้วยเหตุผลเพียงว่าเครื่องหมายนั้น ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยเรื่องเครื่องหมาย เว้นแต่บทบัญญัติดังกล่าวโดยตัวเองนั้นเกี่ยวข้องกับ ความสงบเรียบร้อยของประชาชน อย่างไรก็ตาม บทบัญญัตินี้ให้อยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 10 ทวิ

การพิจารณาว่า เครื่องหมายใดมีคุณสมบัติจะได้รับความคุ้มครองหรือไม่ จะต้องพิจารณาถึงสภาพการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริงทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งระยะเวลาที่มีการใช้ เครื่องหมายดังกล่าว นอกจากนี้ บรรดาประเทศภาคีแห่งสหภาพอื่นๆ ต้องไม่ปฏิเสธการจดทะเบียน เครื่องหมายการค้า ด้วยเหตุผลเพียงว่า เครื่องหมายการค้านั้นแตกต่างไปจากเครื่องหมายที่ได้รับการคุ้มครองในประเทศต้นกำเนิดเฉพาะในองค์ประกอบที่ไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงลักษณะพิเศษของ เครื่องหมายนั้น และไม่กระทบต่อเอกลักษณ์ของเครื่องหมายในรูปแบบที่ได้รับการจดทะเบียนไว้ใน ประเทศที่เป็นแหล่ง กำเนิดนั้น ตามที่กำหนดใน ข้อ 6 เบญจ ชี (1), (2)

(2.4) บุคคลใดๆ ไม่อาจได้รับประโยชน์จากบทบัญญัติในมาตรานี้ หาก เครื่องหมายที่บุคคลนั้นขอรับความคุ้มครองยังไม่ได้รับการจดทะเบียนในประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิด ตามที่กำหนดในข้อ 6 เบญจ ดี

(2.5) ไม่ว่าในกรณีใดก็ตาม การต่ออายุการจดทะเบียนเครื่องหมายในประเทศ ที่เป็นแหล่งกำเนิดต้องไม่เป็นพันธกรณีที่เกี่ยวข้องกับการต่ออายุการจดทะเบียนในบรรดาประเทศภาคี แห่งสหภาพอื่นๆ ที่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายนั้นไว้แล้วตามที่กำหนดในข้อ 6 เบญจ อี

(2.6) ประโยชน์แห่งการนับวันยื่นคำขอครั้งแรกจะต้องไม่ได้รับผลกระทบใดๆ สำหรับคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายที่ได้ยื่นขอภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา 4 ถึงแม้ว่าการ ได้รับการจดทะเบียนในประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดนั้นเกิดขึ้นภายหลังจากระยะเวลาดังกล่าวนั้นสิ้นสุด ลงตามที่กำหนดในข้อ 6 เบญจ เอฟ

3.8) เครื่องหมายบริการ

ประเทศภาคีสมาชิกสหภาพตกลงจะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายบริการ แต่ไม่จำเป็นต้อง กำหนดให้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายนั้นตามที่กำหนดในข้อ 6 ฉ

3.9) การจดทะเบียนในนามตัวแทนหรือผู้แทนของเจ้าของโดยปราศจากการมอบอำนาจ

ในกรณีที่ตัวแทนหรือผู้แทนของบุคคลผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายในประเทศภาคีแห่งสหภาพประเทศใดประเทศหนึ่งได้ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายในประเทศภาคีแห่งสหภาพประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือหลายประเทศในนามของตนเองโดยไม่ได้รับการอนุญาตจากผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายนั้น เจ้าของนั้นมีสิทธิที่จะคัดค้านการจดทะเบียนที่ยื่นขอนั้นหรือขอให้มีการยกเลิกการจดทะเบียนนั้น หรือหากกฎหมายของประเทศนั้นอนุญาตให้ทำได้ ก็มีสิทธิที่จะขอให้โอนการจดทะเบียนนั้นเพื่อประโยชน์ของเจ้าของก็ได้ เว้นแต่ตัวแทนหรือผู้แทนนั้นสามารถให้เหตุผลในการกระทำดังกล่าวได้

ภายใต้บังคับของบทบัญญัติในวรรค (1) ข้างต้น เจ้าของเครื่องหมายมีสิทธิที่จะคัดค้านการใช้เครื่องหมายของตนโดยตัวแทนหรือผู้แทนได้ หากเจ้าของเครื่องหมายมิได้อนุญาตการใช้เครื่องหมายนั้น

กฎหมายภายในของประเทศอาจกำหนดระยะเวลาจำกัดที่เป็นธรรมสำหรับเจ้าของเครื่องหมายที่จะต้องใช้สิทธิของตน ตามที่กำหนดในข้อ 6 สัตต (1), (2), (3)

3.10) ลักษณะของสินค้าที่เครื่องหมายถูกนำมาใช้

ลักษณะของสินค้าที่เครื่องหมายถูกนำมาใช้จะไม่เป็นอุปสรรคในการจดทะเบียน ตามที่กำหนดในข้อ 7

3.11) เครื่องหมายร่วม

บรรดาประเทศภาคีแห่งสหภาพดำเนินการที่จะยอมรับการยื่นคำขอจดทะเบียนและให้การคุ้มครองเครื่องหมายร่วมที่เป็นของสมาคมซึ่งมีอยู่โดยไม่ขัดต่อกฎหมายของประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิด ถึงแม้ว่าสมาคมดังกล่าวจะไม่ได้ครอบครองสถานประกอบการทางอุตสาหกรรมหรือพาณิชย์กรรมเลยก็ตาม

ประเทศแต่ละประเทศจะต้องเป็นผู้พิจารณากำหนดเงื่อนไขเฉพาะในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายร่วมและอาจปฏิเสธการให้ความคุ้มครองได้ หากเครื่องหมายนั้นขัดต่อสาธารณประโยชน์

อย่างไรก็ตาม ต้องไม่ปฏิเสธการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายเหล่านี้ต่อสมาคมใดๆ ที่มีอยู่โดยไม่ขัดต่อกฎหมายของประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดด้วยเหตุผลที่ว่าสมาคมนั้นไม่ได้ก่อตั้งขึ้นในประเทศที่ขอรับการคุ้มครองหรือไม่ได้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายของประเทศที่ขอรับความคุ้มครองนั้นตามที่กำหนดในข้อ 7 ทวิ (1), (2), (3)

3.12) การยึดสินค้านำเข้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าหรือชื่อทางการค้าโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การยึดสินค้านำเข้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในข้อ 9 กำหนดไว้ดังนี้

(1) สินค้าทั้งปวงที่ใช้เครื่องหมายการค้าหรือชื่อทางการค้าโดยผิดกฎหมายต้องถูกยึดในขณะที่นำเข้ามาภายในประเทศภาคีแห่งสหภาพต่างๆ ที่ให้ความคุ้มครองตามกฎหมายของเครื่องหมายหรือชื่อการค้านั้น

(2) การยึดสินค้านั้นให้มีเช่นเดียวกันในประเทศซึ่งมีการติดเครื่องหมายหรือชื่อการค้าที่ผิดกฎหมายหรือในประเทศที่มีการนำสินค้านั้นเข้ามา

(3) การยึดดำเนินการเมื่อมีการร้องขอโดยพนักงานอัยการ หรือผู้มีอำนาจหน้าที่อื่นใด หรือผู้มีส่วนได้เสีย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริโภคธรรมดาหรือนิติบุคคล ทั้งนี้ โดยเป็นไปตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ

(4) หน่วยงานดังกล่าวไม่ต้องผูกพันที่จะต้องยึดสินค้าที่ผ่านประเทศ

(5) หากกฎหมายของประเทศไม่อนุญาตให้ทำการยึดสินค้าในขณะที่นำเข้า ให้ใช้การห้ามการนำเข้าหรือดำเนินการยึดภายในประเทศแทนการยึดในขณะที่นำเข้านั้น

(6) หากกฎหมายของประเทศใดไม่อนุญาตให้ทำการยึดสินค้าในขณะที่นำเข้า หรือไม่อนุญาตการนำเข้าสินค้า หรือไม่อนุญาตให้ยึดสินค้าภายในประเทศ ให้ใช้การดำเนินการและมาตรการเยียวยาที่มีอยู่กับกรณีดังกล่าวแก่ผู้มีสัญชาติภายใต้กฎหมายของประเทศนั้น

3.13) การเยียวยาและสิทธิในการร้องขอตามข้อ 10 ตี กำหนดว่า

(1) บรรดาประเทศภาคีแห่งสหภาพดำเนินการที่จะให้การรับประกันการเยียวยาทางกฎหมายที่เหมาะสมแก่ผู้มีสัญชาติของประเทศภาคีแห่งสหภาพอื่นๆ เพื่อระงับการกระทำทั้งปวงที่อ้างถึงในข้อ 9, 10 และ 10 ทวิ อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) นอกจากนี้ บรรดาประเทศภาคีแห่งสหภาพจะต้องดำเนินการที่จะจัดให้มีมาตรการที่จะอนุญาตให้สมาพันธ์และสมาคมซึ่งเป็นตัวแทนนักอุตสาหกรรมผู้ประกอบการ หรือผู้ค้าขายผู้มีส่วนได้เสีย โดยมีเงื่อนไขว่าการดำรงอยู่ของสมาพันธ์หรือสมาคมนั้นจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมายของประเทศเหล่านั้น ดำเนินคดีในทางศาลหรือต่อหน่วยงานฝ่ายปกครองอื่นๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อระงับการกระทำที่ระบุไว้ในมาตรา 9, 10 และ 10 ทวิ เท่าที่กฎหมายของประเทศที่ได้ขอรับความคุ้มครองนั้นจะอนุญาตให้สมาพันธ์และสมาคมของประเทศนั้นๆ ดำเนินการได้

3.14) การคุ้มครองชั่วคราวในงานนิทรรศการนานาชาติข้อ 11 กำหนดไว้ว่า

(1) บรรดาประเทศภาคีแห่งสหภาพจะต้องให้ความคุ้มครองชั่วคราวแก่การประดิษฐ์ที่สามารถขอรับสิทธิบัตรได้อนุสิทธิบัตร การออกแบบผลิตภัณฑ์และเครื่องหมายการค้า โดยเป็นไปตามกฎหมายภายในของประเทศนั้นๆ ที่เกี่ยวกับสินค้าที่แสดงในงานนิทรรศการระหว่างประเทศที่จัดขึ้นอย่างเป็นทางการ หรือที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการ ซึ่งได้จัดขึ้นในอาณาเขตดินแดนของประเทศภาคีแห่งสหภาพประเทศใดๆ

(2) การคุ้มครองเป็นการชั่วคราวดังกล่าวนั้นต้องไม่เป็นการขยายระยะเวลาตามที่กำหนดในมาตรา 4 หากในเวลาต่อมาพบว่าสิทธิการขอรับวันยื่นคำขอซ้อนหลังถูกเพิกถอน หน่วยงานที่มีอำนาจของประเทศใดๆ นั้น อาจกำหนดให้ระยะเวลาดังกล่าวเริ่มจากวันที่นำสินค้ามาแสดงในนิทรรศการ

(3) ประเทศแต่ละประเทศอาจกำหนดให้ส่งเอกสารหลักฐานที่พิจารณาเห็นว่ามี ความจำเป็นเพื่อเป็นการพิสูจน์เอกลักษณ์ของตัวสินค้าที่นำมาแสดงและวันที่นำมาแสดง

3.15) บริการพิเศษของประเทศเกี่ยวกับทรัพย์สินอุตสาหกรรม ในข้อ 12 กำหนดว่า

(1) ประเทศภาคีแห่งสหภาพแต่ละประเทศตกลงจะจัดให้มีบริการพิเศษเกี่ยวกับทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม และสำนักงานกลางเพื่อการติดต่อสื่อสารกับสาธารณชนในเรื่องสิทธิบัตรอนุสิทธิบัตร การออกแบบผลิตภัณฑ์ และเครื่องหมายการค้า

(2) บริการที่ว่านี้ ให้จัดพิมพ์เป็นวารสารอย่างเป็นทางการที่ออกตามกำหนดเวลาเป็นประจำ โดยมีรายการต่อไปนี้

(a) ชื่อของผู้เป็นเจ้าของสิทธิบัตรที่ออกให้พร้อมกับการระบุสิ่งประดิษฐ์ที่ได้รับสิทธิบัตรโดยสังเขป

(b) การทำซ้ำเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนแล้วอย่างสม่ำเสมอ¹⁶

4.1.2 ผลของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามอนุสัญญากรุงปารีส

การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าโดยปกติจะเป็นไปตามหลักดินแดน คือ ต้องการขอรับความคุ้มครองที่ประเทศใดก็ต้องไปขอจดทะเบียนตามกฎหมายของประเทศนั้นๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดความคุ้มครองเฉพาะในเขตประเทศนั้นเท่านั้น แม้ว่าประเทศนั้นจะได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงปารีสก็ตาม แต่ก็มีได้หมายความว่า จะได้รับความคุ้มครองในประเทศสมาชิกของภาคีอนุสัญญากรุงปารีส เพราะอนุสัญญากรุงปารีส เพียงแต่ให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าก่อนสิทธิที่มีมาก่อน (Right of Priority) หรือหลักการให้สิทธิในวันยื่นคำขอซ้อนหลัง ตามมาตรา 4 แห่งอนุสัญญากรุงปารีส โดยกำหนดระยะเวลาไว้ 6 เดือน ในการที่จะนำเครื่องหมายการค้าขึ้นไปจดทะเบียนในประเทศภาคีสมาชิกอื่นได้โดยถือว่ายื่นขอจดทะเบียนในเดียวกันกับวันที่ยื่นขอจดทะเบียนครั้งแรก ดังนั้น หากผู้ขอจดทะเบียนประสงค์ที่จะให้เครื่องหมายการค้าของตนได้รับความคุ้มครองในประเทศภาคีประเทศใดประเทศหนึ่งอย่างเครื่องหมายการค้าที่มีการจดทะเบียน ก็ต้องไปจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศนั้นๆ ด้วยจึงจะได้รับความคุ้มครอง อีกทั้งข้อ 6 ของอนุสัญญากรุงปารีส ได้บัญญัติเกี่ยวกับการยื่นหรือจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในรัฐสมาชิกล้วนจะต้องอยู่ภายใต้หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ การพิจารณาของรัฐสมาชิกเกี่ยวกับคำขอหรือการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในรัฐสมาชิก

¹⁶ สุชาติ จงประเสริฐ, *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 19-27.

นั้นไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงเครื่องหมายการค้าดังกล่าวในประเทศต้นกำเนิดของเครื่องหมาย ดังนั้น การพิจารณาคำขอหรือการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าก็ให้เป็นไปตามกฎหมายภายในของรัฐสมาชิก นั้นเอง และการได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในรัฐสมาชิกหนึ่งก็ไม่ได้ส่งผลให้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้รับการจดทะเบียนรัฐสมาชิกของสหภาพปารีสโดยอัตโนมัติ จึงทำให้การจดทะเบียนตามหลักดินแดนตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศภาคีอนุสัญญากรุงปารีสฯ ได้รับความคุ้มครองที่เชื่อมล้ากันและไม่ครอบคลุมทั่วถึงแม้จะอยู่ภายใต้อนุสัญญากรุงปารีสฯ เดียวกันก็ตาม

นอกจากนี้ แม้ว่าอนุสัญญากรุงปารีสฯ จะได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเกี่ยวกับการบัญญัติกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกไว้ก็ตาม แต่ก็ยังมีได้กำหนดถึงการจัดให้มีระบบการยื่นคำขอ และยังมีได้มีการตั้งประเด็นและให้ความสำคัญในเรื่องความร่วมมือในการจัดตั้งระบบเครื่องหมายการค้ากลางเพื่อความสะดวกและอยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกันไว้ จึงถือได้ว่าหลักการนี้ยังเป็นไปตามหลักดินแดนของการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ซึ่งการเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญากรุงปารีสฯ มิได้ก่อให้เกิดความสะดวก หรือให้การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ครอบคลุมในประเทศภาคีอนุสัญญากรุงปารีสฯ ทำให้ไม่สามารถที่จะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในการค้าระหว่างประเทศของประเทศในภาคีอนุสัญญากรุงปารีสฯ ได้ ดังนั้น เจ้าของเครื่องหมายการค้าจึงต้องดำเนินการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพื่อขอรับความคุ้มครองในแต่ละประเทศต่างหาก จึงก่อให้เกิดการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ไม่เท่าเทียมกันในแต่ละประเทศ เพราะมีกฎเกณฑ์ในการรับจดทะเบียนที่แตกต่างกันแม้จะอยู่ในภาคีอนุสัญญากรุงปารีสฯ ก็ตาม อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีหลักกฎหมายระหว่างประเทศหลายๆ ประการที่เป็นพื้นฐานในการกำหนดให้ความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการบัญญัติไว้ในอนุสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศฉบับต่างๆ หลักการเหล่านี้ส่งผลให้ประเทศภาคีหนึ่งจะต้องให้ความคุ้มครองในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญอันเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาแก่รัฐภาคีอื่น โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติต่อบรรดารัฐภาคีอื่นนั้นภายใต้กฎหมายภายในของตนเช่นเดียวกับที่ตนได้รับความคุ้มครองสิทธิเช่นเดียวกันนั้นจากรัฐภาคีอื่นนั้นด้วย ซึ่งในหลักต่างตอบแทนในการให้ความคุ้มครองที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติดังกล่าวมิได้มุ่งให้รัฐภาคีจะต้องปฏิบัติต่างตอบแทนกันโดยแท้จริง ทั้งนี้ เนื่องจากหลักการดังกล่าวต้องยอมรับว่า รายละเอียดในส่วนที่เป็นสาระสำคัญของกฎหมายภายในของรัฐภาคีแต่ละรัฐย่อมมีความหลากหลายแตกต่างกันออกไป ซึ่งแม้จะมีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการให้ความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าเพื่อให้รัฐสมาชิกปฏิบัติให้สอดคล้องกันก็ตาม แต่ก็ยังไม่เพียงพอในส่วนของคุณลักษณะในกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศภาคีอนุสัญญากรุงปารีสฯ ที่จะทำให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองอย่างครอบคลุมทั่วถึงภายใต้ระบบการจดทะเบียนเดียวกัน ทั้งนี้ หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติดังกล่าวยังมีข้อแตกต่างไปจากหลักในทางกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป กล่าวคือ ได้มีการกำหนดให้สิทธิแก่ภาคีสมาชิกใดๆ ที่จะสามารถปฏิเสธการให้ความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าแก่อีกประเทศหนึ่งได้หากอีกประเทศ

หนึ่งนั้นมิได้ให้สิทธิเช่นเดียวกันนั้นแก่พลเมืองของภาคีสมาชิกนั้น ซึ่งหลักการดังกล่าวควรมีลักษณะเช่นเดียวกับหลักการถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติมากกว่า¹⁷

สำหรับอนุสัญญากรุงปารีสฯ ได้กำหนดให้มีการคุ้มครองเครื่องหมายบริการและเครื่องหมายร่วมไว้ แต่ในส่วนของเครื่องหมายรับรองนั้นทั้งตามอนุสัญญากรุงปารีสฯ และข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ยังมิได้กำหนดกฎเกณฑ์ว่าจะต้องให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประเภทนี้ไว้¹⁸ นอกจากนี้ อนุสัญญากรุงปารีสฯ ยังมิได้มีการกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับสิทธิ และมาตรการการระงับข้อพิพาทไว้ด้วย จึงเป็นแนวทางในการพัฒนาบทบัญญัติในข้อตกลงทริปส์ โดยเฉพาะในกรณีของการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป ข้อตกลงทริปส์ได้พัฒนาหลักการให้ความคุ้มครองขยายรวมไปถึงเครื่องหมายบริการด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการเติบโตของธุรกิจการให้บริการในยุคปัจจุบัน ตลอดจนการกำหนดแนวทางการพิจารณาเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปด้วย¹⁹

อย่างไรก็ดี อนุสัญญากรุงปารีสฯ เป็นช่องทางให้ไทยเข้าเป็นภาคีในความตกลงระหว่างประเทศที่จะอำนวยความสะดวกแก่คนไทยในการขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศ เช่น สนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty: PCT) พิธีสารเกี่ยวกับความตกลงกรุงมาดริดเกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ (The Protocol Relating to the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks) ความตกลงกรุงเฮกเกี่ยวกับการจดทะเบียนงานออกแบบอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ (The Hague Agreement Concerning the International Registration of Industrial Designs) และสนธิสัญญากฎหมายเครื่องหมายการค้า (The Trade Mark Law Treaty) เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากอนุสัญญากรุงปารีสฯ ได้กำหนดหลักการพื้นฐานสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรมไว้ ประเทศที่ประสงค์จะเข้าเป็นภาคีความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาต่างๆ เหล่านี้ จึงต้องสมัครเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงปารีสฯ ก่อน²⁰

¹⁷ ภูสิทธิ์ เหลืองเรืองทิพย์, การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน: ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม และประเทศไทย (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 12.

¹⁸ พรหมมินทร์ วงศ์รัตน์, *เรื่องเดิม*, หน้า 65.

¹⁹ นินนาท บุญยะเดช, *เรื่องเดิม*, หน้า 29.

²⁰ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, สำนักงานจัดการทรัพย์สินทางปัญญา, การสมัครเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงปารีสฯ และสนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT), คำนวนที่ 2 ตุลาคม

4.2 การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs)

ทรัพย์สินทางปัญญามีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาไม่เพียงแต่เป็นไปเพื่อคุ้มครองสิทธิของปัจเจกชนที่ค้นคิดหรือสร้างสรรค์ผลงานทางปัญญาเท่านั้น แต่ยังเป็นไปเพื่อส่งเสริมให้มีการประดิษฐ์คิดค้นผลงานใหม่ๆ ที่มีประโยชน์และคุณค่าต่อสังคมอีกด้วย การให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาแก่บุคคลจึงเปรียบเสมือนเป็นการที่รัฐให้การตอบแทนแก่ผู้ประดิษฐ์ที่ได้ใช้ความวิริยะอุตสาหะในการประดิษฐ์คิดค้นผลงานอันมีคุณค่าแก่สังคม และเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับการที่บุคคลนั้นได้เปิดเผยความรู้ที่มีคุณค่าต่อสังคมอีกด้วย การให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นไปในลักษณะที่เป็นการให้สิทธิเด็ดขาดแก่ปัจเจกชนในการกีดกันมิให้ผู้อื่นมาแสวงหาประโยชน์จากผลงานทางปัญญานั้นโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ทรงสิทธิ ทรัพย์สินทางปัญญาจึงมีลักษณะเป็นการจำกัดการแข่งขันทางการค้า ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิทธิเด็ดขาดที่มีระยะเวลาการคุ้มครองจำกัด เพื่อให้สังคมสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญานั้นได้อย่างเต็มที่เมื่ออายุการคุ้มครองสิ้นสุดลง นอกจากนั้นการใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจะต้องเป็นไปโดยไม่ขัดต่อประโยชน์ของสาธารณะโดยรวมด้วย รัฐจึงต้องมีมาตรการให้การควบคุมการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญานั้นเพื่อป้องกันมิให้ผู้ทรงสิทธิแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในทางที่มีชอบด้วยการใช้ทรัพย์สินทางปัญญานั้นเป็นเครื่องมือในการกีดกันมิให้ผู้อื่นเข้ามาประกอบธุรกิจแข่งขันโดยชอบหรือเป็นเครื่องมือในการกีดกันการศึกษาวิจัยและพัฒนาในสาขาเทคโนโลยีนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ การให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาจึงมิใช่เป็นจุดมุ่งหมายสุดท้ายของสังคม แต่เป็นเพียงวิถีทางหนึ่งที่จะนำพาสังคมไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืนเท่านั้น²¹

การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาจะส่งเสริมให้เกิดการวิจัยและพัฒนามากยิ่งขึ้น เพราะหากมีการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเข้มงวด ผู้ประกอบการก็มักจะเสี่ยงที่จะลงทุนทำการวิจัยและพัฒนาเพื่อแลกเปลี่ยนกับโอกาสที่จะได้มาซึ่งสิทธิเด็ดขาดภายใต้ระบบทรัพย์สินทางปัญญานั้นในทางกลับกัน หากไม่มีการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ผู้ประกอบการจะหลีกเลี่ยงไม่ลงทุนทำการวิจัยและพัฒนาในสาขาเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ต้องใช้เงินทุนวิจัยจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม มีข้อพึงคำนึงว่า

2558 จาก www.sp.sut.ac.th/ubi/datacenter/media/file/การสมัครเข้าเป็นภาคีสัญญารุงปารีส.doc

²¹ Jeremy Phillips and Alison Firth, *Introduction to Intellectual Property Law*, 2nd ed. (Butterworths: Oxford University Press, 1990), p. 8.

มาตรฐานการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญานั้นก็ต้องสอดคล้องกับระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีของประเทศด้วย การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เข้มงวดเกินไปจะส่งผลกระทบต่อ การวิจัยและพัฒนา เพราะทรัพย์สินทางปัญญาจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูล และเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีระดับการพัฒนาทางเทคโนโลยีต่ำ²² เมื่อประเด็น เรื่องทรัพย์สินทางปัญญาถูกนำมาเกี่ยวข้องกับประโยชน์ทางเศรษฐกิจจะระหว่างประเทศมากขึ้น ตลอดจน การพยายามเปิดเสรีทางการค้าและลดอุปสรรคทางการค้าของกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ที่เห็นว่า ทรัพย์สินทางปัญญาโดยเฉพาะเทคโนโลยีต่างๆ กลายเป็นปัจจัยพื้นฐานทางอุตสาหกรรม อันนำไปสู่ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ หากเกิดการลอกเลียนแบบและปลอมแปลงสินค้าที่มีทรัพย์สิน ทางปัญญา จะก่อให้เกิดการบิดเบือนและเป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดเทคโนโลยีและทรัพย์สินทางปัญญาจำนวนมากจึงต้องการให้มีมาตรการคุ้มครอง ทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ เพื่อปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ อย่างจริงจัง จึงได้ร่วมกันผลักดันให้มีการนำเอาประเด็นทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ ทางเศรษฐกิจเข้าสู่การเจรจาระหว่างประเทศในเวทีการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบอุรุกวัย GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) อันเป็นการคำนึงถึงความจำเป็นที่จะส่งเสริมให้มีการคุ้มครอง สิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ เพื่อให้มั่นใจได้ว่ามาตรการและ ขั้นตอนการบังคับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจะไม่เป็นอุปสรรคทางการค้าโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งก่อนนั้นถึงแม้ GATT ได้มีความตกลงระหว่างประเทศแบบพหุภาคีเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ทรัพย์สิน ทางปัญญาแล้วก็ตาม แต่ประเทศส่วนใหญ่ที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาไม่ยอมเข้าร่วมเป็นภาคีในความ ตกลงดังกล่าวด้วย เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาเหล่านั้นกลัวความเสียเปรียบจากการเข้าเป็นภาคี ในความตกลงดังกล่าว และเนื่องจากการคุ้มครองตามข้อตกลงแบบพหุภาคีนั้น อาจก่อให้เกิดการเลือก ปฏิบัติ (Discrimination) หรือความไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งแต่ละประเทศอาจยึดถือเอาผลประโยชน์ของ ประเทศตนเองเป็นหลัก และเหตุผลอีกประการหนึ่งที่สำคัญอันเป็นที่มา หรือเหตุผลอันก่อให้เกิด TRIPs ก็คือ ประเทศที่พัฒนาแล้วได้รับผลกระทบจากสินค้าปลอมแปลงและลอกเลียนแบบเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ประเทศที่พัฒนาแล้วจึงนำหลักแห่งการค้าระหว่างประเทศขึ้นต่อรองกับประเทศกำลังพัฒนา โดยการนำเอาเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา รวมเข้ากับการค้าระหว่างประเทศ โดยกำหนดให้ประเทศ สมาชิกใน GATT ต้องยอมรับผูกพันกับข้อตกลงอันเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา จวบจนกระทั่งสำเร็จ เป็นข้อตกลง TRIPs โดยเมื่อวันที่ 15 เมษายน ค.ศ. 1994 ได้มีการลงนามผูกพันกันที่เมืองมาราเกช (Marrakech) ประเทศโมร็อกโก กล่าวคือ ประเทศสมาชิกของ GATT รวมทั้งประเทศไทยได้ลงนามใน

²² Lee G. Branstetter, "Do Stronger Patents Induce More Local Innovation," *Journal of International Economic Law* 7, 2 (2004): 359-370.

ความตกลงชื่อ The Agreement Establishing the World Trade Organization ซึ่งเป็นความตกลงในการก่อตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ขึ้น ซึ่งความตกลงนี้ได้ผนวกเอาความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าที่มีชื่อว่า Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, Including Trade in Counterfeit Goods เอาไว้ด้วยในฐานะเป็นความตกลงข้างเคียง (Side Agreement) ภายหลังจากที่ประเทศสมาชิก GATT ได้ลงนามในความตกลงดังกล่าว ประเทศสมาชิกก็ต้องมีพันธกรณีตามความตกลง TRIPs ที่จะต้องมีกำหนดมาตรการคุ้มครองและบังคับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพในมาตรฐาน ขึ้นต่ำตามที่ TRIPs กำหนดไว้²³

ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานขั้นต่ำของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่างๆ เพื่อให้ประเทศสมาชิกลงไปบัญญัติไว้ในกฎหมายของแต่ละประเทศ ซึ่งทำให้ประเทศสมาชิกจะให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างน้อยตามบทบัญญัติในความตกลง TRIPs นอกจากนี้ ความตกลง TRIPs ไม่ได้กำหนดพันธกรณีที่เข้มงวดให้รัฐภาคีต้องปฏิบัติตาม หากแต่มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติตามพันธกรณี โดยได้วางบรรทัดฐานเกี่ยวกับขอบเขตของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท การบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกไว้ด้วย ซึ่งประเทศกำลังพัฒนาสามารถใช้ประโยชน์จากมาตรการยืดหยุ่นในการดำเนินนโยบายและออกกฎหมายภายในเพื่อความสะดวกระหว่างทำให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญากับประโยชน์สาธารณะ อาทิเช่น การใช้มาตรการการบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้เกิดการยุติการละเมิดและเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ทรงสิทธิ เช่น การใช้สิทธิทางศาลทั้งกระบวนการทางแพ่งและอาญา เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้ทรงสิทธิ และการใช้มาตรการการนำเข้าซ้อน ที่สะท้อนเห็นถึงการสร้างความชอบธรรมระหว่างสิทธิผู้ทรงสิทธิและสิทธิประชาชนในสังคม ความตกลงดังกล่าวได้รวมเอากฎเกณฑ์ระหว่างประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่สำคัญ ซึ่งได้แก่ อนุสัญญากรุงปารีส ปี ค.ศ. 1967 (Paris Convention) อนุสัญญากรุงเบิร์น ปี ค.ศ. 1971 (Berne Convention) อนุสัญญากรุงโรม (Rome Convention) และอนุสัญญาการออกแบบวงจรรวมภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับวงจรรวม (Treaty on Intellectual Property in Respect of Integrated Circuits) นอกจากนี้ ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้ายังกำหนดกฎเกณฑ์ใหม่ๆ เพื่อคุ้มครอง

²³ วิษณุ กันทะเขียว, ความแตกต่างระหว่าง TRIPs กับ FTA (TRIPs Plus), ค้นวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <https://dpuprivatelaw2552.files.wordpress.com/2009/09/e0b884e0b8a7e0b8b2e0b8a1e0b981e0b895e0b881e0b895e0b988e0b8b2e0b887e0b8a3e0b8b0e0b8abe0b8a7e0b988e0b8b2e0b887-trips-e0b881e0b8b1e0b89a-fta.doc>

ทรัพย์สินทางปัญญาขึ้นมาด้วย ซึ่งแตกต่างกับความตกลงระหว่างประเทศอื่นๆ ในอดีต เช่น อนุสัญญากรุงปารีส และอนุสัญญากรุงเบิร์น กล่าวคือ ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้ามีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ส่วนอนุสัญญากรุงปารีส และอนุสัญญากรุงเบิร์นมิได้กำหนดบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวไว้แต่อย่างใด²⁴ จึงจะเห็นได้ว่าความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้ามีความก้าวหน้าทางด้าน การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญามากกว่าความตกลงอื่น²⁵

หลักพื้นฐานของความตกลง TRIPs มีสองประการ คือ

ประการที่ 1 หลักปฏิบัติอย่างคนชาติ (Principle of National Treatment)

หลักนี้เป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) ซึ่งภายใต้หลักการนี้ TRIPs ได้กำหนดให้ประเทศภาคีของ WTO จะต้องให้การคุ้มครองคนชาติของประเทศภาคีอื่นๆ ในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาเป็นเช่นเดียวกับการคุ้มครองที่ให้แก่คนชาติของตน คำว่า “ความคุ้มครองหรือการคุ้มครอง (Protection)” นี้ ข้อตกลง TRIPs ได้ขยายความว่า หมายถึงเรื่องใดๆ ที่กระทบต่อการมี การได้มา การปกป้อง และการบังคับใช้สิทธิทางทรัพย์สินทางปัญญาที่ระบุไว้โดยเฉพาะในข้อตกลง TRIPs

ประการที่ 2 หลักปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง (Principle of Most Favored Nation Treatment: MFN)

หลักการของ MFN นี้ ก็เพื่อให้ประเทศภาคีของข้อตกลงนั้น มีอิสระที่จะทำความตกลงให้สิทธิกับประเทศอื่นเป็นกรณีพิเศษแตกต่างจากประเทศภาคีอื่นๆ ได้ กล่าวคือ ประเทศที่เป็นภาคีของข้อตกลงเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ เช่น Paris Convention, Berne Convention ซึ่งไม่อยู่ภายใต้หลัก MFN มาก่อน เมื่อมาเป็นภาคีของ TRIPs แล้ว ก็ต้องผูกพันตามหลัก MFN นี้ด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การให้สิทธิประโยชน์เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาแก่ประเทศใดๆ ไม่ว่าจะ เป็นภาคีสมาชิกข้อตกลงเดียวกันนั้นหรือไม่ จะมีผลผูกพันให้ต้องให้สิทธิประโยชน์เช่นเดียวกันนั้นแก่ทุกประเทศที่เป็นภาคีในความตกลง TRIPs ด้วยโดยอัตโนมัติ²⁶

ความตกลง TRIPs กำหนดพันธกรณีให้ประเทศสมาชิกบัญญัติกฎหมายภายในเป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำและภายใต้ความตกลงนี้ มีทั้งสิ้น 73 มาตรา ประเทศสมาชิกสามารถเลือกใช้มาตรา

²⁴ TRIPS Agreement, Part III

²⁵ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์: การศึกษาผลกระทบและแนวทางการปรับตัวของ SMEs ไทย ต่อการทำข้อตกลงการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา, มีนาคม 2548, ค้นวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://www.thaifita.com/trade/study/fta15.pdf>

²⁶ วิษณุ กันทะเชียว, *เรื่องเดิม*, หน้า 2.

ต่างๆ เหล่านี้ เพื่อตอบโต้ประเทศสมาชิกที่กระทำละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจากการระงับสิทธิประโยชน์และพันธกรณีดังกล่าว

TRIPs จะครอบคลุมประเด็นหลักที่สำคัญทางด้านปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา 5 ประการ คือ

- 1) การนำหลักการพื้นฐานด้านการค้าระหว่างประเทศ และข้อตกลงระหว่างประเทศทางด้านทรัพย์สินทางปัญญามาใช้ด้วยกัน
- 2) การให้ความคุ้มครองแก่ทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเพียงพอในแต่ละประเทศสมาชิก
- 3) ประเทศสมาชิกต้องมีมาตรการเพียงพอแก่การบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา
- 4) การระงับข้อพิพาททางด้านทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศสมาชิก
- 5) กำหนดระยะเวลาเพื่อเตรียมการในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาภายในประเทศสมาชิก ตามมาตรฐาน TRIPs และวางมาตรการรองรับกฎหมายดังกล่าว²⁷

มาตรฐานการคุ้มครองของ TRIPs นั้นมีอยู่ด้วยกัน 8 เรื่อง คือ

- 1) ลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียงคือ ประเทศสมาชิกต้องให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามอนุสัญญากรุงเบิร์น และขยายสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ให้ครอบคลุมถึงการเช่า ตลอดจนให้ความคุ้มครองสิทธิข้างเคียงแก่นักแสดงตามอนุสัญญากรุงโรม
- 2) เครื่องหมายการค้า ประเทศสมาชิกจะต้องให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายบริการ
- 3) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ประเทศสมาชิกต้องมีบทบัญญัติเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่ทำให้สาธารณชนหลงผิด รวมถึงการป้องกันมิให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมทางการค้า
- 4) การออกแบบอุตสาหกรรม ประเทศสมาชิกต้องให้ความคุ้มครองแก่การออกแบบอุตสาหกรรมด้วย
- 5) สิทธิบัตร ประเทศสมาชิกต้องให้ความคุ้มครองสิทธิบัตรแก่สิ่งประดิษฐ์ใดๆ ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีในทุกสาขาเทคโนโลยีหากสิ่งประดิษฐ์นั้นใหม่ มีขั้นตอนการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ในทางอุตสาหกรรมได้

²⁷ กษิติศ ดุสยจินดา, TRIPs Agreement, คำนวนที่ 15 มีนาคม 2558 จาก <https://www.l3nr.org/posts/448479>

6) การออกแบบผังภูมิของวงจรรวม ประเทศสมาชิกต้องให้ความคุ้มครองแก่การออกแบบผังภูมิของวงจรรวมให้สอดคล้องกับอนุสัญญาอชิงตัน

7) การคุ้มครองข้อสนเทศที่ไม่เปิดเผย ประเทศสมาชิกต้องให้ความคุ้มครองแก่ข้อสนเทศที่ไม่เปิดเผยหากข้อสนเทศนั้นเป็นความลับที่มีคุณค่าในเชิงพาณิชย์และได้รับการรักษาไว้ด้วยความลับ

8) การควบคุมการปฏิบัติที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการแข่งขันในการอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสัญญา²⁸

ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าได้กำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสมาชิก กล่าวคือ ประเทศสมาชิกใดจะให้การคุ้มครองต่ำกว่าระดับที่บัญญัติไว้ในความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าไม่ได้ แต่อาจให้ความคุ้มครองในระดับที่สูงกว่าได้ ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า การคุ้มครองในระดับที่สูงกว่านั้น จะต้องไม่ขัดแย้งกับหลักการและบทบัญญัติของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า²⁹

ประเทศสมาชิกมีพันธกรณีต้องอนุวัติกฎหมายภายในประเทศตามบทบัญญัติของความตกลงภายในระยะเวลาที่กำหนดกล่าวคือ ประเทศสมาชิกที่เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วจะต้องมีการอนุวัติกฎหมายตามบทบัญญัติให้แล้วเสร็จภายในเวลา 1 ปี ส่วนประเทศกำลังพัฒนาจะต้องอนุวัติกฎหมายภายในเวลา 5 ปี แต่มีข้อยกเว้นว่าประเทศกำลังพัฒนาจะต้องนำการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติและหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง ไปปฏิบัติภายในเวลา 1 ปี นับจากวันที่ความตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกมีผลบังคับใช้³⁰ ส่วนประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุดจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าภายในเวลา 10 ปี นับจากวันที่ความตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกมีผลบังคับใช้³¹

4.2.1 หลักการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า

ตามความตกลง TRIPs ได้ให้คำนิยามคำว่า “เครื่องหมาย” ไว้ว่า เครื่องหมายใดๆ หรือการรวมของเครื่องหมายที่แยกสินค้าและบริการหนึ่งออกจากอีกสินค้าและบริการหนึ่งอันประกอบเป็น

²⁸ วิษณุ กันทะเชียว, *เรื่องเดิม*, หน้า 2-3.

²⁹ TRIPS Agreement, Art. 1.1

³⁰ TRIPS Agreement, Art. 65

³¹ TRIPS Agreement, Art. 66

เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายนั้น หมายรวมไปถึง ชื่อคน ตัวอักษร ตัวเลข รูปร่าง รูปทรงและการรวมตัวของสี จะมีสิทธิที่จะจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าได้ หากเครื่องหมายไม่สามารถแยกสินค้าและบริการหนึ่งออกจากอีกสินค้าและบริการหนึ่งได้ เครื่องหมายนั้นอาจได้รับสิทธิจดทะเบียนได้ หากมีความเป็นลักษณะเฉพาะผ่านทางการใช้งานและหากเป็นเครื่องหมายที่สัมผัสได้ด้วยจักขุประสาท (Visually Perceptible)³²

หลักการที่ประเทศภาคีสมาชิกข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs) ที่ใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าภายใต้ความตกลงฉบับดังกล่าวนี้ สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) ระดับความมีลักษณะบ่งเฉพาะ (Criterion of Distinctiveness) ของเครื่องหมายการค้า

หลักการรับจดทะเบียนตามมาตรา 15.1 ของข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs) และตามอนุสัญญากรุงปารีสมุ่งพิจารณาถึงระดับความมีลักษณะบ่งเฉพาะโดยบัญญัติไว้ว่า “การที่ปรากฏว่าเครื่องหมายที่ใช้กับสินค้า หรือบริการใดไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะในตัวเอง รัฐสมาชิกอาจกำหนดให้เครื่องหมายที่มีลักษณะดังกล่าวอาจได้รับการจดทะเบียนได้ภายใต้หลักเกณฑ์การได้มาซึ่งลักษณะบ่งเฉพาะในภายหลังได้โดยการใช้...” การกำหนดดังกล่าวนี้ เช่นเดียวกันกับที่อนุสัญญากรุงปารีส มาตรา 6 quinquies ข้อ B.2 ของอนุสัญญากรุงปารีส กำหนดไว้โดยยอมให้มีการปฏิเสธการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าซึ่งขาดลักษณะบ่งเฉพาะ

2) เครื่องหมายที่อาจจดทะเบียนได้ (Registration Signs)

มาตรา 15.1 ของข้อตกลงนี้ได้กำหนดไว้ว่า “ลักษณะ หรือสิ่งประกอบขึ้นจากสัญลักษณ์ต่างๆ ซึ่งมีลักษณะบ่งเฉพาะสามารถจำแนกสินค้า หรือบริการของบุคคลหนึ่งออกจากสินค้าหรือบริการของบุคคลอื่น ถือว่าเป็นเครื่องหมายการค้า” เครื่องหมายการค้าตามความตกลงนี้อาจได้รับการจดทะเบียนได้ทั้งๆ ที่ใช้กับสินค้าและที่ใช้กับบริการ ซึ่งปัจจุบันนี้ ประเทศส่วนใหญ่ได้ใช้วิธีการจำแนกรายการสินค้าตามรายการสินค้าสากล (International Classification of Goods and Service) ภายใต้ความตกลง Nice Agreement ซึ่งได้จำแนกรายการสินค้าไว้ 34 จำพวก และรายการบริการ 8 จำพวก

เครื่องหมายที่ระบุไว้ให้เป็นเครื่องหมายที่อาจได้รับการจดทะเบียนในมาตรา 15 (1) ได้แก่ คำซึ่งรวมถึงชื่อบุคคล ตัวอักษร ตัวเลข สัญลักษณ์ (Figutative elements) เครื่องหมายที่ประกอบขึ้นจากบรรดาศีต่างๆ รวมทั้งเครื่องหมายซึ่งประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ที่กล่าวมานั้นด้วย รัฐสมาชิกอาจกำหนดให้รูปร่าง เสียง และกลิ่น เป็นเครื่องหมายการค้าที่อาจจดทะเบียนได้

³² TRIPS Agreement, Art. 15.1

มาตรา 15.4 กำหนดว่า “เครื่องหมายการค้าที่ใช้กับสินค้าหรือบริการที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองจะไม่ถูกกีดกันไม่ว่าโดยประการใดอันจะมีผลต่อการรับจดทะเบียน” บทบัญญัติในมาตรานี้ได้นำหลักการของมาตรา 7 แห่งอนุสัญญากรุงปารีสมาบัญญัติไว้ทั้งหมด มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สิทธิแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้า และเครื่องหมายบริการที่ได้รับการจดทะเบียน แม้สินค้าหรือบริการนั้นจะเป็นสินค้าหรือบริการต้องห้ามหรือที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดหรือสัมปทานก็ตาม ในการจดทะเบียนและการรักษาสิทธิในทางทะเบียนสำหรับสินค้า ในบางรัฐอาจมีการกำหนดเงื่อนไขในเรื่องการใช้เครื่องหมายการค้าไว้ได้ตามแนวทางนิติบัญญัติของรัฐนั้นภายใต้กรอบของมาตรานี้ อย่างไรก็ตาม หลักการตามมาตรา 15.4 อาจถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการขยายตลาดทางการค้าผลิตภัณฑ์ภายใต้เครื่องหมายการค้าต่างประเทศภายใต้ระบบการค้าเสรี หรืออาจส่งผลกระทบต่อกิจการที่รัฐทำการผูกขาดไว้ที่อาจล้มเลิกไปในภายหลัง

3) ข้อยกเว้นการรับการจดทะเบียน

มาตรา 15.2 ได้กำหนดไว้ว่า บทบัญญัติของวรรคก่อนของมาตรา 15 จะมีใช้ที่รัฐสมาชิกจะยกขึ้นเพื่อปฏิเสธการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าโดยอาศัยเหตุประการอื่นซึ่งมิได้บัญญัติไว้ในอนุสัญญากรุงปารีสปี ค.ศ. 1967 ซึ่งในอนุสัญญากรุงปารีสปี ค.ศ. 1967 กำหนดว่า เครื่องหมายการค้าอาจได้รับการปฏิเสธมิให้รับจดทะเบียนได้ หากเครื่องหมายดังกล่าวเกิดจากการลอกเลียนแบบหรือเป็นเครื่องหมายการค้าที่ได้แปลเป็นอีกภาษาหนึ่งซึ่งส่งผลให้เกิดการสับสนหลงผิดระหว่างเครื่องหมายดังกล่าวกับเครื่องหมายที่มีชื่อเสียงแพร่หลาย หรือเป็นเครื่องหมายการค้าที่นำออกมาใช้โดยปราศจากความเกี่ยวพันระหว่างผู้ใช้กับผู้มีอำนาจใช้โดยตรงเช่น ตราสัญลักษณ์ทหาร ธงประจำชาติ และสัญลักษณ์ประจำรัฐต่างๆ เครื่องหมาย หรือตราประจำประเทศ สหภาพสัญลักษณ์ หรือตราซึ่งใช้ระบุอำนาจบังคับบัญชา และการรับรอง (Warranty) เป็นต้น ซึ่งได้รับการนำมาใช้ และเลียนแบบในประการเช่นเดียวกับที่กล่าวไว้ รวมถึงหากเป็นเครื่องหมายการค้าที่ขัดต่อศีลธรรมอันดี และกระทบถึงความสงบเรียบร้อยของสาธารณชนก็อาจถูกปฏิเสธด้วยเช่นกัน

4) เครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกัน

มาตรา 16.1 กำหนดว่า เครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกัน ซึ่งใช้กับสินค้าหรือบริการอย่างเดียวกัน ถือเป็นเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะเหมือนคล้ายกันอันก่อให้เกิดการสับสนหลงผิดได้ การกระทำอันก่อให้เกิดการสับสนหลงผิดอาจมีลักษณะเป็นการทำให้ผู้บริโภคหลงเชื่อทางการค้ากับเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียน

ในกรณีเกิดข้อพิพาททางศาล ศาลจะพิเคราะห์บรรดาหลักฐานต่างๆ ที่แสดงว่าเครื่องหมายการค้าที่มีความเหมือนคล้ายกันหรือไม่ จากความสัมพันธ์ทางการค้าที่มีต่อตัวผู้บริโภคเป็นสำคัญ อาจเป็นคำให้การของบรรดาผู้บริโภคเองหรืออาจเป็นข้อมูลการสำรวจตลาดที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้บริโภคสินค้าดังกล่าวก็ได้

5) สิทธิในเครื่องหมายการค้าที่ใช้อยู่ก่อน (Prior Use)

นอกจาก มาตรา 16.1 จะวางหลักเกณฑ์ในเรื่องลักษณะความเหมือนคล้ายกันระหว่างเครื่องหมายการค้าแล้ว ยังวางหลักเกณฑ์ให้ความคุ้มครองเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แสดงได้ว่าตนได้ใช้เครื่องหมายการค้าที่เหมือนคล้ายดังกล่าวกับรายการสินค้า หรือบริการชนิดเดียวกันอยู่ก่อนวันจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าพิพาทที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว โดยกรณีเช่นนี้จะมีถือว่าผู้ใช้เครื่องหมายการค้าอยู่ก่อนนั้นทำการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนนั้น จากหลักเกณฑ์นี้ส่งผลให้เครื่องหมายการค้าที่เหมือนคล้ายกัน และมีรายการสินค้าหรือบริการชนิดเดียวกัน อาจได้รับการจดทะเบียนได้ภายใต้เงื่อนไขการใช้เครื่องหมายการค้าทั้งสองอย่างสุจริต ในกรณีเกิดข้อพิพาทศาลจะพิจารณาจากประเด็นดังนี้

- (1) ระดับความเหมือนคล้ายของเครื่องหมายการค้าทั้งสอง ซึ่งอาจทำให้เกิดความสับสนหลงผิดได้
- (2) ความสุจริตในการเลือกใช้เครื่องหมายการค้า
- (3) ระยะเวลาที่ใช้เครื่องหมายการค้า
- (4) หลักฐานที่แสดงว่าเครื่องหมายการค้านั้นอาจก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดได้มากน้อยเพียงใด

(5) ธุรกิจการค้าของผู้ขอมีขอบเขตกว้างขวางกว่าผู้โต้แย้งเพียงใด

6) ระยะเวลาการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียน

มาตรา 18 กำหนดให้ระยะเวลาการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าภายหลังการจดทะเบียนและการต่ออายุทางทะเบียนจะต้องไม่น้อยกว่า 7 ปี และยังมีผลให้การต่ออายุทะเบียนเครื่องหมายการค้าสามารถกระทำได้ไม่มีที่สิ้นสุด ส่วนวันที่ใช้เริ่มนับระยะเวลาการให้ความคุ้มครองซึ่งถือเอาวันจดทะเบียนเป็นสำคัญนั้น มาตรา 18 นี้เปิดโอกาสให้ถือเอาวันที่ยื่นคำขอเป็นวันเริ่มต้น หรือจะถือเอาวันที่รับจดทะเบียนเป็นวันเริ่มต้นก็ได้

7) ขั้นตอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ไม่มีบทบัญญัติส่วนใดที่กล่าวถึงรายละเอียดรูปแบบและขั้นตอนในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้ คงมีเพียงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 15.5 ว่าด้วยขั้นตอนการปฏิเสธการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่กำหนดให้รัฐภาคีทำการประกาศโฆษณาคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าก่อนรับจดทะเบียน หรือในทันทีที่การจดทะเบียนนั้นเสร็จสิ้นทุกขั้นตอนแล้ว มาตรา 15.5 นี้ยังเปิดช่องให้มีการยื่นคำร้องเพิกถอนทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้ และยังกำหนดให้รัฐสมาชิกต้องจัดให้มีขั้นตอนการคัดค้านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าด้วย

8) ขั้นตอนการคัดค้านคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า (Opposition Procedure)

ในกรณีที่รัฐสมาชิกได้วางหลักเกณฑ์การคัดค้านไว้ หากรัฐดังกล่าวได้นำหลักการตรวจสอบเบื้องต้น และหลักเกณฑ์การตรวจสอบในเนื้อหา มาใช้ในการพิจารณาคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแล้ว รัฐเหล่านั้นจำเป็นต้องจัดให้มีขั้นตอนการประกาศโฆษณาคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าด้วย โดยต้องประกาศลงในหนังสือประกาศโฆษณาคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า (Official Gazette) เป็นระยะเวลาดังที่ได้กำหนดไว้ระยะเวลาหนึ่งเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกสามารถทำคำคัดค้านคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ได้ลงประกาศโฆษณาไว้ได้ ทั้งนี้ กรณีที่มีบุคคลภายนอกได้ยื่นคำคัดค้านคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ารายใด หากคู่กรณีไม่อาจหาข้อยุติในเรื่องนี้ได้ ให้สำนักงานเครื่องหมายการค้าทำการวินิจฉัยคำคัดค้านดังกล่าวต่อไป และผู้คัดค้านยังสามารถยื่นอุทธรณ์คำวินิจฉัยที่ไม่เห็นด้วยกับคำคัดค้านของตนได้ ซึ่งมีการกำหนดให้รัฐภาคีต้องจัดให้มีการพิจารณาอุทธรณ์คำวินิจฉัยดังกล่าว โดยให้รัฐมนตรีหรือผู้มีอำนาจสูงสุดของหน่วยงานที่กำกับดูแลสำนักงานเครื่องหมายการค้า หรือศาลเป็นผู้วินิจฉัยอุทธรณ์ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 15.5

9) การอนุญาตให้ใช้สิทธิ และการโอนสิทธิในเครื่องหมายการค้า

มาตรา 21 อนุญาตให้รัฐภาคีกำหนดเงื่อนไขการอนุญาตให้ใช้สิทธิ และการโอนเครื่องหมายการค้าไว้ โดยกำหนดให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะทำการโอนซึ่งเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนของตนได้ โดยไม่จำเป็นต้องโอนสิทธิในเครื่องหมายการค้าไปพร้อมกับกิจการที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้นแต่ประการใด ในกรณีเช่นนี้จะต้องพิจารณาว่าการโอนดังกล่าวจะต้องไม่เป็นการทำให้สาธารณชนเกิดความสับสนหลงผิด เพื่อให้เกิดความถูกต้องในการโอนเครื่องหมายการค้า ในบางประเทศจึงได้จัดให้มีการอนุญาตการโอนเครื่องหมายการค้า³³

4.2.1.1 สิทธิในเครื่องหมายการค้า³⁴

หลักการของมาตรา 16 มีข้อสำคัญ 2 ประการคือ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับขอบเขตของสิทธิในเครื่องหมายการค้า และหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลาย โดยภายหลังจากเครื่องหมายการค้าได้รับการจดทะเบียนแล้ว เจ้าของเครื่องหมายการค้าย่อมมีสิทธิที่จะใช้จำหน่าย อนุญาตให้บุคคลอื่นใช้ หรือแม้แต่โอนเครื่องหมายการค้าได้ ซึ่งลักษณะแห่งสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนอาจกล่าวได้ดังนี้

³³ ฎสิทธิ์ เหลืองเรืองทิพย์, *เรื่องเดิม*, หน้า 15-23.

³⁴ จักรกฤษณ์ ควรรพจน์, *กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า* (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2541), หน้า 287-306.

1) ขอบเขตของสิทธิในเครื่องหมายการค้า ถูกกำหนดในมาตรา 16 ดังนี้

(1) เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนย่อมมีสิทธิเด็ดขาดในอันที่จะปกป้องมิให้บุคคลภายนอกที่มีได้รับความยินยอมจากเจ้าของเครื่องหมายการค้าในการใช้เครื่องหมายที่มีลักษณะเหมือน หรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของตนที่ได้รับการจดทะเบียนไว้แล้ว สำหรับสินค้าหรือบริการที่เหมือนหรือคล้ายกัน อนึ่ง หากการใช้เช่นนั้นมีลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความสับสนหลงผิด ให้สันนิษฐานในเบื้องต้นว่าการใช้ดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความสับสนหลงผิด และหากมีการนำเครื่องหมายการค้าที่เหมือนกันไปใช้กับสินค้าหรือบริการที่มีลักษณะเหมือนกันแล้ว สิทธิที่จะระบุดังกล่าวจะต้องไม่เป็นที่เสื่อมแก่บรรดาสิทธิที่มีอยู่แล้ว และจะต้องไม่เป็นการกระทบบรรดาข้อกำหนดของภาคีสมาชิกในการที่จะกำหนดให้สิทธิในเครื่องหมายการค้าเกิดขึ้นได้โดยการใช้

(2) ให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา 6 ทวิ ของอนุสัญญากรุงปารีส ค.ศ. 1967 มาบังคับใช้โดยอนุโลมกับภาคบริหาร อนึ่ง ในการพิจารณาว่าเครื่องหมายการค้าใดเป็นที่รู้จักแพร่หลายหรือไม่ ให้พิจารณาจากการเป็นที่รู้จักซึ่งเครื่องหมายการค้าดังกล่าวของสาธารณชนในภาคที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการเป็นที่รู้จักในภาคีสมาชิกนั้นจากการประชาสัมพันธ์ซึ่งเครื่องหมายการค้าเช่นนั้น

(3) ให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา 6 ทวิ ของอนุสัญญากรุงปารีส ค.ศ. 1967 มาบังคับใช้โดยอนุโลมกับสินค้าหรือบริการที่ไม่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกับสินค้าหรือบริการที่ได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้แล้ว ซึ่งการใช้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวกับสินค้าหรือบริการแล้วย่อมมีลักษณะเป็นการบ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างสินค้าหรือบริการเหล่านั้นกับเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนไว้ดังกล่าว และการเช่นนั้นน่าจะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนไว้แล้วนั้น

2) ลักษณะแห่งสิทธิในเครื่องหมายการค้า

เจ้าของเครื่องหมายการค้าเป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในอันที่จะใช้เครื่องหมายการค้าของตนกับสินค้าหรือบริการที่รับการจดทะเบียนไว้ บุคคลอื่นซึ่งมิได้รับความยินยอมไม่สามารถให้นำเข้าหรือส่งออก สินค้าโดยใช้เครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้ารายอื่น รวมถึงการนำเครื่องหมายการค้าไปใช้แสดงบนเอกสารทางการค้า เช่น หนังสือ ใบเสร็จรับเงิน ใบกำกับภาษี เอกสารสื่อโฆษณาต่างๆ เป็นต้น หากมีการกระทำดังกล่าวจะถือว่าเป็นการละเมิดเครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริง

มาตรา 16 (1) บัญญัติให้ภาคีสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) ต้องกำหนดให้สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในเครื่องหมายการค้าแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนนั้น โดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าย่อมได้รับการรับรองสิทธิในอันที่จะปกป้องมิให้บุคคลอื่นนำเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนของตนไปใช้ในทางการค้า อย่างไรก็ดี การกีดกันในประการที่กล่าวไว้นั้นจะนำมาใช้ได้เฉพาะแต่กรณีที่จะมีการนำเครื่องหมาย

การคำไปใช้กับรายการสินค้าหรือบริการที่เหมือนหรือคล้ายกับสินค้าหรือบริการที่ได้รับการจดทะเบียนไว้แล้วเท่านั้น ซึ่งกรณีเป็นการป้องกันมิให้การใช้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดต่อสาธารณชนซึ่งเป็นผู้บริโภคสินค้าหรือบริการ โดยการก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดต่อสาธารณชนนั้น จะหมายความถึงการทำให้ประชาชนหลงผิดในความสัมพันธ์ระหว่างสินค้าหรือบริการดังกล่าวกับเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริง นอกจากนี้ในมาตรานี้ ยังได้กำหนดบทสันนิษฐานในการพิจารณาว่าลักษณะของเครื่องหมายการค้าอย่างใดที่จะถือได้ว่ามีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกันจนก่อให้เกิดความสับสนหลงผิด โดยให้ถือว่าการนำเครื่องหมายการค้าหนึ่งที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าอีกเครื่องหมายหนึ่งไปใช้กับสินค้าหรือบริการในรายการสินค้าที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกันนั้นเป็นการที่อาจก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดแก่ผู้บริโภค ซึ่งการกำหนดเช่นนี้เป็นการผลักภาระการพิสูจน์ไปยังจำเลย โดยข้อพิสูจน์ดังกล่าวจะต้องประจักษ์ว่าการใช้เครื่องหมายการค้าในลักษณะดังกล่าวนั้น ผู้บริโภคสามารถจำแนกแยกแยะสินค้าภายใต้เครื่องหมายการค้าทั้งสองได้หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การใช้ลักษณะดังกล่าวย่อมไม่อาจทำให้สาธารณชนเกิดความสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดของสินค้าแต่ประการใด

เนื่องจากมาตรา 15 (3) ได้กำหนดให้ภาคีสมาชิกอาจนำหลักการใช้เครื่องหมายการค้าในทางการค้ามาเป็นเงื่อนไขของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้ จึงมีผลให้ภาคีสมาชิกขององค์การการค้าโลกอาจกำหนดให้สิทธิในเครื่องหมายการค้า นั้น อาจได้มาโดย 2 วิธี คือ การได้มาซึ่งสิทธิในเครื่องหมายการค้าโดยการจดทะเบียนและการใช้ อย่างไรก็ตาม ในมาตรา 16 (1) ตอนท้ายกำหนดให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะต้องไม่ใช่สิทธิของตนให้เป็นที่เสื่อมแก่บรรดาสิทธิที่มีอยู่ก่อนแล้วนั้น ย่อมถือได้ว่าบรรดาสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ได้มาโดยการใช้และมีอยู่ก่อนการจดทะเบียน ย่อมไม่ถูกระทบโดยการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ได้มีขึ้นในภายหลัง

3) เครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันโดยแพร่หลาย

การนำเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลายของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริงมาใช้โดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของเครื่องหมายการค้า ย่อมเป็นการกระทำ ที่ไม่เป็นธรรมต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริง ซึ่งได้ลงทุนทั้งเงินและแรงกายในการทำให้เครื่องหมายการค้า นั้นๆ ได้รับความนิยมนมีชื่อเสียงแพร่หลายและได้รับการยอมรับต่อสาธารณชน การนำไปลอกเลียนจึงสร้างความเสียหายในทางการค้า ตลอดจนก่อให้เกิดการเสียชื่อเสียงต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริงด้วยหากมีการนำเครื่องหมายการค้า นั้นไปใช้กับสินค้าที่มีคุณภาพด้อยกว่ามาตรฐาน โดยในมาตรา 16 กำหนดให้นำหลักในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายมาใช้แก่กรณีเครื่องหมายบริการโดยอนุโลม นอกจากนี้ การให้ความคุ้มครองดังกล่าวยังครอบคลุมไปถึงการให้บริการลักษณะต่างๆ มิเพียงแต่บริการที่มีวัตถุประสงค์มุ่งในทางการค้าหากำไร

นอกจากนี้ มาตรา 16 ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความมีชื่อเสียงแพร่หลายของเครื่องหมายการค้าที่จะได้รับความคุ้มครองในฐานะเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายไว้ โดยให้การพิจารณาจากความเป็นที่รู้จักแพร่หลายในภาคีสาธารณชนที่เกี่ยวข้อง ความเป็นที่รู้จักแพร่หลายอันเกิดจากการประชาสัมพันธ์เครื่องหมายการค้าภายในรัฐที่เป็นภาคีสมาชิกนั้นด้วย กล่าวคือ เครื่องหมายการค้านั้นจะต้องเป็นที่รู้จักกันโดยแพร่หลายในวงการ หรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี รวมถึงการเป็นที่รู้จักแพร่หลายอันเกิดจากการโฆษณาประชาสัมพันธ์เครื่องหมายการค้า นั้น จะต้องเกิดขึ้นในประเทศที่เจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้นจะได้รับความคุ้มครองด้วย อย่างไรก็ตาม แม้เครื่องหมายการค้าใดๆ จะได้มีความแพร่หลายเป็นที่รู้จักกันดีในหลายประเทศก็ตาม แต่หากเครื่องหมายการค้า นั้น มิได้มีความแพร่หลายเป็นที่รู้จักกันภายในประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกที่จะให้ความคุ้มครองแล้ว ก็มิอาจถือได้ว่าเครื่องหมายการค้าดังกล่าวมีความแพร่หลายเป็นที่รู้จักตามมาตรานี้

มาตรา 16 (3) กำหนดให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลายไว้กว้างขวางกว่าที่กำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงปารีส โดยให้สิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้นยับยั้งการจดทะเบียน หรือยับยั้งการใช้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวกับสินค้าหรือบริการ ทั้งในจำพวกเดียวกันและต่างจำพวกกันด้วย ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า การใช้เครื่องหมายการค้ากับสินค้าหรือบริการนั้นมีลักษณะเป็นการบ่งชี้ หรือระบุถึงความสัมพันธ์ระหว่างสินค้าหรือบริการนั้นกับเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริง และการใช้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อประโยชน์หรือส่วนได้เสียของเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้

4) ข้อจำกัดแห่งสิทธิในเครื่องหมายการค้า

มาตรา 17 กำหนดให้ภาคีสมาชิกใดๆ อาจพิจารณากำหนดให้มีข้อจำกัดซึ่งสิทธิในเครื่องหมายการค้าได้ โดยจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์อันชอบธรรมของเจ้าของเครื่องหมายการค้า บุคคลภายนอก อย่างไรก็ตาม การตั้งข้อจำกัดสิทธิดังกล่าวจะต้องไม่เป็นการรบกวนหรือจำกัดซึ่งสิทธิอันชอบธรรมของเจ้าของเครื่องหมายการค้าและบุคคลภายนอก

5) ระยะเวลาการให้ความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า

มาตรา 18 กำหนดระยะเวลาขั้นต่ำสำหรับการให้ความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าไว้ซึ่งจะต้องไม่น้อยกว่า 7 ปี และเมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ให้เครื่องหมายการค้า นั้น มีสิทธิต่ออายุหรือขยายระยะเวลาการให้ความคุ้มครองออกไปได้อีกตราบที่เจ้าของเครื่องหมายการค้ายังประสงค์ที่จะให้เครื่องหมายการค้าจดทะเบียนของตนได้รับความคุ้มครองต่อไป

อย่างไรก็ดี ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า มิได้กำหนดวิธีการนับวันเริ่มต้นแห่งการให้ความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนไว้โดยชัดแจ้ง จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ภาคีสมาชิกแต่ละประเทศทำการกำหนดวิธีการดังกล่าวในกฎหมายของตน ซึ่งวิธีการนับวันเริ่มต้นแห่งการให้ความคุ้มครองสิทธิในปัจจุบันแบ่งออกได้เป็น 2 วิธีหลัก

อันได้แก่ การนับวันวันที่ยื่นขอจดทะเบียน และการนับวันที่ได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เป็นวันเริ่มต้นแห่งการให้ความคุ้มครอง

4.2.1.2 การใช้เครื่องหมายการค้า

มาตรา 19 และมาตรา 20 กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้เครื่องหมายการค้าไว้ 2 ประเภท ได้แก่ การใช้เครื่องหมายการค้าเพื่อคงไว้ซึ่งสิทธิประการหนึ่ง และการใช้เครื่องหมายการค้า โดยปลอดจากการถูกกีดขวางอีกประการหนึ่ง

1) การใช้เครื่องหมายการค้าเพื่อคงไว้ซึ่งสิทธินั้น ตามมาตรา 19 กำหนดหลักการเกี่ยวกับการบังคับให้มีการใช้เครื่องหมายการค้าในประเทศที่ให้ความคุ้มครองไว้ดังนี้

(1) หากมีการกำหนดให้การใช้เป็นเงื่อนไขในการคงไว้ซึ่งการจดทะเบียน จะมีการยกเลิกการจดทะเบียนได้ต่อเมื่อไม่มีการใช้เครื่องหมายการค้าเป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี ติดต่อกัน เว้นแต่เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะได้แสดงเหตุอันสมควรว่ามีอุปสรรคอันใดในการใช้เครื่องหมายการค้า นั้น สภาพการณ์ที่ได้เป็นผลอันเกิดจากความจงใจของเจ้าของเครื่องหมายการค้า เช่น การจำกัดการนำเข้า หรือข้อกำหนดใดๆ ของรัฐบาลที่บังคับเอา กับสินค้าหรือบริการซึ่งได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

(2) การใช้เครื่องหมายการค้าโดยบุคคลอีกคนหนึ่ง ถือได้ว่าเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าตามกรอบวัตถุประสงค์ของการคงไว้ซึ่งการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า นั้น โดยทั้งนี้ต้องปรากฏว่าการใช้นั้นอยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าของเครื่องหมายการค้า

2) ลักษณะการใช้เครื่องหมายการค้า

มาตรา 19 เป็นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคงไว้ซึ่งการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและการบังคับตามสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่ไม่มีการใช้ และเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ไม่มีการใช้ โดยมาตรา 19 (1) นั้นกำหนดว่า การที่ภาคีสมาชิกจะกำหนดเงื่อนไขบังคับให้มีการใช้เครื่องหมายการค้า ถือว่าเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ และเป็นการชอบด้วยหลักการของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า ประเทศภาคีสมาชิกขององค์การการค้าโลกมีสิทธิเพิกถอนทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีการใช้ในประเทศนั้นได้ แต่ทั้งนี้จะต้องปรากฏว่า ผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้นมิได้ใช้เครื่องหมายการค้าเป็นเวลาติดต่อกันอย่างน้อย 3 ปี

สำหรับรูปแบบหรือลักษณะของการใช้เครื่องหมายการค้าอันจะถือว่าเป็นการใช้โดยชอบและเป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งจะนำมาเป็นมาตรฐานหรือเกณฑ์ประกอบการพิจารณาว่า เป็นการใช้ตามกฎหมายอันจะนำมาซึ่งการเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้นั้น ในความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) มิได้มีกำหนดไว้ จึงเป็นดุลพินิจของภาคีสมาชิกแต่ละประเทศที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้อย่างเหมาะสม เช่น อาจกำหนดให้การใช้เครื่องหมาย

การค่านั้น จะต้องเป็นการใช้กับสินค้าหรือบริการโดยตรงเท่านั้น การใช้ในทางการโฆษณาเพียงอย่างเดียว นั้น ไม่อาจฟังได้ว่าเป็นการใช้ตามกฎหมายได้ เป็นต้น³⁵

กรณีการตอบโต้ด้านทรัพย์สินทางปัญญาในด้านเครื่องหมายการค้าได้ กำหนดให้ประเทศสมาชิกออกกฎหมายภายในเพื่อจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า และจัดให้มี กระบวนการบังคับใช้กฎหมายภายในและมาตรการพิเศษควบคุมสินค้าตามชายแดนโดยการอนุญาต ให้ผู้ทรงสิทธิร้องเรียนผู้มีอำนาจดำเนินการภายในรัฐ หากพบการนำเข้าสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้า ปลอมเพื่อให้หยุดการวางจำหน่ายในตลาดภายในของประเทศ เป็นต้น

กระบวนการบังคับใช้สิทธิแบ่งเป็น การบังคับตามพันธกรณีทั่วไป และการบังคับใช้ สิทธิทางศาล

1) การบังคับตามพันธกรณีทั่วไป เป็นหลักทั่วไปที่ประเทศสมาชิกจะต้องมี เพื่อกำหนดเป็นกรอบของการคุ้มครองขั้นต่ำในกฎหมายภายในของตน สรุปได้ดังนี้³⁶

(1) กระบวนการเพื่อการบังคับใช้กฎหมายจะต้องมีความเป็นธรรม เทียบตรง และไม่ยุ่งยากซับซ้อน

(2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจะต้องไม่เสียค่าใช้จ่ายสูง

(3) ต้องไม่มีการกำหนดข้อจำกัดด้านเวลาโดยไม่มีเหตุผล

(4) กรณีของคำวินิจฉัยในมูลแห่งคดีควรทำเป็นลายลักษณ์อักษรและมี เหตุผลของการวินิจฉัยประกอบด้วย

(5) การไม่ตัดสิทธิแก่คู่กรณีที่จะสามารถใช้สิทธิต่อศาลเพื่อพิจารณาคดี แม้ว่าจะมีคำวินิจฉัยสุดท้ายโดยฝ่ายบริหารก็ตาม

2) การบังคับใช้สิทธิทางศาล แบ่งเป็นกระบวนการทางแพ่งและทางอาญา

(1) กระบวนการทางแพ่ง หากผู้ทรงสิทธิถูกบุคคลภายนอกละเมิดสิทธิ ในทรัพย์สินทางปัญญา ผู้ทรงสิทธิสามารถดำเนินกระบวนการทางแพ่งภายใต้กฎเกณฑ์ของความตกลง TRIPs ที่ประเทศสมาชิกจะต้องนำไปปฏิบัติในกระบวนการทางศาล³⁷ เช่น กำหนดหลักการให้คู่กรณี มีสิทธิที่จะพิสูจน์ข้ออ้างของตนและแสดงพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังกำหนดเกี่ยวกับอำนาจ

³⁵ ภูสิทธิ์ เหลืองเรืองทิพย์, *เรื่องเดิม*, หน้า 24-32.

³⁶ ขวัญเรือน เพชขุนทด, *ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), หน้า 89.

³⁷ TRIPS Agreement, Art. 42

ศาลในการพิจารณาคดีในเรื่องพยานหลักฐาน³⁸ คำสั่งให้ยุติการละเมิดและการใช้มาตรการชั่วคราว³⁹ เป็นต้น

(2) กระบวนการอาญา ประเทศสมาชิกจะต้องจัดให้มีกระบวนการอาญา และการลงโทษทางอาญาแก่ผู้ละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งนี้ เพื่อถือเป็นบทลงโทษแก่ผู้กระทำละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาโดยข้อตกลง TRIPs ได้กำหนดให้อย่างน้อยที่สุดลงโทษในสองกรณี⁴⁰ คือ ในคดีเจตนาปลอมเครื่องหมายการค้า และคดีละเมิดลิขสิทธิ์ที่มีปริมาณเพื่อการค้า ส่วนในกรณีอื่นๆ ที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาจะไม่กำหนดโทษทางอาญาก็ได้ เพราะข้อตกลง TRIPs กำหนดเพียงมาตรฐานขั้นต่ำที่ประเทศสมาชิกไม่ต้องคุ้มครองเกินกว่ามาตรฐานนี้

ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้ากำหนดว่า การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าครั้งแรกและการต่ออายุแต่ละครั้งจะมีอายุไม่น้อยกว่า 7 ปี และเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนนั้นสามารถต่ออายุได้ตลอดไป⁴¹

4.2.2 ผลของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า

ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้านั้นได้กำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานขั้นต่ำของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่างๆ เพื่อให้ประเทศสมาชิกลงไปบัญญัติไว้ในกฎหมายของแต่ละประเทศ ซึ่งทำให้ประเทศสมาชิกจะให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างน้อยตามบทบัญญัติในความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า นอกจากนี้ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้ายังได้วางบรรทัดฐานเกี่ยวกับขอบเขตของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท การบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกไว้ด้วย ทั้งนี้ ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าต้องการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของคนชาติของประเทศสมาชิกต่างๆ เป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ภายใต้หลักที่สำคัญ 3 ประการ คือ หลักดินแดน (Territoriality Principle) หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-Favoured-Nation Treatment) และหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) ซึ่งส่งผลให้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศต่างๆ มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

³⁸ TRIPS Agreement, Art. 43

³⁹ TRIPS Agreement, Art. 44

⁴⁰ TRIPS Agreement, Art. 61

⁴¹ TRIPS Agreement, Art. 18

อย่างไรก็ดี แม้ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าจะไว้วางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าไว้ แต่ก็ยังเป็นเพียงบรรทัดฐานเบื้องต้นเท่านั้น TRIPs ไม่ได้กำหนดพันธกรณีที่เข้มงวดให้รัฐภาคีต้องปฏิบัติตาม หากแต่มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติตามพันธกรณี อันมีลักษณะเป็นกฎเกณฑ์ขั้นต่ำในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และแม้จะมีข้อกำหนดที่ละเอียดและยืดหยุ่นมากขึ้นกว่าที่กำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงปารีสก็ตาม แต่ก็ยังมิได้มีการกำหนดถึงระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบกลุ่มประเทศสมาชิก อันเป็นการยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพียงครั้งเดียวที่เดียว แต่ให้ความคุ้มครองครอบคลุมไปถึงทุกประเทศสมาชิก ดังนั้น ข้อกำหนดในความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าในยุคที่การค้าและการสื่อสารไร้พรมแดนนั้นจึงยังไม่สามารถทำให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองที่ครอบคลุมเพียงพอ อันถือว่ายังไม่เป็นการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าอย่างแท้จริง ในยุคนี้ในอนาคตที่จะทำให้มีการพัฒนาทางการค้าอย่างทั่วถึง มีมาตรฐานและเป็นธรรมเพียงพอ นอกจากนี้ยังพบปัญหาจากการใช้ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าในประเด็นดังต่อไปนี้

1) ต้นทุนในการบังคับใช้

การบังคับใช้ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้านั้นเป็นภาระอย่างมากแก่ประเทศกำลังพัฒนาที่จะต้องเผชิญกับการปรับตัวและต้นทุนที่เกิดขึ้น ต้นทุนดังกล่าวอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ต้นทุนการปรับเปลี่ยนระบบกฎหมายให้เป็นไปตามข้อกำหนดของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า และต้นทุนทางเศรษฐกิจจากการโอนส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากผู้บริโภคภายในประเทศไปยังเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาที่อยู่ในต่างประเทศ ประเทศกำลังพัฒนาต้องแบกรับภาระต้นทุน การแก้ไขปรับปรุงระบบการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่มีอยู่เดิม หรืออาจต้องมีการวางรากฐานระบบการคุ้มครองใหม่ ต้องฝึกหัดให้ตุลาการมีความเข้าใจและคุ้นเคยกับกฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ตุลาการและเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว จัดเตรียมเครื่องมือและทรัพยากรที่จำเป็น ทั้งยังต้องให้การศึกษแก่สาธารณชนอีกด้วย การที่ต้องปรับปรุงโครงสร้างนิติบัญญัติควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างการบริหารให้สอดคล้องกับกฎหมายใหม่นั้นต้องอาศัยระยะเวลา แต่ช่วงเวลาการเปลี่ยนผ่านที่ให้แก่ประเทศกำลังพัฒนานั้นไม่เพียงพอ กอปรกับการที่หลายประเทศไม่มีทรัพยากรที่พร้อมสำหรับการปฏิรูปซึ่งจะต้องเกิดขึ้น ทำให้ประเทศเหล่านั้นตกเป็นเป้าของการฟ้องร้องและความขัดแย้งมากมาย นอกจากนี้ การออกแบบระบบการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เหมาะสมสำหรับประเทศกำลังพัฒนานั้นก็มีความสลับซับซ้อน การลอกเลียนระบบของประเทศพัฒนาแล้วมาใช้นั้นอาจไม่เข้ากับคุณลักษณะและสถานการณ์ภายในประเทศกำลังพัฒนา ทั้งนี้ เนื่องจากทรัพย์สินทางปัญญาที่ต้องการการคุ้มครองย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละประเภท ดังนั้น การออกแบบระบบดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพจึงต้องอาศัย

การวิจัยและประสบการณ์จากการลองผิดลองถูก ซึ่งในขณะที่มีการเจรจาความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้านั้น ความรู้ในเรื่องดังกล่าวยังมีไม่เพียงพอกับต้นทุน อีกประการหนึ่งในการบังคับใช้ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าที่เกิดขึ้นกับประเทศกำลังพัฒนา เป็นผลมาจากการให้อำนาจผูกขาดแก่เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งโดยทั่วไปมักจะอยู่ในประเทศที่พัฒนาแล้ว การให้อำนาจผูกขาดนั้นก่อให้เกิดผลต่อสวัสดิการสังคมโดยรวม 2 ประการ คือ การถ่ายโอนส่วนเกินจากผู้บริโภคไปยังผู้ผลิตแล้ว และผลประโยชน์สาบสูญ (Deadweight Loss) นอกจากนี้ผลประโยชน์สาบสูญนั้นทำให้สวัสดิการโดยรวมของประเทศกำลังพัฒนาลดลงแล้ว การโอนส่วนเกินถูกถ่ายโอนจากผู้บริโภคภายในประเทศไปยังผู้ผลิตโดยส่วนใหญ่เป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาที่อยู่ภายนอกประเทศ ยิ่งทำให้ผลเสียที่เกิดกับสวัสดิการโดยรวมของประเทศเหล่านี้มีความรุนแรงมากขึ้นไปอีก ผลกระทบดังกล่าวจะมากขึ้นน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ตัวอย่างเช่น (1) โครงสร้างตลาดก่อนและหลังการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (2) ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาของผู้บริโภคในประเทศ (3) นโยบายด้านการแข่งขัน การแทรกแซง และการกำกับดูแลของรัฐบาล และ (4) การนิยาม การตีความ และการกำหนดข้อจำกัดหรือข้อยกเว้นของกฎหมาย

2) การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญานั้นเป็นปัญหาสำคัญในการบังคับใช้ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า หากจะพิจารณาว่า เหตุใดจึงมีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา อาจกระทำโดยอาศัยหลักการวิเคราะห์ตามแนวทางเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยอาชญากรรม โดยมองว่าการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ว่าจะเป็นการคัดลอกงานของผู้อื่น หรือการลักลอบผลิตและขายสินค้าปลอมแปลง จัดเป็นอาชญากรรมอย่างหนึ่ง การตัดสินใจว่าจะก่ออาชญากรรมหรือไม่นั้น บุคคลจะต้องเปรียบเทียบต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการก่ออาชญากรรม สมมติให้อาชญากรรมที่เรากำลังพิจารณาอยู่ คือ การผลิตและจำหน่ายสินค้าปลอมแปลงที่มีการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิบัตร เนื่องจากลิขสิทธิ์หรือสิทธิบัตรนั้นให้อำนาจแก่ผู้ทรงสิทธิในการผูกขาดการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวแต่ผู้เดียว การมีอำนาจผูกขาดจะทำให้ผู้ทรงสิทธิสามารถตั้งราคาสูงกว่าต้นทุนหน่วยสุดท้ายได้ และมีกำไรเกินปกติจากการขายสินค้าดังกล่าว กำไรเกินปกตินี้ย่อมดึงดูดให้ผู้ผลิตรายอื่นเกิดความต้องการที่จะเข้ามาผลิตสินค้าดังกล่าวด้วย ในปัจจุบันเทคโนโลยีในการปลอมแปลงสินค้านั้นมีราคาถูกและมีประสิทธิภาพอย่างมาก ทำให้ต้นทุนในการผลิตสินค้าปลอมแปลงนั้นต่ำลง การปลอมแปลงทำได้ง่ายขึ้น ย่อมเป็นเหตุให้กำไรเกินปกติของผู้ผลิตสินค้าปลอมแปลงมีโอกาสดังกล่าวได้รับนั้นสูงขึ้นกว่าในอดีต และยังถ้าการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาทำให้สินค้าดังกล่าวมีราคาสูงขึ้นมากกำไรเกินปกติจากการผลิตสินค้าปลอมแปลงก็จะยิ่งสูงขึ้น ทั้งหมดนี้จะส่งผลให้บุคคลมีแรงจูงใจผลิตสินค้าปลอมแปลงมากขึ้น สาเหตุที่ผู้ผลิตรายอื่นไม่สามารถเข้ามาผลิตสินค้าดังกล่าวแข่งกับเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิบัตรได้ ก็เนื่องมาจากว่ามีบทบัญญัติของกฎหมายห้ามไว้ นั้น

คือ กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเป็นอุปสรรคการเข้าสู่ตลาด (Barrier to Entry) โดยบทลงโทษต่างๆ ของกฎหมายจะเพิ่มต้นทุนให้แก่ผู้ผลิตรายอื่นๆ ที่อยากเข้าสู่ตลาด เมื่อต้นทุนเพิ่มขึ้น กำไรก็ลดลง ด้วยเหตุนี้ หากบทลงโทษมีความรุนแรงเพียงพอ ก็จะทำให้ไม่มีผู้ใดต้องการเข้ามาผลิตสินค้าปลอมแปลงดังกล่าว อย่างไรก็ตาม หลายกรณีพบว่า บทลงโทษแก่ผู้ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญายังไม่รุนแรงเพียงพอ ส่งผลให้บุคคลเล็งเห็นว่า ผลประโยชน์ที่จะได้รับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่สูงกว่า ต้นทุนที่คาดว่าจะต้องเผชิญ เขาจึงตัดสินใจที่จะก่ออาชญากรรมดังกล่าวนอกจากบทลงโทษที่ไม่รุนแรงเพียงพอแล้ว ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งทำให้การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญามีอยู่อย่างแพร่หลาย ก็คือ โอกาสที่ผู้กระทำผิดจะถูกจับได้และถูกดำเนินคดีนั้นมีน้อย ดังได้กล่าวไปแล้วว่า บุคคลจะตัดสินใจจากผลประโยชน์และต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากในขณะที่ตัดสินใจเขาต้องเผชิญกับความเสี่ยงว่าเมื่อกระทำผิดไปแล้วจะถูกดำเนินคดีหรือไม่ หากโอกาสหรือความน่าจะเป็นที่ผู้กระทำผิดจะถูกจับและดำเนินคดีมีน้อย ก็จะทำให้ต้นทุนที่คาดว่าจะต้องเผชิญนั้นต่ำลงไปด้วย ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนให้บุคคลตัดสินใจละเมิดทรัพย์สินทางปัญญามีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลให้ประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาไม่สามารถจับกุมและดำเนินคดีแก่ผู้ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาได้ ประการแรกนั้นอาจเนื่องมาจากความไม่สนใจใส่ใจของเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้อง เพราะการติดตามจับกุมผู้กระทำผิดนั้นก่อให้เกิดต้นทุนแก่ผู้ดำเนินการด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องอาจมีการรับสินบนจากผู้กระทำผิด ทำให้ไม่ดำเนินการจับกุมแม้จะทราบถึงแหล่งที่มีการซื้อขายสินค้าปลอมแปลง นอกจากนี้ ยังอาจเป็นเพราะลักษณะของทรัพย์สินทางปัญญาและข้อกฎหมายบางประการ ทำให้การดำเนินคดีกับผู้ถูกจับกุมเป็นไปได้ยาก ดังเช่นที่ได้กล่าวไว้แล้วเกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์ว่า ผู้ถูกดำเนินคดีอาจพยายามแสดงว่าผลงานของตนนั้นเป็นเพียงการแสดงออกอันเกิดจากความคิดที่คล้ายกันเท่านั้น มิใช่การลอกเลียนหรือการละเมิดลิขสิทธิ์แต่อย่างใดสิ่งสำคัญที่ทำให้การละเมิดลิขสิทธิ์เป็นไปอย่างแพร่หลายก็คือค่านิยมของผู้บริโภคที่ไม่รู้สึกว่าการกระทำดังกล่าวเป็นอาชญากรรมเหตุผลประการหนึ่งก็เนื่องมาจากว่า ผู้คนในสังคมส่วนใหญ่ ซึ่งอยู่ในฐานะผู้บริโภค มีแรงจูงใจที่จะบริโภคสินค้าปลอมแปลงมากกว่าสินค้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากมีราคาต่ำกว่า แต่ลักษณะและคุณภาพประโยชน์ของสินค้านั้นใกล้เคียงกัน การที่ผู้บริโภคในสังคมต่างใช้สินค้าปลอมแปลงไม่ชนิดใดก็ชนิดหนึ่ง ทำให้ทุกคนรู้สึกว่าการกระทำดังกล่าวเป็นเรื่องธรรมดา นอกจากนี้แล้ว การที่ความเสียหายจากการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาไม่สามารถมองเห็นได้เป็นรูปธรรมในทันทีทันใดเหมือนอาชญากรรมชนิดอื่นก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนจำนวนมากไม่รู้สึกว่าการกระทำดังกล่าวเป็นเรื่องเสียหายค่านิยม ลักษณะนี้ส่งผลกระทบต่อการประเมินต้นทุนคาดการณ์ในการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา หากพิจารณาในประเด็นความรุนแรงของบทลงโทษ นอกจากบทลงโทษตามกฎหมายแล้ว บทลงโทษที่ผู้กระทำผิดจะได้รับอาจเป็นบทลงโทษทางสังคม เช่น การไม่คบค้าสมาคมด้วย เป็นต้น ในกรณีของอาชญากรรมอื่น บทลงโทษในลักษณะนี้อาจมีความรุนแรง แต่ในกรณีของการละเมิดทรัพย์สิน

ทางปัญญา หากสังคมมีค่านิยมดังกล่าว จะทำให้ความรุนแรงของบทลงโทษในลักษณะนี้น้อยลงไปอย่างมากหรืออาจไม่มีเลยก็เป็นได้ นอกจากนี้หากพิจารณาในประเด็นของโอกาสที่ผู้กระทำผิดจะถูกจับกุมและดำเนินคดีการที่ประชาชนไม่รู้สึกรู้ว่า การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเป็นอาชญากรรม และในบางกรณีก็มีส่วนบริโภคสินค้าที่มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาด้วยนั้น ทำให้การจับกุมและดำเนินคดีอาจไม่ได้รับความร่วมมือหรือความช่วยเหลือจากสาธารณชนเท่าที่ควร นอกจากนี้จะไม่ช่วยเป็นหูเป็นตาแล้ว ในบางกรณีอาจช่วยปกปิดการกระทำผิดดังกล่าวอีกด้วย ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้เกิดการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มมากขึ้น⁴²

3) การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ส่งผลให้ราคาสินค้าและบริการที่ได้รับการคุ้มครองนั้นสูงขึ้น สินค้าและบริการดังกล่าว หลายชนิดเป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต่อดำรงชีวิต เช่น อาหาร ยา รักษาโรค เป็นต้น เมื่อราคาสินค้าเหล่านี้สูงขึ้น ทำให้ประชาชนผู้ยากไร้ในประเทศกำลังพัฒนาสูญเสียโอกาสที่จะเข้าถึงสินค้าและบริการที่มีความจำเป็นเหล่านี้ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชากรเหล่านี้ตกต่ำลงซึ่งจะเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาประเทศ

4.3 หลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของสหภาพยุโรปตามพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol)

ปัจจุบันการค้าการลงทุนเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งทรัพย์สินทางปัญญาถือเป็นทรัพย์สินที่มีค่าทางธุรกิจเป็นอย่างมาก โดยมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า รวมถึงทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่นๆ ซึ่งปัจจุบันเป็นยุคของการเปิดเสรีทางการค้า (Free Trade) การติดต่อค้าขายสินค้าระหว่างประเทศมีมากขึ้น ทั้งนี้ ในส่วนด้านการค้าที่เห็นได้ชัดว่ามีการนำทรัพย์สินทางปัญญามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินธุรกิจ และเกี่ยวข้องกับเรื่องและผู้เขียนทำการวิจัยนั่นก็คือ เครื่องหมายการค้า โดยผู้ประกอบการค้าได้ใช้เครื่องหมายการค้าเป็นเครื่องหมายนำทางการค้าทั้งภายในประเทศและการส่งออกสินค้าไปจำหน่ายยังต่างประเทศ เพราะเครื่องหมายการค้าเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการใช้เป็นสื่อกลางในการที่จะทำให้ผู้บริโภคสามารถจดจำ เรียกขาน จำแนกแยกแยะสินค้าของตนออกจากสินค้าของผู้ประกอบการรายอื่นได้ เมื่อผู้บริโภคเกิดความนิยมและเชื่อถือคุณภาพของสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าแล้ว เครื่องหมายการค้าดังกล่าว ก็จะมีมูลค่าในตัวของเครื่องหมายการค้าเอง ตลอดถึงการมีชื่อเสียงแพร่หลายจนเป็นที่ยอมรับอย่างสูงในหมู่ผู้บริโภค ปริมาณการจำหน่ายสินค้าได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นลำดับ เมื่อมีการส่งออกสินค้าไป

⁴² พัฒน์รัฐ พักจันทร์, “ความตกลงทริพส์,” ใน กฎกติกา WTO เล่มที่ห้า: ทรัพย์สินทางปัญญา, รั้งสรรค์ ณะพรพันธุ์, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร: สามลดา, 2552), หน้า 32-37.

จำหน่ายยังต่างประเทศเจ้าของเครื่องหมายการค้าจึงมีความจำเป็นต้องจดทะเบียนขอรับความคุ้มครองสิทธิในประเทศต่างๆ ก่อนส่งสินค้าไปจำหน่าย เพื่อป้องกันปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้า และมีให้ผู้ใดนำเครื่องหมายการค้าของตนไปจดทะเบียนในต่างประเทศโดยมิได้เป็นเจ้าของ แต่เนื่องจากการจดทะเบียนมีความยุ่งยาก ลำบาก อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนสูง ทำให้เกิดการละเลยไม่ไปจดทะเบียนจึงเป็นช่องทางให้คู่แข่งทางการค้า หรือตัวแทนจำหน่ายสินค้าในต่างประเทศฉวยโอกาสแอบนำเครื่องหมายการค้าไปจดทะเบียนเป็นของตนเอง มีการลอกเลียนหรือปลอมเครื่องหมายการค้า ก่อให้เกิดปัญหาคือ เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริงไม่สามารถส่งสินค้าภายใต้เครื่องหมายการค้าที่สุจริตเข้าไปจำหน่ายยังประเทศนั้น หรือหากส่งเข้าไปจำหน่ายก็อาจถูกจับกุมดำเนินคดีฐานละเมิดเครื่องหมายการค้า หรือถูกข่มขู่เรียกร้องค่าตอบแทน ทั้งที่แท้จริงแล้วเครื่องหมายนั้นเป็นของตนเอง จึงก่อให้เกิดผลเสียหายต่อผู้ประกอบการซึ่งเป็นเจ้าของเครื่องหมายที่แท้จริงเป็นอันมาก ด้วยเหตุนี้รัฐบาลของประเทศต่างๆ ซึ่งรวมทั้งประเทศไทยจึงต้องออกกฎหมายให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริงจากการกระทำที่ไม่เป็นธรรมทางการค้า และเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคหรือสาธารณชนไม่ให้ถูกหลอกลวงหรือทำให้สับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดของสินค้า ตลอดจนเป็นการป้องกันการบริโภคสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ จากการใช้เครื่องหมายการค้าปลอม

การคุ้มครองในอดีตจะคุ้มครองเฉพาะในเขตแดนของประเทศที่มีการจดทะเบียนไว้เท่านั้น ไม่ได้คุ้มครองครอบคลุมไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลกโดยยึดถือหลักดินแดน ทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของตนในประเทศใดก็จะต้องนำเครื่องหมายการค้าไปจดทะเบียนในประเทศต่างๆ ซึ่งแต่ละประเทศก็จะมีกฎระเบียบที่แตกต่างกัน ใช้ภาษาแตกต่างกัน ค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนและดำเนินการต่างๆ แตกต่างกันไป ก่อให้เกิดความยุ่งยากลำบากในการจดทะเบียน และโดยประการสำคัญจะต้องเสียค่าใช้จ่ายที่สูงมาก จึงทำให้ผู้ประกอบการละเลยไม่ไปจดทะเบียน ก่อให้เกิดความเสียหายต่างๆ ตามมา ต่อมาจึงมีแนวความคิดที่จะสร้างระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าขึ้นใหม่ เพื่อที่จะสามารถให้คุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประเทศอื่นๆ ได้ด้วยการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพียงครั้งเดียวแต่ได้รับความคุ้มครองในหลายๆ ประเทศในคราวเดียวกัน โดยการสร้างข้อตกลงในลักษณะพหุภาคีและสร้างกลไกในการจดทะเบียนที่เป็นสากลเพื่อที่จะให้การคุ้มครองขยายออกไปในประเทศที่เป็นภาคีของข้อตกลงนั้นๆ การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามระบบมาดริดประกอบด้วยสนธิสัญญา 2 ฉบับอันเป็นอิสระซึ่งกันและกัน ได้แก่การจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศตามข้อตกลงมาดริด (Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks หรือ Madrid Agreement) และการจดทะเบียนการค้าระหว่างประเทศตามพิธีสารมาดริด (Protocol Relating to the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks หรือ Madrid Protocol) ระบบการจดทะเบียนดังกล่าวทำ

ให้ผู้ประกอบการสามารถจดทะเบียนเครื่องหมายในหลายๆ ประเทศในคราวเดียวกันหรือขยายการจดทะเบียนไปยังประเทศอื่นๆ ได้อีกในภายหลังด้วยความสะดวกรวดเร็วโดยการยื่นเอกสารผ่านสำนักงานทะเบียนของประเทศตนต่อสำนักงานระหว่างประเทศแห่งองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก โดยทะเบียนเครื่องหมายดังกล่าวจะได้รับความคุ้มครองเสมือนหนึ่งเป็นทะเบียนที่ได้รับการจดทะเบียนตามกฎหมายของประเทศที่ได้ระบุเพื่อขอจดทะเบียนนั้นๆ นอกจากนี้ผู้ประกอบการยังสามารถจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายการทะเบียนหรือต่ออายุทะเบียนดังกล่าวได้ในภายหลัง ก่อให้เกิดความสะดวกและประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นรายประเทศ ข้อตกลงมาดริดว่าด้วยการจดทะเบียนการค้าระหว่างประเทศมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม ค.ศ. 1892 แต่ข้อตกลงมาดริดไม่เป็นที่นิยมเพราะหลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนระหว่างประเทศไม่มีความยืดหยุ่น และไม่อำนวยความสะดวกรวดเร็วต่อผู้ประกอบการที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองสำหรับเครื่องหมายของตนเท่าที่ควร ต่อมาในปี ค.ศ. 1989 จึงได้มีการจัดทำพิธีสารมาดริดเกี่ยวกับข้อตกลงมาดริดว่าด้วยการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศขึ้น โดยพิธีสารมาดริดได้ปรับปรุงข้อดีของข้อตกลงมาดริดที่มีอยู่ ซึ่งข้อตกลงทั้งสองได้กำหนดให้แยกกันอิสระ ปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในขั้นตอนของการเตรียมการเพื่อเข้าเป็นภาคีของพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) ซึ่งเป็นสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ เพื่อขยายความคุ้มครองดังกล่าวให้มีระดับที่เท่าเทียมกับนานาประเทศ โดยพิธีสารมาดริดมีการลงนามเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน ค.ศ. 1989 และมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม ค.ศ. 1995 และมีการเริ่มดำเนินการตามพิธีสารดังกล่าวตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 1996 ในข้อตกลงตามพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) ดังกล่าวได้บัญญัติข้อตกลงไว้ 16 มาตรา โดยมีหลักการพื้นฐานเช่นเดียวกับข้อตกลงมาดริด (Madrid Agreement) เพียงแต่มีการแก้ไขปรับปรุงข้อตกลงบางประการเพื่อจัดปัญหาข้อยุ่งยากที่เป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการเข้าร่วมเป็นตามข้อตกลงของบางประเทศ และเพื่อให้มีความยืดหยุ่นขึ้นกว่าข้อตกลงมาดริด (Madrid Protocol)⁴³ ซึ่งข้อตกลงทั้งสองอยู่ภายใต้การบริหารของสำนักงานระหว่างประเทศแห่งองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (International Bureau of the World Intellectual Property Organization) ณ กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ อนึ่ง ภาคีสมาชิกทั้งหมดของข้อตกลงมาดริดและพิธีสารมาดริดถือเป็นสมาชิกแห่งสหภาพมาดริด (Madrid Union) ซึ่งเป็นสหภาพพิเศษตามมาตรา 19 แห่งอนุสัญญาแห่งกรุงปารีส โดยสมาชิกแห่งสหภาพมาดริดมีฐานะเป็นสมาชิกภาพของที่ประชุมสมัชชาใหญ่ (Assembly) ซึ่งมีหน้าที่ในการกำหนดระเบียบข้อบังคับที่ใช้ในระบบมาดริด กำหนดงบประมาณ กำหนดค่าธรรมเนียมต่างๆ

⁴³ เอกนรินทร์ มีดี, *เรื่องเดิม*, หน้า 29.

ที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนภายใต้ระบบมาดริด⁴⁴ ทั้งนี้ การระบุประเทศที่ขอรับความคุ้มครองในคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศ จะต้องระบุประเทศที่เป็นภาคีสัญญาเดียวกันเท่านั้น

4.3.1 การเข้าเป็นภาคีสมาชิก

ประเทศที่ประสงค์จะเข้าเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารกรุงมาดริดสามารถแสดงความจำนงขอสมัครเข้าเป็นภาคีได้ที่องค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลก (World Intellectual Property Organization: WIPO) ทั้งนี้ ประเทศดังกล่าวจะต้องเป็นภาคีสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention of the Protection of Industrial Property) เสียก่อน จึงจะมีสิทธิสมัครได้ นอกจากนี้องค์การระหว่างประเทศก็สามารถเข้าเป็นสมาชิกของพิธีสารมาดริดได้ หากประเทศใดประเทศหนึ่งในองค์การระหว่างรัฐดังกล่าวเป็นสมาชิกของอนุสัญญากรุงปารีส และองค์การระหว่างรัฐดังกล่าวมีสำนักทะเบียนในภูมิภาคขององค์การระหว่างรัฐนั้น เพื่อประโยชน์ในการจดทะเบียนเครื่องหมายโดยมีผลครอบคลุมถึงประเทศต่างๆ ทั้งที่เป็นสมาชิกขององค์การระหว่างรัฐดังกล่าว ดังเช่นสหภาพยุโรปที่ได้เข้าเป็นสมาชิกของพิธีสารมาดริดแล้ว

4.3.2 การขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศและค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน

คำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศต้องยื่นต่อสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศ (International Bureau) ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) โดยยื่นผ่านสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดของประเทศผู้ขอจดทะเบียน ซึ่งจะดำเนินการตรวจสอบและรับรองว่าเครื่องหมายที่ยื่นสินค้าและ/หรือบริการที่ระบุ เหมือนกับคำขอรากฐาน (Basic Application) หรือทะเบียนรากฐาน (Basic Registration) หรือไม่ คำขอจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศที่อยู่ภายใต้พิธีสารมาดริดจะต้องยื่นผ่านสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดซึ่งได้มีการยื่นคำขอจดทะเบียนนั้นไว้แล้ว หรือซึ่งได้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายนั้นไว้ก่อนแล้ว

บุคคลที่จะขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศได้จะต้องเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่มีการประกอบอุตสาหกรรม หรือพาณิชย์กรรมอย่างแท้จริง หรือมีภูมิลำเนาหรือมีสัญชาติของประเทศที่เป็นภาคีแห่งพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) หรืออยู่ในหรือมีสัญชาติในประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศซึ่งเป็นภาคีแห่งสมาชิกแห่งพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) โดยผู้ขอจดทะเบียนจะต้องยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของ

⁴⁴ The Madrid System: Basic Features, ค้นวันที่ 30 กันยายน 2557 จาก <http://www.wipo.int>

พิธีสารกรุงมาดริดแต่เพียงอย่างเดียวต่อสำนักทะเบียนของประเทศซึ่งผู้จดทะเบียนนั้นมีสัญชาติหรือภูมิลำเนาหรือมีสถานประกอบอุตสาหกรรมหรือพาณิชยกรรมอย่างแท้จริงและจริงจัง แต่ประเทศดังกล่าวจะต้องเป็นสมาชิกของพิธีสารมาดริด สำนักทะเบียนเช่นนี้เรียกว่า “สำนักงานทะเบียนต้นกำเนิด (Office of Origin)”⁴⁵

บุคคลหลายคน (ไม่ว่าบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล) อาจร่วมกันยื่นคำขอจดทะเบียน เครื่องหมายระหว่างประเทศตามพิธีสารมาดริดภายใต้เงื่อนไขที่ว่า คำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศที่อยู่ภายใต้บังคับพิธีสารมาดริด ผู้จดทะเบียนร่วมกันแต่ละรายจะต้องมีสัญชาติ หรือมีภูมิลำเนา หรือสถานประกอบอุตสาหกรรม หรือพาณิชยกรรมอย่างแท้จริง และจริงจังในประเทศที่ได้ยื่นคำขอจดทะเบียน ผู้จดทะเบียนร่วมกันทุกรายจะต้องเป็นผู้มีสิทธิยื่นคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศดังกล่าวในสำนักงานทะเบียนเดียวกัน แต่จุดเกาะเกี่ยวประเทศต้นกำเนิดหรือสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดอาจแตกต่างกันก็ได้ เช่น สัญชาติ ภูมิลำเนา สถานประกอบการ

ผู้จดทะเบียน หรือเจ้าของทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศ อาจตั้งตัวแทนเพื่อทำการแทนตนก็ได้ โดยตัวแทนจดทะเบียนจะต้องเป็นผู้มีสถานที่ติดต่อในประเทศที่เป็นสมาชิกพิธีสารมาดริด ตัวแทนจดทะเบียนสำหรับคำขอจดทะเบียนหรือทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศ มีเพียงรายเดียวเท่านั้น ในกรณีที่มีการตั้งตัวแทนหลายราย ตัวแทนที่ได้รับการระบุชื่อแรกสุด ถือเป็นตัวแทนโดยชอบ โดยตัวแทนจดทะเบียนอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ซึ่งประกอบด้วยทนายความหรือตัวแทนสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าได้⁴⁶

องค์กรระหว่างประเทศก็สามารถเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริดได้หากประเทศสมาชิกขององค์กรอย่างน้อยหนึ่งประเทศเป็นภาคีสมาชิกแห่งอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม และองค์กรนั้นมีสำนักงานภูมิภาคเพื่อประโยชน์แห่งการจดทะเบียนบังคับอยู่ในเขตแดนขององค์กร หากสำนักงานไม่อยู่ในสังกัดสำนักงานกลางตามมาตรา 9 quarter ของพิธีสารมาดริด⁴⁷

ในคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศผู้จดทะเบียนสามารถระบุประเทศที่ตนประสงค์จะขอจดทะเบียนได้ที่สำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดที่อยู่ในประเทศที่เป็นสมาชิกของพิธีสารมาดริดเท่านั้น และประเทศที่จะระบุเพื่อขอจดทะเบียนได้ ก็ต้องเป็นประเทศที่เป็นสมาชิกของพิธีสารมาดริดเช่นเดียวกัน

⁴⁵ พรหมมินทร์ วงศ์รัตน์, *เรื่องเดิม*, หน้า 81.

⁴⁶ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 83.

⁴⁷ Protocol Relating to Agreement Concerning the International Registration of Marks 1981 Article 14

ทั้งนี้ คำขอจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดจะต้องมีฐานจากคำขอหรือทะเบียนที่ยื่นไว้กับหรือที่ได้รับจากสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิด ซึ่งอาจเป็นสำนักงานทะเบียนขององค์ระหว่างรัฐที่เป็นสมาชิกของพิธีสารมาดริด ดังเช่น สำนักงานทะเบียนของประชาคมยุโรปที่เรียกว่า Office for Harmonization in the Market (OHIM) อย่างไรก็ตาม เครื่องหมายการค้าที่สามารถยื่นขอจดทะเบียนระหว่างประเทศตามพิธีสารมาดริดได้จะต้องเป็นเครื่องหมายการค้าที่ได้ยื่นคำขอจดทะเบียนในประเทศของผู้ที่จะยื่นคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศโดยยังไม่จำเป็นต้องได้รับการจดทะเบียนในประเทศนั้นก่อน⁴⁸ คำขอจดทะเบียนต้องใช้แบบพิมพ์และยื่นตามจำนวนที่สำนักงานทะเบียนกำหนดและจะต้องพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ดีดหรือเครื่องอย่างอื่นแต่จะเขียนด้วยมือมิได้ ผู้จดทะเบียนอาจทำแบบพิมพ์คำขอจดทะเบียนขึ้นใช้เองก็ได้ซึ่งอาจทำให้สะดวกยิ่งขึ้นในกรณีที่ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เพราะสามารถกำหนดพื้นที่สำหรับระบุรายละเอียดได้มากขึ้นในกรณีที่เป็น แบบคำขอจดทะเบียนที่ใช้เรียกว่า แบบMM2 ทั้งนี้ เอกสารสำหรับการยื่นขอจดทะเบียน ได้แก่ (1) คำขอจดทะเบียน (2) หนังสือมอบอำนาจ (3) หนังสือแสดงเจตนาการใช้เครื่องหมายที่ขอจดทะเบียน และ (4) การชำระค่าธรรมเนียมการขอจดทะเบียน สำหรับคำขอจดทะเบียนที่อยู่ภายใต้บังคับพิธีสารมาดริดคำขอจดทะเบียนจะต้องระบุรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) ชื่อประเทศของสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิด
- 2) รหัสประจำตัวผู้จดทะเบียน (ในกรณีที่เคยยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศมาก่อนแล้ว)
- 3) ชื่อผู้จดทะเบียน
- 4) ที่อยู่ของผู้จดทะเบียน
- 5) ภาษาที่ประสงค์จะใช้ (ระหว่างภาษาอังกฤษหรือภาษาฝรั่งเศส) หากมิได้มีการระบุภาษาที่ประสงค์จะใช้ สำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศจะใช้ภาษาที่ผู้จดทะเบียนใช้ในการยื่นคำขอจดทะเบียน
- 6) ขอรระบุถึงสิทธิในการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศซึ่งประเทศภาคีตามพิธีสารกรุงมาดริดจะต้องระบุประเทศที่เป็นจุดเกาะเกี่ยวของของผู้จดทะเบียน
- 7) ข้อมูลของตัวแทน
- 8) รายละเอียดเกี่ยวกับทะเบียนรากฐานหรือคำขอรากฐาน
- 9) การใช้สิทธิขอถ้อยคำขอซ้อนหลัง (Priority Claim) ถ้ามี
- 10) รูปพิมพ์เครื่องหมายที่ขอจดทะเบียนซึ่งต้องตรงกับรูปเครื่องหมายของทะเบียนรากฐานหรือคำขอรากฐาน ในกรณีที่เป็นเครื่องหมายภาพสามมิติหรือเครื่องหมายเสียง ไม่จำเป็นต้องส่งตัวอย่าง ส่งแต่ภาพกราฟฟิคก็เพียงพอ

⁴⁸ พรหมมินทร์ วงศ์รัตน์, *เรื่องเดิม*, หน้า 67.

11) สี่ (คำขอจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศอาจอ้างสิทธิเฉพาะในสี่ที่เป็นสี่เดียวกันกับเครื่องหมายของทะเบียนรากฐานหรือคำขอรากฐาน)

12) คำอ่าน (ในกรณีที่เครื่องหมายหรือภาคส่วนของเครื่องหมายประกอบด้วยอักษรอื่นที่ไม่ใช้อักษรภาษาลาตินหรือตัวเลขอื่นที่ไม่ใช่ตัวเลขอาราบิกหรือโรมัน)

13) คำแปลของเครื่องหมาย

14) ประเภทของเครื่องหมาย (ในกรณีที่เป็นเครื่องหมายประเภทพิเศษ เช่น เครื่องหมายที่เป็นภาพสามมิติ เครื่องหมายเสียง เครื่องหมายร่วม เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายรับประกัน)

15) คำบรรยายของเครื่องหมาย (หากบรรยายไว้ในทะเบียนรากฐานหรือคำขอรากฐาน)

16) รายการสินค้า และ/หรือ บริการ (ควรใช้รายการสินค้าและบริการตามรายการของความตกลงกรุงนิชว่าด้วยการจัดจำพวกสินค้าและบริการระหว่างประเทศเพื่อวัตถุประสงค์ในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า (Nice Agreement Concerning the International Classification of Goods and Services for the Purposes of the Registration of Marks))

17) ชื่อประเทศที่ประสงค์จะระบุเพื่อขอจดทะเบียน

18) รายละเอียดการคำนวณค่าธรรมเนียม

19) ลายมือผู้จดทะเบียนหรือตัวแทนจดทะเบียน⁴⁹

ผู้จดทะเบียนจะต้องระบุสินค้าและบริการที่ประสงค์จะอ้างสิทธิคุ้มครองโดยให้ระบุจำพวกสินค้าที่สอดคล้องกับจำพวกสินค้าและบริการระหว่างประเทศตามความตกลงกรุงนิชว่าด้วยการจัดจำพวกสินค้าและบริการระหว่างประเทศเพื่อวัตถุประสงค์ในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า (The Nice Agreement Concerning the International Classification of Goods and Service) หากผู้จดทะเบียนไม่ได้กระทำดังกล่าว สำนักงานระหว่างประเทศจะเป็นผู้จัดจำพวกสินค้าและบริการให้ใหม่และให้จำพวกสินค้าและบริการที่ระบุโดยผู้จดทะเบียนอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสำนักงานระหว่างประเทศด้วยความร่วมมือของสำนักงานต้นกำเนิด หากสำนักงานต้นกำเนิดกับสำนักงานระหว่างประเทศมีความเห็นไม่ตรงกันให้ถือเอาความเห็นของสำนักงานระหว่างประเทศเป็นหลัก⁵⁰

⁴⁹ บุญมา เตชะวณิช, การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามข้อตกลงหรือพิธีสารมาดริด ประโยชน์และผลกระทบหากประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิก, ใน **งานวิจัยของการอบรมหลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.)” รุ่นที่ 6** (กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2546), หน้า 19-21.

⁵⁰ สมศักดิ์ พณิชยกุล, **ผลกระทบต่อกฎหมายเครื่องหมายการค้าของไทยในกรณีเข้าเป็นภาคีสมาชิกข้อตกลงมาดริดหรือพิธีสารมาดริด** (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544), หน้า 29.

เมื่อได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกตามพิธีสารมาดริดแล้ว ข้อตกลงตามพิธีสารมาดริดจะมีผลบังคับต่อภาคีสมาชิกที่เป็นผู้สัญญาขึ้นโดยไม่จำกัดเวลา แต่ภาคีสมาชิกผู้สัญญาสามารถที่จะขอยกเลิกข้อตกลงได้เมื่อพ้นกำหนด 5 ปีนับจากวันที่ข้อตกลงมีผลบังคับโดยแจ้งต่ออธิบดี และการยกเลิกจะมีผลภายในระยะเวลา 1 ปีนับจากวันที่อธิบดีได้รับหนังสือแจ้งดังกล่าว⁵¹

การโอนสิทธิในเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริดนั้น ผู้รับโอนจะต้องมีสิทธิในการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าภายใต้พิธีสารมาดริด ทั้งนี้ จะเป็นการโอนสำหรับประเทศที่จดทะเบียนไว้ทั้งหมดหรือบางประเทศก็ได้ และจะเป็นการโอนสำหรับสินค้าหรือบริการที่จดทะเบียนไว้ทั้งหมดหรือบางรายการก็ได้ การโอนทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศจะกระทำต่อเมื่อโอนให้บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศได้ ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

กรณีที่มีการโอนทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศสำหรับประเทศที่ผูกพันตามพิธีสารมาดริดนั้น ผู้รับโอนจะต้องเป็นผู้มีสัญชาติ หรือมีภูมิลำเนา หรือสถานประกอบอุตสาหกรรม หรือพาณิชย์กรรมอย่างแท้จริงและจริงจังในประเทศที่ผูกพันตามพิธีสารมาดริด ในกรณีที่มีการโอนเครื่องหมายระหว่างประเทศให้แก่ผู้รับโอนหลายคน ผู้รับโอนทั้งหมดจะต้องเป็นผู้มีสิทธิที่จะยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ หากมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการขอจดทะเบียนโอนดังกล่าวจะต้องแก้ไขข้อบกพร่องภายใน 3 เดือนนับตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งจากสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศ มิเช่นนั้นจะถือว่าละทิ้งคำขอจดทะเบียนโอน ในกรณีนี้สำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศจะคืนค่าธรรมเนียมร้อยละ 50 สำนักงานทะเบียนของประเทศในพิธีสารมาดริดที่เกี่ยวข้องอาจพิจารณาว่าการโอนดังกล่าวทั้งหมดหรือบางส่วนว่ามีผลบังคับหรือไม่ตามกฎหมายภายในของประเทศนั้นก็ได้⁵²

พิธีสารมาดริดไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเครื่องหมายที่ขอจดทะเบียนระหว่างประเทศได้ ดังนั้น โดยหลักการ เครื่องหมายใดๆ ที่อาจจดทะเบียนได้ในประเทศที่เป็นต้นกำเนิดของทะเบียนรากฐาน หรือคำขอจดทะเบียนรากฐาน ย่อมขอจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากแต่ละประเทศต้นกำเนิดมีหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองที่แตกต่างกัน

ในการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศจะต้องยื่นต่อสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก โดยยื่นผ่านสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิด ซึ่งได้มีการยื่นคำขอจดทะเบียน หรือซึ่งได้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายนั้นไว้แล้ว หากเป็นการยื่นโดยตรงต่อสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศที่ไม่ผ่านสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิด จะไม่ได้รับการพิจารณาและ

⁵¹ Protocol Relating to Agreement Concerning the International Registration of Marks 1981 Article 15 (1), (2), (3), (4)

⁵² พรหมมินทร์ วงศ์รัตน์, *เรื่องเดิม*, หน้า 98.

สำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศจะส่งคำขอดังกล่าว คืนให้แก่ผู้จดทะเบียน กล่าวคือ ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศต่อสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิด แล้วสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดจะส่งคำขอดังกล่าวให้แก่สำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกพิจารณา แล้วจึงส่งต่อให้แก่สำนักงานทะเบียนของประเทศที่ขอรับความคุ้มครอง

การจดทะเบียนแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอนระหว่างประเทศ คือ เมื่อสำนักงานระหว่างประเทศได้รับคำขอจดทะเบียน จะดำเนินการตรวจสอบเบื้องต้น (Formal Examination) ในเรื่องความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของพิธีสารกรุงมาดริดและกฎข้อบังคับพิธีสารมาดริด (Common Regulations) การระบุจำพวกและรายการสินค้าและ/หรือบริการ ว่าเป็นไปตามการจำกัดจำพวกสินค้าและบริการตามระบบสากลหรือไม่ รวมทั้งการชำระค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียน หากเห็นว่าดำเนินการถูกต้องแล้ว สำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศจะบันทึกคำขอจดทะเบียนดังกล่าวในทะเบียนระหว่างประเทศ (International Register) และจะประกาศคำขอจดทะเบียนดังกล่าวในหนังสือประกาศโฆษณา (Gazette) จากนั้นสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศ จะแจ้งให้สำนักงานทะเบียนของประเทศที่ระบุเพื่อขอจดทะเบียนทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

หากมีข้อบกพร่อง สำนักงานระหว่างประเทศจะแจ้งไปยังประเทศที่มีการยื่นคำขอและผู้ยื่นคำขอ ทั้งนี้ ผู้ยื่นคำขอจะต้องแก้ไขภายใน 3 เดือน มิฉะนั้นจะถือว่าละทิ้งคำขอ

2) ขั้นตอนในประเทศ คือ เมื่อประเทศภาคีที่ผู้ยื่นคำขอประสงค์จะได้รับความคุ้มครองได้รับคำขอแล้ว จะดำเนินการตรวจสอบคำขอดังกล่าวตามขั้นตอนปกติที่ใช้สำหรับการตรวจสอบคำขอที่ยื่นในประเทศ โดยจะตรวจสอบเนื้อหาสาระ (Substantive Examination) ของเครื่องหมายที่ยื่นขอจดทะเบียนว่าจะรับจดทะเบียนตามกฎหมาย และระเบียบว่าด้วยการจดทะเบียนของประเทศตนได้หรือไม่ โดยตรวจสอบตามกฎหมายภายในของตน เช่น ตรวจสอบความเหมือนคล้าย ลักษณะบังเอิญหรือลักษณะต้องห้าม เป็นต้น หากพบว่ามีเหตุปฏิเสธไม่รับการจดทะเบียน หรือมีการยื่นคำร้องคัดค้านการจดทะเบียนนั้นไว้ในประเทศที่ระบุขอจดทะเบียน ก็จะปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศที่ยื่นขอจดทะเบียนไว้ หรือหากมีข้อบกพร่องอื่นใดต้องดำเนินการแก้ไขตามกฎหมายภายในของประเทศนั้นๆ

หากมีเหตุที่ต้องปฏิเสธการรับจดทะเบียน จะต้องแจ้งให้สำนักงานระหว่างประเทศทราบภายในกำหนด 18 เดือน นับจากวันที่ได้รับการจดทะเบียนจากสำนักงานระหว่างประเทศ หรืออาจนานกว่านั้นในกรณีที่มีคำร้องคัดค้าน ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้ (1) ประเทศที่เกี่ยวข้องได้แสดงเจตนาไว้ขณะเข้าเป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดว่าจะขอใช้สิทธิปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนแม้ครบกำหนด 18 เดือนแล้วก็ตามในกรณีที่มีการยื่นคำร้องคัดค้าน (2) เมื่อพ้นกำหนด 18 เดือนแล้ว สำนักงานทะเบียนที่เกี่ยวข้องได้แจ้งสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศให้ทราบว่าอาจมีการยื่นคำร้องคัดค้านการจดทะเบียนภายหลัง

กำหนดเวลาดังกล่าว และ (3) มีการยื่นคำร้องคัดค้านจริงและสำนักงานทะเบียนที่เกี่ยวข้องได้แจ้งการคัดค้านดังกล่าวให้สำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศทราบภายใน 7 เดือนนับแต่วันเริ่มต้นของกำหนดเวลายื่นคำร้องคัดค้าน หรือภายใน 1 เดือนนับแต่วันสิ้นสุดกำหนดเวลายื่นคำร้องคัดค้านในกรณีที่กำหนดเวลายื่นคำร้องคัดค้านดังกล่าวได้สิ้นสุดลงก่อนกำหนด 7 เดือนดังกล่าวแล้ว ทั้งนี้ สำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศจะแจ้งการปฏิเสธและเหตุแห่งการปฏิเสธให้ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศทราบ ซึ่งอาจเป็นการปฏิเสธเบื้องต้นเสียก่อนหรือเป็นการปฏิเสธเด็ดขาดก็ได้จะต้องระบุเหตุแห่งการปฏิเสธไว้ทั้งหมด โดยจะระบุเหตุเพิ่มเติมในภายหลังมิได้ เพื่อให้โอกาสในการใช้สิทธิอุทธรณ์ ทั้งนี้ การอุทธรณ์ดังกล่าวจะอยู่ภายใต้กฎหมายภายในของแต่ละประเทศ⁵³ สำนักงานทะเบียนเครื่องหมายการค้าของประเทศใดไม่ได้แจ้งการปฏิเสธการจดทะเบียนภายในระยะเวลาข้างต้นจะเสียสิทธิในการปฏิเสธการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามมาตรา 5 (5) แห่งพิธีสารมาดริดส่งผลให้เครื่องหมายการค้านั้นจะได้รับการคุ้มครองเสมือนว่าได้รับการจดทะเบียนในประเทศที่ขอจดทะเบียนนั้นแล้ว

การปฏิเสธไม่รับการจดทะเบียนดังกล่าวข้างต้นจะบันทึกไว้ในทะเบียนระหว่างประเทศและประกาศในหนังสือประกาศโฆษณา และจะสำเนาหนังสือปฏิเสธไม่รับการจดทะเบียนดังกล่าวให้กับผู้ขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ ผู้ทรงสิทธิจะต้องดำเนินการหลังจากการปฏิเสธ เช่น การขอให้ทบทุนการตรวจสอบการอุทธรณ์หรือการโต้แย้งคำคัดค้านต่อสำนักงานที่เกี่ยวข้องนั่นเอง สำนักงานระหว่างประเทศจะไม่เกี่ยวข้องใดๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อกระบวนการในสำนักงานของภาคีที่ผู้ยื่นคำขอเลือกรับความคุ้มครองถึงที่สุด สำนักงานนั้นจะต้องส่งคำสั่งอันถึงที่สุดให้แก่สำนักงานระหว่างประเทศ สำนักงานของภาคีนั้นอาจมีคำสั่งยืนยันการไม่ให้ความคุ้มครองในส่วนตัวเลยหรืออาจมีคำสั่งให้ความคุ้มครองตามส่วนหรือทั้งหมดแก่เครื่องหมายการค้า ซึ่งจะมีการบันทึกคำสั่งในทะเบียนระหว่างประเทศ และตีพิมพ์ในหนังสือประกาศโฆษณาและส่งสำเนาสำเนาคำสั่งให้แก่ผู้ทรงสิทธิตามคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ

หากสำนักงานทะเบียนที่เกี่ยวข้องเห็นว่าเครื่องหมายที่ขอจดทะเบียนระหว่างประเทศมีลักษณะอันพึงที่จะจดทะเบียนได้ก่อนครบกำหนดเวลาสำหรับการปฏิเสธไม่รับการจดทะเบียน โดยไม่พบเหตุแห่งการปฏิเสธการให้ความคุ้มครอง สำนักงานทะเบียนที่เกี่ยวข้องจะแจ้งการรับจดทะเบียนเครื่องหมายดังกล่าวให้สำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศทราบต่อไปโดยเร็วที่สุด หนังสือแจ้งการรับจดทะเบียนเช่นว่านี้จะบันทึกในทะเบียนระหว่างประเทศ และประกาศในหนังสือประกาศโฆษณา และจะส่งสำเนา

⁵³ ก้องภพ รัตนสุด, *มาตรการทางกฎหมายเพื่อเตรียมความพร้อมในกรณีประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริด* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), หน้า 39.

หนังสือดังกล่าวให้แก่ผู้จดทะเบียน อย่างไรก็ตามหากไม่มีหนังสือปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนภายในเวลาที่กำหนดไว้ ก็ถือว่าไม่มีการปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนเครื่องหมายที่ยื่นขอจดทะเบียนระหว่างประเทศไว้

วันจดทะเบียน มี 2 กรณี ดังนี้

1) คือวันยื่นคำขอจดทะเบียนต่อสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิด หากคำขอดังกล่าวถึงสำนักงานระหว่างประเทศภายใน 2 เดือน

2) หากเกิน 2 เดือน ให้ถือวันที่สำนักงานระหว่างประเทศได้รับคำขอเป็นวันจดทะเบียน ประเทศภาคีของคู่สัญญาอาจขอขยายความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า เพื่อขอขยายความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนระหว่างประเทศให้ความคุ้มครองถึงประเทศใดๆ ได้ โดยให้ระบุการร้องขอขยายความคุ้มครองจากการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศให้แก่ประเทศภาคีคู่สัญญาใดในคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศ การร้องขอขยายเขตแดนดังกล่าวข้างต้นอาจทำได้ แม้ภายหลังการจดทะเบียนระหว่างประเทศโดยการยื่นคำขอโดยใช้แบบฟอร์มที่กำหนดตามกฎหมายข้อบังคับให้สำนักงานระหว่างประเทศบันทึกทันที และแจ้งสำนักงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยไม่ชักช้า และประกาศบันทึกนั้นในประกาศโฆษณาของสำนักงานระหว่างประเทศ การขยายเขตแดนจะมีผลจากวันที่ได้รับการบันทึกในสมุดทะเบียนระหว่างประเทศ และจะหมดผลบังคับตามกฎหมายในวันที่ทะเบียนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องหมดอายุ⁵⁴

การยื่นขอจดทะเบียนจะต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดโดยชำระค่าธรรมเนียมเป็นสกุลเงินสวิตฟรังก์ต่อสำนักงานระหว่างประเทศ (International Bureau) โดยผ่านสำนักงานต้นกำเนิด (Office of the Country of Original) ซึ่งต้องเสียค่าธรรมเนียมสำหรับการจดทะเบียนในประเทศต้นกำเนิด ภาษีของประเทศต้นกำเนิด และค่าธรรมเนียมการยื่นคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศในสหภาพยุโรป โดยค่าธรรมเนียมการยื่นคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศมี 4 ประเภท คือ

1) Basic Fee เป็นค่าธรรมเนียมเบื้องต้นสำหรับการยื่นคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศหนึ่งคำขอ

(1) เครื่องหมายขาว-ดำ 653 สวิสฟรังก์

(2) เครื่องหมายที่เป็นสี 903 สวิสฟรังก์

2) Supplementary Fee เป็นค่าธรรมเนียมสำหรับจำพวกสินค้า และ/หรือบริการคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศจะระบุจำพวกสินค้า และ/หรือบริการเพื่อขอจดทะเบียนก็จำพวกก็ได้ หากไม่เกิน 3 จำพวก ผู้จดทะเบียนจะชำระเพียงค่าธรรมเนียมเบื้องต้นเท่านั้น แต่หากเกิน 3 จำพวก จะต้องชำระค่าธรรมเนียมสำหรับจำพวกที่ 4 ขึ้นไป จำพวกละ 73 สวิสฟรังก์ อย่างไรก็ตามหากการชำระเพิ่มนี้เป็นผลจากการที่สำนักงานระหว่างประเทศสั่งให้ชำระเพิ่ม หรือแก้ไขรายการสินค้า หรือ

⁵⁴ เอกนรินทร์ มีดี, *เรื่องเดิม*, หน้า 41.

บริการให้ถูกต้อง ถ้าได้มีการชำระค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมหรือแก้ไขให้ถูกต้องภายในกำหนดเวลาที่กำหนด โดยกฎข้อบังคับแล้วจะไม่เป็นการลบล้างสิทธิในวันที่จดทะเบียนซึ่งได้ยื่นขอไว้เดิม แต่ถ้าไม่ชำระค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมหรือแก้ไขภายในกำหนดเวลาดังกล่าวจะถือว่าค่าของจดทะเบียนระหว่างประเทศนั้นได้ถูกละทิ้ง⁵⁵

3) Complementary Fee เป็นค่าธรรมเนียมเสริมสำหรับประเทศที่ระบุเพื่อขอจดทะเบียนให้ขยายความคุ้มครองไปถึงประเทศสมาชิกอื่นๆ ค่าของจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศจะระบุประเทศเพื่อขอจดทะเบียนก็ประเทศก็ได้ ประเทศละ 73 สวิสฟรังก์

4) Individual Fee เป็นค่าธรรมเนียมเฉพาะประเทศ⁵⁶ เป็นค่าธรรมเนียมที่ประเทศภาคีสมาชิกบางประเทศสงวนสิทธิเรียกเก็บเอง ประเทศที่ระบุเพื่อขอจดทะเบียนมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งค่าธรรมเนียมสำหรับจำพวกสินค้า และ/หรือบริการ และค่าธรรมเนียมสำหรับประเทศที่ระบุเพื่อขอจดทะเบียนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีสิทธิแสดงเจตนาขอเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเฉพาะประเทศตนก็ได้ โดยกำหนดเป็นค่าธรรมเนียมเสริม (Complementary Fee) สำหรับการระบุประเทศเป็นค่าธรรมเนียมเฉพาะของตนเอง (Individual Fee) แทนค่าธรรมเนียม 73 สวิสฟรังก์ก็ได้ แต่ทั้งนี้ จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมสูงกว่าที่เรียกเก็บสำหรับการจดทะเบียนภายในประเทศมิได้ สำหรับในกรณี การยื่นคำขอจดทะเบียนภายใต้พิธีสารมาดริดซึ่งเปิดโอกาสให้ประเทศภาคีสมาชิกสามารถกำหนดค่าธรรมเนียมระบุประเทศเฉพาะของตนเองได้ ก็จะต้องใช้ค่าธรรมเนียมที่กำหนดเฉพาะดังกล่าวแทนค่าธรรมเนียม 73 สวิสฟรังก์⁵⁷ ทั้งนี้ มีข้อเสียคือ ผู้จดทะเบียนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเยอะ ตามจำนวนที่แต่ละประเทศกำหนดไว้ ซึ่งแตกต่างกันไป

นอกจากค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีค่าธรรมเนียมอื่นๆ เช่น ค่าธรรมเนียมการต่ออายุทะเบียน การเปลี่ยนแปลงรายการในทะเบียน การขยายความคุ้มครองโดยระบุประเทศที่ขอจดทะเบียนเพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงรายการในทะเบียนบางประการไม่มีการเก็บค่าธรรมเนียมเช่น การตั้งหรือเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกตัวแทนจดทะเบียน และการขอเพิกถอนทะเบียน เป็นต้น

ผู้จดทะเบียนจะชำระค่าธรรมเนียมดังกล่าวข้างต้น โดยตรงต่อสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศ หรือจะชำระผ่านสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดก็ได้ หากสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดตกลง

⁵⁵ สมศักดิ์ พณิชยกุล, *เรื่องเดิม*, หน้า 36.

⁵⁶ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, *ค่าธรรมเนียมการยื่นคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศ*, ค้นวันที่ 24 มกราคม 2557 จาก http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_content&task=view&id=613&Itemid=331

⁵⁷ พรหมมินทร์ วงศ์รัตน์, *เรื่องเดิม*, หน้า 71.

ยินยอมที่จะทำเช่นนั้น⁵⁸ อย่างไรก็ตาม ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศซึ่งมีประเทศต้นกำเนิดเป็นประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุดตามรายชื่อที่กำหนดโดยองค์การสหประชาชาติ จะได้รับส่วนลด 10% จากอัตราค่าธรรมเนียมพื้นฐานตามที่กำหนดไว้⁵⁹

4.3.3 ผลของการจดทะเบียน

หากเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริดผู้ประกอบการหรือผู้ส่งออกก็จะได้รับประโยชน์ที่จะสามารถยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เพื่อขอรับความคุ้มครองในประเทศต่างๆ ได้หลายประเทศ ในคราวเดียวกัน หรือขยายการจดทะเบียนไปยังประเทศอื่นๆ อีกในภายหลังโดยเสียค่าธรรมเนียมเหมือนกับที่ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศในครั้งแรก กล่าวคือ เสียค่าธรรมเนียมเบื้องต้นและเสียค่าธรรมเนียมสำหรับประเทศที่ระบุขอรับความคุ้มครอง ส่วนวันที่เริ่มได้รับความคุ้มครองคือ วันที่บันทึกว่าเป็นวันที่ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศเพิ่มเติมนั่นเอง⁶⁰ การยื่นคำขอจดทะเบียนนั้นทำได้โดยการยื่นคำขอเพียงคำขอเดียวผ่านสำนักทะเบียนประเทศของตน ใช้เพียงภาษาเดียว (อังกฤษ ฝรั่งเศส หรือสเปน) โดยขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้โดยสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิด และเสียค่าธรรมเนียมเพียงครั้งเดียว ซึ่งก็จะทำให้ได้รับความสะดวก รวดเร็วในการยื่นคำขอจดทะเบียน และประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางอีกด้วย โดยทะเบียนเครื่องหมายดังกล่าวได้รับความคุ้มครองเสมือนหนึ่งเป็นทะเบียนที่ได้รับการจดทะเบียนตามกฎหมายของประเทศที่ได้ระบุเพื่อขอจดทะเบียนนั้นๆ โดยถือว่าได้รับความคุ้มครองตั้งแต่วันจดทะเบียนระหว่างประเทศ (ในกรณีที่มีการระบุขอรับความคุ้มครองภายหลัง จะถือเอาวันที่ระบุขอรับความคุ้มครองในภายหลัง) หากไม่มีการแจ้งการปฏิเสธชั่วคราวแก่สำนักงานระหว่างประเทศภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้หรือมีการเพิกถอนคำสั่งปฏิเสธในภายหลัง เครื่องหมายการค้าก็จะได้รับความคุ้มครองในภาคีที่ถูกระบุขอรับความคุ้มครองเช่นเดียวกับเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนโดยสำนักงานทะเบียนในภาคีร่วมสัญญารายนั้น คำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศหนึ่งคำขอเปรียบได้กับการยื่นคำขอภายในประเทศหลายๆ ประเทศ แม้จะเป็นการจดทะเบียนเพียงทะเบียนเดียวแต่ภาคีร่วมสัญญาที่ผู้ยื่นคำขอระบุขอรับความคุ้มครองบางรายอาจปฏิเสธการให้ความคุ้มครองหรืออาจให้ความคุ้มครองเพียงบางส่วนหรือความ

⁵⁸ บุญมา เตชะวณิช, *เรื่องเดิม*, หน้า 28.

⁵⁹ องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก, *ความตกลงมาดริดว่าด้วยการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศและพิธีสารที่เกี่ยวข้องกับความตกลง วัตถุประสงค์ ลักษณะสำคัญ ข้อดี* (กรุงเทพมหานคร: กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2557), หน้า 8.

⁶⁰ Denis Cohen, *The International Registration of Marks under The Madrid Protocol* (Bangkok: n.p., 2005).

คุ้มครองอาจถูกเพิกถอนในบางภาคี ทำนองเดียวกันอาจมีการโอนเครื่องหมายการค้าแก่เจ้าของรายใหม่ โดยให้ผลเฉพาะเพียงในบางภาคีก็ได้ หรือการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศอาจมีผลไม่สมบูรณ์ (เช่น จากการไม่ใช่เครื่องหมายการค้า) ในภาคีที่ถูกระบุขอรับความคุ้มครองในหนึ่งภาคีหรือมากกว่านั้น ทั้งนี้ ผู้ทรงสิทธิจะต้องดำเนินการในกรณีที่มีการละเมิดเครื่องหมายการค้า ที่ได้จดทะเบียนระหว่างประเทศในแต่ละภาคีที่เกี่ยวข้องเอง⁶¹ นอกจากนี้ ผู้ประกอบการยังสามารถยื่นคำขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการทะเบียนเครื่องหมายการค้าในส่วนของความเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า ชื่อหรือที่อยู่เจ้าของเครื่องหมายการค้า การโอนสิทธิความเป็นเจ้าของทั้งหมดหรือบางส่วน และการจำกัดรายการสินค้าหรือบริการที่จดทะเบียนไว้ได้ตามมาตรา 9 โดยยื่นคำขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพียงคำขอเดียว แต่มีผลถึงทะเบียนเครื่องหมายการค้าของทุกประเทศที่รับจดทะเบียนไว้⁶² และจ่ายค่าธรรมเนียมเพียงครั้งเดียว นอกจากนี้จะมีวันสิ้นอายุเพียงวันเดียว และมีเพียงทะเบียนเดียวที่ต้องต่ออายุ⁶³ รวมถึงสามารถต่ออายุทะเบียนดังกล่าวได้ในภายหลัง ซึ่งสะดวกและประหยัดค่าใช้จ่ายกว่าการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นรายประเทศ

4.3.4 อายุและการต่ออายุการจดทะเบียน

อายุความคุ้มครอง 10 ปี นับตั้งแต่วันรับจดทะเบียน และต่ออายุได้อีกคราวละ 10 ปี นับแต่วันสิ้นอายุ อย่างไรก็ตามก่อนวันสิ้นอายุ 6 เดือน สำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศจะมีหนังสือแจ้งเจ้าของเครื่องหมายการค้าและตัวแทนให้ทำการต่ออายุความคุ้มครอง ในกรณีที่ต่ออายุความคุ้มครองไม่ทันเจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถที่จะขอขยายเวลาในการยื่นคำขอต่ออายุความคุ้มครองได้อีก 6 เดือน แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มร้อยละ 50 ของค่าธรรมเนียมเบื้องต้น (Basic Fee) ทั้งนี้ สามารถต่ออายุเฉพาะบางประเทศ หรือทุกประเทศที่ได้รับความคุ้มครองก็ได้

โดยปกติสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศจะมีหนังสือแจ้งอย่างไม่เป็นทางการเกี่ยวกับการต่ออายุทะเบียนไปยังเจ้าของทะเบียนหรือตัวแทนจดทะเบียนประมาณ 6 เดือนก่อนวันสิ้นอายุทะเบียน แต่เนื่องจากการแจ้งดังกล่าวเป็นเพียงการแจ้งอย่างไม่เป็นทางการเท่านั้น จึงไม่อาจยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัวในกรณีที่มีได้มีการต่ออายุทะเบียนภายในกำหนดเวลา

คำขอต่ออายุทะเบียนจะได้รับอนุญาตโดยไม่มี การตรวจสอบในเนื้อหาสาระอีก เมื่อมีการต่ออายุแล้วเลขทะเบียนก็ยังคงเป็นเลขทะเบียนเดิม หากเป็นการต่ออายุครั้งแรกจะใช้อักษรโรมันตัว R นำหน้าเลขทะเบียนนั้น แต่หากเป็นการต่ออายุครั้งที่สองก็จะใช้ 2R นำหน้าเลขทะเบียนและเปลี่ยนตัวเลข

⁶¹ องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก, *เรื่องเดิม*, หน้า 11.

⁶² ก้องภพ รัตนสุด, *เรื่องเดิม*, หน้า 40.

⁶³ องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก, *เรื่องเดิม*, หน้า 16.

ข้างหน้าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ สำหรับการต่ออายุครั้งต่อไป การต่ออายุทะเบียนทำได้โดยการยื่นคำขอต่อทะเบียนเพียงครั้งเดียวก็สามารถจะต่ออายุทะเบียนครอบคลุมถึงประเทศที่ได้จดทะเบียนไว้แต่เดิมทั้งหมดหรือจะขอต่ออายุทะเบียนแต่เพียงบางประเทศก็ได้ แต่จะต่ออายุเพื่อครอบคลุมถึงสินค้า และ/หรือบริการแต่เพียงบางส่วนก็ได้ ในกรณีหลังนี้เจ้าของทะเบียนจะต้องขอแก้ไขรายการในทะเบียนโดยการตัดรายการสินค้า และ/หรือบางบริการที่ไม่ประสงค์จะขอต่ออายุเสียก่อน และพร้อมกันกับการขอต่ออายุ ในกรณีที่มีการต่ออายุครอบคลุมถึงเพียงบางประเภทที่ได้จดทะเบียนไว้แต่เดิม สำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศจะแจ้งให้สำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดของประเทศที่ไม่มีการต่ออายุทะเบียนทราบ อย่างไรก็ตาม ภายใน 6 เดือนนับแต่วันสิ้นอายุทะเบียน เจ้าของทะเบียนอาจเปลี่ยนใจขอต่ออายุทะเบียนสำหรับประเทศที่เคยตัดสินค้าไม่ต่ออายุทะเบียนไปแล้วก็ได้ ทั้งนี้ ต้องชำระค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมในลักษณะคล้ายค่าปรับร้อยละ 50 ของค่าธรรมเนียมเบื้องต้น ทั้งนี้ ค่าธรรมเนียมสำหรับการต่ออายุทะเบียนให้ชำระโดยตรงต่อสำนักทะเบียนระหว่างประเทศหรืออาจชำระผ่านสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดก็ได้ หากสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดตกลงยินยอมที่จะกระทำเช่นนั้น⁶⁴ การต่ออายุทะเบียนดังกล่าวจะบันทึกในทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศ และประกาศในหนังสือประกาศโฆษณาเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาฝรั่งเศสหรือภาษาสเปน

ทั้งนี้ ในปัจจุบันสหภาพยุโรปอันเป็นองค์กรระหว่างประเทศได้เข้าร่วมเป็นภาคีพิธีสารมาดริดเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2547 ส่งผลให้ประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปเป็นภาคีพิธีสารมาดริดโดยอัตโนมัติ⁶⁵

4.4 เปรียบเทียบระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริดกับระบบเครื่องหมายการค้าประชาคม

การที่ประเทศใดประเทศหนึ่งจะเข้าเป็นสมาชิกของความตกลง ข้อตกลงใดๆ อนุสัญญา หรือสนธิสัญญา ประเทศนั้นๆ จะต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนถี่เสียก่อนว่าการเข้าเป็นสมาชิกดังกล่าวจะคุ้มค่าหรือไม่ มีผลประโยชน์ได้เสียอย่างไรบ้าง รวมถึงต้องคำนึงถึงผลประโยชน์โดยรวมที่คนส่วนใหญ่ในประเทศจะได้รับ มิเช่นนั้นอาจเป็นการเอื้อประโยชน์แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จนอาจเป็นอุปสรรคหรือโทษต่อบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งในภาคเดียวกันหรือภาคอื่น ตลอดจนประเทศชาติก็ได้ ซึ่งประโยชน์ได้เสียนี้อาจมิใช่เพียงตัวเงินเท่านั้น แต่อาจเป็นภาพลักษณ์ของประเทศชาติ การเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ การฝึกอบรม การเพิ่มพูนประสบการณ์ใหม่ๆ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึงศักยภาพของประเทศตนว่า

⁶⁴ บุญมา เตชะวณิช, *เรื่องเดิม*, หน้า 33.

⁶⁵ พรหมมินทร์ วงศ์รัตน์, *เรื่องเดิม*, หน้า 74.

มีความพร้อมที่จะสามารถพัฒนากฎหมาย บุคลากร ทรัพยากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้จากการเข้าเป็นสมาชิกหรือไม่ เพียงใด

การเข้าเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น มีแผนการดำเนินงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียนที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ต้องเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริด ภายในปี พ.ศ. 2558 อันเป็นระบบการจดทะเบียนที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ให้สามารถยื่นคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศเพียงครั้งเดียว แต่สามารถได้รับความคุ้มครองในประเทศสมาชิกที่ระบุขอรับความคุ้มครองไว้ ซึ่งจำต้องพิจารณาตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าภายในประเทศที่ขอรับความคุ้มครองนั้นๆ ไว้เสียก่อน อย่างไรก็ตาม ยังมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอีกระบบหนึ่ง อันเป็นระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบกลุ่มประเทศที่เรียกว่า ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม อันเป็นระบบการจดทะเบียนที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ให้สามารถยื่นคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศเพียงครั้งเดียว แต่สามารถได้รับความคุ้มครองได้ทุกประเทศสมาชิก การต่ออายุทะเบียนเพียงครั้งเดียวแต่ได้รับความคุ้มครองครอบคลุมทุกประเทศสมาชิกเนื่องจากวันสิ้นอายุมีวันเดียว จึงมีเพียงทะเบียนเดียวที่ต้องต่ออายุ โดยใช้ภาษาเดียว เสียค่าธรรมเนียมเพียงครั้งเดียว เป็นต้น ซึ่งถือเป็นการทำให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของภูมิภาคเป็นเอกภาพเพื่อสร้างความเสมอภาคให้เกิดขึ้นกับทุกประเทศสมาชิก ทั้งนี้ หากจะมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมโดยมีสหภาพยุโรปเป็นแม่แบบนั้น จำเป็นต้องพิจารณาถึงสาเหตุ วัตถุประสงค์การเข้าร่วมเป็นสหภาพยุโรปที่มีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม ศึกษาจากประสบการณ์ของสหภาพยุโรปแล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมถึงการพิจารณาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เหมือนหรือแตกต่างจากประเทศนั้นๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยต้องคำนึงถึงทั้งประโยชน์และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเปรียบเทียบกัน ความพร้อมในการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสภาพลักษณะของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วย ทั้งนี้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทำการศึกษาร่วมกัน เพื่อให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองอันเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป อันจะเป็นแรงจูงใจให้เกิดการค้าการลงทุนมากขึ้นในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประเทศไทยสามารถที่จะพัฒนาระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าให้เป็นแบบกลุ่มในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ ดังเช่นที่สหภาพยุโรปมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมอันนำมาซึ่งประโยชน์ในหลากหลายด้าน อย่างไรก็ตาม การที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กำหนดให้ปี พ.ศ. 2558 ต้องเข้าเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริด ก็จะเป็นส่วนช่วยเสริมระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าให้แก่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เป็นอย่างดี อันช่วยลดปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้า

ทั้งยังเป็นการป้องกันการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมได้อีกทางหนึ่งด้วย เนื่องจากการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระบบมาดริดเป็นอีกระบบหนึ่งที่เอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการสามารถยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าครั้งเดียวแต่สามารถระบุขอรับความคุ้มครองได้ในหลายๆ ประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริด โดยมีอัตราค่าธรรมเนียมในการขอรับความคุ้มครองที่ประหยัดและใช้ระยะเวลาในการขอรับความคุ้มครองที่น้อยกว่า เป็นระบบที่มีความยืดหยุ่น มีการบริหารจัดการความคุ้มครองที่สะดวก กล่าวคือ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการทางทะเบียนสามารถทำได้โดยผ่านขั้นตอนเพียงขั้นตอนเดียว หากต้องการต่ออายุก็สามารถต่อเพียงทะเบียนเดียว แต่มีผลคุ้มครองในหลายๆ ประเทศที่เคยขอรับความคุ้มครองไว้ รวมถึงโอนการจดทะเบียนในภาคีบางราย โอนเฉพาะสินค้าหรือบริการบางรายการ หรือจำกัดรายการสินค้าและบริการสำหรับในภาคีบางราย ระบบนี้ก็มีบทบัญญัติที่ผ่อนปรนให้ทำเช่นนั้นได้ ทะเบียนระหว่างประเทศยังมีข้อดีต่อสำนักเครื่องหมายการค้าด้วย กล่าวคือ ภาคีสมาชิกไม่ต้องตรวจสอบว่าคำขอถูกต้องตามข้อกำหนดเกี่ยวกับเอกสารหรือไม่ หรือจำแนกประเภทสินค้าและบริการ หรือประกาศโฆษณาเครื่องหมายการค้า และสำนักงานของภาคีสมาชิกจะได้รับค่าตอบแทนการปฏิบัติงานตามระบบนี้ สำนักระหว่างประเทศจะส่งค่า ธรรมเนียมเฉพาะรายให้กับสำนักงานของภาคีที่ได้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมประเภทนี้ หรือในกรณีที่ไม่ได้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมเฉพาะราย สำนักระหว่างประเทศจะแจกจ่ายค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม (คือค่าธรรมเนียมประเทศ Complementary Fee และ Supplementary Fee) ทุกปีตามจำนวนการระบุขอรับความคุ้มครองในแต่ละภาคีสมาชิก หากแผนกจดทะเบียนระหว่างประเทศปิดรอบระยะเวลาบัญชีสองปีโดยมีกำไร สำนักงานระหว่างประเทศก็จะแบ่งปันผลกำไรให้แก่ภาคีสมาชิก⁶⁶ นอกจากนี้ ยังมีข้อดีอื่นๆ อีกมากมาย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าระบบการจดทะเบียนสองระบบนี้จะมีความแตกต่างกันในหลากหลายด้าน แต่หากพิจารณาอย่างถ่วงถ่วงแล้ว ระบบทั้งสองมีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการที่จะผสมผสานการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศสมาชิกให้เป็นหนึ่งเดียวกัน ระบบการจดทะเบียนสองระบบนี้ หากมีการนำไปใช้อย่างรอบคอบจะสามารถเป็นส่วนเติมเต็มซึ่งกันเพื่อให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น มากกว่าการที่จะเลือกรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเพียงระบบหนึ่งระบบใด⁶⁷ ซึ่งจะเห็นได้จากกรณีที่สหภาพยุโรปที่นอกจากจะมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมาย

⁶⁶ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, พิธีสารเกี่ยวกับความตกลงกรุงมาดริดเกี่ยวกับการจดทะเบียนระหว่างประเทศของเครื่องหมาย, ค้นวันที่ 14 ตุลาคม 2557 จาก <http://dl.Parliament.go.th/handle/lirt/324692>

⁶⁷ Ruth Annand and Helen Norman, **Guide to the Community Trade Mark** (Great Britain: Black Stone Press, 1998), p. 260.

การค้าประชาคมแล้ว ยังได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริดอีกด้วย โดยยังไม่พบว่ามีปัญหาอันเกิดจากการให้ความคุ้มครองที่ซ้ำซ้อนแต่ประการใด การเชื่อมโยงระหว่างระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด และระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น ก่อให้มีการเชื่อมต่อที่เกิดผลดีถึงประเทศสมาชิกของระบบการจดทะเบียนทั้งสองระบบที่สามารถใช้ฐานการจดทะเบียนจากประเทศตนหรือประเทศภาคีสมาชิกให้สามารถได้รับความคุ้มครองในประเทศต่างๆ ได้มากขึ้นนั่นเอง ทั้งนี้ เพื่อลดอุปสรรคและความไม่เท่าเทียมกันในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในแต่ละประเทศ และยังสอดคล้องกับการค้ายุคปัจจุบันที่เป็นยุคการค้าเสรี

ดังนั้น หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเข้าเป็นสมาชิกของพิธีสารมาดริด ในปี พ.ศ. 2558 นี้ ย่อมเป็นการส่งเสริมให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เป็นสากลในภูมิภาคอาเซียนได้เป็นอย่างดี และยังสามารถเชื่อมต่อกับความคุ้มครองนั้นให้ได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในกลุ่มสหภาพยุโรปได้อีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมอาเซียนด้วยแล้ว ก็จะเป็นส่วนช่วยเสริมให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในภูมิภาคอาเซียนมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อันเป็นการป้องกันปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้าและการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมได้ นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับภูมิภาคอาเซียนอีกทางหนึ่งด้วย อันเป็นแนวทางเพื่อส่งเสริมการค้า การลงทุนในภูมิภาคอาเซียนให้มีเศรษฐกิจที่ดีนำมาใช้พัฒนาภูมิภาคอาเซียนต่อไป

4.4.1 ความหมายและขอบเขตของคำว่า “เครื่องหมายการค้า”

ความหมายและขอบเขตของคำว่า “เครื่องหมายการค้า” ตามระบบการจดทะเบียนแบบพิธีสารมาดริด

พิธีสารมาดริด ปี ค.ศ. 1989 ได้ลดปัญหาที่เกิดขึ้นในข้อตกลงมาดริด โดยพิธีสารมาดริดกำหนดให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถจดทะเบียนในประเทศต้นกำเนิด และหากต้องการได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าภายในประเทศสมาชิกที่ตนต้องการ สามารถยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพียงครั้งเดียว ใช้ภาษาเดียว โดยเครื่องหมายการค้าที่ขอรับความคุ้มครองตามระบบนี้จะต้องถูกตรวจสอบจากกฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่ขอรับความคุ้มครอง หากเครื่องหมายการค้าดังกล่าวไม่ถูกปฏิเสธการขอรับความคุ้มครอง เครื่องหมายการค้าดังกล่าวก็จะถูกรวมเป็นส่วนหนึ่งของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ แต่หากการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศต้นกำเนิดถูกเพิกถอนภายใน 5 ปีแรกของการจดทะเบียนระหว่างประเทศ ก็จะส่งผลให้ไม่สามารถได้รับความคุ้มครองในประเทศสมาชิกอื่นด้วย แต่อย่างไรก็ดี ยังสามารถขอรับความคุ้มครองแยกทีละประเทศได้

ระบบมาตรฐานต่างได้ให้ความหมายของคำว่า “เครื่องหมาย” หมายถึง เครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้า หรือเครื่องหมายบริการ⁶⁸

เนื่องด้วยระบบมาตรฐานอยู่ภายใต้การดูแลและบริหารงานขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization: WIPO) ซึ่งองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกได้ให้ความหมายของคำว่า “เครื่องหมายการค้า” หมายถึง สัญลักษณ์ที่สามารถใช้แยกความแตกต่างของสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการหนึ่งออกจากอีกผู้ประกอบการหนึ่งได้ ซึ่งไม่ว่าจะเป็น คำ ตัวอักษร ตัวเลข ภาพวาด ภาพ รูปร่าง สี ฉลาก รวมถึงการประกอบกันของสิ่งเหล่านี้ ต่างใช้เป็นเครื่องหมายได้สำหรับเสียงหรือกลิ่นนั้น หากสามารถใช้แยกความแตกต่างของสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการหนึ่งออกจากอีกผู้ประกอบการหนึ่งได้ ในบางประเทศจะยอมให้มีการจดทะเบียนเสียงหรือกลิ่นเป็นเครื่องหมายเช่นกัน⁶⁹

ความหมายและขอบเขตของคำว่า “เครื่องหมายการค้า” ตามระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม

ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นระบบที่ทำให้การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นหนึ่งเดียว โดยให้ความคุ้มครองทั่วทั้งสหภาพยุโรป ด้วยการยื่นสมัครเพียงครั้งเดียวของเจ้าของเครื่องหมาย หากเครื่องหมายการค้าได้รับการจดทะเบียนจะทำให้การจดทะเบียนเครื่องหมายดังกล่าวได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งสหภาพยุโรป

OHIM ได้ให้ความหมายของเครื่องหมายการค้าไว้ว่า เครื่องหมายการค้าเป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่ทำหน้าที่แยกแยะสินค้าและบริการของผู้ประกอบการรายหนึ่งออกจากผู้ประกอบการรายอื่นๆ ได้ เครื่องหมายการค้าอาจประกอบด้วยเครื่องหมายใดๆ รวมถึงคำ ตรา สัญลักษณ์หรือสิ่งที่มีลักษณะบ่งชี้อื่นๆ ซึ่งสามารถแสดงออกมาเป็นภาพ เครื่องหมายการค้านั้นประกอบด้วยสิ่งต่างๆ เช่น รูปร่างหรือรูปทรงของสินค้า บรรจุภัณฑ์ เสียงและกลิ่น เป็นต้น⁷⁰

⁶⁸ Guide to the International Registration of Marks under the Madrid Agreement and the Madrid Protocol, Retrieved October 1, 2014 from <http://www.wipo.int/export/sites/www/madrid/en/guide/pdf/guide.pdf>

⁶⁹ องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก, **พิธีสารมาดริด**, ค้นวันที่ 1 ตุลาคม 2557 จาก http://www.wipo.int/madrid/en/faq/trademarks.html#P3_21

⁷⁰ Office of Harmonization in the International Market (Trade Marks and Designs), **What is a Trademark?**, Retrieved November 25, 2014 from <http://oami.europa.eu/ows/rw/pages/CTM/trademark.en.do>

OHIM ได้ให้ความหมายของเครื่องหมายการค้าประชาคมว่าเป็น เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนเพื่อใช้บังคับในประเทศกลุ่มสมาชิกสหภาพยุโรปโดยต้องขอจดทะเบียนกับ OHIM และบังคับใช้ภายใต้ระเบียบข้อบังคับ CTM Regulations หรือ CTMR⁷¹

เครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นทางเลือกแก่ประเทศต่างๆ เกี่ยวกับการเลือกระบบเครื่องหมายการค้า โดยผู้ที่จดทะเบียนจะได้รับสิทธิพิเศษในการได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าทั่วทั้งสหภาพยุโรป เครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าหรือบริการ และอาจประกอบไปด้วยสัญลักษณ์ใดๆ ที่สามารถแสดงได้โดยชัดเจน เป็นคำที่บ่งเฉพาะ ชื่อเฉพาะตัว การออกแบบ ตัวอักษร ตัวเลข รูปร่างของสินค้าหรือหีบห่อ ซึ่งต้องเป็นสัญลักษณ์ที่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่าสินค้าหรือบริการของกิจการหนึ่ง แตกต่างจากสินค้าหรือบริการของกิจการอื่นๆ ได้⁷²

ในมาตรา 4 ของข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคม ได้ให้ความหมายของเครื่องหมายการค้าประชาคมว่าสิ่งที่จะเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคมอาจประกอบไปด้วย สัญลักษณ์ใดๆ ที่สามารถแสดงได้โดยชัดเจน เป็นคำที่บ่งเฉพาะ ชื่อเฉพาะตัว การออกแบบ ตัวอักษร ตัวเลข รูปร่างของสินค้าหรือหีบห่อ ซึ่งต้องเป็นสัญลักษณ์ที่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่าสินค้าหรือบริการของกิจการหนึ่ง แตกต่างจากสินค้าหรือบริการของกิจการอื่นๆ ได้⁷³

4.4.2 ลักษณะของเครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้

ลักษณะของเครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้ตามระบบการจดทะเบียนแบบพิธีสารมาดริด

พิธีสารมาดริด ไม่มีบทบัญญัติในพิธีสารมาดริดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าที่ขอจดทะเบียนระหว่างประเทศได้ ดังนั้น โดยหลักการ เครื่องหมายใดๆ ที่อาจจดทะเบียนได้ในประเทศต้นกำเนิดของทะเบียนรากฐาน หรือคำขอจดทะเบียนรากฐานย่อมขอจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศได้⁷⁴

⁷¹ ศักดิ์ชาย สุนทรธนาภิรมย์, *เรื่องเดิม*, หน้า 71.

⁷² Emily Bolton, *Defining Genuine Use Requirements of Community Trade Marks in Light of an Expanding European Union*, Retrieved October 2, 2013 from http://www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/wipo_ipr_ge_11/wipo_ipr_ge_11_topic3.pdf

⁷³ Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009 on the Community Trade Mark

⁷⁴ พรหมมินทร์ วงศ์รัตน์, *เรื่องเดิม*, หน้า 84.

โดยทั่วไปผู้จดทะเบียนสามารถยื่นคำขอจดทะเบียนได้ทั้งเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง และเครื่องหมายร่วมผ่านระบบมาดริดได้ แต่สำหรับเครื่องหมายการค้า บางประเภท เช่น เครื่องหมายที่เป็นกลิ่น (Scent Mark) หรือเครื่องหมายการค้าที่เป็นเสียง (Sound Mark) เครื่องหมายที่เป็นรูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุ (Shape Mark) เครื่องหมายการค้าที่เป็นภาพสามมิติ (Hologram Mark) ผู้จดทะเบียนควรตรวจสอบให้แน่ใจว่ากฎหมายภายในประเทศที่ผู้จดทะเบียนต้องการขอรับความคุ้มครองนั้นให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายประเภทนั้นหรือไม่เสียก่อน เพื่อป้องกันไม่ให้ชำระค่าธรรมเนียมโดยเสียเปล่า ทั้งนี้ การยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายประเภทพิเศษเหล่านี้ก็อยู่ภายใต้เงื่อนไขเช่นเดียวกับการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประเภทอื่นๆ ว่าเครื่องหมายนั้นจะต้องได้รับการจดทะเบียนแล้ว หรือได้มีการยื่นคำขอจดทะเบียนไว้ ณ สำนักงานต้นทางแล้ว⁷⁵ โดยยังไม่จำเป็นต้องได้รับการจดทะเบียนในประเทศนั้นก่อน

ลักษณะของเครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้ตามระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม

เครื่องหมายการค้าเป็นสัญลักษณ์แทนตัวของเจ้าของเครื่องหมายการค้า เพื่อให้ทราบถึงแหล่งกำเนิด ที่มาของสินค้าหรือบริการนั้นๆ รวมถึงสามารถบ่งบอกถึงคุณภาพของสินค้าหรือบริการที่ใช้ เครื่องหมายการค้านั้นได้อีกด้วย โดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าจะมีสิทธิใช้เครื่องหมายการค้าได้แต่เพียงผู้เดียว และยังมีโอกาสโอนหรืออนุญาตให้ผู้อื่นใช้เครื่องหมายการค้าแทนตนได้ หากมีการละเมิดเครื่องหมายการค้าด้วยการนำไปใช้โดยมิได้รับอนุญาต เจ้าของเครื่องหมายการค้ามีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งและสามารถดำเนินคดีอาญาตามความผิดที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้น การสร้างสรรค์และรักษาไว้ซึ่งเครื่องหมายการค้าจึงนำมาซึ่งผลประโยชน์ทางพาณิชย์แก่เจ้าของเครื่องหมายการค้า อย่างไรก็ตาม การสร้างความจดจำให้เกิดแก่เครื่องหมายการค้าหนึ่งๆ นั้น จำเป็นต้องสร้างสรรค์เครื่องหมายให้มีลักษณะบ่งเฉพาะที่แตกต่างจากบุคคลอื่น โดยต้องมีลักษณะชัดเจนทางกายภาพ ชื่อสามัญทั่วไปของสินค้าหรือบริการที่ใช้โดยทั่วไปมิสามารถนำมาจดทะเบียนได้ ชื่อที่มีการบรรยายหรือทำให้สับสนหลงผิดในสินค้าหรือบริการของผู้บริการรายอื่นมักจะถูกปฏิเสธมิให้รับจดทะเบียน และต้องไม่มีเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายของบุคคลอื่น แต่หากเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับชื่อหรือเครื่องหมาย

⁷⁵ อุดมสิทธิ์ ภัทรวดีลักษณ์, การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศภายใต้พิธีสารมาดริด, ค้นวันที่ 25 กันยายน 2557 จาก http://www.ipthailand.go.th/dmdocuments/content_madrid.pdf

การค้าที่ได้จดทะเบียนไว้ก่อนแล้วนั้น มีลักษณะบ่งเฉพาะมากพอที่จะสามารถได้รับการจดทะเบียนได้⁷⁶ ทั้งนี้ ในมาตรา 4 ของข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคม ได้ให้ความหมายของเครื่องหมายการค้าประชาคมว่า สิ่งที่จะเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคมอาจประกอบไปด้วย สัญลักษณ์ใดๆที่สามารถแสดงได้โดยชัดเจน เป็นคำที่เฉพาะเจาะจง ชื่อเฉพาะตัว การออกแบบ ตัวอักษร ตัวเลข รูปร่างของสินค้าหรือหีบห่อ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของสินค้าหรือบริการ ของกิจการหนึ่งออกจากกิจการอื่นๆได้⁷⁷ อย่างไรก็ตาม รูปร่างของผลิตภัณฑ์และหีบห่อ รวมถึงสิ่งใดก็ตามที่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาอันมีลักษณะบ่งเฉพาะ สามารถได้รับการจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคมได้⁷⁸ กล่าวโดยสรุปก็คือ สัญลักษณ์ใดก็ตามที่สามารถแบ่งแยกความแตกต่างของสินค้าหรือบริการของแต่ละเจ้าของกิจการได้นั้นสามารถได้รับการจดทะเบียนได้ รวมถึงรูปร่างของสินค้า หีบห่อ สี และเสียงด้วยเช่นกัน⁷⁹

มาตรา 4 ของข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า กำหนดเงื่อนไขของเครื่องหมายการค้าที่จะได้รับการจดทะเบียนไว้ 2 ประการ คือ เงื่อนไขประการแรกเครื่องหมายจะต้องมีลักษณะชัดเจนทางกายภาพ และเงื่อนไขประการที่สองเครื่องหมายการค้าของสินค้าหรือบริการของเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้นมีลักษณะที่แตกต่างจากบุคคลอื่น

ผู้ขอจดทะเบียนที่อาศัยอยู่ในยุโรป หรือผู้ที่มีสถานที่ตั้งธุรกิจหลักในยุโรป หรือมีการก่อตั้งทางการค้าและอุตสาหกรรมในยุโรปไม่จำเป็นต้องมีตัวแทนทางวิชาชีพในการขอจดทะเบียน กล่าวคือไม่ว่าบุคคลใดก็สามารถที่จะยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมได้ ส่วนผู้สมัครที่มีคุณสมบัติไม่ครบตามหลักเกณฑ์จำต้องมีตัวแทนที่เป็นนักกฎหมายที่ได้รับการรับรองจากหนึ่งในรัฐ

⁷⁶ JMTC Trademark Protection, **CTM Distinctive Character**, Retrieved February 8, 2013 from <http://www.communitytrademark.nl/communitytrademarkdistinctivecharacter.html>

⁷⁷ Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009 on the Community Trade Mark

⁷⁸ Ron Mascona, **Community Registered Designs vs. Earlier Community Trade Mark**, Retrieved February 28, 2013 from <https://www.dorsey.com/newsresources/publications/2011/01/community-registered-designs-vs-earlier-community>

⁷⁹ Mewburn ELLIS Intellectual Property, **Community Trade Marks - The Basics**, Retrieved February 27, 2013 from <http://www.mewburn.com/trade-marks/community-trade-marks/community-trade-marks-the-basics>

สมาชิกของสหภาพยุโรปหรือเป็นตัวแทนที่มาจากรายชื่อของสำนักงานเครื่องหมายการค้าและการออกแบบของสหภาพยุโรปมาดำเนินการขอจดทะเบียน การดำเนินการที่ไม่ต้องทำการนัดหมายตัวแทนให้สมัครให้ ทำได้โดยไม่ว่าบุคคลใดก็ตามสามารถยื่นใบคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมได้ ซึ่งสำนักงานเครื่องหมายการค้าและการออกแบบของสหภาพยุโรปจะไม่ตรวจสอบหนังสือมอบอำนาจ แต่จะต้องยื่นหนังสือมอบอำนาจต่อเมื่อสำนักงานเครื่องหมายการค้าและการออกแบบของสหภาพยุโรปหรือผู้ที่เกี่ยวข้องร้องขอ⁸⁰

ตั้งแต่วันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2551 การค้นหาเครื่องหมายการค้าประชาคมที่สำนักงานตัวแทนแห่งชาติจะกระทำได้ต่อเมื่อผู้ขอจดทะเบียนร้องขอและต้องจ่ายค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม สำนักงานเครื่องหมายการค้าและการออกแบบของสหภาพยุโรปจะทำการค้นหาเครื่องหมายการค้าประชาคมที่มีมาก่อนและ ผลการค้นหาที่ได้จะถูกส่งไปให้ผู้ขอจดทะเบียน โดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคมจะได้รับแจ้งถึงการค้นหานี้และชื่อเจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคมก็จะปรากฏว่า “อ้างถึง” ในผลการค้นหา อย่างไรก็ตาม สำนักงานเครื่องหมายการค้าและการออกแบบของสหภาพยุโรปจะไม่ได้ทำการตรวจสอบเครื่องหมายการค้าประชาคมที่ถูกปฏิเสธไว้ก่อนหน้านี้ (Relative Grounds) อย่างเป็นทางการ

ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น เป็นการบริหารงานไว้ที่ศูนย์เดียว หากเครื่องหมายการค้าใดที่ได้รับการคุ้มครองในฐานะเครื่องหมายการค้าประชาคมแล้ว จะสามารถจดทะเบียนได้ตามข้อกำหนดที่กำหนดไว้ในรัฐสมาชิกทั้งหมดในยุโรป แต่หากมีการปฏิเสธการยื่นขอจดทะเบียนในรัฐสมาชิกรัฐใดรัฐหนึ่งในยุโรป เครื่องหมายการค้าชิ้นนั้นจะไม่สามารถจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคมได้เลย แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนการจดทะเบียนไปเป็นการจดทะเบียนระหว่างประเทศในบางกรณี⁸¹

นอกจากเครื่องหมายที่มีลักษณะต้องห้ามมิให้รับจดทะเบียน (เช่น เครื่องหมายที่ขาดลักษณะบ่งเฉพาะ) จะถูกปฏิเสธในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแล้ว ยังมีกฎเกี่ยวกับการรับจดทะเบียนรูปร่างของเครื่องหมายอีกด้วย กล่าวคือ จะปฏิเสธเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าประชาคมที่ได้จดทะเบียนไว้ก่อน หรือมีความคล้ายคลึง เหมือนกันกับเครื่องหมายประจำชาติ

⁸⁰ International Trademark Association, **Trademark Basics - Community Trade Mark Fact Sheet**, Retrieved February 28, 2013 from <http://www.inta.org%2FTrademarkBasics%2FFactSheets%2FPages%2FCommunityTradeMarkFactSheet.aspx&h=IAQEJWS5X>

⁸¹ International Trademark Association, **Community Trade Mark Fact Sheet**, Retrieved February 28, 2013 from <http://www.inta.org/TrademarkBasics/FactSheets/Pages/CommunityTradeMarkFactSheet.aspx>

จะไม่สามารถรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมได้ รวมทั้งเครื่องหมายการค้าหรือสัญลักษณ์อื่นๆ ที่ใช้ในการค้าซึ่งไม่ได้จดทะเบียน แต่เจ้าของเครื่องหมายการค้าได้ยื่นคัดค้านเพื่อห้ามมิให้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านั้นๆ ไปได้สำเร็จ

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขสำคัญสำหรับการดำเนินการในเรื่องการคัดค้าน เรียกร้องสิทธิและยกเลิกสิทธิที่ OHIM ไม่อาจรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอย่างสิ้นเชิง (Absolute Grounds for Refusal) ก็ต่อเมื่อสัญลักษณ์นั้น

- 1) มีความเป็นสามัญ (Generic Meaning)
- 2) ไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะที่แตกต่าง (Distinctive Character) มีการอธิบายถึงคุณภาพ ปริมาณ และลักษณะอื่นๆ ของสินค้าและบริการ เช่น Fresh Each Day
- 3) ขัดแย้งกับหลักจริยธรรม เช่น ใช้คำไม่สุภาพ
- 4) หลอกลวงประชาชน
- 5) ระบุแหล่งกำเนิดผลิตภัณฑ์ที่ไม่ถูกต้อง
- 6) เป็นภาษาที่ใช้ทั่วไปในสังคมและในการปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ OHIM ยังปฏิเสธการจดทะเบียนให้แก่สัญลักษณ์ที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งกับผู้ขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับสัญลักษณ์ที่จดทะเบียนไว้ก่อนหน้านี้ โดยในการจดทะเบียนดังกล่าวมีค่าใช้จ่ายที่สำคัญตามประเภทของค่าธรรมเนียมเป็นเงินยูโร (Euro)⁸²

ทั้งนี้ ในมาตรา 7 (การปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอย่างสิ้นเชิง (Absolute Grounds for Refusal) ของข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคม ได้กำหนดห้ามมิให้รับจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคม ดังนี้

- 1) ห้ามมิให้นำสิ่งเหล่านี้มาจดทะเบียน
 - (a) สัญลักษณ์ที่มีได้เป็นไปตามที่มาตรา 4 ของข้อบังคับดังกล่าวกำหนดไว้
 - (b) เครื่องหมายการค้าที่ขาดลักษณะบ่งเฉพาะ
 - (c) เครื่องหมายการค้าใดที่ประกอบไปด้วย สัญลักษณ์หรือสิ่งที่เล็งถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้า การบริการในทางการค้า คุณภาพ จำนวน วัตถุประสงค์ คุณค่า แหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ เวลาในการผลิตสินค้าหรือที่เกี่ยวกับการบริการ หรือลักษณะอื่นของสินค้าหรือบริการนั้นๆ
 - (d) เครื่องหมายการค้าที่ประกอบไปด้วยสัญลักษณ์หรือสิ่งที่ปัจจุบันกลายมาเป็นภาษาทั่วไป หรือที่เป็นภาษาในการปฏิบัติทางการค้า
 - (e) สัญลักษณ์ที่ประกอบไปด้วย

⁸² ข่าวเศรษฐกิจ RYT9, ขอแสดงความยินดีกับผู้ประกอบการทุกท่าน (31 สิงหาคม 2542), ค้นวันที่ 26 มกราคม 2556 จาก <http://www.ryt9.com/s/ryt9/226020>

- (i) รูปร่างอันเป็นผลมาจากธรรมชาติในตัวของสินค้านั้นเอง
 - (ii) รูปร่างของสินค้า อันเป็นผลที่เกิดจากทางเทคนิคเป็นสำคัญ
 - (iii) รูปร่างอันเป็นสาระสำคัญของสินค้า
- (f) เครื่องหมายการค้าที่ต้องห้ามตามนโยบายของรัฐ เครื่องหมายที่อาจทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นการต่อต้าน หรือเป็นการดูหมิ่นในบางประเทศของสหภาพยุโรป⁸³ เครื่องหมายที่ขัดต่อผลประโยชน์สาธารณะหรือศีลธรรม
- (g) เครื่องหมายการค้าที่ทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดในความเป็นธรรมชาติ คุณภาพ หรือแหล่งที่มาของสินค้าหรือบริการ
- (h) เครื่องหมายการค้าที่ต้องห้ามมิให้รับจดทะเบียนตาม Article 6ter of the Paris Convention เช่น ธงชาติ
- (i) เครื่องหมายการค้าที่ประกอบไปด้วย เครื่องหมาย สัญลักษณ์ หรือตราประจำตระกูล นอกเหนือจากที่กล่าวไว้ในมาตรา Article 6ter of the Paris Convention และที่เป็นที่สนใจของสาธารณะ เว้นแต่จะได้รับการยินยอมจากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจอนุญาตให้ใช้ได้
- (j) เครื่องหมายการค้าของไวน์ที่ประกอบไปด้วย การระบุที่บ่งชี้ถึงแหล่งที่มา ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของไวน์
- (k) เครื่องหมายการค้าที่ประกอบไปด้วยการกำหนดแหล่งกำเนิดหรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ถูกจดทะเบียนตาม Council Regulation (EC) No 510/2006 of 20 March 2006 สำหรับการให้ความคุ้มครองถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ และการกำหนดแหล่งกำเนิดสำหรับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและของบริโภค เมื่อมันสอดคล้องกับที่ระบุไว้ในมาตรา 13 อันกล่าวถึงข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับสินค้าประเภทเดียวกัน ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการส่งภายหลังจากวันที่ยื่นต่อคณะกรรมการธิการ การยื่นคำร้องขอจดทะเบียนการกำหนดแหล่งกำเนิดและสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
- 2) ข้อกำหนดในการห้ามมิให้รับจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคมในข้อ 1 นั้น จะยังนำมาบังคับใช้ แม้ว่าจะมีการปฏิเสธการรับจดทะเบียนเพียงบางรัฐสมาชิก
- 3) ข้อ 1(b), (c) และ (d) จะไม่ใช่บังคับ หากปรากฏว่าเครื่องหมายการค้าของสินค้าหรือบริการนั้นมีลักษณะบ่งเฉพาะอันเป็นผลมาจากการใช้ที่ได้ถูกร้องขอให้มีการจดทะเบียน⁸⁴ กล่าวคือ ข้อห้ามต่างๆ เช่น การขาดลักษณะบ่งเฉพาะ มีลักษณะเป็นรูปร่างที่แสดงถึงลักษณะของสินค้า เป็น

⁸³ Mewburn ELLIS Intellectual Property, *op. cit.*

⁸⁴ Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009 on the Community Trade Mark

เครื่องหมายที่มีอยู่ทั่วไป หรืออาจก่อให้เกิดการสับสนหลงผิด จะไม่ถูกนำมาพิจารณา หากเครื่องหมายการค้านั้นมีลักษณะบ่งเฉพาะอันเป็นผลที่ได้จากการนำเครื่องหมายการค้านั้นไปใช้ ทำให้เครื่องหมายนั้นมี “ความหมายรอง” (ความหมายที่สอง)⁸⁵

มาตรา 8 การปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อน (Relative grounds for refusal)

1) เครื่องหมายการค้าที่ยื่นขอจดทะเบียนอันมีลักษณะดังต่อไปนี้ จะไม่ได้รับการคุ้มครอง หากมีการคัดค้านโดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อน

(a) หากเครื่องหมายการค้านั้นไปเหมือนกับเครื่องหมายการค้าและสินค้าหรือบริการที่มีมาก่อนหน้าที่ยื่นจดทะเบียนไว้และได้รับการคุ้มครองไว้แล้ว

(b) หากเครื่องหมายนั้น เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อน และเหมือนหรือคล้ายกับสินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อน อันก่อให้เกิดความสับสนแก่สาธารณชนในพื้นที่ที่เครื่องหมายการค้าที่มีอยู่ก่อนนั้นได้รับความคุ้มครอง

2) ตามวรรคที่ 1 เครื่องหมายการค้าที่มีอยู่ก่อนหมายถึง

(a) เครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ ซึ่งวันที่ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านั้นๆ ได้ยื่นขอก่อนวันที่ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม

(1) เครื่องหมายการค้าประชาคม

(2) เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในประเทศสมาชิก หรือในเบลเยียม เนเธอร์แลนด์ หรือลักเซมเบิร์ก ที่ Benelux Office เพื่อได้รับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

(3) เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนภายใต้ข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีผลในประเทศสมาชิก

(4) เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนภายใต้ข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีผลในประเทศประชาคม

(b) การยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่อ้างถึงในข้อ A) ภายใต้ข้อบังคับของการจดทะเบียนนั้น

(c) หากเครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้เป็นที่รับรู้โดยทั่วกันในสหภาพยุโรปว่า เครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้ยื่นจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคม หรือถูกอ้างสิทธิว่าได้ยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมไว้เป็นหน้านั้นแล้ว คำว่า “เป็นที่รู้ทั่วกัน” ใช้ในมาตรา 6 ทวิของอนุสัญญากรุงปารีส

⁸⁵ ศักดิ์ชาย สุนทรธนาภิรมย์, *เรื่องเดิม*, หน้า 73.

3) ในกรณีที่ตัวแทนไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของเครื่องหมายการค้า หากเจ้าของเครื่องหมายการค้าทำการคัดค้าน จะทำให้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวไม่ได้รับการจดทะเบียน เว้นแต่ตัวแทนสามารถพิสูจน์ได้ว่าตนสามารถทำเช่นนั้นได้

4) เครื่องหมายต่อไปนี้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายอื่นใดที่ใช้ในการค้า (More Than Mere Local Significance) มีสิทธิห้ามหรือคัดค้านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ไม่ให้เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่ตนใช้อยู่ก่อนนั้น โดยมีได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมหรือกฎหมายของประเทศสมาชิก ได้แก่

(a) เครื่องหมายที่เจ้าของเครื่องหมายการค้านั้นได้มาก่อนวันที่ยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม หรือวันที่มีการอ้างถึงสิทธิที่ได้มาก่อนวันที่ยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม

(b) เครื่องหมายที่เจ้าของเครื่องหมายการค้ามีสิทธิในการห้ามมิให้ใช้เครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของตน

5) การคัดค้านโดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่มีอยู่ก่อน ตามความหมายในวรรคที่สอง เครื่องหมายการค้าที่ยื่นจะไม่ได้รับการจดทะเบียน หากไปเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่มีอยู่ก่อนหน้า

ส่วนสินค้าหรือบริการที่ไม่ไปเหมือนกับเครื่องหมายการค้าที่มีอยู่ก่อนหน้า เครื่องหมายการค้าประชาคมที่มีอยู่ก่อนหน้าเครื่องหมายการค้ามีชื่อเสียงในประชาคม เครื่องหมายการค้าประจำชาติที่มีอยู่ก่อนหน้า เครื่องหมายที่มีชื่อเสียงในประเทศสมาชิกที่เกี่ยวข้อง หากมีการใช้โดยไม่ขัดกับเครื่องหมายการค้าที่มีอยู่ก่อน และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อลักษณะบ่งเฉพาะหรือชื่อเสียงของเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อนหน้าก็จะได้รับการจดทะเบียน

4.4.3 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารกรุงมาดริด

พิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) เป็นระบบที่สามารถยื่นคำขอรับความคุ้มครองที่ประเทศเดียว แต่ขอรับความคุ้มครองได้หลายประเทศ เป็นระบบที่มีความยืดหยุ่นซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกในการได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประเทศภาคีพิธีสารมาดริดที่ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระบุประสงค์จะขอรับความคุ้มครองไว้ โดยจะมีผลเท่ากับการจดทะเบียนภายในประเทศหลายๆ ประเทศ ระบบนี้มีการบริหารจัดการความคุ้มครองที่สะดวก กล่าวคือ การยื่นคำขอให้ยื่นต่อสำนักงานระหว่างประเทศ (International Bureau) ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลก (WIPO) โดยยื่นผ่านสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดของประเทศผู้ขอ ซึ่งจะดำเนินการตรวจสอบและ

รับรองว่าเครื่องหมายที่ยื่นสินค้า และ/หรือบริการที่ระบุเหมือนกับคำขอรากฐาน (Basic Application) หรือทะเบียนรากฐาน (Basic Registration) หรือไม่ โดยคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่จะนำไปยื่นขอจดทะเบียนระหว่างประเทศตามพิธีสารกรุงมาดริดได้นั้น ต้องเป็นคำขอที่มีการยื่นขอจดทะเบียน หรือได้รับการจดทะเบียนไว้แล้วในประเทศต้นกำเนิด นอกจากนี้ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการทางทะเบียนสามารถทำได้โดยผ่านขั้นตอนเพียงขั้นตอนเดียว หากต้องการต่ออายุก็สามารถต่อเพียงทะเบียนเดียว แต่มีผลคุ้มครองในหลายๆ ประเทศที่เคยขอรับความคุ้มครองไว้ รวมถึงโอนการจดทะเบียนในภาคบางราย โอนเฉพาะสินค้าหรือบริการบางรายการ หรือจำกัดรายการสินค้าและบริการสำหรับในภาคบางราย ระบบนี้ก็มีบทบัญญัติที่ผ่อนปรนให้ทำเช่นนั้นได้

การจดทะเบียน แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นตอนระหว่างประเทศ

เมื่อสำนักงานระหว่างประเทศได้รับคำขอจดทะเบียน จะดำเนินการตรวจสอบเบื้องต้น (Formal Examination) ในเรื่องความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของพิธีสารกรุงมาดริดและกฎข้อบังคับพิธีสารกรุงมาดริด (Common Regulations) การระบุจำพวกและรายการสินค้า และ/หรือบริการว่าเป็นไปตามความตกลงกรุงนิชว่าด้วยการจัดจำพวกสินค้าและบริการระหว่างประเทศเพื่อวัตถุประสงค์ในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า Nice Classification หรือไม่ รวมทั้งการชำระค่าธรรมเนียม หากมีข้อบกพร่อง สำนักงานระหว่างประเทศจะแจ้งไปยังประเทศที่มีการยื่นคำขอและผู้ยื่นคำขอ ทั้งนี้ ผู้ยื่นคำขอจะต้องแก้ไขภายใน 3 เดือน มิฉะนั้นจะถือว่าละทิ้งคำขอ

2) ขั้นตอนในประเทศ

เมื่อประเทศภาคีที่ผู้ยื่นคำขอประสงค์จะได้รับความคุ้มครองได้รับคำขอแล้ว จะดำเนินการตรวจสอบคำขอดังกล่าวตามขั้นตอนปกติที่ใช้สำหรับการตรวจสอบคำขอที่ยื่นในประเทศ โดยจะตรวจสอบเนื้อหาสาระ (Substantive Examination) โดยตรวจสอบตามกฎหมายภายในของตน เช่น ตรวจสอบความเหมือนคล้าย ลักษณะบ่งเฉพาะหรือลักษณะต้องห้าม เป็นต้น หากมีข้อบกพร่องต้องดำเนินการแก้ไขตามกฎหมายภายในของประเทศนั้นๆ หากมีเหตุที่ต้องปฏิเสธการรับจดทะเบียน จะต้องแจ้งให้สำนักงานระหว่างประเทศทราบภายในกำหนด 12 เดือน หรือ 18 เดือน หรือหลังจากนั้น (กรณีมีคำร้องคัดค้าน) มิฉะนั้นจะถือว่าเครื่องหมายดังกล่าวได้รับการจดทะเบียนในประเทศที่ขอจดทะเบียนนั้นแล้ว

วันจดทะเบียน มี 2 กรณี ดังนี้

1) คือวันยื่นคำขอจดทะเบียนต่อสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิด หากคำขอดังกล่าวถึงสำนักงานระหว่างประเทศภายใน 2 เดือน

2) หากเกิน 2 เดือน ให้ถือวันที่สำนักงานระหว่างประเทศได้รับคำขอเป็นวันจดทะเบียน

อายุความคุ้มครอง 10 ปี นับตั้งแต่วันรับจดทะเบียน และต่ออายุได้อีกคราวละ 10 ปี การต่ออายุสามารถต่ออายุได้ก่อนวันสิ้นอายุ 6 เดือน หรือหลังสิ้นอายุแล้วภายใน 6 เดือนก็ได้ แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มร้อยละ 50 ของ ค่าธรรมเนียมเบื้องต้น (Basic Fee) ทั้งนี้ สามารถต่ออายุเฉพาะบางประเทศ หรือทุกประเทศที่ได้รับความคุ้มครองก็ได้

ค่าธรรมเนียมการยื่นคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศมี 4 ประเภท คือ

1) Basic Fee เป็นค่าธรรมเนียมเบื้องต้นสำหรับการยื่นคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศหนึ่งคำขอ

(1) เครื่องหมายขาว-ดำ 653 สวิสฟรังก์

(2) เครื่องหมายที่เป็นสี 903 สวิสฟรังก์

2) Supplementary Fee เป็นค่าธรรมเนียมสำหรับจำพวกสินค้าและ/หรือบริการ ที่ยื่นขอจดทะเบียนเกิน 3 จำพวก โดยเสียค่าธรรมเนียมตั้งแต่จำพวกที่ 4 ขึ้นไป จำพวกละ 73 สวิสฟรังก์

3) Complementary Fee เป็นค่าธรรมเนียมสำหรับประเทศที่ระบุเพื่อขอจดทะเบียนประเทศละ 73 สวิสฟรังก์

4) Individual Fee เป็นค่าธรรมเนียมเฉพาะประเทศ

ระบบมาตรฐานเป็นระบบบริหารจัดการจากส่วนกลางสำหรับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าทั้งหลายของแต่ละเขตอำนาจศาล การยื่นและจดทะเบียนผ่านระบบนี้มีได้เป็นการจดทะเบียนเพียงประเทศหนึ่งประเทศใดเท่านั้น แต่เป็นระบบการจดทะเบียนที่ครอบคลุมประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกขึ้นอยู่กับทางเลือกประเทศสมาชิกในการขอรับความคุ้มครอง ซึ่งจะเป็ระบบที่เหมือนกับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม อันเป็นกลไกที่จะได้รับการคุ้มครองในหลายๆ ประเทศทั่วโลก (แม้แต่ประเทศที่มีได้เป็นสมาชิกของเครื่องหมายการค้าประชาคม) อย่างไรก็ตาม การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าผ่านระบบมาตรฐาน มีการบริหารจัดการที่ซับซ้อนและมีข้อจำกัดที่เข้มงวดในการแบ่งประเภท ซึ่งผู้สมัครจะถูกจำกัดการแบ่งประเภทของการจดทะเบียนขั้นพื้นฐานตามการจดทะเบียนของนานาประเทศ⁸⁶

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามเครื่องหมายการค้าประชาคม

มีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าไว้ในลักษณะการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบกลุ่มประเทศไว้ ด้วยการยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพียงคำขอเดียว แต่ได้รับความคุ้มครองทุกประเทศในสหภาพยุโรป เรียกว่า การจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม (Community Trade Mark) โดยต้องจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านี้ต่อ สำนักงาน OHIM ที่เมือง Alicante ประเทศ

⁸⁶JMTC Trademark Protection, **CTM Alternatives**, Retrieved February 8, 2013 from <http://www.communitytrademark.nl/communitytrademarkalternatives.html>

สเปน เพื่อเป็นไปตามบทบัญญัติของข้อบังคับอันเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าประชาคม เครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นจะต้องยื่นสมัครด้วยภาษาใดภาษาหนึ่งของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป จึงถือว่าเป็นภาษาแรกของการสมัคร นอกจากนี้ยังต้องระบุภาษาที่สองลงด้วย ซึ่งต้องแตกต่างจากภาษาแรก และต้องเป็น 1 ใน 5 ภาษาของ OHIM อันได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี หรือ สเปน⁸⁷ โดยภาษาที่ระบุไว้นั้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการ รวมถึงการคัดค้านและการเพิกถอน⁸⁸ เมื่อเครื่องหมายการค้าประชาคมได้รับการจดทะเบียนแล้ว จะมีอายุการคุ้มครอง 10 ปี นับตั้งแต่วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียนและสามารถต่ออายุได้ทุก ๆ 10 ปี ด้วยการยื่นขอต่ออายุความคุ้มครองเพียงคำขอเดียวเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมดังกล่าวสามารถยื่นขอโดยตรงต่อ OHIM หรือขอผ่านสำนักงานเครื่องหมายการค้าของแต่ละรัฐสมาชิก หรือที่ Benelux Office ซึ่งแต่ละสำนักงานจะคิดค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมที่จะต้องชำระให้แก่สำนักงานในรัฐสมาชิกรั้วกัน ทั้งนี้ หากได้รับความคุ้มครองแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมแล้ว และอยากได้รับความคุ้มครองที่ประเทศอื่นอีกก็สามารถขอจดทะเบียนแบบพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) ได้⁸⁹

การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและการป้องกันการลอกเลียนแบบเครื่องหมายการค้าในสหภาพยุโรปสามารถดำเนินการได้ 3 วิธีคือ (1) การจดทะเบียนในแต่ละประเทศโดยได้รับการคุ้มครองสิทธิเฉพาะในประเทศที่จดทะเบียนไว้เท่านั้น (2) การจดทะเบียนภายใต้พิธีสารมาดริด โดยเลือกสิทธิคุ้มครองเฉพาะในประเทศที่เป็นภาคีพิธีสารมาดริด ที่ต้องการได้รับความคุ้มครอง และ (3) จดทะเบียนภายใต้เครื่องหมายการค้าประชาคม (CTM) กับสำนักงานเครื่องหมายการค้า เรียกว่า The Office for Harmonization in The Internal Market (OHIM) ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ ณ เมืองอาริคานเต้ (Alicante) ประเทศสเปนโดยมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของสินค้าและบริการในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป⁹⁰ โดยได้เริ่มมีผลบังคับใช้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 และเพียงในปีแรกก็มีการยื่นคำขอลงถึง 43,000 คำขอ โดยล่าสุดในปี ค.ศ. 2011 มีจำนวนคำขอเกินกว่า 1 ล้านคำขอแล้ว⁹¹ และนับ

⁸⁷ JMTC Trademark Protection, **Community Trademark Languages**, Retrieved September 8, 2014 from <http://www.communitytrademark.nl/communitytrademarklanguages.html>

⁸⁸ International Trademark Association, **Community Trade Mark Fact Sheet**, *op. cit.*

⁸⁹ *Ibid.*

⁹⁰ **ข่าวเศรษฐกิจ RYT9**, *เรื่องเดิม*.

⁹¹ กรมประชาสัมพันธ์, **ทำอย่างไรที่จะให้เครื่องหมายการค้าได้รับการคุ้มครองในกลุ่มประเทศยุโรป**, ค้นวันที่ 28 มกราคม 2556 จาก http://www.prd.go.th/ewt_news.php?nid=18179&file_name=index

จากปี ค.ศ. 1997 ถึง ค.ศ. 2015 นั้น ดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมไปแล้วกว่า 1,144,554 เครื่องหมาย (ข้อมูลจาก Statistics of Community Trade Marks ณ วันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2558⁹²) ที่ได้รับอนุมัติการจดทะเบียนภายใต้ CTM ซึ่งสามารถให้สิทธิคุ้มครองครอบคลุม การเลียนแบบ การถ่ายโอนต่างๆ พร้อมกันทุกประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรป คราวละ 10 ปี นับตั้งแต่วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียน นอกจากนี้ สิทธิในการคุ้มครองดังกล่าวยังอาจคุ้มครองให้แก่ เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนไว้ในประเทศสมาชิกตามอนุสัญญากรุงปารีส (Paris Convention) ที่ให้การคุ้มครองแก่ทรัพย์สินทางปัญญา หรือความตกลงภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลก (WTO) เครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นวิธีที่สะดวกในการให้คุ้มครองเครื่องหมายการค้าในกลุ่มประเทศยุโรป ด้วยการยื่นคำขอเพียงครั้งเดียว ก็สามารถได้รับความคุ้มครองในทุกประเทศที่เป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป อีกทั้งยังประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าในการขอรับความคุ้มครองแยกในแต่ละประเทศ ซึ่งสหภาพยุโรปเป็นกลุ่มประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่และมีโอกาสในการเติบโตทางธุรกิจอย่างมาก เป็นการรวมกลุ่มระดับภูมิภาคที่ใหญ่ที่สุดและก้าวหน้าที่สุดในโลก (Supranational Cooperation) และมีบทบาทสำคัญต่อทิศทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมระดับโลก โดยเป็นภูมิภาคที่มีอำนาจซื้อสูงที่สุดในโลก สหภาพยุโรปจึงเป็นยักษ์ใหญ่ในเวทีการค้าโลกที่มีอำนาจต่อรองสูงและมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการค้าระหว่างประเทศ จึงเป็นผู้นำด้านกฎระเบียบและนโยบายด้านการค้าและที่มีใช้การค้าที่สำคัญของโลก (Global Standards Setter) นอกจากนี้ ในด้านเศรษฐกิจ สหภาพยุโรปมี GDP สูงที่สุดในโลก เป็นตลาดสินค้าและบริการ ตลาดการเงิน และผู้ลงทุนในต่างประเทศที่สำคัญ รวมทั้งมีบริษัทข้ามชาติระดับโลกเป็นจำนวนมากที่สุด⁹³ ดังนั้น หากต้องการจะคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในกลุ่มประเทศยุโรปแล้วนั้น จึงควรคุ้มครองเครื่องหมายการค้าภายใต้การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม ซึ่งการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น จะมีประสิทธิภาพมากกว่าและเสียค่าธรรมเนียมถูกกว่าการแยกจดทะเบียนแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตามหากเครื่องหมายการค้าถูกปฏิเสธการขอรับความคุ้มครองจากประเทศสมาชิกใดประเทศสมาชิกหนึ่ง ก็จะส่งผลให้คำขอนั้นเป็นอันสิ้นผลไปในสหภาพยุโรป แต่ยังสามารถเลือกขอรับความคุ้มครองตามพิธีสารมาดริดหรือตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศทั้งใน

⁹² European Union Intellectual Property Office, **Statistics of Community Trade Marks 2015**, Retrieved June 25, 2015 from https://oami.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/about_ohim/the_office/SSC009-Statistics_of_Community_Trade_Marks-2015_en.pdf

⁹³ กระทรวงการต่างประเทศ, **กรอบความร่วมมือ: สหภาพยุโรป (European Union—EU)**, ค้นวันที่ 25 มกราคม 2556 จาก <http://www.mfa.go.th/main/th/world/7/19896-สหภาพยุโรป-%28European-Union---EU%29.html>

และนอกสหภาพยุโรปได้อีกด้วย ทั้งนี้ หากมิได้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรปไว้ ก็จะไม่มียุติสิทธิเรียกร้องอันใดในการได้รับความคุ้มครอง เนื่องจากการจดทะเบียนนั้น จะให้สิทธิแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าในการใช้เครื่องหมายเพื่อทำให้ทราบถึงที่มาของสินค้าหรือบริการที่ได้รับการจดทะเบียนไว้ โดยสามารถป้องกันบุคคลอื่นใช้เครื่องหมายการค้าของตนโดยมิได้รับอนุญาตได้ในทุกประเทศของสหภาพยุโรป⁹⁴ ตามที่มาตรา 9 กำหนดไว้

การอ้างคดีไว้ซึ่งเครื่องหมายจะต้องมีการใช้เครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นจริงภายในประชาคม เป็นระยะเวลา 5 ปี ตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อบังคับของเครื่องหมายการค้าประชาคม ข้อที่ 15 ซึ่งการใช้จริงนั้นอาจจะถูกพบเมื่อเครื่องหมายนั้นถูกใช้เป็นส่วนหนึ่งของประชาคม เช่น ในประเทศสมาชิกหนึ่งสมาชิกใด บุคคลใดสามารถปกป้องเครื่องหมายการค้าประชาคมของตนที่จดทะเบียนไว้แล้วได้หากมีการกล่าวหาว่าไม่ได้ใช้งานจริง โดยต้องแสดงให้เห็นว่ามีการใช้งานจริงในประชาคมในช่วง 5 ปีแรก หลังจากการจดทะเบียนหรือระบุเหตุผลที่เหมาะสมว่าเหตุใดจึงไม่ได้ใช้งาน⁹⁵ มาตรา 42 ข้อ 2 ระบุว่าผู้คัดค้านจะต้องยื่นหลักฐานเพื่อยืนยันว่า 5 ปี ก่อนที่มีการตีพิมพ์เครื่องหมายการค้าประชาคม ได้มีการใช้เครื่องหมายการค้าที่เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการนั้น หากมิได้มีการใช้ ก็จำเป็นต้องแจ้งเหตุผลที่เหมาะสม หากไม่มีหลักฐานมาแสดงก็จะทำให้การคัดค้านถูกปฏิเสธ ดังนั้น ทางที่ดีที่สุดสำหรับการป้องกันไม่ให้เกิดการเพิกถอน คือ การใช้สิทธิที่มีไว้ก่อนที่จะถูกเพิกถอน โดยต้องไม่เป็นลักษณะสามัญทั่วไป ต้องไม่ทำให้สับสนหลงผิด ต้องมีการใช้เครื่องหมายการค้าประชาคมจริงและใช้อย่างต่อเนื่องตลอดมา⁹⁶

4.4.4 สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าและการให้ความคุ้มครอง

1) สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด

เมื่อเครื่องหมายการค้าได้รับการจดทะเบียนผ่านระบบมาดริดในประเทศใดๆ แล้ว เครื่องหมายการค้าจะได้รับความคุ้มครองทั้งในทางแพ่งและทางอาญาตามที่กฎหมายภายในประเทศนั้นๆ บัญญัติไว้ซึ่งโดยทั่วไป เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะมีสิทธิในทางแพ่งที่จะหวงห้ามไม่ให้ผู้อื่นใช้เครื่องหมายที่จดทะเบียนนั้นกับสินค้าหรือบริการที่ได้จดทะเบียนไว้โดยไม่ได้รับความยินยอม และสิทธิในการดำเนินการทางอาญาแก่ผู้ปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าด้วย ทั้งนี้ หลักการชดเชยค่าเสียหาย

⁹⁴ JMTC Trademark Protection, **Trade Mark Protection**, Retrieved February 8, 2013 from <http://www.communitytrademark.nl/communitytrademarkprotection.html>

⁹⁵ Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs), **Community TradeMark**, Retrieved January 24, 2013 from <http://oami.europa.eu/ows/rw/pages/CTM/communityTradeMark/communityTradeMark.en.do>

⁹⁶ *Ibid.*

หรืออัตราโทษทางอาญาจะแตกต่างกันไปตามข้อเท็จจริงในแต่ละกรณีและตามกฎหมายในแต่ละประเทศ⁹⁷

การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริดเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนระหว่างประเทศตามระบบมาดริดจะได้รับความคุ้มครองนับแต่วันจดทะเบียนเหมือนกับเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนโดยตรงต่อสำนักงานทะเบียนของประเทศที่ระบุเพื่อขอจดทะเบียนในคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศ ทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศจึงมีผลเท่ากับทะเบียนหลายๆ ทะเบียนในประเทศต่างๆ ตามที่ระบุในคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ทะเบียนระหว่างประเทศอาจถูกเพิกถอนในบางประเทศที่ได้รับจดทะเบียนไว้ตามกฎหมายของประเทศนั้นๆ เช่น เพิกถอนโดยเหตุที่มีได้มีการใช้เป็นเวลาติดต่อกันตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ในทำนองเดียวกันหากมีการละเมิดเครื่องหมายที่จดทะเบียนระหว่างประเทศในประเทศใด เจ้าของทะเบียนก็สามารถดำเนินการต่างๆ ตามกฎหมายของประเทศนั้น เพื่อยุติการละเมิดได้⁹⁸

เครื่องหมายการค้าที่ขอรับความคุ้มครองตามระบบมาดริดนั้น จะได้รับความคุ้มครองในประเทศภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริดตามประเทศที่ตนขอรับความคุ้มครองไว้ ซึ่งจะต้องพิจารณาตามกฎหมายภายในของประเทศนั้นๆ เสียก่อน การยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริดนั้นทำได้โดยการยื่นคำขอเพียงคำขอเดียวผ่านสำนักทะเบียนประเทศของตน ใช้เพียงภาษาเดียว (อังกฤษ ฝรั่งเศส หรือสเปน) โดยขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้โดยสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิด และเสียค่าธรรมเนียมเพียงครั้งเดียว ซึ่งก็จะทำให้ได้รับความสะดวก รวดเร็วในการยื่นคำขอจดทะเบียน และประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางอีกด้วย โดยทะเบียนเครื่องหมายดังกล่าวได้รับความคุ้มครองเสมือนหนึ่งเป็นทะเบียนที่ได้รับการจดทะเบียนตามกฎหมายของประเทศที่ได้ระบุเพื่อขอจดทะเบียนนั้นๆ โดยถือว่าได้รับความคุ้มครองตั้งแต่วันจดทะเบียนระหว่างประเทศ (ในกรณีที่มีการระบุขอรับความคุ้มครองภายหลัง จะถือเอาวันที่ระบุขอรับความคุ้มครองในภายหลัง)

2) สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคม

สิทธิในการบังคับใช้เครื่องหมายการค้าประชาคมให้สิทธิแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าในการมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวเพื่อป้องกันมิให้ผู้ที่มีได้รับอนุญาตใช้เครื่องหมายนั้นในทางการค้าของตน โดยปราศจากความยินยอมจากเจ้าของเครื่องหมายการค้า ยิ่งไปกว่านั้น ยังเฉพาะเจาะจงให้เจ้าของสิทธิมีสิทธิตามกฎหมายในการป้องกันบุคคลอื่นที่มีได้รับอนุญาตกระทำการดังต่อไปนี้ (1) นำเครื่องหมายการค้าประชาคมที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วไปใช้กับสินค้าหรือทิบห่อ (2) การเสนอสินค้าโดยใช้เครื่องหมายการค้าประชาคมที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วในตลาด หรือเก็บไว้เพื่อจุดประสงค์ทางการค้า (3) เสนอการ

⁹⁷ อุดมสิทธิ์ ภัทรวดีลักษณ์, *เรื่องเดิม*.

⁹⁸ บุญมา เตชะวณิช, *เรื่องเดิม*, หน้า 29.

บริการโดยใช้เครื่องหมายการค้าประชาคมที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว (4) การนำเข้าหรือส่งออกสินค้าโดยใช้เครื่องหมายการค้าประชาคมที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว และ (5) การใช้เครื่องหมายการค้าประชาคมที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วในเอกสารทางธุรกิจและการโฆษณา⁹⁹ หากบุคคลอื่นที่มีได้รับมอบอำนาจกระทำการดังกล่าว จะถือเป็นการละเมิดสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ได้รับสิทธิแต่เพียงผู้เดียว เจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคมสามารถป้องกันการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้โดยใช้ข้อบังคับของเครื่องหมายการค้าประชาคม อันเกี่ยวเนื่องกับข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าและความถูกต้องสมบูรณ์ของเครื่องหมายการค้าประชาคมผ่านกระบวนการดังต่อไปนี้

(1) กระบวนการพิจารณาคดีจะมีขึ้นที่ศาลเครื่องหมายการค้าประชาคม โดยศาลเครื่องหมายการค้าประชาคมที่จัดตั้งขึ้นภายใต้ข้อบังคับของเครื่องหมายการค้าประชาคม

(2) การยื่นข้อเรียกร้องต่อตุลาการเพื่อให้ดำเนินการ โดยตุลาการได้อนุญาตให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคมยื่นข้อเรียกร้องต่อตุลาการให้ยึดสินค้าที่ต้องสงสัยว่าเป็นเครื่องหมายการค้าปลอมไว้เมื่อสินค้าเหล่านั้นอยู่ภายใต้การควบคุมของตุลาการ

(3) เครื่องหมายการค้าเป็นสิ่งที่ทำให้ทราบถึงแหล่งกำเนิดของสินค้าและบริการ เป็นสิ่งที่รับประกันถึงคุณภาพของสินค้า รวมถึงเป็นสื่อกลางที่สำคัญของบริษัทที่ช่วยในการในการโปรโมทหรือโฆษณาสินค้าหรือบริการ ดังนั้น เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ประสงค์จะได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในสหภาพยุโรปจึงควรจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าด้วยระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมอันเป็นวิธีการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าแบบทะเบียนเดียว แต่มีผลบังคับได้ในทุกประเทศสมาชิกแห่งสหภาพยุโรปก่อให้เกิดความสะดวกและประหยัดกว่าการยื่นขอจดทะเบียนแบบต่างประเทศ โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบการขอเพียงครั้งเดียวรวมถึงต่ออายุทะเบียนเพียงทะเบียนเดียวครั้งเดียว

เครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นเป็นการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าของประเทศในสหภาพยุโรป เพื่อให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นระบบเดียวกันทั้งสหภาพยุโรปที่ช่วยลดความยุ่งยากในการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าอันเป็นการสร้างมาตรฐานของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในสหภาพยุโรป เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ประกอบการหรือเจ้าของเครื่องหมายการค้าว่าจะได้รับความคุ้มครองแบบเดียวกัน เสมอภาคกันทั้งสหภาพยุโรป ด้วยการยื่นขอจดทะเบียนเพียงครั้งเดียว ซึ่งประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดความสะดวกมากกว่าการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบรายประเทศ ทั้งยังช่วยลดภาระของสำนักทะเบียนประเทศต้นกำเนิดอีกด้วย ทั้งนี้ เครื่องหมายการค้าที่ขอรับความคุ้มครองนั้น

⁹⁹ Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs), *Community Trade Mark, op. cit.*

ไม่จำเป็นต้องมีการขอจดหรือได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศต้นกำเนิดเสียก่อน นอกจากนี้ ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นมีขึ้นเพื่อรองรับผู้ที่เป็นประชาชาติ แห่งประเทศสหภาพยุโรปหรือประเทศที่เป็นสมาชิก แห่งอนุสัญญากรุงปารีส (Paris Convention) หรือองค์การการค้าโลก และประเทศอื่นๆ ที่มีการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเช่นเดียวกัน โดยระบบ เครื่องหมายการค้าประชาคมไม่มีข้อจำกัดให้ผู้ยื่นขอจดทะเบียนจะต้องมีสถานประกอบธุรกิจใน สหภาพยุโรปแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามก็ดี ทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศมีผลบังคับเสมือนหนึ่งเป็น ทะเบียนที่ได้รับตามกฎหมายภายในของประเทศที่ระบุเพื่อขอจดทะเบียน ดังนั้น ทะเบียนเครื่องหมาย ระหว่างประเทศหนึ่งทะเบียน จึงมีค่าเท่ากับทะเบียนภายในประเทศหลายๆ ทะเบียน¹⁰⁰

¹⁰⁰ บุญมา เตชะวณิช, *เรื่องเดิม*, หน้า 83.

บทที่ 5

บทวิเคราะห์การให้ความสำคัญคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าประชาคม ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ในยุคการค้าเสรี ความสำเร็จทางเศรษฐกิจของหลายๆ ประเทศทั่วโลกมิได้มาจากทรัพยากรธรรมชาติของประเทศเท่านั้น แต่แต่ละประเทศพยายามผลักดันให้เห็นความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญามากขึ้น เพื่อทดแทนรายได้ทางเศรษฐกิจของประเทศที่มาจากทรัพยากรธรรมชาติที่นับวันจะลดน้อยลงไปเรื่อยๆ โดยความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศเริ่มมาจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ นำมาพัฒนา ต่อยอดกระบวนการใหม่ และใช้ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน อันส่งผลต่อการส่งเสริมเศรษฐกิจ อันเป็นข้อได้เปรียบในการแข่งขันทางการค้าในยุคปัจจุบัน โดยสินค้าหนึ่งชนิด อาจประกอบไปด้วยทรัพย์สินทางปัญญาหลายประเภท เช่น อาจประกอบไปด้วยความลับทางการค้า เครื่องหมายการค้า และการออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นต้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปกป้องสิทธิทางปัญญาของผู้เป็นเจ้าของสิทธินั้นๆ หรืออาจกล่าวได้ว่า ทรัพย์สินทางปัญญาได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศแล้ว โดยจะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันบริษัทชั้นนำของโลกหลายๆ บริษัทได้ใช้นวัตกรรมอันเกิดจากผลงานทางปัญญาเป็นทรัพยากรสำคัญในการสร้างความมั่นคงหรือความเจริญเติบโตให้กับบริษัทมากกว่าการใช้ทรัพย์สินที่จับต้องได้เพียงอย่างเดียว ทรัพย์สินทางปัญญาถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนของบริษัทและประเทศในยุคไร้พรมแดน โดยเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าให้กับประเทศได้อีกทางหนึ่งด้วย ขณะเดียวกันในการแข่งขันก็ได้ใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทรัพยากรตั้งต้น บริษัทขนาดกลางและเล็กก็ได้เสียเปรียบบริษัทขนาดใหญ่เสียทีเดียว เพราะทรัพย์สินทางปัญญาและนวัตกรรมต่างก็ก่อกำเนิดจากความคิดของมนุษย์ ซึ่งบริษัทขนาดกลางและเล็กก็มีศักยภาพในการสร้างทรัพย์สินทางปัญญาและนวัตกรรมได้ทั้งนั้น ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่บริษัทขนาดกลางและขนาดเล็กจำเป็นต้องเรียนรู้และเข้าใจถึงระบบทรัพย์สินทางปัญญา รู้จักใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนต้องให้ความสำคัญกับทรัพย์สินทางปัญญา เพราะทรัพย์สินทางปัญญาเป็นการใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมและงานสร้างสรรค์ในเชิงพาณิชย์เพื่อพัฒนาและสร้างความสะดวกสบายให้กับ

ชีวิตของมนุษย์¹ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันเป็นโลกยุคไร้พรมแดน เกิดการขยายตัวทางการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น เครื่องหมายการค้าซึ่งเป็นทรัพย์สินทางปัญญาชนิดหนึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ผู้บริโภคจดจำได้ว่าสินค้าหรือบริการนั้นๆ เป็นของผู้ประกอบการรายใด อันเป็นการบ่งบอกถึงคุณภาพของสินค้า นอกเหนือไปจากการแยกแยะความแตกต่างของแต่ละกิจการได้ การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของสิทธิจึงเป็นเรื่องที่จำเป็น มิเช่นนั้นเจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ประกอบการอาจจะต้องสูญเสียรายได้ในการดำเนินธุรกิจอันเกิดจากการปลอม ลอกเลียนละเมิดเครื่องหมายการค้า เรื่องของเครื่องหมายการค้า จึงมีความสำคัญถึงขนาดถูกหยิบยกไปเป็นข้ออ้างในการตอบโต้และกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้น เมื่อมีการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้เป็นระบบเดียวกัน อันเป็นการสร้างมาตรฐานให้กับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของประเทศที่อยู่ในประชาคมเดียวกัน เพื่อลดปัญหาความแตกต่างของกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ข้อยุ่งยากต่างๆ เกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและเป็นการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ครอบคลุม อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาการแข่งขันทางการค้าในโลกยุคไร้พรมแดนได้อีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อสนับสนุนให้เห็นว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนควรมีระบบการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งใช้เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน ผู้เขียนจึงได้ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยแบ่งได้เป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ความแตกต่างของกฎหมายเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศในภาคีสมาชิกสหภาพยุโรปกับประเทศในภาคีสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ตามปกติแล้วเครื่องหมายการค้าจะได้รับการคุ้มครองตามหลักดินแดน โดยหากประสงค์ให้เครื่องหมายการค้านั้นได้รับความคุ้มครองที่ประเทศใด ก็จะต้องนำเครื่องหมายการค้าดังกล่าวไปขอจดทะเบียนตามกฎหมายของประเทศนั้นๆ ซึ่งแต่ละประเทศก็จะมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณารับจดทะเบียนที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจโลกมีเสถียรภาพขึ้นมาก เทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็วการค้าการลงทุนสามารถเชื่อมโยงติดต่อกันได้ทั่วโลก มีอินเทอร์เน็ตเข้ามาช่วย

¹ เยาวลักษณ์ เคลือบมาศ, การจัดการด้านทรัพย์สินทางปัญญา, ค้นวันที่ 2 พฤษภาคม 2558 จาก <http://www.finearts.cmu.ac.th/wp-content/uploads/2010/02/10.การจัดการด้านทรัพย์สินทางปัญญา.doc>

กระตุ้นการซื้อขายสินค้าทั่วโลก จนกลายเป็นยุคของความหลากหลายทางเศรษฐกิจ ในยุคที่การค้าการลงทุนเสรี มีทั้งการเคลื่อนย้ายทั้งสินค้า บริการ แรงงาน เป็นต้น ไปยังต่างประเทศจึงหนีไม่พ้นการแข่งขันและการค้าเสรี ซึ่งเมื่อมีการนำเข้าและส่งออกสินค้า หรือขยายการบริการไปยังต่างประเทศ สิ่งที่จะทำให้คนจดจำสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการได้ก็คือ เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ อันเป็นสัญลักษณ์ที่เป็นสื่อกลางทำให้ผู้บริโภคทราบถึงที่มาว่ามาจากผู้ผลิตรายใด ประเทศใด มีคุณภาพ หรือได้รับความนิยม น่าเชื่อถือ เพียงใด เมื่อเครื่องหมายการค้าทวีความสำคัญมากขึ้น ผู้ประกอบการจึงเริ่มที่จะนำเครื่องหมายการค้าของตนไปจดทะเบียนเพื่อขอรับความคุ้มครองในต่างประเทศมากขึ้นเรื่อยๆ มีตลาดการค้าเสรีที่ยิ่งใหญ่โดยเฉพาะ เพื่อเป็นการป้องกันการละเมิดมิให้เครื่องหมายการค้าของตนที่ได้คิดสร้างสรรค์ออกแบบ หรือต้องลงทุนจ้างคนออกแบบ ทั้งยังเสียค่าใช้จ่ายในการโฆษณาสินค้าหรือบริการของตนเพื่อให้คนนิยมจดจำ สิ่งเหล่านี้ล้วนต้องใช้ทั้งเงินทุน ความคิด และระยะเวลาในการสร้างความนิยมจดจำ หากถูกลอกเลียนแบบจากผู้ประกอบการอื่นอันเป็นการแข่งขันทางธุรกิจแล้ว ย่อมส่งผลเสียหายทั้งต่อภาพลักษณ์และเศรษฐกิจของบริษัท รวมถึงหากประเทศใดมีการปลอมหรือลอกเลียนเครื่องหมายการค้ามากขึ้นเท่าใด นั้นแสดงถึงความไม่มีประสิทธิภาพของภาครัฐในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ส่งผลให้ขาดความน่าเชื่อถือในการค้าการลงทุนของประเทศชาติ เพราะผู้ประกอบการกังวลว่าจะได้รับความเสียหายเช่นว่านั้น ดังนั้น ตลาดเศรษฐกิจของอาเซียนที่กำลังจะเติบโตมาเป็นอันดับหนึ่งของโลก ซึ่งได้มีการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 นี้ ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจึงถือเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกำลังให้ความสนใจ และควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้เป็นระบบเดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทั้งนี้ จึงได้มีการกำหนดให้ประเทศภาคีสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต้องเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดในปี พ.ศ. 2558 เพื่อให้มีระบบการจดทะเบียนที่เป็นสากลมากยิ่งขึ้น อันจะนำพาให้เศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้สามารถคานอำนาจการต่อรองทางการค้ากับชาติอื่นได้ แต่เนื่องด้วยในปัจจุบันเดือนเมษายน ปี พ.ศ. 2559 ประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็ยังไม่สามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดอย่างพร้อมเพรียงกันครบทั้ง 10 ประเทศได้ จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่าแม้กระทั่งระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดซึ่งมีการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้อยู่แล้ว ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่สามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดตามเวลาที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งการที่กฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกยังไม่ได้รับการปรับปรุงให้ได้มาตรฐานตามที่ได้รับ การยอมรับในระดับสากลจึงทำให้เกิดปัญหาความแตกต่างทางกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่หมดไป ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือในระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอันส่งผลทางการค้าการลงทุนกับต่างชาติที่กระทบต่อเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาถึงกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปในบทที่ 2 นั้นพบว่า มีลักษณะการออกกฎหมายเครื่องหมายการค้าภายใต้บรรทัดฐานเดียวกันที่กำหนด

ในข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคม (Community Trade Mark) เพื่อให้มีระบบการจดทะเบียนภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกัน อันเป็นการจดทะเบียนเพียงครั้งเดียว แต่ได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งสหภาพยุโรป เป็นระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระบบหนึ่งที่น่าสนใจ โดยในส่วนของกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศอังกฤษ (Trade Marks Act 1994) ใน PART II ก็ได้มีส่วนที่บัญญัติถึง Community Trade Marks and International Matters ด้วย และประเทศฝรั่งเศสนอกจากที่กฎหมายเครื่องหมายการค้าจะได้กำหนดในส่วนที่สอดคล้องเครื่องหมายการค้าประชาคมแล้ว ก็ยังมี Decree No. 2002-215 of February 18, 2002 อันเป็นการแก้ไขในส่วนข้อบังคับทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับตัวแทนทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม การคุ้มครองการออกแบบ และเครื่องหมายการค้าประชาคม และมี Decree No. 2004-41 of January 6, 2004 ซึ่งมีการเผยแพร่ที่เกี่ยวข้องกับพิธีสารมาดริดว่าด้วยการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่ากฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศในสหภาพยุโรปได้ออกกฎหมายให้สอดคล้องกับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมและระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ทั้งสองระบบนี้ไม่ซ้ำซ้อนกันแต่อย่างใด

อย่างไรก็ดี แม้ว่าสหภาพยุโรปนั้นจะได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) ก็ตาม แต่พิธีสารมาดริดก็มีหลักการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ยังมีความแตกต่างอยู่หลายประการกับข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคม (Community Trade Mark) ตามที่ได้บรรยายไว้ในบทที่ 4.4 ว่าด้วยเรื่องเปรียบเทียบระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริดกับระบบเครื่องหมายการค้าประชาคม เช่น กฎหมายที่ใช้ในการพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีความแตกต่างกัน เพราะพิธีสารมาดริดใช้กฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิกในการพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในขณะที่สหภาพยุโรปใช้ข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมเดียวกันในการพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือพิธีสารมาดริดมีลักษณะเป็นเพียงตัวกลางในการส่งคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไปยังประเทศสมาชิก พิธีสารมาดริดที่เลือกขอรับความคุ้มครองไว้ โดยอาจได้รับความคุ้มครองไม่ครบทุกประเทศที่เลือกไว้ในขณะที่ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมสหภาพยุโรปมีลักษณะเป็นศูนย์กลางในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม ซึ่งสามารถพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าโดยใช้ข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา และหากได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ก็จะได้รับคุ้มครองทั่วทั้งสหภาพยุโรป เป็นต้น ดังนั้น ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างพิธีสารมาดริดกับระบบเครื่องหมายการค้าประชาคมจึงไม่เป็นการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ซ้ำซ้อนกันแต่อย่างใด นอกจากนี้ ยังไม่พบปัญหาเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนหรือความเลื่อมล้ำกัน แต่มีลักษณะเป็นการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ครอบคลุมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้ประกอบการว่าต้องการขอรับความคุ้มครองในลักษณะใด

หากต้องการได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งสหภาพยุโรป ก็จำเป็นต้องขอรับความคุ้มครองแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม (Community Trade Mark) แต่หากต้องการขอรับความคุ้มครองเพียงบางประเทศในโลก โดยมีได้จำกัดอยู่ในภูมิภาคใดเท่านั้น ก็เหมาะสมกับการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) แต่ทั้งนี้ การขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) นั้น มิได้มีใช้ว่าจะได้รับความคุ้มครองครบตามประเทศที่ระบุไว้ทั้งหมด เพราะนอกจากที่จะต้องเข้าตามหลักเกณฑ์ของพิธีสารมาดริดแล้ว ยังจะต้องพิจารณาตามกฎหมายภายในของประเทศนั้นๆ อีกทีหนึ่ง ซึ่งแต่ละประเทศก็มีหลักเกณฑ์ในการออกกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกัน พิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) เพียงอำนวยความสะดวกในการเป็นศูนย์กลางเพื่อส่งต่อคำขอจดทะเบียนโดยผู้ขอรับความคุ้มครองสามารถเลือกประเทศที่จะขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าไว้ด้วยการยื่นขอเพียงทีเดียว ทะเบียนเดียว แต่จะส่งเรื่องให้กับประเทศสมาชิกพิธีสารมาดริดที่ผู้ประกอบการเลือกไว้ ซึ่งต้องเป็นประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) เท่านั้น อย่างไรก็ตาม พบว่าสาเหตุของการออกกฎหมายเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศในภาคีสมาชิกสหภาพยุโรปมีความก้าวหน้ามากกว่าประเทศในภาคีสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนี้

1) โครงสร้างการทำงานของอาเซียนเป็นแบบ Intergovernmental Method ซึ่งรัฐแต่ละรัฐมีฐานะเท่าเทียมกันและทรงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย การตัดสินใจดำเนินการใดๆ ต้องได้รับความยินยอมจากรัฐสมาชิกทุกฝ่ายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้การตัดสินใจและการขับเคลื่อนองค์กรจึงเป็นไปได้ช้าหรือบางครั้งอาจจะเป็นไปไม่ได้เลย ขาดการวางกรอบและกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งรูปแบบขององค์กรแบบนั้นได้อย่างไร ต่างจากสหภาพยุโรปที่มีการออกแบบโครงสร้างขององค์กรที่มีอำนาจเหนือรัฐในฐานะเป็นกฎหมาย มีผลผูกพันรัฐสมาชิกและกำหนดไว้ในสนธิสัญญาก่อตั้งอย่างชัดเจนเจตนาของการก่อตั้งองค์กรในรูปแบบขององค์กรระหว่างประเทศเหนือรัฐมาตั้งแต่เริ่มแรก (Functional Federalism, Supra-National International Organization) โดยเห็นข้อความคิดนี้มาตั้งแต่ Schumann Declaration ที่มีความคิดจะให้ High Authority ที่มีอำนาจในการตัดสินใจแทนรัฐสมาชิกภายในขอบอำนาจขององค์กรและมีผลผูกพันรัฐสมาชิก นับว่าเป็นเรื่องที่รัฐอาจจะต้องยอมสละหรือถ่ายโอนอำนาจอธิปไตยในหลายๆ เรื่องไปให้องค์กร ซึ่งผลก็คือทำให้เกิดความเป็นเอกภาพระหว่างรัฐสมาชิกด้วยกันและสามารถขับเคลื่อนองค์กรไปได้อย่างสะดวก คล่องตัว และนอกจากนั้นรูปแบบขององค์กรระหว่างประเทศแบบนี้ทำให้มีการออกแบบวิธีการทำงานให้มีรูปแบบของข้อความคิดแบบ Community Method

ด้วยเหตุดังกล่าว การที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีโครงสร้างการทำงานแบบ Intergovernmental Method นี้เอง การออกกฎหมายหรือข้อบังคับต่างๆ จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากรัฐสมาชิกทุกประเทศ อันมีกฎเกณฑ์และขั้นตอนในการพิจารณา อนุมัติแตกต่างกันไป ซึ่งมี

ความยุ่งยาก ซับซ้อน ทำให้การจะมีข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต้องใช้ระยะเวลาานาน

2) อาเซียนไม่มีกลไกในการดึงอำนาจอธิปไตยจากรัฐสมาชิกไปสู่องค์กรที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีมาตรการในการแก้ปัญหากรณีที่มีความเห็นของรัฐสมาชิกไม่มีความลงรอยกัน ซึ่งอาจจะต้องใช้วิธีการเจรจาทางการทูตแก้ไขปัญหา ซึ่งก็มีหวังว่าจะแก้ไขปัญหาได้ทุกครั้งด้วยวิธีนี้ จากการที่ประชาคมอาเซียนไม่มีการกำหนดขอบเขตอำนาจขององค์กร และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับรัฐสมาชิกที่ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหา หากรัฐสมาชิกมีความเห็นไม่ลงรอยกันจะต้องอาศัยมติแบบเอกฉันท์จากรัฐทุกรัฐ จึงต่างจากสหภาพยุโรปที่มีกลไกดังกล่าว อาจเนื่องมาจากเริ่มแรกที่วัตถุประสงค์สูงสุดดั้งเดิมที่ต้องการสร้างความสันติสุขในภูมิภาคเพราะหายนะจากสงครามเป็นบทเรียนสำคัญจึงไม่ต้องการให้มีสงครามอีกต่อไป (No More War) และวัตถุประสงค์สูงสุดในปัจจุบันคือการบูรณาการในการรวมยุโรป (European Unification, European Integration) นอกจากนั้น ยุโรปยังพัฒนา และสร้างยุทธศาสตร์ที่จะดึงอำนาจอธิปไตยไปจากรัฐสมาชิกในแทบจะทุกเรื่องในปัจจุบัน ซึ่งนับเป็นเทคนิคที่สำคัญที่จะทำให้วัตถุประสงค์ขององค์กรลุล่วงไปได้ ทำให้การดำเนินนโยบายขององค์กรกลายเป็นนโยบายร่วมทั้งนโยบายทางเศรษฐกิจ และนโยบายต่างประเทศที่จะส่งผลให้เกิดพลังอำนาจการต่อรองและส่งผลกระทบต่อนานาประเทศ เพราะรัฐสมาชิกทั้ง 28 ประเทศต่างเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วและมีบทบาททางด้านเศรษฐกิจ เมื่อเกิดการรวมกลุ่มกันยิ่งเพิ่มพูนอำนาจการต่อรองได้มากยิ่งขึ้น ในปัจจุบันรัฐสมาชิกมีอำนาจเพียงกิจการภายในบางเรื่อง แต่นโยบายร่วมหรือนโยบายการต่างประเทศในบางเรื่องเป็นเรื่องของประชาคมทั้งหมดโดยเฉพาะนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้ เนื่องจากยุโรปต้องการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวมากขึ้นจนมีลักษณะคล้ายสหพันธรัฐ อย่างไรก็ตาม ยังมีกลไกสำคัญในเรื่องการขับเคลื่อนองค์กร คือ การไม่ต้องอาศัยมติเอกฉันท์หรือความยินยอมของรัฐสมาชิก แต่พัฒนาระบบการออกเสียงแบบ QMV (Qualified Majority Voting) หรือการให้รัฐสมาชิกสามารถที่จะ Opt-Out เพื่อแก้ปัญหาการให้สัตยาบันภายในรัฐสมาชิกและไม่ต้องให้รัฐสมาชิกทุกรัฐถ่ายโอนอำนาจอธิปไตยในเรื่องนั้นๆ มากี่ได้ก็สามารถขับเคลื่อนองค์กรต่อไปโดยไม่ต้องรอรัฐสมาชิกทุกรัฐ เป็นผลทำให้องค์กร มีอำนาจมากขึ้น และสามารถที่จะดำเนินการไปได้คล่องตัว รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุดังกล่าว การที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไม่มีองค์กรกลางที่มีประสิทธิภาพไม่มีกลไกในการดึงอำนาจอธิปไตยจากรัฐสมาชิกไปสู่องค์กรที่มีประสิทธิภาพ เมื่อกรณีที่มีสมาชิกมีความเห็นไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันในการออกกฎหมาย ข้อบังคับ ทำให้การตัดสินใจต่างๆ เป็นไปได้ช้า ไม่มีแบบแผนที่แน่นอน เกิดการคานอำนาจระหว่างแต่ละประเทศสมาชิก โดยในส่วนของเครื่องหมายการค้านั้น แต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้ความสำคัญในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าไม่เท่าเทียมกัน ทำให้การออกกฎหมายเครื่องหมายการค้าให้เป็นระบบเดียวกัน ภายใต้มาตรฐาน

เดียวกันนั้นยังเป็นไปได้ยาก เพราะไม่มีองค์กรกลางที่มีประสิทธิภาพมาควบคุม ตัดสินใจโดยไม่ต้องอาศัยมติเอกฉันท์หรือความยินยอมของทุกรัฐสมาชิก

3) องค์กรระงับข้อพิพาทของอาเซียนยังไม่พัฒนา ซึ่งต่างจากยุโรปที่มีการพัฒนาองค์กรระงับข้อพิพาทมาตั้งแต่เริ่มก่อร่างสร้างองค์กร มีระบบกฎหมายเฉพาะตนเอง คือ ระบบกฎหมายยุโรปหรือระบบกฎหมายประชาคม (European Legal System, Community Legal System) ซึ่งมีผลผูกพันรัฐสมาชิกให้ต้องเคารพและปฏิบัติตาม นอกจากนี้ยังมีศาลประชาคมเข้ามาทำหน้าที่ระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐสมาชิก ในขณะที่พบว่าอาเซียนยังมีความเป็นองค์กรที่ใช้ระบบกฎหมายระหว่างประเทศอยู่มาก มีเพียงกฎบัตรอาเซียนเป็นธรรมนูญเพื่อวางกรอบของกฎหมาย โดยจะต้องขึ้นอยู่กับรัฐสมาชิกว่าจะอนุวัติการและปฏิบัติตามหรือไม่ ไม่มีสภาพบังคับที่ชัดเจน หากเกิดข้อพิพาทอาจจะต้องทำความกันไปที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งก็ต้องขึ้นอยู่กับว่ารัฐจะยอมรับอำนาจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือไม่ หรืออาจจะต้องใช้วิธีการเจรจาทางการทูต (Diplomatic Negotiation) หรืออาจจะต้องใช้เวทีโลกอื่นๆ เป็นเครื่องมือในการเจรจา แม้ว่าจะพยายามจำลององค์กรระงับข้อพิพาทในยุคแรกเริ่มของ EC มาก็ตาม แต่ก็ยังไม่ถึงขนาดที่จะมีการจัดตั้งศาลของประชาคมอาเซียน และอาจจะต้องใช้เวลานานมากกว่าจะวางระบบกฎหมายของอาเซียนให้มีประสิทธิภาพเพราะการไม่มีระบบกฎหมายมาตั้งแต่ต้นจะทำให้การดำเนินงานขององค์กรมีปัญหา อีกทั้งอาเซียนไม่มีเครื่องมือทางกฎหมายใดๆ ที่จะควบคุมให้รัฐสมาชิกปฏิบัติตามข้อตกลง ทำให้ขาดสภาพบังคับที่แน่นอน ไม่มีการกำหนดในเรื่องขอบอำนาจขององค์กรและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับรัฐสมาชิกที่ชัดเจน ส่วนในเรื่องกระบวนการตัดสินใจก็ไม่มีกำหนดรูปแบบชัดเจนมารองรับ ทำให้เกิดปัญหาหากรัฐสมาชิกมีความเห็นไม่ลงรอยกัน เพราะอาจจะต้องอาศัยมติแบบเอกฉันท์ของรัฐทุกรัฐ ต่างจากระบบกฎหมายของสหภาพยุโรปที่มีความแตกต่างจากกฎหมายระหว่างประเทศในหลายๆ กรณี โดยมีระบบกฎหมายของตนเอง และระบบการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายของตนเอง โดยนำกฎหมายระหว่างประเทศมาใช้ในบางส่วน ทั้งนี้ก็เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนสหภาพยุโรปอย่างสูงสุด จุดเด่นในการมีระบบกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง ซึ่งพัฒนามายาวนานและมีความแข็งแกร่งมาก นอกจากนั้น ยังไม่อยู่ภายใต้การพึ่งพาอาศัยระบบกฎหมายระหว่างประเทศต่างๆ ไป ทำให้เกิดระบบกฎหมายของตน คือ ระบบกฎหมายยุโรปหรือระบบกฎหมายประชาคม (European Legal System, Community Legal System) ซึ่งมีผลผูกพันรัฐสมาชิกให้ต้องเคารพและปฏิบัติตามโดยไม่สามารถที่จะตั้งข้อสงวน (Reservation) ได้และไม่ต้องมีการค้ำประกันถึงอนุวัติการตามทฤษฎีเอกนิยมหรือทวินิยมในเรื่องที่รัฐถ่ายโอนอำนาจอธิปไตยไปให้ประชาคมแล้ว รัฐสมาชิกก็จะต้องเคารพและปฏิบัติตาม (Approximation of Law และ Community Loyalty) นอกจากนี้ ยังมีองค์กรในการระงับข้อพิพาทหรือองค์กรศาล ดังนั้น เมื่อเกิดข้อพิพาทระหว่างรัฐสมาชิกก็ไม่ต้องไประงับข้อพิพาทกันที่ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice: ICJ) ซึ่งรัฐสมาชิกจะไม่สามารถปฏิเสธอำนาจศาล

ประชาคมเหมือนการระงับข้อพิพาทโดยศาลยุติธรรมระหว่างประเทศซึ่งศาลจะมีเขตอำนาจก็ต่อเมื่อคู่ความซึ่งเป็นรัฐแต่ละรัฐยอมรับอำนาจศาลแล้วเท่านั้น ไม่ต้องไประงับข้อพิพาทในเวทีโลก นอกจากนั้นการระงับข้อพิพาทก็ไม่ต้องอาศัยการเจรจาทางการทูตหรือมาตรการตอบโต้และแก้แค้นของรัฐคู่พิพาท แต่ต้องระงับข้อพิพาทโดยประชาคม และตามกติกาของประชาคมซึ่งจะมีผลผูกพันรัฐสมาชิก อันเป็นสิ่งที่ช่วยลดความตึงเครียดและสร้างสันติภาพในประชาคมได้ และยังสามารถมั่นใจว่าข้อพิพาทจะถูกระงับอย่างแน่นอน เพราะการที่รัฐสมาชิกไม่สามารถปฏิเสธอำนาจศาลประชาคมในขณะที่ศาลประชาคม ก็ไม่อาจอ้างว่าไม่สามารถตัดสินคดีได้ตามหลักศาลไม่สามารถปฏิเสธความยุติธรรม (Deny of Justice) ซึ่งวิธีการการเจรจาทูตอาจไม่แน่นอนว่าจะระงับข้อพิพาทได้หรือแม้แต่การระงับข้อพิพาทโดย ICJ ก็ถือว่าศาลจะระงับข้อพิพาทได้หากรัฐไม่ยอมรับอำนาจศาล หรือแม้แต่การเจรจาโดยองค์การระหว่างประเทศที่ไม่มีระบบกฎหมายที่ไม่มีสภาพบังคับดีพอก็อาจไม่สามารถระงับข้อพิพาทของรัฐสมาชิกได้ นอกจากนั้น ในสหภาพยุโรปเองยังมีช่องทางที่ให้ประชาชนสามารถดำเนินคดีกับรัฐสมาชิกต่อศาลประชาคมได้ซึ่งแตกต่างจากการระงับข้อพิพาทโดยศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งรัฐเท่านั้นที่จะเป็นคู่ความในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้ ตาม Article 34 (1) Statute of the International Court of Justice 1945

ในส่วนขององค์กรศาลซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการระงับข้อพิพาทของสหภาพยุโรปก็มีความเข้มแข็งและมีการวางรากฐานมายาวนานตั้งแต่ Concept ของ Schumann Declaration ที่ต้องการให้มีการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐสมาชิกโดย Arbitrator และเมื่อมีการก่อตั้ง ECSC ก็ได้มีการจัดตั้ง Court of Justice ขึ้นมา องค์กรศาลจึงอยู่เคียงคู่ประชาคมยุโรปมานานและพัฒนาตัวเองมาโดยตลอด ในปี ค.ศ. 1977 ได้มีการจัดตั้ง Court of Auditors ขึ้น ส่วนในปี ค.ศ. 1989 ก็มีการจัดตั้ง Court of First Instance จนถึงปัจจุบันนี้มีการสร้างหลักกฎหมายจากคำพิพากษาและความเห็นแนะนำ (Case Law) ออกมาแล้วจำนวนมาก

ส่วนระบบการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือการดำเนินคดีในกรณีที่มีการกระทำขัดต่อกฎหมายประชาคมของรัฐสมาชิกนั้นก็ได้มีการวางกรอบที่ชัดเจนโดยใน EC Treaty 1957 ได้วางมาตรการในการดำเนินการทางกฎหมายกับรัฐสมาชิกที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายของประชาคมไว้ ซึ่งมีทั้งกระบวนการในระดับประชาคม (Community Level) ใน TREC Art. 226, 227 และ 228 ที่เปิดโอกาสให้นำคดีขึ้นสู่ศาลได้ 3 ทาง คือ โดยรัฐสมาชิก (Article 227) โดยคณะกรรมการสิทธิการ (Article 226) และโดยศาลประชาคมเอง (Article 228) และกระบวนการในระดับรัฐสมาชิก (National Level) ตาม TREC Art. 234 ในเรื่องของ The Preliminary Reference Procedure นอกจากนั้น ยังมีการออก Act of Procedure มาเพื่อวางกรอบกติกาและกระบวนการในการพิจารณาคดีของประชาคมอีกด้วย

นอกจากนั้น สหภาพยุโรปยังมีการสร้างหลักที่ทำให้กฎหมายประชาคมมีสภาพบังคับที่รัฐต้องปฏิบัติตาม เช่น หลัก Legal Integration ซึ่งประกอบด้วยหลัก Direct and Indirect Effect

หลัก Supremacy of EU Law และหลัก Direct-Applicability ทำให้กฎหมายประชาคมมีค่าบังคับสูงกว่ากฎหมายภายในรัฐสมาชิกและมีผลทันทีต่อรัฐสมาชิกให้ต้องปฏิบัติตามในทันที และมีกลไกในการควบคุมรัฐสมาชิกให้ปฏิบัติตามกฎหมายประชาคมทั้งการควบคุมก่อนและควบคุมหลัง และหลักการทั้งหมดได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนในสนธิสัญญาต่างๆ และยังมีการสร้างหลักใหม่อยู่เสมอๆ ทั้งในรูปของกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร และยังมีข้อกำหนดมาตรฐานต่างๆ ร่วมกันเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ยิ่งไปกว่านั้นยังมีการสร้างเครื่องมือทางกฎหมาย (Legal Objective Instruments) ขึ้นเพื่อช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพและสภาพบังคับของกฎหมายของประชาคมให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งมีความเหนือกว่าระบบกฎหมายขององค์การระหว่างประเทศใดๆ ในโลก ซึ่งในปัจจุบันนี้สหภาพยุโรปมีเครื่องมือทางกฎหมายมากกว่า 15 ชนิด และมีการออกกฎหมายทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษรโดยกำหนดขั้นตอนกระบวนการในการออกกฎหมายและยังกำหนดเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดของรัฐ (State Liability) ไว้อย่างชัดเจน

ด้วยเหตุดังกล่าว การที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไม่มีเครื่องมือทางกฎหมายใดๆ ที่จะควบคุมให้รัฐสมาชิกปฏิบัติตามข้อตกลง ทำให้ขาดสภาพบังคับที่แน่นอน อีกทั้งองค์การระดับข้อพิพาทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่พัฒนา หากเกิดข้อพิพาทอาจจะต้องทำความเข้าใจที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งก็ต้องขึ้นอยู่กับว่ารัฐจะยอมรับอำนาจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือไม่ ดังนั้น การออกกฎหมายและระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่เป็นระบบเดียวกัน จึงต้องใช้เวลานานมากกว่าจะวางระบบกฎหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้มีประสิทธิภาพ เมื่อไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รัฐสมาชิกไม่ได้ดำเนินการไปในทิศทางที่ได้มาตรฐานเดียวกัน จึงหาข้อสรุปของปัญหาต่างๆ ได้ยาก ปัจจุบันนี้สภาพบังคับทางกฎหมายของอาเซียนแทบจะขึ้นอยู่กับรัฐสมาชิก เพราะประเทศสมาชิกทุกประเทศต่างไม่ยอมรับให้องค์การมีลักษณะอยู่เหนือรัฐ การดำเนินงานของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงล่าช้าและมีหลายปัญหาที่ยากจะแก้ เช่น ความล่าช้าและขาดความเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนของการพัฒนาเขตการค้าเสรีอาเซียน ส่งผลต่อการที่จะกำหนดให้มีข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้เป็นระบบเดียวกัน

4) แม้อาเซียนจะมีวัตถุประสงค์ขององค์การที่คล้ายคลึงกับประชาคมยุโรปและมีแนวความคิดจะจัดองค์กรหลักคล้ายกับประชาคมยุโรป แต่ไม่มีการออกแบบองค์กรหลักที่ชัดเจน ทั้งที่มาอำนาจหน้าที่ต่างๆ ไม่มีการวางบทบัญญัติเกี่ยวกับองค์กรหลักที่ชัดเจนไว้ในสนธิสัญญาหรือความตกลงใดๆ ที่มีค่าบังคับเป็นกฎหมายตั้งแต่การจัดตั้งองค์การในครั้งแรก ในปฏิญญากรุงเทพ 1967 ก็มีลักษณะเป็นเพียงวิสัยทัศน์หรือ Political Commitment เท่านั้นไม่มีอะไรจะผูกพันชัดเจนในเรื่ององค์กรหลักว่าจะจัดองค์กรอย่างไร องค์กรมีรูปแบบ ที่มาอย่างไร และมีความสัมพันธ์อย่างไรกับรัฐสมาชิก ไม่ได้มีการวางแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมได้จริง ไม่ได้มีบรรจुरื่องเหล่านี้ไว้ในสนธิสัญญาก่อตั้งเหมือนกับสหภาพยุโรป ที่มีการออกแบบระบบการทำงานและการกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรหลักที่ชัดเจน

มีข้อความคิดหรือแนวคิด เกี่ยวกับการวางองค์กรหลักไว้และก็มาเป็นรูปธรรมได้จริง ซึ่งมีรากฐานมาตั้งแต่ Schumann Declaration ที่มีแนวความคิดในการจัดตั้งองค์กรหลักไว้ และจากนั้นก็พัฒนาตามลำดับ

ด้วยเหตุดังกล่าว การมีระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระบบเดียว จำเป็นต้องมีการหลักทำหน้าที่รับผิดชอบและประสานงานอันเกี่ยวกับการวางแผนระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระบบเดียวที่มีประสิทธิภาพ และมีแนวทางดำเนินงานที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้จริง แต่หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่มีองค์กรหลักมาทำหน้าที่เหล่านี้ ไม่มีการกำหนดที่มาและอำนาจหน้าที่ขององค์กรหลัก จึงทำให้การมีระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระบบเดียวในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังเกิดขึ้นได้ช้า

5) อาเซียนไม่มีการกำหนดในเรื่องขอบอำนาจขององค์กรและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับรัฐสมาชิกที่ชัดเจนเหมือนสหภาพยุโรปที่มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าองค์กรหลักและประชาคมจะมีหน้าที่อย่างไร มีขอบอำนาจในเรื่องอะไรบ้าง มีความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสมาชิกอย่างไร หลักต่างๆ จึงถูกสร้างขึ้นมามากมาย

ด้วยเหตุดังกล่าว การที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมิได้กำหนดขอบอำนาจ และความสัมพันธ์ระหว่างประชาคมกับรัฐสมาชิกที่ชัดเจน เมื่อไม่ได้กำหนดขอบอำนาจและวัตถุประสงค์ไว้อย่างเป็นระบบ ทำให้การปฏิบัติงานมีความเหลื่อมล้ำ ซ้ำซ้อน ขาดประสิทธิภาพ และไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ส่งผลต่อการทำให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นไปได้ช้า เพราะยังไม่มีกรอบอำนาจหน้าที่ให้กับองค์กรใดองค์กรหนึ่งโดยเฉพาะ ส่งผลต่อการประสานงานเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิกในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าให้เป็นระบบเดียวกันประสบปัญหา มีความยุ่งยาก และขาดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

6) การตัดสินใจขององค์กรในเรื่องต่างๆ ของอาเซียนยังคงขึ้นอยู่กับอำเภอใจของรัฐสมาชิก ไม่มีกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน จึงมีอุปสรรคในการพ้องการให้พัฒนาไปได้ช้า ไม่เหมือนกับสหภาพยุโรปที่มีการพัฒนากระบวนการในการตัดสินใจในการทำงานขององค์กรหลักที่ชัดเจน ในการจัดทำนโยบายต่างๆ ร่วมกัน นอกจากนี้ ยังมีพัฒนาการอื่น ๆ เช่น กลไกการลงมติโดยใช้การลงมติแบบเสียงส่วนใหญ่ (Qualified Majority Voting: QMV) เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อทำให้รัฐสมาชิกมีการเดินไปในทิศทางเดียวกันและแก้ปัญหาการขัดแย้งของเสียงข้างน้อยที่จะทำให้องค์กรไม่พัฒนาและเดินไปอย่างล่าช้า

ด้วยเหตุดังกล่าว การที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่มีกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน เมื่อเกิดข้อขัดแย้งจะทำให้หาจุดร่วมได้ยากเพราะแต่ละประเทศต่างต้องการให้ประเทศของตนได้รับประโยชน์ ส่งผลให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นระบบเดียวกันเป็นไปได้ช้า

7) อาเซียนนั้นเมื่อคิดจะลงมือกระทำการในเรื่องใดก็ค่อยมากำหนดแผนกันโดยไม่มี การวางแผนที่แน่นอนชัดเจนและอาจเป็นจริงได้ในระยะยาว คงมีเพียงแต่การกำหนดวัตถุประสงค์แต่ไม่ได้ วางแผนงานไว้เลยตั้งแต่แรก จึงขาดความประติดประต่อในการดำเนินงานเพราะเกิดทั้งปัญหาและความ ล่าช้าเกิดขึ้นตลอดเวลา ในขณะที่สหภาพยุโรปมีการวางกรอบวัตถุประสงค์และมาตรการที่จะบรรลุ ตามวัตถุประสงค์ไว้ในสนธิสัญญาในแต่ละฉบับมาตั้งแต่ต้น ดังนั้น การดำเนินงานตามเป้าหมายต่างๆ จึงสำเร็จลุล่วงไปอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เป็นการทำงานที่มีการวางแผนล่วงหน้า

ด้วยเหตุดังกล่าว การที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่มี การวางแผนที่แน่นอนชัดเจน และปฏิบัติได้จริงในการดำเนินการต่างๆ รวมถึงยังไม่มีบทกำหนดโทษ ทำให้แต่ละประเทศสมาชิก ดำเนินการต่างๆ ด้วยความล่าช้า ขาดความมุ่งมั่นในการดำเนินการ ส่งผลต่อการมีระบบการจดทะเบียน เครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นระบบเดียวกันด้วยเช่นกัน เพราะแม้จะมีการกำหนดให้ ประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดในปี พ.ศ. 2558 ก็ตาม แต่จนกระทั่งปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2559 ก็ยังไม่สามารถเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดอย่าง พร้อมเพรียงกัน จึงไม่น่าแปลกที่ไม่สามารถจะทำให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนได้ในเวลาอันสั้น

8) อาเซียนและองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ ไม่มีการเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมของ ประชาชนต่อประชาคม ซึ่งแตกต่างจากสหภาพยุโรปที่ได้คำนึงถึงความสำคัญของประชาชนซึ่งเป็นผู้ที่ จะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำของประชาคม ดังนั้น จึงได้มีกลไกหลายๆ อย่างที่คุ้มครอง ประชาชน เช่น การกำหนดให้สมาชิกของ European Parliament มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจาก ประชาชน ซึ่งไม่มีในองค์การระหว่างประเทศใดๆ ซึ่งทำให้สหภาพยุโรปมีลักษณะคล้ายๆ กับสหพันธรัฐ อยู่เนืองๆ นอกจากนี้ European Parliament ยังถูกกำหนดให้มีบทบาทในการทำงานในฐานะ ผู้ปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชน หรือการเปิดโอกาสให้รัฐถูกประชาชนฟ้องเป็นจำเลยต่อศาล ประชาคมได้ การพลวัตของการบูรณาการยุโรป (Deepening Integration) ในปัจจุบันยังรวมไปถึง การกำหนดสิทธิและหน้าที่ของประชาชนแห่งยุโรป (European Citizen) ซึ่งมีทั้งสิทธิในการเข้าร่วม ทางการเมือง สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางการทูต สิทธิในการเข้าเมืองและเคลื่อนย้ายอย่างเสรี ภายในประเทศสมาชิก เป็นต้น

ด้วยเหตุดังกล่าว การที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วม ส่งผลให้ประชาชนยังไม่ให้ความสนใจและไม่มีความตระหนักรู้เรื่องการให้ความคุ้มครอง เครื่องหมายการค้า จะส่งผลให้การมีระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระบบเดียวกันยังไม่ สามารถทำได้โดยง่าย เพราะการมีส่วนร่วมทางด้านเครื่องหมายการค้าของประชาชนแบ่งออกเป็นสอง กลุ่มคือ กลุ่มผู้บริโภคและกลุ่มผู้ประกอบการ ความตระหนักรู้ของผู้บริโภค เช่น ไม่สนับสนุนสินค้า ที่มีการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่ทำให้กลุ่มผู้บริโภคมีโอกาสบริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ส่วนกลุ่ม

ผู้ประกอบการ หากผลิตภัณฑ์ของตนมีชื่อเสียงและขายได้ในปริมาณมาก กลุ่มผู้ประกอบการย่อมต้องการให้เครื่องหมายการค้าของตนได้รับความคุ้มครองเพื่อป้องกันไม่ให้สินค้าของตนถูกละเมิด เครื่องหมายการค้าและถูกแย่งส่วนแบ่งทางการตลาดไป หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและไม่มี การสนับสนุนให้ประชาชนมีความตระหนักรู้เรื่อง เครื่องหมายการค้า การมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ก็จะเป็นไปได้ซ้ำด้วยเช่นกัน

9) ปัจจัยอื่นๆ เช่น พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ (Historical Background) แต่ละชาติของอาเซียนมีความแตกต่างกันอย่างมากทั้งระบบการปกครอง ฐานทางเศรษฐกิจที่มีฐานะยากจนถึงปานกลางทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือกันได้มากนัก นอกจากนั้น ยังมีศาสนาที่แตกต่างกันพุทธ คริสต์ และอิสลาม ซึ่งมีความคิดความเชื่อที่แตกต่างกัน ซ้ำยังมีปัญหาภายในของประเทศที่ทำให้อาเซียน ดำเนินการพัฒนาไปได้ช้า เช่น ปัญหาเสถียรภาพทางการเมือง ปัญหาความมั่นคง ความไม่สงบภายในประเทศ ปัญหาสิทธิมนุษยชน ตลอดจนระบบการเมืองการปกครอง เอกลักษณ์ทางภาษา วัฒนธรรม ที่แตกต่างกัน การบูรณาการอาเซียนจึงยากกว่าการบูรณาการยุโรปที่มีจุดยึดอยู่กับสงคราม มีจุดมุ่งหมายที่จะไม่ต้องการให้เกิดสงครามอีก (No More War) นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยทางด้านศาสนาซึ่งชาวยุโรป มีศาสนาคริสต์รวมกัน มีภาษาที่พัฒนามาจากภาษาละตินร่วมกัน (Lingua Franca) การปกครองในปัจจุบันที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือมีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเหมือนกัน มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกัน แม้จะมีประเทศที่มีฐานะไม่ดิ่งงอกอยู่ด้วยแต่ก็มีประเทศที่ร่ำรวยคอยให้การช่วยเหลือโดยมีข้อตกลงช่วยเหลือกัน²

ด้วยเหตุดังกล่าว การที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความแตกต่างกันทางปัจจัยอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การมีระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระบบเป็นระบบเดียวในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นไปได้ช้า เพราะการที่จะออกข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้เป็นระบบเดียวกันได้นั้น จำเป็นต้องหาจุดร่วมเพื่อไม่ให้เกิดข้อขัดแย้งในภายหลัง เช่น การจะกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องสิ่งที่จะไม่ได้รับความคุ้มครองให้เป็นเครื่องหมายการค้านั้นจะเห็นได้ว่าประเทศที่นับถือศาสนาพุทธให้ความสำคัญเรื่องภาพลามก อนาจาร ไม่สามารถจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้ หรือความหมายของเครื่องหมายการค้าในแต่ละประเทศสมาชิกอาจมีความหมายหรือการออกเสียงที่แตกต่างกัน ทำให้การกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ต้องมีการพิจารณาเพื่อหา

² ธนวัฒน์ เล็กเกียรติขจร, ปัจจัยในความสำเร็จและพัฒนาการของสหภาพยุโรป อาเซียน ต้องดูละครแล้วย้อนดูตัว, คำนวณวันที่ 5 พฤษภาคม 2558 จาก <http://thailawstudent.bizhat.com/EU-ASEAN.doc>

จุดร่วมอย่างรอบคอบ หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่ได้มีการประชุมเพื่อหารือจุดร่วมเหล่านี้ร่วมกัน ไม่มีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินการที่ชัดเจน การมีระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนระบบเดียวจึงเป็นไปได้ช้า

จากเหตุผลทั้งมวลข้างต้นทำให้ทราบถึงสาเหตุอันเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การพัฒนากฎหมายเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเกิดความล่าช้า ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งมีทั้งสาเหตุทางด้าน เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม การศึกษา และการเมืองที่แตกต่างกันของประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แต่อย่างไรก็ดี สาเหตุเหล่านั้นก็ยังมีสาเหตุผลอันทำให้เกิดระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมิได้ เพียงแต่อาจต้องใช้ระยะเวลาในการปรับให้เหมาะสมอย่างพร้อมเพรียงกันสักระยะหนึ่ง นอกจากนี้เหตุผลข้างต้นแล้ว กฎหมายเครื่องหมายการค้าภายในของประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเองยังมีความแตกต่างกันมาก รวมถึงยังมีระดับการพัฒนากฎหมายเครื่องหมายการค้าที่มีความเลื่อมล้ำกันอยู่มาก เช่น การที่ประเทศพม่ายังไม่มีการบัญญัติกฎหมายเครื่องหมายการค้าไว้ โดยเฉพาะ ยังคงใช้กฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติการจดทะเบียนของประเทศพม่าเพื่อให้การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าอยู่ และแม้จะมีข้อมูลว่ากฎหมายเครื่องหมายการค้าจะมีการบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2557 แต่จนถึงปัจจุบัน (เมษายน พ.ศ. 2559) ยังไม่ปรากฏว่ามีการออกพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าของประเทศพม่ามาใช้บังคับแต่อย่างใด ในขณะที่สิงคโปร์มีกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก ได้มีการวางเป้าหมายที่จะขยายบทบาทของสิงคโปร์ให้กลายเป็นศูนย์กลางทรัพย์สินทางปัญญาแห่งเอเชีย และให้บริการด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่มีศักยภาพ เพื่อรองรับความต้องการด้านบริการทรัพย์สินทางปัญญาที่กำลังขยายตัวสูงขึ้นในเขตภูมิภาค ตลอดจนสิงคโปร์มีความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจและการค้า จนสามารถก้าวขึ้นมาเป็นศูนย์กลางการค้าการลงทุนในภูมิภาคอาเซียน และได้รับการยอมรับจากนานาประเทศทั่วโลก โดยมีเป้าหมายที่จะปรับปรุงกลยุทธ์ในการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปสู่การเป็นประเทศผู้นำในอาเซียน สำหรับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้นได้มีการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบภายในประเทศมากมายที่เกี่ยวข้องกับการค้า เช่น กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาว่าด้วยเครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร การคุ้มครองพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ กฎหมายว่าด้วยการลงทุน ฯลฯ ซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่มีลำดับการพัฒนาทางกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่น่าจับตามองประเทศหนึ่ง นอกเหนือไปจากการที่ประเทศนี้มีการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว มีความได้เปรียบในฐานะที่เป็นประตูการค้า มีนักลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนจำนวนมาก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญต่อการพัฒนากฎหมายควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเปิดเสรีทางการค้า ในขณะที่ประเทศไทยก็ได้กำหนดตัวเองว่าจะเป็น “ประตูสู่อาเซียน” และได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตลอดมา โดยมีการพัฒนากฎหมายเครื่องหมายการค้าอย่างต่อเนื่องเพื่อรับรองกับโลกยุคการค้าเสรี ทั้งนี้ ผู้เขียนได้

สรุปความแตกต่างในการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไว้ เพื่อชี้ให้เห็นว่ายิ่งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกันมากเท่าไร ก็ยิ่งจำเป็นต้องมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เป็นระบบเดียวกันมากขึ้นเท่านั้น ดังนี้

ตารางที่ 5.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างในการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของประเทศ
ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ประเทศบรูไน ดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา
สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และมาเลเซีย)

การขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน						
ข้อ	การขอรับความคุ้มครอง	ประเทศบรูไน ดารุสซาลาม	ราชอาณาจักรกัมพูชา	สาธารณรัฐอินโดนีเซีย	สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	มาเลเซีย
1	กฎหมายเครื่องหมายการค้า	Trademark Rules (Revised Edition 2000)	Law concerning Marks, Trade Names and Acts of Unfair Competition of the Kingdom of Cambodia	Law No. 15 of August 1, 2001, regarding Marks	Regulation No. 466/STEA-PMO of Prime Minister on the Registration of Trademarks	Trademark Act (Act 175 of 1976, as last amended by Act A1138 of 2002)
2	วิธีการยื่นขอรับความคุ้มครอง	รับแต่เอกสารที่เป็นกระดาษเท่านั้น โดยดาวน์โหลดแบบฟอร์มเอกสารได้จาก http://www.bruipo.com.bn/	รับแต่เอกสารที่เป็นกระดาษเท่านั้น	รับแต่เอกสารที่เป็นกระดาษเท่านั้น โดยดาวน์โหลดแบบฟอร์มเอกสารได้จาก the Directorate General of Intellectual Property Rights or DGIPR)	รับแต่เอกสารที่เป็นกระดาษเท่านั้น	ใช้แบบฟอร์ม (TM5) สามารถยื่นขอรับความคุ้มครองทางอินเทอร์เน็ตได้
3	สถานที่ในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	Brunei Darussalam Intellectual Property Office (BruIPO)	The Department of Intellectual Property Rights (DIPR), Ministry of Commerce	Directorate General of Intellectual Property Rights Ministry of Law and Human Rights	the Department of Intellectual Property (DIP) Lao PDR.	the Malaysian Intellectual Property Corporation (MyIPO)
4	หนังสือมอบอำนาจในการดำเนินการแทน	ไม่จำเป็นต้องยื่นในขณะยื่นขอรับความคุ้มครอง เว้นแต่จะถูกเรียกร้องให้แสดงหนังสือมอบอำนาจ	ถ้ามิได้เป็นคนชาติของราชอาณาจักรกัมพูชา และไม่มีสถานประกอบการถาวรก็จำเป็นต้องมีตัวแทนเพื่อดำเนินการ	ถ้ามิได้เป็นคนชาติของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ก็จะต้องมีตัวแทนที่อาศัยในประเทศนี้เป็นคนดำเนินการ	ถ้ามิได้เป็นคนชาติของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือไม่มีสถานประกอบการถาวรก็จะต้องมีตัวแทนที่อาศัยในประเทศนี้เป็นคนดำเนินการ	ถ้ามิได้เป็นคนชาติของมาเลเซีย หรือไม่มีสถานประกอบการถาวรก็จะต้องมีตัวแทนที่อาศัยในประเทศนี้เป็นคนดำเนินการ และหากตัวแทนเป็นบริษัทต้องเป็นบริษัทที่จัดตั้งตามกฎหมายของประเทศนี้
5	การแสดงผลลักษณะของเครื่องหมายการค้า	แสดง	แสดง	แสดง	แสดง	แสดง
6	ประเภทสินค้าและบริการที่ขอรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	ต้องระบุ	ต้องระบุ	ต้องระบุ	ไม่ต้องระบุ	ต้องระบุ
7	1 คำขอต่อประเภทสินค้า http://www.asean-iprhelpdesk.eu/sites/default/files/publications/ASEAN_IPR_SME_Helpdesk_Guide_to_Trade_Mark_Protection.pdf	หนึ่งคำขอต่อหนึ่งเครื่องหมาย แต่อาจครอบคลุมจำพวกสินค้าหรือบริการมากกว่าหนึ่งจำพวก	หนึ่งคำขอต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ	หนึ่งคำขอต่อหนึ่งเครื่องหมาย แต่อาจครอบคลุมจำพวกสินค้าหรือบริการมากกว่าหนึ่งจำพวก	หนึ่งคำขอต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ	หนึ่งคำขอต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ
8	ความหมายของเครื่องหมาย	-	เครื่องหมาย หมายถึง สัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ และแยกสินค้า (เครื่องหมายการค้า) หรือบริการ (เครื่องหมายบริการ) ของบริษัทหนึ่งออกจากบริษัทหนึ่ง	เครื่องหมาย หมายถึง สัญลักษณ์ในรูปของภาพ ชื่อ คำ ตัวอักษร รูปร่าง ส่วนประกอบของสี หรือการรวมกันของสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อันมีลักษณะที่แตกต่างและใช้ในกิจกรรมการค้าสินค้าหรือบริการ	เครื่องหมาย หมายถึง สัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ และแยกสินค้าหรือบริการของบริษัทหนึ่งออกจากบริษัทหนึ่ง เครื่องหมายอาจเป็นในรูปของคำ รูปร่างและการรวมกันของสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้นแสดงออกมาในรูปของสีได้หรือไม่	เครื่องหมาย รวมไปถึงเครื่องหมาย ยี่ห้อ หัวเรื่อง ฉลาก ตัว ชื่อ ลายเซ็น คำ ตัวอักษร เลข หรือการรวมกันของสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

การขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน						
ข้อ	การขอรับความคุ้มครอง	ประเทศบรูไน ดารุสซาลาม	ราชอาณาจักรกัมพูชา	สาธารณรัฐอินโดนีเซีย	สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	มาเลเซีย
9	ความหมายของเครื่องหมายการค้า	เครื่องหมายการค้า หมายถึง สัญลักษณ์ที่มองเห็นได้เป็นภาพโดยสามารถแยกสินค้าหรือบริการของผู้ผลิตหนึ่งออกจากผู้ผลิตหนึ่ง เครื่องหมายการค้า อาจประกอบไปด้วย คำ (รวมถึงชื่อ) การออกแบบ ตัวอักษร ตัวเลขหรือรูปร่างของสินค้าหรือหีบห่อ	“เครื่องหมายการค้า” หรือ “เครื่องหมายบริการ” ได้แก่ เครื่องหมายใดๆ ที่แสดงให้เห็นเป็นภาพ (Graphically)หรือสามารถแสดงให้เห็นเป็นภาพได้ ทั้งนี้ เครื่องหมายนั้นจะต้องสามารถแยกให้เห็นถึงความแตกต่างของสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการหนึ่ง กับสินค้าหรือบริการชนิดเดียวกันของผู้ประกอบการอีกรายหนึ่ง เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายบริการที่อาจได้รับการจดทะเบียนได้แก่ ตัวอักษร คำ รูปรอยประดิษฐ์ฉลาก สัญลักษณ์คำย่อ กลุ่มของสิ่งดังกล่าวหรือ กลุ่มของสีชื่อ ลายมือชื่อ สัญลักษณ์สามมิติ สโลแกน	“เครื่องหมายการค้า” หมายความว่า เครื่องหมายที่ใช้หรือจะใช้เป็นที่หมายสำหรับสินค้าหรือเกี่ยวข้อง กับสินค้า เพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้นแตกต่างจากสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น	เครื่องหมายการค้าคือ สัญลักษณ์ที่ใช้เป็นเครื่องหมายของสินค้าหรือบริการเพื่อใช้ระบุความเป็นเจ้าของสินค้าและบริการของผู้สร้างสรรค์ เครื่องหมายการค้า	เครื่องหมายการค้า หมายความว่า เครื่องหมายที่ใช้หรือจะใช้กับสินค้า เพื่อแสดงหรือระบุถึงความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวข้องระหว่างสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้า นั้นกับเจ้าของเครื่องหมายการค้า
10	หลักการให้สิทธิในวันยื่นคำขอ ย้อนหลัง (Right of Priority)	ให้ความคุ้มครอง	ให้ความคุ้มครอง	ให้ความคุ้มครอง	ให้ความคุ้มครอง	ให้ความคุ้มครอง
11	ค่าธรรมเนียมในการยื่นขอรับความคุ้มครอง http://www.stplegal.com/Requirements-Charges.aspx?service=Trademark&country=VIETNAM&id=12	\$150 ต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ	\$110 ต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ		\$80 ต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ	\$100 ต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ
12	ภาษาในการยื่นขอรับความคุ้มครอง	ภาษาอังกฤษ	ภาษาเขมรหรือภาษาอังกฤษ	ภาษาอินโดนีเซีย	ภาษาลาวหรือภาษาอังกฤษ แต่ถ้ายื่นเป็นภาษาอังกฤษต้องแปลเป็นภาษาลาวภายใน 90 วันนับจากวันที่ยื่น	ภาษาเมเลเซียหรือภาษาอังกฤษ
13	ระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองและการต่ออายุ	10 ปี นับตั้งแต่วันที่ยื่นจดทะเบียนขอรับความคุ้มครอง ต่ออายุได้คราวละ 10 ปี	10 ปี นับตั้งแต่วันที่ยื่นจดทะเบียนขอรับความคุ้มครองต่ออายุได้คราวละ 10 ปี	10 ปี นับตั้งแต่วันที่ยื่นจดทะเบียนขอรับความคุ้มครอง ต่ออายุได้คราวละ 10 ปี	10 ปี นับตั้งแต่วันที่ยื่นจดทะเบียนขอรับความคุ้มครองต่ออายุได้คราวละ 10 ปี	10 ปี นับตั้งแต่วันที่ยื่นจดทะเบียนขอรับความคุ้มครองต่ออายุได้คราวละ 10 ปี
14	การประกาศ การคัดค้าน การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	หากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้ว ต้องมีการประกาศใน the Gazette โดยจะต้องคัดค้านภายใน 3 เดือนนับจากวันที่ประกาศ หากไม่มีการคัดค้านในระแวกดังกล่าว จึงจะรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	หากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วเห็นว่าเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดก็จะออกใบรับรองเครื่องหมายการค้าให้ก่อน แล้วจึงประกาศใน the Official Gazette of the Ministry of Commerce และ สามารถคัดค้านได้ภายใน 90 วันหลังจากประกาศ	หากตรวจสอบและรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแล้ว ก็จะต้องประกาศใน the Official Gazette ภายใน 10 วัน ซึ่งต้องคัดค้านภายใน 3 เดือนนับจากวันที่ประกาศ หากไม่มีการคัดค้านก็จะได้รับการจดทะเบียน	หากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วเห็นว่าเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดก็จะออกใบรับรองเครื่องหมายการค้าให้ก่อน แล้วจึงประกาศลงใน the official industrial property gazette คัดค้านได้ภายใน 5 ปี หลังจากประกาศ	หากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วต้องมี การประกาศใน the Gazette โดยจะต้องคัดค้านภายใน 2 เดือน นับจากวันที่ประกาศ หากไม่มีการคัดค้านในระแวกดังกล่าว จึงจะรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

การขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน						
ข้อ	การขอรับความคุ้มครอง	ประเทศบรูไน ดารุสซาลาม	ราชอาณาจักรกัมพูชา	สาธารณรัฐอินโดนีเซีย	สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชน ลาว	มาเลเซีย
15	การเข้าเป็นสมาชิกของ Madrid Protocol http://www.wipo.int/export/sites/www/treaties/en/documents/pdf/madrid_marks.pdf	-	-	-	-	-
16	การเข้าเป็นสมาชิกของ Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPs) http://www.wipo.int/wipolex/en/other_treaties/parties.jsp?treaty_id=231&group_id=22	✓	✓	✓	✓	✓
17	การเข้าเป็นสมาชิกของ Paris Convention http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=2	✓	✓	✓	✓	✓
18	ระยะเวลาการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	15 - 18 เดือน	6 เดือน	14 - 15 เดือน	12 เดือน	12 - 24 เดือน
19	ประเภทของเครื่องหมายที่ได้รับความคุ้มครอง	เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายร่วม เครื่องหมายรับรอง	เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ	เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายร่วม	เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายร่วม	เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายชุด เครื่องหมายรับรอง
20	การค้นหา Online	-	-	✓	✓	✓
21	สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา	Brunei Darussalam Intellectual Property Office (BruIPO) The Brunei Economic Development Board 4th Floor, Block 2D Jalan Kumbang Pasang Bandar Seri Begawan BA 1311 Negara Brunei Darussalam Tel: +673 2230111 Facsimile: +673 2380545 Website: www.bruipo.com.bn	Department of Intellectual Property Rights Ministry of Commerce Lot 19-61, MOC Road (113B Road), Phum Teuk Thla, Khan Sen Sok Phnom Penh, Kingdom of Cambodia Telephones: (855)23 866115, 866 114; (855) 12 826166; (855) 11 873 191 Telefax: (855) 23 428 263	Jl. HR Rasuna Said Ka v. 8 -9 South Jakarta, Indonesia Tel: (021) -57905619 Fax: (021) - 57905619	Department of Intellectual Property Ministry of Science and Technology (MOST) Nahaidiao Street P.O. Box 2279, Vientiane, Laos Tel: (856-21) 240 784 Fax: (856-21) 213 472	Unit 1 - 7, Aras Bawah, Menara UOA Bangsar No. 5, Jalan Bangsar Utama 1, 59000 Kuala Lumpur Malaysia Telephone / Fax: +603 - 2299 8400; +603 - 2299 8989 Email: ipmalaysia@myipo.gov.my

ตารางที่ 5.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างในการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของประเทศ
ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักร
ไทย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์)

การขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน						
ข้อ	การขอรับความคุ้มครอง	สาธารณรัฐฟิลิปปินส์	สาธารณรัฐสิงคโปร์	ราชอาณาจักรไทย	สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์
1	กฎหมายเครื่องหมายการค้า	Republic Act 8293, known as the Intellectual Property Code ("IP Code")	Trade Marks Act (Chapter 332, 2005 Revised Edition)	Trademark Act B.E. 2534 (1991) (consolidated as of 2000)	Law No. 50/2005/QH11 of November 29, 2005, on Intellectual Property (promulgated by the Order No. 28/2005/L-CTN of December 12, 2005, of the President of the Socialist Republic of Vietnam)	Registration Act No. 16 of 1908
2	วิธีการยื่นขอรับความคุ้มครอง	ใช้แบบฟอร์มที่กำหนด (แบบฟอร์มที่เป็นทางการใช้ภาษาอังกฤษ) สามารถยื่นขอรับความคุ้มครองทางอินเทอร์เน็ตได้	ใช้แบบฟอร์มที่กำหนด สามารถยื่นขอรับความคุ้มครองทางอินเทอร์เน็ตได้	ใช้แบบฟอร์มที่กำหนด สามารถยื่นขอรับความคุ้มครองทางอินเทอร์เน็ตได้	ใช้แบบฟอร์มที่กำหนด	
3	สถานที่ในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	The IPOPHL หรือสำนักงานที่รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	The Intellectual Property Office of Singapore (IPOS)	The Department of Intellectual Property (DIP) Thailand หรือสำนักงานประจำจังหวัด	The National Office of Industrial Property (NOIP) Vietnam หรือสำนักงานที่รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	
4	หนังสือมอบอำนาจในการดำเนินการแทน	ถ้ามิได้เป็นพลเมืองของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ หรือไม่มีสถานประกอบกิจการถาวร ก็จะต้องมีตัวแทนอาศัยในประเทศนี้เป็นคนดำเนินการ และต้องยื่นหนังสือมอบอำนาจภายใน 60 วันนับจากวันที่ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	ไม่จำเป็นต้องมีตัวแทนเพื่อดำเนินการ แต่จำเป็นต้องให้ที่อยู่ติดต่อได้ในประเทศนี้	ถ้ามิได้เป็นพลเมืองของราชอาณาจักรไทย ก็จะต้องมีตัวแทนที่อาศัยในประเทศนี้เป็นคนดำเนินการ และต้องยื่นหนังสือมอบอำนาจ	ถ้ามิได้เป็นพลเมืองของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ก็จะต้องมีตัวแทนที่อาศัยในประเทศนี้เป็นคนดำเนินการ และต้องยื่นหนังสือมอบอำนาจ	
5	การแสดงลักษณะของเครื่องหมายการค้า	แสดง	แสดง	แสดง	แสดง	-
6	ประเภทสินค้าและบริการที่ขอรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	ต้องระบุ	ต้องระบุ	ต้องระบุ	ต้องระบุ	-
7	1 คำขอต่อประเภทสินค้า http://www.asean-iphel.pdesk.eu/sites/default/files/publications/ASEAN_IPR_SME_Helpdesk_Guide_to_Trade_Mark_Protection.pdf	หนึ่งคำขอต่อหนึ่งเครื่องหมาย แต่อาจครอบคลุมจำพวกสินค้าหรือบริการมากกว่าหนึ่งจำพวก	หนึ่งคำขอต่อหนึ่งเครื่องหมาย แต่อาจครอบคลุมจำพวกสินค้าหรือบริการมากกว่าหนึ่งจำพวก	หนึ่งคำขอต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ	หนึ่งคำขอต่อหนึ่งเครื่องหมาย แต่อาจครอบคลุมจำพวกสินค้าหรือบริการมากกว่าหนึ่งจำพวก	หนึ่งคำขอต่อหนึ่งเครื่องหมาย แต่อาจครอบคลุมจำพวกสินค้าหรือบริการมากกว่าหนึ่งจำพวก (ร่างกฎหมายเครื่องหมายการค้าอาจมีการเปลี่ยนแปลง)

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

การขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน						
ข้อ	การขอรับความคุ้มครอง	สาธารณรัฐฟิลิปปินส์	สาธารณรัฐสิงคโปร์	ราชอาณาจักรไทย	สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์
8	ความหมายของเครื่องหมาย	เครื่องหมาย หมายถึง สัญลักษณ์ที่มองเห็นได้และแยกสินค้า (เครื่องหมายการค้า) หรือบริการ (เครื่องหมายบริการ) ของบริษัทหนึ่งออกจากอีกบริษัทหนึ่งและรวมไปถึงตราประทับหรือเครื่องหมายบนบรรจุภัณฑ์ของสินค้า	สัญลักษณ์ รวมถึงตัวอักษร คำ ชื่อ ลายเส้น ตัวเลข เครื่องหมาย ยี่ห้อ หัวข้อ ฉลาก รูปร่าง สี ส่วนประกอบต่างๆ ของบรรจุภัณฑ์ หรือการรวมกันของสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น	“เครื่องหมาย” หมายความว่า ภาพถ่าย ภาพวาด ภาพประติมากรรม ตรา ชื่อ คำ ข้อความ ตัวหนังสือ ตัวเลข ลายมือชื่อ กลุ่มของสี รูปร่าง หรือรูปทรงของวัตถุ หรือสิ่งเหล่านี้โดยวิธีหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน	-	-
9	ความหมายของเครื่องหมายการค้า	“เครื่องหมายการค้า” หมายความว่า เครื่องหมายใดๆ ที่แสดงให้เห็นภาพ (Visual Sign) หรือที่สามารถแสดงให้เห็นเป็นภาพได้ โดยต้องสามารถแยกแยะให้เห็นถึงความแตกต่างของสินค้าของผู้ประกอบการรายหนึ่งกับสินค้าของผู้ประกอบการรายหนึ่งได้	เครื่องหมายการค้า หมายถึง เครื่องหมายใดที่สามารถมองเห็นได้ และสามารถแสดงให้เห็นด้วยภาพ และสามารถชี้แยกสินค้าและบริการที่มีหรือที่ให้ในทางการค้าโดยบุคคลหนึ่งออกจากสินค้าและบริการของอีกบุคคลหนึ่ง	เครื่องหมายการค้า (Trade Mark) คือเครื่องหมายที่ใช้เป็นที่หมายเกี่ยวข้องกับสินค้าเพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายนั้นแตกต่างกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น	เครื่องหมายการค้า หรือ เครื่องหมายบริการ คือ สัญลักษณ์ที่แสดงว่าสินค้าหรือบริการที่ใช้ เครื่องหมายการค้า หรือ เครื่องหมายบริการนั้นแตกต่างจากสินค้าหรือบริการของบุคคลอื่น - เครื่องหมายการค้า หรือ เครื่องหมายบริการ อาจเป็น คำ รูป หรือทั้งคำและรูป และอาจแสดงเป็นสีขาวดำ หรือหลายสีก็ได้	“เครื่องหมายการค้า” หมายถึง “เครื่องหมายที่ใช้แสดงให้เห็นว่าสินค้าภายใต้เครื่องหมายดังกล่าวเป็นสินค้าที่ผลิตโดยบุคคลใดโดยเฉพาะ” ภายใต้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 478
10	หลักการให้สิทธิในชั้นคำขอ	ให้ความคุ้มครอง	ให้ความคุ้มครอง	ให้ความคุ้มครอง	ให้ความคุ้มครอง	
11	ค่าธรรมเนียมในการยื่นขอรับความคุ้มครอง http://www.stplegal.com/Requirements-Charges.aspx?service=Trademark&country=VIETNAM&id=12	2160 เบบีฟิลิปปินส์ ต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ (ขนาดธุรกิจมากกว่า 100 ล้านเบบีฟิลิปปินส์) 1080 เบบีฟิลิปปินส์ ต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ (ขนาดธุรกิจน้อยกว่าหรือเท่ากับ 100 ล้านเบบีฟิลิปปินส์)	ยื่นออนไลน์ 341 ดอลลาร์สิงคโปร์ ต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ ยื่นต่อสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาประเทศสิงคโปร์ 374 ดอลลาร์สิงคโปร์ ต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ	500 บาท ต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ	ยื่นออนไลน์ 100,000 ดงเวียดนาม ยื่นต่อสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาประเทศเวียดนาม (มีไฟล์เอกสารทางคอมพิวเตอร์ (Digital Database) ครบถ้วน) 150,000 ดงเวียดนาม ยื่นต่อสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาประเทศเวียดนาม (ไม่มีไฟล์เอกสารทางคอมพิวเตอร์ (Digital Database)) 180,000 ดงเวียดนาม	\$100 ต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ
12	ภาษาในการยื่นขอรับความคุ้มครอง	ภาษาฟิลิปปินส์หรือภาษาอังกฤษ	ภาษาอังกฤษ	ภาษาไทย	ภาษาเวียดนาม	ภาษาพม่าหรือภาษาอังกฤษ
13	ระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองและการต่ออายุ	10 ปี นับตั้งแต่วันที่จดทะเบียน ต่ออายุได้คราวละ 10 ปี	ระยะเวลาในการคุ้มครองไม่จำกัด แต่ต้องยื่นต่ออายุทุกๆ 10 ปี	10 ปี นับตั้งแต่วันที่ยื่นจดทะเบียนขอรับความคุ้มครอง ต่ออายุได้คราวละ 10 ปี	10 ปี นับตั้งแต่วันที่ยื่นจดทะเบียนขอรับความคุ้มครอง ต่ออายุได้คราวละ 10 ปี	- ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนแต่ใช้วิธียื่นแถลงแสดงความเป็นเจ้าของและลงประกาศในหนังสือพิมพ์ เช่นเดียวกับขั้นตอนในการยื่นคำขอใหม่
14	การประกาศ การคัดค้าน การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	หากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วเห็นว่าไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดก็จะประกาศลงใน the electronic gazette และสามารถคัดค้านได้ภายใน 30 วันหลังจากประกาศ	หากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วเห็นว่าไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดก็จะประกาศลงในบทความของเครื่องหมายการค้า และสามารถคัดค้านได้ภายใน 2 เดือนหลังจากประกาศ	หากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วเห็นว่าไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดก็จะประกาศลงใน the Trademark Gazette และสามารถคัดค้านได้ภายใน 90 วันหลังจากประกาศ	หากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วเห็นว่าไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดและชำระเงินครบถ้วนก็จะประกาศลงใน the Industrial Property Gazette	

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

การขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน						
ข้อ	การขอรับความคุ้มครอง	สาธารณรัฐฟิลิปปินส์	สาธารณรัฐสิงคโปร์	ราชอาณาจักรไทย	สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์
15	การเข้าเป็นสมาชิกของ Madrid Protocol http://www.wipo.int/export/sites/www/treaties/en/documents/pdf/madrid_marks.pdf	✓	✓	-	✓	-
16	การเข้าเป็นสมาชิกของ Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPs) http://www.wipo.int/wipolex/en/other_treaties/parties.jsp?treaty_id=231&group_id=22	✓	✓	✓	✓	✓
17	การเข้าเป็นสมาชิกของ Paris Convention http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=2	✓	✓	✓	✓	-
18	ระยะเวลาการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า	19 - 24 เดือน	18 - 24 เดือน	12 - 18 เดือน	24 เดือน	4 - 6 สัปดาห์
19	ประเภทของเครื่องหมายที่ได้รับ ความคุ้มครอง	เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายร่วม	เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายร่วม เครื่องหมายรับรอง	เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายร่วม เครื่องหมายรับรอง	เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ	เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ
20	การค้นหา Online	✓	✓	✓	-	-
21	สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา	Intellectual Property Office of the Philippines Intellectual Property Center, 28 Upper Mckinley Road Mckinley Hill Town Center Fort Boifacio, Taguig City 1634 Philippines Telephone: +632 2386300 to 65 ext 205 or 121-122 Telfax: +632 7524869 Email: dittb@ipophil.gov.ph; mail@ipophil.gov.ph	Intellectual Property Office of Singapore 51 Bras Basah Road #01-01, Manulife Centre Singapore 189554 Tel: (65) 6339 8616 Fax: (65) 6339 0252	Department of Intellectual Property 44/100 Nonthaburi 1 Road Bang Khen, Muang Nonthaburi 11000 Thailand Tel.: (622) 5474621-25	National Office of Intellectual Property Ministry of Science and Technology 386 Nguyen Trai St., Thanh Xuan District Hanoi, Vietnam Tel: (844) 3858 3069; 3558 8217 Fax: (844) 3858 8449; 3858 4002 Email: vietnamipo@noip.gov.vn	

จากตารางการเปรียบเทียบความแตกต่างในการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนข้างต้น แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันระบบเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่มีความร่วมมือและอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า แต่ละประเทศยังคงใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าของตนเองอยู่ภายใต้บรรทัดฐานขั้นต่ำที่กำหนดโดยการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามอนุสัญญากรุงปารีส ว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม พ.ศ. 2510 (Paris Convention for the Protection of Industrial Property B.E. 1967) และการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) ซึ่งประเทศพม่ายังมีได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของอนุสัญญากรุงปารีส ว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม พ.ศ. 2510 (Paris Convention for the Protection of Industrial Property B.E. 1967) อันส่งผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกของพิธีสารมาดริดที่ต้องล่าช้าออกไปอีก รวมถึงยังไม่มีกฎหมายเครื่องหมายการค้า ทำให้เกิดความแตกต่างกันของกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างในเรื่องของ สิ่งที่ได้รับคุ้มครอง/นิยามที่บางประเทศเช่น ประเทศสิงคโปร์ ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ารูปแบบใหม่ เช่น กลิ่น เสี่ยงภาพสามมิติ แล้ว ในขณะที่ประเทศอื่นๆในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังมิได้มีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ารูปแบบใหม่นี้ บางประเทศ เช่น ประเทศเวียดนาม ประเทศกัมพูชา ยังมิได้ให้การรับรองเครื่องหมายร่วม ประเทศมาเลเซียให้การรับรองเครื่องหมายชุด เครื่องหมายรับรอง แต่ไม่รับรองเครื่องหมายร่วม เป็นต้น ภาษาที่ใช้ในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ายังแตกต่างกัน มิใช่ว่าทุกประเทศจะใช้ภาษาอังกฤษเหมือนกัน โดยอินโดนีเซีย ประเทศไทย และประเทศเวียดนาม ยังคงใช้ภาษาของตนเองในการดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอยู่ การระบุประเภทของสินค้าและบริการต่อหนึ่งคำขอ โดยประเทศกัมพูชา ประเทศลาว ประเทศมาเลเซีย และประเทศไทย ยังกำหนดให้หนึ่งคำขอต่อหนึ่งประเภทสินค้าและบริการ การกำหนดค่าธรรมเนียมที่แตกต่างกัน ระยะเวลาในการดำเนินการจดทะเบียนแตกต่างกัน โดยประเทศที่มีการดำเนินการล่าช้าที่สุดคือ ประเทศมาเลเซีย

อย่างไรก็ตาม การที่ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังใช้ระบบเดิมที่ยังไม่ได้เป็นระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระบบเดียวกัน ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีพื้นฐานทางกฎหมายที่แตกต่างกันและมีมาตรฐานด้านระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกัน บางประเทศก็ยังไม่มีความก้าวหน้าเพียงพอทางด้านการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า การขาดระบบที่เป็นระบบเดียวกันทางด้านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะส่งผลกระทบต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ทั้งนี้ สามารถแบ่งกลุ่มความมีประสิทธิภาพในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1) ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพ

การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประเทศสิงคโปร์ใช้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับแก้ไข) ปี พ.ศ. 2550 ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า 10 ปี และสามารถต่ออายุได้ ประเทศสิงคโปร์เป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดที่อนุญาตให้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอื่นนอกจากประเทศสิงคโปร์ได้ ดังนั้น เจ้าของเครื่องหมายการค้าก็สามารถจดทะเบียนเพื่อขอรับความคุ้มครองในหลายๆ ประเทศพร้อมกันได้ โดยยื่นใบสมัครใบเดียว ที่สำนักงานเดียว ใช้ภาษาเดียวและจ่ายค่าธรรมเนียมเดียว การสมัครลงทะเบียนออนไลน์ ทำให้ทุกประเทศสมาชิกพิธีสารมาดริดเป็นไปในรูปแบบเดียวกันซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบมาดริด ดังนั้น หากการสมัครเครื่องหมายการค้าในประเทศสิงคโปร์ได้รับการอนุมัติ กระบวนการสมัครในประเทศอื่นๆ ก็จะง่ายขึ้น การใช้นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) สิงคโปร์ได้มีความก้าวหน้าด้านระบบการค้นหาโดยการสร้างเว็บไซต์ที่สามารถค้นหาจากฐานข้อมูลเครื่องหมายการค้า ดังนั้น การสมัครเครื่องหมายการค้าในประเทศสิงคโปร์จะทำให้สามารถค้นหาเครื่องหมายการค้าที่คล้ายคลึงกันได้ผ่านทาง e-Trademarks ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องตรวจสอบเพื่อให้มั่นใจได้ว่า เครื่องหมายการค้าที่มีอยู่ไม่ได้คล้ายคลึงกับเครื่องหมายการค้าที่กำลังจะขอจดทะเบียนใหม่ ถ้าเครื่องหมายการค้ามีความคล้ายคลึงกัน (ใช้กับประเภทสินค้าและบริการเดียวกัน) ระบบจะแจ้งไปยังผู้สมัคร ในกระบวนการลงทะเบียนเครื่องหมายการค้า ระบบจะใช้เวลาโดยเฉลี่ยเพียง 6-8 เดือน ซึ่งเป็นกระบวนการจดทะเบียนที่สั้นที่สุดในภูมิภาคอาเซียน นอกจากนี้ การใช้ภาษาเดียวกันคือ ภาษาอังกฤษก็จะทำให้ผู้สมัครนอกประเทศสิงคโปร์สามารถจดทะเบียนได้ง่ายขึ้น ในภูมิภาคอาเซียน สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอื่นที่มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพก็มีประเทศฟิลิปปินส์และมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์เป็นสมาชิกพิธีสารมาดริด ดังนั้น เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในประเทศฟิลิปปินส์จะได้รับความคุ้มครองในหลายๆ ประเทศพร้อมกันผ่านการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประเทศฟิลิปปินส์ใช้ Republic Act No. 8293 Intellectual Property Code สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาประเทศฟิลิปปินส์ใช้ระบบ “การค้นหาเครื่องหมายการค้าออนไลน์” (Trademark Search and Trademark Online) ทำให้ผู้สมัครสามารถใช้ระบบฐานข้อมูลค้นหาเครื่องหมายการค้าและระบบจดทะเบียนออนไลน์ ในขณะเดียวกัน ประเทศมาเลเซียใช้ Trade Marks Act 1976 เพื่อให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า แม้ว่าประเทศมาเลเซียจะไม่ได้เป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดแต่ประเทศมาเลเซียก็ใช้ระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพที่ให้ผู้สมัครสามารถจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าออนไลน์ได้

2) ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพระดับกลาง

ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพระดับกลาง คือ ประเทศไทย อินโดนีเซีย บรูไน และเวียดนาม ประเทศเหล่านี้มี

กฎหมายเครื่องหมายการค้าที่ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า 10 ปี และต่ออายุการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าได้ อย่างไรก็ตาม ปัญหาใหญ่ คือ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารใช้เป็นภาษาของประเทศตัวเอง ยกเว้นประเทศบรูไนและเวียดนาม บางประเทศมีการแปลเป็นภาษาอังกฤษในเว็บไซต์สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาแต่ก็ยังไม่สมบูรณ์ ประเทศที่อยู่ในประเภนี้ เกือบทุกประเทศมีระบบเครื่องหมายการค้าออนไลน์ ยกตัวอย่างเช่น สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาเวียดนามได้สร้างห้องสมุดดิจิทัลทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมที่ให้ผู้ค้นหาใบสมัครที่มีการตีพิมพ์และสิทธิบัตรที่ได้รับสิทธิการออกแบบทางอุตสาหกรรมและเครื่องหมายการค้า ห้องสมุดทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าช่วยให้ผู้ใช้ได้ค้นหาเพื่อสร้างสรรค์เครื่องหมายการค้า ในขณะที่เดียวกันประเทศอินโดนีเซียก็ได้สร้างฐานข้อมูลออนไลน์สำหรับเครื่องหมายการค้า สิทธิบัตรและการออกแบบอุตสาหกรรมไว้ด้วย อย่างไรก็ตาม บางประเทศที่อยู่ในประเภนี้ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษทั้งหมดและไม่ได้ใช้ระบบจดทะเบียนออนไลน์ทั้งหมด จึงส่งผลกระทบต่อผู้สมัครต่างประเทศที่ต้องการจดทะเบียนจากต่างประเทศ ส่วนใหญ่แล้วประเทศในประเภนี้ก็ยังคงใช้ระบบเก่าในการยื่นและจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ยิ่งไปกว่านั้น ประเทศที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดก็จะประสบปัญหาในการขอความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าหลายๆ ประเทศในเวลาเดียวกัน โดยประเทศที่อยู่ในประเภนี้มีเพียงประเทศเวียดนามที่เป็นสมาชิกพิธีสารมาดริด

3) ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ไม่มีประสิทธิภาพ

ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างกัมพูชา ลาว และพม่าอยู่ในประเภที่มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ไม่มีประสิทธิภาพ ประเทศเหล่านี้ยังไม่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) สำหรับเครื่องหมายการค้าและการจดทะเบียน ดังนั้น ผู้สมัครจะประสบความยุ่งยากในการทำให้มีระบบการค้นหาเดียวกันทางเว็บไซต์ ประเทศเหล่านี้ยังใช้ระบบเก่าในการยื่น และจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า โดยประเทศลาวใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาปี พ.ศ. 2550 ในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ขณะเดียวกันประเทศกัมพูชามีกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องหมาย ชื่อทางการค้าและพระราชบัญญัติการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมของราชอาณาจักรกัมพูชาปี พ.ศ. 2545 เพื่อให้ความคุ้มครองเจ้าของเครื่องหมายการค้าทั้งสองประเทศให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเป็นเวลา 10 ปี อย่างไรก็ตาม ณ ตอนนี้ ประเทศพม่ากำลังจะประกาศใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าของตัวเอง เครื่องหมายการค้าและกระบวนการที่จดทะเบียนประกอบไปด้วยรูปร่าง ตามที่กำหนดใน Panel Code of 1860 ที่ให้คำนิยามเครื่องหมายการค้า กฎหมายกิจการทางอุตสาหกรรมที่กล่าวว่า ไม่อนุญาตให้ธุรกิจจำหน่ายหรือขายสินค้าหากไม่มีเครื่องหมายการค้าและที่สำคัญยิ่งพระราชบัญญัติการจดทะเบียนกำหนดกระบวนการ ข้อกำหนดเกี่ยวกับทรัพย์สินรวมไปถึงเครื่องหมายการค้า อันเป็นการยุ่งยากต่อผู้สมัครที่จะจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ดังนั้น ประเทศพม่ายังไม่ได้ใช้ระบบที่มีประสิทธิภาพในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ซึ่งจะส่งผลไปยังระบบในระดับภูมิภาค ในกรณีทีระบบในระดับ ประเทศยังไม่อยู่ในระดับเดียวกัน ประเทศสมาชิกที่อยู่ในประเภนี้จะต้องพยายามที่จะมี

การบังคับใช้ด้านทรัพย์สินทางปัญญาตามที่ระบุใน TRIPS-WTO นโยบายการสมัครจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบออนไลน์จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนอันดับต้น ซึ่งการใช้นโยบายการจดทะเบียนแบบออนไลน์จำเป็นต้องใช้ทันทีเพราะจะช่วยกระตุ้นให้เกิดระบบที่เป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน³

นอกจากนี้ แต่ละประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังได้กำหนดลักษณะต้องห้ามรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีใกล้เคียงกันดังต่อไปนี้

1) หากพิจารณาในส่วนของเครื่องหมายที่ขัดต่อนโยบายสาธารณะหรือศีลธรรมอันดีนั้น จะพบว่าทุกประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนล้วนกำหนดในเรื่องนี้ไว้ ว่ามิให้รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะที่ขัดต่อนโยบายสาธารณะหรือศีลธรรมอันดี เนื่องด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์โดยทั่วไปของประเทศชาติหรือประชาชนโดยรวม ส่วนศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของสังคมที่ประชาชนถือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบสุขของสังคม อันเป็นประโยชน์ส่วนรวมและถือเป็นส่วนหนึ่งของความสงบเรียบร้อยของประชาชน ดังนั้น การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมจึงย่อมมีความประสงค์จะให้สังคมที่ตนอาศัยมีความสงบสุข เครื่องหมายการค้าใดที่ขัดต่อนโยบายสาธารณะหรือศีลธรรมอันดี ที่ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคมจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจยินยอมให้ได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้

2) หากพิจารณาในส่วนของเครื่องหมายที่ขอรับความคุ้มครองต้องไม่เหมือนกับเครื่องหมายของบุคคลอื่นที่ได้รับจดทะเบียนไว้ก่อนแล้ว โดยพิจารณาจากเมื่อใช้กับสินค้าหรือบริการที่มีลักษณะเดียวกัน หรือสินค้าหรือบริการที่มีความคาบเกี่ยวสัมพันธ์ หรือคล้ายกันจนอาจทำให้เกิดความสับสนหลงผิด หรือต้องไม่เหมือนหรือคล้ายกันกับเครื่องหมายที่มีชื่อเสียงแพร่หลายของผู้อื่นสำหรับสินค้าหรือบริการที่คล้ายกันหรือแตกต่างกัน การพิจารณาในส่วนนี้เป็นหลักโดยทั่วไปที่แต่ละประเทศสมาชิกต้องกำหนดไว้ เพื่อไม่ให้เครื่องหมายการค้านั้นเกิดความซ้ำซ้อนในการขอรับความคุ้มครอง อันส่งผลกระทบต่อสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าคนแรกที่ได้ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้

3) หากพิจารณาในส่วนของเครื่องหมายที่ขอรับความคุ้มครองต้องไม่เหมือนกับสิ่งใดๆ ที่สื่อถึงหรือประกอบด้วยส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ ผู้นำประเทศ ธงชาติ สัญลักษณ์ประจำชาติ สัญลักษณ์ของทางราชการ ตราประทับของประเทศ องค์กรของรัฐหรือองค์กรระหว่างประเทศ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ของรัฐต่างประเทศนั้น การพิจารณาในส่วนนี้เป็นหลักโดยทั่วไปที่แต่ละประเทศสมาชิกต้องกำหนดไว้ เพื่อไม่ให้เครื่องหมายการค้านั้นสื่อถึงสิ่งสำคัญของประเทศ

³ Edy Santoso and Roestamy Martin, "Asean's Lack of Integration in Trademark Registration Related to Asean Economic Community (AEC) by 2015," *Journal of Law: Policy and Globalization* 18 (2013): 15-21.

4) หากพิจารณาในส่วนของเครื่องหมายที่ขอรับความคุ้มครองต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะ ไม่บ่งบอกถึงแหล่งกำเนิดของสินค้า ไม่พรรณนาถึงคุณลักษณะของสินค้าหรือบริการ ไม่คล้ายกับชื่อของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเสียงแพร่หลาย หรือเป็นเครื่องหมายที่ประกอบไปด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ต้องไม่มีลักษณะเป็นการหลอกลวงหรือทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิด การพิจารณาในส่วนนี้เป็นหลักสำคัญโดยทั่วไปที่แต่ละประเทศสมาชิกต้องกำหนดไว้ เพื่อให้เครื่องหมายการค้ามีลักษณะบ่งเฉพาะ อันแสดงสามารถแยกให้เห็นถึงความแตกต่างของสินค้าหรือบริการที่ยื่นขอจดทะเบียนกับสินค้าหรือบริการของบุคคลอื่น

ทั้งนี้ แต่ละประเทศสมาชิกอาจกำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมที่เกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่แตกต่างกันไปบ้าง เนื่องจากแต่ละประเทศสมาชิกมีประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนาที่แตกต่างกันออกไป เช่น มาเลเซียสิ่งที่ปรากฏในเครื่องหมายการค้าดังต่อไปนี้ ไม่สามารถรับจดทะเบียนได้ ภาพของไม้ตระกูลชบา (hibiscus flower) อันเป็นดอกไม้ประจำชาติมาเลเซีย, ภาพของพระราชวังใดๆ หรือตึกใดๆ ที่สหพันธรัฐหรือรัฐบาลของรัฐ (Federal or State Government) เป็นเจ้าของ, คำว่า ASEAN และภาพที่แสดงถึงโลโก้ของ ASEAN, คำว่า Red Crescent หรือ Geneva Cross และภาพของวงเดือนสีแดง (Red Crescent), กษัตริย์เจนีวา (Geneva Cross) ที่เป็นสีแดง หรือกษัตริย์สวิส (Swiss Federal Cross) ที่เป็นสีขาวหรือสีเงินบนพื้นสีแดง⁴ หรืออินโดนีเซียกำหนดว่า ต้องไม่เหมือนกับชื่อของภาพถ่ายหรือรูปปั้นสาธารณะ⁵ หรือสิงคโปร์กำหนดว่า ต้องไม่เป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงมูลค่า ระยะเวลาการผลิตสินค้าหรือการให้บริการ⁶ หรือเวียดนามกำหนดว่า จะต้องไม่เป็นเครื่องหมายที่เหมือน หรือคล้ายจนทำให้สับสนหลงผิดกับเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนไว้ แต่ถูกถอนทะเบียนไปแล้วไม่เกิน 5 ปี (ยกเว้นกรณีถูกถอนทะเบียน เพราะเหตุไม่ใช้เครื่องหมายการค้า (Non-Use) ซึ่งการถูกถอนทะเบียนมีผลทันที จนถึงวันแรกของปีที่ 5 ของการไม่ใช้เครื่องหมายการค้า บุคคลอื่นมีสิทธิยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านั้นได้)⁷ เป็นต้น

⁴ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, *กฎหมายเครื่องหมายการค้าประเทศไทย*, ค้นวันที่ 30 สิงหาคม 2558 จาก https://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=1454&Itemid=160

⁵ ศูนย์บริการส่งออกแบบเบ็ดเสร็จ, *กฎหมายเครื่องหมายการค้า: สาธารณรัฐอินโดนีเซีย*, ค้นวันที่ 30 สิงหาคม 2558 จาก <http://onestopservice.ditp.go.th/download/file/83dip.pdf>

⁶ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, *เรื่องเดิม*.

⁷ *เรื่องเดียวกัน*.

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าทุกประเทศล้วนกำหนดลักษณะต้องห้ามของเครื่องหมายการค้าที่จะไม่รับการจดทะเบียนเป็นของตนเอง แต่บางลักษณะต้องห้ามเหล่านี้ของแต่ละประเทศมีลักษณะร่วมคล้ายคลึงกัน เช่น ไม่ขัดต่อกฎหมายประจำประเทศ ต้องไม่เป็นเครื่องหมายไม่มีลักษณะเดียวกันกับเครื่องหมายของพระมหากษัตริย์ ฉะนั้น หากจะมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นระบบเดียว ก็ควรมีข้อกำหนดเกี่ยวกับเครื่องหมายที่ไม่สามารถรับจดทะเบียนได้โดยค้ำึงถึงข้อห้ามไม่รับจดทะเบียนของแต่ละประเทศด้วย ซึ่งจำเป็นต้องมีการหารือตกลงร่วมกันเพื่อหาจุดร่วมในการกำหนดข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีประสิทธิภาพ เป็นกลาง และให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าอย่างเป็นธรรมต่อทุกประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

อย่างไรก็ดี การยื่นเพื่อขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ายังจำเป็นต้องแยกยื่นที่ละประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพราะประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังมิได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในพิธีสารมาดริดอย่างพร้อมเพรียงกัน โดยการที่ประเทศพม่ายังมิได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของอนุสัญญากรุงปารีส ว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม พ.ศ. 2510 (Paris Convention for the Protection of Industrial Property B.E. 1967) จึงทำให้เกิดความล่าช้าที่จะทำให้เกิดการขอรับความคุ้มครองที่เดียวแต่ได้รับความคุ้มครองหลายๆ ประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนตามพิธีสารมาดริด ฉะนั้น การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศใดประเทศหนึ่งในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนตามพิธีสารมาดริดมิได้หมายความว่า จะได้รับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าทุกประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอื่นด้วย เพราะผู้ประกอบการจะเลือกขอรับความคุ้มครองได้เฉพาะประเทศที่เข้าเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดเท่านั้น อีกทั้งยังต้องได้ยื่นหรือได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศต้นกำเนิดเสียก่อน และในกรณีที่ถูกปฏิเสธขอรับความคุ้มครองตามพิธีสารมาดริดผู้ประกอบการจะต้องไปจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในแต่ละประเทศที่ตนเองประสงค์จะไปลงทุนธุรกิจ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการกำหนดให้ประเทศสมาชิกเข้าร่วมเป็นภาคีพิธีสารมาดริดก็ตาม ก็ยังไม่ทำให้ปัญหาความแตกต่างของกฎหมายภายในเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหมดไปโดยสิ้นเชิง เพราะแต่ละประเทศก็ยังสามารถใช้กฎหมายของตนเองในการพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอยู่ดี ซึ่งระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีสองระบบหลักๆ คือ จดทะเบียนก่อนจึงจะได้รับการคุ้มครอง โดยประเทศส่วนใหญ่ในประชาคมอาเซียนใช้ระบบการจดทะเบียนแบบ “ยื่นก่อนมีสิทธิก่อน” ขณะที่ประเทศมาเลเซีย ยึดจารีตประเพณี จึงใช้หลักการ “ใช้ก่อนมีสิทธิดีกว่า” หากใช้เครื่องหมายการค้านั้นมาก่อน แม้ภายหลังผู้อื่นจะมายื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านั้น ก็ย่อมได้รับสิทธิคุ้มครองดีกว่าคนที่มายื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในภายหลัง ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดเพียงเป็นตัวกลางในการช่วยประสานงานอำนวยความสะดวกในการส่งคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไปตรวจสอบในแต่ละประเทศสมาชิกพิธีสารมาดริดเท่านั้น โดยพิธีสารมาดริดอาจช่วยแก้ไขความแตกต่างของประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในส่วน

ที่เกี่ยวกับการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเท่านั้น เช่น ในด้านภาษาในการยื่นขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า การกำหนดถึงผู้มีสิทธิขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า การกำหนดแบบฟอร์มในการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเดียวกัน ระยะเวลาในการดำเนินการ และแก้ไขทางทะเบียนเครื่องหมายการค้า แต่พิธีสารมาดริดมิได้กำหนดแก้ไขในส่วนของการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในตัวบทกฎหมาย เช่น ความหมายของเครื่องหมายการค้า ประเภทของเครื่องหมายการค้า เกณฑ์ในการปฏิเสธการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า เป็นต้น

ดังนั้น การจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดจึงมีข้อดีในส่วนของความอำนวยความสะดวกในการเป็นตัวกลางประสานการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศสมาชิกพิธีสารมาดริดเท่านั้น การจดทะเบียนวิธีนี้มีข้อดีหากประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่างทำเพื่อประโยชน์ของแต่ละประเทศเอง ในการป้องกันไม่ให้เกิดเครื่องหมายการค้าที่ประเทศอื่น แต่การจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดมิได้เป็นวิธีที่ทำเพื่อประโยชน์ต่อประเทศสมาชิกทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ายังต้องใช้กฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิกพิธีสารมาดริดในการพิจารณารับจดทะเบียนอยู่ดี ซึ่งก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาความแตกต่างของกฎหมายเครื่องหมายการค้าในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้อย่างแน่แท้ จึงทำให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปมีความน่าสนใจในการที่จะนำมาเป็นแม่แบบเพื่อก่อให้เกิดระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ที่ทำให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองภายใต้บรรทัดฐานเดียวกัน โดยใช้ข้อบังคับเดียวกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันเป็นแก้ปัญหาความแตกต่างของกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้หมดไปอย่างแท้จริง และยังสามารถคล้อยกับการรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอีกด้วย หากขาดระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะส่งผลกระทบทำให้ขาดประสิทธิภาพในการวางระเบียบ การยื่นและการบังคับใช้เครื่องหมายการค้าในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ยิ่งไปกว่านั้น ยังส่งผลกระทบทำให้เพิ่มความเสี่ยงต่อการขยายของสินค้าปลอมในภูมิภาคอาเซียน ดังนั้น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงควรสร้างโมเดลระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไว้ใช้ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเอง โดยการใช้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเดียวกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะทำให้กระบวนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีประสิทธิภาพผ่านทางการใช้ของสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาอาเซียน ช่วยลดช่องว่างอันหลากหลายในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) อันเป็นการตอกย้ำถึงความตระหนักในการทำให้เกิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทางด้านเครื่องหมายการค้าที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแท้จริง

ทั้งนี้ หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไว้โดยเฉพาะที่มีลักษณะปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยอาศัยแม่แบบในการศึกษาจากข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปนั้น ก็จะเป็นการช่วยให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองอย่างทั่วถึงภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ต่อการค้าการลงทุนให้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งจะส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าด้วย ทั้งนี้ จากที่ได้ทำการศึกษามาแล้วนั้น ผู้เขียนเห็นว่า การที่ประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม เชื้อชาติ ภาษา เศรษฐกิจ รวมถึงกฎหมายเครื่องหมายการค้าภายในประเทศสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความแตกต่างกันอย่างมาก ดังนั้น การกำหนดเป้าหมายให้ประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต้องเข้าร่วมเป็นภาคีพิธีสารมาดริดจึงเป็นผลต่ออย่างยิ่งใน การที่จะทำให้กฎหมายเครื่องหมายการค้าภายในประเทศสมาชิกมีความใกล้เคียงกันมากขึ้นในเบื้องต้นก่อน ภายใต้บรรทัดฐานขั้นต่ำเดียวกัน อย่างน้อยก็ในส่วนของจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีระเบียบวิธีปฏิบัติเดียวกันในประเทศภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดเพื่อเป็นการปรับฐานกฎหมายเครื่องหมายการค้าให้พัฒนาเป็นระบบจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยผู้เขียนเห็นว่าหากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไว้โดยเฉพาะ จะเป็นการสร้างความเท่าเทียมในการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้ามากกว่า และยังเป็นการสร้างความเท่าเทียมกัน ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยเฉพาะ อันมีลักษณะเป็นเอกภาพ แสดงถึงการพัฒนาร่วมกันของระบบการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าไปอีกขั้นหนึ่ง ทั้งนี้ จำเป็นที่จะต้องศึกษาจากระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปมาเป็นแม่แบบเพื่อนำมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อเป็นทางเลือกใหม่นอกเหนือจากการระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด

อย่างไรก็ดี แม้จะมีการเตรียมการด้านทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีเป้าหมาย คือ การที่ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเข้าเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) ในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศก็ตาม แต่ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็ยังไม่สามารถเข้าร่วมเป็นภาคีพิธีสารมาดริดได้อย่างพร้อมเพรียงกันทั้ง 10 ประเทศ คงเป็นเพียงแผนการดำเนินการที่ไม่มีสภาพบังคับแต่อย่างใด มีลักษณะเป็นการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไปพึ่งพาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในประเทศสมาชิก โดยประเทศไทยอยู่ระหว่างเสนอร่างแก้ไข พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และเตรียมพร้อมด้านบุคลากร การปรับองค์กร และการปรับปรุงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และคาดว่าจะเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริดในปี พ.ศ. 2558 นี้ ในขณะที่ประเทศเวียดนาม

ประเทศสิงคโปร์ ประเทศฟิลิปปินส์ ได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดเรียบร้อยแล้ว ปัญหาการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกันนี้เอง ทำให้เครื่องหมายการค้าถูกละเมิด ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริง อันเป็นสาเหตุเกี่ยวเนื่องให้เกิดการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมขึ้น ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งแม้ว่าจะมีการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม พ.ศ. 2510 (Paris Convention for the Protection of Industrial Property B.E. 1967) หรือความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) ก็ตามแต่ก็ยังคงเป็นเพียงการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการบัญญัติกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกเท่านั้น จึงยังทำให้แต่ละประเทศสมาชิกมีการบัญญัติกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกัน รวมถึงข้อกำหนดในอนุสัญญากรุงปารีส ว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม พ.ศ. 2510 (Paris Convention for the Protection of Industrial Property B.E. 1967) และความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) ยังไม่ได้กำหนดถึงระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบกลุ่มประเทศ เมื่อผู้ประกอบการเห็นว่ามีความยากลำบากในการดำเนินการขอรับความคุ้มครองในต่างประเทศซึ่งมีกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้เกิดการละเลยไม่นำเครื่องหมายการค้าของตนไปจดทะเบียน ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อทั้งตนเองและประเทศชาติอีกด้วย ดังนั้น หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เป็นมาตรฐานสากลภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันแบบระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ก็จะทำให้ปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้าลดลง อันส่งผลดีต่อการค้าการลงทุนในภูมิภาคอาเซียน

5.2 วิเคราะห์ผลดี ผลเสีย และความเหมาะสมต่อการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าเป็นยุคโลกการค้าเสรีที่การค้าระหว่างประเทศมีการส่งสินค้าเพื่อไปจำหน่ายยังต่างประเทศนั้นมีมูลค่ามหาศาล การที่สินค้าและบริการหลายๆ ชนิดจะได้รับความนิยมจากผู้บริโภคต่างประเทศได้นั้นจำเป็นต้องมีการลงทุนทางด้านการศึกษาอย่างสูง รวมถึงต้องใช้เวลาในการรักษาชื่อเสียงและคุณภาพจนเป็นที่นับถือ หากเครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้รับความนิยมนั้นมีผู้ฉวยโอกาสละเมิดเครื่องหมายการค้านั้นโดยนำเครื่องหมายการค้าไปจดทะเบียนเป็นของตนเอง หรือกรณีที่ผู้บริโภคอาศัยการสั่งซื้อสินค้าเป็นจำนวนหนึ่งแล้วนำไปทำการตลาด และเมื่อสินค้านั้นเป็นที่นิยมแล้วก็อาศัยช่องว่างของการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้รับการคุ้มครอง

เครื่องหมายการค้าในประเทศตนไปจดทะเบียนเป็นของตนเอง รวมถึงการอ้างแหล่งสินค้าที่มีแรงงานถูกและวัตถุดิบที่ไม่มีคุณภาพมาติดเครื่องหมายการค้าที่มีใช้ของตนโดยไม่ได้รับอนุญาต เมื่อผู้ส่งออกสินค้าซึ่งเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริงส่งสินค้าของตนไปยังประเทศดังกล่าวย่อมเป็นการละเมิดเครื่องหมายการค้าของตนไปอย่างน่าเสียดาย และอาจส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของเจ้าของเครื่องหมายการค้าซึ่งถือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริง ดังนั้นเมื่อมีการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 นี้ หากได้มีการพัฒนาระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันในลักษณะของการมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเอง โดยนำหลักการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปมาใช้เป็นแม่แบบ ทั้งนี้ จำเป็นต้องมีการปรับหลักเกณฑ์ให้เข้ากับลักษณะของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วย พิจารณาถึงข้อดี ข้อเสีย เพื่อเป็นการปรับสมดุลของการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนควบคู่ไปกับระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด ก็น่าจะมีส่วนช่วยผลักดันให้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามากยิ่งขึ้นในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ก่อให้เกิดการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่เหมาะสมทันกับยุคการค้าเสรี อันเป็นการส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันทางการค้าอย่างเป็นธรรม สร้างนวัตกรรมและคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา สร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันจะทำให้บรรล่วัตถุประสงค์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ต้องการให้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นส่วนช่วยในการแข่งขันกับภูมิภาคอื่นได้อย่างยั่งยืน และยังสามารถคล้องกับความประสงค์ที่ต้องการรวมตัวกันระหว่างประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของภูมิภาค เนื่องจากหากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ดี จะเป็นส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดการค้าการลงทุนในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผู้ประกอบการมีต้องวิตกกังวลว่าเครื่องหมายการค้าของตนจะถูกลอกเลียน ปลอมแปลง อันทำให้เสียผลประโยชน์ทั้งชื่อเสียง และเศรษฐกิจอีกต่อไป

ตามที่ได้ทราบแล้วว่าระบบการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของไทยและประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนใช้ระบบจดทะเบียน (Registration System) โดยขอบเขตการคุ้มครองจะยึดถือตามหลักดินแดน หากผู้ประกอบการหรือเจ้าของเครื่องหมายการค้าต้องการได้รับความคุ้มครองจะต้องนำเครื่องหมายการค้านั้นไปจดทะเบียนในประเทศที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครอง โดยเมื่อได้รับการจดทะเบียนแล้วย่อมได้รับการคุ้มครองในการแสวงหาประโยชน์จากเครื่องหมายการค้าของตนโดยสมบูรณ์ในอาณาเขตของประเทศนั้นๆ เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม ขอบเขตความคุ้มครองย่อมเป็นไปตามหลักดินแดนตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้น หากประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมิได้มีการให้ความคุ้มครองการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในลักษณะของกลุ่มประเทศดังเช่น การจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด หรือการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม ก็จะส่งผลให้การละเมิดเครื่องหมายการค้ายังปรากฏอย่างต่อเนื่องในหลายๆ ประเทศ เพราะความยุ่งยากในการดำเนินการ กฎหมาย

ที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นมากมายตามมา ซึ่งระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้ อาทิ

1) ปัญหาเกี่ยวกับการจดทะเบียนในต่างประเทศ กล่าวคือ ผู้ประกอบการหรือเจ้าของเครื่องหมายการค้าจะต้องไปจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและต้องจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในทุกๆ ประเทศที่ผู้ประกอบการส่งสินค้าไปจำหน่าย เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากแต่ละประเทศโดยส่วนใหญ่ใช้ระบบการจดทะเบียน ซึ่งแต่ละประเทศก็จะมีวิธีการดำเนินการจดทะเบียนที่แตกต่างกันไป เช่น การกำหนดถึงผู้มีสิทธิยื่นคำขอจดทะเบียน การใช้ภาษา ค่าธรรมเนียม ตลอดจนระยะเวลาในการดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกันออกไป เป็นต้น ปัญหาความแตกต่างเกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนี้เองที่ก่อให้เกิดความยุ่งยากอันส่งผลให้ผู้ประกอบการหรือเจ้าของเครื่องหมายการค้าเลยไม่นำเครื่องหมายการค้าของตนไปจดทะเบียนในต่างประเทศ จนก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้าเกิดขึ้น ดังนั้น การจดทะเบียนด้วยระบบเครื่องหมายการค้าประชาคมจะเป็นทางช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับความยุ่งยากในการดำเนินการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าให้เป็นระบบเดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยใช้ข้อบังคับเดียวกันในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า นอกเหนือไปจากระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด ที่ยังต้องพิจารณาการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิกอยู่ การจดทะเบียนด้วยระบบเครื่องหมายการค้าประชาคมยังเป็นการช่วยลดภาระเรื่องค่าใช้จ่ายในการขอจดทะเบียน เช่น ค่าใช้จ่ายในการแต่งตั้งตัวแทน ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า และลดความเสี่ยงที่สำนักงานเครื่องหมายการค้าในแต่ละประเทศจะปฏิเสธการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เพราะเจ้าของเครื่องหมายการค้าไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลการสืบค้นเทคโนโลยีของประเทศที่ต้องการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้ ดังนั้น หากมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการส่งเสริมให้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพิ่มมากขึ้นอันเป็นการแก้ปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้าในอนาคตได้ต่อไป อันส่งผลต่อการค้าการลงทุนแก่อาเซียน

2) ปัญหาการฟ้องร้อง กล่าวคือ ปัญหาการฟ้องร้องเกิดจากเจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ประกอบการที่แท้จริงส่งสินค้าเข้าไปจำหน่ายในต่างประเทศโดยที่ยังมิได้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศนั้น ผลที่ตามมาคือเจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ประกอบการที่เป็นชาวต่างชาติได้นำเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อของตนไปจดทะเบียนไว้ในประเทศของตนเอง กรณีจึงเกิดปัญหาว่าเจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ประกอบการกลายเป็นผู้ทำละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าของชาวต่างชาติ ซึ่งความเป็นจริงแล้วเจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ประกอบการที่เป็นผู้คิดเครื่องหมายการค้าที่นั่นต่างหากที่เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริง แต่กลับถูกฟ้องร้องในต่างประเทศเมื่อตนได้นำสินค้าอันมีเครื่องหมายการค้าของตนเข้าไปจำหน่าย จึงทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้า

หรือผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริงต้องต่อสู้คดีตามที่ชาวต่างชาติฟ้องร้องในประเทศของเขา ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเป็นจำนวนมาก ในทางกลับกันหากเจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ประกอบการจะส่งสินค้าของตนเข้าไปจำหน่ายในต่างประเทศก็ต้องตรวจสอบเสียก่อนว่าสินค้านั้นมีเครื่องหมายการค้าของตนมีชาวต่างชาตินำไปจดทะเบียนไว้แล้วหรือไม่ และหากมีการนำเครื่องหมายการค้าของตนไปจดทะเบียนหรือทำปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้าของตน เจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ประกอบการก็ต้องดำเนินการฟ้องร้องเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าดังกล่าว จึงทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการฟ้องร้องเป็นจำนวนมาก ทั้งยังต้องแต่งตั้งตัวแทนหรือทนายความเพื่อดำเนินคดีกับผู้ที่ทำละเมิดเครื่องหมายการค้าของตน ซึ่งในแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกันเกี่ยวกับขั้นตอนในการฟ้องร้อง ผลที่ตามมาคือ ทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ประกอบการเกิดความเบื่อหน่ายและละเลยต่อการไปจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศ อันส่งผลเสียต่อธุรกิจการส่งออก ดังเช่นกรณีของการฟ้องร้องกันระหว่างนายหวัง จวินพ้อค้าเสื้อผ้าชาวจีนในอู่ฮั่น เห็นช่องโหว่ทางกฎหมายในมาตรา “การจดทะเบียนสิทธิบัตรสำหรับสินค้าหนึ่งประเภท” (Single Registration for One Class) และได้ไปยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ในชื่อเทียบอักษรโรมัน คือ “Louyveiten” และในชื่อจีนคือ 《路易威登》 ออกเสียงว่า “ลูอี่เวยเติง” ซึ่งเป็นชื่อ Louisvuitton ที่จีนถ่ายเสียงออกมาเป็นภาษาจีน โดยคดีตัวอย่างนี้จึงแสดงให้เห็นว่า หากเจ้าของเครื่องหมายการค้าตัวจริงไม่รอบคอบในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาด้านอื่นๆ แล้ว จะก่อให้เกิดการละเมิดอันนำมาซึ่งผลกระทบทางพาณิชย์และชื่อเสียงแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าและทรัพย์สินทางปัญญานั้นๆ จากการศึกษาพบว่า สาเหตุของปัญหาการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเกิดจากระบบกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่รวมทั้งประเทศไทยใช้ระบบจดทะเบียน กล่าวคือ ผู้ที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจะต้องนำเครื่องหมายการค้าไปจดทะเบียนก่อน จึงได้รับความคุ้มครองโดยสมบูรณ์ตามกฎหมาย และขอบเขตของความคุ้มครองจำกัดเฉพาะเขตแดนของแต่ละประเทศ ไม่ได้ครอบคลุมไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลกทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองจะต้องนำเครื่องหมายการค้าขึ้นไปจดทะเบียนในประเทศต่างๆ ซึ่งแต่ละประเทศจะมีกฎระเบียบที่แตกต่างกัน ใช้ภาษาแตกต่างกัน ก่อให้เกิดความยุ่งยากลำบากในการจดทะเบียน และโดยประการสำคัญจะต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างสูง จึงทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจละเลย ไม่ไปจดทะเบียนจนก่อให้เกิดความเสียหายตามมา⁸ ดังเช่นกรณี UK Gold Services Ltd. และ Dave Soho Ltd. ซึ่งต่างก็เป็นบริษัทที่จดทะเบียน

⁸ สมศักดิ์ พณิชยกุล, ผลกระทบต่อกฎหมายเครื่องหมายการค้าของไทย ในกรณีเข้าเป็นภาคีสมาชิกข้อตกลงมาดริดหรือพิธีสารมาดริด, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544), หน้า 30.

บริษัทในประเทศอังกฤษ โดยจากกรณีศึกษานี้จะเห็นได้ว่า แม้ว่าบริษัท เดฟ โซโห จะชนะคดีในการยื่น คัดค้านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า DAVE แต่บริษัท เดฟ โซโห ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการ หาหลักฐานมาพิสูจน์ว่าบริษัท เดฟ โซโห มีการใช้เครื่องหมายการค้า DAVE จริง นอกจากนี้ บริษัท เดฟ โซโห ยังต้องเสียเวลาในการฟ้องร้องคดีความเป็นระยะเวลาถึง 3 ปี หาก บริษัท เดฟ โซโห ไม่ละเลย เพิกเฉยต่อการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า DAVE ปัญหาการฟ้องร้องคัดค้านเหล่านี้ก็จะไม่เกิดขึ้น

การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะก่อให้เกิดความทัดเทียมกันของกฎหมายเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เมื่อมีระบบ การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นระบบเดียว สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้ามีเท่าเทียมกัน และบทลงโทษเป็นลักษณะเดียวกัน มีการดำเนินคดีรูปแบบเดียวกันก็จะส่งผลให้การฟ้องร้องดำเนินคดี เป็นไปอย่างโปร่งใสและอยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน

3) ปัญหาการรักษาอายุของเครื่องหมายการค้า กล่าวคือ อายุการให้ความคุ้มครอง เครื่องหมายการค้าในแต่ละประเทศอาจมีความแตกต่างกัน รวมถึงการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ที่ไม่พร้อมกัน ทำให้วันต่ออายุหมดลงไม่พร้อมกันด้วย เมื่อเจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ประกอบการ ได้รับความคุ้มครองในประเทศใดก็จำเป็นจะต้องรักษาอายุของเครื่องหมายการค้า นั้น เป็นเหตุให้ ผู้ประกอบการต้องคอยตรวจดูว่าเครื่องหมายการค้าของตนจะถึงกำหนดการต่ออายุหรือยัง ซึ่งจะต้อง กระทำการต่ออายุในทุกๆ ประเทศที่ตนจดทะเบียนไว้

หากมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะเป็นส่วนช่วยลดความยุ่งยากเกี่ยวกับการต่ออายุเครื่องหมายการค้าได้ เนื่องจากมีอายุความคุ้มครอง เครื่องหมายการค้าเดียวกัน เท่ากัน จึงสามารถยื่นคำขอต่ออายุเพียงคำขอเดียวต่อสำนักงาน OHIM ซึ่งสามารถต่ออายุเครื่องหมายการค้าในในประเทศต่างๆ ได้ในคราวเดียว โดยจะมีการแจ้งเตือนการ หมดอายุการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมภายในเวลาที่เหมาะสมด้วย จึงถือว่าแนวทางปฏิบัติ ดังกล่าว เป็นหลักการที่ดีและอำนวยความสะดวกต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้าเป็นอย่างมาก และ ยังช่วยลดปัญหาการหลงลืมไปต่ออายุการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของผู้ประกอบการจดทะเบียน อันจะก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้าตามมาทีหลัง

4) ปัญหาการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือ ผู้ประกอบการ ในข้อนี้เป็นข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับกฎหมายอาญาของประเทศไทยที่กล่าวถึง ความผิดฐานละเมิดเครื่องหมายการค้าในประเทศไทยที่มีบทบัญญัติมาตรา 273 บัญญัติว่าผู้ใดปลอม เครื่องหมายการค้าของผู้อื่นซึ่งได้จดทะเบียนไว้แล้ว ไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภายในหรือภายนอก ราชอาณาจักรต้องระวางโทษ มาตรา 274 บัญญัติว่า ผู้ใดเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นซึ่งได้จด ทะเบียนแล้วไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภายในหรือนอกราชอาณาจักร... ต้องระวางโทษ มาตรา 275 บัญญัติว่า ผู้ใดจำหน่ายหรือเสนอจำหน่าย... ซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมาย

การค้าของผู้อื่นตามความในมาตรา 273 หรือมาตรา 274 ต้องระวางโทษ... ความในมาตราดังกล่าวอาจแปลความหมายได้ว่า หากคนต่างชาติคิดเครื่องหมายใดได้แล้วนำไปจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศของเขา โดยไม่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในในประเทศไทย กฎหมายอาญาไทยจะลงโทษคนไทยเพื่อคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าของคนต่างชาตินั้น แต่หากคนไทยจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของตนในประเทศไทยโดยไม่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศ หากคนต่างชาติลอกเลียนหรือแอบนำเครื่องหมายการค้าของผู้ประกอบการไทยไปจดทะเบียนไว้หรือไปใช้ประเทศเหล่านั้นก็ไม่ได้มีการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าของผู้ประกอบการไทยเพราะคนไทยไม่ได้จดทะเบียนในประเทศเขา จึงเท่ากับว่าการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศไทยไม่มีประเทศใดคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าให้กับเจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้ประกอบการของไทย⁹ สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้สังเกตได้ว่ากฎหมายภายในของไทยมีบทบัญญัติที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของชาวต่างชาติมากกว่า

ดังนั้น หากมีระบบการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมที่อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ในการคุ้มครองเดียวกัน ย่อมก่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้ประกอบการไทยและประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

5) เมื่อการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดอันนำมาซึ่งผลประโยชน์ประกอบการในการดำเนินธุรกิจ หากมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจการค้าอาเซียนจะเป็นส่วนช่วยส่งเสริมให้มีการขยายฐานความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเพิ่มมากขึ้น และเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีเงินทุนน้อยหากแต่ประสงค์จะขยายตลาดสินค้าของตนในต่างประเทศ ให้ได้รับความสะดวกและประหยัดค่าใช้จ่ายในการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ทำให้เข้าสู่ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อแก้ปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้า อันทำให้เกิดการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรมและสามารถคานอำนาจกับต่างชาติได้ นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการค้าและบริการของไทยสร้างสรรค์เครื่องหมายการค้าภายใต้เครื่องหมายการค้าของตนแทนการรับจ้างผลิตอย่างเช่นในปัจจุบัน อีกทั้ง ยังเป็นการเสริมสร้างบรรยากาศการลงทุนให้ประเทศต่างๆ มาลงทุนการค้าและธุรกิจในประเทศอาเซียนด้วยความมั่นใจว่าเครื่องหมายการค้าของตนจะได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับเครื่องหมายการค้าของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

⁹ เอกพันธ์ ช่างสลัก, ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าต่อประเทศไทย (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550), หน้า 73-74.

ในส่วนของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (Paris Convention for the Protection of Industrial Property: Paris Convention) หรือที่เรียกว่า อนุสัญญากรุงปารีสและความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) เป็นเพียงข้อกำหนดขั้นพื้นฐานที่ยังมีข้อบกพร่องบางประการ รวมถึงระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดนั้น ยังมีข้อแตกต่างกับระบบการจดทะเบียนตามเครื่องหมายการค้าประชาคม และมีข้อยุ่งยากอยู่บางประการอันจะได้บรรยายต่อไปนี้ ทำให้ผู้เขียนมีความเห็นว่า หากมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าด้วยการมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว จะเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องนั้นได้

1) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property: Paris Convention) หรือที่เรียกว่าอนุสัญญากรุงปารีสนั้นเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2427 หรือประมาณ 123 ปี มาแล้ว ถือเป็นหัวใจสำคัญของการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม เพราะครอบคลุมการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมทุกประเภท เช่น สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า การออกแบบอุตสาหกรรม และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เป็นต้น แต่เนื่องด้วยอนุสัญญากรุงปารีส เป็นเพียงข้อกำหนดขั้นพื้นฐานให้ประเทศ ภาคีสมาชิกนำไปกำหนดกฎเกณฑ์ของตนเองบนพื้นฐานที่มีมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งยังพบข้อบกพร่องของอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม ดังนี้

(1) บทบัญญัติในข้อ 6 ทวิของอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรมไม่ได้บัญญัติลักษณะหรือความหมายของเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป การพิจารณาว่าเครื่องหมายการค้าใดเป็นเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไป จึงขึ้นอยู่กับพิจารณาของเจ้าพนักงานตามที่กฎหมายภายในของรัฐสมาชิคนั้นกำหนดขึ้นเอง จึงก่อให้เกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมกัน รวมถึงอาจเกิดการทุจริตขึ้นโดยง่าย

(2) แม้อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรมจะมีการบัญญัติถึงการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าไว้ก็ตาม แต่ก็ยังไม่มีการกำหนดถึงการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบกลุ่มประเทศ จึงยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเลื่อมล้ำกันของกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกได้ เป็นเหตุให้เครื่องหมายการค้าไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกันภายใต้หลักเกณฑ์ที่มีมาตรฐานเดียวกันแม้จะอยู่ในภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรมเดียวกันก็ตาม

(3) แม้ว่าอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรมจะได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเกี่ยวกับการบัญญัติกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกไว้ก็ตาม แต่ก็ยังมีได้กำหนดถึงการจัดให้มีระบบการยื่นคำขอและยังมีได้มีการตั้งประเด็นและให้ความสำคัญในเรื่องความร่วมมือในการจัดตั้งระบบเครื่องหมายการค้ากลางเพื่อความสะดวกและอยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกันไว้ จึงถือ

ได้ว่าหลักการนี้ยังเป็นไปตามหลักดินแดนของการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ซึ่งการเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญากรุงปารีสฯ มิได้ก่อให้เกิดความสะดวก หรือให้การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ครอบคลุมในประเทศภาคีอนุสัญญากรุงปารีสฯ ทำให้ไม่สามารถที่จะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในการค้าระหว่างประเทศของประเทศในภาคีอนุสัญญากรุงปารีสฯ ได้ ดังนั้น เจ้าของเครื่องหมายการค้าจึงต้องดำเนินการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพื่อขอรับความคุ้มครองในแต่ละประเทศต่างหาก จึงก่อให้เกิดการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ไม่เท่าเทียมกันในแต่ละประเทศ เพราะมีกฎเกณฑ์ในการรับจดทะเบียนที่แตกต่างกันแม้จะอยู่ในภาคีอนุสัญญากรุงปารีสฯ ก็ตาม

(4) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรมได้มีการกำหนดให้สิทธิแก่ภาคีสมาชิกใดๆ ที่จะสามารถปฏิเสธการให้ความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าแก่อีกประเทศหนึ่งได้ หากอีกประเทศหนึ่งนั้นมิได้ให้สิทธิเช่นเดียวกันนั้นแก่พลเมืองของภาคีสมาชิกนั้น ซึ่งหลักการดังกล่าวถือเป็นจุดอ่อนของหลักต่างตอบแทนในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ โดยผู้เขียนเห็นว่า การกำหนดดังกล่าวมิได้มุ่งให้รัฐภาคีจะต้องปฏิบัติต่างตอบแทนกันโดยแท้จริง เนื่องจากหลักการดังกล่าวต้องยอมรับว่า รายละเอียดในส่วนที่เป็นสาระสำคัญของกฎหมายภายในของรัฐภาคีแต่ละรัฐย่อมมีความหลากหลายแตกต่างกันออกไป ซึ่งแม้จะมีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการให้ความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าเพื่อให้รัฐสมาชิกปฏิบัติให้สอดคล้องกันก็ตาม แต่ก็ยังไม่เพียงพอในส่วนขงรายละเอียดในกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม ดังนั้น จึงควรให้ความเป็นธรรมในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริงด้วยมาตรฐานเดียวกัน มากกว่าการจะพิจารณาว่ากฎหมายของประเทศสมาชิกใดในภาคีให้ความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าแก่พลเมืองของอีกประเทศหนึ่งหรือไม่ ซึ่งควรใช้หลักการถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติอย่างเป็นทางการโดยแท้จริงมากกว่า

(5) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรมยังมิได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ว่าจะต้องให้ความคุ้มครองเครื่องหมายรับรอง

(6) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรมยังมิได้มีการกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับสิทธิ และมาตรการการระงับข้อพิพาทไว้ด้วย ซึ่งการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ควรจะต้องมีการบัญญัติในส่วนนี้ไว้เพื่อป้องกันปัญหาในกรณีที่เกิดความขัดแย้งกันขึ้นระหว่างประเทศสมาชิก

2) ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) มีการกำหนดให้ประเทศสมาชิกก็ต้องมีพันธกรณีตามความตกลง TRIPs ที่จะต้องมีการกำหนดมาตรการคุ้มครองและบังคับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพในมาตรฐานขั้นต่ำตามที่ TRIPs กำหนดไว้ และแม้ว่า TRIPs จะมีการกำหนดกฎเกณฑ์

ในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่ก้าวหน้ามากกว่าอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม แต่ก็ยังเป็นเพียงการวางบรรทัดฐานขั้นต่ำในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่รัฐภาคีต้องปฏิบัติตาม ในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรมกำหนดขอบเขตของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท การบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกไว้ แต่จะเห็นได้ว่ายังไม่มีกำหนดเรื่องระบบการจดทะเบียนแบบกลุ่มประเทศไว้ ดังนั้น หากมีการกำหนดเรื่องเครื่องหมายการค้าประชาคมสำหรับอาเซียนขึ้นโดยเฉพาะก็ไม่ถือว่าเป็นการขัดกับอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property: Paris Convention) และความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนพบว่าความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) ยังมีข้อบกพร่องอันนำไปสู่ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และความไม่เป็นหนึ่งเดียวกันของประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนี้

(1) ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า ไม่มีการกำหนดรายละเอียด รูปแบบและขั้นตอนในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้

(2) ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า มิได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ว่าจะต้องให้ความคุ้มครองเครื่องหมายรับรอง

(3) ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า มิได้มีการกำหนดรูปแบบหรือลักษณะของการใช้เครื่องหมายการค้าอันจะถือว่าเป็นการใช้โดยชอบและเป็นไปตามกฎหมาย จึงเป็นดุลพินิจของภาคีสมาชิกแต่ละประเทศที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ประกอบการพิจารณาว่าเป็นการใช้ตามกฎหมายอันจะนำมาซึ่งการเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า จึงก่อให้เกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิก

3) พิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) เป็นความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับระบบการจดทะเบียนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับเครื่องหมายการค้า ประเทศที่ประสงค์จะเข้าเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารกรุงมาดริดสามารถแสดงความจำนงขอสมัครเข้าเป็นภาคีได้ที่องค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลก (World Intellectual Property Organization: WIPO) ทั้งนี้ ประเทศดังกล่าวจะต้องเป็นภาคีอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention of the Protection of Industrial Property) เสียก่อน จึงจะมีสิทธิสมัครได้ นอกจากนี้องค์การระหว่างประเทศ ก็สามารถเข้าเป็นสมาชิกของพิธีสารมาดริดได้ หากประเทศใดประเทศหนึ่งในองค์การระหว่างรัฐดังกล่าวเป็นสมาชิกของอนุสัญญากรุงปารีส และองค์การระหว่างรัฐดังกล่าวมีสำนักทะเบียนในภูมิภาคขององค์การระหว่างรัฐนั้น โดยคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศต้องยื่นต่อสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศ (International

Bureau) ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) โดยยื่นผ่านสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดของประเทศผู้จดทะเบียน ซึ่งจะดำเนินการตรวจสอบและรับรองว่าเครื่องหมายที่ยื่นสินค้า และ/หรือ บริการที่ระบุ เหมือนกับคำขอรากฐาน (Basic Application) หรือทะเบียนรากฐาน (Basic Registration) หรือไม่ คำขอจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศที่อยู่ภายใต้พิธีสารมาดริด จะต้องยื่นผ่านสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิด ซึ่งได้มีการยื่นคำขอจดทะเบียนนั้นไว้แล้ว หรือซึ่งได้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายนั้นไว้ก่อนแล้ว ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์แนบท้าย AEC Blueprint หัวข้อปี 3 สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Rights) ได้กำหนดเรื่องการแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติตามพิธีสารมาดริด เพื่อให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันที่เป็นสากล การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ ภายใต้กลไกการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) ซึ่งถือว่าเป็นช่องทางและเครื่องมือที่สำคัญของผู้ประกอบการ ในการขยายโอกาสและเพิ่มช่องทางการตลาด จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการไทยจดทะเบียนคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศได้สะดวก รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายมากยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องเดินทางไปจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศด้วยตนเอง เนื่องจากการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพื่อขอรับความคุ้มครองในต่างประเทศ ปัจจุบันต้องจ้างบริษัทกฎหมายที่มีสำนักงานในต่างประเทศไปดำเนินการให้ โดยจะมีค่าใช้จ่ายประมาณ 3-5 แสนบาท ต่อประเทศต่อเครื่องหมาย ที่ผ่านมาก็จะมีแต่บริษัทขนาดใหญ่ที่พอจะแบกรับค่าใช้จ่ายนี้ได้ ส่วนเอสเอ็มอีหรือบริษัทขนาดเล็กหรือขนาดกลางยากที่จะสู้ราคาจดทะเบียนได้ ทำให้ถูกละเมิดเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศ อันไม่สามารถป้องกันได้¹⁰ ดังนั้น การกำหนดให้ให้สมาชิกทุกประเทศของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต้องเข้าร่วมลงนามในพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) เพื่อปฏิบัติตามมาตรฐานสากลเช่นเดียวกัน จึงถือว่าเป็นการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นเกี่ยวกับความแตกต่างกันของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ แต่อย่างไรก็ดี ผู้เขียนพบข้อบกพร่องของพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) อยู่บางประการ อันแสดงให้เห็นได้ว่าระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดนั้นเป็นระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ไม่เข้าช้อยกับระบบการจดทะเบียนตามเครื่องหมายการค้าประชาคม ดังนี้

(1) ข้อจำกัดในการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศนั้น ผู้ขอจะต้องมีคำขอรากฐานหรือได้รับการจดทะเบียนรากฐานในสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดเสียก่อน จึงจะสามารถขอจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดได้ ซึ่งการกำหนดดังกล่าวผู้เขียนเห็นว่าเป็นการจำกัดการให้ความ

¹⁰ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย, สภาหอฯ จีรัฐเร่งเข้าพิธีสารมาดริด ล่าช้า 8 ปี เอกชน ถูกกินฟรีพันล้าน, คำนวนที่ 11 สิงหาคม 2558 จาก <http://www.thaichamber.org/scripts/detail.asp?nNEWSID=8764>

คุ้มครองเครื่องหมายการค้า อันก่อให้เกิดความยุ่งยาก และทำให้เครื่องหมายการค้าไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริง

(2) การกำหนดให้เฉพาะประเทศภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดเท่านั้น ที่จะขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในระหว่างประเทศสมาชิกในพิธีสารมาดริดด้วยกันได้ ผู้เขียนเห็นว่า การกำหนดเช่นนี้ จะเป็นการจำกัดความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และผู้จดทะเบียนยังต้องเลือกประเทศที่ตนจะขอรับความคุ้มครอง ซึ่งแม้จะเป็นการชำระค่าธรรมเนียมเพียงครั้งเดียวก็ตามแต่จะต้องชำระค่าธรรมเนียมตามจำนวนประเทศที่ขอรับความคุ้มครอง ทำให้เครื่องหมายการค้าไม่ได้รับความคุ้มครองทุกประเทศสมาชิกหากมิได้แจ้งความจำนงไว้ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นตามจำนวนประเทศที่ขอรับความคุ้มครอง เจ้าของเครื่องหมายการค้าจึงเลือกเฉพาะประเทศที่ตนต้องการจะลงทุนเท่านั้น ซึ่งอาจทำให้เกิดการละเมิดเครื่องหมายการค้าในประเทศอื่นที่ไม่ได้ขอรับความคุ้มครองไว้ อย่างไรก็ดี หากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะแก้ปัญหาในส่วนนี้ได้ เนื่องจากจะได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าแบบทั้งกลุ่มประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งมีจำกัดเลือกประเทศที่ขอรับความคุ้มครอง โดยเสียค่าธรรมเนียมแบบเสร็จเด็ดขาดเพียงจำนวนเดียวที่แน่นอน ทำให้ความกังวลในเรื่องค่าใช้จ่ายที่จะเพิ่มขึ้นตามจำนวนประเทศที่ขอรับความคุ้มครอง

(3) นอกจากการกำหนดให้จะต้องมีคำขอรากฐานหรือได้รับการจดทะเบียนรากฐานในสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดเสียก่อน จึงจะสามารถขอจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดได้แล้ว ยังจะต้องมีการระบุนายการสินค้า และ/หรือบริการที่ยื่นขอจดทะเบียนระหว่างประเทศ ที่ต้องเหมือนกันกับที่ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้ในประเทศต้นกำเนิด ในกรณีนี้จะเป็นปัญหาเนื่องจากว่า กฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน เช่น ในบางประเทศอย่างในประเทศไทย กำหนดให้ผู้จดทะเบียนต้องมีการระบุนายการสินค้า และ/หรือบริการที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองแต่ละอย่างโดยชัดแจ้ง ซึ่งถือว่าเป็นการกำหนดที่เคร่งครัดเกินไป ทำให้การระบุดังกล่าวมีขอบเขตจำกัดเมื่อเป็นเช่นนี้ ส่งผลให้การยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ ต้องมีการระบุนายการสินค้า และ/หรือบริการในคำขอจดทะเบียนมีขอบเขตจำกัดตามไปด้วย ดังเช่นที่ระบุในคำขอรากฐาน ทำให้ประเทศที่มีข้อกำหนดดังกล่าวเคร่งครัดจะเสียเปรียบประเทศอื่นเพราะต้องระบุอย่างชัดแจ้งว่าจะใช้กับสินค้า และ/หรือบริการรายการใดโดยเฉพาะเจาะจง ในขณะที่ประเทศอื่นไม่จำเป็นต้องระบุอย่างชัดแจ้ง ทำให้มีขอบเขตการคุ้มครองที่กว้างกว่า

(4) แม้จะเป็นระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบกลุ่มประเทศก็ตามแต่ ก็ยังต้องเลือกประเทศสมาชิกของพิธีสารมาดริดที่ต้องการขอรับความคุ้มครอง มิใช่ว่าจะได้รับความคุ้มครองครอบคลุมทุกประเทศที่เป็นสมาชิกของพิธีสารมาดริด การที่ต้องเลือกขอรับความคุ้มครองจึงเป็นการเพิ่มภาระการตัดสินใจเลือกประเทศในการขอรับความคุ้มครอง สร้างความยุ่งยากและเสีย

ค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม ไม่ได้คิดในอัตราเหมาจ่ายแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม ทำให้อาจเกิดการละเลย ไม่ไปขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจนทำสินค้าถูกละเมิดที่ต่างประเทศอยู่ดี

(5) การที่ทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศมีผลบังคับเสมือนหนึ่งเป็นทะเบียนที่ได้รับตามกฎหมายภายในของประเทศที่ระบุเพื่อขอจดทะเบียนนั้น กล่าวคือ ทะเบียนระหว่างประเทศ 1 ทะเบียน มีค่าเท่ากับทะเบียนภายในประเทศหลายๆ ทะเบียน ส่งผลให้หากประเทศใดยังไม่มีกฎหมายภายในรองรับ เช่นหลายๆ ประเทศในแอฟริกา ทะเบียนระหว่างประเทศก็ไม่มีผลบังคับได้ จุดนี้เองจึงเป็นช่องโหว่ แต่หากมีระบบเครื่องหมายการค้าประชาคม จะมีการใช้ข้อบังคับเดียวกันในการพิจารณา อันจำเป็นต้องมีการกำหนดในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายภายใน ดังนั้น จึงเป็นการกำหนดให้ต้องมีกฎหมายภายในที่สอดคล้องกัน อันจะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

(6) การรับและการปฏิเสธการจดทะเบียน

การที่พิธีสารมาดริดมีการกำหนดว่า สำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดจะต้องปฏิเสธไม่รับจดทะเบียน (หากมีเหตุแห่งการปฏิเสธ) ภายใน 1 ปี หรือ 18 เดือน หรือกว่านั้น (กรณีมีการร้องคัดค้าน) ส่งผลให้ในกรณีที่มีประเทศสมาชิกอื่นยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศโดยระบุประเทศไทยด้วย และกรมทรัพย์สินทางปัญญามีได้ปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนภายในกำหนดเวลา ทั้งๆ ที่มีเหตุที่จะปฏิเสธ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด เครื่องหมายนั้นก็ได้รับการจดทะเบียนที่ประเทศไทยด้วยเช่นกัน ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการไทยได้ แต่หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ก็จะมีองค์การกลางคอยดูแลเรื่องนี้ จึงช่วยแก้ปัญหาส่วนนี้ได้

(7) การดูแลรักษา การต่ออายุ และการโอนทะเบียน

ตามพิธีสารมาดริดนั้น การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะมีหลัก Central Attack คือ หากคำขอหรือทะเบียนรากฐานถูกปฏิเสธ หรือถอนคืน หรือเพิกถอนภายใน 5 ปี นับแต่วันจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศ จะส่งผลให้เครื่องหมายระหว่างประเทศสิ้นผลตามไปด้วย แต่หากพ้นกำหนด 5 ปี นับแต่วันจดทะเบียนระหว่างประเทศไปแล้ว ทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศก็จะเป็นอิสระต่างหากจากคำขอหรือทะเบียนรากฐาน โดยระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมไม่มีข้อกำหนดในส่วนนี้ จึงวางใจได้ว่า เครื่องหมายการค้าประชาคมจะปลอดภัยจากการถูกเพิกถอนจากผลที่คำขอหรือทะเบียนรากฐานถูกปฏิเสธ หรือถอนคืน หรือเพิกถอนภายใน 5 ปี นับแต่วันจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศจากประเทศต้นกำเนิด

ในเรื่องการโอนทะเบียนนั้น ตามพิธีสารมาดริดจำกัดให้ผู้รับโอนต้องเป็นบุคคล ซึ่งมีสิทธิยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศตามพิธีสารมาดริดได้ กล่าวคือ ต้องเป็นผู้ที่มีสัญชาติหรือมีภูมิลำเนาหรือสถานประกอบอุตสาหกรรมหรือพาณิชย์กรรมอย่างแท้จริงและจริงจัง

ในประเทศที่เป็นสมาชิกของพิธีสารมาดริด ซึ่งระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมมิได้มีข้อกำหนดดังกล่าวไว้ แต่จะกำหนดแบบเดียวกันทั้งประชาคมตามข้อบังคับเดียวกัน

(8) ใช้กฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่ขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าไว้ในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญ ที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน เพราะแต่ละประเทศมีกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกันไป

(9) แม้การจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดจะเป็นการจดทะเบียนแบบยื่นทีเดียว แต่สามารถขอรับความคุ้มครองได้หลายประเทศในคราวเดียวกันก็ตาม แต่ด้วยเหตุที่ยังคงต้องพิจารณาตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่ขอรับความคุ้มครองอยู่ดี ดังนั้น จึงจำเป็นต้องว่าจ้างทนายความที่ปรึกษา หรือผู้แทนในการดำเนินการตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศไม่ว่าทางใดก็ตาม เพราะแต่ละประเทศมีข้อกำหนดในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายและความยุ่งยากเพิ่มมากขึ้น แต่หากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมจะทำให้ค่าใช้จ่ายต่างๆ ลดลง ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของจำนวนการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

(10) มีค่าใช้จ่ายที่ไม่แน่นอนเนื่องจากจะเปลี่ยนแปลงไปตามประเทศที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าต้องการขอรับความคุ้มครอง โดยแต่ละประเทศก็มีค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกันออกไป ทำให้เกิดการละเลยไม่นำไปจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าซึ่งทำให้ปัญหาการละเมิดยังไม่เครื่องหมายการค้ายังไม่หมดสิ้นไป แต่ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นแบบเหมาจ่าย ซึ่งทำให้เครื่องหมายการค้าได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า และป้องกันการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้ทั่วทั้งประชาคม

(11) มีภาษาที่ใช้ในการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจำกัดอยู่เพียง 3 ภาษา คือ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาอังกฤษ ภาษาสเปน ทำง่ายต่อการพิจารณาเป็นมาตรฐานเดียวกัน ลดความแตกต่างด้านการใช้ภาษา โดยระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมมีการกำหนดทางเลือกของภาษามากกว่า

(12) ต้องมีการใช้เครื่องหมายการค้านี้้อย่างแท้จริงในทุกประเทศที่ตนขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าไว้ มิใช่ว่ามีการใช้เพียงประเทศใดประเทศหนึ่งก็เพียงพอที่จะได้รับความคุ้มครองทุกประเทศที่ขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าไว้ โดยต้องมีการใช้ภายใน 5 ปี ซึ่งความเป็นจริงเป็นไปได้ยากที่จะใช้เครื่องหมายการค้าในทุกประเทศที่ขอรับความคุ้มครอง แต่ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมกำหนดเพียงใช้ในประเทศสมาชิกใดในประชาคมก็เพียงพอที่จะรักษาความสมบูรณ์ของเครื่องหมายการค้าแล้ว จึงถือว่าการกำหนดตามพิธีสารมาดริดนั้นยุ่งยากและไม่สามารถใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ อันทำให้ยังอาจเกิดการละเมิดเครื่องหมายการค้าอยู่ในบางประเทศ เพราะขาดการใช้จริงในบางประเทศทำให้ไม่ได้รับความคุ้มครอง และถูกละเมิดในประเทศนั้น

(13) ใช้ศาลของแต่ละประเทศที่ตนขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าไว้ และคำสั่งศาลก็มีผลเฉพาะในประเทศนั้นๆ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม และความยุ่งยากในการดำเนินคดีทางศาล ซึ่งระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมใช้ศาลเครื่องหมายการค้าประชาคมในการตัดสินโดยเฉพาะ จึงก่อให้เกิดความเป็นธรรมภายใต้บรรทัดฐานเดียวกัน

(14) ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดใช้เป็น Swiss France แต่ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมใช้สกุลเงินสำหรับจ่ายค่าธรรมเนียมเป็น Euro 12

(15) ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด กำหนดให้ผู้มีสิทธิยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า จะต้องเป็นบุคคลหรือนิติบุคคลผู้มีสัญชาติแห่งประเทศภาคีสมาชิก หรือมีสถานประกอบการถาวรอยู่ในประเทศแห่งภาคีสมาชิกตามพิธีสารมาดริด ในขณะที่ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม ไม่มีข้อจำกัดดังกล่าวอันแสดงถึงการเปิดกว้างที่ต้องการให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริง ที่แสดงถึงให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในภูมิภาค ทั้งยังช่วยในการลดข้อขัดแย้งของความแตกต่างกันของกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิก

(16) ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดการปฏิเสธหรือเพิกถอนเครื่องหมายการค้าจะมีผลให้ไม่ได้รับความคุ้มครองเฉพาะในประเทศนั้น แต่ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม การปฏิเสธหรือเพิกถอนเครื่องหมายการค้ามีผลครอบคลุมทั้งสหภาพยุโรป แต่ก็มีทางเลือกให้ไปขอจดทะเบียนตามกฎหมายภายในของประเทศนั้นๆ ได้ จะเห็นได้ว่าการกำหนดดังกล่าวของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น มุ่งที่จะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสหภาพยุโรปอย่างเท่าเทียมกัน ภายใต้ข้อบังคับเดียวกัน ซึ่งแตกต่างจากจุดประสงค์ของระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดที่เป็นเพียงการอำนวยความสะดวกในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเท่านั้น แต่ไม่ได้ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งหรือแตกต่างกันของกฎหมายเครื่องหมายการค้าภายในประเทศสมาชิกพิธีสารมาดริด

(17) ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดแต่ละประเทศจะพิจารณาเหตุแห่งการคัดค้านเอง แต่ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม OHIM เป็นผู้พิจารณาเหตุแห่งการคัดค้าน จะเห็นได้ว่า ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมมีลักษณะความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากกว่า มีการบริหารงานไว้ที่จุดเดียว อันทำให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองที่เท่าเทียมกันภายใต้ข้อบังคับเดียวกันในภูมิภาคเดียวกัน

(18) ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดต้องยื่นขอผ่านสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดก่อน ห้ามยื่นโดยตรงต่อสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศ ในขณะที่ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม สามารถเลือกยื่นได้ทั้ง OHIM, สำนักงานเครื่องหมายการค้าของแต่ละรัฐสมาชิก, Benelux Office แสดงถึงว่าระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น อำนวยความสะดวก

ความสะดวกให้สามารถเลือกยื่นขอรับความคุ้มครองได้หลายที่เพื่อต้องการให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามอนุสัญญากรุงปารีส ว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม พ.ศ. 2510 (Paris Convention for the Protection of Industrial Property B.E. 1967) การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) หรือการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) นั้นล้วนแต่ยังมีข้อบกพร่องหรือข้อจำกัดอยู่บางประการ อันทำให้เครื่องหมายการค้าไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน หรือสร้างความยุ่งยากในการดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ดังนั้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าให้มีความคุ้มครองที่ครอบคลุมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และไม่ซ้ำซ้อนกับระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมที่สหภาพยุโรปนำมาใช้ จึงต้องการให้การรวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียวในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของอาเซียนเป็นของตนเองเช่นเดียวกัน โดยอาศัยแม่แบบจากสหภาพยุโรปมาปรับให้เข้ากับบริบทของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความเป็นหนึ่งเดียวกันของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างแท้จริง และยังนำมาซึ่งภาพลักษณ์ที่ดี และผลประโยชน์ต่อการค้าการลงทุนแก่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้อย่างดียิ่ง

อย่างไรก็ดี ผู้เขียนทั้งพบข้อดี และข้อเสียของระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม เพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์ต่อไปว่ามีความเหมาะสมที่จะกำหนดให้มีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือไม่ เพียงใด ดังนี้

5.2.1 ข้อดีของระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม

1) ความสะดวกและประโยชน์ที่จะได้รับ

พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ (Historical Background) ร่วมกันของชาวยุโรปมีจุดยึดอยู่กับสงคราม จนกระทั่งเริ่มมีความคิดในการรวมยุโรปเพื่อจุดมุ่งหมายที่จะไม่ต้องการให้เกิดสงครามอีกต่อไป นอกจากนี้ยังมีปัจจัยทางด้านศาสนาที่ชาวยุโรปมีศาสนาคริสต์รวมกันมีภาษาที่พัฒนามาจากภาษาละตินร่วมกัน มีการปกครองในปัจจุบันที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเหมือนกัน มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกัน¹¹

¹¹ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, “ประชาคมอาเซียน: พัฒนาการที่แตกต่างจากสหภาพยุโรป,” ใน บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคงของ

ในส่วนของประเทศอาเซียนแต่ละชาติมีความแตกต่างกันอย่างมาก ทั้งระบบการปกครอง ฐานทางเศรษฐกิจที่มีฐานะยากจนถึงปานกลาง ในขณะที่บรูไนและสิงคโปร์มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีสูง แต่ประเทศในแถบอินโดจีนกลับติดอยู่ในกลุ่มประเทศยากจนกลุ่มหนึ่งของโลก ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือกันได้มากนัก นอกจากนี้ยังมีศาสนาที่แตกต่างทั้งพุทธ คริสต์และอิสลาม ซึ่งมีความคิดความเชื่อที่แตกต่างกัน ซ้ำยังมีปัญหาภายในของประเทศที่คอยอุดหนุน ASEAN พัฒนาไปได้ช้า เช่น ปัญหาเสถียรภาพทางการเมือง ปัญหาความมั่นคง ความไม่สงบภายในประเทศ ปัญหาสิทธิมนุษยชน ตลอดจนระบบการเมืองการปกครอง เอกลักษณ์ทางภาษา วัฒนธรรมที่แตกต่าง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า แม้พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ของประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปจะมีความแตกต่างกันน้อยกว่าพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ของประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันทำให้การที่จะดำเนินการให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรปเป็นไปได้ง่ายกว่าการที่จะดำเนินการให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็ตาม แต่ผู้เขียนมองว่า ยิ่งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความแตกต่างกันในหลากหลายด้านมากเท่าไร ยิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมากขึ้นเท่านั้น เพราะหากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นระบบเดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจแล้วไซ้ ก็จะเป็นการแก้ปัญหาความแตกต่างในด้านต่างๆ ก่อเกิดความเสมอภาค มีมาตรฐานหรือจุดร่วมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ลดความยุ่งยาก ทางด้านภาษาในการดำเนินการขอรับความคุ้มครอง ขั้นตอนในการดำเนินการต่างๆ และช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขอจดทะเบียนด้วย อันส่งผลดีทั้งต่อผู้ประกอบการที่เป็นชาติสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและต่างประเทศ ทำให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองอย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น โดยใช้คำขอเดียว ภาษาเดียว ชำระค่าธรรมเนียมเพียงครั้งเดียว ต่ออายุครอบคลุมทุกประเทศในคราวเดียว ซึ่งจะมีวันสิ้นอายุเพียงวันเดียว และมีเพียงทะเบียนเดียวที่ต้องต่ออายุ จึงง่ายต่อการดำเนินการขอรับความคุ้มครองและการต่ออายุเพื่อขอรับความคุ้มครองต่อไป อันจะนำมาซึ่งผลประโยชน์ต่อการค้าการลงทุนในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ช่วยเพิ่มอำนาจการต่อรองทางการค้ากับภูมิภาคอื่นได้ ทั้งนี้ ในขณะที่กำลังอยู่ในระหว่างการเริ่มรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะเริ่มปรับฐานระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าให้เป็นหนึ่งเดียวกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2) การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพียงครั้งเดียวแต่สามารถได้รับความคุ้มครอง
ในทุกประเทศที่เป็นสมาชิก

สหภาพยุโรปมีการรวมตัวของประเทศสมาชิกที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเพื่อให้มีมาตรฐานในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในสหภาพยุโรปอยู่ภายใต้ข้อบังคับเดียวกัน อันเป็นการลดความขัดแย้งและความแตกต่างของกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรป โดยระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นเป็นการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพียงครั้งเดียวแต่สามารถได้รับความคุ้มครองในทุกประเทศที่เป็นสมาชิก เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เจ้าของสิทธิที่ต้องการขอรับสิทธิในประเทศสมาชิกมากกว่าหนึ่งประเทศ รวมถึงยังสามารถได้รับความคุ้มครองโดยอัตโนมัติในประเทศสมาชิกที่เพิ่มเข้ามาใหม่ ซึ่งจะได้รับสิทธิความคุ้มครองเช่นเดียวกับประเทศอื่นในประเทศสมาชิกโดยทั่วกัน โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ นอกจากนี้สหภาพยุโรปยังเข้าเป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดอีกด้วย ซึ่งเป็นการเพิ่มทางเลือกในการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแม้จะมีการรวมตัวของประเทศสมาชิกที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันก็ตาม แต่ยังไม่มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในลักษณะที่จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพียงครั้งเดียวแต่สามารถได้รับความคุ้มครองในทุกประเทศที่เป็นสมาชิกที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน ดังเช่นในสหภาพยุโรป คงมีแต่การเข้าร่วมเป็นสมาชิกพิธีสารมาดริด มีลักษณะระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างไปจากระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมดังที่ได้บรรยายไปแล้วในตอนต้นนั้น รวมถึงมีข้อจำกัดอยู่มากทำให้อาจไม่ได้รับความคุ้มครองทุกประเทศสมาชิกในพิธีสารมาดริด

ดังนั้น หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะเป็นการขยายความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าไปทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันเป็นประโยชน์ทั้งในระดับประเทศและระดับระหว่างประเทศ ในการดึงดูดการค้าการลงทุนให้กับประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วยการจดทะเบียนเพียงครั้งเดียว แต่สามารถได้รับความคุ้มครองในทุกประเทศที่เป็นสมาชิก และยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอีกด้วย

3) การขอแก้ไขทางทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม

การที่สหภาพยุโรปมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม นอกจากจะเป็นการอำนวยความสะดวกแก่การรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแล้ว ยังอำนวยความสะดวกในการขอแก้ไขทางทะเบียนในภายหลังด้วยซึ่งสามารถกระทำได้โดยการดำเนินการเพียงครั้งเดียว เช่น การแก้ไขเปลี่ยนแปลงชื่อและที่อยู่ของผู้ทรงสิทธิ หรือการโอนสิทธิความเป็นเจ้าของทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการจำกัดรายการสินค้าและบริการในภาคีหลายๆ ประเทศสามารถทำได้โดยการดำเนินการเพียงครั้งเดียว

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่มีระบบการจดทะเบียนที่เป็นระบบเดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงทำให้การดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือแก้ไขทางทะเบียน จำเป็นที่จะต้องดำเนินการเป็นรายประเทศ ซึ่งต้องเสียเวลา เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การว่าจ้างตัวแทน เป็นต้น

ดังนั้น หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะเป็นการส่งเสริมให้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมากยิ่งขึ้น อันนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพราะนอกจากจะเป็นการอำนวยความสะดวกแก่การรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแล้ว ยังเป็นการอำนวยความสะดวกในการขอแก้ไขทางทะเบียนในภายหลังด้วย ซึ่งสามารถกระทำได้โดยการดำเนินการเพียงครั้งเดียว อันจะสร้างแรงจูงใจในการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามากยิ่งขึ้นในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

4) ข้อบังคับเดียวกันในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม

การที่สหภาพยุโรปมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น เป็นระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ใช้ข้อบังคับเดียวกันในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมและสามารถได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่มีระบบการจดทะเบียนที่เป็นระบบเดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ายังเป็นไปตามหลักดินแดน โดยใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า และได้รับความคุ้มครองเฉพาะประเทศนั้นๆ ที่ไปยื่นขอรับความคุ้มครองไว้

ดังนั้น หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้มีเอกภาพในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า โดยใช้ข้อบังคับเดียวกันภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ให้ความคุ้มครองที่เท่าเทียมกัน ช่วยลดความขัดแย้งเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกันได้

5) ดำเนินการจดทะเบียนอย่างรวดเร็ว

การที่สหภาพยุโรปมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น ทำให้การดำเนินการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรปเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยการจดทะเบียนขั้นพื้นฐานที่ไม่มีการคัดค้านจะใช้เวลา 6-9 เดือน ตั้งแต่ยื่นสมัครจนกระทั่งได้รับการจดทะเบียน แต่หากการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นถูกปฏิเสธ ในบางกรณีอาจจะเปลี่ยนเป็นการขอจดทะเบียนในระดับชาติได้เพื่อรักษาสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้นได้ ซึ่งถือว่าเป็นระบบที่ยืดหยุ่น เพื่อประสงค์ให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครอง

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่มีระบบการจดทะเบียนที่เป็นระบบเดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ายังเป็นไปตามหลักดินแดน โดยใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ดังนั้น ระยะเวลาในการดำเนินการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในแต่ละประเทศสมาชิกจึงแตกต่างกัน การที่ระยะเวลาในการดำเนินการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าล่าช้านั้น ส่งผลกระทบต่อถูกละเมิดเครื่องหมายการค้าได้โดยง่าย เช่น หากประเทศหนึ่งได้รับความคุ้มครองไปแล้วเพราะมีการดำเนินการจดทะเบียนที่รวดเร็วกว่าอีกประเทศหนึ่ง แต่อีกประเทศที่มีการดำเนินการจดทะเบียนที่ล่าช้า อาจถูกละเมิดเครื่องหมายการค้าก็เป็นได้ อันทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าต้องสูญเสียประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หรืออาจถูกระงับการนำเข้าสินค้า เป็นต้น

ดังนั้น หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามากขึ้น ทำให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน พร้อมกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการสั้น อันเป็นการป้องกันการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้เป็นอย่างดี เพราะในภาวะปัจจุบัน วิศวกรรมการช่วยให้สามารถทำซ้ำเครื่องหมายการค้าได้ง่าย ระยะเวลาในการดำเนินการขอรับความคุ้มครองจึงถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก

6) สามารถลงทะเบียนเอกสารและการตรวจสอบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ได้

การที่สหภาพยุโรปมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น มีการอำนวยความสะดวกให้ทันต่อยุคการค้าเสรีที่ไร้พรมแดน โดยสามารถที่จะยื่นลงทะเบียนเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในเครื่องหมายการค้าประชาคมโดยใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็ได้ เช่นเดียวกับการยื่นลงทะเบียนเอกสารที่เป็นกระดาษ รวมถึงสามารถตรวจสอบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจากทางอินเทอร์เน็ตได้ ซึ่งก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและป้องกันการทำซ้ำได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเจ้าของสามารถตรวจสอบเครื่องหมายการค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ต ทำให้ไม่เสียเวลาหรือค่าใช้จ่ายในการออกแบบเครื่องหมายการค้าซ้ำหรือเหมือนกับเครื่องหมายการค้า ที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว

ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ยังใช้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิก ซึ่งบางประเทศสมาชิกที่มีระดับการพัฒนาสูง หรือมีระบบการจดทะเบียนที่มีประสิทธิภาพ จะยินยอมให้มีการจดทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ แต่เป็นที่เข้าใจได้ว่า ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระดับการพัฒนาทั้งทางด้านกฎหมายและเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน ทำให้บางประเทศยังไม่สามารถขอลงทะเบียนเอกสาร หรือตรวจสอบทะเบียนเครื่องหมายการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ได้

ดังนั้น หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการสร้างมาตรฐานการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้อยู่ในระดับเดียวกัน มีการพึ่งพากัน ช่วยเหลือกันในการพัฒนาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะทำให้ทุกประเทศสมาชิกสามารถรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ อันจะเป็นการก้าวทันยุคการสื่อสารไร้พรมแดนที่จะอำนวยความสะดวกแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้า ในการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจากทั่วทุกมุมโลกได้เป็นอย่างดี

7) การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

การที่สหภาพยุโรปมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น มีลักษณะเป็นการบริหารงานไว้ที่จุดศูนย์กลางเพียงจุดเดียวเพื่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ และสะดวก ลดความขัดแย้ง นอกจากนี้ยังเพื่อควบคุมและป้องกันสินค้าปลอมอันเกิดจากการนำเข้ามาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้อย่างทั่วถึงเพราะมีฐานข้อมูลในการให้ความคุ้มครองและการตรวจสอบเดียวกัน ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ยังใช้ระบบการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิก ไม่มีองค์กรกลางในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบเสร็จเด็ดขาดในทีเดียว ทำให้การบริหารงาน การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ายังมีความไม่เท่าเทียมกัน เกิดความขัดแย้งไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่มีการดูแลจัดการที่เป็นระบบเดียวกันอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพจึงอาจเกิดการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้โดยง่าย และก่อให้เกิดข้อขัดแย้งในกรณีที่มีกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกัน

ดังนั้น หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการสร้างมาตรฐานการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้อยู่ในระดับเดียวกัน มีการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพไว้ที่จุดศูนย์กลางเพียงจุดเดียว และสามารถดำเนินการรับจดทะเบียนแบบเสร็จเด็ดขาดในทีเดียว จะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันเป็นการดึงดูดการค้าการลงทุนให้กับภูมิภาคได้เป็นอย่างดี

8) ประหยัดค่าใช้จ่ายในการขอรับความคุ้มครอง

การที่สหภาพยุโรปมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น จะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการขอรับความคุ้มครองมากกว่าการแยกขอรับความคุ้มครองในแต่ละประเทศ ซึ่งอาจมีทั้งค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างตัวแทนในการดำเนินการ ค่าเดินทาง รวมถึงเสียค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนน้อยกว่าการจดทะเบียนในระบบพิธีสารมาดริดด้วย เพราะระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นการดำเนินการที่เดียว ครั้งเดียว และเสียค่าธรรมเนียมในการดำเนินการเพียงครั้งเดียว แต่ได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งประเทศสมาชิก จึงประหยัดค่าใช้จ่ายในการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ามากกว่าการแยกยื่นในแต่ละประเทศ หรือการขอรับความคุ้มครองตาม

พิธีสารมาดริดที่จะคิดค่าธรรมเนียมตามจำนวนประเทศที่ขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ยังใช้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิกซึ่งต้องเสียค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนตามทีแต่ละประเทศกำหนดไว้ หรือกรณีที่มีการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริด ก็ยังคงต้องชำระค่าธรรมเนียมตามรายประเทศอยู่ดี นอกจากนี้ยังต้องเสียค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ อีกด้วย

ดังนั้น หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการส่งเสริมให้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันเป็นการนำรายได้เข้าภูมิภาค และเป็นการป้องกันการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้เป็นอย่างดี เพราะเจ้าของเครื่องหมายการค้าจะเสียค่าใช้จ่ายน้อยแต่ได้รับความคุ้มครองทุกประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงอยากขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

9) รายละเอียดในการขอสมัครไม่ซับซ้อน

โดยปกติการขอสมัครจะต้องผ่านกระบวนการของราชการที่ซับซ้อน และมีข้อจำกัดด้านการแยกประเภทตามกระบวนการพื้นฐานของการจดทะเบียนระหว่างประเทศ แต่การที่สหภาพยุโรปมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชคมนั้น ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม สำนักงานเครื่องหมายการค้ายินยอมให้เพียงมีการยื่นหัวข้อ และเสนอฐานข้อมูลพร้อมด้วยลำดับรายการของคำเฉพาะที่ใช้สำหรับการแบ่งประเภทอย่างชัดเจน โดยไม่มีการจำกัดประเภท ซึ่งจะก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการขอรับความคุ้มครอง และง่ายต่อการพิจารณาเพราะใช้มาตรฐานเดียวกัน

ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีข้อกำหนดในการสมัครที่แตกต่างกันแบบฟอร์มในการจดทะเบียนแตกต่างกัน บางประเทศกำหนดให้หนึ่งคำขอต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ ในขณะที่บางประเทศนั้นหนึ่งคำขอสามารถครอบคลุมสินค้าหรือบริการได้มากกว่าหนึ่งจำพวกสินค้า

ดังนั้น หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นระบบเดียวกันแล้ว จะช่วยแก้ไขปัญหาความแตกต่างของแบบฟอร์ม และข้อกำหนดต่างๆ ให้อยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกันได้ อันเป็นการก่อให้เกิดการให้ความคุ้มครองที่เสมอภาคกัน ง่ายต่อการขอรับความคุ้มครองในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

10) เครื่องหมายการค้าอันเกิดจากการใช้ไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนอย่างเป็นทางการ
การที่สหภาพยุโรปมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม ซึ่งได้มีการกำหนดให้ เครื่องหมายการค้าอันเกิดจากการใช้ไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนอย่างเป็นทางการหรือต่ออายุก็ได้ หากมีการใช้เครื่องหมายการค้านั้นอยู่จริงและใช้อย่างสมเหตุสมผลในประเทศใดประเทศหนึ่ง

ก็เพียงพอที่จะรักษาความสมบูรณ์ของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปได้ และป้องกันจากการถูกเพิกถอนเมื่อไม่มีการใช้งาน 5 ปีหลังจากจดทะเบียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไม่มีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม แต่แต่ละประเทศใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าของตนเอง และแม้จะมีการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดก็ตามแต่จำเป็นต้องมีการใช้เครื่องหมายการค้าในต่างประเทศที่ขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าไว้ ซึ่งบางครั้งเจ้าของเครื่องหมายการค้าอาจต้องการจดทะเบียนเพื่อขอรับความคุ้มครองไว้ อันเป็นการป้องกันการละเมิด แต่ไม่ได้มีการใช้เครื่องหมายการค้าในประเทศนั้น การกำหนดเช่นว่านี้ ก็อาจก่อให้เกิดความลำบากแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าได้

ดังนั้น หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นระบบเดียวกันแล้ว ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องมีการใช้เครื่องหมายการค้าที่ขอรับความคุ้มครองไว้ทุกประเทศ เพราะเป็นระบบที่ยืดหยุ่นเพียงมีการใช้ในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนประเทศหนึ่งประเทศใดก็เพียงพอที่จะรักษาความสมบูรณ์ของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้แล้ว อันเป็นการป้องกันการละเมิดเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศหลายๆ ประเทศได้เป็นอย่างดี

11) ไม่จำเป็นต้องเป็นเครื่องหมายการค้าที่ได้ยื่นขอหรือได้รับการจดทะเบียนไว้แล้ว
ในประเทศต้นกำเนิด

ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรปไม่มีข้อจำกัดว่าการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมจะต้องเป็นเครื่องหมายการค้าที่ได้ยื่นขอจดทะเบียนหรือได้รับการจดทะเบียนไว้แล้วในประเทศต้นกำเนิด ดังเช่นที่พิธีสารมาดริดกำหนดไว้

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไม่มีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม แต่แต่ละประเทศใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าของตนเอง จึงไม่มีข้อกำหนดดังกล่าว แต่หากมีการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดก็จำเป็นต้องใช้ข้อกำหนดดังกล่าวในการขอรับความคุ้มครองในประเทศสมาชิกพิธีสารมาดริด

ดังนั้น การที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้สะดวกมากยิ่งขึ้น อันเป็นการลดข้อจำกัดด้านการจดทะเบียน เพื่อที่จะให้เครื่องหมายการค้าได้รับการคุ้มครองอย่างแพร่หลายอย่างแท้จริง แม้จะไม่มีการยื่นขอหรือได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศต้นกำเนิดก็ตาม

12) การบริหารและการเงินจะเป็นอิสระจากการดูแลของหน่วยงานใดๆ แต่ด้านกฎหมายจะยึดถือตามกฎหมายประชาคม

ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรปมีการบริหารและ

การเงินจะมีองค์กรกลางเป็นผู้ดูแลซึ่งจะเป็นอิสระจากการดูแลของหน่วยงานใดๆ แต่ด้านกฎหมายจะยึดถือตามกฎหมายประชาคม อันส่งผลให้การบริหารงานต่างๆ อยู่ภายใต้ความเป็นธรรมในบรรทัดฐานเดียวกัน การบริหารงานจะมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว โดยปราศจากความขัดแย้งกันของหน่วยงานระหว่างประเทศ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไม่มีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม แต่แต่ละประเทศใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าของตนเอง มีการบริหารงาน การเงินเป็นของตนเอง ซึ่งก็จะก่อให้เกิดความแตกแยก และการคานอำนาจกัน ส่งผลต่อความล่าช้าในการดำเนินการต่างๆ และปัญหาอื่นๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมา

ดังนั้น หากที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะเป็นการรวมให้องค์กรกลางเป็นผู้ดูแลซึ่งจะเป็นอิสระจากการดูแลของหน่วยงานใดๆ อันทำให้ลดข้อขัดแย้งระหว่างประเทศ และนำไปสู่การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และรวดเร็ว เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

13) สามารถเลือกขอรับความคุ้มครองระหว่างการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมกับพิธีสารมาดริดได้

การที่สหภาพยุโรปมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมแล้ว แต่ก็ยังเข้าร่วมเป็นภาคีพิธีสารมาดริดอยู่ด้วยนั้น ทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถเลือกขอรับความคุ้มครองระหว่างการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมกับพิธีสารมาดริดได้ นอกจากนี้ยังสามารถเลือกขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศได้ตามปกติ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่มีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม แต่บางประเทศสมาชิกได้ทยอยกันเข้าเป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดแล้ว ทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถเลือกขอรับความคุ้มครองหลายประเทศที่เป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดได้ นอกจากนี้ ยังสามารถเลือกขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศได้ตามปกติ

หากพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้ว การที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นเป็นการเพิ่มทางเลือกในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ามากขึ้นไปอีก ทำให้เครื่องหมายการค้าได้รับการคุ้มครองอย่างทั่วถึงและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เสริมกับระบบการจดทะเบียนแบบพิธีสารมาดริด

14) ได้รับสิทธิในการต่อต้านการละเมิดมากกว่า

การที่สหภาพยุโรปมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม ซึ่งจะทำให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าทั่วทุกประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรป จึงทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าผู้ที่ได้จดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมจะได้รับสิทธิในการต่อต้านการละเมิดมากกว่าการจดทะเบียนในระดับประเทศ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่มีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม แต่บางประเทศสมาชิกได้ทยอยกันเข้าเป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดแล้ว ทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้า จะได้รับสิทธิในการต่อต้านการละเมิดมากกว่าการจดทะเบียนในระดับประเทศ

อย่างไรก็ดี หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนควบคู่ไปกับระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด ก็จะส่งผลให้ ได้รับสิทธิในการต่อต้านการละเมิดมากยิ่งขึ้นกว่าการจดทะเบียนในระดับประเทศ

15) ผู้มีสิทธิขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม

ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรปไม่มีข้อจำกัดว่า ผู้ขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมจำเป็นต้องเป็นผู้ที่อาศัย หรือเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกของประชาคม หรือมีอุตสาหกรรมหรือการก่อตั้งธุรกิจในประเทศประชาคม ก็สามารถที่จะได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมได้ ซึ่งแตกต่างจากพิธีสารมาดริดที่มีข้อจำกัดเช่นนั้น

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่มีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม แต่บางประเทศสมาชิกได้ทยอยกันเข้าเป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดแล้ว ทำให้การขอรับความคุ้มครองในประเทศสมาชิกของพิธีสารมาดริดจำเป็นต้องเป็นเป็นผู้ที่อาศัย หรือเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกของพิธีสารมาดริด หรือมีอุตสาหกรรมหรือการก่อตั้งธุรกิจในประเทศสมาชิกของพิธีสารมาดริด จึงจะสามารถที่จะขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริดได้

ดังนั้น หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็จะเป็นการเปิดกว้างในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าได้มากขึ้น ไม่ขึ้นอยู่กับสัญชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความมุ่งหมายในการที่จะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริง และนำมาซึ่งผลประโยชน์ต่อตัวเจ้าของเครื่องหมายการค้าเอง และประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เป็นอย่างดี

16) ทะเบียนของเครื่องหมายการค้า 1 ทะเบียน มีค่าเท่ากับทะเบียนภายในประเทศหลายๆ ทะเบียน

ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรปจะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าทุกประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปอย่างเท่าเทียมกัน ภายใต้หลักเกณฑ์ในการพิจารณา รับจดทะเบียนเดียวกัน ด้วยการยื่นขอจดทะเบียนที่เดียว ครั้งเดียว และเสียค่าธรรมเนียมเพียงครั้งเดียว ทำให้ทะเบียนเครื่องหมายการค้า 1 ทะเบียน มีค่าเท่ากับทะเบียนภายในประเทศหลายๆ ทะเบียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่มีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม แต่บางประเทศสมาชิกได้ทยอยกันเข้าเป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดแล้ว ทำให้สามารถขอรับความคุ้มครองหลายประเทศในคราวเดียวได้ ทะเบียนเครื่องหมายการค้า 1 ทะเบียน มีค่าเท่ากับทะเบียนภายในประเทศหลายๆ ทะเบียน โดยต้องเลือกขอรับความคุ้มครองเฉพาะในประเทศที่เป็นภาคีสมาชิก

พิธีสารมาดริดเท่านั้น แต่การขอรับความคุ้มครองแบบพิธีสารมาดริดก็มีใจว่าจะได้รับความคุ้มครองทุกประเทศสมาชิก ซึ่งขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิกในการรับพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

ดังนั้น หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนควบคู่ไปกับระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด จะเป็นการเพิ่มความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าให้แพร่หลายไปยังหลายประเทศมากยิ่งขึ้นด้วยการยื่นขอจดทะเบียนที่เดียวครั้งเดียว และเสียค่าธรรมเนียมเพียงครั้งเดียวแต่ได้รับความคุ้มครองหลายๆ ประเทศในคราวเดียว

17) การต่ออายุเพียงทะเบียนเดียว ก็มีผลเป็นการต่ออายุเพื่อขอรับความคุ้มครองในประเทศสมาชิกทั้งหมด

ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรปจะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าทุกประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปอย่างเท่าเทียมกันด้วยการยื่นขอจดทะเบียนที่เดียว ครั้งเดียว และเสียค่าธรรมเนียมเพียงครั้งเดียว นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการต่ออายุเพียงทะเบียนเดียวก็มีผลเป็นการต่ออายุเพื่อขอรับความคุ้มครองในประเทศสมาชิกทั้งหมด ทำให้เกิดความสะดวกเป็นอย่างมากและลดปัญหาการลืมนต่ออายุทะเบียนเครื่องหมายการค้าในหลายๆ ประเทศได้เป็นอย่างดี

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่มีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม แต่บางประเทศสมาชิกได้ทยอยกันเข้าเป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดแล้ว ทำให้สามารถขอต่ออายุเพียงทะเบียนเดียว แต่มีผลเป็นการต่ออายุเพื่อขอรับความคุ้มครองในประเทศสมาชิกพิธีสารมาดริดตามที่เลือกขอรับความคุ้มครองไว้ได้เช่นกัน

ดังนั้น หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนควบคู่ไปกับระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดก็จะเป็นระบบที่เสริมการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ทำให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองอย่างต่อเนื่องด้วยการต่ออายุเพียงทะเบียนเดียว แต่มีผลเป็นการต่ออายุเพื่อขอรับความคุ้มครองได้หลายประเทศในคราวเดียวกัน

18) ช่วยแก้ปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้า

การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมยุโรปให้ความคุ้มครองครอบคลุมทั่วทั้งสหภาพยุโรป อันเป็นการช่วยแก้ปัญหาด้านการละเมิดเครื่องหมายการค้าในสหภาพยุโรปได้เป็นอย่างดี ซึ่งส่งผลต่อการค้าการลงทุนในภูมิภาค

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ให้ความคุ้มครองทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาก็ยังพบได้บางประเทศในอาเซียน สมาคมทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ (International Intellectual Property Alliance: IIPA) จัดให้ประเทศอินโดนีเซียอยู่ในลำดับที่ควรจับตามองมากที่สุดด้านการละเมิดทรัพย์สิน

ทางปัญญา ขณะที่ประเทศไทยและประเทศเวียดนามอยู่ในลำดับน่าจับตามองรองลงมา¹² รวมถึงประเทศอื่นๆ ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ยังเป็นฐานการผลิตสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าอีกด้วย

ดังนั้น หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ให้ความคุ้มครองทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนตามแบบสหภาพยุโรป ก็จะเป็นการช่วยแก้ปัญหาด้านการละเมิดเครื่องหมายการค้า อีกทั้งยังเพิ่มความมั่นใจให้เจ้าของเครื่องหมายการค้ากล้าที่จะสร้างสรรค์ผลงานใหม่โดยไม่ต้องกังวลว่าจะถูกละเมิดเครื่องหมายการค้าที่สร้างสรรค์ขึ้นมา รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ที่ดี อันส่งผลต่อการค้าการลงทุนในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

19) สร้างภาพลักษณ์ที่ดี และส่งเสริมบรรยากาศในการค้าการลงทุน

การที่สหภาพยุโรปมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมก่อให้เกิดการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่สหภาพยุโรป เพราะมีการคำนึงถึงสิทธิของผู้สร้างสรรค์ผลงาน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมบรรยากาศการลงทุน ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ออกสู่ตลาด ช่วยกระตุ้นการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของสหภาพยุโรป

การที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่มีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่เป็นระบบเดียว ทำให้นักลงทุนที่ต้องการจะขยายการลงทุนมายังประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเกิดความไม่มั่นใจ กังวลว่าเครื่องหมายการค้าของตนอาจถูกละเมิด อันเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดีและอาจทำให้นักลงทุนชะลอการลงทุนในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพราะความไม่มั่นใจ

ดังนั้น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนควรมีระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอันเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และส่งเสริมบรรยากาศในการค้าการลงทุนให้แก่ภูมิภาคอาเซียน เพื่อเป็นการช่วยถ่วงดุลอำนาจทางการค้ากับภูมิภาคอื่นได้

20) การขอรับการคุ้มครองแบบเสร็จเด็ดขาดในทีเดียว

ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรป ไม่สามารถปฏิเสธจำกัด หรือโอนโดยให้มีผลเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งในอาณาเขตที่ได้รับความคุ้มครอง ดังนั้น การขอรับการคุ้มครองจึงเป็นแบบเสร็จเด็ดขาดในทีเดียว ยื่นขอรับความคุ้มครองเพียงครั้งเดียว แต่ได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยใช้ข้อบังคับเดียวกันในการพิจารณารับจด และโอนทะเบียนเครื่องหมายการค้า เป็นการให้ความคุ้มครองที่ครอบคลุมในคราวเดียว ก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่าย ก่อให้เกิดความเสมอภาคในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน อย่างไรก็ดี ผู้ประกอบการก็ยังสามารถนำเครื่องหมายการค้านั้นไปขอแยกจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ละประเทศตามกฎหมายภายในของประเทศนั้นๆ ได้ในกรณีที่ถูกละเมิด

¹² สมาคมทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ, IIPA 2013 Special 301 Report, ค้นวันที่ 30 สิงหาคม 2558 จาก http://www.iipa.com/2013_SPEC301_TOC.htm

การขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม หรือหากมีอุปสรรคในการจดทะเบียนในประเทศใด ประเทศหนึ่งและผู้จดทะเบียนไม่สามารถแก้ไขได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่มีทำให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่เป็นระบบเดียว การพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ต้องแยกดำเนินการขอรับความคุ้มครองทีละประเทศ ใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกันไป ทำให้เกิดไม่ความเท่าเทียม ความล่าช้าในการดำเนินการจดทะเบียน เสียเวลา และเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าการขอรับความคุ้มครองแบบกลุ่มประเทศสมาชิก อย่างไรก็ตาม หากมีการคัดค้านเกิดขึ้น จะทำให้กระบวนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าล่าช้ามากยิ่งขึ้น ดังนั้น หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็จะทำให้นักลงทุนสนใจที่จะนำสินค้ามาขายและจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมากขึ้น เพราะสะดวก ประหยัด น่าเชื่อถือ และเป็นธรรม ที่สำคัญรับความคุ้มครองทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

21) ปลอดภัยจากการสืบผลตามหลัก Central Attack ตามพิธีสารมาดริด

เนื่องด้วยระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมไม่มีข้อกำหนดเรื่อง Central Attack จึงไร้ความกังวลที่เครื่องหมายการค้าจะถูกเพิกถอน ด้วยเหตุที่คำขอหรือทะเบียนรากฐานถูกปฏิเสธ หรือถอนคืน หรือเพิกถอนภายใน 5 ปี นับแต่วันจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศ

22) ยกระดับการพัฒนากฎหมายเครื่องหมายการค้าประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

จะเห็นได้ว่า ประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระดับการพัฒนาในด้านต่างๆ อยู่เลื่อมล้ำกันมาก หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าด้วยระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายใต้ระบบเดียวกัน ข้อบังคับเดียวกันแล้ว จะเป็นการส่งเสริมให้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามากขึ้นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันเป็นการยกระดับทั้งในส่วนของความน่าเชื่อถือในด้านค่าการลงทุนว่าสินค้าหรือบริการนั้นๆ จะไม่ถูกทำลายเม็ดในทุกประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และยังเป็นยกระดับการพัฒนากฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้มีมาตรฐานเดียวกัน แม้จะมีข้อสงสัยว่า การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประเทศที่ระดับการพัฒนาประเทศต่อยกกว่าอีกประเทศหนึ่งนั้นสมควรแล้วหรือ ผู้เขียนเห็นว่า ยิ่งการที่ประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระดับการพัฒนาในด้านต่างๆ แตกต่างกันอย่างเท่าไร ยิ่งสมควรพัฒนาปรับปรุงให้แต่ละประเทศสมาชิกมีความก้าวหน้าเท่ากันอย่างเป็นธรรมในภูมิภาคเดียวกันมากขึ้นเท่านั้น เพราะในขณะนี้ได้มีการรวมกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว การพัฒนาด้านต่างๆ ควรเป็นไปในทิศทางเดียวกันในลักษณะของกลุ่มภูมิภาค เพื่อทำให้เกิดการคานอำนาจกับภูมิภาคอื่นได้ จึงไม่ควรให้เกิดความเลื่อมล้ำในภูมิภาคเดียวกัน ดังนั้น การที่มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

จะเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการยกระดับการพัฒนากฎหมายเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ อันส่งผลต่อการค้าการลงทุนในภูมิภาคได้เป็นอย่างดี ยกตัวอย่างในกรณีนี้ หากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เครื่องหมายการค้าประชาคม จะได้รับการคุ้มครองทุกประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อาจมีคำถามเกิดขึ้นว่า หากนำเครื่องหมายการค้าของประเทศพม่า ซึ่งมีระดับการพัฒนาน้อยกว่าประเทศอื่นในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มาขอรับความคุ้มครองตามระบบนี้ สมควรที่จะให้ความคุ้มครองในทุกประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วยหรือ ผู้เขียนเห็นว่า แม้ระดับการพัฒนาในประเทศพม่าจะน้อยกว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคก็ตาม แต่ก็มีความสามารถในการปลอมหรือทำซ้ำเครื่องหมายการค้า หรือต่อไปอาจกลายเป็นประเทศที่มีระดับการพัฒนาอย่างรวดเร็วก็เป็นได้ ดังนั้น การทำให้กฎหมายเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอยู่ภายใต้ข้อบังคับเดียวกันนั้น ย่อมก่อให้เกิดการละเมิดเครื่องหมายการค้าอันน้อยลง เพราะมีการให้ความคุ้มครองอย่างทั่วถึงในภูมิภาคเดียวกัน และยังเป็นการเปิดกว้างต่อการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในยุคที่การค้าไร้พรมแดน ยิ่งมีการเคลื่อนย้ายการลงทุน สินค้า บริการ แรงงานอย่างอิสระ ยิ่งสมควรให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าอยู่ในระดับเดียวกัน

ดังนั้น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนควรมีระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอันเป็นการให้ความคุ้มครองแบบเสรีเด็ดขาดในทีเดียว สร้างภาพลักษณ์ที่ดี และส่งเสริมบรรยากาศในการค้าการลงทุนให้แก่ภูมิภาคอาเซียน เพื่อเป็นการช่วยถ่วงดุลอำนาจการค้ากับภูมิภาคอื่นได้ ที่สำคัญยังเป็นการแก้ไขปัญหาคความแตกต่างของกฎหมายเครื่องหมายการค้าให้อยู่ภายใต้ข้อบังคับเดียวกัน และในกรณีที่ถูกปฏิเสธการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม ยังเปิดโอกาสให้สามารถแยกขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ละประเทศตามกฎหมายภายในของประเทศนั้นๆ ได้อีกด้วย ซึ่งถือเป็นการหาทางออกที่ดี และเปิดกว้างที่ต้องการให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองหลากหลายทาง

5.2.2 ข้อเสียของระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม

แม้ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมจะมีประโยชน์ต่อการให้คุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมากเพียงใด แต่ก็ยังพบข้อเสียของระบบการจดทะเบียนนี้อยู่บ้าง กล่าวคือ (1) การขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น จะระบุเลือกขอรับความคุ้มครองแต่เพียงบางประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมิได้ (2) แม้ว่าเมื่อจดทะเบียนแล้ว จะได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แต่หากมีอุปสรรคในการจดทะเบียนในประเทศใดประเทศหนึ่งและผู้ขอจดทะเบียนไม่สามารถแก้ไขได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด คำขอจดทะเบียนดังกล่าวเป็นอันตกไปทั้งหมดเช่นกัน (3) การจดทะเบียนของประเทศสมาชิกใดสมาชิก

หนึ่งที่เกิดขึ้นก่อนหน้าอาจทำลายการสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมเครื่องหมายใหม่โดยสิ้นเชิง แม้ว่าเจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคมเครื่องหมายใหม่จะไม่สนใจหรือไม่ตั้งใจที่จะใช้เครื่องหมายนั้นในประเทศสมาชิกนั้นก็ตาม ซึ่งวิธีนี้จะทำให้เสียค่าใช้จ่ายมากกว่าการยื่นจดทะเบียนในระดับประเทศหรือยื่นจดแบบพิธีสารมาดริดตั้งแต่แรก แต่อย่างไรก็ดียังไม่ตัดสิทธิแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าในการที่จะไปขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายภายในของ แต่ละประเทศซึ่งจำเป็นต้องชำระค่าธรรมเนียมใหม่ตามที่ประเทศนั้นๆ กำหนด (4) ในกรณีที่การสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมถูกคัดค้าน จะใช้ระยะเวลาในการพิจารณาการคัดค้านนานกว่าหากเปรียบเทียบกับ การขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบรายประเทศของบางประเทศ และภาษาในการคัดค้านยังต้องเป็นภาษาทางการ 5 ภาษาตามที่ข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมกำหนดไว้¹³ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน อิตาลี เยอรมัน (5) ระยะเวลาในการดำเนินการขอจดทะเบียนและการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมยังใช้เวลานานกว่าการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในบางประเทศ¹⁴ และ (6) เนื่องจากฐานข้อมูลเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศมีน้อยกว่าฐานข้อมูลเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรป ผู้ขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจึงเล็งวิธีการขอแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปไปขอตามกฎหมายภายในให้ได้ก่อนแทน ดังนั้น หากมีผู้ต้องการจดเครื่องหมายการค้าเดียวกันกับที่ขอตามกฎหมายภายในแล้ว ก็ไม่สามารถขอแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปได้อีก

ทั้งนี้ แม้จะพบข้อเสียของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมก็ตาม แต่หากพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วจะพบข้อดีมากกว่า จึงเหมาะสมแล้วที่จะนำระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปมาใช้เป็นแม่แบบในการศึกษาเพื่อให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไปในอนาคต อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องปรับให้เหมาะสมกับบริบทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วย โดยจำเป็นต้องมีการหารือในประเทศสมาชิก อย่างไรก็ตาม การที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้มีการกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องเข้าร่วมเป็นภาคีพิธีสารมาดริดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 โดยประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนบางประเทศก็ได้เข้าเป็นภาคีพิธีสาร

¹³ Mark Lomas and Carl Steele, *The Advantages and Disadvantages of National, Community and International (Madrid Protocol) Trade Mark Filings*, Retrieved October 11, 2015 from <http://www.ashfords.co.uk/media/440016/Advantages-and-disadvantages-of-National-Community-and-International-Madrid-Protocol-Trade-Mark-Filings.PDF>

¹⁴ Ladas & Parry LLP, *A Primer on The European Community Trademark*, Retrieved October 11, 2015 from <http://ladas.com/education-center/primer-european-community-trademark>

มาตรฐานเรียบร้อยแล้ว เช่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศเวียดนาม และประเทศฟิลิปปินส์ ส่วนประเทศอื่นๆ ก็ได้เริ่มทยอยกันเข้าเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาตรฐาน การกำหนดดังกล่าวนั้นก็เพื่อที่จะทำให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นไปตามมาตรฐานสากลที่ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าหลายประเทศด้วยการยื่นขอจดทะเบียนเพียงครั้งเดียว ที่เดียว แต่ได้รับความคุ้มครองหลายประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาตรฐาน แต่ทั้งนี้ก็ไม่ตัดสิทธิที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีระบบการจดทะเบียนแบบอื่น เช่น ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม โดยอาจยึดถือตามระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปเลย หรืออาจมีการกำหนดระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนขึ้นมาเป็นการเฉพาะ โดยศึกษาแม่แบบจากสหภาพยุโรปก็ได้ ซึ่งสหภาพยุโรปได้ใช้ระบบการจดทะเบียนทั้งแบบพิธีสารมาตรฐานและเครื่องหมายการค้าประชาคมควบคู่กัน โดยผู้เขียนมีความเห็นว่าถือเป็นทางเลือกที่ดีเพิ่มขึ้นในการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าจากการที่มีการพัฒนาระบบการจดทะเบียนตามหลักดินแดน มาเป็นระบบการจดทะเบียนแบบกลุ่มประเทศสมาชิก เพื่อให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าอย่างทั่วถึง ทำให้เกิดการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งหากทุกประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้มีการเข้าเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาตรฐานแล้ว ก็จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่ทำให้กฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีมาตรฐานเดียวกัน อันง่ายต่อการกำกับดูแล และเป็นผลดีต่อการที่จะพัฒนาไปเป็นระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไปโดยไม่ติดปัญหาด้านความแตกต่างทางด้านกฎหมายเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอีก และยังมีเวลาในการศึกษาเปรียบเทียบแม่แบบจากสหภาพยุโรปที่มีการให้ความคุ้มครองการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมไว้ นำหลักการพื้นฐานทั่วไปมาปรับให้เข้ากับบริบทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ เช่น ในส่วนของการบริหารงานไว้ที่จุดศูนย์การสำนักงานเดียว การกำหนดถึงผู้มีสิทธิขอรับความคุ้มครอง การยื่นสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคม เงื่อนไขการตรวจสอบการสมัคร เป็นต้น โดยได้มีความเห็นของอาจารย์ทั้งสามท่านเห็นพ้องไปในทางเดียวกันว่า การจะปรับให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมให้เกิดขึ้นในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้นั้น จะต้องทำการปรับกฎหมายของประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันก่อน แบบค่อยเป็นค่อยไป เริ่มแรกอาจทำ Asian Association เพื่อประสานกันระหว่างภาครัฐในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งต้องพิจารณาถึงความต้องการร่วมกันให้ตรงกันเสียก่อนแล้วจึงปรับแก้กฎหมายต่อไป¹⁵ ทั้งนี้ การเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาตรฐานไปก่อนจะเป็นการปรับพื้นฐานความแตกต่างกันของกฎหมาย

¹⁵ บุญมา เตชะวนิชย์, กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า, กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 28 มิถุนายน 2558, การสัมภาษณ์.

ภายในของประชาคมอาเซียนได้ในระดับหนึ่ง หลังจากนั้นจึงค่อยๆ ปรับให้มีสำนักงานกลางเพื่อรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในอาเซียน สำนักงานกลางนั้นจะเข้ามาตรวจสอบเครื่องหมายการค้าโดยใช้มาตรฐาน สากลเดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยควรสำรวจการทำ Asean Regional Filing System (ระบบการยื่นแบบภูมิภาคอาเซียน) เพื่อจะก้าวไปสู่ Asean Community Trade Mark (เครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน)¹⁶

การสร้างฐานเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืนถือเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเครื่องหมายการค้าเป็นเครื่องมือสำคัญทางการค้า อันส่งผลต่อการค้า การลงทุนของประเทศ แต่เนื่องด้วยการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น ประกอบด้วยประเทศสมาชิกที่มีความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และที่สำคัญยังมีปัญหาเรื่องความแตกต่างของกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่ใช้บังคับในแต่ละประเทศจึงทำให้การที่จะก่อให้เกิดระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นระบบเดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเกิดขึ้นได้ล่าช้า โดยข้อจำกัดประการสำคัญที่อาเซียนประสบ ซึ่งมีความแตกต่างจากสหภาพยุโรป คือในสหภาพยุโรปนั้น ประเทศส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมอย่างกลมกลืนสอดคล้อง และระบบกฎหมายส่วนใหญ่เป็นระบบที่ใช้ประมวล มีประเทศอังกฤษเท่านั้นที่เป็นระบบคอมมอนลอว์ ด้วยเหตุนี้ การจัดระบบกฎหมายจึงง่ายกว่าการพัฒนาของกฎหมายภายในประเทศของอาเซียนให้สอดคล้องกับความตกลงที่กำหนดขึ้น ทั้งนี้ เพราะกฎหมายของประเทศในอาเซียนนั้นแม้ว่าจะอยู่ในบริเวณภูมิภาคเดียวกัน แต่ประเทศของอาเซียนได้รับอิทธิพลของกฎหมาย ทั้งในระบบคอมมอนลอว์และระบบซีวิลลอว์ นอกจากนี้ ยังมีผสมผสานกับกฎหมายดั้งเดิมของแต่ละประเทศ ทำให้รูปแบบของกฎหมายภายในจึงเป็นระบบที่ผสมผสาน และมีความแตกต่างกันอย่างมาก รวมถึงองค์กรในระบบกระบวนการยุติธรรมก็มีระบบที่แตกต่างกัน¹⁷

การที่แต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ยังใช้กฎหมายภายในของตนในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอยู่ โดยขาดระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน¹⁸ ทำให้หลายๆ ประเทศในอาเซียนยังคงประสบปัญหาเกี่ยวกับการมาตรฐานของ

¹⁶ วีรวิทย์ วีรวรวิทย์, รองอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิด้านลิขสิทธิ์, กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 13 กรกฎาคม 2558, การสัมภาษณ์.

¹⁷ มหานครอาเซียน, การพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน, คำนวณที่ 30 มกราคม 2559 จาก [http:// www.uasean.com/kerobow 01/1288](http://www.uasean.com/kerobow 01/1288)

¹⁸ Wariya Lamlert, Reviewing Trademark Protection in ASEAN: Importance of Integration System, In *The Fourth International Conference on Advancement of Development Administration 2015 Social Sciences and Interdisciplinary Studies*

ข้อกำหนด ประเทศที่มีข้อกำหนดและระบบการจดทะเบียนที่ไม่มีประสิทธิภาพ รูปแบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่หลากหลายทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าสับสน ดังนั้น อันดับแรก คือ ความพยายามที่จะมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเดียวกัน ซึ่งควรจะมีข้อกำหนดด้านเครื่องหมายการค้าเดียวกันที่ใช้ได้ทั่วทั้งประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ข้อกำหนดด้านเครื่องหมายการค้าเดียวกันนี้จึงควรได้รับความสำคัญในลำดับต้นๆ เพราะจะทำให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน ในเรื่องการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในภูมิภาค ข้อบังคับเดียวกันนั้นจะช่วยหลีกเลี่ยงความขัดแย้งทางกฎหมายระหว่างประเทศสมาชิก ซึ่งเป็นเหตุก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกัน¹⁹ ฐานข้อมูลที่ครบถ้วน และเชื่อมโยงถึงกันจะทำให้การทำงานด้านเครื่องหมายการค้าง่ายขึ้น และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเชื่อมโยงถึงกันระหว่างสำนักงานประจำประเทศของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทำให้บริษัทมั่นใจถึงสถานะการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และยังใช้เป็นหลักฐานในการประสานงานกัน (เช่น ตำรวจ บริษัทกฎหมาย และศุลกากร) การมีมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งภูมิภาคจะช่วยคุ้มครองเครื่องหมายการค้า รวมถึงช่วยรักษากำไรและส่วนแบ่งทางการตลาดไว้ได้²⁰

ดังนั้น การเตรียมความพร้อมในเบื้องต้น เพื่อให้กฎหมายเครื่องหมายการค้ามีความสอดคล้อง อยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกันจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดให้ประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เข้าร่วมเป็นสมาชิกในพิธีสารมาดริดเสียก่อน ทั้งนี้ จำเป็นต้องมีการศึกษา ทำความเข้าใจระบบกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด เพื่อแสดงให้เห็นว่าหากในภายภาคหน้ามีการปรับกฎหมายเครื่องหมายการค้าเข้าหากัน โดยมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นระบบเดียวกันแล้ว จะช่วยแก้ไขปัญหาความแตกต่างของกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกได้อย่างไร อันเป็นการขจัดอุปสรรคในการรวมตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาคได้อีกทางหนึ่งด้วย รวมถึงยังเป็นการสร้างความเสมอภาคและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันทางการค้าให้กับภูมิภาคได้เป็นอย่างดี

(The 4rd ICADA 2015-SSIS), 28-30 May 2015, National Institute of Development Administration (NIDA), Bangkok, Thailand.

¹⁹ E. Santoso, *Asean's Lack of Integration in Trademark Registration Related to Asean Economic Community (AEC) by 2015*, Retrieved February 24, 2016 from <http://www.iiste.org/Journals/index.php/JLPG/article/viewFile/8494/8433>

²⁰ Siraprapha Rungpry and Oliver Knox, *The ASEAN Economic Community: Good News for Trademark Owners?*, Retrieved February 24, 2016 from http://tilleke.com/sites/default/files/2012Apr_WTR_AEC_Trademark_Owners.pdf

อย่างไรก็ดี ในการศึกษาถึงความแตกต่างของกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อแสดงให้เห็นว่าระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะช่วยแก้ปัญหาความแตกต่างที่เกิดขึ้นได้อย่างไร ผู้เขียนขอแบ่งกลุ่มในการศึกษาดังกล่าวตามความมีประสิทธิภาพในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย

(1) สิงคโปร์ กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของสิงคโปร์เข้าใจได้ง่าย และดีที่สุดใเอเชีย โดยสิงคโปร์เป็นสมาชิกขององค์กรด้านทรัพย์สินทางปัญญานานาชาติ ได้แก่ The Paris Convention for the Protection of Industrial Property, The Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks, The Patent Cooperation Treaty, The WIPO Copyright Treaty, The NICE Agreement Concerning the International Classification of Goods and Services, and The Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works²¹ มีระบบฐานข้อมูลทาง ด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่ครอบคลุม มีระบบค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมทั้งสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า และการออกแบบ รวมถึงสามารถยื่นขอจดทะเบียนแบบออนไลน์ได้

หากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้ประเทศนี้มากยิ่งขึ้น โดยการมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระบบเดียวกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการส่งเสริมให้มีการลงทุนในภูมิภาคยิ่งๆ ขึ้นไป เป็นการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันผ่านการปฏิบัติกลไกเกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมที่มีประสิทธิภาพในภูมิภาค ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการมีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในการลงทุนและประกอบธุรกิจในทุกประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันเป็นการขยายบทบาทของสิงคโปร์เพิ่มขึ้นไปอีกให้กลายเป็นศูนย์กลาง IP แห่งเอเชีย

(2) ฟิลิปปินส์ ไม่ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายรับรอง และมีระยะเวลาในการดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นเวลานานประมาณ 19-24 เดือน

²¹ ASEAN IPR SME Helpdesk, ASEAN IPR SME Helpdesk-IP Country Factsheet: Singapore, Retrieved January 15, 2016 from http://www.southeastasia-iprhelpdesk.eu/sites/default/files/publications/Singapore_Factsheet.pdf

หากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะช่วยให้มีระยะเวลาการดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่น้อยกว่า 19-24 เดือน ซึ่งการมีระยะเวลาดำเนินการขอจดทะเบียนที่สั้นนั้น จะเป็นการช่วยลดปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้เป็นอย่างดี เนื่องด้วยหากเครื่องหมายการค้าที่ต้องการขอรับความคุ้มครองใช้ระยะเวลาการขอรับความคุ้มครองนาน ในระหว่างนั้นเครื่องหมายการค้าอาจถูกทำละเมิดไปแล้ว อาจเพราะเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้เกิดการปลอมเครื่องหมายการค้าได้สะดวกและรวดเร็ว ดังนั้น เรื่องระยะเวลาในการดำเนินการขอรับความคุ้มครองจึงเป็นเรื่องสำคัญมากเรื่องหนึ่ง

(3) มาเลเซีย มีระยะเวลาในการดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นเวลา นานประมาณ 12-24 เดือน และยังไม่ให้การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเสียและกลืน ส่วนการยื่นคำขอนั้นสามารถยื่นได้เพียงหนึ่งคำขอต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการเท่านั้น

หากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะช่วยให้มีระยะเวลาการดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่น้อยกว่า 12-24 เดือน นอกจากนี้ การมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ารูปแบบใหม่และยังมีการกำหนดในส่วนการยื่นคำขอนั้นสามารถยื่นได้หนึ่งคำขอได้หลายจำพวกสินค้าหรือบริการที่อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันเป็นการให้ความคุ้มครองที่อยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน มีความเท่าเทียมกัน

2) ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพระดับกลาง ได้แก่ ประเทศ ไทย อินโดนีเซีย บรูไน และเวียดนาม

(1) ประเทศไทย คาดว่าจะได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริดในปี ค.ศ. 2016 โดยแม้ประเทศไทยจะรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าสามมิติ แต่มีผู้ได้รับการจดทะเบียน น้อยมาก นอกจากนี้ ระบบการค้นหาเครื่องหมายการค้าแบบออนไลน์ยังเป็นภาษาไทย ส่วนการยื่น คำขอนั้นสามารถยื่นได้เพียงหนึ่งคำขอต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ และที่สำคัญในปี ค.ศ. 2015 ประเทศไทยได้ถูกจัดให้อยู่ใน Priority Watch List²²

หากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีการ ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ารูปแบบใหม่และยังมีการกำหนดในส่วนการยื่นคำขอนั้นสามารถยื่น ได้หนึ่งคำขอได้หลายจำพวกสินค้าหรือบริการที่อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน อันเป็นการให้ความคุ้มครองที่อยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน มีความเท่าเทียมกัน การมีระบบ การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังเป็นการกำหนดโดยอัตโนมัติอยู่แล้ว

²² สมาคมทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ, IIPA 2015 Special 301 Report, ค้นวันที่ 15 มกราคม 2559 จาก http://www.iipa.com/2015_SPEC301_TOC.htm

ให้ต้องมีระบบการค้นหาเครื่องหมายการค้าแบบออนไลน์ที่เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งหากประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการช่วยลดปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นความร่วมมือในระดับภูมิภาคให้เครื่องหมายการค้าได้รับการคุ้มครองเพียงการจดทะเบียนครั้งเดียว แต่ได้รับความคุ้มครองที่ครอบคลุมทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

(2) อินโดนีเซีย ยังไม่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริด ยังไม่ให้ความคุ้มครองแก่ Non-Conventional Trademarks และยังพบว่าในประเทศนี้มีปัญหารุนแรงในเรื่อง Bad Faith Registration ด้วย รวมถึงยังไม่มีระบบการค้นหาเครื่องหมายการค้าแบบออนไลน์ และที่สำคัญในปี ค.ศ. 2015 อินโดนีเซียได้ถูกจัดให้อยู่ใน Priority Watch List²³

หากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ารูปแบบใหม่และมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเครื่องหมายการค้าภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันเป็นการให้ความคุ้มครองที่อยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน มีความเท่าเทียมกัน การมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังเป็นการกำหนดโดยอัตโนมัติอยู่แล้วให้ต้องมีระบบการค้นหาเครื่องหมายการค้าแบบออนไลน์ที่เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งหากประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการช่วยลดปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นความร่วมมือในระดับภูมิภาคให้เครื่องหมายการค้าได้รับการคุ้มครองเพียงการจดทะเบียนครั้งเดียว แต่ได้รับความคุ้มครองที่ครอบคลุมทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

(3) บรูไน ยังไม่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริด รวมถึงเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในประเทศที่เป็นสมาชิกภายใต้อนุสัญญากรุงปารีสจะได้รับความคุ้มครองไม่ว่าจะมีธุรกิจหรือไม่ในประเทศบรูไนก็ตาม รวมถึงยังไม่มีระบบการค้นหาเครื่องหมายการค้าแบบออนไลน์

หากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีการใช้ข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเดียวกัน ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และยังเป็นกำหนดโดยอัตโนมัติอยู่แล้วให้ต้องมีระบบการค้นหาเครื่องหมายการค้าแบบออนไลน์ที่เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งหากประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการช่วยลดปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นความร่วมมือในระดับภูมิภาคให้เครื่องหมายการค้า

²³ เรื่องเดียวกัน.

ได้รับการคุ้มครองเพียงการจดทะเบียนครั้งเดียว แต่ได้รับความคุ้มครองที่ครอบคลุมทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

(4) เวียดนาม แม้ได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริด แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์การค้นหาเครื่องหมายการค้าแบบออนไลน์ มีระยะเวลาในการดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นเวลานานประมาณ คือ 24 เดือน นอกจากนี้ในปี ค.ศ. 2015 เวียดนามได้ถูกจัดให้อยู่ใน Priority Watch List²⁴

หากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะช่วยให้มีระยะเวลาการดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่น้อยกว่า 24 เดือน และยังเป็นกำหนดโดยอัตโนมัติอยู่แล้วให้ต้องมีระบบการค้นหาเครื่องหมายการค้าแบบออนไลน์ที่เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งหากประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการช่วยลดปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นความร่วมมือในระดับภูมิภาคให้เครื่องหมายการค้าได้รับการคุ้มครองเพียงการจดทะเบียนครั้งเดียว แต่ได้รับความคุ้มครองที่ครอบคลุมทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3) ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ไม่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ กัมพูชา ลาว และพม่า

(1) กัมพูชา ยังไม่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริด นอกจากนี้ กฎหมายเครื่องหมายการค้ายังมีช่องว่าง มีความไม่แน่นอนด้านการสมัครและการตีความ มีข้อเสียและความยุ่งยากในการบังคับใช้ และยังไม่ให้ความคุ้มครองแก่ Non-Conventional Trademarks ส่วนการยื่นคำขอนั้นสามารถยื่นได้เพียงหนึ่งคำขอต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ รวมถึงยังไม่มียุทธศาสตร์การค้นหาเครื่องหมายการค้าแบบออนไลน์

หากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาการรับจดทะเบียนและการตีความ มีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ารูปแบบใหม่และยังมีการกำหนดในส่วนการยื่นคำขอนั้นสามารถยื่นได้หนึ่งคำขอได้หลายจำพวกสินค้าหรือบริการ ให้อยู่ภายใต้ข้อบังคับเดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันก่อให้เกิดมาตรฐานและความเท่าเทียมกันในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมถึงยังเป็นการกำหนดโดยอัตโนมัติอยู่แล้วให้ต้องมีระบบการค้นหาเครื่องหมายการค้าแบบออนไลน์ที่เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งหากประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการช่วยลดปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นความร่วมมือ

²⁴เรื่องเดียวกัน.

ในระดับภูมิภาคให้เครื่องหมายการค้าได้รับการคุ้มครองเพียงการจดทะเบียนครั้งเดียว แต่ได้รับความคุ้มครองที่ครอบคลุมทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

(2) ลาว เป็นประเทศเล็กๆ ประชาชนยังไม่ค่อยให้ความสำคัญที่จะจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ยังไม่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริด และยังไม่ให้ความคุ้มครองแก่ Non-Conventional Trademarks ส่วนการยื่นคำขอนั้นสามารถยื่นได้เพียงหนึ่งคำขอต่อหนึ่งจำพวกลินค้าหรือบริการ รวมถึงยังไม่มีระบบการค้นหาเครื่องหมายการค้าแบบออนไลน์

หากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดความตระหนักรู้ในการให้ความสำคัญต่อการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เพราะเป็นการยื่นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพียงทีเดียว ครั้งเดียวแต่ได้รับความคุ้มครองทุกประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีการกำหนดให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ารูปแบบใหม่และยังมีการกำหนดในส่วนการยื่นคำขอนั้นสามารถยื่นได้หนึ่งคำขอได้หลายจำพวกลินค้าหรือบริการ ให้อยู่ภายใต้ข้อบังคับเดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันก่อให้เกิดมาตรฐานและความเท่าเทียมกันในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมถึงยังเป็นการกำหนดโดยอัตโนมัติอยู่แล้วให้ต้องมีระบบการค้นหาเครื่องหมายการค้าแบบออนไลน์ที่เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งหากประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการช่วยลดปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นความร่วมมือในระดับภูมิภาคให้เครื่องหมายการค้าได้รับการคุ้มครองเพียงการจดทะเบียนครั้งเดียว แต่ได้รับความคุ้มครองที่ครอบคลุมทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

(3) พม่า ณ ปัจจุบันนี้ ยังไม่มีกฎหมายเครื่องหมายการค้าหรือไม่มีกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า²⁵ กระบวนการจดทะเบียนใช้การประกาศถึงความเป็นเจ้าของ ซึ่งรวมไปถึงการอนุมัติหรือกระบวนการที่ยุ่ยากก่อนที่การจดทะเบียนจะเสร็จสมบูรณ์ เมื่อเครื่องหมายการค้าได้รับการจดทะเบียนในประเทศพม่า ก็จะได้รับคุ้มครองเพียงแค่ 3 ปี และไม่มีฐานข้อมูลกลาง จะมีการแจ้งเตือนโดยตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ อันเป็นเครื่องมือเดียวที่แสดงถึงความเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า²⁶ นอกจากนี้ พม่ายังไม่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริด รวมถึงยังไม่มีระบบการค้นหาเครื่องหมายการค้าแบบออนไลน์

²⁵ ASEAN IPR SME Helpdesk, **Guide to Trademark Protection in Southeast Asia**, Retrieved January 15, 2016 from http://www.southeastasia-iprhelpdesk.eu/sites/default/files/publications/ASEAN_IPR_SME_Helpdesk_Guide_to_Trade_Mark_Protection.pdf

²⁶ World Intellectual Property Organization (WIPO), **PART I General Overview of Items (A) - (F): Country: Myanmar (A-B) Patent and Design Related**, n.d., Retrieved

หากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนที่ต้องการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า เพราะใช้ข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเดียวกัน ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีการอนุมัติหรือกระบวนการที่ได้มาตรฐาน ได้รับความคุ้มครองเท่ากันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และสามารถค้นหาเครื่องหมายการค้าออนไลน์ได้ภายใต้ฐานข้อมูลเดียวกันทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

อย่างไรก็ดี จากการที่ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเครื่องหมายการค้าทั้งสามท่านได้มีความเห็นโดยสรุปได้ว่า ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเกิดขึ้นได้ นอกจากที่กฎหมายภายในต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันพร้อมกันแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เหมือนกัน ขั้นตอน กระบวนการ จะต้องสมเหตุสมผลในเรื่องของการคุ้มครองแบบขอครั้งเดียวได้รับความคุ้มครองทุกประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยควรแก้ไขในประเด็นดังต่อไปนี้

1) ควรมีการกำหนดในส่วนของความหมายและการกำหนดประเภทของเครื่องหมายการค้าให้มีความชัดเจน และครอบคลุมไปถึงเครื่องหมายการค้ารูปแบบใหม่ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

2) ควรแก้ไขในส่วนของ การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า²⁷ และหลักเกณฑ์ในการพิจารณาระดับความบังเอิญ²⁸ของเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกให้อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันรวมถึงควรแก้ไขปัญหาการตีความที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศสมาชิก อย่างเช่นคำว่า USE แปลว่าใช้ ความหมายของแต่ละประเทศยังแตกต่างกัน ซึ่งในบริบทต่างก็ก็จะแตกต่างกัน หรือมีการออกเสียงที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีความหมายแตกต่างกันไปด้วย

3) ควรแก้ไขในส่วนของ การเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เช่น ในส่วนของการพิจารณาการใช้ในลักษณะของการก่อตั้งสิทธิต้องมีการใช้เพียงใด และการพิจารณาในส่วนของระยะเวลาในการใช้เครื่องหมาย หากไม่ได้ใช้ติดต่อกัน 3 ปีจะถูกเพิกถอน ก็มีปัญหว่าถ้าใช้ไม่ตรงกับที่จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า แต่สาระสำคัญตรงจะมีหลักในการพิจารณาอย่างไร ในการให้ความคุ้มครอง จะถือว่ามีการใช้หรือไม่ประเด็นปัญหาดังกล่าวควรมีการกำหนดให้ชัดเจน

January 24, 2016 from <http://www.wipo.int/export/sites/www/ip-development/en/pdf/asean/myanmar.pdf>

²⁷ ธนพจน์ เอกโยคยะ, นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ/หัวหน้ากลุ่มตรวจสอบ 7 (มาตรฐาน) สำนักเครื่องหมายการค้า, กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 17 มิถุนายน 2558, การสัมภาษณ์.

²⁸ บุญมา เตชะวณิชย์, กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า, กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 28 มิถุนายน 2558, การสัมภาษณ์.

4) กำหนดให้มีศาลหรือองค์กรที่ออกกฎหมาย บังคับใช้กฎหมาย และผู้ที่จะมาดูแลในกรณีที่เกิดข้อขัดแย้งขึ้น และจำเป็นต้องแก้กฎหมายภายใต้การระบุดึงการจดทะเบียนระหว่างประเทศตามพิธีสารมาดริดด้วย²⁹

โดยจากการศึกษาผู้เขียนพบว่าประเด็นสำคัญขั้นพื้นฐานของข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรปที่สมควรนำมาปรับใช้กับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้แก่

1) การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าแบบทะเบียนเดียว แต่ให้ความคุ้มครองทั่วทั้งประเทศสมาชิก ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกัน ใช้ภาษาเดียวกัน ได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกัน

2) การเปิดโอกาสให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายใดๆ ที่สามารถแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการรายหนึ่งออกจากผู้ประกอบการรายอื่นได้ จึงถือเป็นการเปิดกว้างในการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้ารูปแบบใหม่ๆ ที่อาจเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต

3) การเปิดกว้างแก่ผู้ขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า โดยมีจำกัดว่าต้องเป็นผู้มีสัญชาติหรือสถานประกอบการถาวรในประเทศสมาชิก ก็สามารถขอรับความคุ้มครองได้ อันแสดงให้เห็นว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าในประเทศสมาชิกอย่างแท้จริง มากกว่าการมุ่งคำนึงถึงการเป็นประเทศสมาชิกเท่านั้นจึงจะขอรับความคุ้มครองได้

4) การมีหลักในการปฏิเสธการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่สมเหตุสมผล เช่น กรณีที่หากเครื่องหมายการค้าที่ขอรับความคุ้มครองไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะ หรือไปเหมือนคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนหรือมีการใช้ไว้ก่อนแล้ว ก็จะไม่ได้รับความคุ้มครอง

5) การให้สิทธิแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าในการป้องกันมิให้บุคคลอื่นนำเครื่องหมายการค้าของตนไปใช้กับสินค้าหรือบริการโดยมิได้รับอนุญาต

6) การกำหนดให้มีการใช้เครื่องหมายการค้าอย่างแท้จริง ติดต่อกันเป็นระยะเวลา 5 ปี หรือหากไม่มีการใช้ต้องมีการแสดงเหตุผลที่สมควร มิฉะนั้นจะถูกลงโทษหรือระงับการใช้

7) เครื่องหมายการค้าประชาคมสามารถจะให้หรือโอนสิทธิได้ หรือกรณีที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าประชาคมอาจมีการอุทธรณ์หากมีการละเมิดสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ เช่น เกี่ยวกับระยะเวลา คุณภาพของสินค้าหรือบริการที่จะนำเครื่องหมายการค้าประชาคมไปใช้ อาณาเขตที่จะใช้เครื่องหมายการค้าประชาคม เป็นต้น

8) การยื่นขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมที่สามารถเลือกยื่นได้โดยตรงที่สำนักงาน OHIM หรือเลือกยื่นได้ที่สำนักงานส่วนกลางด้านทรัพย์สินทางปัญญาของแต่ละประเทศสมาชิก หรือ Benelux Office ซึ่งจะมีการกำหนดระยะเวลาที่พอสมควรให้สำนักงานส่วนกลางด้าน

²⁹ วีรวิทย์ วีรวิทย์, รองอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา วิทยาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านลิขสิทธิ์, กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 13 กรกฎาคม 2558, การสัมภาษณ์.

ทรัพย์สินทางปัญญาของแต่ละประเทศสมาชิกหรือ Benelux Office ต้องส่งใบสมัครมาที่ OHIM ภายใน 2 อาทิตย์ จึงจะถือว่าวันที่ยื่นต่อสำนักงานส่วนกลางด้านทรัพย์สินทางปัญญาของแต่ละประเทศสมาชิก หรือ Benelux Office เป็นวันที่ยื่นต่อ OHIM ด้วย จึงก่อให้เกิดความสะดวก และมีระบบการจัดการที่ครอบคลุมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยหากเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจตกลงตั้งสำนักงานกลางขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว

9) เงื่อนไขในการสมัครนั้น ก็มีข้อกำหนดทั่วไป ที่ไม่ยุ่งยาก เช่น ข้อมูลของผู้สมัคร รายการสินค้าหรือบริการที่จะนำเครื่องหมายการค้านั้นไปใช้ การมีตัวแทนในการดำเนินการ การจ่ายค่าธรรมเนียม เป็นต้น รวมถึงควรมีการใช้แบบฟอร์มในการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเดียวกัน

10) การให้ความคุ้มครองต่อสิทธิที่มีมาก่อน (Right of Priority)

11) การให้โอกาสแก้ไขข้อบกพร่อง และมีการกำหนดระยะเวลาในการแก้ไขดังกล่าวอย่างเหมาะสม

12) การกำหนดให้มีการคัดค้านการจดทะเบียนได้ เพื่อสร้างความเป็นธรรม โดยต้องทำการคัดค้านภายใน 3 เดือนนับแต่มีการโฆษณาการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม

13) การกำหนดให้มีการต่ออายุทุกๆ 10 ปี ถือว่าเป็นระยะเวลาที่เหมาะสม

14) มีการเปิดเผยให้สาธารณชนสามารถตรวจสอบข้อมูลการจดทะเบียนได้ทางอินเทอร์เน็ต

15) การมีศาลเครื่องหมายการค้าประชาคมไว้โดยเฉพาะ

16) มีการกำหนดภาษาทางการเพื่อใช้ในการดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าประชาคม ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจำเป็นต้องกำหนดขึ้น เนื่องจากแต่ละประเทศสมาชิกมีความแตกต่างทางด้านภาษาอยู่มาก

17) การกำหนดถึงการจดทะเบียนระหว่างประเทศบนพื้นฐานของเครื่องหมายการค้าประชาคม ซึ่งการกำหนดในประเด็นนี้ถือว่ามีความจำเป็นอย่างมากเพราะมีการเชื่อมโยงถึงการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด เพื่อไม่ให้เกิดข้อขัดแย้งในภายหลัง

กล่าวโดยสรุปคือ การที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมอาเซียนได้นั้น ควรศึกษาก่อนว่าระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปมีหลักการเป็นอย่างไร แล้วมาเทียบกับกฎหมายของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมต้องตรวจสอบอย่างไร ตรวจสอบแค่ไหน ตรวจสอบเบื้องต้นหรือตรวจสอบในเนื้อหาสาระด้วย มีการให้ภาระในการตรวจสอบดูแลแก่ใคร การ

ตรวจสอบเรื่องความเหมือนคล้ายใครจะเป็นผู้พิจารณา³⁰ แล้วจึงนำมาปรับให้เข้ากับบริบทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับว่าระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดนั้นยังมีข้อยุ่งยาก และความแตกต่างจากระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมอยู่มากตามที่ได้บรรยายไว้แล้วนั้น รวมถึงการที่ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่สามารถเข้าเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดได้อย่างพร้อมเพรียงกันในปี พ.ศ. 2558 อันเนื่องด้วยกระบวนการ ในการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ยุ่งยาก ลำช้า และเป็นเพียงลักษณะการขอความร่วมมือ ในการเข้าเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดจึงไม่มีบทลงโทษใดๆ ขณะเดียวกันถ้ามีการออกกฎหมายกลางในลักษณะของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนขึ้นมาอันมีลักษณะเป็นการบังคับให้ทุกประเทศสมาชิกต้องกำหนดกฎเกณฑ์ในทิศทางเดียวกันกับข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เช่นเดียวกับที่สหภาพยุโรปมีการกำหนดไว้ ก็จะทำให้เกิดการปรับมาตรฐานในเรื่องของกฎหมายเครื่องหมายการค้าภายในประเทศ ทำให้เกิดความเท่าเทียมกัน ไม่เกิดความแตกแยกระหว่างประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ที่ประเทศ พม่า ลาว เวียดนามและ กัมพูชา เริ่มต้นพัฒนาเศรษฐกิจช้ากว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งมีแนวโน้มจะพัฒนาการผลิตในภาคเกษตรดั้งเดิมไปสู่การผลิตเชิงอุตสาหกรรมมากขึ้นโดยกำลังอยู่ในช่วงพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศเหล่านี้มีความต้องการเงินทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศสูง การเพิ่มศักยภาพในการดึงดูด การลงทุนจากต่างประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงจำเป็นต้องเร่งผลักดันให้กฎ กติกา ค่อยๆ พัฒนาเข้าสู่มาตรฐานเดียวกัน ผลักดันให้มีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ในการดำเนินการต่างๆ รวมถึงการใกล้ชิดข้อพิพาท และให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ One Stop Service ซึ่งการกำหนดข้อบังคับร่วมกันนั้นมีความซับซ้อนเกินกว่าจะอยู่ในความรับผิดชอบของประเทศใด หรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งโดยเฉพาะ แต่จะต้องขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกๆ ฝ่ายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ที่จะช่วยกันแสวงหาแนวทาง ความร่วมมือในด้านต่างๆ ในการที่จะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขของทุกฝ่ายอย่างยั่งยืนและทั่วถึงในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนั้น หากมีการนำข้อบังคับของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปมาเป็นแม่แบบในการปรับใช้ให้เข้ากับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ควบคู่ไปกับการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด ก็จะทำให้กฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความเป็นเอกภาพตั้งอยู่บนบรรทัดฐานเดียวกัน มีการกำหนดรูปแบบการให้ความคุ้มครองร่วมกัน เพื่อให้กฎหมายเครื่องหมายการค้าภายในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จะช่วยลดความขัดแย้งในความแตกต่างทางด้านกฎหมายเครื่องหมายการค้าได้ อันเป็นการผลักดันให้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

³⁰ ธนพจน์ เอกโยคยะ, นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ/หัวหน้ากลุ่มตรวจสอบ 7 (มาดริด) สำนักเครื่องหมายการค้า, กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 17 มิถุนายน 2558, การสัมภาษณ์.

เพิ่มมากขึ้นในยุคการค้าไร้พรมแดน ส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมและการแข่งขันทางการค้าอย่างเป็นธรรมต่อไป ทั้งนี้ การมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมอาเซียนที่นอกจากจะก่อให้เกิดการค้าการลงทุนในภูมิภาคอาเซียนได้เป็นอย่างดีแล้ว อีกนัยหนึ่ง ยังเป็นการแสดงถึงความเป็นหนึ่งเดียวในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ดีที่สุดด้วย

5.3 ความซ้ำซ้อนในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมเปรียบเทียบกับ การเข้าเป็นภาคีตามพิธีสารมาดริด

สาเหตุสำคัญเบื้องต้นที่ทำให้เครื่องหมายการค้าถูกละเมิด และละเลยไม่นำเครื่องหมายการค้าไปจดทะเบียนก็คือ การที่ระบบการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการรับจดทะเบียน หลักเกณฑ์ในการพิจารณาจดทะเบียน ภาษาที่ใช้ในการขอจดทะเบียน ค่าธรรมเนียมในการสมัคร ระยะเวลาในการดำเนินการขอรับความคุ้มครอง ตลอดจนการว่าจ้างตัวแทนในแต่ละประเทศเพื่อช่วยในการดำเนินการขอสมัคร เป็นต้น ดังนั้น เมื่อมีการรวมกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงมีการกำหนดแผนปฏิบัติการทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาขึ้น กำหนดให้ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเข้าร่วมเป็นภาคีพิธีสารมาดริดในปี พ.ศ. 2558 โดยต้องการให้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นระบบเดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันเป็นระบบการจดทะเบียนแบบทะเบียนเดียว ยื่นขอรับความคุ้มครองที่เดียวแต่สามารถระบุขอรับความคุ้มครองได้หลายประเทศที่เป็นสมาชิกของพิธีสารมาดริด แต่อย่างไรก็ดี ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดนี้ยังมีข้อเสียเปรียบในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าอยู่บางประการหากเปรียบเทียบกับระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมที่สหภาพยุโรปบังคับใช้ ตามที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 4.3 และ 4.4 ซึ่งนอกจากที่ต้องพิจารณาว่าเจ้าของเครื่องหมายการค้าประสงค์จะให้เครื่องหมายการค้าของตนได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปหรือไม่ หรือต้องการขอรับความคุ้มครองหลายๆ ประเทศต่างภูมิภาคกันในประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริด แต่ประการสำคัญนั้นคือ การขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริดนั้น จำกัต้องอยู่ที่ผู้ขอรับความคุ้มครองจะต้องเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่มีการประกอบอุตสาหกรรม หรือพาณิชย์กรรมอย่างแท้จริง หรือมีภูมิลำเนา หรือมีสัญชาติของประเทศที่เป็นภาคีแห่งพิธีสารมาดริด หรืออยู่ในหรือมีสัญชาติในประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศซึ่งเป็นภาคีแห่งสมาชิกแห่งพิธีสารมาดริด โดยผู้ขอจดทะเบียนจะต้องยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของพิธีสารกรุงมาดริดแต่เพียงอย่างเดียวต่อสำนักทะเบียนของประเทศซึ่งผู้ขอจดทะเบียนนั้นมีสัญชาติหรือภูมิลำเนาหรือมีสถานประกอบการอุตสาหกรรมหรือพาณิชย์กรรมอย่างแท้จริงและจริงจัง แต่ประเทศดังกล่าวจะต้องเป็นสมาชิกของ

พิธีสารมาดริด และต้องมีการยื่นหรือได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านั้นในประเทศต้นกำเนิดเสียก่อน นอกจากนี้ ยังต้องใช้กฎหมายภายในเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศที่ต้องการขอรับความคุ้มครองในการพิจารณาดังกล่าว ซึ่งแต่ละประเทศก็มีการบัญญัติกฎหมายที่แตกต่างกัน ดังนั้น อาจทำให้เครื่องหมายการค้าไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างทั่วถึงทั้ง 10 ประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในขณะที่การขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปนั้นไม่มีข้อจำกัดดังกล่าว โดยการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงสัญชาติของผู้ขอรับความคุ้มครอง เพียงแต่เครื่องหมายการค้าที่ขอรับความคุ้มครองนั้น เข้าหลักเกณฑ์ที่ข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมกำหนดไว้ก็เพียงพอ ดังนั้น แม้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าทั้งสองระบบนี้ จะเป็นการจดทะเบียนแบบทะเบียนเดียวในลักษณะของกลุ่มประเทศสมาชิกก็ตามแต่ก็ยังคงมีความแตกต่างกันอยู่หลายประการตามที่ได้บรรยายไว้ในบทที่ 4.4 และยังมีกรณีจดทะเบียนที่คาบเกี่ยวกันระหว่างการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดและการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม เช่น การนำเครื่องหมายที่จดทะเบียนระหว่างประเทศภายใต้พิธีสารมาดริดแล้ว ยังสามารถไปขอรับความคุ้มครองในสหภาพยุโรปแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมได้อีกด้วย นอกจากนี้ ในข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมยังมีการกำหนดถึงการจดทะเบียนระหว่างประเทศที่สามารถใช้ฐานข้อมูลเดียวกันในการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า อันเป็นการเชื่อมโยงถึงความสัมพันธ์ของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าทั้งสองระบบนี้ จึงแสดงให้เห็นว่าระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมมิได้เป็นการให้ความคุ้มครองที่ซ้ำซ้อนกับระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดแต่อย่างใด แต่กลับเป็นการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อันเป็นทางเลือกให้มีการป้องกันการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้หลายประเทศมากขึ้นไปอีก

อย่างไรก็ดี แม้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมและระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดจะมีลักษณะเป็นระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบ 1 ทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีค่าเท่ากับทะเบียนเครื่องหมายการค้าภายในประเทศหลายๆ ทะเบียน ด้วยการยื่นขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเพียงครั้งเดียว ที่เดียว ใช้ภาษาเดียว ต่ออายุเพียงทะเบียนเดียว เสียค่าธรรมเนียมเพียงครั้งเดียวเหมือนกันก็ตาม แต่ก็ยังมีความแตกต่างกันอยู่มาก อันแสดงให้เห็นได้ว่าระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมกับระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดไม่ซ้ำซ้อนกันในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1) ประเทศที่ได้รับความคุ้มครอง

1.1) ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมมีข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมเพื่อใช้ในการพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในสหภาพยุโรปโดยเฉพาะ เพื่อความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสหภาพยุโรป ในขณะที่ระบบการจดทะเบียนตามพิธี

สารมาดริดจะเป็นเพียงศูนย์กลางในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองในประเทศสมาชิกพิธีสารมาดริดเท่านั้น แต่หลักเกณฑ์ในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ายังเป็นไปตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิกที่เลือกขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าอยู่ดี ซึ่งในประเด็นนี้เองที่ส่งผลให้ผู้ประกอบการอาจไม่ได้รับความคุ้มครองทั่วถึงทุกประเทศสมาชิก เพราะแต่ละประเทศก็มีกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกัน อันก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมเป็นหนึ่งในเดียวกันในการขอรับความคุ้มครอง แต่ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมมีข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคม เป็นข้อบังคับเดียวกันเพื่อใช้ในการพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ดังนั้น จะก่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน หากได้รับความคุ้มครองก็จะได้รับความคุ้มครองทุกประเทศในสหภาพยุโรป อีกทั้งกรณีที่มีประเทศสมาชิกเพิ่มเข้ามาใหม่ในสหภาพยุโรป ก็สามารถได้รับความคุ้มครองโดยอัตโนมัติในประเทศสมาชิกที่เพิ่มเข้ามาใหม่ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ เพิ่มเติม

1.2) การกำหนดให้เฉพาะประเทศภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดเท่านั้น ที่จะขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในระหว่างประเทศสมาชิกในพิธีสารมาดริดด้วยกันได้ ในขณะที่ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมไม่มีข้อจำกัดดังกล่าว จึงถือเป็นการเปิดกว้าง อันแสดงถึงเจตนารมณ์ที่ประสงค์จะให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริง และจะนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าเองที่เครื่องหมายการค้าของตนไม่ถูกละเมิด และประโยชน์ต่อการค้าการลงทุนในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป

1.3) ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นไม่สามารถระบุประเทศที่จะขอรับความคุ้มครองได้ หากได้รับความคุ้มครองก็จะได้รับความคุ้มครองที่เดียวทุกประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรป ซึ่งแสดงถึงการให้ความคุ้มครองแบบภูมิภาคที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ช่วยแก้ปัญหาด้านการละเมิดในภูมิภาคเดียวกัน ความไม่เท่าเทียม และความขัดแย้งต่างๆ แต่ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดนั้นขึ้นอยู่กับประเทศที่ขอรับความคุ้มครองว่าใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณารับจดทะเบียนอย่างไร ดังนั้น จึงอาจไม่ได้รับความคุ้มครองทุกประเทศสมาชิกของพิธีสารมาดริด ซึ่งอาจก่อให้เกิดการละเมิดอันเนื่องมาจากการได้รับความคุ้มครองที่ไม่เท่าเทียมกัน

2) ระยะเวลาที่ได้รับความคุ้มครอง

ระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมในกรณีที่ไม่มี การคัดค้านคือ 6-9 เดือน ในขณะที่ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดยังไม่มีเวลาที่กำหนดไว้แน่นอนแต่อาจใช้เวลามากถึง 18 เดือนหรือมากกว่านั้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับจำนวนประเทศที่ขอรับความคุ้มครอง ว่ามีข้อกำหนดอย่างไร ซึ่งแน่นอนว่าหากเครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองช้าเพียงใดยิ่งก่อให้เกิดความเสียหายที่เครื่องหมายการค้า นั้นจะถูกละเมิด และเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริงจะต้องสูญเสียผลประโยชน์ที่ตนควรจะได้รับไปอย่างมาก ซึ่งหาก

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ก็จะมีองค์กรกลางคอยดูแลเรื่องนี้ จึงช่วยแก้ปัญหาส่วนนี้ได้

3) ประเภทสินค้าและบริการ

ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมไม่มีการจำกัดด้านการแยกประเภทในการยื่นขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า เพียงมีการยื่นหัวข้อและเสนอฐานข้อมูล พร้อมด้วยลำดับรายการของคำเฉพาะที่ใช้สำหรับการแบ่งประเภทอย่างชัดเจนก็เพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องเหมือนกับทะเบียนรากฐาน ในขณะที่ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดจะ ต้องมีการระบุรายการสินค้า และ/หรือบริการที่ยื่นขอจดทะเบียนระหว่างประเทศ ที่ต้องเหมือนกันกับที่ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้ในประเทศต้นกำเนิด ซึ่งจะก่อให้เกิดความยุ่งยากอันสร้างภาระให้ผู้ขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าอันอาจทำให้เกิดการละเลยไม่นำไปจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือหลวมประเภทที่ต้องการขอรับความคุ้มครองได้ รวมถึงทำให้ประเทศที่มีข้อกำหนดดังกล่าวเคร่งครัดจะเสียเปรียบประเทศอื่น เพราะต้องระบุอย่างชัดเจนว่าจะใช้กับสินค้า และ/หรือบริการรายการใดโดยเฉพาะเจาะจง ในขณะที่ประเทศอื่นไม่จำเป็นต้องระบุอย่างชัดเจน ทำให้มีขอบเขตการคุ้มครองที่กว้างกว่า

4) ข้อจำกัดต่างๆ

4.1) ข้อจำกัดในการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมไม่จำเป็นต้องมีการขอหรือได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศต้นกำเนิดก่อนจึงจะขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมได้ ในขณะที่ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดนั้น ผู้ขอจะต้องมีคำขอรากฐานหรือได้รับการจดทะเบียนรากฐานในสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดเสียก่อน จึงจะสามารถขอจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดได้ ซึ่งการกำหนดดังกล่าวผู้เขียนเห็นว่าเป็นการจำกัดการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ไม่เปิดกว้างในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า อันก่อให้เกิดความยุ่งยาก และทำให้เครื่องหมายการค้าไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริง

4.2) ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด กำหนดให้ผู้มีสิทธิยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า จะต้องเป็นบุคคลหรือนิติบุคคลผู้มีสัญชาติแห่งประเทศภาคีสมาชิก หรือมีสถานประกอบการถาวรอยู่ในประเทศแห่งภาคีสมาชิกตามพิธีสารมาดริด ในขณะที่ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม ไม่มีข้อจำกัดดังกล่าวอันแสดงถึงการเปิดกว้างที่ต้องการให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริง ที่แสดงถึงให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าอย่างเป็นทางการอันหนึ่งอันเดียวกันในภูมิภาค ทั้งยังช่วยในการลดข้อขัดแย้งของความแตกต่างกันของกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิก

4.3) ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม สามารถเลือกยื่นได้ทั้ง OHIM, สำนักงานเครื่องหมายการค้าของแต่ละรัฐสมาชิก, Benelux Office ในขณะที่ระบบการจด

ทะเบียนตามพิธีสารมาดริดต้องยื่นขอผ่านสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดก่อน ห้ามยื่นโดยตรงต่อสำนักงานทะเบียนระหว่างประเทศ แสดงถึงว่าระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น อำนวยความสะดวกให้สามารถเลือกยื่นขอรับความคุ้มครองได้หลายที่เพื่อต้องการให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริง

4.4) การที่ทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศมีผลบังคับเสมือนหนึ่งเป็นทะเบียนที่ได้รับตามกฎหมายภายในของประเทศที่ระบุเพื่อขอจดทะเบียนนั้น กล่าวคือ ทะเบียนระหว่างประเทศ 1 ทะเบียน มีค่าเท่ากับทะเบียนภายในประเทศหลายๆ ทะเบียน ส่งผลให้หากประเทศใดยังไม่มีกฎหมายภายในรองรับ เช่น หลายๆ ประเทศในแอฟริกา ทะเบียนระหว่างประเทศก็ไม่มีผลบังคับได้ จุดนี้เองจึงเป็นช่องโหว่ แต่หากมีระบบเครื่องหมายการค้าประชาคม จะมีการใช้ข้อบังคับเดียวกันในการพิจารณา อันจำเป็นต้องมีการกำหนดในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายภายใน ดังนั้น จึงเป็นการกำหนดให้ต้องมีกฎหมายภายในที่สอดคล้องกัน อันจะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

5) การเพิกถอน

5.1) ตามพิธีสารมาดริดนั้น การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะมีหลัก Central Attack คือ หากคำขอหรือทะเบียนรากฐานถูกปฏิเสธ หรือถอนคืน หรือเพิกถอนภายใน 5 ปี นับแต่วันจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศ จะส่งผลให้เครื่องหมายระหว่างประเทศสิ้นผลตามไปด้วย แต่หากพ้นกำหนด 5 ปี นับแต่วันจดทะเบียนระหว่างประเทศไปแล้ว ทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศก็จะเป็นอิสระต่างหากจากคำขอหรือทะเบียนรากฐาน ซึ่งระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมไม่มีข้อกำหนดแบบนี้จึงไร้ความกังวลที่เครื่องหมายการค้าจะถูกเพิกถอนด้วยเหตุที่ทะเบียนเครื่องหมายการค้าของประเทศต้นกำเนิดถูกปฏิเสธ หรือถอนคืน หรือเพิกถอนภายใน 5 ปี นับแต่วันจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศ

5.2) ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม การปฏิเสธหรือเพิกถอนเครื่องหมายการค้ามีผลครอบคลุมทั้งสหภาพยุโรป แต่ก็ยังมีทางเลือกให้ไปขอจดทะเบียนตามกฎหมายภายในของประเทศนั้นๆ ได้ แต่ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดการปฏิเสธหรือเพิกถอนเครื่องหมายการค้าจะมีผลให้ไม่ได้รับความคุ้มครองเฉพาะในประเทศนั้น จะเห็นได้ว่าการกำหนดดังกล่าวของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น มุ่งที่จะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสหภาพยุโรปอย่างเท่าเทียมกัน ภายใต้ข้อบังคับเดียวกัน ซึ่งแตกต่างจากจุดประสงค์ของระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดที่เป็นเพียงการอำนวยความสะดวกในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเท่านั้น แต่ไม่ได้ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งหรือแตกต่างกันของกฎหมายเครื่องหมายการค้าภายในประเทศสมาชิกพิธีสารมาดริด

5.3) ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม เพียงมีการใช้ในประเทศใดประเทศหนึ่งของสหภาพยุโรปภายใน 5 ปี นับตั้งแต่ที่ได้รับการจดทะเบียน ก็เพียงพอที่จะคุ้มครอง

เครื่องหมายการค้าดังกล่าวจากการถูกเพิกถอน ด้วยเหตุที่ไม่มีการใช้ได้แล้ว แต่ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดนั้นต้องมีการใช้จริงในทุกประเทศที่ตนต้องการขอรับความคุ้มครอง นั้นแสดงว่า ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดนั้นมีลักษณะการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่เป็นเอกเทศ ในขณะที่ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมมุ่งให้ความคุ้มครองแบบกลุ่มประเทศสมาชิกอย่างแท้จริง

6) การตัดสินกรณีที่มีการละเมิดหรือการคัดค้าน

6.1) ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมใช้ศาลเครื่องหมายการค้าประชาคมโดยเฉพาะ และใช้ข้อบังคับเดียวกันในการพิจารณาคดี คำสั่งห้ามของศาลเกี่ยวกับการละเมิดจะมีผลครอบคลุมทั่วทั้งประเทศสมาชิก ในขณะที่ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด ใช้ศาลและกฎหมายของแต่ละประเทศสมาชิกในการพิจารณาคดี อันจะก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการพิจารณาคดี รวมถึงก่อให้เกิดความยุ่งยาก เสียเวลา และค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายของแต่ละประเทศ โดยคำสั่งห้ามของศาลเกี่ยวกับการละเมิดจะผ่านทางศาลของประเทศที่เกี่ยวข้องและมีผลสำหรับประเทศนั้นเท่านั้น

6.2) ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม OHIM เป็นผู้พิจารณาเหตุแห่งการคัดค้าน แต่ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดแต่ละประเทศจะพิจารณาเหตุแห่งการคัดค้านเอง จะเห็นได้ว่า ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมมีลักษณะความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากกว่า มีการบริหารงานไว้ที่จุดเดียว อันทำให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองที่เท่าเทียมกันภายใต้ข้อบังคับเดียวกันในภูมิภาคเดียวกัน

7) ค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียน

7.1) ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมมีค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมที่แน่นอน แบบเหมาจ่าย ซึ่งทำให้เครื่องหมายการค้าได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า และป้องกันการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้ทั่วทั้งประชาคม แต่ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดนั้น ขึ้นอยู่กับจำนวนประเทศที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ทำให้ไม่อาจคำนวณค่าใช้จ่ายที่แน่นอนได้และต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงขึ้นด้วย

7.2) ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมใช้สกุลเงินสำหรับจ่ายค่า ธรรมเนียม เป็น Euro แต่ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดใช้เป็น Swiss France

8) ภาษาที่ใช้ในการจดทะเบียน

ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมสามารถเลือกภาษาที่ใช้ในการสมัครเครื่องหมายการค้าประชาคมได้ โดยจะยื่นภาษาใด ภาษาหนึ่งของสหภาพยุโรปก็ได้ ถือว่าเป็นภาษาแรกของการสมัคร นอกจากนี้ยังต้องระบุภาษาที่สองลงด้วย ซึ่งต้องแตกต่างจากภาษาแรกและต้องเป็น 1 ใน 5 ภาษาของ OHIM อันได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี หรือ สเปน ในขณะที่ระบบการจดทะเบียน

ตามพิธีสารมาดริดภาษาที่ใช้ในการยื่นขอจดทะเบียน คือ ฝรั่งเศส อังกฤษ สเปน เท่านั้น ซึ่งการที่มีภาษาให้เลือกลดน้อยเกินไปบางทีก็ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการแปลเพิ่มเติม

9) การโอนสิทธิ

ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม ต้องโอนสิทธิทั้งหมด แต่ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดสามารถแยกโอนสิทธิในประเทศที่ตนต้องการได้ นั้นแสดงถึงลักษณะการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม ที่มุ่งให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าอย่างครอบคลุมทั่วทั้งประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ทั้งนี้ ในมุมมองของอาจารย์ธนพจน์ได้มีความคิดเห็นว่า การจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด ไม่เข้าซ้อนกับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าชุมชน เพราะระบบการจดทะเบียนทั้งสองระบบนี้ ไม่ได้เหมือนกันทั้งหมด หากประเทศสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเข้าเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดจะเป็นการปรับฐานกฎหมายเครื่องหมายการค้าให้เท่าเทียมกันและนำไปสู่การมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยการจดทะเบียนแบบพิธีสารมาดริดเป็นเรื่องของกระบวนการ ไม่ใช่เรื่องของสาระ เพราะฉะนั้นเนื้อหาสาระสำคัญของตัวกฎหมายแต่ละประเทศยังคงเดิม เพียงแต่มีกระบวนการที่จะเหมือนกัน กระบวนการที่จะปรับเปลี่ยนก็ปรับเปลี่ยนแค่ส่วนเล็กๆ น้อยๆ กระบวนการในประเทศส่วนใหญ่ก็ยังคงเป็นของแต่ละประเทศอยู่ เพียงแต่ต้องมีการยอมรับในขั้นตอนการส่งคำขอรับความคุ้มครองจากต่างประเทศเข้ามา เป็นการเชื่อมระบบในการรับคำขอมากกว่าการปรับตัวกฎหมายให้สอดคล้องกัน แต่สำหรับระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมก็ยังมีข้อที่ยึดโยงกับประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ เช่น ในเรื่องของการตรวจสอบ ถ้าไปพบว่าเหมือนคล้ายกับของประเทศใดประเทศหนึ่ง นั่นก็หมายความว่าคำขอของเครื่องหมายการค้าประชาคมก็จะถูกปฏิเสธการขอรับความคุ้มครอง³¹ อีกทั้งอาจารย์บุญมา ยังเห็นด้วยว่าหากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีการให้ความคุ้มครองทั้งระบบเครื่องหมายการค้าประชาคมและระบบพิธีสารมาดริดจะเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับเจ้าของเครื่องหมายการค้า โดยได้ให้ความเห็นว่าหากถูกปฏิเสธการขอรับความคุ้มครองตามแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมแล้ว ก็ยังสามารถขอรับความคุ้มครองตามพิธีสารมาดริดได้ แต่อาจไม่ได้รับครบถ้วนทั้งประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรป เพราะต้องพิจารณาตามกฎหมายภายในของประเทศสมาชิกในพิธีสารมาดริดแยกทีละประเทศที่ต้องการขอรับความคุ้มครอง³² จึงถือได้ว่า

³¹ ธนพจน์ เอกโยคยะ, นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ/หัวหน้ากลุ่มตรวจสอบ 7 (มาดริด) สำนักเครื่องหมายการค้า, กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 17 มิถุนายน 2558, การสัมภาษณ์.

³² บุญมา เตชะวณิชช์, กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า, กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 28 มิถุนายน 2558, การสัมภาษณ์.

ไม่มีความซ้ำซ้อนในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมกับการเข้าเป็นภาคีตามพิธีสารมาดริด

การจะพิจารณาว่าการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารกรุงมาดริดเหมาะสมเพียงพอกี่จะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าหรือไม่ในอาเซียนนั้น อาจารย์วีรวุฒิมีความเห็นว่าการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดนั้นใช้ได้แต่ยังไม่เพียงพอในการสนองจุดประสงค์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ต้องทำให้ประชาคมเป็นหนึ่งเดียวกัน การจะเป็นประชาคมเศรษฐกิจหรือจะเป็นประชาคมแบบสหภาพยุโรป จะต้องมียะไรผูกพันมากกว่านั้น จะต้องมีการระดม ต้องใช้ Resources (แหล่งทรัพยากร) ที่เป็นส่วนกลางกันมากกว่านั้น การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ในเมื่อมีการรวมตัวเป็นประชาคมเดียวกันแล้วเหตุใดจึงต้องให้แต่ละสำนักงานตรวจสอบ การตรวจสอบเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริดนั้นจะต้องส่งไปให้ประเทศสมาชิกตรวจสอบ ทำให้ไม่มีความรู้สึกอะไรที่ทำให้รู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในอาเซียนเลย³³ ในขณะที่เดียวกันอาจารย์ธนพจน์กล่าวว่า ขึ้นอยู่กับความต้องการของภาคเอกชนว่าเป็นอย่างไร ในมุมมองกฎหมายน่าจะเพียงพอ แต่อย่างไรก็ตาม หากถามความต้องการในเชิงเศรษฐศาสตร์ นักกฎหมายยังตอบไม่ได้ว่าเพียงพอไหม ยังต้องทำการสำรวจความต้องการผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด ไม่ใช่ผู้ประกอบการฝ่ายเดียว ต้องพิจารณาไปถึงตัวแทนสำนักงานและทั้งระบบว่า การใช้ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมจะเพิ่มผลดี หรือเพิ่มประสิทธิภาพในการให้ความคุ้มครองมากกว่าการเข้าร่วมพิธีสารมาดริดใหม่³⁴

อย่างไรก็ดี ผู้เขียนพบว่าหากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้มีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริดควบคู่ไปกับระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น จะช่วยทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถขอรับความคุ้มครองได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น อันเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ามากกว่าการเข้าร่วมพิธีสารมาดริดเพียงอย่างเดียว โดยแบ่งการพิจารณาเป็นสี่กรณีดังนี้

กรณีแรกนั้น หากผู้ขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ามิได้เป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริดและมีได้เป็นสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ส่งผลให้เจ้าของเครื่องหมายการค้า จะสามารถขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าด้วยระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมได้อย่างเดียว เนื่องจากระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้น ไม่จำกัดว่าผู้ขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจะต้องเป็นประเทศสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

³³ วีรวุฒิ วีรวุฒิ, รองอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิด้านลิขสิทธิ์, กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 13 กรกฎาคม 2558, การสัมภาษณ์.

³⁴ ธนพจน์ เอกโยคยะ, นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ/หัวหน้ากลุ่มตรวจสอบ 7 (มาดริด) สำนักเครื่องหมายการค้า, 17 มิถุนายน 2558, การสัมภาษณ์.

เท่านั้น จึงถือเป็นการเปิดโอกาสในการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้า ในขณะที่ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดมีข้อจำกัดดังกล่าว ทำให้ผู้ขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ที่มีได้เป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริด ไม่สามารถขอรับความคุ้มครองตามระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด ดังนั้น หากได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมอาเซียนจะได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และยังสามารถเลือกแยกขอรับความคุ้มครองในประเทศอื่นๆ ตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศได้อีก

กรณีที่สอง หากผู้ขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริด ส่งผลให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะสามารถขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าได้ทั้งระบบการจดทะเบียนแบบพิธีสารมาดริดและระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม เนื่องจากหากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดแล้ว ก็จะส่งผลให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถเลือกประเทศที่จะขอรับความคุ้มครองได้ซึ่งจะพิจารณาตามกฎหมายภายในของประเทศสมาชิกรุ่นๆ และยังสามารถเลือกขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าแบบกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยวิธีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้อีก หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม ซึ่งวิธีนี้จะมีหลักเกณฑ์เดียวกันในการพิจารณาเพื่อขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และทำให้ได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในคราวเดียวกันเลย โดยมีจำกัดขอรับความคุ้มครองตามพิธีสารมาดริด ที่ต้องใช้ระยะเวลาในการขอรับความคุ้มครองนาน มีค่าใช้จ่ายสูง และยังไม่แน่นอนว่าจะได้รับความคุ้มครองทั่วทั้ง 10 ประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือไม่

กรณีที่สาม หากผู้ขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ามิได้เป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริด แต่เป็นสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ส่งผลให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะสามารถขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เท่านั้น เนื่องจากระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชานั้น ไม่จำกัดว่าผู้ขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจะต้องเป็นประเทศสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเท่านั้น ในขณะที่ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดมีข้อจำกัดดังกล่าว ทำให้ผู้ขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีได้เป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริด ไม่สามารถขอรับความคุ้มครองตามระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด

กรณีที่สี่ หากผู้ขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารมาดริด และเป็นสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ส่งผลให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าสามารถขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าได้ทั้งสองระบบคือ ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดและระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม ซึ่งหากขอรับความคุ้มครองตามระบบการจดทะเบียนแบบพิธีสารมาดริดนั้น ก็สามารถเลือกได้ว่าประสงค์จะให้เครื่องหมายการค้าของตนได้รับความคุ้มครอง

ที่ประเทศสมาชิกพิธีสารมาดริดประเทศใดบ้าง ซึ่งจะมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายภายในของประเทศสมาชิก และเมื่อประสงค์ให้ได้รับความคุ้มครองทุกประเทศสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็สามารถจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะได้รับคุ้มครองที่เดียวครบทุกประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการให้ความคุ้มครองด้วยหลักเกณฑ์เดียวกัน หรืออาจแยกขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็ได้ ทั้งนี้ หากขอรับความคุ้มครองแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะคุ้มค่ากว่า เนื่องจากประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย และสะดวกได้รับความคุ้มครองทุกประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วยการยื่นขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเพียงครั้งเดียว อย่างไรก็ตามหากเจ้าของเครื่องหมายการค้ายื่นขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แต่ถูกปฏิเสธการให้ความคุ้มครอง เจ้าของเครื่องหมายการค้าก็ยังสามารถแยกยื่นขอรับความคุ้มครองแต่ละประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้อยู่ดีตามระบบการจดทะเบียนแบบพิธีสารมาดริดที่จำเป็นต้องใช้กฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิกในการพิจารณาการจดทะเบียน ซึ่งรวมถึงสามารถขอรับความคุ้มครองในประเทศสมาชิกของพิธีสารมาดริดประเทศอื่นที่อยู่นอกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กล่าวโดยสรุปก็คือ มีความเชื่อมโยงกันระหว่างการจดทะเบียนแบบพิธีสารมาดริดและเครื่องหมายการค้าประชาคม เพราะสหภาพยุโรปเป็นสมาชิกของพิธีสารมาดริด ระบบเครื่องหมายการค้าประชาคมและระบบพิธีสารมาดริดจึงมีความเชื่อมโยงกัน จึงเป็นไปได้ที่หากได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระบบหนึ่งแล้วจะสามารถยื่นขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจากอีกระบบหนึ่งได้³⁵ สามารถที่จะขอรับความคุ้มครองในสหภาพยุโรปผ่านทางกรณียื่นสมัครเพื่อขอรับความคุ้มครองพิธีสารมาดริดได้ เพราะสหภาพยุโรปมีสำนักงานภูมิภาคอย่าง OHIM ที่บริหารจัดการเครื่องหมายการค้าทั่วทั้งรัฐสมาชิกสหภาพยุโรป เมื่อขอรับความคุ้มครองในสหภาพยุโรปผ่านทางกรณียื่นจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดก็จะได้รับผลเช่นเดียวกันกับการยื่นจดทะเบียนขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม³⁶

³⁵ European Union Intellectual Property Office, What Does the Link Between the Madrid Protocol and the EU Trade Mark System Mean?, Retrieved July 2, 2015 from <https://oami.europa.eu/ohimportal/en/madrid-protocol#13.2>

³⁶ European Union Intellectual Property Office, Can I Designate the EU in an International Application?, Retrieved July 2, 2015 from <https://oami.europa.eu/ohimportal/en/madrid-protocol#13.A.1>

วิทยานิพนธ์เล่มนี้หลังจากที่ได้ทำการศึกษาพบว่า การมีข้อบังคับเดียวกันเกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านอกจากจะเป็นผลดีต่อการแก้ไขความแตกต่างของกฎหมายเครื่องหมายการค้าในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว ยังเป็นผลดีต่อการบังคับใช้กฎหมายโดยปราศจากการแทรกแซงของประเทศสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับกฎบัตรอาเซียนที่กำหนดว่าจะไม่แทรกแซงกิจการภายในของรัฐสมาชิกอาเซียน ฉะนั้น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนควรสร้างรูปแบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าขึ้นโดยเฉพาะเป็นระบบเดียวกัน ซึ่งต้องมีการประนีประนอมกันทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและปรัชญา อันจำต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศสมาชิกที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสามารถที่จะมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ แต่การที่จะทำให้มีขึ้นได้นั้น ยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในอนาคตอันใกล้ ซึ่งนอกจากปัญหาทางด้านกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ทำให้เกิดระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ล่าช้าแล้วยังเกิดจากปัญหาดังต่อไปนี้

1) ความแตกต่างทางด้านกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกที่เป็นประเด็นสำคัญ ได้แก่

1.1) พบว่าอาเซียนเองยังไม่มีกฎหมายกลาง หรือองค์กรที่ทำหน้าที่แทนรัฐทั้ง 10 ประเทศ ไม่มีมาตรการในการแก้ปัญหากรณีที่มีความเห็นของรัฐสมาชิกมีความเห็นไม่ลงรอยกัน ไม่มีกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน

ด้วยเหตุดังกล่าว ส่งผลให้แต่ละประเทศสมาชิกมีกฎหมายที่แตกต่างกัน และการออกข้อบังคับหรือการอนุมัติในการดำเนินการต่างๆ เป็นไปอย่างล่าช้าเนื่องจากต้องได้รับความเห็นชอบจากแต่ละรัฐสมาชิกที่มีฐานะเท่าเทียมกันในการให้การยินยอม

1.2) มีความแตกต่างด้านความพร้อมประสิทธิภาพในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ซึ่งแบ่งระดับความพร้อมประสิทธิภาพออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกันในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนี้

กลุ่มที่ 1: ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศฟิลิปปินส์และมาเลเซีย เนื่องด้วยทั้งสามประเทศมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพโดยพิจารณาได้จาก (1) การมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ที่ใช้ในการค้นหาจากฐานข้อมูลเครื่องหมายการค้าออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ (2) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ และ (3) สิงคโปร์และฟิลิปปินส์ได้เข้าเป็นสมาชิกพิธีสารมาดริด แม้มาเลเซียยังไม่ได้เป็นแต่ก็มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ

กลุ่มที่ 2: ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพระดับกลาง ได้แก่ ประเทศบรูไน อินโดนีเซีย ไทย และเวียดนาม โดยพิจารณาได้จาก (1) มีกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า (2) ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารยังใช้ภาษาของประเทศตนเอง ยกเว้น

ประเทศบรูไนและเวียดนาม (3) มีการแปลเป็นภาษาอังกฤษในเว็บไซต์สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญา แต่ยังไม่สมบูรณ์ และ (4) ประเทศเหล่านี้ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษทั้งหมดและไม่ได้ใช้ระบบจดทะเบียนออนไลน์ทั้งหมด อีกทั้ง ยังไม่ได้เป็นสมาชิกพิธีสารมาดริด ซึ่งมีเพียงประเทศเวียดนามประเทศเดียวในกลุ่มนี้ที่เป็นสมาชิกพิธีสารมาดริด

กลุ่มที่ 3: ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ไม่มีประสิทธิภาพ คือ ประเทศกัมพูชา ลาว และพม่า โดยพิจารณาได้จาก (1) ประเทศเหล่านี้ยังไม่ใช่เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) สำหรับเครื่องหมายการค้า และการจดทะเบียน และ (2) ประเทศลาว กัมพูชามีกฎหมายเครื่องหมายการค้า แต่ประเทศพม่ายังไม่มีกฎหมายเครื่องหมายการค้า

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น การที่แต่ละประเทศสมาชิกมีประสิทธิภาพในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกันส่งผลกระทบต่อให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า เมื่อกฎหมายเครื่องหมายการค้า ภาษา สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญา ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของแต่ละประเทศยังมีความแตกต่างหรือได้รับการพัฒนาที่ไม่เท่าเทียมกัน ขาดการเชื่อมโยงฐานข้อมูลเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงส่งผลต่อการแข่งขันทางการค้ากับภูมิภาคอื่น ดังนั้น การมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงเป็นการขจัดปัญหาความแตกต่างข้างต้นได้ เพราะทุกประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจำเป็นต้องใช้ข้อบังคับเดียวกัน รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ซึ่งจะมีการบัญญัติในส่วนของภาษาในการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า มีการใช้ฐานข้อมูลเครื่องหมายการค้าเดียวกัน มีการประสานงานระหว่างสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาของแต่ละประเทศ อันส่งผลให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.3) การตีความความหมายของเครื่องหมายการค้าอันจะพึงรับจดทะเบียนได้ รวมถึงการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ารูปแบบใหม่

เนื่องด้วยแต่ละประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีการกำหนดถึงความหมายของเครื่องหมาย และเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกัน อันส่งผลต่อการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ารูปแบบใหม่ และการตีความเพื่อให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าแตกต่างกันไปด้วย และนอกจากนี้ ยังขึ้นอยู่กับดุลพินิจของนายทะเบียน กรรมการ และศาลฎีกาในการตีความอีกด้วย ดังเช่นกรณีของประเทศไทยปัญหาเรื่องการตีความยังเป็นปัญหาจนถึงทุกวันนี้ แม้แต่คำว่า Use แต่ละประเทศก็ให้ความหมายไม่เหมือนกัน มีการกำหนดว่าต้องเป็น Real Use ก็ยังเป็นปัญหาว่าแค่นี้ Real Use หรือยัง การที่ยังไม่มีบรรทัดฐานที่แน่นอนเป็นเหตุให้ผู้ประกอบธุรกิจไม่กล้าลงทุนกับเครื่องหมายการค้า นั้นๆ ไม่สามารถวางแผนดำเนินธุรกิจได้ ซึ่งกรณีที่มีประเด็นว่ารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้

หรือไม่ได้นั้น หากให้ชั้นศาลกลางอย่าง ECJ ก็น่าจะช่วยแก้ปัญหาได้³⁷ ทั้งนี้ แต่ละประเทศได้กำหนดความหมายของเครื่องหมาย และเครื่องหมายการค้าไว้ดังนี้

(1) บรูไน

มิได้ให้ความหมายของเครื่องหมายไว้

เครื่องหมายการค้า หมายถึง สัญลักษณ์ที่มองเห็นได้เป็นภาพโดยสามารถแยกสินค้าหรือบริการของผู้ผลิตหนึ่งออกจากผู้ผลิตหนึ่ง เครื่องหมายการค้า อาจประกอบไปด้วย คำ (รวมไปถึงชื่อ) การออกแบบ ตัวอักษร ตัวเลขหรือรูปร่างของสินค้า หรือหีบห่อ

(2) กัมพูชา

เครื่องหมาย หมายถึง สัญลักษณ์ที่มองเห็นได้และแยกสินค้า (เครื่องหมายการค้า) หรือบริการ (เครื่องหมายบริการ) ของบริษัทหนึ่งออกจากบริษัทหนึ่ง

“เครื่องหมายการค้า” หรือ “เครื่องหมายบริการ” ได้แก่เครื่องหมายใดๆ ที่แสดงให้เห็นเป็นภาพ (Graphically) หรือสามารถแสดงให้เห็นเป็นภาพได้ ทั้งนี้ เครื่องหมายนั้นจะต้องสามารถแยกให้เห็นถึงความแตกต่างของสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการหนึ่งกับสินค้าหรือบริการชนิดเดียวกันของผู้ประกอบการอีกรายหนึ่ง เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายบริการที่อาจได้รับการจดทะเบียน ได้แก่ ตัวอักษร คำ รูปรอยประดิษฐ์ฉลาก สัญลักษณ์คำย่อ กลุ่มของสิ่งดังกล่าว หรือกลุ่มของชื่อ ลายมือชื่อ สัญลักษณ์สามมิติสโลแกน

(3) อินโดนีเซีย

เครื่องหมาย หมายถึง สัญลักษณ์ในรูปของภาพ ชื่อ คำ ตัวอักษร รูปร่าง ส่วนประกอบของสี หรือการรวมกันของสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อันมีลักษณะที่แตกต่างและใช้ในกิจกรรมการค้าสินค้าหรือบริการ

เครื่องหมายการค้า หมายความว่า เครื่องหมายที่ใช้หรือจะใช้เป็นที่หมายสำหรับสินค้าหรือเกี่ยวข้องกับสินค้า เพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้นแตกต่างจากสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น

(4) ลาว

เครื่องหมาย หมายถึง สัญลักษณ์ที่มองเห็นได้และแยกสินค้าหรือบริการของบริษัทหนึ่งออกจากบริษัทหนึ่ง เครื่องหมายอาจเป็นในรูปของคำ รูปร่างและการรวมกันของสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้นแสดงออกมาในรูปของสีใดสีหนึ่ง

³⁷ บุญมา เตชะวณิชย์, กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า, กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 30 มกราคม 2559, การสัมภาษณ์.

เครื่องหมายการค้า คือ สัญลักษณ์ที่ใช้เป็นเครื่องหมายของสินค้าหรือบริการเพื่อใช้ระบุความเป็นเจ้าของสินค้าและบริการของผู้สร้างสรรค์เครื่องหมายการค้า

(5) มาเลเซีย

เครื่องหมาย รวมถึงไปถึง เครื่องหมาย ยี่ห้อ หัวเรื่อง ฉลาก ตัว ชื่อ ลายเซ็น คำ ตัวอักษร เลข หรือการรวมกันของสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

เครื่องหมายการค้า หมายความว่า เครื่องหมายที่ใช้หรือที่จะใช้กับสินค้า เพื่อแสดงหรือระบุถึงความสัมพันธ์ หรือความเกี่ยวพันระหว่างสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้า นั้นกับเจ้าของเครื่องหมายการค้า

(6) ฟิลิปปินส์

เครื่องหมาย หมายถึง สัญลักษณ์ที่มองเห็นได้และแยกสินค้า (เครื่องหมายการค้า) หรือบริการ (เครื่องหมายบริการ) ของบริษัทหนึ่งออกจากอีกบริษัทหนึ่งและรวมถึงตราประทับหรือเครื่องหมายบนบรรจุภัณฑ์ของสินค้า

เครื่องหมายการค้า หมายความว่า เครื่องหมายใดๆ ที่แสดงให้เห็นภาพ (Visual Sign) หรือที่สามารถแสดงให้เห็นเป็นภาพได้ โดยต้องสามารถแยกแยะให้เห็นถึงความแตกต่างของสินค้าของผู้ประกอบการรายหนึ่ง กับสินค้าของผู้ประกอบการอีกรายหนึ่งได้

(7) สิงคโปร์

สัญลักษณ์ รวมถึง ตัวอักษร คำ ชื่อ ลายเซ็น ตัวเลข เครื่องหมาย ยี่ห้อ หัวข้อ ฉลาก รูปร่าง สี ส่วนประกอบต่างๆ ของบรรจุภัณฑ์ หรือการรวมกันของสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

เครื่องหมายการค้า หมายถึง เครื่องหมายใดที่สามารถมองเห็นได้ และสามารถแสดงให้เห็นด้วยภาพ และสามารถชี้แยกสินค้าและบริการที่มีหรือที่ให้ในทางการค้าโดยบุคคลหนึ่งออกจากสินค้าและบริการของอีกบุคคลหนึ่ง

(8) ไทย

เครื่องหมาย หมายความว่า ภาพถ่าย ภาพวาด ภาพประดิษฐ์ ตรา ชื่อ คำ ข้อความ ตัวหนังสือ ตัวเลข ลายมือชื่อ กลุ่มของสี รูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุ หรือสิ่งเหล่านี้ได้อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน

เครื่องหมายการค้า (Trade Mark) คือ เครื่องหมายที่ใช้เป็นที่หมายเกี่ยวข้องกับสินค้าเพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายนั้นแตกต่างกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น

(9) เวียดนาม

มิได้ให้ความหมายของเครื่องหมายไว้

เครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายบริการ คือ สัญลักษณ์ที่แสดงว่า สินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายบริการนั้น แตกต่างจากสินค้าหรือบริการของบุคคล

อื่น เครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายบริการ อาจเป็น คำ รูป หรือทั้งคำและรูป และอาจแสดงเป็น สีขาวดำ หรือหลายสีก็ได้

(10) พม่า

มิได้ให้ความหมายของเครื่องหมายไว้

“เครื่องหมายการค้า” หมายถึง “เครื่องหมายที่ใช้แสดงให้เห็นว่าสินค้าภายใต้เครื่องหมายดังกล่าวเป็นสินค้าที่ผลิตโดยบุคคลใดโดยเฉพาะ” ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 478

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การที่แต่ละประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีการกำหนดความหมายของเครื่องหมาย และเครื่องหมายการค้าแตกต่างกัน ยังไม่มีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ารูปแบบใหม่ รวมถึงยังไม่มีการกำหนดถึงการตีความความหมายของเครื่องหมายการค้า ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกัน ส่งผลให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองไม่เท่าเทียมกัน บางเครื่องหมายอาจได้รับความคุ้มครองที่ประเทศหนึ่ง แต่ไม่ได้รับความคุ้มครองในอีกประเทศหนึ่ง ความแตกต่างนี้เอง ทำให้การรวมกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้ปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้าภูมิภาคยังไม่ลดลง ท้ายยังถูกจัดอยู่ในประเทศที่ถูกจับตามองว่ามีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา อันส่งผลต่อภาพลักษณ์ทำให้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนขาดความน่าเชื่อถือทางการค้าการลงทุน ทำให้ถูกลดทอนอำนาจการต่อรองทางการค้าไปโดยปริยาย ดังนั้น การมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงเป็นการขจัดปัญหาข้างต้นได้ เพราะทุกประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจำเป็นต้องใช้ข้อบังคับที่มีมาตรฐานเดียวกัน รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า และยังมีสำนักงานกลางสำนักงานเดียวเป็นผู้พิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ลดได้

1.4) การแบ่งประเภทของสินค้าและบริการ

บางประเทศต้องแยกยื่นประเภทของสินค้าและบริการ แต่บางประเทศสามารถยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้หลายประเภทในคราวเดียวกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความสะดวก และประหยัดค่าใช้จ่าย แต่จะทำให้กระบวนการช้าลง เนื่องจากจำเป็นต้องพิจารณาว่าเครื่องหมายการค้าในประเภทสินค้า และบริการนั้นเหมือนหรือคล้ายเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อนหรือไม่ ทั้งนี้ ประเทศที่ยื่นคำขออนุญาตยื่นได้เพียงหนึ่งคำขอต่อหนึ่งจำพวกสินค้าหรือบริการ ได้แก่ กัมพูชา ลาว มาเลเซีย และประเทศไทย ประเทศที่ยื่นคำขออนุญาตหนึ่งคำขอสามารถยื่นได้หลายจำพวกสินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิงคโปร์ บรูไน อินโดนีเซีย พม่า เวียดนาม และฟิลิปปินส์³⁸

³⁸ ASEAN IPR SME Helpdesk, *Guide to Trademark Protection in Southeast Asia*, *op. cit.*

ด้วยเหตุที่มีความแตกต่างในการแบ่งประเภทสินค้าและบริการในการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านี้เอง ส่งผลให้ก่อให้เกิดความยุ่งยากและเสียค่าใช้จ่ายสูงหากไม่สามารถยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้หลายประเภทในคราวเดียวกัน และยังทำให้หากเจ้าของเครื่องหมายการค้าละเลย หรือหลงลืมที่จะไปยื่นขอรับความคุ้มครองได้ครบทุกประเภทสินค้า และบริการที่ตนต้องการในแต่ละประเทศ ก็ยิ่งส่งผลก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้า อาจก่อให้เกิดช่องทางในการถูกละเมิดเครื่องหมายการค้าได้ ดังนั้น การมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกัน มาตรฐานเดียวกัน จะเป็นการช่วยแก้ปัญหาข้างต้นได้เป็นอย่างดี เพราะจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์เดียวกันในการพิจารณาจดทะเบียน ซึ่งสามารถยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้หลายประเภทในคราวเดียวกัน ป้องกันการหลงลืมหรือละเลยมิได้นำเครื่องหมายการค้าไปจดทะเบียนในประเทศหนึ่งประเทศใด เพราะเป็นการขอทีเดียว แต่ได้รับความคุ้มครองครอบคลุมทุกประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2) ความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์ศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แบ่งออกเป็นกลุ่ม ดังนี้

2.1) กลุ่มที่เป็นแหล่งวัตถุดิบ และต้นทุนแรงงานต่ำ ได้แก่ ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สหภาพพม่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และบรูไนดารุสซาลาม

ด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ประเทศในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ส่งออกสินค้าเกษตร มีค่าจ้างแรงงานต่ำ ปัจจุบันมีความต้องการ สินค้าทุนเพื่อการก่อสร้างและสินค้าอุปโภคบริโภคจำนวนมาก เนื่องจากเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศนี้กำลังเติบโต นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ในด้านคุณภาพแรงงานกลับพบว่าส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ ยกเว้นเวียดนามที่มีประชากรส่วนใหญ่มีศักยภาพในการทำงานสูง ประชากรเกือบทั้งหมดสามารถอ่านออกเขียนได้ ในขณะที่บรูไนดารุสซาลามมีรายได้หลักของประเทศมาจากน้ำมัน และก๊าซ ธรรมชาติ

เมื่อเปรียบเทียบจุดอ่อนและอุปสรรคของทั้ง 5 ประเทศ ผลการวิเคราะห์ คือ ด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ประชากรกลุ่มนี้ยังมีอำนาจซื้อต่ำ สถาบันการเงินมีจำนวนไม่เพียงพอ ขณะที่ระบบบัญชีเป็น ระบบเฉพาะของประเทศ มีระบบการเก็บภาษีที่ซ้ำซ้อน และมีข้อจำกัดในการดำเนินการทางธุรกรรม ในขณะที่บรูไนดารุสซาลามขาดความเป็นประชาธิปไตย พรรคการเมืองไม่มีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแทนของประชาชน ขาดแคลนช่างฝีมือ ไม่มีแรงงานในประเทศเพียงพอต้องอาศัยแรงงานจากต่างประเทศเป็นสำคัญ

2.2) กลุ่มที่เป็นฐานการผลิตในอุตสาหกรรมต่างๆ ได้แก่ ประเทศไทย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย

ด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้เป็นแบบตลาดเสรีภายใต้ความดูแลของรัฐบาล ตลาดในประเทศเติบโตสูง โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยและฟิลิปปินส์จะคล้ายคลึงกัน คือ เปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรกรรม มาเป็นภาคอุตสาหกรรมและบริการที่มีสัดส่วนถึงร้อยละ 70-80 ส่วนภาคเกษตรมีสัดส่วนร้อยละ 20-30 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในขณะที่สาธารณรัฐอินโดนีเซียมีตลาดขนาดใหญ่ (ประชากรมากเป็นอันดับ 4 ของโลก และมากที่สุด ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 245 ล้านคน) แรงงานมีจำนวนมากและค่าแรงถูก มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ระบบธนาคารค่อนข้างแข็งแกร่ง ส่วนประเทศมาเลเซียเป็นตลาดที่ไม่ใหญ่ แต่ประชากรมีกำลังในการซื้อสูง อุตสาหกรรมปาล์ม น้ำมัน และไบโอดีเซลเป็นอุตสาหกรรมที่มีระดับการผลิตเพื่อการส่งออกที่สูง และยังมี การส่งเสริมด้านการวิจัยและพัฒนาสินค้าที่มีความหลากหลาย ส่วนอุตสาหกรรมรถยนต์มีการเปิดการเจรจา กับบริษัทต่างชาติเพื่อปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างของรถยนต์ กรณีขนาดตลาดของประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยมี จำนวนประชากรสูงถึง 66.7 ล้านคน มากเป็นอันดับ 4 รองจาก ประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์และเวียดนาม ที่มีประชากร 245.6 ล้านคน 101.8 ล้านคน และ 90.5 ล้านคน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาโครงสร้างอายุประชากรของประเทศสมาชิกอาเซียนแล้วพบว่ามีความคล้ายคลึงกันโดยประชากรส่วนใหญ่ในแต่ละประเทศอยู่ในวัยหนุ่มสาวและวัยทำงาน (อายุระหว่าง 15-64 ปี) ประมาณร้อยละ 70 ของประชากรทั้งหมด

เมื่อเปรียบเทียบจุดอ่อนและอุปสรรคของทั้ง 4 ประเทศ ผลการวิเคราะห์ คือ ด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจประเทศไทยมีขนาดของเศรษฐกิจมีขนาดเล็ก ถ้าหากสภาวะเศรษฐกิจโลกชะลอตัวจะมีผลกระทบให้เศรษฐกิจภายในประเทศชะลอตัวตามไปด้วย ส่วนฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย นั้นต้องเผชิญกับการขาดแคลนแรงงานค่าจ้างแรงงานสูง อีกทั้งฟิลิปปินส์ยังมีโครงสร้างการผลิตยังไม่มีประสิทธิภาพ อัตราเงินเฟ้อสูง อย่างไรก็ตาม ฟิลิปปินส์และประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจมากที่สุดในภูมิภาค

2.3) กลุ่มที่มีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและเน้นภาคบริการ ได้แก่ สิงคโปร์

โครงสร้างทางเศรษฐกิจ ประชากรมีกำลังซื้อสูง เชี่ยวชาญด้านการจัดการทรัพยากรบุคคล และระบบการจัดการทางธุรกิจ และเป็นตลาดเทคโนโลยีที่สำคัญของเอเชีย รวมทั้งมีเครือข่ายธุรกิจกับคนจีนในประเทศต่างๆ อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางทางการค้าที่สำคัญ และเป็นฐานทำการค้ากับทั่วโลก ตลอดจนมีระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการด้านโซ่อุปทานในระดับมาตรฐานโลก และมีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบธนาคารแข็งแกร่ง และเป็นศูนย์กลางทางการเงินระหว่างประเทศที่ได้รับการยอมรับ

เมื่อเปรียบเทียบจุดอ่อนและอุปสรรคของประเทศสิงคโปร์ ผลการวิเคราะห์ คือ ด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ เนื่องจากสิงคโปร์ขาดแคลนทรัพยากรทำให้ต้องมีการขยายการลงทุนไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อนำความมั่งคั่งกลับไปหล่อเลี้ยงประเทศ มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจสูง³⁹

จากข้อมูลข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าการที่แต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีการศักยภาพทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน โดยแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม การที่แต่ละประเทศสมาชิกมีจุดแข็งและจุดอ่อนที่ต่างกันนี้ ยิ่งมีความจำเป็นที่ต้องมีการรวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียวในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อช่วยในการช่วยเติมเต็มศักยภาพของภูมิภาคให้สามารถต่อรองทางเศรษฐกิจกับภูมิภาคอื่นได้ ทั้งนี้ การมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการช่วยให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าเกิดความมั่นใจที่จะลงทุนในภูมิภาค เพราะการมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพเป็นระบบเดียวกันทั่วทั้งประชาคม จะช่วยแก้ปัญหาการหวั่นวิตกว่าเครื่องหมายการค้าของตนจะถูกละเมิดหรือไม่ อันจะนำไปให้เศรษฐกิจของภูมิภาคมีการเติบโตเพื่อแข่งขันทางการค้ากับประเทศอื่นนอกภูมิภาคได้

3) ความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ศาสนา ภาษา การเมือง

3.1) ความแตกต่างด้านสังคมและวัฒนธรรม ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นดินแดนซึ่งมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา โดยสามารถแบ่งกลุ่มประเทศตามศาสนาที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศนับถือได้ ดังนี้

(1) ประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม คือ บรูไน อินโดนีเซีย และมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย มีความใกล้เคียงทางวัฒนธรรมอยู่มาก เหตุผลหนึ่งเกิดจากการใช้ภาษาที่คล้ายคลึงกัน

(2) ประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คือ กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม สิงคโปร์ และประเทศไทย ทั้งนี้ ประเทศไทยกับประเทศพม่านับถือพุทธนิกายเถรวาท จึงทำให้สองประเทศนี้ มีความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรม

(3) ประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ คือ ฟิลิปปินส์
ทั้งนี้ ประเทศอินโดนีเซียและประเทศพม่ายังเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมขนาดใหญ่ที่ยังมีจำนวนชนกลุ่มน้อยชาวพื้นเมืองอยู่มากมายเช่นเดียวกัน⁴⁰

³⁹ อิศารัตน์ โชคสุชาติ, ศักยภาพของประเทศสมาชิกอาเซียนกับการปรับตัวของผู้ประกอบการไทย, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2555, ค้นวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2559 จาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/july_sep_12/pdf/aw04.pdf

3.2) ความแตกต่างทางด้านภาษาก็เช่นเดียวกัน แต่แต่ละประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแม้ว่าจะสามารถสื่อสารในภาษาอังกฤษได้ก็ตาม แต่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอาเซียน ก็ยังไม่มี ความชำนาญในภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาที่จะใช้สื่อสารในประเทศอาเซียนด้วยกัน โดยประเทศอินโดนีเซีย ไทย เวียดนาม กัมพูชา ยังคงใช้ภาษาประจำชาติของตน ส่วนลาว พม่า มาเลเซีย ใช้ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาประจำชาติของตน จึงมีเพียงสิงคโปร์ และบรูไน ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาประจำชาติ นอกจากนี้ แหล่งข้อมูลทางกฎหมายนั้น แม้ว่าในแต่ละประเทศจะมีตัวบทที่พิมพ์เป็นภาษาอังกฤษแล้วก็ตาม แต่ยังคงขาดกฎหมายลำดับรอง หรือประกาศต่างๆ ที่ยังคงเป็นภาษาของแต่ละชาติ จึงยากต่อการค้นคว้าสืบค้นทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ⁴¹ และยากต่อการตกลงว่าจะเลือกใช้ภาษาใดเป็นภาษาที่ยื่นขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3.3) ความแตกต่างกันทางการเมืองและการปกครอง กฎบัตรอาเซียนได้กำหนดไว้ชัดเจนถึงหลักการประชาธิปไตยและให้ประเทศสมาชิกยึดมั่นต่อรัฐบาลที่มาจากวิถีทางรัฐธรรมนูญ การสร้างประชาคมความมั่นคงอาเซียนก็จะช่วยยกระดับความร่วมมือในการส่งเสริมประชาธิปไตยของแต่ละประเทศอันมีผลต่อความสงบเรียบร้อยทางการเมืองในภูมิภาคด้วย แต่การปกครองของประเทศสมาชิกอาเซียนมีหลากหลายรูปแบบ ประกอบด้วย

- (1) แบบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา มี 4 ประเทศ คือ ไทย กัมพูชา สิงคโปร์ และมาเลเซีย
- (2) ประชาธิปไตยในระบบประธานาธิบดี 2 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ โดยเป็นประเทศที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากที่สุดในอาเซียน
- (3) เผด็จการสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ 2 ประเทศ คือ ลาวและเวียดนาม
- (4) เผด็จการทหาร 1 ประเทศ คือ เมียนมาร์ หรือพม่า
- (5) สมบูรณาญาสิทธิราชย์ 1 ประเทศ คือ บรูไน

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด สมาชิกบางประเทศยังมีปัญหาด้านความเป็นประชาธิปไตย และยังคงปกครองในรูปแบบเผด็จการ และต้องการรักษาอำนาจของตนไว้ ทำให้อาเซียนพัฒนาได้อย่างยากลำบาก นอกจากนี้ ปัญหาชนกลุ่ม

⁴⁰ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, การศึกษาเปรียบเทียบองค์กรแพร่ภาพกระจายเสียงและการวางระเบียบเนื้อหาของสื่อในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (รายงานฉบับสมบูรณ์), หน้า 21-22, ค้นวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <https://broadcast.nbtc.go.th/data/academic/file/570400000003.pdf>

⁴¹ มหานครอาเซียน, *เรื่องเดิม*.

น้อยที่มีจำนวนมาก ซึ่งแน่นอนว่าย่อมจะมีความแตกต่างทางความเชื่อ วิถีชีวิต ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ก็ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการหลอมรวมสร้างความเป็นหนึ่งเดียว⁴²

ทั้งนี้ สามารถแบ่งการพิจารณาด้านการเมืองการปกครองออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มที่เป็นแหล่งวัตถุดิบ และต้นทุนแรงงานต่ำ ได้แก่ ราชาอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สหภาพพม่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และบรูไนดารุสซาลาม

ด้านโครงสร้างทางการเมือง การปกครองและสังคม ประเทศในกลุ่มนี้ต่างมีวัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ เครื่องคิดในศาสนา ส่วนใหญ่มีระบบการเมืองการปกครองที่คล้ายคลึงกัน และมีเสถียรภาพ เช่น กรณีสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามที่ปกครองโดยพรรคการเมืองพรรคเดียว ในระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ทำให้มีนโยบายเศรษฐกิจที่มั่นคง โดยนโยบายปฏิรูปทางเศรษฐกิจ “โด่ยเหม่ย” เป็นการนำเศรษฐกิจระบบตลาดมาเสริมกับระบบสังคมนิยมในการพัฒนาประเทศ ส่วนบรูไนดารุสซาลามมีการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และมีระบบรัฐสวัสดิการที่มีประสิทธิภาพ

เมื่อเปรียบเทียบจุดอ่อนและอุปสรรคของทั้ง 5 ประเทศ ผลการวิเคราะห์ คือ

ด้านโครงสร้างทางการเมือง การปกครองและสังคม แม้ว่าการเมืองการปกครองของประเทศในกลุ่มนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบประชาธิปไตย แต่พรรคการเมืองไม่มีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแทนของประชาชน นักลงทุนต่างชาติยังคงขาดความเชื่อมั่นในระบบการปกครอง ขั้นตอนทางราชการมีจำนวนมากและล่าช้า นอกจากนี้ กัมพูชา ลาว บรูไนดารุสซาลาม และสหภาพพม่ายังมีแรงงานที่มีฝีมือมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับเวียดนาม บรูไนดารุสซาลามเองก็มีแรงงานในประเทศ ไม่เพียงพอต้องอาศัยแรงงานจากต่างประเทศ

มาตรการของภาครัฐบาล รัฐบาลในกลุ่มนี้มีนโยบาย/กฎ ระเบียบไม่เอื้ออำนวยต่อการลงทุน กฎหมายยังขาดความชัดเจน รวมทั้งเปลี่ยนแปลงบ่อย มีระบบการเก็บภาษีที่ซ้ำซ้อน นิยมใช้มาตรการที่มีใช้ภาษีกีดกันทางการค้า และยังให้สิทธิที่แตกต่างกัน มีกฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาแต่การบังคับใช้ยังขาดประสิทธิภาพ

2) กลุ่มที่เป็นฐานการผลิตในอุตสาหกรรมต่างๆ ได้แก่ ประเทศไทย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย

(1) ด้านโครงสร้างทางการเมือง การปกครองและสังคม ประเทศไทย ฟิลิปปินส์ และสาธารณรัฐอินโดนีเซียมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย สังคมไม่แบ่งแยกเชื้อชาติและศาสนา

⁴² ประชาคมอาเซียน.net, ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของประชาคมอาเซียน, ค้นวันที่ 30 มกราคม 2559 จาก <http://www.trang.psu.ac.th/asean/?p=78>

แต่ประชากรฟิลิปปินส์และมาเลเซียสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ดี ส่วนประเทศมาเลเซียมีการปกครองโดยระบบสหพันธรัฐการเมืองมีเสถียรภาพ

(2) มาตรการของภาครัฐบาล รัฐบาลเน้นสร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุนในด้านเสถียรภาพของรัฐบาล ความต่อเนื่องของนโยบาย และลดขั้นตอนการดำเนินธุรกิจ มีนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติ เช่น สาธารณรัฐอินโดนีเซียกำหนดมาตรการจูงใจด้านภาษีเงินได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีสินค้าฟุ่มเฟือย โดยกำหนดให้มีการยกเว้นระหว่างช่วงเวลา 8 ปีแรกของการดำเนินกิจการสำหรับอุตสาหกรรมบุกเบิก เช่น การขนส่งทางน้ำและ อากาศและอุตสาหกรรมเกษตร เป็นต้น ในขณะที่รัฐบาลมาเลเซียกำลังยกระดับประเทศเป็นศูนย์กลางด้านอาหารฮาลาลของโลก และการวางมาตรฐานสากลสำหรับการกำหนดตราฮาลาล ส่วนมาตรการจูงใจนักลงทุนต่างชาติ เช่น มาตรการด้านภาษีมีการยกเว้นภาษีเงินได้ร้อยละ 70-100 ระยะเวลา 5 ปี รวมทั้งสิทธิประโยชน์อื่นๆ แก่บริษัทที่ทำการผลิตหรือบริษัท ที่มีการผลิตสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ส่วนประเทศไทยนั้นปัจจุบันอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลของไทยอยู่ที่ร้อยละ 30 ซึ่งถือว่าสูงกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน แต่ก็จะมีการปรับลดลงเหลือร้อยละ 23 ในปี พ.ศ. 2555 และเหลือร้อยละ 20 ในปี พ.ศ. 2556 ตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งจะทำให้ระบบภาษีของไทยเอื้ออำนวยต่อการแข่งขัน นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาสินค้าที่มีศักยภาพในการแข่งขันสูงอย่างต่อเนื่อง เช่น รถยนต์และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์ เพื่อให้เติบโตต่อไปได้ตามการขยายตัวของสินค้าในตลาดโลก

เมื่อเปรียบเทียบจุดอ่อนและอุปสรรคของทั้ง 4 ประเทศ ผลการวิเคราะห์ คือ

(1) ด้านโครงสร้างทางการเมือง การปกครองและสังคม ประเทศไทยนั้นการเมืองยังขาดเสถียรภาพในขณะที่ระบบราชการ ฟิลิปปินส์มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงสูงแทบทุกระดับ กฎระเบียบราชการมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ด้านความปลอดภัยยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ สวัสดิภาพทางสังคมยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ส่วน สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ระบบความยุติธรรมและศาลยังไม่ดีพอ มีปัญหาและภัยคุกคามจากภัยก่อการร้ายและความขัดแย้งกันระหว่างเชื้อชาติ ระบบราชการมีความซับซ้อนหลายขั้นตอนส่งผลต่อต้นทุนทางการค้าการลงทุน และประเทศมาเลเซียก็มีความหลากหลายทางด้านภาษา และเชื้อชาติ

(2) มาตรการของภาครัฐบาล รัฐบาลของประเทศเหล่านี้ใช้มาตรการที่มีใช้ภาษีในการคุ้มครองภาคเกษตรกรรมภายในประเทศ เช่น สาธารณรัฐอินโดนีเซียมีนโยบายคุ้มครองผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศมาเลเซียรัฐบาลสร้างนโยบายการกีดกันด้วยการกำหนดภาษีการขายที่ค่อนข้างสูง รวมทั้งการกำหนดสิทธิประโยชน์ในการเข้าถึงระบบการกระจายสินค้า และภาคบริการต่างๆ ซึ่งเอื้อกับชาวมาเลเซีย และใช้นโยบายการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐบาลเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายสาธารณะโดยเฉพาะเรื่องชาตินิยมสำหรับทางด้านกฎหมายมีการคุ้มครองนักลงทุน เช่น กฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่มีการกำหนดแต่มีปัญหาทางการบังคับใช้

3) กลุ่มที่มีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและเน้นภาคบริการ ได้แก่ สิงคโปร์

(1) ด้านโครงสร้างทางการเมือง การปกครองและสังคม สิงคโปร์มีเสถียรภาพและความต่อเนื่องทางการเมืองโดยมีรัฐบาลภายใต้การนำของพรรค People's Action Party (PAP) มาโดยตลอดนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีสูงสุดของอาเซียน และติดอันดับ 15 ของโลก (43,116 USD) การเมืองมีเสถียรภาพ สิงคโปร์มีอัตราการเกิดลดลงส่งผลให้แรงงานในอนาคตลดลง อาจเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการปรับโครงสร้างในภาคการผลิต

(2) มาตรการของภาครัฐบาล ส่วนใหญ่ของสิงคโปร์มีการเปิดเสรีทางการค้าการลงทุนค่อนข้างมาก ทั้งนี้ กฎระเบียบ มาตรฐานทางการค้าการลงทุนมีมาตรฐานสูง รัฐบาลของประเทศนี้ใช้นโยบายการค้าตลาดเสรีไม่มีการเรียกเก็บภาษีนำเข้า ยกเว้นเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์บุหรี่และยาสูบ น้ำมันปิโตรเลียม รถยนต์และรถจักรยานยนต์มีการให้สิทธิพิเศษด้านภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งเรียกเก็บในอัตราร้อยละ 5-15 และยังมีกรอบอนุกรมการเก็บภาษีจากค่าลิขสิทธิ์ มีนโยบายเปิดเสรีการลงทุนในสาขาโทรคมนาคม และการเงินการธนาคาร⁴³

ดังนั้น การที่ประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการเมืองการปกครองที่แตกต่างกันนั่นเอง ย่อมส่งผลต่อการกำหนดนโยบายและการออกกฎหมายที่แตกต่างกัน การดำเนินการในการพัฒนาด้านต่างๆ มีความล่าช้าส่งผลให้มีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน ตลอดจนมีการให้ความสำคัญคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ความแตกต่างกัน ดังนั้น แนวทางให้ความสำคัญคุ้มครองเครื่องหมายการค้าให้เป็นระบบเดียวกันเพื่อสร้างความเท่าเทียมกัน อยู่ภายใต้ข้อบังคับและมาตรฐานเดียวกัน จึงควรมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อที่จะเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่แสดงว่ารัฐบาลของแต่ละประเทศให้ความสำคัญทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา อันจะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการค้าการลงทุนในภูมิภาคมากขึ้น

4) ความแตกต่างในการตระหนักรู้ทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา

จากการที่ประเทศอินโดนีเซีย ไทย และเวียดนาม ถูกจัดอยู่ใน Priority Watch List ของ International Intellectual Property Alliance 2015 Special 301 Report⁴⁴ แสดงให้เห็นว่าประเทศเหล่านี้มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเป็นจำนวนมาก ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าประเทศเหล่านี้ ขาดการตระหนักรู้ทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาเป็นอย่างมาก ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากระบบการให้ความสำคัญคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาไม่มีประสิทธิภาพ หรือไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ถึงความสำคัญทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา

⁴³ ธิดารัตน์ โชคสุชาติ, *เรื่องเดิม*.

⁴⁴ สมาคมทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ, IIPA 2015 Special 301 Report, *เรื่องเดิม*.

ดังนั้น การมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นระบบเดียวกันก็จะมีส่วนช่วยให้ระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ามีประสิทธิภาพมากขึ้นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งส่งผลต่อการสร้างความตระหนักรู้ในการเคารพสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า ซึ่งเป็นให้ความสำคัญแก่เครื่องหมายการค้าอันเป็นส่วนหนึ่งของทรัพย์สินทางปัญญา เมื่อมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เป็นมาตรฐานเดียวกันแล้ว การละเมิดเครื่องหมายการค้าจะลดลง อันทำให้มีต้องอยู่ใน Watch List ซึ่งจะสร้างความเชื่อมั่นทางการค้า การลงทุนให้กับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ การสร้างความตระหนักรู้ทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา จำเป็นต้องให้ความสำคัญทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา โดยทำการนำเสนอโฆษณา ประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความร่วมมือ เพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน ส่งผลต่อจิตสำนึกในการใช้เครื่องหมายการค้าโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น รวมถึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญทางด้านการศึกษาของแต่ละประเทศสมาชิกอันส่งผลถึงทั้งความรู้ความสามารถในการใช้ภาษา การสร้างสรรค์ความคิดทางผลงานทรัพย์สินทางปัญญาใหม่ๆ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการแข่งขันทางการค้า

5) ความแตกต่างทางระดับการพัฒนาประเทศ เช่น เทคโนโลยี การขนส่ง การบริหารจัดการ

อาเซียนได้จัดทำแผนงานในเชิงบูรณาการในด้านเศรษฐกิจต่างๆ หรือ พิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 เรื่อง หนึ่งในนั้นคือ เรื่องการสร้างอาเซียนให้เป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง (Highly Competitive Economic Region) ในเวทีการค้าโลก ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ มีเป้าหมายในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีความเชื่อมโยงและมีขีดความสามารถในการรองรับ พร้อมทั้งมีกฎระเบียบที่อำนวยความสะดวกทั้งการค้าและการลงทุน แต่เนื่องจากการรวมตัวของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น ประเทศส่วนใหญ่เป็นประเทศกำลังพัฒนา ส่งผลให้มีความแตกต่างกันในระดับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านต่างๆ เช่น การขนส่ง พลังงาน สาธารณูปการ และการสื่อสารโทรคมนาคม ซึ่งโครงสร้างพื้นฐานเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านต่างๆ จะเป็นการลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากความสามารถในการพัฒนาประเทศ และก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างประเทศสมาชิก ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจนก่อให้เกิดอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจกับภูมิภาคอื่นได้ ทั้งนี้ ประเทศที่ระบบโครงสร้างพื้นฐานยังไม่พัฒนา ได้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม กัมพูชา ลาว พม่า ในขณะที่มาเลเซีย มีระบบโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ครบวงจร โดยรัฐบาลมาเลเซียมีแผนแม่บท “Multimedia Super Corridor: MSC” หรือ “โครงการทางด่วนมัลติมีเดีย” โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การสร้างสภาวะแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดการวิจัยและพัฒนา การสร้างนวัตกรรมพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และการก้าวสู่ความสำเร็จของการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ

ส่วนสิงคโปร์เป็นศูนย์กลางธุรกิจการค้าและบริการ โทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ แต่สำหรับไทยนั้น เทคโนโลยีส่วนใหญ่เป็นชั้นกลาง สำหรับในด้านเทคโนโลยีประเทศที่ยังไม่มีระบบการค้าเครื่องหมายความการค้าออนไลน์ ได้แก่ พม่า กัมพูชา บรูไน และเวียดนาม

ด้วยความแตกต่างทางด้านโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนี้เอง จึงส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการพัฒนาศักยภาพของภูมิภาคอาเซียน อันส่งผลต่อการค้าการลงทุน อย่างไรก็ตาม หากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นระบบเดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว ก็จะเป็นการช่วยผลักดันให้มีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีได้อีกทางหนึ่ง เนื่องจากจะเป็นการเชื่อมโยงฐานข้อมูลต่างๆ ของเครื่องหมายการค้าให้เป็นระบบเดียวกัน มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าโดยใช้ข้อบังคับเดียวกัน อันก่อให้เกิดความเท่าเทียมและความเชื่อมโยงในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งถือเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือทางด้านการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าอันส่งผลการค้าการลงทุนให้กับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

6) ปัญหาอื่นๆ เช่น การเลือกประเทศที่จะใช้เป็นที่ตั้งของสำนักงานกลาง ซึ่งมีความยุ่งยากในการเลือกสถานที่ที่จะเป็นสำนักงานกลาง (ทางด้านภูมิศาสตร์ การตัดสินใจที่ที่เหมาะสม) เพราะสถานที่ที่จะเป็นที่ตั้งสำนักงานกลางจะทำให้เกิดการจ้างงาน และทำให้มีอำนาจ (เป็นเหตุผลว่าทำไมสเปนถึงพยายามวิ่งเต้นเพื่อให้เป็นที่ตั้ง OHIM) ทั้งนี้ ต้องมีงบประมาณมากพอในการก่อตั้งระบบบริหารจัดการ ซึ่งต้องจัดการกับหลายๆ ภาษา และต้องมีความสัมพันธ์กับสำนักงานของหลายๆ ประเทศ

ข้อสังเกตของการเลือกจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แบ่งข้อสังเกตเป็น 2 กรณี ดังนี้

1) กรณีของฝ่ายเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ได้ไปขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบรายประเทศ โดยเลี่ยงวิธีการจดตามเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

(1) ประโยชน์: โอกาสที่จะรับการจดทะเบียนแบบรายประเทศมีมากกว่าการได้รับการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เนื่องจากฐานข้อมูลเครื่องหมายการค้าแบบรายประเทศจะมีน้อยกว่าและบางประเทศมีกระบวนการพิจารณารับจดทะเบียนการค้าที่ไม่เข้มงวด จึงลดความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าด้วยเหตุผลที่ว่าเครื่องหมายการค้าดังกล่าวไปเหมือนหรือคล้าย กับเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อน

(2) ผลเสีย: บุคคลนั้นมีความเสี่ยงที่จะต้องเสียโอกาสในการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเช่นกัน หากอีกบุคคลหนึ่งเห็นช่องทางดังกล่าว จึงนำเครื่องหมายการค้านั้น ไปขอจดตามกฎหมายภายในของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนประเทศอื่น ซึ่งในประเด็นนี้จึงขึ้นอยู่กับความรวดเร็วในการที่จะขอจดทะเบียนตามกฎหมายภายในของ

แต่ละประเทศสมาชิกให้ครอบคลุมหลายๆ ประเทศ มิเช่นนั้น บุคคลนั้นอาจได้รับความคุ้มครองเพียงประเทศเดียวหรือมากกว่านั้น แต่ไม่ได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ด้วยเหตุนี้เองหากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่รวดเร็วแล้ว ก็จะเป็นการดึงดูดให้เกิดการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมากขึ้น

จากประเด็นดังกล่าวจะเห็นได้ว่าทั้งสองฝ่ายจะไม่สามารถจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ เนื่องจากจะไปเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อน ในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทำให้เกิดการแข่งขันกันว่าใครจะได้รับความคุ้มครองหลายประเทศมากกว่ากัน ซึ่งจะเกิดข้อยุ่งยากที่แต่ละฝ่ายต้องรีบไปดำเนินการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ละประเทศให้ครอบคลุมหลายๆ ประเทศ โดยต้องเสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย ดังนั้น การจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอันเป็นการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพียงครั้งเดียว แต่ได้รับความคุ้มครองครอบคลุมทุกประเทศสมาชิกน่าจะมีประโยชน์มากกว่า ทั้งนี้ จำเป็นต้องพิจารณาถึงประเทศที่ต้องการประกอบธุรกิจด้วย

2) กรณีของฝ่ายเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ได้ไปขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบรายประเทศตามกฎหมายภายในของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

(1) ประโยชน์: บุคคลนั้นจะได้รับความคุ้มครองครอบคลุมทีเดียวทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วยการยื่นคำขอเพียงครั้งเดียว ที่เดียว ซึ่งประหยัดทั้งค่าใช้จ่ายและเวลา ลดข้อยุ่งยากต่างๆ

(2) ผลเสีย: บุคคลนั้นมีโอกาสที่จะไม่ได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม เนื่องจากหากไปเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อนในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ก็จะทำให้คำขอดังกล่าวตกไปทั่วทั้งประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเช่นกัน แต่อย่างไรก็ดี ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมยังเปิดโอกาสให้สามารถไปขอรับความคุ้มครองแบบรายประเทศสมาชิกได้อยู่ จึงจะเห็นได้ว่าการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจได้รับความคุ้มครองที่ยากกว่าเพราะอาจไปเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อนในประเทศสมาชิก ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แต่คุ้มค่ากว่าหากได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วยการดำเนินการเพียงครั้งเดียว ที่เดียว

ดังนั้น ควรพิจารณาถึงความประสงค์ที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าต้องการจะไปลงทุนที่ประเทศใดก่อนเป็นหลักสำคัญ และควรปรับปรุงให้มีระยะเวลาในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่รวดเร็วกว่าการขอแบบรายประเทศสมาชิก อันเป็นการส่งเสริมให้มี

การขอตระเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมากกว่า เพื่อนำรายได้เข้าสู่ภูมิภาคที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มากกว่าการนำรายได้เข้าสู่ประเทศใดประเทศหนึ่ง

ด้วยเหตุนี้เอง การที่ประเทศอาเซียนจะได้รวมตัวกันในปีนี้เป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และจะมีการพัฒนาระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าโดยเข้าเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดก็ตาม ผู้เขียนยังมีความเห็นว่า หากมีการพัฒนาต่อเนื่องไปในอนาคตโดยให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมอาเซียน ซึ่งใช้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของสหภาพยุโรปมาเป็นแม่แบบ ควบคู่กับระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดที่เน้นเพียงด้านระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในการส่งคำขอรับความคุ้มครองไปยังประเทศสมาชิก ในขณะที่ระบบการจดทะเบียนตามเครื่องหมายการค้าประชาคมนอกจากจะกำหนดเกี่ยวกับระบบการจดทะเบียน การส่งคำขอตระเบียนเครื่องหมายการค้าไปยังประเทศสมาชิกแล้ว ยังมีการกำหนดข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมไว้เป็นการเฉพาะ เพื่อให้มีแนวปฏิบัติเดียวกันเป็นเอกภาพในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงน่าจะเป็นผลดีแก่การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ครอบคลุมมากขึ้นไปอีก ถือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าแก่ภูมิภาคอาเซียนที่ไม่เข้าช้อนกับระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด และยังเป็นการแก้ปัญหาความแตกต่างของกฎหมายเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น จึงถือได้ว่าระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นไม่เข้าช้อนกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด ในทางกลับกัน ถือเป็น การเพิ่มความครอบคลุมในการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้ามิให้ถูกละเมิดมากกว่า เนื่องจากเป็นระบบที่ช่วยเสริมกัน เพื่อให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลทั้งหมดทั้งมวลนั้น เพื่อจะสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ในการมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเดียวกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แม้จะเป็นไปได้ยากแต่มิได้หมายความว่า จะเป็นไปไม่ได้ ทั้งนี้ เนื่องจากแต่ละประเทศสมาชิกมีความแตกต่างกันหลายหลายด้าน จึงจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนอย่างค่อยเป็นค่อยไปในแต่ละเรื่อง และยังเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับความร่วมมือจากประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยจะเห็นได้ว่าระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปนั้นกว่าจะมีขึ้นได้ต้องใช้ระยะเวลานาน เริ่มจากการประชุมครั้งแรกเพื่อที่จะทำให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1964 แต่คำสั่งของเครื่องหมายการค้า (Trade Mark Directive) ก็ยังไม่ได้รับการอนุมัติจนกระทั่งปี ค.ศ. 1988 และระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมก็ยังไม่เข้าที่เข้าทางจนเกือบจะหนึ่งทศวรรษ โดยเมื่อเป็นที่ชัดเจนว่าบางประเทศสมาชิกมิได้แก้ไขกฎหมายของตนให้ทันกำหนดเวลา ระยะเวลาสำหรับทำคำสั่งของเครื่องหมายการค้า (Trade Mark Directive) จะถูกขยายเวลาออกไป ดังนั้น ระยะเวลาสามสิบปีเป็นระยะเวลา ที่ควรตระหนักไว้ว่า

การสร้างระบบเครื่องหมายการค้าที่เป็นระบบเดียวนั้นจำเป็นต้องใช้เวลา⁴⁵ จากเหตุการณ์นี้ จึงพอจะคาดการณ์ได้ว่าการจะมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้นั้น น่าจะใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 5-10 ปี เพราะระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปยังใช้เวลาประมาณ 30 ปี แม้ว่าภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน⁴⁶

⁴⁵ Timothy W. Blakely, "Beyond The International Harmonization of Trademark Law: The Community Trade Mark as a Model of Unitary Transnational Trademark Protection," **University Of Pennsylvania Law Review**, 149 (November 2000): 309.

⁴⁶ บุญมา เตชะวณิชย์, กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า, กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 30 มกราคม 2559, การสัมภาษณ์.

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุป

ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสินทรัพย์จับต้องไม่ได้ของเจ้าของหรือผู้สร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรมทางสินค้าและบริการออกสู่ตลาดโลก การสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญาจึงเป็นส่วนช่วยในการเพิ่มคุณค่าของท้องถิ่นและการแข่งขันในระดับโลก การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการ และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะมีผลกระทบต่อการสร้างสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในและนอกภูมิภาคเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและมุ่งสู่การรวมตัวกันทางเศรษฐกิจ โดยเครื่องหมายการค้าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งที่มีเจตนาเริ่มต้นสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ต่อผู้ประกอบการหรือเจ้าของเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายการค้าเป็นเอกลักษณ์สำหรับบริษัทและประเทศชาติที่มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้บริษัทพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อทำการตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศอันส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจ

ความพยายามทำให้เกิดความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต้องประสบปัญหาการทำให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นระบบเดียวกัน ซึ่งการขาดระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันส่งผลกระทบต่อการขาดประสิทธิภาพในการวางระเบียบ การยื่น และบังคับใช้การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ยิ่งไปกว่านั้นยังส่งผลกระทบทำให้เพิ่มความเสี่ยงต่อการขยายตัวของสินค้าปลอมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นำไปสู่ต้นทุนการผลิต แรงงานและวัตถุดิบที่มีราคาถูกในภูมิภาค ดังนั้น การสร้างระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญมากที่ควรกำหนดให้มีขึ้น

การรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในการสร้างมาตรฐานการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า แม้ว่าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เล็งเห็นความสำคัญของการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเมื่อ 18 ปีที่แล้ว โดยได้ลงนามข้อตกลง Asean Framework ทางด้านการให้ความร่วมมือกันเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม ปี ค.ศ. 1995 ณ กรุงไทย ประเทศไทย ตั้งแต่มีการลงนามข้อตกลง อาเซียนได้ดำเนินการเพื่อพัฒนาระบบทรัพย์สิน

ทางปัญญาในภูมิภาคผ่านทาง Asean Working Group on Intellectual Property Cooperation (AWGIPC) แต่ก็ยังประสบปัญหาด้านการทำระบบให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อจะนำไปสู่การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังใช้กฎหมายภายในของตนในการพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าซึ่งยังไม่ได้เป็นระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระบบเดียวกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เนื่องจากมีพื้นฐานทางกฎหมายที่แตกต่างกันและมีมาตรฐานด้านระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกัน บางประเทศก็ยังไม่มีความก้าวหน้าเพียงพอทางด้านการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า การขาดระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ได้มาตรฐานเป็นระบบเดียวกัน จึงส่งผลกระทบต่ออันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ทั้งนี้ สามารถแบ่งกลุ่มความมีประสิทธิภาพในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1) ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพ

ประเทศสิงคโปร์เป็นตัวอย่างประเทศที่มีระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประเทศสิงคโปร์เป็นสมาชิกพิธีสารมาดริด การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) สิงคโปร์ได้มีความก้าวหน้า ระบบจะใช้เวลาการจดทะเบียนโดยเฉลี่ยเพียง 6-8 เดือน ซึ่งเป็นกระบวนการจดทะเบียนที่สั้นที่สุดในภูมิภาคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นอกจากนี้ การใช้ภาษาเดียวกันคือ ภาษาอังกฤษ ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอื่นที่มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพก็มีประเทศฟิลิปปินส์และมาเลเซีย

2) ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพระดับกลาง

ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพระดับกลาง คือ ประเทศไทย อินโดนีเซีย บรูไน และเวียดนาม เนื่องจาก ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารใช้เป็นภาษาของประเทศตัวเอง ยกเว้นประเทศบรูไนและเวียดนามและไม่ได้ใช้ระบบจดทะเบียนออนไลน์ทั้งหมด มีเพียงประเทศเวียดนามที่เป็นสมาชิกพิธีสารมาดริด

3) ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ไม่มีประสิทธิภาพ

ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างกัมพูชา ลาว และพม่าอยู่ในประเภทที่มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ไม่มีประสิทธิภาพ ประเทศเหล่านี้ยังไม่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) สำหรับเครื่องหมายการค้าและการจดทะเบียน

อย่างไรก็ดี การรวมกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น ได้มีการกำหนดแผนการดำเนินงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ต้องเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริด ภายในปี พ.ศ. 2558 เพื่อให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นระบบเดียวกัน ผู้เขียนพบว่า ในส่วนของเครื่องหมาย

การค้ำนั้น ข้อกำหนดในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property: Paris Convention) หรือที่เรียกว่า อนุสัญญากรุงปารีส และความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) เป็นเพียงข้อกำหนดขั้นพื้นฐานที่ยังมีข้อบกพร่องบางประการ รวมถึงระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดนั้น ยังมีข้อแตกต่างกับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม และมีข้อยุ่งยากอยู่บางประการอันจะได้บรรยายต่อไปนี้ทำให้ผู้เขียนมีความเห็นว่า หากมีการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าด้วยการมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว จะเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านั้นได้ ดังนี้

1) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property: Paris Convention) หรือที่เรียกว่าอนุสัญญากรุงปารีสครอบคลุมการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมทุกประเภท แต่ยังมีบกพร่องของอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรมหลายประการ เช่น

1.1) ไม่มีการกำหนดถึงการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบกลุ่มประเทศ จึงยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำกันของกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกได้

1.2) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรมยังไม่ได้มีการกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับสิทธิ และมาตรการการระงับข้อพิพาทไว้ด้วย เป็นต้น

2) ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) ผู้เขียนพบว่าความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) ยังมีข้อบกพร่องอันนำไปสู่ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และความไม่เป็นหนึ่งเดียวกันของประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เช่น

2.1) ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า ไม่มีการกำหนดรายละเอียด รูปแบบและขั้นตอนในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้

2.2) ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า มิได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ว่าจะต้องให้ความคุ้มครองเครื่องหมายรับรอง เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้เขียนพบข้อบกพร่องของพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) อยู่บางประการ อันแสดงให้เห็นได้ว่าระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดนั้นเป็นระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ไม่เข้าช้อยู่กับระบบการจดทะเบียนตามเครื่องหมายการค้าประชาคม เช่น

1) ข้อจำกัดในการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศนั้น ผู้ขอจะต้องมีคำขอรากฐานหรือได้รับการจดทะเบียนรากฐานในสำนักงานทะเบียนต้นกำเนิดเสียก่อน จึงจะสามารถขอจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดได้ ซึ่งการกำหนดดังกล่าวผู้เขียนเห็นว่าเป็นการจำกัดการให้ความคุ้มครอง

เครื่องหมายการค้า อันก่อให้เกิดความยุ่งยาก และทำให้เครื่องหมายการค้าไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริง

2) ใช้กฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่ขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าไว้ใน การพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญ ที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน เพราะแต่ละประเทศมีกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกันไป เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามอนุสัญญากรุงปารีส ว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม พ.ศ. 2510 (Paris Convention for the Protection of Industrial Property B.E. 1967) การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามความตกลงว่า ด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) หรือการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) นั้น ล้วนแต่ยังมีข้อบกพร่องหรือข้อจำกัดอยู่บางประการ อันทำให้เครื่องหมายการค้าไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน หรือสร้างความยุ่งยากในการดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ดังนั้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าให้มีความคุ้มครองที่ครอบคลุมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และไม่ซ้ำซ้อนกับระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ ของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมที่สหภาพยุโรปนำมาใช้ จึงต้องการให้การรวมตัวกัน เป็นหนึ่งเดียวในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นของตนเองเช่นเดียวกัน โดยอาศัยแม่แบบจากสหภาพยุโรปมาปรับให้เข้า กับบริบทของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความเป็นหนึ่งเดียวกัน ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างแท้จริง และยังสามารถนำมาซึ่งภาพลักษณ์ที่ดี และผลประโยชน์ต่อการค้า การลงทุนแก่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้อย่างดียิ่ง

การที่มีระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเป็นระบบเดียวกันทั่วทั้งสหภาพยุโรปนั้น มีหลายเหตุผลที่แสดงให้เห็นว่าระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรป เป็นระบบการจดทะเบียนที่มีค่าควรแก่การศึกษา เพื่อนำมาเป็นแม่แบบให้แก่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป เนื่องจากประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนมีความคล้ายคลึงกับสหภาพยุโรปในหลายๆ ด้าน อันเป็นการรวมตัวของประเทศ สมาชิกที่มีความคล้ายคลึงกันทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ระบบกฎหมายมีทั้งระบบคอมมอนลอว์ และระบบซีวิลลอว์ มีความหลากหลายทางภาษา และเป็นการรวมตัวของประเทศที่มีประวัติศาสตร์ ทางการเมืองและเศรษฐกิจ เป็นต้น นอกจากนี้ ระบบเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปได้ เริ่มต้นมาตั้งแต่ ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) ซึ่งมีการดำเนินการมาแล้วหลายทศวรรษ ข้อบังคับได้มีการ ปรับแก้มาหลายครั้งซึ่งแสดงให้เห็นว่าได้ลดข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการนำไปปฏิบัติใช้จริงมาแล้ว ดังนั้น จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นสหภาพยุโรปหรือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนล้วนเป็นการรวมตัวของ

ประเทศที่มีประวัติศาสตร์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน เพื่อเพิ่มบทบาททางเศรษฐกิจให้แก่ภูมิภาคของตน โดยต่างมีเป้าหมายสุดท้ายในการรวมตัวเพื่อความเป็นหนึ่งเดียวกัน คือ มีนโยบายด้านการเมือง การต่างประเทศ เศรษฐกิจการเงิน และสังคมเพียงนโยบายเดียว มีการเคลื่อนย้ายประชากร แรงงาน สินค้าบริการ และเงินทุน ได้อย่างเสรีปราศจากอุปสรรคระหว่างกัน

อย่างไรก็ดี การรวมกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 นี้ ได้มีการกำหนดแผนการปฏิบัติ การทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาโดยมีการวางเป้าหมายให้ประเทศสมาชิกต้องมีการเข้าร่วมพิธีสารมาดริดภายในปีนี้ เพื่อให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เป็นสากลอันเป็นการสร้างบรรทัดฐานของกฎหมายเครื่องหมายการค้าในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้เป็นไปในแนวปฏิบัติเดียวกัน แต่จากการศึกษาก็ยังพบว่าระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดก็ยังมีข้อยุ่งยากบางประการ เช่น ข้อจำกัดเกี่ยวกับผู้มีสิทธิขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และต้องมีการยื่นขอหรือรับการจดทะเบียนในประเทศต้นกำเนิดเสียก่อน หรือยังคงต้องใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าภายในของประเทศสมาชิกพิธีสารมาดริดในการพิจารณาเพื่อขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ระบบนี้จึงเป็นเพียงแค่เป็นตัวกลางในการประสานงานก่อให้เกิดความสะดวกโดยการยื่นขอจดทะเบียนเพียงครั้งเดียวแต่ได้รับความคุ้มครองเฉพาะในประเทศสมาชิกที่ได้เลือกไว้เท่านั้น ในขณะที่ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมในสหภาพยุโรปไม่มีข้อจำกัดดังกล่าวและสามารถได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งสหภาพยุโรปโดยไม่จำเป็นต้องเลือกประเทศที่ขอรับความคุ้มครอง ซึ่งจะลดปัญหาความแตกต่างของกฎหมายเครื่องหมายการค้าภายในประเทศสมาชิกที่ขอรับความคุ้มครอง ในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เนื่องจากมีการบริหารงานที่จุดเดียว การใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเดียวกัน เช่น ในเรื่องประเภทของเครื่องหมายการค้าที่รับจดทะเบียนได้ หลักในการปฏิเสธการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า การชำระค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า การใช้และการโอนสิทธิความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า เป็นต้น

การรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น มีจุดประสงค์หลักคือ เพื่อเศรษฐกิจและการค้า ซึ่งเครื่องหมายการค้านั้นก็เป็นที่จุดร่วมเริ่มต้นสำคัญที่ใช้ในทางการค้าเป็นสัญลักษณ์ที่มีลักษณะบ่งเฉพาะเพื่อติดไปกับสินค้าและบริการ การทำให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองจึงจำเป็นต้องมีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพื่อทำให้ผู้บริโภคทราบว่าเครื่องหมายการค้าดังกล่าวเป็นของผู้ประกอบการรายใด ทำให้ทราบถึงคุณภาพและป้องกันการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้ โดยปัจจุบันเป็นยุคการค้าเสรี มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ แรงงานไปยังต่างประเทศ การมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นระบบเดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม เพราะเครื่องหมายการค้าใช้เป็นเครื่องมือประกอบไปกับสินค้าหรือบริการเพื่อแสดงถึงความเป็นเจ้าของสินค้าและบริการในการผลิตและส่งออก อันจะนำไปสู่การแข่งขันทางการค้าให้กับภูมิภาคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนั้น การที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะนำระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม

ของสหภาพยุโรปมาเป็นแม่แบบและปรับใช้ให้เหมาะสมกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็จะเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าควบคู่ไปกับระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดได้เป็นอย่างดี

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความแตกต่างกันทางด้านกฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิกอันเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า เช่น ประเทศพม่ายังไม่มีกฎหมายเครื่องหมายการค้าเป็นของตัวเอง การจะออกแบบระบบให้ทุกประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนใช้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระบบเดียวกันก็ยังนับว่าเป็นปัญหาสำคัญ อย่างไรก็ตาม การมีการกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องเข้าร่วมเป็นภาคพิธีสารมาดริดก็นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการที่จะทำให้กฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกัน อันทำให้มีแนวโน้มที่จะสามารถพัฒนาต่อไปเป็นระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เฉกเช่นเดียวกันกับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปได้ และสามารถนำมาปรับใช้ควบคู่กับระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดเพื่อให้การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าครอบคลุมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เหมือนเป็นส่วนเติมเต็มซึ่งกันและกันของระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป ซึ่งนอกจากที่ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดและระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมจะเป็นระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีความใกล้เคียงกัน อันเป็นการจดทะเบียนเพียงครั้งเดียวแต่ได้รับความคุ้มครองครอบคลุมหลายประเทศสมาชิก แต่ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดนั้นเป็นเรื่องของกระบวนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า กฎหมายภายในของแต่ละประเทศยังคงเดิม เพียงแต่กำหนดขั้นตอนการส่งคำขอรับความคุ้มครองจากต่างประเทศเชื่อมโยงถึงกันด้วยระบบเดียวกัน ในขณะที่ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมนั้นจะต้องมีการปรับแก้เนื้อหาสาระสำคัญในตัวบทกฎหมายให้สอดคล้องกับข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมด้วย และยังต้องมีการตั้งองค์กรกลางขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการ รวมถึงต้องมีการปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์การบริหารจัดการของทุกประเทศสมาชิกให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันด้วย ทั้งนี้ สหภาพยุโรปมีวิวัฒนาการทางกฎหมายเครื่องหมายการค้ามายาวนาน มีการออกแบบระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจอย่างเสรี ซึ่งการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็มีจุดประสงค์เพื่อการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจเช่นกัน หากสหภาพยุโรปสามารถพัฒนาระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมที่ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันได้ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็น่าจะสามารถทำได้เช่นกัน แต่ด้วยความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ความแตกต่างทางด้านกฎหมาย และระดับการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่ด้อยกว่าสหภาพยุโรป อาจจะทำให้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนพัฒนาระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมได้ช้ากว่าและประสบปัญหามากกว่า ซึ่งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาอีกสักกระยะหนึ่ง เพื่อให้ระบบการจดทะเบียนทั้งสองระบบนี้สอดคล้อง และเอื้อประโยชน์

ต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมากที่สุด อันถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่จะต้องมีการพัฒนาระบบใหม่ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ซึ่งหากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสามารถมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จดทะเบียนเพียงครั้งเดียว แต่ได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ ก็จะทำให้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกัน ลดปัญหาความขัดแย้งหรือไม่เท่าเทียมกัน การจดทะเบียนมีความยุ่งยากน้อยลงและประหยัดค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียน เกิดความสนใจในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันส่งผลต่อภาพลักษณ์ รวมถึงสร้างอำนาจการต่อรองทางการค้าให้กับภูมิภาคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เป็นอย่างดี

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นประกอบกัน ทำให้เราสามารถสรุปได้ว่าเหตุใดสหภาพยุโรปจึงสามารถพัฒนาการบูรณาการในหลายๆ ด้านไปได้อย่างรวดเร็ว คือ เริ่มจากการก่อตั้งองค์การเหนือรัฐ และจากนั้นก็วางโครงสร้างองค์กรหลัก วางระบบกฎหมายอย่างค่อยเป็นค่อยไปอย่างเป็นระบบ รวมทั้งปัจจัยอื่นๆ ทุกอย่างเมื่อผสมผสานกันทำให้สหภาพยุโรปมีความสมบูรณ์แบบเพียงพอที่จะประสบความสำเร็จเมื่อเปรียบเทียบกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จำเป็นต้องใช้เวลาในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างระบบการดำเนินการต่างๆ ให้สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนั้น หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต้องการจะพัฒนาองค์การให้ได้รวดเร็ว ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะต้องเริ่มจากการตัดเงื่อนไขของความเท่าเทียมกันของรัฐสมาชิกหรือการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐสมาชิก (Intergovernmental Method) โดยพยายามทำให้มีสภาพเป็นองค์กรระหว่างประเทศเหนือรัฐ (Supra-National International Organization) ให้มีความเป็นรูปเป็นร่างให้ได้ ซึ่งสิ่งนี้จะเป็สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้เกิดระบบกฎหมายการกำหนดโครงสร้างขององค์กรหลัก และมาตรการอื่นๆ เกิดขึ้นในที่สุด จากนั้นจึงจัดตั้งองค์กรหลัก โดยกำหนดองค์กรที่จำเป็นในการคานอำนาจซึ่งกันและกัน แล้วจึงพยายามกำหนดขอบอำนาจหน้าที่ขององค์กรว่ามีขอบอำนาจอะไร รัฐสมาชิกมีขอบอำนาจอะไรบ้าง และที่อาเซียนจะต้องพัฒนาอย่างรวดเร็วที่สุด ก็คือจะต้องทำให้มาตรการต่างๆ ของอาเซียนมีผลบังคับได้จริง โดยหามาตรการที่จะทำให้รัฐสมาชิกปฏิบัติตาม ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงจะสามารถพัฒนาได้เร็วกว่าที่เป็นอยู่อย่างทุกวันนี้ แม้ว่าอาจจะไม่ทันหรืออาจจะไม่เท่าสหภาพยุโรปก็ตาม แต่ก็มีแนวโน้มได้เพียงแต่ต้องใช้เวลาในการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป

อย่างไรก็ดี การรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีการเปิดตลาดของอาเซียนทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการอย่างเสรี การบริโภคที่สูงขึ้นในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเสี่ยงต่อการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่สูงขึ้นเช่นกัน ดังนั้น มาตรการที่จะทำให้รัฐสมาชิกปฏิบัติตามภายใต้

ข้อบังคับเดียวกันทั้งทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงควรให้การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเป็นระบบเดียวกันทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยในการศึกษาคั้งนี้พบว่า หากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เป็นเอกภาพภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันแล้วก็จะเป็นการส่งเสริมศักยภาพแก่การค้า การลงทุนให้กับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งนอกจากจะต้องมีสำนักงานกลางในการดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของประชาคม มีบทกำหนดโทษที่แน่นอน ยินยอมให้มีการขอยื่นจดทะเบียนทางอินเทอร์เน็ต และมีฐานข้อมูลที่รวบรวมเครื่องหมายการค้าของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เปิดเผยต่อสาธารณชนอยู่บนอินเทอร์เน็ตเพื่อสะดวกต่อการสืบค้นและสามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกันผ่านระบบเครือข่ายสารสนเทศ กระตุ้นให้มีการตระหนักรู้ในความสำคัญของเครื่องหมายการค้าและผลเสียหายที่เกิดขึ้นจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าเพื่อปลูกฝังค่านิยมในการใช้สินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้าที่ถูกกฎหมายอันเป็นการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ทั้งนี้ ยังจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปเป็นแม่แบบในการปรับให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป รวมถึงจำเป็นต้องศึกษาระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดประกอบด้วย เพื่อที่จะปรับแก้หรือเพิ่มเติมกฎหมายให้เป็นไปตามพันธกรณีสอดคล้องเชื่อมโยงกันโดยไม่มีปัญหา ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษามามีข้อเสนอแนะในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนดังต่อไปนี้

6.2.1 แนวทางการลดความแตกต่างของหลักเกณฑ์หรือกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

แนวทางการลดความแตกต่างของหลักเกณฑ์หรือกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้แก่

- 1) การมี ASEAN IP Portal (ศูนย์กลางข้อมูลเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสมาชิก)¹

การเข้าร่วมเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจการค้าในภูมิภาคอาเซียนให้ดีขึ้น ซึ่งนำทรัพย์สินทางปัญญามาเป็นเครื่องมือในการสร้างเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าให้กับภูมิภาคนี้ โดยสิ่งที่สำคัญในเรื่องความร่วมมือทรัพย์สินทางปัญญาในกลุ่มอาเซียน คือ การมี ASEAN IP Portal (ศูนย์กลางข้อมูลเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสมาชิก) ซึ่งประเทศไทยโดยกรมทรัพย์สินทางปัญญา

¹NSTDA Blog, ความร่วมมือทรัพย์สินทางปัญญาในกลุ่มประเทศอาเซียน, ค้นวันที่ 11 กรกฎาคม 2558 จาก <http://nstda.or.th/blog/?p=22960>

กระทรวงพาณิชย์ ได้รับมอบจากคณะทำงานความร่วมมือด้านทรัพย์สินทางปัญญาอาเซียน (ASEAN Working Group on Intellectual Property Cooperation: AWGIPC) ให้เป็นประเทศผู้นำกิจกรรม (Champion Country) โครงการ ASEAN IP Portal เพื่อจัดทำเว็บไซต์ศูนย์กลางข้อมูลด้านทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียน <http://www.aseanip.org> หากมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ในระบบการรวมตัวกันทางด้านข้อบังคับและภาษา จะทำให้มีระบบเดียวกันในการยื่นจดทะเบียน ออกกฎและการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในภูมิภาคผ่านทางสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาอาเซียน (Asean IP Office) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการไทยและอาเซียน ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลด้านทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศอาเซียนจากเว็บไซต์นี้ รวมทั้งเป็นช่องทางสร้างเครือข่ายและเชื่อมโยงข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียนด้วยเว็บไซต์เป็นครั้งแรกอีกด้วย โดยจุดเด่นของเว็บไซต์มีดังนี้ (1) เป็นเว็บไซต์เดียวที่รวบรวมข้อมูลด้านทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ประกอบการ ผู้ส่งออก นักวิจัย เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา และเจ้าหน้าที่ภาครัฐของทุกประเทศในอาเซียนและทั่วโลก สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว แบบเสร็จเด็ดขาดในที่เดียว (One Stop Service) โดยข้อมูลเป็นภาษาอังกฤษเพื่อเป็นสื่อกลาง (2) บริการเผยแพร่ข้อมูลด้านทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างสมาชิกอาเซียนมีความทันสมัยเป็นปัจจุบันที่สุด ใช้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลด้านทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียนที่มีประสิทธิภาพ (3) มีเครื่องมือที่ทันสมัย เพื่ออำนวยความสะดวกในการประสานงาน เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศด้านทรัพย์สินทางปัญญา (4) มีเนื้อหาที่น่าสนใจ เช่น ข่าวสารกิจกรรม สถิติเปรียบเทียบด้านการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา การบังคับใช้กฎหมาย กระบวนการจดทะเบียน ความร่วมมือระหว่างประเทศ เครือข่ายด้านทรัพย์สินทางปัญญา เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น และ (5) รวบรวมข้อมูลที่สำคัญของแต่ละประเทศในอาเซียน ได้แก่ ความเป็นมา นโยบายและแผน โครงสร้างองค์กรและเจ้าหน้าที่ กิจกรรม การติดต่อ กระบวนการจดทะเบียน กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง และสถิติ² นอกจากนี้ ยังมี Asean TMView ซึ่งเป็นระบบปฏิบัติการข้อมูลเครื่องหมายการค้าออนไลน์ของประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนที่มีจุดมุ่งหมายคือ การทำให้ข้อมูลเครื่องหมายการค้าในกลุ่มประเทศอาเซียน สามารถค้นหาได้ทั่วไปและเข้าถึงได้ง่ายสำหรับผู้สนใจที่ให้บริการโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายสำหรับการเข้าถึงข้อมูลคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและทะเบียนเครื่องหมายการค้าสำหรับประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนที่เข้าร่วม โดยได้รับการสนับสนุนจากโครงการ

² บริษัท เทรคอน (เว็บไซต์) จำกัด, โครงการ ASEAN IP Portal, ค้นวันที่ 8 มิถุนายน 2558 จาก <http://www.treconwebsite.com/2014/index.php/movement/movement/item/778-asean-ip-portal>

EU-ASEAN เรื่องการคุ้มครองสิทธิทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา (ECAP III Phase II) ซึ่งบริหารจัดการโดยสำนักงานเครื่องหมายการค้าและการออกแบบแห่งสหภาพยุโรป (OHIM)³

ดังนั้น การสนับสนุนและมีการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในการดำเนินโครงการ ASEAN IP Portal และการมี Asean TMview ระบบปฏิบัติการข้อมูลเครื่องหมายการค้าออนไลน์ของประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน จะถือเป็นข้อมูลส่วนกลางอันเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทำให้ทุกประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมถึงต่างประเทศสามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนกลางของระบบทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสมาชิกและสามารถรับรู้ถึงความเคลื่อนไหวของแต่ละประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันจะทำให้สามารถปรับระบบการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้เป็นระบบเดียวกันได้ง่ายยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการลดความแตกต่างทางด้านกฎหมายหรือระบบการให้ความคุ้มครองของแต่ละประเทศสมาชิกอีกด้วย

2) สนับสนุนให้ทุกประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการภายใต้ชื่อ ASEAN Intellectual Property Rights Action Plan

แม้ว่ากฎหมายการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและการบังคับใช้จะมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศสมาชิก อาเซียนได้ตระหนักรู้ถึงปัญหานี้และมีความพยายามที่จะทำให้มีระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ซึ่งเป็นระบบเดียวกันและบังคับใช้ได้ทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อาเซียนได้นำแผนปฏิบัติการภายใต้ชื่อ ASEAN Intellectual Property Rights Action Plan (IPR Action Plan) มาปรับใช้ อันเป็นการเอื้อต่อการที่จะทำให้เกิดระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม เพื่อให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้เกิดขึ้นได้ต่อไป ซึ่งแผนปฏิบัติการนี้จะเสนอกรอบการปฏิบัติในการสร้างนโยบายทางทรัพย์สินทางปัญญาทั่วทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แผนปฏิบัติการแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

2.1) ระยะแรก แผนปฏิบัติการ IPR Action Plan ปี ค.ศ. 2004-2010 มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

(1) เพื่อที่จะก่อให้เกิดขอบเขตของการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญา และการค้า ทั้งภายในและภายนอกอาเซียน รวมทั้งการจัดการภายในและการประสานงานระหว่างประเทศในบริบทของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและการพัฒนา

³ ASEAN Tmview, **ASEAN Trademark Data**, Retrieved June 8, 2015 from <http://www.asean-tmview.org/tmview/welcome.html?language=th>

(2) เพื่อที่จะพัฒนาและทำให้กลมกลืนซึ่งการจดทะเบียนสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา สร้างนโยบายการคุ้มครองและการบังคับใช้สิทธิของสถาบันต่างๆ ในภูมิภาค

(3) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้สาธารณชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญาและและพัฒนาทรัพยากรบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาในอาเซียน

2.2) ระยะเวลาที่สอง แผนปฏิบัติการ IPR Action Plan ปี ค.ศ. 2011-2015 ที่ดำเนินการต่อจากแผนปฏิบัติการระยะแรก แผนปฏิบัติการระยะที่สองนี้คำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละประเทศสมาชิกและมุ่งที่จะทำให้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพด้านนวัตกรรมและสามารถแข่งขันทางด้านการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา โดยมีเป้าหมายหลัก 5 ประการคือ

(1) สร้างความสมดุลในระบบทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละประเทศสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างของสถาบันต่างๆ และสำนักงานประจำประเทศ

(2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านกฎหมายและนโยบายด้านทรัพย์สินทางปัญญาของแต่ละประเทศ เพื่อกระตุ้นให้แต่ละประเทศมีระบบการให้ความคุ้มครองทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นสากลในระยะเวลาที่เหมาะสม

(3) ส่งเสริมการสร้างสรรค์และการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาเชิงพาณิชย์

(4) เข้าร่วมและสร้างความสัมพันธ์ในเวทีทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ

(5) สร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อเพิ่มระดับความร่วมมือทั้งในส่วนของคุณภาพ สถาบันและสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาในภูมิภาค

ผู้วิจัยเห็นว่าหากทุกประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้ความร่วมมือที่จะปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ IPR Action Plan อย่างจริงจัง น่าจะทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาในเวลาอีกไม่กี่ปีข้างหน้า โดยจะทำให้เกิดระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ การรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หากสามารถมีระบบทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาเดียวกันเช่น การมีระบบจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นอกจากจะเป็นการสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิกให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระบบเดียวกันแล้ว ยังเป็นการลดความแตกต่างของกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เป็นอย่างดี โดยเป็นการสร้างสมดุลในกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันที่เป็นสากล ลดความขัดแย้ง และแก้ปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้เป็นอย่างดี

เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์ ที่สำคัญยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน เพราะเครื่องหมายการค้าเป็นเครื่องมือทางการค้าโดยหากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น จะแสดงถึงการปฏิบัติตาม IPR Action Plan ปี ค.ศ. 2011-2015 ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับเป้าหมายหลัก 5 ประการข้างต้น ซึ่งถือเป็นการตอบโจทย์ของการรวมตัวในประเทศอาเซียน เพื่อจุดประสงค์ทางเศรษฐกิจแก่ภูมิภาคอาเซียนแท้จริง

3) สร้าง Asean Model Law ให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อปรับใช้ให้เหมาะกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

สืบเนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความแตกต่างกัน ส่งผลต่อมาตรฐานในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ประเทศที่อยู่ในประเภทระบบการจดทะเบียนที่ไม่มีประสิทธิภาพยังไม่มีข้อกำหนดที่ได้มาตรฐาน ข้อกำหนดพื้นฐานทางกฎหมายที่หลากหลายในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจะทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าสับสนที่จะจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ากับภูมิภาคอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต้องสร้างโมเดลที่ใช้ได้กับทุกประเทศสมาชิก ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีทั้งเอกลักษณ์และลักษณะที่หลากหลายหากเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีหลักทางธรรมเนียมที่จะไม่แทรกแซงระหว่างกัน ดังนั้น การใช้ข้อบังคับเดียวกันจะทำให้มีการบังคับใช้กฎหมายเดียวกันเพื่อป้องกันความขัดแย้งและยังสอดคล้องกับการที่มีข้อตกลงร่วมกันว่าจะไม่มีการแทรกแซงซึ่งกันและกัน โดยการสร้างรูปแบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ ก้าวแรกจึงต้องพยายามที่จะรวมระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าให้เป็นหนึ่งเดียวในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งต้องมีข้อกำหนดทางด้านเครื่องหมายการค้าที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสำหรับทุกประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยควรได้รับความสำคัญอันดับแรกเพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจเดียวกันถึงระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การมีข้อบังคับเดียวกันจะหลีกเลี่ยงความขัดแย้งอันก่อให้เกิดความเข้าใจผิดกัน ระหว่างประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การสร้าง Asean Model Law จะศึกษาจากรูปแบบระบบเครื่องหมายการค้าประชาคม (Community Trade Mark System) ในสหภาพยุโรป อันมีข้อบังคับเดียวกันที่ใช้ทั่วทั้งสหภาพยุโรป ผ่านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่สำนักงานเครื่องหมายการค้าและการออกแบบแห่งสหภาพยุโรป (OHIM) เจ้าของเครื่องหมายการค้ามีสิทธิที่จะใช้เครื่องหมายการค้าและป้องกันไม่ให้ผู้อื่นมาใช้เครื่องหมายการค้าที่เหมือน หรือคล้ายกับสินค้าและบริการของตนที่ได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคม (CTM) เครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปประสบความสำเร็จอย่างใหญ่หลวง การทำงานสอดคล้องกันกับระบบการจดทะเบียนระหว่างประเทศ ทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้า

ได้รับความสะดวก เสียค่าใช้จ่ายน้อย ได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ในสหภาพยุโรป นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปยังเป็นสมาชิกพิธีสารมาดริด ทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าในประเทศสมาชิกได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าหลายๆ ประเทศผ่านทาง การยื่นใบสมัครเดียวไปยังสำนักงานเครื่องหมายการค้าประจำประเทศหรือภูมิภาค ดังนั้น การสร้างระบบ การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เป็นหนึ่งเดียว ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต้องสร้างระบบใหม่ ซึ่งจะเป็น การสร้าง ASEAN IP Community (ประชาคมทรัพย์สินทางปัญญาอาเซียน) ที่จะให้ผลประโยชน์ เชิงพาณิชย์แก่ประเทศสมาชิก การใช้ระบบเดียวกันทำให้กระบวนการจดทะเบียนมีประสิทธิภาพผ่าน ทางการใช้สำนักงาน Asean IP Office นอกจากนี้ Asean Working Group on Intellectual Property Cooperation (AWGIPC) ถือเป็นจุดเริ่มต้นในการที่จะพัฒนาต่อไปให้มี ASEAN Trademark System (ระบบเครื่องหมายการค้าอาเซียน) อันเป็นการสร้างระบบการจดทะเบียน ที่เป็นหนึ่งเดียวในภูมิภาค อาเซียน ด้วยการจดทะเบียนเพียงครั้งเดียวแต่ให้ความคุ้มครองทุกประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียนภายใต้ข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนั้น ASEAN Trademark System (ระบบเครื่องหมายการค้าอาเซียน) จึงสามารถบังคับใช้ได้ในทุกประเทศสมาชิกประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน ทั้งนี้ จำเป็นจะต้องมีการจัดตั้งกลุ่มวิจัยที่มีบุคลากรของทั้งประเทศสมาชิกประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนและที่มีได้เป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนขึ้นมาเพื่อที่เตรียมการร่างกฎหมาย อันจะเป็นการสร้างมาตรฐานเดียวกันให้เกิดขึ้นในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในการนี้ นอกจากที่จะมี นักกฎหมาย นักเศรษฐศาสตร์ นักธุรกิจแล้ว ควรจะมีนักสังคมวิทยาด้วย โดยหน้าที่ของกลุ่มวิจัยนี้คือ ศึกษากระบวนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรป ระบบการจดทะเบียน เครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด แล้วนำมาวิเคราะห์ว่า สิ่งที่ศึกษามีส่วนใดที่สามารถนำมา ปรับใช้ให้เข้ากับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้บ้าง จากนั้นจึงวางรูปแบบของระบบการจดทะเบียน เครื่องหมายการค้าไว้สำหรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยเฉพาะ ทั้งนี้ ต้องมีการวางวัตถุประสงค์ไว้ เพื่อมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและป้องกันการละเมิดเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดย ต้องคำนึงถึงบริบทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อนำมาร่างกฎหมายเครื่องหมายการค้าประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนต่อไปซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการนำไปสู่การลดอุปสรรคต่อการรวมตัวกันเป็น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ตลอดจนเป็นการพัฒนากฎหมายเครื่องหมายการค้าให้เป็นอันหนึ่ง อันเดียวกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ อันนำไปสู่การสร้าง ศักยภาพในการแข่งขันทางการค้าให้กับภูมิภาคอาเซียน

การกำหนด Asean Model Law นั้น เพื่อให้ข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนเป็นไปในทิศทางเดียวกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จำเป็นต้องมีการศึกษาแม่แบบ ในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมในลักษณะแบบภูมิภาคจากสหภาพยุโรป สหภาพ ยุโรปมีความพยายามที่จะสร้างระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าให้เป็นระบบเดียวกันเพื่อให้

ช่องว่างทางกฎหมายแคบลงและสารบัญญัติมีความคล้ายกัน กฎหมายรวมกันเป็นหนึ่งเดียว การสร้างระบบเครื่องหมายการค้าให้เป็นหนึ่งเดียวกัมนั้นจะต้องออกกฎหมาย การบริหาร เขตอำนาจของศาลต้องปรับให้เป็นระบบเดียวกันเพื่อให้มีระบบเครื่องหมายการค้าระบบเดียว ประสบการณ์ของสหภาพยุโรปในการสร้าง และการพัฒนาระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม จึงมีคุณค่าควรแก่การศึกษา ทำให้รู้ว่ามิอุปสรรคและความยุ่งยากเพียงใดในการที่จะทำให้เป็นระบบเดียว

การมีระบบเครื่องหมายการค้าระบบเดียวกันมีปัญหาหลายอย่าง ทั้งปัญหาทางด้านการเมือง เช่น จะตั้งสำนักงานกลางที่ไหน ใช้ภาษาอะไร เจ้าหน้าที่จะเป็นใคร เป็นต้น แล้วยังมีปัญหาที่รุนแรงทางวัฒนธรรมและความแตกต่างกันของประชากร มีความยุ่งยากในการเลือกสถานที่ที่จะเป็นสำนักงานใหญ่ (ทางด้านภูมิศาสตร์ การตัดสินใจว่าที่ที่เหมาะสม) ยากเพราะสถานที่ที่จะเป็นสำนักงานจะทำให้เกิดการจ้างงาน และทำให้มีอำนาจ (เป็นเหตุผลว่าทำไมสเปนถึงพยายามวิ่งเต้นเพื่อเป็นที่ตั้ง OHIM) ทั้งนี้ ต้องมีงบประมาณมากพอในการก่อตั้งระบบบริหารจัดการที่ต้องจัดการกับหลายๆ ภาษา และต้องมีความสัมพันธ์กับสำนักงานของหลายๆ ประเทศ ที่สำคัญที่สุดคือ ความพยายามที่จะสร้างระบบเครื่องหมายการค้าให้เป็นหนึ่งเดียว ต้องมีระบบศาลที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการและตีความการรวมตัวกันทางข้อบัญญัติทางกฎหมาย ระบบศาลจะต้องรักษาอำนาจและประกันถึงความเป็นหนึ่งเดียวกันได้ ผู้พิพากษาที่ถูกเลือกมานั้นต้องทำให้มั่นใจว่าปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการรวมตัวได้แล้วในทางกฎหมาย ก็ยังต้องคำนึงว่าศาลแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ทำให้มีการตีความแตกต่างกันตามบริบทของเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละประเทศ โดยการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งนี้ ในกระบวนการอุทธรณ์ ศาลฎีกาของเครื่องหมายการค้าต้องมีอำนาจในการตัดสินสูงสุด ซึ่งต้องตีความตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าประชาคม ดังนั้น การมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมระบบเดียวกันต้องมีการประนีประนอมกันทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและปรัชญา

ทั้งนี้ การพัฒนาของระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปจึงมีความน่าสนใจที่จะทำตามแต่จำเป็นต้องมีการศึกษาอย่างใกล้ชิด ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเป็นการสร้างระบบการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระบบเดียวที่เชื่อมความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษา เศรษฐกิจ ระบบของประเทศต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน การเรียนรู้บทเรียนจากสหภาพยุโรป ทั้งความสำเร็จหรือความล้มเหลวแล้วนำมาปรับใช้กับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงเป็นประโยชน์ของการศึกษาต่อถึงความเป็นไปได้ ทำให้รู้ว่ามิอุปสรรคและความยุ่งยากอย่างไรที่จะทำให้เป็นระบบเดียว แล้วจึงนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของอาเซียน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ทางด้านการค้าของระบบเครื่องหมายการค้าที่เป็นหนึ่งเดียว เพื่อสร้างระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เป็นระบบเดียว แต่ต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและตระหนักถึงความแตกต่างที่มีอยู่ด้วย เพราะอาเซียนมีความเป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะหากเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น โดยใน Asean Model Law อาจมีการกำหนดในเรื่องดังต่อไปนี้

1) กำหนดประเภทของเครื่องหมายการค้าประชาคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยใช้คำว่า “หมายความรวมถึง” เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทำให้แข่งขันทางการค้ากับประเทศอื่นได้และรองรับเครื่องหมายการค้ารูปแบบใหม่ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอีกด้วย

2) มีการกำหนดคำจำกัดความเดียวกันเป็นมาตรฐาน เพื่อให้ศาลของแต่ละประเทศสมาชิกตีความ และพิจารณาไปในทิศทางเดียวกัน

3) การกำหนดให้มีสำนักงานกลางในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไว้ที่ศูนย์กลางเพียงจุดเดียวนั้น จะเป็นการช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ระบบจดก่อนมีสิทธิก่อนได้ เพราะมีการรวบรวมข้อมูลไว้ที่ศูนย์กลางเพียงจุดเดียว รวมถึงช่วยให้การบริหารงาน การดำเนินการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ซึ่งนอกจากจะเป็นการดึงอำนาจอธิปไตยไปจากรัฐสมาชิกแล้ว ยังส่งผลให้การตรวจสอบเครื่องหมายการค้าอยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน เช่น กรณีที่ความหมายของคำในแต่ละประเทศแตกต่างกัน ในประเทศหนึ่งอาจเป็นคำที่สามัญทั่วไป หรือกรณีที่ต้องไปหากมีเครื่องหมายการค้ารูปแบบใหม่ แต่มีการใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกันจะก่อให้เกิดปัญหาการตรวจสอบและการให้ความคุ้มครองที่ไม่เท่าเทียมกัน หากกลืนได้รับความคุ้มครอง ซึ่งจะยากต่อการเปรียบเทียบเพราะการใช้ประสาทรู้ทางกลิ่นจะแม่นยำน้อยกว่าประสาทรู้ทางหูและสายตา จึงก่อให้เกิดความสับสนในการแบ่งแยกความแตกต่างได้มากกว่า อีกทั้ง การรับรู้ทางกลิ่นของแต่ละบุคคลยังแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับอายุ เพศ และความทรงจำของแต่ละบุคคล เป็นต้น จึงยากต่อการที่จะเปรียบเทียบกลิ่นในการพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ากลิ่นและยากต่อการพิสูจน์ลักษณะ บ่งเฉพาะด้วย แต่หากมีเพียงหน่วยงานกลางหน่วยงานเดียวในการดูแลและการพิจารณาการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณารับจดทะเบียนช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างกันของกฎหมายเครื่องหมายการค้าและการพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในแต่ละประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ รวมถึงเป็นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของเจ้าหน้าที่ที่เป็นนายทะเบียน และความแตกต่างในการใช้ดุลพินิจเพื่อพิจารณารับจดทะเบียน เพราะอยู่ภายใต้ข้อบังคับและมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งจำเป็นต้องมีการอบรมเจ้าหน้าที่ให้ความรู้เท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็ความรู้ในเรื่องเทคนิค หรือในเรื่องภาษา เป็นต้น

4) มีการกำหนดเรื่องภาระการพิสูจน์ในกรณีการเพิกถอนเครื่องหมายการค้าด้วยเหตุแห่งการไม่ใช้ หากระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีข้อบังคับเดียวกันในเรื่องดังกล่าวก็จะช่วยแก้ความแตกต่างกันของกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ เพราะประเทศสิงคโปร์นั้น ภาระการพิสูจน์จะตกอยู่แก่เจ้าของทะเบียนเครื่องหมายการค้า ในขณะที่ประเทศมาเลเซีย กำหนดให้ภาระการพิสูจน์ในเบื้องต้นเป็นผู้ร้องขอ

เพิกถอน โดยนำสืบเบื้องต้นว่าไม่ได้มีการใช้และผลกระทบการพิสูจน์ไปยังผู้ที่ได้รับการจดทะเบียนที่จะต้องโต้แย้งและพิสูจน์ว่าตนได้มีการใช้เครื่องหมายการค้ากับสินค้าที่ตนได้ขอจดทะเบียนไว้จริง

5) กำหนดให้คำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าหนึ่งฉบับสามารถจะขอจดทะเบียนสำหรับสินค้าต่างจำพวกกันได้ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วยการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพียงครั้งเดียวแต่ได้รับความคุ้มครองหลายประเภทสินค้า

6) มีการกำหนดให้เครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สามารถได้มาซึ่งลักษณะบ่งเฉพาะโดยการใช้ จำหน่าย เผยแพร่ หรือโฆษณาสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้นจนแพร่หลายซึ่งมีผลต่อทำให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปด้วยในตัว

7) กำหนดให้ชัดเจนว่าเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต้องมีลักษณะอย่างไรจึงจะถือว่ามีลักษณะบ่งเฉพาะ เพื่อให้เกณฑ์การพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

8) การกำหนดหลักในการปฏิเสธการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้อยู่ในข้อบังคับเดียวกัน เพื่อความเป็นธรรมในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

9) มีการกำหนดเรื่องค่าธรรมเนียม และระยะเวลาในการชำระค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ระยะเวลาในการดำเนินการคัดค้านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ระยะเวลาในการยื่นคำโต้แย้งการคัดค้านการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ระยะเวลาในการปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียน ระยะเวลาการอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนให้เท่าเทียมกัน โดยกำหนดระยะเวลาพอสมควรและที่สำคัญระยะเวลาในการพิจารณาการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าควรดำเนินการอย่างรวดเร็วภายในเวลาไม่เกิน 6 เดือน เพื่อที่จะเป็นการดึงดูดให้มีการจดทะเบียนระบบนี้มากยิ่งขึ้นทันต่อยุคการสื่อสารไร้พรมแดนที่ต้องทำงานแข่งกับเวลา

10) การกำหนดในเรื่องอายุการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การต่ออายุการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้เท่าเทียมกัน

11) กำหนดในข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้มีในส่วนที่เชื่อมโยงเกี่ยวกับการจดทะเบียนระหว่างประเทศด้วย

12) กำหนดให้มีศาลเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้ง และเป็นการระงับข้อพิพาทของเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยเฉพาะ อันเป็นการตัดปัญหาว่ารัฐจะยอมรับอำนาจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือไม่

13) กำหนดให้มีการจดทะเบียนและการตรวจสอบเครื่องหมายการค้าออนไลน์อันเป็นการอำนวยความสะดวก และทันต่อยุคการสื่อสารไร้พรมแดน

14) การกำหนดเรื่องการปฏิเสธการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ให้ประเทศสมาชิกมีทางเลือกที่จะปฏิเสธการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า โดย (1) ระบุห้ามมิให้รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าที่ละเมิดกฎหมายของประเทศอื่นหรือชุมชนอื่น เช่น ขัดต่อพระราชบัญญัติอาหารและยา (2) เครื่องหมายการค้าไปตรงกับเครื่องหมายอันมีคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายที่เป็นสัญลักษณ์ทางศาสนา และ (3) การขอจดทะเบียนเครื่องหมายที่เกิดจากความไม่สุจริต

ดังนั้น การที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมี Asean Model Law นั้น โดยศึกษาแม่แบบจากสหภาพยุโรปว่ามีข้อดี ข้อเสีย อย่างไร แล้วนำมาปรับให้เข้ากับบริบทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงถือเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นไปในทิศทางเดียวกันอันเป็นการแก้ปัญหาความแตกต่างทางกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกได้เป็นอย่างดี ตลอดจนเป็นส่งเสริมการค้าการลงทุน นำรายได้มาสู่เจ้าของเครื่องหมายการค้าและภูมิภาคอาเซียนได้ ทั้งนี้ การจะดำเนินการให้ Asean Model Law ประสบความสำเร็จได้ จำเป็นจะต้องมีการจัดตั้งกลุ่มวิจัยที่มีคุณภาพเพื่อทำให้ข้อบังคับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสามารถใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างราบรื่น จนก่อให้เกิดระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

6.2.2 การเลือกจดทะเบียนเพื่อขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าให้เหมาะสม

ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีหลายระบบ เช่น ระบบการจดทะเบียนตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรป เป็นต้น ระบบต่างๆ นั้นล้วนกำหนดมาเพื่อให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ เป็นผู้สร้างสรรค์ผลงาน อย่างไรก็ตาม แต่ละระบบมีความแตกต่างกันและมีข้อดี ข้อเสียต่างๆ กันไป ไม่มีระบบใดสมบูรณ์แบบในตัวเองเพียงระบบเดียว ทั้งนี้ เจ้าของเครื่องหมายการค้าพึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงความต้องการว่ารูปแบบทางธุรกิจของตนควรได้รับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าแบบใด โดยพิจารณาประเทศที่ตนต้องการประกอบธุรกิจหรือขยายธุรกิจเป็นหลัก และเพื่อให้เครื่องหมายการค้าของตนได้รับความคุ้มครองครอบคลุมมากยิ่งขึ้น อาจเลือกจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามากกว่าหนึ่งรูปแบบ กล่าวคือ อาจเลือกขอจดทะเบียนแบบกลุ่มประเทศตามระบบพิธีสารมาดริดเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองหลายประเทศสมาชิกในคราวเดียวกัน ซึ่งวิธีการนี้เหมาะสำหรับความประสงค์ที่ต้องการขอรับความคุ้มครองหลายประเทศแบบต่างภูมิภาคกัน อันจำเป็นต้องใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายภายในของประเทศนั้นๆ โดยวิธีนี้เป็นเพียงตัวกลางในการดำเนินการให้เท่านั้น หรือจะเลือกขอจดทะเบียนตามระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม ซึ่งวิธีการนี้

เหมาะสำหรับความประสงค์ที่ต้องการขอรับความคุ้มครองทุกประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน อันจำเป็นต้องใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาจับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกัน เนื่องจากในปัจจุบันการละเมิดเครื่องหมายการค้าเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายและรวดเร็ว เจ้าของเครื่องหมายการค้าไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าเครื่องหมายการค้าชิ้นนั้นๆ จะถูกละเมิดที่ประเทศใด เมื่อใด ดังนั้น การเลือกจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าให้เหมาะสมตามรูปแบบต่างๆ จะเป็นการช่วยป้องกันไม่ให้เครื่องหมายการค้าถูกละเมิด อย่างไรก็ตาม ทุกระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าล้วนเปิดกว้าง ไม่ได้ปิดกั้นบังคับให้ขอรับความคุ้มครองได้เพียงระบบใดระบบหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น การขอรับความคุ้มครองหลายๆ ระบบควบคู่กันน่าจะเป็นวิธีการที่ช่วยป้องกันการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้ดีที่สุด

6.2.3 การสนับสนุนให้มีการสร้างระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

จากที่ได้ศึกษามา ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมไม่ซ้ำซ้อนกับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด เพียงแต่มีลักษณะเป็นระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ยื่นเพียงครั้งเดียวแต่ได้รับความคุ้มครองหลายประเทศในคราวเดียวกัน แต่ในส่วนหลักเกณฑ์และกระบวนการในการดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีความแตกต่างกัน ซึ่งหากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีทั้งระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดและระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนควบคู่กัน ยิ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นอันก่อให้เกิดการค้าการลงทุนในภูมิภาคต่อไป เนื่องจากทั้งสองระบบเป็นระบบการจดทะเบียนที่ช่วยเสริมให้มีความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าครอบคลุมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ดังนั้น การทำให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เริ่มแรกประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็ควรเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดก่อนเพื่อปรับกฎหมายเครื่องหมายการค้าให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากการทำให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในปัจจุบัน เพราะจำเป็นต้องมีการกำหนดข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมขึ้นมาเพื่อใช้บังคับในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยเฉพาะ ซึ่งนอกจากจะต้องปรับกฎหมายเครื่องหมายการค้าภายในประเทศสมาชิกให้สอดคล้องกันด้วยแล้ว ยังจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาข้อดี ข้อเสียจากระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรปกับข้อดี ข้อเสียของพิธีสารมาดริด เพื่อนำข้อดีของแต่ละระบบมาปรับให้เหมาะสมกับบริบทประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงจำเป็นต้องใช้เวลาเพื่อหาจุดรวมที่จะทำให้เกิดระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าสหภาพยุโรปให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าทั้งระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริดและระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม อีกทั้งการสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายเครื่องหมายการค้า

การค้าล้วนมีความคิดเห็นตรงกันว่าทั้งสองระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไม่เข้าซ้อนกัน ดังนั้น หากจะทำให้เครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้รับความคุ้มครองที่ครอบคลุม และสมบูรณ์ จึงควรที่จะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าทั้งสองระบบควบคู่กัน

การจะรวมตัวกันเพื่อสร้างให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นระบบเดียวกันได้นั้น นอกจากจะต้องออกกฎหมาย การบริหาร เขตอำนาจของศาล ที่ต้องปรับให้เป็นระบบเดียวกันแล้วนั้น ยังมีแนวทางในการก่อให้เกิดการมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนี้

1) ควรมีการพัฒนาหลักกฎหมายอาเซียนพื้นฐานร่วมกันเพื่อใช้บังคับในทุกๆ รัฐสมาชิก ซึ่งหลักการนี้คือส่วนสำคัญที่ทำให้ระบบกฎหมายของสหภาพยุโรปเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยในสหภาพยุโรปหลักการเบื้องต้นถูกกำหนดในสนธิสัญญาจัดตั้งสหภาพ และผ่านกระบวนการตีความ และบังคับใช้โดยศาลของสหภาพยุโรปและศาลภายในประเทศสมาชิกต่างๆ อย่างสอดคล้องประสานกัน ซึ่งเมื่อมีหลักกฎหมายอาเซียนพื้นฐานร่วมกันได้แล้วก็จะเป็แนวทางนำไปสู่การมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนร่วมกันได้

2) ปรับปรุงกระบวนการบริหารขององค์กรและสถาบันต่างๆ ภายในอาเซียนให้มีบทบาทเชิงรุกมากขึ้น รวมทั้งการเพิ่มอำนาจให้กับองค์กรของอาเซียนในการกำกับดูแล การไต่สวน การให้ข้อเสนอแนะ การเริ่มกระบวนการต่างๆ และการกำหนดมาตรการแทรกแซงเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามข้อตกลงต่างๆ⁴

3) กำหนดลำดับศักดิ์ของข้อตกลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในอาเซียน (ASEAN Legal Order) เพื่อให้ทราบว่ากฎหมายใดมีสถานะสูงกว่าหรือต่ำกว่าอย่างไร จะขัดหรือแย้งกับลำดับสูงกว่าไม่ได้ ซึ่งลำดับศักดิ์ของกฎหมายดังกล่าวทำให้ทราบผลในทางกฎหมายและการตีความ เพื่อป้องกันข้อขัดแย้งได้เป็นอย่างดี

4) พัฒนาการกระบวนการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐสมาชิก โดยต้องสร้างความเชื่อถือและการยอมรับในระหว่างรัฐสมาชิกให้ได้ และที่สำคัญต้องมีกระบวนการบังคับอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การมีหลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเดียวกัน โดยกำหนดในส่วนของกรณีที่มีข้อพิพาท หรือมีการทำละเมิดเกิดขึ้นกับเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะใช้หลักเกณฑ์ในการระงับข้อพิพาทอย่างไรภายใต้หลักเกณฑ์ที่อยู่บนบรรทัดฐานเดียวกัน เพื่อสร้างความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกัน ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือและการยอมรับในระหว่างรัฐสมาชิกได้

⁴ กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, ก้าวต่อไปของอาเซียน, ค้นวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/mobile/view/blog/575640>

5) ให้สิทธิแก่เอกชนในการเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเสนอความคิดเห็น ก่อให้เกิดการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทั้งในด้านเข้าร่วมการปรึกษาหารือ และรับฟังความคิดเห็นต่างๆ

6) เพิ่มความสนับสนุนทางการเงินให้กับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะเพิ่มอย่างไรนั้นจำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เช่น การเพิ่มงบประมาณในการโปรโมทให้นักลงทุนต่างประเทศสนใจที่จะเข้าจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

7) การสร้างองค์กรใหม่ๆ ภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เช่น ผู้ตรวจการอาเซียน ศาลเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นต้น โดยเฉพาะองค์กรศาล ซึ่งหากเราดูจากสหภาพยุโรปจะพบว่าองค์กรศาลมีบทบาทสำคัญมากในการสร้างและปรับตัวเข้าหากันของระบบกฎหมายในสหภาพยุโรป

8) เลือกวิธีการใช้การกดดันโดยอาจมีการกำหนดนโยบายทางการค้า และหากไม่มีการปฏิบัติตามอาจถูกคว่ำบาตรทางการค้าจากประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อกดดันให้มีการเคลื่อนไหวในการปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันของอาเซียน เช่น กรณีที่อเมริกาเคยข่มขู่ไทยในการตัดการนำเข้าสินค้าของไทย เหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าประเทศส่วนใหญ่ไม่ได้คิดที่จะเปลี่ยนแปลงกฎหมาย หากไม่ได้รับการกดดันจากอเมริกา

9) ปรับกฎหมายเครื่องหมายการค้าภายในประเทศสมาชิกให้เป็นหนึ่งเดียว ภายใต้มาตรฐานเดียวกันของข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะส่งผลเอื้อต่อการค้า การลงทุนทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เนื่องจากหากกฎหมายเครื่องหมายการค้าไม่มีประสิทธิภาพอยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน มีการทำละเมิดเป็นจำนวนมากภายในภูมิภาค ก็ย่อมส่งผลให้นักลงทุนมีกล้าที่จะเผชิญกับความเสี่ยงว่าเครื่องหมายการค้าของตนจะถูกลอกเลียนหรือไม่ จึงไม่กล้าลงทุนในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

10) สร้างความตระหนักรู้ และความรู้สึกให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เนื่องจากจะเป็นแรงกระตุ้นในการฝึกพลังและรวมอำนาจในการแข่งขันทางการค้ากับภูมิภาคและมหาอำนาจอื่น เช่น พม่าไม่มองว่าตนเป็นชาวพม่าเท่านั้น แต่ควรมองว่าตนเป็นชาวอาเซียน ทั้งนี้ ต้องทำอย่างโปร่งใส ก่อให้เกิดความเท่าเทียม โดยต้องไม่ทำให้ประเทศที่ด้อยพัฒนาถูกรู้สึกถูกบังคับ หรือกดดันให้ปฏิบัติตาม นอกจากนี้ในส่วนของนโยบายทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาและความสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ละประเทศสมาชิกจำเป็นต้องศึกษาและทบทวนนโยบายทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลอดจนต้องกระตุ้นให้มีการตระหนักถึงการแข่งขันทางธุรกิจโดยใช้ทรัพย์สินทางปัญญา และจำเป็นต้องทำให้ความสำคัญต่อการศึกษา เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องความสำคัญ ofทรัพย์สินทางปัญญา อันนำไปสู่การเคารพซึ่งสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญานั้นๆ เช่น การจัด

ให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดให้มีการเผยแพร่ผลงานต่อสาธารณะ จัดให้มีสื่อในการสอน ที่เข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย

11) สร้างความตระหนักรู้ และการให้ความสำคัญต่อการให้ความสำคัญคุ้มครองเครื่องหมายการค้า โดยมีการประชาสัมพันธ์ จัดสัมมนาให้ความรู้อย่างทั่วถึง ส่งเสริมการพัฒนาแผน กลยุทธ์ นโยบายต่างๆ ของธุรกิจขนาดเล็ก-กลาง ให้คำนึงถึงเรื่องเครื่องหมายการค้าเพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการก่อเกิดประโยชน์ทางธุรกิจ มีการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเข้าใจถึงความเสียหายที่จะได้รับหากไม่นำเครื่องหมายการค้าไปจดทะเบียน รวมถึงชี้แจงให้ทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับหากเครื่องหมายการค้าของตนได้รับการจดทะเบียนตามกฎหมาย

12) เพิ่มโทษสำหรับการละเมิดเครื่องหมายการค้าประชาคม ซึ่งนอกจากจะเป็นการแสดงถึงการให้ความสำคัญในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในภูมิภาค อันเป็นการส่งเสริมการค้าการลงทุนแล้ว ยังเป็นการทำให้ผู้ที่คิดจะกระทำละเมิดเกิดความเกรงกลัวต่อผลที่จะได้รับ จนมิกล้ากระทำความผิด ปัญหาการละเมิดก็จะหมดไป และเจ้าของเครื่องหมายการค้าก็จะเห็นถึงความสำคัญตรงจุดนี้ จึงนำเครื่องหมายการค้าของตนมาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคม

13) ก่อตั้งให้มี The Presidential Commission on Community Trade Mark Rights โดยมีการผลัดวาระการดำรงตำแหน่งประธานจากแต่ละประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบว่าการบังคับใช้นั้นมีประสิทธิภาพ

14) ปรับให้มีการแก้กฎหมายเรื่องศุลกากร โดยอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรควบคุมการนำเข้าและส่งออกสินค้า เพื่อตรวจสอบสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า หากต้องสงสัยก็สามารถกักสินค้านั้นไว้ได้

15) การจัดการที่มีประสิทธิภาพ สนับสนุนการบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของภูมิภาคในบริบทของการพัฒนาทางเศรษฐกิจซึ่งควรจะเป็นเป้าหมายหลัก

16) มีการหาข้อมูลเพื่อหาลักษณะเฉพาะของกรมทรัพย์สินทางปัญญาของแต่ละประเทศสมาชิก ในการที่จะสร้างแนวทางร่วมกันกับภาคเอกชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายว่ามีสิ่งที่ยังต้องปรับปรุงและพัฒนาพร้อมกันต่อไปอย่างไร โดยอาจให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้เข้าถึงปัญหาที่แท้จริง อันนำไปสู่การแก้ไขที่ตรงประเด็นซึ่งหากประเทศใดมีวิธีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพก็จำเป็นต้องนำมาใช้ปฏิบัติในแนวทางเดียวกันต่อไป⁵

⁵ Asean Intellectual Property Portal, **ASEAN Intellectual Property Rights Action Plan 2004-2010**, Retrieved November 10, 2015 from <http://www.asean.org/news/item/asean-intellectual-property-right-action-plan-2004-2010>

17) กำหนดภาษาทางการของสำนักงานเป็นภาษาอังกฤษภาษาเดียว ไม่จำเป็นต้องมีภาษาที่สองเพราะเป็นการป้องกันข้อถกเถียงกันว่าควรใช้ภาษาประจำชาติใดเป็นภาษาทางการ เนื่องจากแต่ละประเทศสมาชิกมีภาษาประจำชาติและภาษาถิ่นที่แตกต่างกันจำนวนมาก รวมถึงยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายอันเกิดการการแปลภาษา ทั้งนี้ ภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาที่ใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก และหลายๆ ประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ ดังนั้น จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นภาษาทางการในการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

18) การตีความที่แตกต่างกันของศาล นายทะเบียน ในเรื่องความเหมือนคล้ายกันของเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อน กับเครื่องหมายการค้าที่ทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดนั้น จำเป็นต้องกำหนดคุณสมบัติของผู้ทำหน้าที่ให้มีความรู้ ความสามารถอยู่บนมาตรฐานเดียวกัน โดยกำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐาน รวมถึงกรณีที่มีประเด็นว่ารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้หรือไม่ได้นั้น หากให้ขึ้นศาลกลางอย่าง ECJ ก็น่าจะช่วยแก้ปัญหาได้⁶

19) มีการกำหนดประเทศที่เป็นสำนักงานกลาง โดยพิจารณาจากประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ประเทศที่มีกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่มีประสิทธิภาพ ประเทศที่เอื้อต่อการค้าการลงทุน กำหนดขึ้นมา 3 ประเทศ แล้วทำการเลือกตั้งเพื่อหาประเทศที่เหมาะสมที่สุด ทั้งนี้ ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งนั้น มาจากอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา ตัวแทนที่เป็นนักวิชาการทางด้านเครื่องหมายการค้า และตัวแทนภาคเอกชนของแต่ละประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เนื่องด้วยบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้มีหน้าที่และส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงจากการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงเหมาะสมที่จะเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเพื่อกำหนดประเทศที่เหมาะสมจะเป็นสำนักงานกลางในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรืออาจใช้วิธีเช่นเดียวกับสหภาพยุโรป โดยการพิจารณาว่าประเทศสมาชิกมีอะไรอยู่ที่ไหนบ้าง ให้กระจายบทบาทความสำคัญแก่แต่ละประเทศสมาชิก มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันอย่างเสมอภาค เช่น การที่สเปนได้เป็นที่ตั้งของ OHIM เนื่องจากสเปนแจ้งว่าศาลโลกก็มีได้อยู่ที่สเปน ในขณะที่สเปนก็มีส่วนสำคัญในตลาด ท้ายที่สุดจึงได้เป็นที่ตั้งของ OHIM เพราะการที่มีสำนักงานกลางตั้งอยู่ที่ประเทศใดนอกจากจะเป็นในเรื่องของเงินที่จะเข้าสู่ประเทศแล้ว ยังก่อให้เกิดการสร้างงานได้ส่วนหนึ่ง⁷

20) กำหนดให้มีสำนักงานกลางขึ้นมาโดยจำเป็นต้องมีการศึกษาจาก OHIM โดยมีตัวแทนจากแต่ละประเทศสมาชิกเข้าเป็นพนักงานประจำอยู่ในสำนักงานกลาง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิก ก่อให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารงาน เพราะมีการคานอำนาจระหว่างประเทศสมาชิก

⁶ บุญมา เตชะวณิชช์, กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า, กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 28 มิถุนายน 2558, การสัมภาษณ์.

⁷ *เรื่องเดียวกัน.*

และยังเป็นการเพิ่มสัมพันธภาพในการติดต่อระหว่างประเทศสมาชิกให้เป็นไปได้ด้วยความสะดวก และควรมีคณะกรรมการกลางในการตรวจสอบการดำเนินการต่างๆ ว่ามีการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

21) การมี Asean TMview จะถือเป็นข้อมูลส่วนกลางอันเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนกลางของระบบทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสมาชิกและสามารถรับรู้ถึงความเคลื่อนไหวได้อย่างทั่วถึง อันจะทำให้สามารถปรับระบบการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้เชื่อมต่อถึงกันเป็นระบบเดียวกันได้ง่ายยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการลดความแตกต่างทางด้านกฎหมายหรือระบบการให้ความคุ้มครองของแต่ละประเทศสมาชิก ดังนั้น จึงควรมีการทดสอบระบบทางคอมพิวเตอร์ในการค้นหาเครื่องหมายการค้าอย่างสม่ำเสมอ ปรับปรุงข้อมูลต่างๆ ให้ทันสมัย ตลอดจนมีหน่วยงานในการให้คำแนะนำ เพื่อให้มีการนำเครื่องหมายการค้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางธุรกิจให้เกิดประโยชน์สูงสุด

22) การคัดเลือกผู้พิพากษานั้น คัดเลือกจากแต่ละประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยจำเป็นต้องเลือกจากบุคคลที่เป็นกลาง ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียทางการเมืองของประเทศสมาชิก ผู้พิพากษาต้องมีความสามารถและพิจารณาโดยความเป็นกลางตามภาพรวมของ 10 ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีความหลากหลาย มิใช่พิจารณาเพื่อประโยชน์ของประเทศใดประเทศหนึ่ง⁸

23) มีศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา มีเพียงศาลที่เป็นศาลกลางเพียงศาลเดียว โดยตีความตามข้อบังคับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพียงข้อบังคับเดียว เพื่อลดความขัดแย้ง ความไม่เท่าเทียม และอยู่ภายใต้บรรทัดฐานเดียวกัน

24) จัดอบรมเจ้าหน้าที่ให้ความรู้ความสามารถเท่าเทียมกัน และเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอกับจำนวนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เพิ่มขึ้น

25) กำหนดบทลงโทษกรณีที่ประเทศสมาชิกละเลย หรือไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในการก่อให้เกิดระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องกำหนดบทลงโทษให้รุนแรงเพื่อป้องกันการละเมิด และยังเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือว่าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้ความสำคัญกับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าอย่างจริงจัง

26) โลกยุคโลกาภิวัตน์เป็นสังคมที่ไร้พรมแดน การติดต่อสื่อสารข้ามพรมแดนสามารถกระทำได้โดยสะดวกและกลายเป็นเรื่องปกติ ผู้คนมีการติดต่อค้าขายข้ามพรมแดนกันมากขึ้น เป็นเหตุให้มีข้อพิพาทข้ามแดนมากขึ้นและต้นทุนในการทำการค้าระหว่างประเทศจึงสูงขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศได้รับอิทธิพลจากกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกลุ่มประเทศคอมมอนลอร์และบางประเทศได้รับอิทธิพลจากกลุ่มประเทศซีวิลลอร์

⁸ เรื่องเดียวกัน.

หรือได้รับอิทธิพลจากทั้งสองกลุ่มประเทศ ดังเช่นประเทศไทย ดังนั้น หลักเกณฑ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายสารบัญญัติของประเทศสมาชิกย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกันและก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีในกรณีที่คู่ความมาจากคนละประเทศสมาชิก ด้วยเหตุนี้ จึงมีความพยายามที่จะลดความแตกต่างระหว่างกฎหมายของประเทศต่างๆ เพื่อให้ทุกคนอยู่ภายใต้ “กติกากฎ” เดียวกัน ไม่ว่าจะอยู่ประเทศไหน เพื่อลดค่าใช้จ่ายและความยุ่งยากในการทำการค้าระหว่างประเทศ การสร้างความสอดคล้องโดยการลดความแตกต่างระหว่างกฎหมายของประเทศต่างๆ ทั่วโลก (Harmonization of Law) ดังนั้น ปัจจัยหนึ่งในการที่จะทำให้การร่วมมือกันดังกล่าวเกิดประสิทธิผลได้ ก็คือมีความจำเป็นที่สมาชิกแต่ละประเทศต้องแก้ไขระบบกฎหมายภายใน รวมทั้งกฎหมายวิธีพิจารณาความในศาลของตนให้ใกล้เคียงกัน⁹ ซึ่งการมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการช่วยลดปัญหาดังกล่าวได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ต้องมีระบบศาลที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการและตีความ การรวมตัวกันทางข้อบัญญัติทางกฎหมาย ระบบศาลจะต้องรักษาอำนาจและประกันถึงความเป็นหนึ่งเดียวกันได้ ผู้พิพากษาที่ถูกเลือกมานั้นต้องมาจากประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และต้องทำให้มั่นใจว่าปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการรวมตัวในทางกฎหมายได้แล้ว ก็ยังต้องคำนึงว่าศาลแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ทำให้มีการตีความแตกต่างกันตามบริบทของเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละประเทศ ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งนี้ ในกระบวนการอุทธรณ์ ศาลฎีกาของเครื่องหมายการค้าจะต้องมีอำนาจในการตัดสินสูงสุด โดยตีความตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผู้เขียนยังคงเชื่อว่าการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจในภูมิภาค และทุกๆ คนจะได้รับประโยชน์จากการค้าและการลงทุนที่เพิ่มขึ้นไม่มากก็น้อย (Pareto Optimality) แต่ถ้าอาเซียนจะก้าวต่อไปข้างหน้า คงปฏิเสธไม่ได้ว่าจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ ที่แน่ชัดภายใต้มาตรฐานเดียวกันและความมั่นใจหลายๆ อย่างมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันจะช่วยแก้ปัญหาความไม่ไว้วางใจระหว่างกัน ว่าเครื่องหมายการค้าของตนจะได้รับความคุ้มครองเพียงประเทศหนึ่งประเทศใดหรือไม่ เครื่องหมายการค้าของตนจะโดนละเมิดหรือไม่ การมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะก่อให้เกิดความมั่นใจที่จะลงทุนทางการค้าในภูมิภาคจากการเปิดเสรีทางการค้า นอกจากนั้นยังเป็นเครื่องมือที่จะถ่วงดุลอำนาจระหว่างรัฐสมาชิก ที่มี

⁹ วรรณชัย บุญบำรุง, **ศูนย์ศึกษากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเปรียบเทียบกับการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (3 เส้า)**, คำนวณวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://connexion.mfu.ac.th/2015/ejournal/Vol.1%20No.2%202012/43-56%20ศูนย์ศึกษากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.pdf>

ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจแตกต่างกันด้วย จึงเห็นแล้วว่า กฎหมายและสถาบันทางกฎหมายมีผลต่อชีวิตประจำวัน ภายใต้กรอบความตกลงอาเซียนหากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็น “เครื่องมือ” ที่จะทำให้เชื่อมั่นได้ว่าการค้าและการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน จะได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริงและเสมอภาคกัน และในทางกลับกันสำหรับผู้มาลงทุนในประเทศเศรษฐกิจอาเซียนและภายใต้กรอบนโยบายกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ ผู้เสียหายย่อมมีความมั่นใจที่จะลงทุนและสามารถเข้าถึงกระบวนการเยียวยาได้ด้วยต้นทุนที่สมเหตุสมผลภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ดังนั้น ข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต้องชัดเจนและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะจูงใจให้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในประเทศเศรษฐกิจอาเซียนมากขึ้น

อย่างไรก็ดี การที่มีการกำหนดเป้าหมายให้สมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเข้าเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารกรุงมาดริด (Madrid Protocol) ในปี พ.ศ. 2558 นั้น เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่จะทำให้ระบบการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน พบว่าขณะนี้ (เมษายน พ.ศ. 2559) มีประเทศที่เป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เข้าเป็นสมาชิกพิธีสารมาดริดแล้วเพียง 3 ประเทศเท่านั้น ซึ่งคาดหวังว่าประเทศไทยกำลังจะเข้าเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดให้ทันกำหนดในปีนี้ แต่อย่างไรก็ดี แม้จะมีการกำหนดเป้าหมายไว้ แต่ก็คงเป็นเพียงแนวทางการขอความร่วมมือ ที่ไม่มีสภาพบังคับ หรือบทกำหนดโทษใดๆ จึงทำให้ยังมีอีกหลายประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ยังมิได้เตรียมการให้เข้าเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริดให้ทันในปีนี้ เช่น ประเทศพม่า ที่ยังไม่มีกฎหมายเครื่องหมายการค้าไว้ใช้เป็นการเฉพาะ ซึ่งด้วยสภาวะการณ์ของแต่ละประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันไป จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถกำหนดสภาพบังคับ หรือบทกำหนดโทษใดๆ ได้ คงเป็นเพียงลักษณะการพึ่งพาอาศัยให้ความช่วยเหลือกันในการพัฒนาเพื่อการเป็นหนึ่งเดียวในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป ทั้งนี้ หากพิจารณาเกี่ยวกับในด้านการปรับแก้หรือเพิ่มเติมกฎหมายให้เป็นไปตามพิธีสารมาดริดนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรมีการกำหนดปรับกฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิกปรับแก้หรือเพิ่มเติมกฎหมายให้เป็นไปอยู่บนพื้นฐานในทิศทางเดียวกันตามพิธีสารมาดริดดังนี้ (1) ในเรื่องของการกำหนดให้กฎหมายภายในครบบัญญัติ ในส่วนที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริด เช่น การกำหนดให้ต้องทำการสมัครเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศในประเทศต้นกำเนิดเสียก่อน, การตรวจสอบคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ทั้งในส่วนของเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อนด้วย, การคัดค้าน, การโฆษณา คำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า, ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน, การขยายความคุ้มครอง และกำหนดในเรื่องของอายุการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าให้เท่ากันทุกประเทศสมาชิก 10 ปี และสามารถต่ออายุได้คราวละ 10 ปี, การกำหนดจำพวกสินค้าและบริการในใบสมัคร (2) การกำหนดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการในการส่งหรือแจ้งเกี่ยวกับคำขอรับความคุ้มครองเครื่องหมาย

การค้าต่อสำนักงานระหว่างประเทศ (The International Bureau) รวมถึงการโอนเงินค่าธรรมเนียม การขอจดทะเบียนไปยังองค์การการค้าโลก (WIPO) โดยไม่ใช้เงินสด และ (3) มีแบบฟอร์มใบสมัครขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเดียวกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันและง่ายต่อการแก้ไขต่อไป

ดังนั้น หากทุกประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การเข้าเป็นภาคีสมาชิกตามพิธีสาร มาตราดครบถ้วนแล้ว ก็จะเป็นการทำให้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีบรรทัดฐานในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศเบื้องต้นเป็นแบบเดียวกัน เพราะพิธีสารมาตราดเป็นตัวกลางในการดำเนินการรับจดทะเบียนโดยการส่งคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไปยังประเทศสมาชิกพิธีสารมาตราด เพื่อที่จะทำให้การยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพียงครั้งเดียว ที่เดียว แต่ได้รับความคุ้มครองหลายๆ ประเทศสมาชิกในคราวเดียวกัน เมื่อระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีบรรทัดฐานในการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศเบื้องต้นเป็นแบบเดียวกัน ก็จะส่งผลให้เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองมากขึ้นในหลายประเทศ อันส่งผลต่อประโยชน์ของเจ้าของเครื่องหมายการค้า ที่จะไม่โดนละเมิดเครื่องหมายการค้าในหลายๆ ประเทศที่ขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าไว้ รวมถึงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะได้รับการยอมรับในสายตาของต่างชาติมากขึ้น เนื่องจากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศที่เป็นสากล และช่วยลดปัญหาความแตกต่างกันในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ในระดับหนึ่ง

นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นว่าพิธีสารมาตราดไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเครื่องหมายที่ขอจดทะเบียนระหว่างประเทศไว้ โดยหลักการแล้วเครื่องหมายใดๆ ที่อาจจดทะเบียนได้ในประเทศที่เป็นต้นกำเนิดของทะเบียนรากฐาน หรือคำขอจดทะเบียนรากฐาน ย่อมขอจดทะเบียนเครื่องหมายระหว่างประเทศได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากแต่ละประเทศต้นกำเนิดมีหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในประเด็นนี้จึงควรมีการกำหนดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยควรให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าอันเป็นสัญลักษณ์ใดๆ ที่สามารถแยกให้เห็นถึงความแตกต่างของเครื่องหมายการค้าของผู้ประกอบการแต่ละรายได้ภายใต้ข้อกำหนดในพิธีสารมาตราดเพื่อความเท่าเทียมกันระหว่างประเทศสมาชิก และยังรองรับต่อการปรับแก้ต่อไปในอนาคตภายใต้ข้อกำหนดเดียวกันของสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อย่างไรก็ตาม ยังสมควรที่จะมีการพัฒนาบุคลากรของประเทศสมาชิกให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในการจดทะเบียนระหว่างประเทศตามพิธีสารมาตราด เช่น ให้ความสำคัญด้านภาษา มีการอบรมการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานในโลกยุคปัจจุบัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพในการพัฒนาในด้านต่างๆ ได้อีกมาก เหมาะสมแก่การที่จะลงทุนประกอบกิจการใดๆ ดังนั้น หากมีระบบกฎหมายต่างๆ

โดยเฉพาะการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้ว ก็จะส่งผลต่อการค้าการลงทุนในภูมิภาคได้เป็นอย่างดี เป็นการเสริมการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนควบคู่ไปกับระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด ซึ่งระบบมาดริดเป็นระบบการยื่นคำขอจดทะเบียนไปยังต่างประเทศ ที่เป็นตัวกลางในการประสานงานการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า โดยจำเป็นต้องใช้กฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิกในพิธีสารมาดริด พิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ไม่ใช่ระบบการรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าร่วมกันในภูมิภาคดังเช่นระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรป ที่ใช้ข้อบังคับเครื่องหมายการค้าประชาคมเพียงอย่างเดียวในการพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า โดยไม่ต้องใช้กฎหมายภายในของประเทศสมาชิกในการพิจารณา ดังนั้น เพื่อให้การรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแท้จริง จึงจำเป็นที่จะต้องมีการปรับกฎหมายเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้อยู่ภายใต้ข้อบังคับเดียวกัน โดยระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เหมาะสมเพื่อให้มีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าสำหรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยเฉพาะก็คือ ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันเป็นการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าแบบเสร็จเด็ดขาดด้วยการยื่นจดทะเบียนเพียงครั้งเดียว ที่เดียว ใช้ภาษาเดียวและเสียค่าธรรมเนียมเพียงครั้งเดียวในการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า แต่ได้รับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าทุกประเทศสมาชิก ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาเปรียบเทียบกับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมของสหภาพยุโรป และนำมาปรับให้เข้ากับบริบทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป รวมถึงจำเป็นต้องปรับให้เข้ากับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารมาดริดด้วย เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าให้มีความครอบคลุม สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันเป็นการแก้ไขปัญหาความแตกต่างกันของกฎหมายเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เป็นอย่างดี เพื่อแสดงถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแท้จริง เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน และยังเป็นการแสดงถึงการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อลดช่องว่างด้านต่างๆ ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่สร้างภาพลักษณ์ที่ดีอันส่งผลต่อการค้าการลงทุนในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. ประตูละเอียดธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับต่างประเทศ. **จุดสารฉบับพิเศษ** (พฤษภาคม 2555): 1-4. ค้นวันที่ 23 เมษายน 2556 จาก http://www.dtn.go.th/filesupload/AEC_Special.pdf
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. เปิดยุทธศาสตร์ “ทรัพย์สินทางปัญญา” ปูทางไทยแกร่งในอาเซียน. **กรุงเทพธุรกิจ** (18 มีนาคม 2557): 6-7. ค้นวันที่ 12 ตุลาคม 2557 จาก http://dtn.go.th/filesupload/18_Mar_2014.pdf
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. “สุรินทร์” ชื้ออาเซียนทำหายเร่งเพิ่มการค้าในภูมิภาค. **กรุงเทพธุรกิจ** (18 มีนาคม 2557): 2-3. ค้นวันที่ 12 ตุลาคม 2557 จาก http://dtn.go.th/filesupload/18_Mar_2014.pdf
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. **กฎหมายเครื่องหมายการค้าประเทศกัมพูชา**. ค้นวันที่ 30 สิงหาคม 2558 จาก https://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=1379&Itemid=160
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. **กฎหมายเครื่องหมายการค้าประเทศพม่า**. ค้นวันที่ 10 มีนาคม 2556 จาก http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/images/law/Trademark_Burma.pdf
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. **กฎหมายเครื่องหมายการค้าประเทศพม่า**. ค้นวันที่ 30 สิงหาคม 2558 จาก https://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=1508&Itemid=160
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. **กฎหมายเครื่องหมายการค้าประเทศมาเลเซีย**. ค้นวันที่ 30 สิงหาคม 2558 จาก https://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=1454&Itemid=160
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. **กฎหมายเครื่องหมายการค้าประเทศลาว**. ค้นวันที่ 2 กันยายน 2557 จาก http://www.ipthailand.go.th/en/images/law/Trademark_lao.pdf
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. **กฎหมายเครื่องหมายการค้าประเทศเวียดนาม**. ค้นวันที่ 30 สิงหาคม 2558 จาก https://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=1490&Itemid=160
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. **กฎหมายเครื่องหมายการค้าประเทศสิงคโปร์**. ค้นวันที่ 4 ตุลาคม 2557 จาก http://www.ipthailand.go.th/en/images/law/Trademark_Singapore.pdf

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. **กฎหมายเครื่องหมายการค้าประเทศสิงคโปร์**. ค้นวันที่ 30 สิงหาคม 2558 จาก https://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=1499&Itemid=160
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. **กฎหมายแบบผังภูมิวงจรรวม: ประเทศเยอรมัน**. ค้นวันที่ 19 มิถุนายน 2557 จาก <http://onestopservice.ditp.go.th/download/file/281dip.pdf>
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. **กฎหมายแบบแผนภูมิของวงจรรวม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. ค้นวันที่ 30 สิงหาคม 2558 จาก https://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=708&Itemid=160
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. **กฎหมายลิขสิทธิ์**. ค้นวันที่ 28 เมษายน 2556 จาก http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_content&task=section&id=20&Itemid=197
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. **ขั้นตอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย**. ค้นวันที่ 21 กันยายน 2557 จาก http://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=467&Itemid=384
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. **ค่าธรรมเนียมการยื่นคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศ**. ค้นวันที่ 24 มกราคม 2557 จาก http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_content&task=view&id=613&Itemid=331
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. **คู่มือการขอรับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศ 31 ประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2554.
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. **คู่มือการขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศ 30 ประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2548.
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. **บทสรุปผู้บริหาร**. ค้นวันที่ 25 มกราคม 2556 จาก <http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/images/Research/a2.pdf>
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. **เยือนบรัสเซลส์ประชุมไทย-อียูครั้งที่ 2**. ค้นวันที่ 10 มกราคม 2556 จาก <http://www.newsplus.co.th/NewsDetail.php?id=39813>
- กรมประชาสัมพันธ์. **ทำอย่างไรที่จะให้เครื่องหมายการค้าได้รับการคุ้มครองในกลุ่มประเทศยุโรป**. ค้นวันที่ 28 มกราคม 2556 จาก http://www.prd.go.th/ewt_news.php?nid=18179&filename=index
- กรมประชาสัมพันธ์, สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์. **กฎบัตรอาเซียนจะช่วยให้อาเซียนเป็นประชาคมเพื่อประชาชนได้อย่างไร**. ค้นวันที่ 18 กรกฎาคม 2557 จาก http://hq.prd.go.th/prTechnicalDM/ewt_news.php?nid=521&filename=index

- กรมประชาสัมพันธ์, สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์. **กฎบัตรอาเซียนจะเสริมสร้างกลไกการติดตามความตกลงต่างๆ ให้มีผลเป็นรูปธรรมได้อย่างไร.** ค้นวันที่ 18 กรกฎาคม 2557 จาก http://hq.prd.go.th/prTechnicalDM/ewt_news.php?nid=519&filename=index
- กรมประชาสัมพันธ์, สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์. **ทำไมจึงจำเป็นต้องสร้างประชาคมอาเซียน.** ค้นวันที่ 18 กรกฎาคม 2557 จาก http://hq.prd.go.th/prTechnicalDM/ewt_news.php?nid=541&filename=index
- กรมประชาสัมพันธ์, สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์. **อาเซียนส่งเสริมเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในภูมิภาคได้อย่างไร.** ค้นวันที่ 18 กรกฎาคม 2557 จาก http://hq.prd.go.th/prTechnicalDM/ewt_news.php?nid=935&filename=index
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. **กฎหมายเครื่องหมายการค้า - สาธารณรัฐสิงคโปร์.** ค้นวันที่ 4 ตุลาคม 2557 จาก <http://onestopservice.ditp.go.th/download/file/75dip.pdf>
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. **กฎหมายเครื่องหมายการค้าสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.** ค้นวันที่ 1 ตุลาคม 2557 จาก <http://onestopservice.ditp.go.th/download/file/86dip.pdf>
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. **องค์ประกอบของ AEC Blueprint.** ค้นวันที่ 18 กรกฎาคม 2557 จาก http://www.dip.go.th/Portals/0/AEC/องค์ประกอบของAEC_Blueprint.pdf
- กรมอาเซียน. **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.** ค้นวันที่ 28 กรกฎาคม 2557 จาก <http://www.mfa.go.th/asean%20/th/customize/30641-ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.html>
- กรมอาเซียน. **แผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (3 เสา).** กรุงเทพมหานคร: คำริสมา มีเดีย, 2555.
- กระทรวงการต่างประเทศ. **กรอบความร่วมมือ: สหภาพยุโรป (European Union—EU).** ค้นวันที่ 25 มกราคม 2556 จาก <http://www.mfa.go.th/main/th/world/7/19896-สหภาพยุโรป-%28European-Union---EU%29.html>
- กระทรวงการต่างประเทศ. **ความสัมพันธ์กับประเทศและภูมิภาคต่าง ๆ.** ค้นวันที่ 21 มิถุนายน 2557 จาก <http://www.mfa.go.th/main/th/world/74/10412-สาธารณรัฐฝรั่งเศส.html>
- กระทรวงพาณิชย์. **ประกาศเรื่อง การกำหนดชื่อทางภูมิศาสตร์.** (20 กันยายน 2547). ค้นวันที่ 4 ตุลาคม 2557 จาก <http://onestopservice.ditp.go.th/download/file/33dip.pdf>
- กระทรวงพาณิชย์, ศูนย์ส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-สปป. ลาว จังหวัดมุกดาหาร. **คว้าโอกาสเศรษฐกิจลาว 2557: ม้ามีดปีมะเมีย.** ค้นวันที่ 7 กรกฎาคม 2557 จาก <http://www.moc.go.th/opscenter/md/?p=434>

- กระทรวงพาณิชย์, สำนักบริหารกิจการในต่างประเทศ, สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ กรุงบรัสเซลส์, ผู้รวบรวม. **หน่วยงานด้านปราบปรามการละเมิดและการพัฒนานวัตกรรมของ EU.** ค้นวันที่ 26 มกราคม 2556 จาก http://www2.moc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6116
- กระทรวงแรงงาน. **โครงการเตรียมการรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานสู่การเป็นประชาคมอาเซียน.** ค้นวันที่ 11 ตุลาคม 2557 จาก http://www.mol.go.th/sites/default/files/downloads/pdf/8_btththii_4_wiekhraahechingepriiybethiib_AC_kab_EU.pdf
- กรุงเทพธุรกิจออนไลน์.** ก้าวต่อไปของอาเซียน. ค้นวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/mobile/view/blog/575640>
- กรุงเทพธุรกิจออนไลน์.** สิงคโปร์อันดับ 1 เอเชียป้องทรัพย์สินทางปัญญา. ค้นวันที่ 12 ตุลาคม 2557 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/604732>
- กษิติศ ดุลยจินดา. **TRIPS Agreement.** ค้นวันที่ 15 มีนาคม 2558 จาก <https://www.l3nr.org/posts/448479>
- ก้องภพ รัตนสุด. **มาตรการทางกฎหมายเพื่อเตรียมความพร้อมในกรณีที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริด.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- กัญจณัฐ ศิริวงศ์. **การจัดการองค์ความรู้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.** ค้นวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://www.senate.go.th/km/knowledge/mod/resource/view.php?id=81>
- กาญจนา เทียนลาย. **ประชากรในประชาคมอาเซียนปี 2555.** ค้นวันที่ 8 กรกฎาคม 2557 จาก <http://www2.ipsr.mahidol.ac.th/newsletter/index.php/2012-11-08-03-49-15/vol33-no2/82-cat-vol33-no3/95-vol33no2-12.html>
- ไกรฤทธิ มณีราชกิจ. **ปัญหาการพิจารณาลักษณะบ่งเฉพาะในเครื่องหมายการค้าของคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าและศาล: ศึกษากรณีเครื่องหมายปกตินิยม.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554.
- ขวัญเรือน เพชขุนทด. **ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.
- ข่าวเศรษฐกิจ RYT9.** ขอแสดงความยินดีกับผู้ประกอบการทุกท่าน. (31 สิงหาคม 2542). ค้นวันที่ 26 มกราคม 2556 จาก <http://www.ryt9.com/s/ryt9/226020>
- เครือข่ายกฎหมายมหาชนไทย. พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534.** ค้นวันที่ 30 สิงหาคม 2558 จาก http://www.pub-law.net/library/act_trademark.html

- จตุพร ปานจ้อย. **เครื่องหมายการค้า**. ค้นวันที่ 21 กันยายน 2557 จาก <http://www.tlo.mutt.ac.th/?p=38>
- จักรกฤษณ์ ควรพจน์. **กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยลิขสิทธิ์ ลิขสิทธิ์ และเครื่องหมายการค้า**. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2541.
- จิรโรจน์ สีสรรพ์. **เครื่องหมายเสียง (Sound Mark) และเครื่องหมายกลิ่น (Scent Mark)**. ค้นวันที่ 18 ตุลาคม 2557 จาก <http://tgcthailand.com/articles/006-2011.pdf>
- จิรโรจน์ สีสรรพ์. **ระบบเครื่องหมายการค้าภายใต้การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 00102012**. ค้นวันที่ 28 เมษายน 2556 จาก <http://tgcthailand.com/articles/016-001-2012.pdf>
- จิรวัดน์ จงสงวนดี. **การใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์เป็นเครื่องหมายการค้า**. ค้นวันที่ 20 ตุลาคม 2557 จาก http://thaiaixois.online.fr/etc/ik_nomgeo.htm
- จุฑาลักษณ์ จำปาทอง. **บทบาทของฝ่ายนิติบัญญัติในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. บทความวิชาการ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา 3. 3 (มีนาคม 2556): 6**. ค้นวันที่ 13 กันยายน 2557 จาก http://library.senate.go.th/document/Ext5360/5360224_0002.PDF
- เฉลิมชัย ก๊กเกียรติกุล. **นโยบายและมาตรการส่งเสริมระบบทรัพย์สินทางปัญญาของสิงคโปร์**. ค้นวันที่ 20 กันยายน 2557 จาก <http://chalermchai-nbtc.blogspot.com/2013/06/1990-research-institutes-ris-philips.html>
- ชลลดา คงภู. **ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการโอนสิทธิเครื่องหมายการค้า**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี, 2555.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. **ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา (พื้นฐานความรู้ทั่วไป)**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2553.
- ฐานเศรษฐกิจ**. **กฎหมายระหว่างประเทศในการดำเนินธุรกิจในประเทศ AEC**. *AEC World*. 33, 2871 (18-21 สิงหาคม 2556): 26-47. ค้นวันที่ 1 ตุลาคม 2557 จาก http://www.ditp.go.th/ditp_pdf.php?filename=contents_attach/77539/77539.pdf&title=77539
- ณัฐ สิ้น ندا. **AEC กับการจดเครื่องหมายทะเบียนการค้าระหว่างประเทศ. ข่าวภาคเหนือ ส.ปชส. เชียงใหม่**. (30 เมษายน 2557). ค้นวันที่ 15 สิงหาคม 2557 จาก <http://northernnews24thailand.blogspot.com/2014/04/aec.html>
- ณัฐวุฒิ ชินประดิษฐ์สุข. **การใช้เครื่องหมายการค้าเป็นหลักประกันทางธุรกิจ**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2552.

- เดวิท พุ่มชนะโชคชัย. **เครื่องหมายการค้าที่เล็งถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้าโดยตรง: ศึกษาปัญหาการใช้และการตีความกฎหมายของนายทะเบียนและคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.
- เต็มธรรม สิทธิเลิศ. **ประเด็นและบทเรียนที่น่าสนใจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.** ค้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2559 จาก http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=4214&filename=index
- ธัญญา ชลาชนานาวิน, กานต์สิริ พุ่มมณีกร และจุฑามาศ ศรีเมืองธน. **วิกฤตเศรษฐกิจยุโรป.** ค้นวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2559 จาก http://econ.tu.ac.th/archan/Pichitra/EC%20452%201_54%20report/กลุ่ม%2014%20วิกฤตเศรษฐกิจยุโรป.doc
- ธนพจน์ เอกโยคยะ. **นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ/หัวหน้ากลุ่มตรวจสอบ 7 (มาตรฐาน) สำนักเครื่องหมายการค้า. กรมทรัพย์สินทางปัญญา. 17 มิถุนายน 2558. การสัมภาษณ์.**
- ธนวัฒน์ เล็กเกียรติ์จักร. **ปัจจัยในความสำเร็จและพัฒนาการของสหภาพยุโรป อาเซียนต้องดูแลแล้วยั้งดูตัว.** ค้นวันที่ 5 พฤษภาคม 2558 จาก <http://thailawstudent.Bizhat.com/EU-ASEAN.doc>
- ธิดารัตน์ โชคสุชาติ. **ศักยภาพของประเทศสมาชิกอาเซียนกับการปรับตัวของผู้ประกอบการไทย.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2555. ค้นวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2559 จาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/july_sep_12/pdf/aw04.pdf
- นพพร วีรกุล. **มองอาเซียน 360 องศา: การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ตอนที่ 2.** กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการปกครอง, 2556. ค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://www.iadopa.org/index.php/component/content/article/80-2013-04-10-06-58-31/119-as0003>
- นินนาท บุญยะเดช. **การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปในประเทศไทย ตามพันธกรณีในกฎหมายระหว่างประเทศ.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.
- นิลสุวรรณ สีสาร์สมิ. **AEC กับการเปิดการค้าเสรีและบันได 6 ขั้นสู่การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Economic Integration). วารสารเภสัชกรการอุตสาหกรรม. 1, 1: 6. ค้นวันที่ 15 มกราคม 2558 จาก <http://www.tipa.or.th/wp-content/uploads/2013/03/4-7.pdf>**
- เนติมา คงแคล้ว. **อนาคตประเทศไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.** ค้นวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <https://www.l3nr.org/posts/471610>

- บริษัท เทรคอน (เว็บไซต์) จำกัด. **โครงการ ASEAN IP Portal**. ค้นวันที่ 8 มิถุนายน 2558 จาก <http://www.treconwebsite.com/2014/index.php/movement/movement/item/778-asean-ip-portal>
- บริษัท เทรดมาร์ค2ยู (ประเทศไทย) จำกัด. **ความร่วมมือ AEC กับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา**. ค้นวันที่ 13 มีนาคม 2556 จาก <http://trademark2uthailand.blogspot.com/2012/09/aec.html#!/2012/09/aec.html>
- บริษัท ฝึกรอบรมและสัมมนาวิญญูชน จำกัด. **เกี่ยวกับอาเซียน**. ค้นวันที่ 13 มีนาคม 2556 จาก <http://www.seminarwinyuchon.com/index.php?lay=show&ac=article&id=539366292>
- บุญมา เตชะวณิช. การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามข้อตกลงหรือพิธีสารมาดริด ประโยชน์และผลกระทบหากประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิก. ใน **งานวิจัยของการอบรมหลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.)” รุ่นที่ 6**. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2546.
- บุญมา เตชะวณิช. การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามข้อตกลงหรือพิธีสารมาดริด: ประโยชน์และผลกระทบหากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิก. **บทบัณฑิตย**. 59, 1 (มีนาคม 2546): 34-94.
- บุญมา เตชะวณิช. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า. กรมทรัพย์สินทางปัญญา. 28 มิถุนายน 2558. การสัมภาษณ์.
- บุญมา เตชะวณิช. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า. กรมทรัพย์สินทางปัญญา. 30 มกราคม 2559. การสัมภาษณ์.
- ปกรณ์ เทศทำนุ. **ปัญหาการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในรูปของกลิ่นและเสียง**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.
- ประชาคมอาเซียน.net. **ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของประชาคมอาเซียน**. ค้นวันที่ 30 มกราคม 2559 จาก <http://www.trang.psu.ac.th/asean/?p=78>
- ประภาพร ม่วงรอด. **ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของเจ้าของร่วมในเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี, 2552.
- ปรารธนา คงนาค. **บทบาทและหน้าที่ของสหภาพยุโรปกับประชาคมอาเซียน: ความเหมือนบนความแตกต่าง**. ค้นวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 จาก http://www.thaiworld.org/th/thailand_monitor/answer.php?question_id=1364

- ปวีณา เอี่ยมศิริกุลมิตร. ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาเรื่องลักษณะบ่ง
เฉพาะของเครื่องหมายการค้า ศึกษาเฉพาะกรณีการนำเอาคำที่เล็งถึงคุณสมบัติของ
สินค้ามาประสมคำในลักษณะที่ไม่เป็นไปตามปกติ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2549.
- ผู้จัดการ 360 องศา. สปป.ลาว นื่องใหม่ WTO ลำดับที่ 158...หนุนโอกาสไทยเชื่อม สปป.ลาว สู่สากล.
(กุมภาพันธ์ 2553). ค้นวันที่ 25 เมษายน 2556 จาก <http://info.gotomanager.com/news/details.aspx?id=85053>
- พรหมมินทร์ วงศ์รัตน์. การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของไทยในต่างประเทศ: การเข้าร่วมเป็นภาคี
ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศตามพิธีสารกรุงมาดริด.
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.
- พัฒนรัชต์ พิภจันท์. ความตกลงทริปส์. ใน กฎกติกา WTO เล่มที่ห้า: ทรัพย์สินทางปัญญา. รังสรรค์
ชนะพรพันธุ์, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร: สามลดา, 2552. หน้า 32-37.
- พินิดา อังศุสิงห์. การให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าในรูปแบบของสีเดียว. วิทยานิพนธ์นิติ
ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2550.
- ภูสิทธิ์ เหลืองเรืองทิพย์. การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน: ประเทศ
สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม และประเทศไทย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- มหานครอาเซียน. การพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน. ค้นวันที่ 30 มกราคม 2559 จาก
http://www.uasean.com/kerobow_01/1288
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, สำนักงานจัดการทรัพย์สินทางปัญญา, การสมัครเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา
กรุงปารีส และสนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT). ค้นวันที่ 2 ตุลาคม
2558 จาก [www.sp.sut.ac.th/ubi/datacenter/media/file/การสมัครเข้าเป็นภาคี
อนุสัญญากรุงปารีส.doc](http://www.sp.sut.ac.th/ubi/datacenter/media/file/การสมัครเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงปารีส.doc)
- มานะ พิทยาภรณ์. กฎหมายที่เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2508.
- เยาวลักษณ์ เคลือบมาศ. การจัดการด้านทรัพย์สินทางปัญญา. ค้นวันที่ 2 พฤษภาคม 2558 จาก
[http://www.finearts.cmu.ac.th/wp-content/uploads/2010/02/10.การจัดการ
ด้านทรัพย์สินทางปัญญา.doc](http://www.finearts.cmu.ac.th/wp-content/uploads/2010/02/10.การจัดการด้านทรัพย์สินทางปัญญา.doc)
- โรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัย. สื่อการสอนครู. ค้นวันที่ 5 มกราคม 2556 จาก http://tc.mengrai.ac.th/angkana/sara5_files/p81.html

- ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของทวีปยุโรป. ค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://61.19.32.212/teach/social/aumporn/wp-content/uploads/2014/03/b5.pdf>
- วรรณชัย บุญบำรุง. ศูนย์ศึกษากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเปรียบเทียบกับการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (3 เส้า). ค้นวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://connexion.mfu.ac.th/2015/ejournal/Vol.1%20No.2%202012/43-56%20ศูนย์ศึกษากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.pdf>
- วริยา ล้ำเลิศ. สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในมิติประชาคมอาเซียน. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. 54, 1 (2557): 10-11.
- วัลย์ลดา วิวัฒน์พนาชาติ. สถาบันการค้าระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555.
- วิชัย กลิ่นหอม. ปัญหาทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าในรูปกลุ่มของกลิ่นและเสียง. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549.
- วิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร. 3 เส้าหลักของอาเซียน. ค้นวันที่ 11 ตุลาคม 2557 จาก <http://asean.smkcc.ac.th/index.php/2013-07-03-07-38-03/3/22-aec>
- วิชญ์ กันทะเขียว. ความแตกต่างระหว่าง TRIPs กับ FTA (TRIPs Plus). ค้นวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <https://dpuprivatelaw2552.files.wordpress.com/2009/09/e0b884e0b8a7e0b8b2e0b8a1e0b981e0b895e0b881e0b895e0b988e0b8b2e0b887e0b8a3e0b8b0e0b8abe0b8a7e0b988e0b8b2e0b887-trips-e0b881e0b8b1e0b89a-fta.doc>
- วีรภัทร ทรัพย์มาตีกุล. ปัญหาการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าในรูปกลุ่มของสี. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.
- วีรวิทย์ วีรวรวิทย์. รองอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา วิทยาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านลิขสิทธิ์. กรมทรัพย์สินทางปัญญา. 13 กรกฎาคม 2558. การสัมภาษณ์.
- ศรีลา ทองกลาง. ปัญหาการพิจารณาลักษณะบ่งเฉพาะของเครื่องหมายคำผสมตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2553.
- ศักดิ์ชาย สุนทรธนาภิรมย์. ปัญหาการพิจารณาบ่งเฉพาะของเครื่องหมายการค้า: ศึกษากรณีเครื่องหมายการค้าที่เป็นตัวหนังสือและตัวเลข. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555.
- ศูนย์บริการส่งออกแบบเบ็ดเสร็จ. กฎหมายเครื่องหมายการค้า: สาธารณรัฐอินโดนีเซีย. ค้นวันที่ 30 สิงหาคม 2558 จาก <http://onestopservice.ditp.go.th/download/file/83dip.pdf>

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. **ยุทธศาสตร์: การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว.** ค้นวันที่ 12 กันยายน 2557 จาก http://www.thaifta.com/trade/aec/aec_strategy.pdf
- สถาบันระหว่างประเทศไทยเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน). **รายงานวิจัยการพัฒนากลยุทธ์การตลาดธุรกิจแฟรนไชส์สู่สากล ภายใต้โครงการพัฒนาและสร้างโอกาสทางการตลาดธุรกิจแฟรนไชส์ ปี 2556.** กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2556.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. **รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์: การศึกษาผลกระทบและแนวทางการปรับตัวของ SMEs ไทย ต่อการทำข้อตกลงการค้าเสรีไทยสหรัฐอเมริกา.** มีนาคม 2548. ค้นวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://www.thaifta.com/trade/study/fta15.pdf>
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. **AEC: ประชาคมอาเซียนกับตัวชี้วัดความสำเร็จ.** ค้นวันที่ 3 พฤษภาคม 2556 จาก http://tdri.or.th/tdri-insight/asean_measures
- สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. **ประชาคมอาเซียน: พัฒนาการที่แตกต่างจากสหภาพยุโรป. ใน บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคงของอาเซียนรายสัปดาห์.** 42 (29 กรกฎาคม-4 สิงหาคม 2556). ค้นวันที่ 28 สิงหาคม 2558 จาก http://www.sscthailand.org/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=158 &Itemid=532&lang=en
- สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. **ประชาคมอาเซียน: พัฒนาการที่แตกต่างจากสหภาพยุโรป.** ค้นวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2559 จาก http://www.sscthailand.org/uploads_ssc/SSC%20ASEAN%20weekly%20focus%2042-2013.pdf
- สถาบันศึกษาความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. **EU: สหภาพยุโรป.** ค้นวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://www.apecthai.org/index.php/คลังความรู้/องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่สำคัญ.html>
- สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. **สภาหอฯ จีรัฐเร่งเข้าพิธีสารมาดริด ล่าช้า 8 ปี เอกชนถูกกินฟรีพันล้าน.** ค้นวันที่ 11 สิงหาคม 2558 จาก <http://www.thaichamber.org/scripts/detail.asp?nNEWSID=8764>
- สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. **สรุปประเด็นเครื่องหมายการค้า.** ค้นวันที่ 28 เมษายน 2558 จาก http://ftiweb.off.fti.or.th/demo/6101/userfiles/files/2_3%20สรุปประเด็นเครื่องหมายการค้า.pdf
- สมชัย ศิริสมบัติ. **ปัญหาการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมทางการค้า: ศึกษาเฉพาะกรณีเครื่องหมายการค้าจดทะเบียน.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี, 2549.

สมศักดิ์ พณิชยกุล. ผลกระทบต่อกฎหมายเครื่องหมายการค้าของไทย ในกรณีเข้าเป็นภาคีสมาชิก
ข้อตกลงมาดริดหรือพิธีสารมาดริด. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2544.

สมาคมทรัพย์สินทางปัญญาแห่งประเทศไทย. ขั้นตอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า - ประเทศ
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. ค้นวันที่ 1 ตุลาคม 2557 จาก http://ipat.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=245:25-06-53&catid=44:trade1&Itemid=14

สมาคมทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ. IIPA 2013 Special 301 Report. ค้นวันที่ 30 สิงหาคม
2558 จาก http://www.iipa.com/2013_SPEC301_TOC.htm

สมาคมทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ. IIPA 2015 Special 301 Report. ค้นวันที่ 15 มกราคม
2559 จาก http://www.iipa.com/2015_SPEC301_TOC.htm

สมาคมผู้ประกอบการนักเรียนและครูโรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม. สหภาพยุโรป. ค้นวันที่ 5 มกราคม 2556
จาก http://www.bp-smakom.org/bp_school/social/Org-Inter/EU.htm

สหภาพยุโรป. European Union: EU. ค้นวันที่ 5 มกราคม 2556 จาก <http://graduate.kru.ac.th/eduad/dewey/300/ecc2.html>

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. การศึกษาเพื่ออาเซียน: หนึ่ง
วิสัยทัศน์ หนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งประชาคม. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับ
ลิชชิ่ง, 2554.

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง, กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. การศึกษา
เปรียบเทียบองค์กรแพร่ภาพกระจายเสียงและการวางระเบียบเนื้อหาของสื่อในภูมิภาค
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (รายงานฉบับสมบูรณ์). ค้นวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2559 จาก
<https://broadcast.nbtc.go.th/data/academic/file/570400000003.pdf>

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, สำนักนโยบายและแผน. รายงานการศึกษาโอกาสและผลกระทบของ
ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อกระทรวงมหาดไทย. ค้นวันที่ 21 กันยายน 2557 จาก
http://www.ppb.moi.go.th/midev01/upload/asean_final.pdf

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. ความร่วมมือทรัพย์สินทางปัญญาในกลุ่ม
ประเทศอาเซียน. ค้นวันที่ 15 กันยายน 2557 จาก <http://nstda.or.th/blog/?p=22960>

สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ กรุงบรัสเซลส์. หน่วยงานด้านปราบปรามการละเมิดและการ
พัฒนานวัตกรรมของ EU. รวบรวมโดย สำนักบริหารกิจการในต่างประเทศ กระทรวง
พาณิชย์. ค้นวันที่ 26 มกราคม 2558 จาก http://www2.moc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6116

- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. **การจัดการองค์ความรู้**. ค้นวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://www.senate.go.th/km/knowledge/mod/resource/view.php?id=81>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. **พิธีสารเกี่ยวกับความตกลงกรุงมาดริดเกี่ยวกับการจดทะเบียนระหว่างประเทศของเครื่องหมาย**. ค้นวันที่ 14 ตุลาคม 2557 จาก <http://dl.Parliament.go.th/handle/lirt/324692>
- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ. **สิทธิทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศฝรั่งเศส**. ค้นวันที่ 19 มิถุนายน 2557 จาก <http://112.121.130.212/DEP/DOC/55/55000849.pdf>
- สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล ศูนย์ข้อมูลอาเซียนของกรุงเทพมหานคร. **กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter)**. ค้นวันที่ 7 กรกฎาคม 2557 จาก <http://asean.bangkok.go.th/index.php/2014-02-15-14-02-16/2014-02-15-14-02-42>
- สำนักเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ. **กลุ่มพหุภาคี**. ค้นวันที่ 28 มิถุนายน 2557 จาก <http://www.kan1.go.th/asean55/page004.html>
- สิริกร จันทร์ดี. **การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมตามข้อ 10 ทวิ แห่งอนุสัญญาปารีส**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2551.
- สุชาติ จอ่งประเสริฐ. **อนุสัญญากรุงปารีส เพื่อการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม**. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2552.
- สุณี ตันตืออิมงคล. **กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ, 2551.
- สุทิน สัทปตตะวนิช. **การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา**. กรุงเทพมหานคร: ดวงกมล, 2534.
- สุมาลี เล็กประยูร. **สินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาและคุณค่าแห่งแบรนด์**. ค้นวันที่ 20 สิงหาคม 2557 จาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/july_sep_10/pdf/aw31.pdf
- โสภณา ศรีจำปา. **ภาษาและวัฒนธรรมอาเซียนในยุคโลกาภิวัตน์: ความท้าทายของประเทศไทย**. ค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/JOS/article/viewFile/3834/3823>
- องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก. **ความตกลงมาดริดว่าด้วยการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศและพิธีสารที่เกี่ยวข้องกับความตกลง วัตถุประสงค์ ลักษณะสำคัญ ข้อดี**. กรุงเทพมหานคร: กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2557.
- องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก. **พิธีสารมาดริด**. ค้นวันที่ 1 ตุลาคม 2557 จาก http://www.wipo.int/madrid/en/faq/trademarks.html#P3_21

อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา. เปิดศักราชใหม่ ความสัมพันธ์ไทย-อียู ด้านเครื่องหมาย. ใน **ปัจฉิมาชนสันติ**. ค้นวันที่ 26 มกราคม 2556 จาก http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_content&task=view&id=1813&Itemid=437
อมราพร สัจจารักษ์ตระกูล. **ข้อพิจารณาเรื่องลักษณะบ่งเฉพาะในเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะเป็นรูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุ**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2548.

อารยธรรมโรมัน. ค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://wl.mc.ac.th/s32102/006.htm>
อุดมสิทธิ์ ภัทรวดีลักษณ์. **การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศภายใต้พิธีสารมาดริด**. ค้นวันที่ 25 กันยายน 2557 จาก http://www.ipthailand.go.th/dm/documents/content_madrid.pdf

เอกนรินทร์ มีดี. **ปัญหาเกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายไทย**. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2555.

เอกพันธ์ ช่างสลัก. **ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าต่อประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.

African Intellectual Property Organization. **Etats Membres - OAPI**. Retrieved July 6, 2014 from <http://www.oapi.int/index.php/fr/oapi/etats-membres>

African Regional Intellectual Property Organization. **ARIPO Membership**. Retrieved October 11, 2014 from <http://www.aripo.org/index.php/about-aripo/membership-memberstate>

African Regional Intellectual Property Organization. **The ARIPO Protocols**. Retrieved October 11, 2014 from <http://www.aripo.org/index.php/about-aripo/legal-framework>

Annand, Ruth and Norman, Helen. **Guide to the Community Trade Mark**. Great Britain: Black Stone Press, 1998.

Asean Intellectual Property Portal. **ASEAN Intellectual Property Rights Action Plan 2004-2010**. Retrieved November 10, 2015 from <http://www.asean.org/news/item/asean-intellectual-property-right-action-plan-2004-2010>

Asean Intellectual Property Portal. **ASEAN Intellectual Property Rights Action Plan 2011-2015**. Retrieved October 11, 2014 from <http://www.asean.org/archive/documents/ASEAN%20IPR%20Action%20Plan%202011-2015.pdf>

- Asean Intellectual Property Portal. **Trademark Filing Requirements Brunei**. Retrieved August 30, 2015 from <https://www.aseanip.org/Portals/0/Requirements%20document/BN%20Filing%20Requirements.pdf>
- ASEAN IPR SME Helpdesk. **ASEAN IPR SME Helpdesk - IP Country Factsheet: LAoS**. Retrieved September 2, 2014 from <http://www.southeastasia-iprhelpdesk.eu/sites/default/files/publications/Laos%20Factsheet.pdf>
- ASEAN IPR SME Helpdesk. **ASEAN IPR SME Helpdesk-IP Country Factsheet: Singapore**. Retrieved January 15, 2016 from http://www.southeastasia-iprhelpdesk.eu/sites/default/files/publications/Singapore_Factsheet.pdf
- ASEAN IPR SME Helpdesk. **Guide to Trademark Protection in Southeast Asia**. Retrieved January 15, 2016 from http://www.southeastasia-iprhelpdesk.eu/sites/default/files/publications/ASEAN_IPR_SME_Helpdesk_Guide_to_Trade_Mark_Protection.pdf
- ASEAN Tmview. **ASEAN Trademark Data**. Retrieved June 8, 2015 from <http://www.asean-tmview.org/tmview/welcome.html?language=th>
- Asian Knowledge Institute. **ความท้าทายของไทยใน AEC ว่าด้วยเรื่องของก๊อปเกรดเอ**. ค้นวันที่ 10 มีนาคม 2556 จาก <https://www.facebook.com/AsianKnowledgeInstitute/posts/432216220178421>
- ASTV ผู้จัดการออนไลน์. **หลุยส์วิตตอง ตะลึงมีนตีบ!?! โดน “หลุยส์จิ้น” ชี้นำละเมิดลิขสิทธิ์ ขวางเข้าตลาดจีน**. (19 มกราคม 2551). ค้นวันที่ 20 มีนาคม 2558 จาก <http://www.Manager.co.th/China/ViewNews.aspx?NewsID=9510000007287>
- Bainbridge, David. **Intellectual Property**. 4th ed. London: Pitman Publishing, 1999.
- Bainbridge, David. **Intellectual Property**. Malaysia: Harlow, 2002.
- Bak, Julie. OHIM: The European Community Trademark's PTO. **Journal of Contemporary Legal Issues** 19 (2010): 419.
- Baker McKenzie. **Trademark Laws**. Retrieved November 25, 2014 from http://www.Bakermckenzie.com/files/Publication/d740e585-5374-4071-911c-a09915c9b597/Presentation/PublicationAttachment/2c736acc-2300-47d5-9ec8-b162da8a2c15/al_ap_trademarklaws_apr13.pdf

- Blakely, Timothy W. Beyond: The International Harmonization of Trademark Law: The Community Trade Mark as a Model of Unitary Transnational Trademark Protection. **University of Pennsylvania Law Review.** 149 (November 2000): 309.
- Bodenhause, G. H. C. **Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property as Revised at Stockholm in 1967.** WIPO Publication No.611 (E). Geneva: WIPO, 1991.
- Bolton, Emily. **Defining Genuine Use Requirements of Community Trade Marks in Light of an Expanding European Union.** Retrieved October 2, 2013 from http://www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/wipo_ipr_ge_11/wipo_ipr_ge_11_topic3.pdf
- Branstetter, Lee G. Do Stronger Patents Induce More Local Innovation. **Journal of International Economic Law.** 7, 2 (2004): 359-370.
- Brettonniere, J. F. and Cailac, Cecile. **Cross-Border the National Trademark Versus the Community Trademark.** Retrieved June 25, 2015 from <http://www.Buildingipvalue.com/07EU/p.156-159%20Baker%20McKenzie.pdf>
- Cabinet Beau de Loménie. **The Community Trademark: Questions and Answers.** Retrieved June 25, 2015 from http://www.bdl-ip.com/upload/Etudes/uk/bdl_the-community-trademark.pdf
- Casalonga, Caroline. **International Trademark Protection: Differences between the Madrid System and the European Community System.** New York: Aspen Publishers Inc, 2001.
- Chetcuti Cauchi Advocates. **European Community Trademark.** Retrieved June 25, 2015 from <http://www.cc-advocates.com/ip-law/european-community-trademark.htm>
- Cohen, Denis. **The International Registration of Marks under the Madrid Protocol.** Bangkok: n.p., 2005.
- Darani Vachanavuttivong. **Myanmar Trademark Law: The Long Wait May Soon Be Over.** Retrieved September 30, 2013 from <http://www.tilleke.com/resources/myanmar-trademark-law-long-wait-may-soon-be-over>

- Eucountrylist. **List of European Union Countries.** Retrieved July 6, 2014 from <http://www.eucountrylist.com>
- European Commission. **Intellectual Property.** Retrieved October 18, 2014 from http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/index_en.htm
- European Commission. **Trade and Intellectual Property in a Nutshell.** Retrieved October 18, 2014 from <http://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/intellectual-property>
- European Financial Service Advisory Group. **Trademark Registration Benefits.** Retrieved October 22, 2014 from <http://www.registertrademarks.net/trademark-registration>
- European Patent and Trademark Attorneys. **Case Law on Trademarks in the European Community.** Retrieved August 29, 2015 from http://www.nlo.eu/documenten/artikelen/uk/case_law_on_trademarks.pdf
- European Union Intellectual Property Office (Trade Marks and Designs). **EUTM File Information: GUCCI.** Retrieved October 2, 2013 from <http://oami.europa.eu/eSearch/#details/trademarks/009381096>
- European Union Intellectual Property Office (Trade Marks and Designs). **EUTM File Information: KFC.** Retrieved October 2, 2013 from <https://oami.europa.eu/eSearch/?ticket=ST-711134-YgyiXYq7zfX10p0kdWNF-node2&ticket=ST-615248-BbfZTtpi4jEgdQgehgo-node1#details/trademarks/012510566>
- European Union Intellectual Property Office (Trade Marks and Designs). **EUTM File Information: SINGHA.** Retrieved October 2, 2013 from <https://oami.europa.eu/eSearch/?ticket=ST-711134-YgyiXYq7zfX10p0kdWNF-node2#details/trademarks/005418348>
- European Union Intellectual Property Office (Trade Marks and Designs). **EUTM File Information: TRUNG NGUYEN.** Retrieved October 2, 2013 from <http://oami.europa.eu/eSearch/#basic/1+1+1+1/Trung%20Nguyen>
- European Union Intellectual Property Office. **Annual Report 2013.** Retrieved June 25, 2015 from https://oami.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/AnnualReport/2013/content/en/trademarks.html

- European Union Intellectual Property Office. **Can I Designate the EU in an International Application?** Retrieved July 2, 2015 from <https://oami.europa.eu/ohimportal/en/madrid-protocol#13.A.1>
- European Union Intellectual Property Office. **Community Trademark Directive.** Retrieved May 5, 2015 from https://oami.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/law_and_practice/ctm_legal_basis/ctm_directive_en.pdf
- European Union Intellectual Property Office. **European Union Trade Mark Legal Texts.** Retrieved August 29, 2015 from <https://oami.europa.eu/ohimportal/en/community-trade-mark-legal-texts>
- European Union Intellectual Property Office. **General Questions.** Retrieved July 15, 2014 from <https://oami.europa.eu/ohimportal/en/ctm-general-questions>
- European Union Intellectual Property Office. **Statistics of Community Trade Marks 2014.** Retrieved October 17, 2014 from https://oami.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/about_ohim/the_office/SSC009-Statistics_of_Community_Trade_Marks-2014_en.pdf
- European Union Intellectual Property Office. **Statistics of Community Trade Marks 2015.** Retrieved June 25, 2015 from https://oami.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/about_ohim/the_office/SSC009-Statistics_of_Community_Trade_Marks-2015_en.pdf
- European Union Intellectual Property Office. **The Office.** Retrieved August 29, 2015 from <https://oami.europa.eu/ohimportal/en/the-office>
- European Union Intellectual Property Office. **What Does the Link between the Madrid Protocol and the EU Trade Mark System Mean?** Retrieved July 2, 2015 from <https://oami.europa.eu/ohimportal/en/madrid-protocol#13.2>
- European Union. **Member Countries of the EU (Year of Entry).** Retrieved July 6, 2014 from http://europa.eu/about-eu/countries/index_en.htm
- European Union. **The Economy.** Retrieved June 25, 2015 from http://europa.eu/about-eu/facts-figures/economy/index_en.htm

- Eurostat Statistics Explained. **Population and Population Change Statistics**. Retrieved June 25, 2015 from http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_and_population_change_statistics
- Feldman, I. Mark. New European Community Trademark. **Franchising World** (March/April 1996): 34.
- Freeman, Harriet R. Reshaping Trademark Protection in Today's Global Village: Looking Beyond GATT's Uruguay Round Toward Global Trademark Harmonization and Centralization. **ILSA Journal of International and Comparative Law** 1 (Spring 1995): 67-101.
- Gotoknow. **ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ**. ค้นวันที่ 5 มกราคม 2556 จาก <http://www.gotoknow.org/posts/179490>
- Grigorut, Cornel and Marinescu, Calin. **The Community Trademark and the Office for Harmonization on the Internal Market (OHIM)**. 7th ed. The International Conference European Integration Realities and Perspectives. Retrieved August 29, 2015 from <https://www.researchgate.net/publication/277098987>
- Guide to the International Registration of Marks under the Madrid Agreement and the Madrid Protocol**. Retrieved October 1, 2014 from <http://www.wipo.int/export/sites/www/madrid/en/guide/pdf/guide.pdf>
- Health, Christopher. **The Protection of Well-Known Marks in Asia**. London: Kluwer law International, 2000.
- International Trademark Association. **Community Trade Mark Fact Sheet**. Retrieved February 28, 2013 from <http://www.inta.org/TrademarkBasics/FactSheets/Pages/CommunityTradeMarkFactSheet.aspx>
- International Trademark Association. **Fact Sheets Introduction to Trademarks**. Retrieved October 11, 2014 from <http://www.inta.org/TrademarkBasics/FactSheets/Pages/InternationalTrademarkRightsFactSheet.aspx>
- International Trademark Association. **Trademark Basics – Community Trade Mark Fact Sheet**. Retrieved February 28, 2013 from <http://www.inta.org%2FtrademarkBasics%2FFactSheets%2FPages%2FCommunityTradeMarkFactSheet.aspx&h=IAQEJWS5X>

- Inventa International. **Trademarks, Patents, Copyrights, Domains.** Retrieved January 24, 2013 from http://www.inventa-international.com/european_union
- JMTC Trademark Protection. **Community Trademark Benefits.** Retrieved February 8, 2013 from <http://www.communitytrademark.nl/communitytrademarkbenefits.html>
- JMTC Trademark Protection. **Community Trademark Languages.** Retrieved September 8, 2014 from <http://www.communitytrademark.nl/communitytrademarklanguages.html>
- JMTC Trademark Protection. **CTM Alternatives.** Retrieved February 8, 2013 from <http://www.communitytrademark.nl/communitytrademarkalternatives.html>
- JMTC Trademark Protection. **CTM Distinctive Character.** Retrieved February 8, 2013 from <http://www.communitytrademark.nl/communitytrademarkdistinctivecharacter.html>
- JMTC Trademark Protection. **CTM New Countries.** Retrieved February 8, 2013 from <http://www.communitytrademark.nl/communitytrademarknewcountries.html>
- JMTC Trademark Protection.** Retrieved February 8, 2013 from <http://www.communitytrademark.nl/communitytrademarkprotection.html>
- JMTC Trademark Protection. **Trade Mark Protection.** Retrieved February 8, 2013 from <http://www.communitytrademark.nl/communitytrademarkprotection.html>
- Kang, Alban. **Intellectual Property Laws of East Asia: Singapore.** Hong Kong: Sweet and Maxwell Asia, 1997.
- Ladas & Parry LLP. **A Primer on the European Community Trademark.** Retrieved October 11, 2015 from <http://ladas.com/education-center/primer-european-community-trademark>
- Lafrance, Mary. **Understanding Trademark Law.** San Francisco, Calif.: Lexis Nexis, 2005.
 อ่างถึงโน เดวิท พุ่มชนะโชคชัย. เครื่องหมายการค้าที่เล็งถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้าโดยตรง: ศึกษาปัญหาการใช้และการตีความกฎหมายของนายทะเบียนและคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.

- Lomas, Mark and Steele, Carl. **The Advantages and Disadvantages of National, Community and International (Madrid Protocol) Trade Mark Filings.** Retrieved October 11, 2015 from <http://www.ashfords.co.uk/media/440016/Advantages-and-disadvantages-of-National-Community-and-International-Madrid-Protocol-Trade-Mark-Filings.PDF>
- The Madrid System: Basic Features.** ค้นวันที่ 30 กันยายน 2557 จาก <http://www.wipo.int>
- Mascona, Ron. **Community Registered Designs vs. Earlier Community Trade Mark.** Retrieved February 28, 2013 from <https://www.dorsey.com/newsresources/publications/2011/01/community-registered-designs-vs-earlier-community>
- Max Planck Institute for Innovation and Competition. **Objectives of the European Union in Intellectual Property and Competition Law.** Retrieved October 18, 2014 from http://www.ip.mpg.de/en/pub/research_teaching/ip/main_areas/objectives_of_the_eu.Cfm
- Mewburn ELLIS Intellectual Property. **Community Trade Marks - The Basics.** Retrieved February 27, 2013 from <http://www.mewburn.com/trade-marks/community-trade-marks/community-trade-marks-the-basics>
- Meyer, Lars. **Much Ado about Nothing?: Characteristics, Benefits, and Practical Implications of the European Community Trademark.** Retrieved April 29, 2015 from http://studentorgs.kentlaw.iit.edu/ckjip/wp-content/uploads/sites/4/2013/06/09_5JIntellProp1582005-2006.pdf
- My First Brain. **การเจรจาขออุทธรณ์.** ค้นวันที่ 29 สิงหาคม 2557 จาก http://www.myfirstbrain.com/student_view.aspx?ID=6280
- NSTDA Blog. **ความร่วมมือทรัพย์สินทางปัญญาในกลุ่มประเทศอาเซียน.** ค้นวันที่ 11 กรกฎาคม 2558 จาก <http://nstda.or.th/blog/?p=22960>
- Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs). **Community Trade Mark.** Retrieved January 24, 2013 from <http://oami.europa.eu/ows/rw/pages/CTM/communityTradeMark/communityTradeMark.en.do>
- Office of Harmonization in the International Market (Trade Marks and Designs). **What is a Trademark?.** Retrieved November 25, 2014 from <http://oami.Europa.eu/ows/rw/pages/CTM/trademark.en.do>

- OKNATIONBLOG. **สหภาพยุโรป (European Union: EU)**. ค้นวันที่ 6 กรกฎาคม 2557 จาก <http://www.oknation.net/blog/EuropeanUnion/2011/08/21/entry-1>
- Ono, Shoen. **Overview of Japanese Trademark Law**. 2nd ed. Published on December 25, 1999. Retrieved October 14, 2014 from <http://www.iip.or.jp/translation/ono/ch2.pdf>
- Phillips, Jeremy and Firth, Alison. **Introduction to Intellectual Property Law**. 2nd ed. Butterworths: Oxford University Press, 1990.
- Playle, Sarah. Legal Update, Henry Stewart Publications 1350-213X. **Brand Management** 12, 2 (November 2004): 140-143.
- Plunkett, John. **Dave Channel Loses Trademark Battle: Parent Company UKTV Defeated in Attempt to Register Identity as a Trademark by Brand Consultancy**. Retrieved January 15, 2015 from <http://www.theguardian.com/media/2011/jan/31/dave-channel-trademark-uktv>
- Ricketson, Sam. The Future of the Traditional Intellectual Property Conventions in the Brave New World of Trade-Related Intellectual Property Right. **International Review Industrial Property and Copyright Law** 26, 6 (1995): 334.
- Rungpry, S. and Knox, O. **The ASEAN Economic Community: Good News for Trademark Owners?**. Retrieved February 24, 2016 from http://tilleke.com/sites/default/files/2012Apr_WTR_AEC_Trademark_Owners.pdf
- Santoso, E. **Asean'S Lack of Integration in Trademark Registration Related to Asean Economic Community (AEC) by 2015**. Retrieved February 24, 2016 from <http://www.iiste.org/Journals/index.php/JLPG/article/viewFile/8494/8433>
- Santoso, Edy and Martin, Roestamy. Asean's Lack of Integration in Trademark Registration Related to Asean Economic Community (AEC) by 2015. **Journal of Law: Policy and Globalization**. 18 (2013): 15-21.
- Schmitz, Suzy. **UK Gold Services Ltd v Dave Soho Ltd: Unregistered Rights Opposition Against DAVE**. Retrieved January 15, 2015 from <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=304a34ff-b89c-4770-99a6-ebbe53cb8500>
- Shun, George Wei Sze. Comparison of the TRIPs Provisions with the Current Intellectual Property Laws of Singapore. **Singapore Journal of International and Comparative Law**. 1 (January 1997): 159-161.

- South-East Asia IPR SME Helpdesk. **Myanmar: New Trade Mark Law Coming Soon!**
Retrieved November 25, 2014 from <http://www.youripinsider.eu/myanmar-trade-mark-law-coming-soon>
- Thai Forex School. **รัฐสมาชิกสหภาพยุโรป**. ค้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://thaiforex-school.com/index.php?topic=3422.0;wap2>
- The World Trade Organization. **Regional Trade Agreements Gateway**. Retrieved January 20, 2012 from http://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/region_e.htm
- Thethailaw. **ระบบกฎหมาย**. ค้นวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 จาก <http://www.thethailaw.com/law/law4/more4-1-3.html>
- Wai San, Mauy Wong. The Acquisition and Consequences of Cumulative Protection under the Copyright and Trade Mark Laws of Singapore. **Singapore Journal of Legal Studies**. (1996): 167-240.
- Wariya Lamlert. Reviewing Trademark Protection in ASEAN: Importance of Integration System. In **The Fourth International Conference on Advancement of Development Administration 2015 Social Sciences and Interdisciplinary Studies (The 4rd ICADA 2015-SSIS)**, 28-30 May 2015, National Institute of Development Administration (NIDA), Bangkok, Thailand.
- Woon, Water C. M. **Commercial Law of Singapore: Trade Marks**. Singapore: Woodhead-Faulkner, 1986.
- World Intellectual Property Organization (WIPO). **Committee of Expert on Well-Known Mark**. 20-23 October 1997, Third Session, Geneva. Retrieved February 15, 2015 from www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/wkm_ce.../wkm_ce_iii_2.doc
- World Intellectual Property Organization (WIPO). **Committee of Expert on Well-Known Mark (WKM/CE/III/3)**. Retrieved July 3, 2014 from http://www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/wkm_ce_iii/wkm_ce_iii_3.pdf
- World Intellectual Property Organization (WIPO). **France: Intellectual Property Code**. Retrieved June 21, 2014 from <http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=5563>

- World Intellectual Property Organization (WIPO). **Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks and Protocol Relating to the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks.** Retrieved July 3, 2014 from http://www.wipo.int/export/sites/www/treaties/en/documents/pdf/madrid_marks.pdf
- World Intellectual Property Organization (WIPO). **Myanmar: Registration Act No. 16 of 1908.** Retrieved February 15, 2015 from <http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=5941>
- World Intellectual Property Organization (WIPO). **PART I General Overview of Items (A)-(F): Country: Myanmar (A-B) Patent and Design Related.** Retrieved January 24, 2016 from <http://www.wipo.int/export/sites/www/ip-development/en/pdf/asean/myanmar.pdf>
- World Intellectual Property Organization (WIPO). **The Madrid System: Basic Features. In Objectives, Main Features, Advantages of the Madrid System.** Retrieved January 5, 2015 from <http://www.wipo.int/madrid/en/general>
- World Intellectual Property Organization (WIPO). **WIPO-Administered Treaties.** Retrieved April 20, 2015 from http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=2

ภาคผนวก

บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับการวิเคราะห์การให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้า ประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ อาจารย์บุญมา เตชะวณิช

ตำแหน่ง - อาจารย์พิเศษคณะนิติศาสตร์ (วิชากฎหมายเครื่องหมายการค้า) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย และสหภาพนายความ

- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์
- กรรมการพัฒนากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์
- Past President, Councillor, Asian Intellectual Property Association (ASEAN IPA)
- Anti-Counterfeiting Committee Member, European Communities Trade Mark Association (ECTA)

คำถามสัมภาษณ์เกี่ยวกับ Community Trade Mark

สัมภาษณ์: เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2558

1) การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารกรุงมาดริดเพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าหรือไม่ในอาเซียน ด้วยเหตุผลใด

เคยคุยกันว่าพอแล้ว ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้กำหนดในพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ให้ทุกชาติเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริดภายในสิ้นปีนี้ แม้ว่าจะเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริดไม่พร้อมกันทุกประเทศ แต่ประเทศไทยได้เตรียมพร้อมไว้หมดแล้วผ่านรัฐสภาไปแล้ว ตั้งแต่สมัยรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 มาดริดไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อให้มีโอกาสจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้ทุกประเทศอย่างเท่าเทียมกัน เพียงแค่ให้ความสะดวกขึ้น เร็วขึ้น เช่น ยื่นทีเดียว ใช้ภาษาเดียว เสียค่าธรรมเนียมครั้งเดียว แต่ว่าต้องส่งไปตรวจตามกฎหมายภายในของประเทศที่ขอรับความคุ้มครองอยู่ดี

ทั้งนี้ ได้พยายามจะติดตามสอบถามจากทนายต่างประเทศว่ามันดียังไงในเมื่อมี Community Trade Mark อยู่แล้ว แล้วยังได้มาดริดไปด้วย เดาคือ เพราะเมื่อเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริด

ไปแล้ว หากได้รับความคุ้มครองขึ้นมาก็เท่ากับได้ 1 เดียว แต่จริงๆ หนึ่งเดียวในนั้นคือได้รับความคุ้มครอง 28 ประเทศเลย ซึ่งมันไม่ต่างกันตรงไหนเพราะว่าถ้ายื่นเข้าไปแล้ว ระบุ Community Trade Mark ด้วย เขาก็ต้องส่งไปตรวจที่ 28 ประเทศ พอส่งไปตรวจที่ 28 ประเทศ ได้ยินมาว่าต้องตรวจตามระบบ Community Trade Mark คือถ้าประเทศใดประเทศหนึ่งไม่ให้ความคุ้มครอง ก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองเลยทั่วทั้งสหภาพยุโรป แต่ก็ยังสามารถไปแยกยื่นขอรับความคุ้มครองได้อยู่ดี เพราะฉะนั้น ระบบ Community Trade Mark มันไม่ได้ช่วย จึงเห็นว่าจะมีพิเศษใหม่ว่า หากเรายื่นใช้ระบบ Community Trade Mark หรือประเทศใน Community Trade Mark ใช้ผ่านเข้ามาทางมาดริดแล้วถ้าสมมุติอันไหนไม่ได้ ถ้าระบบ Community Trade Mark ไม่ได้ก็ไม่ได้ไปเป็นไร แต่อาจจะได้ตามระบบมาดริดได้ใหม่ เช่น 28 ประเทศนั้นได้รับความคุ้มครองเพียง 10 ประเทศ อีก 18 ประเทศไม่ได้ ถ้าตาม Community Trade Mark คือไม่ได้ทั้งหมด แต่ไม่เป็นไรถ้าอาศัยผ่านทางมาดริดก็ได้ 10 ประเทศไป

2) ท่านอาจารย์คิดว่าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Community Trade Mark) แบบเดียวกับสหภาพยุโรปที่มีเครื่องหมายการค้าประชาคม (Community Trade Mark) ได้หรือไม่ ถ้ามีได้ คาดว่าจะมีได้เมื่อไหร่

เราเคยพูดกันเรื่องนี้การนำระบบการจดทะเบียนแบบ Community Trade Mark มาเป็นแม่แบบแล้ว แต่ก็ยังหาข้อสรุปไม่ได้ พอตอนนี้มีมาดริดเข้ามา เรื่องนี้ก็เลยหยุดไป เมื่อ 10 กว่าปีก่อนเรามีการคุยเรื่องนี้ว่าจะทำ Asian Association คิดว่าจะประสานกับภาครัฐ ภาครัฐให้เริ่มต้นด้วยการ Harmonize กฎหมายก่อน ก็ปรากฏว่าทำอะไรไม่ได้ สรุปเรื่องนี้ก็พับไป พอพับไปก็มีคนบอกว่าจะมีมาดริดแล้ว ก็เลยให้ความสนใจมาดริด

การสร้างระบบในอาเซียนยังไม่รู้ว่าจะยากง่ายเพียงใด เนื่องจากระบบ Community Trade Mark นั้นสหภาพยุโรปแม้มีวัฒนธรรมคล้ายกัน ศาสนาใกล้เคียงกัน ภาษาก็ใกล้เคียงกัน ใช้เวลาช่วงแรกผ่านไป 20 ปีก็ล้มเหลว ตอนหลังเริ่มใหม่อีกครั้งยังใช้เวลาไปเกือบ 20 ปีเลย กว่าจะได้เรื่องออกมา นอกจากนี้ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับสหภาพยุโรปยังต่างกันว่าที่ภาษา ประเทศในสหภาพยุโรปมีพื้นฐานมาจากโรมัน ภาษาเยอรมัน อังกฤษก็อักษรโรมัน แต่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประเทศพม่า ประเทศลาว ประเทศเขมร ประเทศมาเลเซีย ใช้คนละภาษากันเลย

ดังนั้น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่รู้ว่าจะเป็นไปได้ในลักษณะใด โดยที่ผ่านมานั้นเคยมีคนคิดว่าจะเอา Community Trade Mark มาใช้ ซึ่งอาจารย์คิดว่ายังไม่ดี เพราะระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแบบ Community Trade Mark หากไม่ได้รับความคุ้มครองจะไม่สามารถได้รับความคุ้มครองทั่วทั้งประเทศในสหภาพยุโรปเลย แต่อาจารย์เห็นว่าควรจะได้แค่ไหนเอาแค่นั้น และถ้าในแง่วิชาการประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็น Community เท่านั้น ไม่ใช่ Union ถ้าเป็น Union คือได้ก็ได้หมด ถ้าเสียก็เสียหมด ดังนั้น อาเซียนก็อาจตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นมาเอง แต่ก็ยังไม่มีการพูดถึงรายละเอียดเลย

เพราะตอนนั้นเริ่มต้นคุยกันก็มีปัญหาตั้งแต่ว่าจะตั้งที่ไหน แล้วก็ยังไม่มีความคืบหน้าไป ต่อมาจึงได้หารือกันใหม่ จึงคิดว่าควรเริ่มตั้งแต่ Common Requirement ก่อนดีกว่า เมื่อ Common Requirement ตรงกันแล้วจึงแก้ไขกฎหมาย แต่เรื่องนี้ก็ยังค้างอยู่ ต่อมาแต่ละประเทศได้ลงนาม TRIPS Agreement หมดเลย ดังนั้น ความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขกฎหมายจึงเหลือน้อยมากแล้ว เพราะแทบจะแก้ไขกฎหมายอยู่แล้วในตัว

3) ท่านอาจารย์คิดว่ามีความจำเป็นไหมที่ต้องมีเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ตอนนี้ยังไม่รู้ เนื่องจาก Community Trade Mark เป็นระบบ Union ในขณะที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็น Community ผลออกมาเป็นเรื่องที่ยังไม่มีทางรู้อะไรเลย เป็นการคาดเดาทั้งนั้น สหภาพยุโรปมีระบบการจดทะเบียนแบบ Community Trade Mark แต่ก็ยังเข้าเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริด ซึ่งยังหาคำตอบไม่ได้ ว่าแล้วสหภาพยุโรปได้ประโยชน์อะไร เพราะเข้ามาเป็นสมาชิกในพิธีสารมาดริดเข้ามาในฐานะเป็นสหภาพยุโรปเลย ถ้านับในมาดริดก็เป็น 1 แต่ภายในมีตั้ง 28 ประเทศ ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีประสบการณ์ทางด้านมาดริด และ Community Trade Mark เลย ส่วน Community Trade Mark เคยยื่นไปแต่ก็ยังอยู่ในระหว่างการตรวจสอบ

4) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะได้ประโยชน์อะไรบ้าง หากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

จำเป็นต้องไปศึกษา Community Trade Mark เสียก่อนว่ามี Community Trade Mark แล้วก็ยังเข้าภาคีพิธีสารมาดริด แต่ละประเทศในสหภาพยุโรปได้ประโยชน์อะไรไหม ดีขึ้นไหม หรือดีขึ้นในแง่อย่างที่บอก ถ้าประเทศใดประเทศหนึ่งไม่ให้ความคุ้มครองแบบ Community Trade Mark ก็ทำให้ไม่ได้รับความคุ้มครองแบบ Community Trade Mark ในสหภาพยุโรปเลย แต่ยังขอรับความคุ้มครองตามพิธีสารมาดริดได้อยู่ เป็นอย่างนั้นหรือเปล่า ถ้าเป็นเช่นนั้นผมก็เห็นประโยชน์ ฉะนั้น ต้องดูว่าทำแล้วได้ประโยชน์อะไร ถ้าทำแล้วสะดวกขึ้น ดีขึ้น อย่างนี้น่าทำ เพราะเป็นประโยชน์ของประเทศสมาชิกของอาเซียน

5) ถ้าเราใช้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีอะไรที่ต้องปรับปรุงบ้าง และอะไรบ้างที่จะสร้างหลักเกณฑ์ให้กับอาเซียน หรือต้องแก้ไขกฎหมายเครื่องหมายการค้าภายในประเทศหรือไม่ ประเด็นใดบ้าง

กฎหมายแต่ละประเทศแตกต่างกัน ดีความก็ต่างกันจึงคิดว่า ควรแก้ไขในประเด็นดังต่อไปนี้

(1) แก้เรื่องการตีความ อย่างเช่นคำว่า USE แปลว่าใช้ ความหมายของแต่ละประเทศยังแตกต่างกัน ซึ่งในบริบทต่างก็ก็จะแตกต่างกัน

(2) การพิจารณาในส่วนของการใช้ในลักษณะของการก่อตั้งสิทธิต้องมีการใช้เพียงใด มิใช่ใช้เพียงชนิดเดียวจะถือว่าใช้แล้ว ในบริบทที่ต่างกัน ความหมายก็จะต่างกัน

(3) การพิจารณาในส่วนของระยะเวลาในการใช้เครื่องหมาย หากไม่ได้ใช้ติดต่อกัน 3 ปี จะถูกเพิกถอน ก็มีปัญหาว่าถ้าใช้ไม่ตรงกับที่จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า แต่สาระสำคัญตรงจะให้พิจารณาอย่างไร ให้ความคุ้มครองใหม่ จะถือว่าใช้หรือเปล่า อาจารย์มองว่าถ้าดูจาก Paris Convention คงจะตีความอย่างนั้น เพราะถ้าสาระสำคัญมันตรงกัน อ่านยังไงก็เห็นตัวนี้แหละ เช่น Microsoft หรือ Pepsi แม้จะเขียนเพี้ยนบ้าง เอนซ้าย ขวาไปบ้าง ก็น่าจะถือว่ามีการใช้แล้ว ไม่ควรจะไปถอนเครื่องหมายการค้าของเขา แต่ถ้าในบริบทต่างก็อาจจะตีความอย่างนี้ได้ ซึ่ง TRIPs Agreement และ Paris Convention ก็ไม่ได้ระบุไว้ แต่ประเทศไทยกลับมีประกาศของกระทรวงพาณิชย์ที่กำหนดว่า อย่างเคร่งครัดว่า หากจะเอาหลักฐานการใช้มาพิสูจน์ลักษณะบ่งเฉพาะว่าได้ใช้ก่อตั้งสิทธิต้องเหมือนเลย เป็นเครื่องหมายเดียวกัน ซึ่งทุกวันนี้เราตีความตลอด ทั้งนายทะเบียนกรรมการว่าต้องเหมือนเป๊ะเลย ซึ่งส่วนตัวอาจารย์ไม่เห็นด้วย เพราะบางครั้งการใช้อาจจะต้องเพี้ยนบ้าง เช่น เขียนเป็นสองบรรทัด เพราะลักษณะของภาษาไม่มีพื้นที่ไม่พอ แต่อ่านอย่างไรก็ยังคงคำครบถ้วน ฎีกาที่มีคนพูดกันคือ South African Airways กรรมการและศาลจะตีความเคร่งครัด แต่อาจารย์มองว่าอ่านยังไงก็รู้ว่าเป็น South African Airways

(4) กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาระดับความบ่งเฉพาะของแต่ละประเทศให้อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกัน

สัมภาษณ์: เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2559

1) ความเป็นไปได้ในการมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

เคยคุยเรื่องนี้ตั้งแต่ 10 กว่าปีก่อน ตั้งแต่ที่มีสมาคมอาเซียน ที่เรียกว่า Asean IPA (Asean Intellectual Property Association) ซึ่งเป็นสมาคมเอกชนที่ตั้งขึ้นเพื่อประสานงานกับภาครัฐ คือ AWGIPC เพื่อประสานงาน แต่ในทางปฏิบัติจริงๆ แล้ว มีการประสานงานไม่มากเท่าที่ควร และระบบอาเซียนที่จะสร้างขึ้นสมัยนั้นไม่ได้คำนึงถึงระบบของ Community Trademark (CTM) เท่าไหร่ เพราะมีความแตกต่างกันเยอะ คือ ระบบ Community Trademark (CTM) จะมีลักษณะเป็นการยื่นไป 1 คำขอ จะได้รับความคุ้มครอง 10 ประเทศ ต่อมาเป็น 15 ประเทศ ตอนนี้เป็น 28 ประเทศ แต่ของอาเซียนไม่พร้อมที่จะทำแบบนั้นเพราะว่ายังไม่ได้ Harmonize กฎหมาย จนกระทั่ง เริ่มต้นจากที่มี TRIPs ออกมาแล้ว ก็เข้าใจว่าจะง่ายขึ้น จึงคิดว่ากฎหมายเขียนคล้ายๆ กันหมดแล้ว แต่ปัญหาที่แท้จริงก็คือ การตีความที่ทำให้เป็นปัญหาที่เห็นกันทุกวันนี้ เช่น เครื่องหมายนั้นเล็งหรือไม่เล็งถึงสินค้าโดยตรง แม้กฎหมายเขียนเหมือนกันหมดแต่การตีความจะต่างกัน นี่คือเหตุผลว่าทำไมเครื่องหมายหนึ่งบางที่จดที่ประเทศไทยได้ แต่จดที่ประเทศอื่นไม่ได้ บางเครื่องหมายจดที่ประเทศไทยไม่ได้แต่จดที่ประเทศ

อื่นได้ โดยเฉพาะในประเทศในอาเซียนด้วยกัน ยกตัวอย่างเช่น ประเทศไทย เอาเครื่องหมายการค้ามาจากประเทศอังกฤษ คือ ระบบคอมมอน ลอร์ ซึ่งอังกฤษ สิงคโปร์ มาเลเซีย ก็เช่นกันเอาระบบคอมมอน ลอร์ มาใช้แต่ก็ยังมีความไม่เหมือนกัน มีปัจจัยหลายอย่าง (1) เรื่องภาษา (2) ความเชื่อศาสนา และ (3) สังคม ซึ่งความตระหนักรู้ของผู้บริโภคไม่เท่ากัน โดยต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้ดี เพราะฉะนั้น ความคิดในเรื่องการที่จะคุ้มครองจึงไม่เหมือนกัน ยกตัวอย่างง่ายๆ เรื่องยา เนื่องจากประเทศไทยไม่เคยชินกับภาษาอังกฤษ จึงกลัวว่าหากยาชื่อคล้ายกันแม้จะไม่ได้ใกล้เคียงมาก แนวโน้มของประเทศไทย ไม่ว่าจะนายทะเบียนเครื่องหมายการค้า กรรมการเครื่องหมายการค้าหรือศาล มีแนวโน้มไม่ยากให้จด เพราะเป็นห่วงสาธารณสุข ยาเป็นสิ่งอันตราย มีทั้งคุณและโทษ ฉะนั้น แม้ไม่ได้ใกล้เคียงมาก ก็มีแนวโน้มไม่ให้อายทะเบียนเครื่องหมายการค้าแล้ว ในขณะที่ความคิดของหลายๆ ประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษ เคยชินกับภาษาอังกฤษ เพราะฉะนั้นการรับรู้ทางด้านภาษาอังกฤษของประชาชนจึงดีกว่า จึงบอกว่าไม่เป็นไร หากไม่ได้ใกล้เคียงมาก เพราะปกติประชาชนมีความระมัดระวังอยู่แล้ว

2) ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าได้ไหม

หากจะทำจริงๆ ก็น่าจะได้ แต่หากทำเช่นนั้น การจดทะเบียนในอาเซียนเองก็จะยาก เพราะ Community Trademark (CTM) หากประเทศใดประเทศหนึ่งตอบว่าไม่ได้คือจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองทั้งหมดทุกประเทศ เพราะเป็นตลาดเดียวกัน ลักษณะของ Community Trademark (CTM) สหภาพยุโรปได้พัฒนามาจาก EEC (European Economic Community) จึงเริ่มคล้ายๆ กับอาเซียน คือเป็น Community ก่อน ยังไม่เป็น Union ซึ่งข้อแตกต่างที่ชัดที่สุดของ Union กับ Community ก็คือ ในระหว่างประเทศสมาชิก Union นั้นตกลงอย่างไร ก็ต้องปฏิบัติตามอย่างนั้น จะไปตกลงกับชาติอื่นนอก Union ก็ต้องใช้เกณฑ์เดียวกัน แต่อย่างของอาเซียนเป็น Community มีความตกลงแค่ว่า ถ้าในระหว่าง Community ด้วยกัน 10 ประเทศ ตกลงอย่างไรก็เป็นอย่างนั้น เรื่องภาษา เรื่องอะไรก็ตาม แต่ไม่ได้จำกัดว่า แต่ละประเทศเมื่อไปตกลงกับชาติอื่น เช่นตอนนี้จะมีอาเซียน +3, +6, +8 จะต้องตกลงเหมือนกันหมดรีเปลา่ สิงคโปร์อาจคิดว่าอย่างนี้แข่งขันได้ จึงเอาแค่นี้พอ แต่อย่างประเทศไทยรู้ว่าอย่างนี้ยังสู้ประเทศอื่นไม่ได้ จึงให้อย่างนี้ไม่ได้ ดังนั้น การกำหนดหลักเกณฑ์เดียวกัน บางจุดอาจมองว่าเป็นประโยชน์กับประเทศไทย แต่บางจุดอาจจะไม่เป็นเลย เพราะสู้ประเทศอื่นไม่ได้

3) ทำอย่างไรให้มี Community Trademark (CTM) ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

อาเซียนจะมีของอาเซียนได้หรือไม่ อาจจะเริ่มต้นด้วยแบบสมัยที่สหภาพยุโรปเริ่ม โดยได้ประเทศไหนก็ได้ไปก่อน ในที่สุดหากได้ครบจึงมาขอเปลี่ยนเป็น Community Trademark (CTM) ของประเทศไทย เพราะทุกวันนี้กฎหมายก็ปรับเข้าหากันหมดแล้วภายใต้ TRIPs ก็เขียนคล้ายกันหมด แต่หน้าที่การตีความ ซึ่งของเรากับยุโรปอาจจะต่างกัน เช่น เรื่องภาษา ยุโรปจะเป็นภาษาอิตาลี เยอรมัน ฝรั่งเศส ซึ่งอิงมาจากภาษาละติน อักษรโรมัน ความเชื่อคล้ายกันกว่าของอาเซียน อาเซียนแตกต่างกันเยอะ จะแก้ปัญหาคความแตกต่างจุดนี้ได้โดยการยอมรับกันและกัน เช่น กรณีเครื่องหมาย

การค้ากวนอิม จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ประเทศไทยได้ แต่ที่ประเทศจีนจดไม่ได้ แม้ว่าจะเป็นคอมมิวนิสต์มาก่อนและทุกวันนี้ได้เปิดเสรีทางการค้า แต่ก็ยังมีความเชื่อในเจ้าแม่กวนอิม คำบางคำในภาษาไทยหากไม่ได้มีความหมายใดๆ ก็จดได้ แต่ในบางประเทศจดไม่ได้ เจอกรณีศึกษามากมายรายลูกความอยากให้จดคำว่า DODO สินค้าเขาส่วนใหญ่ส่งไปขายที่ฟิลิปปินส์ แต่เขาคิดว่าเผื่อจะขายในประเทศไทยบ้างก็ได้ จึงขอจดในประเทศไทย ที่ประเทศฟิลิปปินส์อ่าน โดโด ก็ได้ ไม่ต้องอ่านว่า ดูดู มีการคัดค้านว่าไม่รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าดีกว่าเพราะโดโด เป็นคำแสลงของประเทศฟิลิปปินส์ หมายถึงพวกหน้าอกใหญ่ อันขัดต่อศีลธรรม ดังนั้น การออกกฎหมายข้อบังคับให้เป็นแนวทางเดียวกัน จึงทำได้ยาก มีทางหนึ่งคือใช้ พิธีสารมาดริด อย่างนี้ไปก่อน จนเมื่อแต่ละประเทศปรับให้ใกล้เคียงกันได้แล้ว ค่อยใช้ระบบ Community Trademark (CTM) เข้ามาปรับดูว่าได้ไหม แล้วออกเป็น Common Regulations อันจำเป็นต้องค่อยๆ ปรับ จึงไม่กล้าฟันธงว่า ระบบนี้ใช้ไม่ได้หรือใช้ได้ มองว่าอาจจะใช้ได้ แต่ต้องปรับเปลี่ยนบางจุด ส่วนที่เห็นว่าต้องปรับเยอะสุด คือ เรื่องของการตีความ ซึ่งมาจากภาษา ความเชื่อ การตระหนักรู้ของสังคม ซึ่งการจะมี Community Trademark (CTM) ได้ ต้องใช้เวลาปรับเปลี่ยนไม่ต่ำกว่า 5 ปี ถึง 10 ปี เพราะสหภาพยุโรปยังใช้เวลาประมาณ 20 ปี มีการล้มเหลว พักไปแล้วจนในที่สุดก็เริ่มใหม่ เริ่มมาคิดว่าเกิดจากปัญหาอะไร แม้ภาษา วัฒนธรรมมีความใกล้เคียงกว่าเรา ทั้งนี้ มีความเห็นว่า อาจจะต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการ รองลงมาก็อาจเป็นภาษาฝรั่งเศส แต่ยังไม่กล้าฟันธงร้อยเปอร์เซ็นต์ เราอาจต้องยอมรับว่าเครื่องหมายการค้าบางเครื่องหมายถือเป็นข้อยกเว้นได้ใหม่ หรือเป็นเหตุพิกถอนถ้าผู้มีส่วนได้เสียถูกกระทบ สรุปได้ว่า การทำให้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมอาจทำได้โดยค่อยๆ ปรับแต่ละเรื่อง เรื่องไหนมีความใกล้เคียงกันแล้วค่อยยอมรับ พอครบหลายเรื่องก็เสนอเป็นระบบไปเลย อาจจะเป็นวิธีหนึ่งที่ค่อยๆ ทำ

ผมคิดว่าต้องเอาแนวทางในการสร้าง Community Trademark (CTM) ในสหภาพยุโรป มาพิจารณาแล้วปรับเปลี่ยนให้เข้ากับของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ตอนนั้นผมเสนอไปกับท่านวีรวิทย์ วีรวิทย์ ว่า หรือควรเอาทั้งพิธีสารพิธีสารมาดริดและ Community Trademark (CTM) มาพิจารณาแล้วนำมาใช้เฉพาะส่วนที่ติดกับอาเซียนก็เอามาใช้ เอามาผสมได้ไหม ความเห็นส่วนใหญ่คือได้ แต่ต้องมาศึกษาว่า อันนี้ดียังไง อันนี้มีข้อเสียยังไง ระวังกันได้ไหม แล้วมาพิจารณาว่าแต่ละชาติมีความเห็นอย่างไร แล้วจึงเสนอเข้าไป ตอนนั้นผมเสนอล่าสุดใน Asean IPA แล้วให้เสนอกับ AWGIPC ได้เอาแบบนี้ใหม่ คืออย่าไปคิดว่าต้องเป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง ดึงเฉพาะส่วนที่ติดกับอาเซียน แล้วสร้างระบบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สมัยนั้นผมเรียกว่า Asean Trademark แต่สมัยนั้นก็ยังไม่ได้ตั้งข้อดีแค่เสนอว่าเอามาผสม แล้วพอ WIPO ประชาสัมพันธ์เรื่องพิธีสารมาดริดเยอะๆ จึงให้ความสนใจไปที่พิธีสารมาดริดเลย เรื่องนี้จึงเงียบไป อีกอย่างมีการเถียงกันสารพัดเรื่อง เช่น ที่ตั้งของสำนักงานกลาง โดยสาระสำคัญใหญ่ๆ ยังไม่ได้ถกกันเลย

4) การกำหนดเรื่องศาลจะอย่างไร

ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นเรื่องที่ทันสมัย ถ้ายังเดินตามแนวฎีกาเดิมก็ไม่เห็นด้วย จะทำให้พัฒนากฎหมายไม่ได้ เพราะเมื่อเวลาเปลี่ยนไป สังคมเปลี่ยนแปลง วิธีการประกอบการค้าธุรกิจก็เปลี่ยน แต่หากมีศาล Community Trademark (CTM) ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเอง จะช่วยได้เยอะ ตรงที่ว่าพอเมื่อไหร่ที่มี Ruling จาก ECJ ประเทศอื่นก็ต้องปฏิบัติตาม ถ้ามีการยอมรับทำกันได้จริงๆ ก็ดี เพราะฉะนั้น จะเป็นแนวทางเดียวกันหมด อย่างเรื่องการพิจารณาว่าจดได้หรือไม่ได้ ต้องพิจารณาอย่างไร จะต้องมีการ Ruling ออกมา แต่ต้องมั่นใจว่ามีผู้พิพากษาที่เก่ง มองอะไรที่มองแบบทั้งหมด 10 ประเทศ เรื่องความแตกต่างหลายด้าน มิได้มองแค่ประเทศเดียว ถ้าเป็นอย่างนั้นทำได้อาจจะดี อย่างไรก็ตาม ยังเชื่อว่าแต่ละประเทศก็ยังคงดูแลผลประโยชน์ของประเทศตัวเอง เพียงแต่อย่าให้มากเกินไป กฎเกณฑ์ตรงกลางที่มีอยู่ต้องมีอยู่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกำหนดอะไรไว้ก็ต้องอยู่อย่างนั้น ถ้าเอาบุคคลนอกอาเซียนมาเป็นผู้พิพากษาก็มองว่ายาก แต่ละประเทศคงไม่ยอม ดังนั้น จึงคิดว่าไม่ยากแต่ไม่ยากให้ละความพยายามว่า ยกเลิกไปเลย แต่ตอนนี้บางกลุ่มมองว่ายังไม่จำเป็นมี พิธีสารมาดริด ก็ใช้ไปก่อนแล้วเมื่อถึงจุดนั้นแล้ว จึงมาพิจารณาอีกทีว่าจะเอาแบบ Community Trademark (CTM) ได้ไหม

5) เรื่องที่ตั้งสำนักงาน Community Trademark (CTM)

ที่ผ่านมาสิงคโปร์อ้างว่าระบบโครงสร้างพื้นฐานในประเทศดีมากและยังเป็นศูนย์กลางทางการเงินด้วย เพราะฉะนั้นทุกอย่างจึงพร้อมหมดดีหมด ประเทศไทยก็ได้แต่เถียงว่าเรื่องศูนย์กลางทางการเงินไม่เป็นไร พร้อมปรับเปลี่ยนมาเยอะแล้ว และเสนอว่าภูเก็ตเป็นที่ทำงานที่น่าดึงดูด ดังนั้นจึงควรพิจารณาว่าประเทศสมาชิกมีอะไรอยู่ที่ไหนบ้าง โดยการที่สเปนที่ได้เป็นที่ตั้งของ OHIM เพราะอ้างว่าศาลโลกก็ไม่ได้อยู่ที่เขา และสเปนเองก็มีส่วนสำคัญในตลาด เหตุที่ไม่อยากให้มีสำนักงานกลางอยู่ที่ประเทศของตน เนื่องจากจะมีรายได้เข้าประเทศ และเป็นการสร้างงานได้ส่วนหนึ่ง ผมจึงคิดว่าตรงนี้ในที่สุดอาจต้องใช้วิธีเจรจาแล้วพิจารณาว่า ใครกำลังต้องการอะไร แล้วจึงพิจารณาว่ามีอะไรที่มาต่อรองได้ ซึ่งต้องลองเสนอความคิดดู เพราะไม่มีผิดหรือถูก และลองพิจารณาข้อดีข้อเสีย

6) ข้อเสียของ Community Trademark (CTM)

Community Trademark (CTM) ข้อเสียน้อยกว่าข้อดี และนี่คือเหตุผลว่า ถ้าข้อเสียน้อยเราจึงน่าจะพิจารณาว่าจะเอามาใช้หรือไม่ โดยข้อดีของ Community Trademark (CTM) คือ จะช่วยให้ไม่ว่าผู้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะมาจากประเทศใดก็ตาม แต่หลักเกณฑ์ใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเดียวกัน

7) พิธีสารมาดริด กับ Community Trademark (CTM) แบบไหนควรนำมาใช้

ตอนนี้เรียนตามตรงว่ายังไม่บอกไม่ได้ ไม่กล้าบอก เพราะเพิ่งเริ่มพิธีสารมาดริด ซึ่งจะเป็นอย่างไรก็ยังไม่รู้ แต่ Community Trademark (CTM) ไม่เคยมีประสบการณ์ ได้แต่ศึกษาจากเอกสารเท่านั้นเอง

8) หากมี Community Trademark (CTM) ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะกระตุ้นเศรษฐกิจใหม่

น่าจะเป็นส่วนส่งเสริมทางอ้อมอยู่แล้ว แต่येจะใหม่ยังพูดได้ยาก ถ้ามีการจดทะเบียนที่เร็วขึ้นและมีความแน่นอนมากขึ้น เชื่อว่าช่วยได้เยอะแน่นอน เพราะคนลงทุนไม่ว่าจะเป็นภายในประเทศหรือนอกประเทศต้องการแน่นอนหากรวดเร็วและมีความแน่นอน นอกจากนี้ การมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเดียวกัน คนปฏิบัติจะรู้ว่าเขาควรวางแผนในการทำธุรกิจอย่างไร ไม่งั้นตราบใดที่เครื่องหมายการค้านั้นยังไม่แน่นอนว่าจดทะเบียนได้ไหม เขาก็ไม่กล้าลงทุนกับเครื่องหมายนี้ แล้วยิ่งถ้าเขาคิดว่าจะใช้ Originally ต่อไปด้วย เขายังต้องคิดหนักว่า ไม่งั้นจะมีปัญหาว่าที่นี้ได้ ที่นั้นไม่ได้ แต่ถ้าแบบนั้นจะมองเห็นเลยว่า ที่ไหนแนวโน้มน่าได้หรือไม่ อย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่ว่าไม่แน่นอนย้ายประเทศก็ไม่แน่ ไม่ควรเป็นอย่างนี้

2. ผู้ให้สัมภาษณ์ ดร.ธนพจน์ เอกโยคยะ

ตำแหน่ง - นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ/หัวหน้ากลุ่มตรวจสอบ 7 (มาตรฐาน) สำนักเครื่องหมายการค้า กรมทรัพย์สินทางปัญญา

- อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยศรีปทุม อัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายการพาณิชย์)

คำถามสัมภาษณ์เกี่ยวกับ Community Trade Mark

สัมภาษณ์: เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2558

1) การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารกรุงมาดริดเพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าหรือไม่ในอาเซียน ด้วยเหตุผลใด

การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารกรุงมาดริดอยู่ในช่วงการแก้ไขกฎหมายโดยคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาเสร็จแล้ว ขณะนี้อยู่ระหว่างการส่งเรื่องกลับมาที่คณะรัฐมนตรีเพื่อส่งต่อไปที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติ คาดว่าน่าจะได้ทันปี พ.ศ. 2558 นี้ แต่ขึ้นอยู่กับสภานิติบัญญัติแห่งชาติว่าจะพิจารณาได้เร็วแค่ไหน

หากบางประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ไม่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีพิธีสารมาดริดภายในปีนี้ ก็ไม่ได้มีบทลงโทษหรือสภาพบังคับแต่อย่างใด เป็นเพียงพันธสัญญาในทางปฏิบัติ (Practical commitment)

การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารกรุงมาดริดเพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าหรือไม่ในอาเซียนขึ้นอยู่กับความต้องการของภาคเอกชนว่าเป็นอย่างไร ในมุมมองกฎหมายน่าจะเพียงพอ แต่อย่างไรก็ตาม หากถามความต้องการในเชิงเศรษฐศาสตร์ นักกฎหมายยังตอบ

ไม่ได้ว่าเพียงพอไหม อันนี้ต้องทำการสำรวจความต้องการผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด ไม่ใช่ผู้ประกอบการฝ่ายเดียว ต้องพิจารณาไปถึงตัวแทนสำนักงานและทั้งระบบว่าการใช้ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมจะเพิ่มผลดี หรือเพิ่มประสิทธิภาพในการให้ความคุ้มครองมากกว่าการเข้าร่วมพิธีสารมาดริดใหม่ ซึ่งจริงๆ ทั้งสองระบบก็เป็นการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าอยู่แล้ว เป็นการคุ้มครองตามกฎหมายภายในประเทศ การจะจัดตั้งระบบการคุ้มครองแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมขึ้นมาเป็นระบบการคุ้มครองแบบที่จะคุ้มครองทุกประเทศสมาชิกในคราวเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายต้องพิจารณาตามกฎหมายของแต่ละประเทศสมาชิกอยู่ดี เพราะฉะนั้นถ้ามองในขั้นนี้ การคุ้มครองจะเหมือนกัน ดังนั้น ประโยชน์ที่เกิดขึ้นมันก็ไม่มีอะไรแตกต่างกัน เพียงแค่ในเรื่องความสะดวกที่แทนที่จะต้องไปจดในหลายๆ ประเทศ ก็จดเพียงครั้งเดียว แต่ระบบมาดริดมารวมอยู่ที่การทำเครื่องหมายในช่องที่ต้องการให้ความคุ้มครองประเทศไหนก็ทำเครื่องหมายที่ช่องตามนั้น แต่ถ้าเป็นเครื่องหมายการค้าประชาคมเราก็ทำเครื่องหมายเพียงช่องเดียว ความแตกต่างในส่วนนี้ อยู่ที่การกรอกเอกสารส่วนขั้นตอนในการขอรับความคุ้มครองไม่ได้แตกต่างกันมาก

หากประเทศสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเข้าเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารมาดริด จะเป็นการปรับฐานกฎหมายเครื่องหมายการค้าให้เท่าเทียมกันและนำไปสู่การมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทั้งนี้ มาดริดเป็นเรื่องของกระบวนการ ไม่ใช่เรื่องของสาระ เพราะฉะนั้นเนื้อหาสาระสำคัญของตัวกฎหมายแต่ละประเทศยังคงเดิม เพียงแต่มีกระบวนการที่จะเหมือนกัน กระบวนการที่จะปรับเปลี่ยนก็ปรับเปลี่ยนแค่ส่วนเล็กๆ น้อยๆ กระบวนการในประเทศส่วนใหญ่ก็ยังเป็นของแต่ละประเทศอยู่ เพียงแต่ว่ามียอมรับในการขั้นตอนการส่งคำขอรับความคุ้มครองจากต่างประเทศเข้ามาเท่านั้นเอง เป็นการเชื่อมระบบในการรับคำขอมากกว่าการปรับตัวกฎหมายให้สอดคล้องกัน แต่สำหรับระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมก็ยังมีข้อที่ยึดโยงกับประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ เช่น ในเรื่องของการตรวจสอบ ถ้าไปพบว่าเหมือนคล้ายกับของประเทศใดประเทศหนึ่งนั้นก็หมายความว่าคำขอของเครื่องหมายการค้าประชาคมก็จะถูกปฏิเสธการขอรับความคุ้มครอง

- 2) ท่านอาจารย์คิดว่าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Community Trade Mark) แบบเดียวกับสหภาพยุโรปที่มีเครื่องหมายการค้าประชาคม (Community Trade Mark) ได้หรือไม่ ถ้ามีได้ คาดว่าจะมีได้เมื่อไหร่

ยังไม่สามารถตอบตรงๆ ว่าเหมาะหรือไม่เหมาะได้ เนื่องจากต้องดูองค์รวมว่าระบบของสหภาพยุโรปเป็นอย่างไร ระบบของสหภาพยุโรป ไม่ได้ถูกตั้งขึ้นมาแล้วดำเนินการได้ด้วยตัวเอง แต่ต้องอิงอยู่กับระบบใหญ่ด้วย คำว่าระบบใหญ่คือ European Union ซึ่งจะต้องดูศาลและองค์กรที่ออกกฎหมาย บังคับใช้กฎหมาย และผู้ที่มาดูแลในกรณีที่เกิดข้อขัดแย้งขึ้น จึงต้องพิจารณาให้ครบ ถึงจะดำเนินการขึ้นมาได้ ตรงนี้อาเซียนยังไม่มี ถ้ามองว่าระบบนี้เหมาะกับอาเซียนหรือไม่ ยังตอบไม่ได้ ถ้าเรา

มีองค์ประกอบเหล่านี้ครบถ้วน แล้วจึงมาพิจารณาว่าบทบัญญัติของเครื่องหมายการค้าประชาคมเหมาะสมไหม หากยังไม่มีก็ทำไม่ได้ มันอาจจะมองได้ว่าเป็นรูปแบบอันหนึ่ง ทั้งนี้ เราต้องพิจารณาถึงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมถึงการปฏิบัติงานของกรมทรัพย์สินทางปัญญาของแต่ละประเทศในประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนด้วย ซึ่งสหภาพยุโรปมีวิวัฒนาการมายาวนาน เพราะฉะนั้นสหภาพยุโรปก็จะมี การรวมตัวกันมาเรื่อยๆ ส่วนของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่ได้เริ่มตรงนั้น จึงต้องเริ่มจากการรวมตัวกัน ทางกฎหมายก่อน ถ้ากฎหมายแตกต่างกันก็ไม่สามารถพัฒนาได้ เพราะฉะนั้นต้องพิจารณากฎหมายก่อน แล้วจึงแก้ไขกระบวนการแบบค่อยเป็นค่อยไป และค่อยไปดูว่า การจัดตั้งระบบกลาง จุดที่เดียวคุ้มครอง ทั้งหมดมีความเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน รวมถึงต้องพิจารณาเรื่องการบริหารจัดการ ซึ่งบางทีกฎหมาย อาจมีความพร้อมแล้ว แต่การบริหารจัดการยังไม่ลงตัวก็ยังไม่สามารถเกิดได้ เพราะฉะนั้นมันตอบตรงๆ ไม่ได้ ด้วยเหตุที่กล่าวมา

ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมจะเกิดขึ้นได้ กฎหมายภายใน ต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมกัน แล้วจะต้องมีบทบัญญัติในสาระที่เหมือนกัน ขั้นตอน กระบวนการ จะต้องสมเหตุสมผลในเรื่องของการคุ้มครองแบบชั่วคราวครั้งเดียวได้รับความคุ้มครองทุกประเทศสมาชิก ดังนั้น ถ้ายังมีความแตกต่างอยู่ ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมจะเกิดไม่ได้

3) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะได้ประโยชน์อะไรบ้าง หากมีระบบการจดทะเบียน เครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

หากมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะมีทั้งผลดี และผลเสีย ต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับผู้ประกอบการที่จะขอรับความคุ้มครอง หากจดทะเบียนครั้งเดียวก็จะคุ้มครองทั้ง 10 ประเทศ ไม่ซ้ำซ้อนกับระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริด เพราะระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมและระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ตามพิธีสารมาดริดเป็นระบบที่ไม่ได้เหมือนกันทั้งหมด แต่ถ้าถามว่าจะมาช่วยให้ระบบการจดทะเบียน มีประสิทธิภาพขึ้นไหมถ้ามีระบบการจดทะเบียนตามพิธีสารมาดริดอยู่แล้ว ตอบได้ว่าประโยชน์ยังมีไม่มากนัก

4) ถ้าเราใช้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีอะไร ที่ต้องปรับปรุงบ้าง และอะไรบ้างที่จะสร้างหลักเกณฑ์ให้กับอาเซียน หรือต้องแก้ไข กฎหมายเครื่องหมายการค้าภายในประเทศหรือไม่ ประเด็นใดบ้าง

ควรไปดูว่าระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมมีหลักการเป็นอย่างไร แล้วมาเทียบกับกฎหมายของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ระบบการจดทะเบียนแบบ เครื่องหมายการค้าประชาคมต้องตรวจสอบอย่างไร ตรวจสอบแค่ไหน หรือตรวจสอบเบื้องต้น หรือ ตรวจสอบในเนื้อหาสาระด้วย แล้วมีการให้ภาระในการตรวจสอบดูแลแก่ใคร การตรวจสอบเรื่องความ เหมือนคล้ายใครจะเป็นผู้พิจารณา อันนี้จะต้องเข้าใจในรายละเอียดถึงจะเห็นภาพ รวมถึงต้องดูว่า

ระบบการจดทะเบียนแบบเครื่องหมายการค้าประชาคมตรวจแค่เงื่อนไขการไม่รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอย่างสิ้นเชิง (Absolute grounds for refusal) หรือการปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่มีมาก่อน (Relative grounds for refusal) ด้วยบางครั้งระบบของสหภาพยุโรปก็ไม่สมเหตุสมผล สหภาพยุโรปยังมีช่องว่าง สหภาพยุโรปตรวจสอบอะไรบ้าง สหภาพยุโรปไม่ใช่ประเทศพัฒนาแล้วทั้งหมด ยังมีความแตกต่างในระบบเครื่องหมายการค้าประชาคม บางประเทศระบบการจดทะเบียน การตรวจสอบเครื่องหมายการค้า และการปราบปรามการละเมิดยังแย่มาก ยังเป็นปัญหาอยู่ เพราะฉะนั้นการจะเอาระบบของสหภาพยุโรปมาใช้ต้องคิดหน้าคิดหลังให้รอบคอบ

3. ผู้ให้สัมภาษณ์ อาจารย์ วีรวิทย์ วีรวรวิทย์

ตำแหน่ง - รองอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา วิทยาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านลิขสิทธิ์

คำถามสัมภาษณ์เกี่ยวกับ Community Trade Mark

สัมภาษณ์: เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2558

- 1) การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพิธีสารกรุงมาดริดเพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าหรือไม่ในอาเซียน ด้วยเหตุผลใด

มาดริดใช้ได้แต่ไม่เพียงพอในการสนองจุดประสงค์ของเราที่ต้องทำให้ประชาคมเป็นหนึ่งในเดียว การจะเป็นประชาคมเศรษฐกิจหรือจะเป็นประชาคมแบบสหภาพยุโรป จะต้องมียะไรผูกพันมากกว่านั้น จะต้องมีการระดม ต้องใช้ Resources (แหล่งทรัพยากร) ที่เป็นส่วนกลางกันมากกว่านั้น การที่ต่างคนต่างทำ เช่น การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ในเมื่อเป็นประชาคมเดียวกัน แล้วทำไมจะต้องให้แต่ละสำนักงานตรวจสอบด้วย แล้วหากตรวจสอบแบบมาดริดจะต้องส่งไปให้ประเทศสมาชิกตรวจสอบอยู่ดี ทำให้ไม่มีความรู้สึกอะไรที่เป็นอาเซียนเลย

ในช่วงนั้นคนมองว่า Community Trade Mark (เครื่องหมายการค้าประชาคม) ยากไป วุ่นวายมากไป Community Trade Mark (เครื่องหมายการค้าประชาคม) เลยถูกยุบไป ในที่สุดก็เลยตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกมาดริด แต่ก็มีสาเหตุว่าทำไมผมถึงทำให้เป็น Asean Trade Mark (เครื่องหมายการค้าอาเซียน) ตอนที่มีการร่วมมือกันภายในที่จะทำให้อาเซียนเป็นประชาคม ก็เลยคิดว่าต้องมีอะไรที่จะผูกอาเซียนไว้ด้วยกันที่มากกว่าคำประกาศ ก็คือการทำให้เป็นเครื่องหมายการค้ากลางและสิทธิบัตรกลางอาเซียน ทำคู่ขนานกันไป แต่มีคนอยากให้ทำมาดริดมากกว่าเพราะว่าง่ายกว่า ไม่ต้องแก้กฎหมายมาก ซึ่งในขณะนี้ก็ได้มีการแก้กฎหมายเตรียมไว้รองรับกับอาเซียนแล้ว เตรียมในการยื่นคำขอให้เป็นตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าหรือสิทธิบัตรที่เราเข้าเป็นภาคี ตั้งใจที่จะทำให้อาเซียนเป็น Regional Filing System (ระบบการจดทะเบียนแบบภูมิภาค) ตั้งใจให้เป็นอาเซียน

ก่อน แถมอยากเป็นมาดริดก็เป็นได้ อยากเป็นอะไรก็เป็นได้ เริ่มต้นจริงๆ ไม่ได้ทำมาดริด เริ่มต้นจริงๆ คือทำให้เป็นอาเซียน

- 2) ท่านอาจารย์คาดว่าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Community Trade Mark) แบบเดียวกับสหภาพยุโรปที่มีเครื่องหมายการค้าประชาคม (Community Trade Mark) ได้หรือไม่ ถ้ามีได้ คาดว่าจะมีได้เมื่อไหร่

Community Trade Mark (เครื่องหมายการค้าประชาคม) สามารถเกิดในรูปแบบของอาเซียนได้อยู่แล้ว ตอนนั้นที่คิดอาจจะเร็วไป ก่อนที่คนจะมีความเข้าใจเรื่องอาเซียน ตอนนี้ใครๆ ก็พูดเรื่อง AEC (ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน) ทั้งที่เมื่อก่อนก็ไม่ค่อยมีคนพูด ก็เลยยังไม่มีความรู้สึกตื่นตัวว่าทำไมจะต้องมีอะไรที่เรียกว่าอาเซียน ที่เราคิดทำนั้นเราคิดว่ามันง่ายที่สุดแล้ว ที่จะมีหน่วยงานกลางที่จะมาตรวจสอบเครื่องหมายการค้าเพราะใช้มาตรฐานสากล ไม่มีปัญหาที่จะต้องปรับตัวอะไรมากมาย และเป็นสิ่งซึ่งทำให้ประชาชนทุกประเทศต้องตระหนักถึง คำว่า อาเซียน เรามีเครื่องหมายอาเซียนที่ใช้ได้ทั้ง 10 ประเทศอาเซียน ซึ่งจะแสดงความเป็นหนึ่งเดียวได้ดีที่สุด

- 3) ท่านอาจารย์คิดว่ามีประโยชน์และความจำเป็นไหมที่ต้องมีเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ในขั้นต้นเราคิดว่าเราทำแบบเครื่องหมายการค้าประชาคม (Community Trade Mark) ไม่ได้ เราเลยทำแบบมาดริดไปก่อนที่เป็นแบบ Regional Filing System (ระบบการจดทะเบียนแบบภูมิภาค) จากนั้นพออยู่ด้วยกันพอสมควร มีความคุ้นเคยกันมากกว่านี้ เราก็ปรับเป็นสำนักงานกลางเพื่อรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอาเซียนเลย นี่คือนี่ที่เราทำ Asean summit (การประชุมสุดยอดอาเซียน) ที่ฮานอยด้วย ตั้งแต่ปี 97 หรือ 96 แล้วที่ประชุม ก็เห็นด้วยที่จะทำอย่างนั้นเพราะก้าวแรกเราควรสำรวจการทำ Asean Regional Filing System (ระบบการยื่นแบบภูมิภาคอาเซียน) เพื่อจะก้าวไปสู่ Asean Community Trade Mark (เครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน) ตอนนั้นเรียกว่า Asean Trade Mark (เครื่องหมายการค้าเศรษฐกิจอาเซียน)

อาจารย์ก็เห็นด้วย ใช้คำว่าประชาคม คือรวมกันหลายประเทศ 10 ประเทศอาเซียน ถ้าต้องการทำให้เป็นเครื่องหมายการค้ากลางสำหรับทุกประเทศอาเซียน ซึ่งถ้าใครได้แล้ว ก็ไม่ต้องไปจดทะเบียนประเทศอื่น ใช้บังคับได้ทุกประเทศอาเซียนโดยอัตโนมัติเรียกว่า เครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อยากให้คนช่วย อาจจะต้องถึงเวลาแล้วที่จะผลักดันเรื่องนี้ เพราะเราจะเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในวันที่ 1 มกราคมที่จะถึงนี้ แต่เราไม่มีอะไรที่เราทำร่วมกันเลย ที่ทำแล้วจะมีจุดร่วมหากจะพูดถึงสกุลเงินก็อีกนาน จะทำได้ก็ยากมาก ที่ทำได้ก็คือเครื่องหมายการค้าและสิทธิบัตร แต่สิทธิบัตรประเทศไทยก็ไม่ค่อยจะมี ยกเว้นสิงคโปร์ที่ไม่ค่อยจะมีก็สามารถมาร่วมกันตั้งแต่ต้นได้

- 4) ถ้าเราใช้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีอะไร ที่ต้องปรับปรุงบ้าง และอะไรบ้างที่จะสร้างหลักเกณฑ์ให้กับอาเซียน หรือต้องแก้ไขกฎหมายเครื่องหมายการค้าภายในประเทศหรือไม่ ประเด็นใดบ้าง

มีหลายอย่าง แต่บางอย่างก็เป็นสิ่งที่ทำได้ก็คือ เราต้องปรับตัวเรื่องประเภทของเครื่องหมายการค้า เพราะมีปัญหามาก ประเทศไหนที่ยังไม่พร้อมก็ปรับตัวกันไปเรื่อยๆ ในที่สุดก็เข้ากันได้อยู่ดี อยู่ที่มีการปรับกฎหมายของแต่ละประเทศว่าจะต้องมีหน่วยงานกลางของอาเซียนที่ดูแลเรื่องการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอาเซียน โดยคิดทำเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกทำเป็นแบบ Regional Filing (ระบบการยื่นทางภูมิภาค) ซึ่งก็เหมือนกับมาดริดคือ ยื่นประเทศใดประเทศหนึ่ง ประเทศนั้นก็รับหน้าที่ส่งต่อไปประเทศสมาชิกที่เหลือทั้งหมด แล้วประเทศอาเซียนที่เหลือทั้งหมดก็ต่างคนต่างพิจารณาว่า ควรจะให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้านี้หรือไม่ อันนี้เป็นระบบจดทะเบียน มิใช่เครื่องหมายการค้าอาเซียน แต่ถ้าหากทำกันได้แล้ว ราบรื่นดี อีกขั้นตอนหนึ่งก็คือการทำเครื่องหมายการค้าอาเซียน แต่อันนี้ ตั้งแต่ต้นก็มีปัญหาคือ ไม่ใช่ว่าไม่อยากทำ อยากทำนะครับ แต่อาเซียนแต่ละประเทศแย่งกันเป็นเจ้าภาพ ประเทศที่จะเป็นศูนย์กลาง ฟิลิปปินส์ก็อยากได้ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ไทย ก็อยากได้ แต่ในที่สุดหากตกลงกันจริงๆ ก็คงจะไม่มีปัญหา เพราะว่าประเทศซึ่งเป็นเจ้าบ้านก็จะต้องรับประเทศอื่นเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่ในสำนักงานด้วย ในที่สุดก็ไม่มีปัญหา ถ้าจะทำจริงๆ แต่ก็อาจจะเกิดขึ้นได้ช้ากว่ามาดริดเพราะ มาดริดพร้อมมากกว่า แต่หากจะถามว่าทำมาดริดกับทำ Asean Region Filing (การยื่นแบบภูมิภาคอาเซียน) ต่างกันตรงไหน ที่เราประชุมว่าจะทำ Asean Region Filing (การยื่นแบบภูมิภาคอาเซียน) เราก็ได้มีการตกลงกันแล้ว แม้กระทั่งเรื่องค่าธรรมเนียมว่าสำนักงานผู้รับควรได้เท่าไร สำนักงานผู้ส่งเรื่องต่อได้เท่าไร สำนักงานผู้พิจารณาได้เท่าไร ตกลงกันไว้หมดแล้ว แต่ก็มีปัญหาก็คือ หน่วยงานเรื่องเครื่องหมายการค้าของไทยบางรายกลัวว่าตัวเองจะเสียผลประโยชน์ก็เหมือนกับที่เขาคัดค้าน ตอนที่เราจะเข้าเป็นภาคีมาดริด แต่ปัญหาพวกนั้นคิดว่า ถ้าเราจะทำจริงๆ ก็สามารที่จะข้ามไปได้ ไม่ได้เป็นปัญหาหลัก ปัญหาเรื่องกระบวนการ เรื่อง Formality (รูปแบบ) นี้ไม่ใช่ปัญหาเลย ก็ทำอยู่แล้วเป็นปกติ จะมีปัญหาก็คือ ชื่อไหนเป็นชื่อสามัญของแต่ละประเทศต้องมีความเข้าใจ แต่เนื่องจากในตอนต้นนี้เป็นแค่ Asean Regional Filing (การยื่นแบบภูมิภาคอาเซียน) ไม่ใช่เป็น Asean Trade Mark (เครื่องหมายการค้าอาเซียน) ตรงนี้เลยไม่มีปัญหาที่จะต้องมีการมีเจ้าหน้าที่ที่จะต้องมีความรอบรู้ในเรื่องภาษาต่างๆ ว่าเป็นคำสามัญในประเทศนั้นไหม เป็นคำมีความหมายซึ่งขัดกับศีลธรรมในประเทศไหนไหม ก็ไม่จำเป็นจนกระทั่งเรามี Asean Trade Mark Office (สำนักงานเครื่องหมายการค้าอาเซียน) ถึงคิดที่จะทำตรงนั้น โดยจะต้องแก้ไขกฎหมายภายในของประเทศสมาชิคนั้นๆ ซึ่งไม่ยาก เพราะว่าปัจจุบันที่เราจะให้เป็น Community (ประชาคม) เราก็ต้องแก้ไขกฎหมายภายในในเรื่องต่างๆ อยู่แล้วมากมาย เช่น กฎหมายแรงงาน ภาษี ศุลกากร ซึ่งแก้ไขเสร็จไปแล้วด้วย ยกเว้นประเทศที่เพิ่งเข้าใหม่ หรือประเทศที่เศรษฐกิจยังไม่ได้มีการพัฒนา เป็นการเปิดโอกาสให้แก้ไขปรับปรุงให้เท่ากับเราได้

ถ้าเราต้องการแก้กฎหมายภายในก็จำเป็นต้องมีการระบุถึงการจดทะเบียนระหว่างประเทศมาดริดด้วย โดยทำเป็นกฎหมายของอาเซียนที่มีสหภาพยุโรปเป็นแม่แบบ การจดทะเบียนต้องไม่ปิดตัวเองจากระบบสากล เปิดโอกาสให้จดมาดริดได้ หากต้องการจะใช้ความสะดวกจากเรา ก็เปิดโอกาสให้จดทะเบียน Community Trade Mark (เครื่องหมายการค้าประชาคม) เหมือนกับสหภาพยุโรปในอาเซียนได้ ซึ่งจะต้องยอมปรับตัวกันเล็กน้อย

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล

นางสาวชมพูนุท สติตย์เสมากุล

ประวัติการศึกษา

นิติศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2551

ประกาศนียบัตร หลักสูตรวิชาว่าความของสำนัก

ฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภานายความ พ.ศ.

2553

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2555

ประกาศนียบัตร หลักสูตรทนายความผู้ทำคำ

รับรองลายมือชื่อและเอกสาร รุ่นที่ 16 พ.ศ.

2555

ประสบการณ์ทำงาน

ทนายความ บริษัท โอไรอัน อินเวสทิเกชั่น จำกัด